Bijlage 2 - Inventarislijst

Documentnr.	Datum	tijd	Soort document	Onderwerp	Beroordeling	Woo	Afzender	Ontvanger
1	1-9-2022	11:42	E-mail	Suggesties kamerbrief	Deels openbaar		LNV	LNV/IenW

Van: 5.1.2.E 5.1.2.E) (IRF/LNV)
Aan: 5.1.2.E
Cc: 5.1.2.E (5.1.2.E); 5.1.2.E 5.1.2.E) (IRF/IENW); 5.1.2.E 5.1.2.E) (IRF/LNV)
Onderwerp: Suggesties kamerbrief
Datum: donderdag 1 september 2022 11:42:22

Hoi 5.1.2.E

Tijdens het DG/SG overleg van gisteren hebben wij toegezegd om onze opmerkingen over de brief nog te delen. Aangezien jij de opsteller bent stuur ik deze door naar jou. @ 5.1.2.E kan jij ook meekijken op financiële kant van de opmerkingen? Bij vragen ben ik uiteraard bereikbaar.

Opmerkingen kamerbrief

- Brief is nu nog erg lang. Volgens mij belangrijk om snel tot de kern te komen. Wat betekent het voorgestelde afbouwpad concreet voor de boer?
- Ik zou in de brief duidelijk maken hoe de transitieregeling te plaatsen valt binnen de bredere transitie. Hoe sluit het e.e.a. op elkaar aan? Volgens mij: duidelijk maken dat de transitieregeling bedoelt is om grasland te behouden. Dan maak je ook gelijk duidelijk dat compensatie voor varkenshouders geen titel meer heeft.
- Dekking moet ook in deze brief. Nu ongedekte brief en dat kan niet. Naast dekking: als dit niet verwerkt wordt in de ontwerpbegroting moeten formuleringen worden aangepast om het budgetrecht van de kamer niet te schenden. Wij kunnen behulpzaam zijn hierbij indien aan de orde.
- De paragraaf over bredere uitwerking op p 4 anders insteken. Wekt de suggestie dat we de rest van de impact van de derogatie financieel gaan oplossen in de perspectiefbrief. Beter de inhoudelijke koppeling leggen zoals suggestie bij 5.1.2.
- Deze zin: 'In het NPLG zal nader in worden gegaan hoe de afbouw van de derogatie mogelijk tot andere ruimtelijke keuzes leidt en wat het effect is op het halen van de doelen.' wekt de suggestie dat doelen wellicht niet gehaald worden. Graag anders formuleren.

Groet,

5.1.2.E

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Bijlage 2 - Inventarislijst

Documentnr.	Datum	tijd	Soort document	Onderwerp	Beroordeling	Woo	Afzender	Ontvanger
1	27-1-2022	8:43	E-mail	ENVI 32	Deels openbaar		LNV/IenW	IenW/LNV
2	1-2-2022	8:52	E-mail	presentatie ENVI	Deels openbaar		LNV/IenW	IenW/LNV
2.a	1-2-2022		Bijlage	220131 PWP ENVI	Openbaar		LNV/IenW	IenW/LNV
3	7-2-2022	11:51	E-mail	Addendum 7e AP - morgenochtend reactie gevraagd	Deels openbaar		LNV/IenW	IenW/LNV
3.a	7-2-2022		Bijlage	220207 Addendum 7e AP - concept 0.5_MH1 [5.1.2.E]	Deels openbaar		LNV/IenW	IenW/LNV
4	24-2-2022	10:39	E-mail	RE concept tk -brief addendum 7e AP	Deels openbaar		IenW/LNV	IenW/LNV
4.a	24-2-2022		Bijlage	doelen per waterlichaam	Deels openbaar		IenW/LNV	IenW/LNV
5	28-4-2022	13:03	E-mail	RE TK brief derogatie	Deels openbaar		IenW/LNV	LNV/IenW
6	12-5-2022	16:25	E-mail	RE betrokkenheid IenW bij overleg ENVI en Nitraatcomité	Deels openbaar		IenW/LNV	LNV/IenW
7	20-5-2022	15:49	E-mail	RE Stukken derogatie gesprek EC 23-05	Deels openbaar		IenW/LNV	LNV/IenW
8	22-5-2022	11:24	E-mail	FW Stukken derogatie gesprek EC 23-05	Deels openbaar		IenW/LNV	LNV/IenW
8.a	22-5-2022		Bijlage	Aanvraag Derogatie RENURE	Deels openbaar		IenW/LNV	LNV/IenW
8.b	22-5-2022		Bijlage	DOMUS-22189100-v1-Bijlage_Verzoek_tot_landen_specifieke_oplossing_RENURE_NL	Openbaar		IenW/LNV	LNV/IenW
9	1-6-2022	15:54	E-mail	RE nota vervolg derogatie	Deels openbaar		LNV/IenW	IenW/LNV
10	2-6-2022	11:20	E-mail	FW verslag gesprek met Brussel vanochtend	Deels openbaar		IenW/LNV	LNV/IenW
11	8-6-2022	7:32	E-mail	nota en presentatie Nitraatcomité	Deels openbaar		LNV/IenW	IenW/LNV
11.a	8-6-2022		Bijlage	DOMUS-22244026-v1-Presentatie_NC_13_June_2022_7th_AP_part_v2	Openbaar		LNV/IenW	IenW/LNV
11.b	8-6-2022		Bijlage	DOMUS-22239518-v2-adviesnota_Nitraatcomité_13_juni_2022	Deels openbaar		LNV/IenW	IenW/LNV
12	8-6-2022	10:03	E-mail	RE nota en presentatie Nitraatcomité	Deels openbaar		LNV/IenW	IenW/LNV
12.a	8-6-2022		Bijlage	DOMUS-22244026-v3-Presentatie_NC_13_June_2022_7th_AP_part_v2	Openbaar		LNV/IenW	IenW/LNV
13	8-6-2022	13:07	E-mail	RE nota en presentatie Nitraatcomité	Deels openbaar		LNV/IenW	IenW/LNV
14	8-6-2022	18:48	E-mail	RE Stavaza derogatie	Deels openbaar		IenW/LNV	IenW/LNV
15	14-6-2022	10:04	E-mail	Nota vervolg derogatie	Niet openbaar	5.1.2.i en 5.2.1	LNV/IenW	IenW/LNV
15.a	14-6-2022		Bijlage	Adviesnota derogatie	Niet openbaar	5.1.2.i en 5.2.2	LNV/IenW	IenW/LNV

16	15-6-2022	7:00	E-mail	Adviesnota derogatie aangevuld	Deels openbaar		LNV/IenW	IenW/LNV
16.a	15-6-2022		Bijlage	Adviesnota derogatieP	Deels openbaar		LNV/IenW	IenW/LNV
17	16-6-2022	16:11	E-mail	RE Request European Commission, DG Environment in relation to NL nitrates derogation	Deels openbaar		IenW/LNV/UWV	LNV/IenW
18	12-7-2022	18:46	E-mail	concept TK brief derogatie	Niet openbaar	5.1.2.i en 5.2.1	LNV/IenW	IenW/LNV
18.a	12-7-2022		Bijlage	DOMUS-22317194-v4-Stand_van_zaken_onderhandelingen_met_de_Europese_Commissie_over_derogatie_van_de_Nitraatrichtlijn_	Niet openbaar	5.1.2.i en 5.2.2	LNV/IenW	IenW/LNV
19	13-7-2022	8:36	E-mail	RE concept TK brief derogatie	Deels openbaar		IenW/LNV	LNV/IenW
19.a	13-7-2022		Bijlage	DOMUS-22317194-v4-Stand_van_zaken_onderhandelingen_met_de_Europese_Commissie_over_derogatie_van_de_Nitraatrichtlijn_[5.1.2.E]	Deels openbaar		IenW/LNV	LNV/IenW
20	13-7-2022	9:42	E-mail	RE TERUGKOPPELING Vraag stas consultatie - derogatie	Deels openbaar		LNV/IenW	IenW/LNV
21	15-7-2022	13:07	E-mail	bijdrage aan begrenzing polluted areas	Deels openbaar		IenW/LNV	LNV/IenW
21.a	15-7-2022		Bijlage	Aanzet begrenzing polluted areas	Deels openbaar		IenW/LNV	LNV/IenW
22	15-7-2022	17:53	E-mail	RE bijdrage aan begrenzing polluted areas	Deels openbaar		IenW/LNV	LNV/IenW
23	20-7-2022	13:10	E-mail	overwegingen bij grootschalig herstel beekdalen op zandgronden	Buiten Reikwijdte		IenW	Zeeland
23.a	20-7-2022		Bijlage	overwegingen bij grootschalig beekdalherstel 20-juli	Buiten Reikwijdte		IenW	Zeeland
24	21-7-2022	14:24	E-mail	RE overwegingen bij grootschalig herstel beekdalen op zandgronden	Buiten Reikwijdte		IenW/IPO/Zeeland	Ipo/Brabant/Zeeland/IenW/UWV/ RWS/Overijssel
25	25-7-2022	15:08	E-mail	IenW antwoord op nieuwe Kamervragen derogatie ivm vraag aan M IenW	Deels openbaar		IenW/LNV	LNV/IenW
26	25-8-2022	11:36	E-mail	RE Kamerbrief concept derogatiebeschikking	Deels openbaar		IenW/LNV	LNV/IenW
26.a	25-8-2022		Bijlage	DOMUS-22412594-v6-Conceptbeschikking_derogatie_op_de_Nitraatrichtlijn [5.1.2.E]	Deels openbaar		IenW/LNV	LNV/IenW
27	25-8-2022	12:56	E-mail	FW Kamerbrief concept derogatiebeschikking	Deels openbaar		IenW/LNV	LNV/IenW
28	26-8-2022	13:27	E-mail	RE Nitraatcomité 15/9	Deels openbaar		IenW/LNV	LNV/IenW
29	28-8-2022	13:16	E-mail	FW terugk gesprek zojuist	Deels openbaar	5.1.2.i	IenW/LNV	LNV/IenW
30	28-8-2022	13:18	E-mail	RE Kamerbrief conceptbeschikking	Deels openbaar		IenW/LNV	LNV/IenW
31	30-8-2022	10:35	E-mail	FW volgende wg en terugmelding M IenW ivm regeling EN OPMERKINGEN BIJ BRIEF	Deels openbaar		IenW/LNV	LNV/IenW

31.a	30-8-2022		Bijlage	DOMUS-22436045-v9-Conceptbeschikking_derogatie_van_de_Nitraatrichtlijn_-_28_augustus_2022	Deels openbaar		IenW/LNV	LNV/IenW
32	30-8-2022	11:54	E-mail	RE volgende wg en terugmelding M IenW ivm regeling EN OPMERKINGEN BIJ BRIEF	Deels openbaar		IenW/LNV	LNV/IenW
33	30-8-2022	16:11	E-mail	RE stukken interdepartementale werkgroep smal derogatie	Deels openbaar		IenW/LNV	LNV/IenW
34	31-8-2022	11:34	E-mail	FW Werkgroep morgen en voorbereiding BWO	Deels openbaar		IenW/LNV	LNV/IenW/RVO/SZW/FIN/OCW
35	31-8-2022	14:00	E-mail	zin in brief	Deels openbaar		IenW/LNV	LNV/IenW
36	1-9-2022	10:56	E-mail	aanvullende opmerkingen op derogatie-brief	Deels openbaar		IenW/LNV	LNV/IenW
36.a	1-9-2022		Bijlage	aangepaste tekst derogatie brief	Deels openbaar		IenW/LNV	LNV/IenW
37	1-9-2022	11:14	E-mail	FW Vertrouwelijk, opmerkingen Minister IenW	Deels openbaar		IenW/LNV	LNV/IenW
37.a	1-9-2022		Bijlage	Scan_van_een_Xerox_MFA	Deels openbaar		IenW/LNV	LNV/IenW
38	9-9-2022	15:31	E-mail	RE DOMUS-22464968-v2-Vragen_over_de_brief_van_5_september_2022_inzake_de_Stand_van_zaken_derogatie_van_de_Nitraatrichtlijn	Deels openbaar		IenW/LNV	LNV/IenW
38.a	9-9-2022		Bijlage	DOMUS-22464968-v2-Vragen_over_de_brief_van_5_september_2022_inzake_de_Stand_van_zaken_derogatie_van_de_Nitraatrichtlijn__PM [5.1.2.E]	Deels openbaar		IenW/LNV	LNV/IenW
39	13-9-2022	8:53	E-mail	RE instructienota nitraatcomite	Deels openbaar		IenW/LNV	LNV/IenW
39.a	13-9-2022		Bijlage	DOMUS-22460828-v14-Advisering_Nitraatcomité_15_september_2022 [5.1.2.E]	Deels openbaar		IenW/LNV	LNV/IenW

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E)
Verzonden: donderdag 27 januari 2022 08:43
Aan: '5.1.2.E @minienw.nl'
Onderwerp: ENVI 3/2

Hoi 5.1.2.E

Zoals ik net berichtte: we spreken ENVI op 3 februari as om 9.30u in Brussel over het addendum op het 7e AP. Lukt het jou hierbij aan te sluiten?

Met vriendelijke groet,

5.1.2.E

Team Mest
Directie Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
Bezuidenhoutseweg 73 2594 AC Den Haag
Postbus 20401 2500 EK Den Haag

T 5.1.2.E
BGG 5.1.2.E
E 5.1.2.E @minlnv.nl
Flexplek: A Noord 4e verdieping

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E)
Verzonden: dinsdag 1 februari 2022 08:53
Aan: '5.1.2.E @minienw.nl'
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E)
Onderwerp: presentatie ENVI
Bijlagen: 220131 PWP ENVI.pptx

Hoi 5.1.2.E

Hierbij de presentatie voor as donderdag.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.E

Team Mest
Directie Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
Bezuidenhoutseweg 73 2594 AC Den Haag
Postbus 20401 2500 EK Den Haag

T 5.1.2.E
BGG 5.1.2.E
E 5.1.2.E @minlnv.nl
Flexplek: A Noord 4e verdieping

2.a

Ministry of Agriculture,
Nature and Food Quality

Coalition Agreement in relation to agriculture

Addendum 7th Action Program Nitrates Directive

February 3rd, 2022

Agenda

- Structural Approach and National Program for the Rural Area
- Addendum on 7th Action Program Nitrates Directive and derogation
- Contribution Dutch CAP Strategic Plan

Structural Approach and National Program for Rural Area

- The Government seeks to unconditionally meet its international and European obligations with regard to nature, biodiversity, climate, soil and water by the means of an integrated, area-focused approach.
- In 2020, the structural approach to nitrogen was introduced. The approach includes legally binding reduction targets that are enshrined in the 'Nitrogen Reduction and Nature Improvement law'. The former government allocated 6 billion euros to measures that aim to meet these targets. These measures are currently implemented. This approach is in addition to measures that were already in place to improve the quality of nature in close cooperation with the provinces.
- Additional to this structural approach, this government will implement an ambitious area-specific policy program (National Program for Rural Areas). Through this program we are developing integrated strategies and measures aimed at nature restoration, climate and water that address the specific needs and challenges of each area.
- The legally binding target of bringing 74% of all areas under the critical deposition load will be brought forward from 2035 to 2030, the approach will have to result in 5Mton additional reduction in greenhouse gas emissions and the targets of the Water Quality Directive will have to be met.
- The approach of the Program rests on three pillars: integral, area-oriented, inevitability.
- Effective implementation is a precondition for success. Therefore an important spearhead of the program will be to define the framework of and strengthen the organization responsible for implementation.
- This ambitious program aimed at the transformation of our rural areas is supported by a fund of 25 billion euros.
- Independent research institutes will advise on whether the ambitious program meets policy objectives.
- A separate fund worth 35 billion euros is attributed to climate. Nitrogen reduction within industry and mobility takes place through measures taken for climate goals. Climate policies are developed in close cooperation with nitrogen policies to ensure maximum synergy effects.

Objectives

Nature

- Compliance with Birds- and Habitats directives
- The creation of extra nature area

Nitrogen

- The Nitrogen Reduction and Nature Improvement Act (2020): A legal result obligation to bring 40% in 2025, 50% in 2030, and 74% in 2035 of all nitrogen sensitive areas under the critical deposition load by 2035. Intermediate goals for the years in between in combination with a system of monitoring and evaluation ensures that the government can interfere when targets are not met.
- The national reduction targets are translated into specific regional targets, in line with the NDA's. These are laid down in legally binding area plans.
- This government will bring forward the legally binding target year of bringing 74% of all nitrogen sensitive areas under CDL from 2035 to 2030. The acceleration of the targets requires a change in this law. The process for the required adjustment of the law will start in spring 2022.

Water

- By 2027, the Netherlands will have implemented all measures needed to adhere to the WFD.
- Objective for surface water: to prevent deterioration and to achieve a good chemical and ecological status. The goals are already defined.
- Objective for groundwater: to achieve a good chemical status and to ensure a balance between abstraction and replenishment. The goals are already defined.
- Nitrate Directive: reducing nitrates from agricultural sources— reducing water pollution from agricultural sources and preventing further such pollution.

Climate

- Current targets and policy is laid down in national Climate agreement: 49% emission reduction compared to 1990 in 2030
- Climate agreement will be adjusted as stated in coalition accord, with stricter targets: 60% emission reduction by 2030.
- For the agricultural sector this translates to a reduction of 5 mton CO_2 equivalents by 2030.

Measures

- The Government is asking the agricultural sector to downsize and to accelerate the transition towards sustainable agriculture through extensification, conversion, innovation, legalization and relocation.
- Buying out by governments and termination of farms is an explicit part of this approach.
- We create an intermediate form of natural and agricultural land: landscape land. With this and additional expansion of natural areas (outside Natura-2000 areas) we are increasing the habitat of vulnerable species and achieving the goals of the Bird and Habitat guideline closer
- With long-term agreements and an appropriate compensation, we increase (agricultural) nature and landscape management.
- Total budget for the integrated approach is 25 billion for 2022-2035. This is additional to funds of structural nitrogen approach of 6 billion.
- Nitrogen reduction within industry and mobility takes place through measures taken for climate goals. A separate fund worth 35 billion euros is attributed to climate.

Budget for integrated approach*

	Funds in mln € 2022-2030	Funds in mln € 2030-2035
Track 1: Buying out of farms; devaluation of land and additional funding WFD	**13.800**	**3.681**
o.w. Purchase indicative mix of dairy cattle, poultry and pigs	6,100	1,315
o.w. Financial write-down of land (dairy cattle)	5,700	1,125
o.w. Expansion of natural area	1,330	1,000
o.w. Additional funds for the Water Framework Directive (WFD)	670	141
Track 2: Perspective agriculture, continue with the route taken to sustainability	**4,350**	**943**
o.w. Nature-inclusive agriculture	2,120	470
o.w. Innovative barn systems and management measures	1,000	212
o.w. Policy on strengthening entrepreneurship and innovation	1,230	261
Track: Implementation costs	**1,750**	**376**
Totals	**20,000**	**5,000**

* This budget is supplementary to the 6 billion euro budget for the structural approach

Area-oriented

- Ecological analysis (NDA's) determine what is needed to meet the area-specific goals with regard to nature conservation and restoration.
- It is our intention to appoint an ecological authority which will be made responsible for a scientific review of these analysis.
- Regional specific targets and regional measures are set using the ecological analysis. These targets and measures are laid down in the area plans of every province by 2023, with the intention to make these legally binding.
- Following from the area-specific soil and water system, the conditions and perspectives for future agricultural practices will be made clear per region.
- Planning:
  - Feb/ March 2022: Insight into the possible spatial distribution of nitrogen reduction per province
  - March 2022: Outcomes Quick scan ecological analysis.
  - End 2022: Publication of NDAs for the nitrogen-sensitive N2000 area's for which deterioration can not be ruled out.
  - Mid 2023: Publication of all NDA's and determining definitive area plans (as obligated by law)

Inevitability

- The Dutch government is fully committed to unconditionally meet its international and European obligations with regard to nature, biodiversity, climate, soil and water by the means of an integrated, area-focused approach.
- Inevitability means that clear frameworks are set to achieve the goals, ensuring that the results will be unequivocally achieved. It must be ensured that the effect occurs, in what time frame and at what location. The system is set up in such a way that the objectives, including the required nitrogen reduction, are guaranteed to be achieved through the correct use of instruments and measures.
- Legal obligation: By law, the Dutch government has a result obligation to the statutory targets for nitrogen reduction for 2025, 2030 and 2035. This also includes the obligation to set intermediate targets for the years in between. The target for 2035 will be brought forward tot 2030
- Furthermore, to guarantee inevitability, the quality of the underlying instrumentation and the means (including resources) to ensure its execution are of upmost important to the Dutch government. For both the structural as well as the integrated approach, the functioning of instrumentation and execution will be monitored.
- An important part to ensure inevitability is the system of monitoring and reporting of the structural approach in order to track the achieving of goals and input for adjustment. Reporting happens:
  - Annually for environmental values 2025, 2030, 2035 and interim targets. (1st report in 2022).
  - Every two years regarding progress and consequences of the measures for nitrogen and nature (1st report 2023).
  - Every six years: evolution of the conservation status of nitrogen-sensitive habitats in Natura 2000 areas (1st report in 2026).
- Inevitability also includes a clear escalation mechanism, which does not categorically exclude the use of more compelling instruments. The Environment and Planning Act provides the necessary tools to guarantee inevitability, also in the case of no-compliance, and will be used accordingly.
- The Program SN, regional-specific goals for every area and determine which measures are needed. Both will be laid down in legally binding result obligations per area. An ecological authority will be responsible for assuring the scientific and legal basis of these analyses.
- As long as the regional or local environmental value has not been achieved, a program obligation applies in any case under the Environment and Planning Act.
  - Measures have to be taken in order to achieve these values in time.
  - Central government can lay down further rules regarding that program. Administrative bodies have an obligation to achieve goals and implement measures they have agreed to.

Provincial and municipal instruments for inevitability

- General management instruments include money, administrative agreements, and policy rules for the interpretation of existing powers, for example with regard to permits and the power to register.
- Local governments have special powers such as land development and pre-emptive rights.
- Provinces, municipalities and water boards each have control options via the general instruments of the Environment and Planning Act, including the 'environmental vision', programs linked to regional or local environmental values and decentralized regulations (standardization, job assignment). Rules can be differentiated by zone/area.
- Provinces can also set requirements for environmental plans for municipalities via instruction rules.
- All instruments and powers that are currently included in the Nature Conservation Act will soon be part of the rules of the Environment and Planning Act.

State instruments for inevitability

- National environmental values or other goals (law)
- Elaboration of government policy in program (National Program for Rural Areas and Program for nitrogen reduction and nature improvement)
- The National environmental vision: main lines of government policy and government objectives with a rough geographical interpretation
- Rules can be differentiated by zone/area based on objective differences
- Central government can lay down rules on data to be reported by local authorities on the state of nature, progress of measures and target achievement (law).
- For certain activities, the central government can and will take control regarding the granting of permits for projects of national importance.
- Government regulations on the scope of a permit obligation (law)
- Government regulations on activities (e.g. emission limits, stable requirements)
- Instruction rules for the exercise of tasks and powers (e.g. licensing or withdrawal/limitation of licenses) various authorities.
- Instruction rules (order in council) for decentralized regulations (in line with statutory tasks):
  - to include (certain) regional or local environmental values;
  - to set certain general rules, if necessary. linked to zoning; these may also impose restrictions on permitted functions.

Appendix: Research on Integrated Approach

- Summer 2021: Independent research institutes PBL, RIVM and WUR deliver reports which clarify a number of aspects of a follow-up approach to nitrogen.
- These reports with quantitative and qualitative analysis shed light on the various options and choices to be made within an integrated approach. The reports provide:
  - an analysis of the necessary additional steps to realize the conditions as laid out in the BHD, such as the expansion of nature area and the improvement of water quality and quantity.
  - an indicative picture of the effects of various packages of measures and a picture of the socio-economic consequences and the future prospects for the especially the agricultural sector
  - insights into the efficiency of the spatial and area-oriented targeting of instruments on bringing the various Natura-2000 areas under the critical deposition load
  - propositions on how to ensure consistency and integrality between the approach on nature, nitrogen, climate and water.
  - insight into the origin of nitrogen deposition from various sectors, including agriculture, industry and mobility.
- These reports were used to further refine the integrated approach and the package of measures which was later presented in the coalition agreement.

Addendum of the 7th Action Program

- Water quality is an integral part of the National Program for the Rural Area and budget will be available, as well as binding goals per area, to tackle the issues related to the Nitrates Directive and the Water Framework Directive in order to fulfil the objectives of both Directives. For water quality the goals are already defined per area (WFD and ND). It will be examined per area which measures are needed to achieve the objectives. And this will be laid down in binding result obligations per area.

- In the addendum the measures of the NPLG which will improve water quality are described:

a. Extensivation of Dutch agriculture
    a. Extensivation of farms & transition to more sustainable farm types -> reduction of manure pressure
    b. Buy out of farms (last instance) and downgrading prices of arable parcels
    c. Transition to solely land based dairy farms
b. Wide stream valleys
c. Other additional area specific surface (and groundwater) water measures

Addendum – Buy out and cessation of farms (1)

An explicit part of the approach is the buying out and cessation of farms by governments.

This approach will be aimed at dairy and other animal farms ánd also at arable farms.

- This will strongly reduce the pressure on the manure market and thereby reduce risk of fraud;
- There will be a legal prohibition in place to cultivate nitrate leaching-sensitive crops on nitrate-sensitive land that becomes available through buy-out/cessation;
- Also it will be legally embedded that grassland of dairy farms cannot be converted to arable land with more sensitive leaching crops at nitrate sensitive soils.

Addendum – Buy-out and cassation of farms (2)

- Buy-out and termination will also result in taking out and annuling production rights out of the market. This means a direct and permanent reduction of livestock and thus of manure production.
- This will take place in line with the natural attrition and farmers ending their businesses. The pace of downward adjustment follows the pace of the expected effects of the area process.
- In order to ensure the reduction of phosphate and nitrogen production by livestock is definitive and permanent, the manure production ceilings, which are laid down in the Act on Manure, will be adjusted downwards to confirm the decrease in the volume of the livestock.

Addendum – Land based dairy farming

- The dairy sector will become fully land based within 10 years.

- This will be legally embedded by changing the Act on Manure. Therefore we will start a legislative process this year.

Addendum – Additional measures sandy soils

Remaining task: with the 7e AP the goals for groundwater will be reached on sandy soils. For surface water additional steps are needed. These will be addressed in the integrated area specific approach.

Specifically, in addition to the before mentioned measures :

- Budget of EUR 811 million is allocated for the Water Framework Directive related to the contribution of agriculture. Among others this will be aimed at implementing buffer strips in the stream valleys (100-250 meters) in the sandy areas of the Central Netherlands (Gelderse Vallei), the East Netherlands and the South Netherlands.
- The released soils will taken out of regular production and will be converted to nature or extensively managed grassland with a mining regime.

Addendum – Additional measures loess soils

Task: with the 7e AP the goals for groundwater on loessial soils will not yet be reached. Also for surface water additional steps are needed. Roreign loads in streams are an important factor in not reaching surface water quality goals in this area.

Specifically, in addition to the before mentioned measures:

- The area-specific approach will specifically focused on specific and tailored measures for this area. For instance sediment collecting basins, reduction of leaching sensitive crops, measures to reduce surface runoff.
- Additionally a stream valley approach will be initiated in alignment with the High water action plan in this region.

Addendum – Additional measures clay and peat soil

Task: with the 7e AP the goals for groundwater on clay and peat soils will be met. For surface water locally additional steps are needed.

Specifically, in addition to the before mentioned measures:

- In the low lying peat areas the waterlevel will be raised, reducing intensity of farming and reducing nitrogen load to the surface water.
- Depending on the area, specific measures are required for surface water quality and these will be included in the integrated area-oriented approach. For instance increasing phosphate mining, purifying drainage water or ditch water, measures to reduce surface runoff.

Contribution Derogation

Derogation positive for:

- Water quality, mainly due to the high percentage of grass
- Closing the nutrient cycle and reducing use of articifical fertilizers (and therefore positive for reducing climate pressure)
- Support base for implementing rules of NPLG and 7th action program

Contribution Dutch CAP Strategic Plan

Highly ambitious with a strong focus on the greenblue architecture

- √ Transfering up to 30% from ELGF (mainly income support) to ELFPO (dark greenblue meausures)
- √ 7th AP measures fully conditional
  - √ controlled by area monitoring (within IACS with full coverage of areas)
- √ Ecoschemes & agri environmental schemes beyond the 7th AP
  - √ stimulating farmers in the transition towards a more sustainable agriculture
  - √ adressing local and regional needs & preparing future stricter meausures of the AP's
- √ Improving Agricultural Knowledge and Innovation Systems
- √ Stimulating greenblue farm investments
- √ Allocating substantial recources for coorporation
  - √ for improving waterquality
  - √ for Natura2000 and peatlands

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E)
Verzonden: maandag 7 februari 2022 11:51
Aan: '5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB'; 5.1.2.E @minienw.nl; 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E); 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E)
Onderwerp: Addendum 7e AP - morgenochtend reactie gevraagd
Bijlagen: 220207 Addendum 7e AP - concept 0.5_MH1 5.1.2.E 1.docx

5.1.2.E en 5.1.2.E

Hierbij de laatste versie van het addendum. Jullie hebben vast via 5.1.2.E begrepen dat dit spoed heeft, omdat het addendum deze week nog naar EC/ENVI gezonden moet worden.

Hopelijk lukt het jullie uiterlijk morgenochtend te reageren.

5.1.2.E gaf na het overleg met ENVI van afgelopen week aan behoefte te hebben aan een overleg hierover. Dat is natuurlijk prima. Zou dat bijvoorbeeld vanmiddag na 15.30u of morgenochtend na 10.30u uitkomen voor jullie?

Met vriendelijke groet,

5.1.2.E

=== Ambtelijk concept v. 0.5 ===

ADDENDUM OP HET
7E ACTIEPROGRAMMA NITRAATRICHTLIJN

1 Aanleiding

Op 26 november 2021 is het 7e actieprogramma Nitraatrichtlijn (hierna: 7e AP) vastgesteld.[1] Het 7e AP richt zich met name op die gebieden en teelten waar de grootste problemen zijn voor de waterkwaliteit en richt zich daarmee op de hotspots (bouwland teelten op zand en löss). Bij de vaststelling van het 7e AP is opgemerkt dat met de maatregelen die zijn opgenomen in het 7e AP de doelen voor verbetering van de grondwaterkwaliteit onder landbouwbedrijven op termijn worden behaald in bijna alle gebieden, behalve het lössgebied[2]. De doelen ten aanzien van de oppervlaktewaterkwaliteit van de Nitraatrichtlijn en de landbouwopgave van de Kaderrichtlijn Water (KRW) komen nog niet binnen bereik. Om ook deze doelen te halen, zijn aanvullend gebiedsgerichte maatregelen nodig betreffende de landbouw. Dit is in aanvulling op de 3e stroomgebiedsbeheerplannen voor de KRW, die zich met name richten op de andere bronnen zoals rioolwaterzuiveringsinstallaties, bewoond gebied en industrie. Voor verbetering van de oppervlaktewaterkwaliteit en de grondwaterkwaliteit wordt daarom nadrukkelijk de verbinding gezocht met integratie van de waterkwaliteit in de structurele aanpak stikstof vanuit het coalitieakkoord 2021-2025 ('Omzien naar elkaar, vooruitkijken naar de toekomst'). Hierin is een forse investering opgenomen in een duurzame landbouw en in een robuust natuurareaal. Om de natuur in Nederland in goede staat te brengen kiest het kabinet voor een brede aanpak die zich richt op de verscheidenheid aan gebieden. Die aanpak richt zich niet alleen op stikstof, maar ook op de (Europese) normen en opgaven van de waterkwaliteit, bodem, klimaat en natuur. Dit addendum geeft een doorvertaling van de ambities uit het Coalitieakkoord naar de maatregelen die het kabinet, in aanvulling op de maatregelen uit het 7e AP, neemt om de doelen voor waterkwaliteit voor zover het de landbouw betreft te halen (hoofdstuk 5).

Onderhavig addendum schetst hoe de problematiek integraal aangepakt wordt en welke stappen Nederland zet om de doelstellingen te halen. Hierbij zal gebruik worden gemaakt van onontkoombare doelen in een gebiedsgerichte aanpak. Monitoring en handhaving zijn hierin cruciaal om de voortgang te bewaken en tijdig in te kunnen grijpen. De restopgave voor de landbouw die met het 7e AP nog niet ondervangen wordt, wordt met de maatregelen in dit addendum opgepakt. Hiermee wordt naar verwachting voldaan aan de eisen van de Kaderrichtlijn Water om uiterlijk per 2027 alle maatregelen te hebben ingezet die benodigd zijn om de nutriëntdoelen te gaan halen. Hiertoe worden de gebiedsgerichte maatregelen uit het Coalitieakkoord ingezet (H3 en 5 in dit addendum), aangevuld met aanvullende maatregelen voor de oppervlaktewaterkwaliteit (H5).

2. Opgave

Het behalen van de doelen van de Nitraatrichtlijn en Kaderrichtlijn Water vraagt om een brongerichte aanpak. Nationaal bezien ligt de grootste opgave bij de landbouw. Grote verschillen in bronbijdragen worden echter op regionaal niveau waargenomen. Hieronder worden de opgaven en mogelijke oplossingsrichtingen vanuit het perspectief van de landbouw weergegeven. De opgave voor de andere bronnen van nutriënten in oppervlaktewater, worden in de 3e Stroomgebiedsbeheerplannen geadresseerd.

[1] Kamerstuk 33 037, nr. 431.
[2] Zie bijlagen 3 en 6 bij het 7e AP, Kamerstuk 33 037, nr. 431.

Voor zowel de Nitraatrichtlijn als de Kaderrichtlijn Water ligt nog een opgave in Nederland. Uit de milieueffectrapportage[3], het addendum op de milieueffectrapportage[4] en het CDM advies[5] over de aanpassingen ten opzichte van het ontwerp 7e AP, blijkt dat met het 7e AP doelbereik voor het grondwater in zicht komt, maar dat de oppervlaktewaterkwaliteitsdoelen voor de landbouwopgave nog niet gehaald worden. In tabel 1 wordt een inschatting gegeven van de huidige opgave voor waterkwaliteit in het bovenste grondwater en het oppervlaktewater[6] (zie ook bijlage 1). De huidige opgave betreft de situatie in 2021, zonder in achtneming van de voorgenomen maatregelen uit het 7e AP en de Stroomgebiedsbeheerplannen. Voor het oppervlaktewater is hierbij gekeken naar zowel de meetpunten uit het KRW-meetnet als de punten uit het Meetnet Nutriënten Landbouw Specifiek Oppervlaktewater – daarmee ligt de focus bij de landbouwopgave, maar worden ook de opgave voor de andere bronnen van nutriënten meegenomen. Uit de tabel blijkt dat voor oppervlaktewater de opgave verdeeld is over de verschillende grondsoorten; er is niet een grondsoort die eruit springt qua opgave. Voor nitraat in het grondwater ligt de opgave met name op de zand- en lössgronden. Als naar nutriënten in grond- en oppervlaktewater wordt gekeken, is de waterkwaliteit alleen in het riviergebied volledig op orde. Ook in het noordelijk veengebied en het noordelijk zeekleigebied is de waterkwaliteit behoorlijk goed op orde. In het lössgebied zijn op alle fronten stevige opgaven. Voor oppervlaktewaterkwaliteit speelt buitenlandse belasting hierbij een grote rol door de grensoverstekende beken en rivieren. Ook in de Gelderse Vallei zijn nog opgaven voor grond- en oppervlaktewater, net als in Oostelijk Noord-Brabant en Noord Limburg en in het Westelijke zandgebied (bollenstreek).

Tabel 1. Inschatting van opgave anno 2021 per regio voor fosfor en stikstof voor het oppervlaktewater, en voor nitraat voor het grondwater. Het verwachte effect van de 7e AP-maatregelen in deze tabel niet meegenomen.

	Zand noord	Zand oost	Gelderse Vallei	Westelijk Noord-Brabant zand	Oostelijk Noord-Brabant en Limburg zand	Lössgebied	Noordelijk veengebied	Noordelijk zeekleigebied	Westelijk zeeklei	Centraal zeeklei (Flevopolders)	Rivierengebied	Westelijk veengebied	Zuid-Westelijk zeekleigebied	Westelijk zandgebied (bollenregio)
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
P oppervlaktewater														
N oppervlaktewater														
Nitraat grondwater														

groen – geen opgave
rood – grote opgave
oranje – beperkte opgave

3 Gebiedsgerichte aanpak

Op 1 juli 2021 is de wet stikstofreductie en natuurverbetering in gegaan. Deze wet regelt onder meer drie resultaatsverplichtingen voor stikstofreductie: in 2025 moet minimaal 40% van het areaal van de stikstofgevoelige natuur in beschermde Natura 2000-gebieden een gezond stikstofniveau hebben; in 2030 minimaal de helft en in 2035 minimaal 74%. De wet geeft de opdracht voor een programma van maatregelen om die reductie te bereiken en de natuur te herstellen. Ook regelt de wet de tussentijdse monitoring en zo nodig bijsturing. In het Coalitieakkoord is aangekondigd deze doelstellingen van de wet stikstofreductie en

[3] Van Boekel, E., P. Groenendijk, J. Kros, L. Renaud, J.C. Voogd, G. Ros, Y. Fujita, G.J. Noij en W. van Dijk, 2021. Effecten van maatregelen in het zevende Actieprogramma Nitraatrichtlijn. Milieueffectrapportage op planniveau. Wageningen, Wageningen Environmental Research, Rapport 3108, 217 blz. 101 Ref.
[4] Effecten van duurzame bouwplannen op nitraat in uitspoelingswater en de N en P-belasting van oppervlaktewater. Addendum bij: "Effecten van maatregelen in het Zevende Actieprogramma Nitraatrichtlijn. Milieueffectrapportage op planniveau"
[5] Kwalitatieve beoordeling wijzigingen voorstel beleidspakket 7de Actieprogramma Nitraatrichtlijn. Commissie Deskundigen Meststoffenwet (CDM), 25 november 2021.
[6] Groenendijk, P. et al (2021) Aanvullende maatregelen op het pakket van het zevende Actieprogramma Nitraatrichtlijn met een gebiedsgerichte oriëntatie 11207723-000-BGS-0001.

natuurverbetering te versnellen en in 2030 een minimale reductie van 74% gerealiseerd te hebben. Tevens is hiervoor een ambitieus gebiedsgericht programma opgenomen, het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG). Het doel van het NPLG is om, via een gebiedsgerichte benadering, te voldoen aan de internationale verplichtingen van de Vogel- en Habitat Richtlijn, de Kaderrichtlijn Water en Nitraatrichtlijn, en de EU Green deal. De uitvoering van het NPLG is onontkoombaar, zodat doelmatigheid en voorspelbaarheid gegarandeerd zijn. Om te voorkomen dat maatregelen tegen elkaar inwerken, wordt voor een integrale aanpak gekozen. De aanpak richt zich niet alleen op stikstof, maar ook op waterkwaliteit, klimaat en natuur. Hierbij wordt per gebied inzichtelijk gemaakt welke maatregelen nodig zijn om te voldoen aan internationale verplichtingen. Om perspectief te bieden aan de landbouw wordt de transitie naar kringlooplandbouw gestimuleerd.

Met het NPLG worden een viertal doelen integraal geadresseerd en opgepakt, te weten: stikstof, natuur, waterkwaliteit en klimaat:

- Stikstof: Aanpassing Wet Stikstofreductie en Natuurverbetering waarbij het traject ter verbetering van de omgevingswaarden voor stikstof wordt versneld. Dit houdt in dat per 2030 74% verbetering benodigd is in plaats van de eerder gestelde 2035.
- Klimaat: 5 Mton CO2-reductie in 2030 gerealiseerd worden in de landbouw / landgebruik.
- Natuur: Uitbreiden natuurareaal
- Water: In 2027 moeten alle maatregelen uitgevoerd zijn om aan de doelen van de KRW te gaan voldoen.

Uitvoering:

- Een Nationaal Programma Landelijk Gebied
- Transitiefonds €25 miljard tot 2035.
- Vanuit de Nitraatrichtlijn en Kaderrichtlijn Water zijn de doelen al gesteld.
- Opkoop van boeren en grond
- Extensivering, omschakeling, innovatie, legalisering en verplaatsing

Het NPLG is daarmee gebaseerd op drie pijlers: integrale aanpak, gebiedsgericht en onontkoombaarheid.

Op basis van de huidige monitoringssystematiek die ten grondslag ligt aan de geleverde EU rapportages en, aanvullende ecologische analyses, worden op gebiedsniveau de reductieopgaven voor natuur, waterkwaliteit, klimaat, bodem en biodiversiteit in beeld gebracht. In navolging van het gebiedsspecifieke bodem- en watersysteem worden per regio de voorwaarden en perspectieven voor toekomstige landbouwpraktijken inzichtelijk gemaakt. Ecologische analyses bepalen wat nodig is om de gebiedsspecifieke doelen op het gebied van natuurbehoud en -herstel te realiseren per Natura2000 gebied. Met behulp van de ecologische analyse worden regionale specifieke doelen en regionale maatregelen vastgesteld. Deze worden aangevuld met de doelen voor klimaat en waterkwaliteit voor het gehele grondgebied van een provincie (naast de Natura2000 gebieden). Voor waterkwaliteit staan de doelen al vast. Voor de Nitraatrichtlijn zijn deze landelijk vastgesteld. Voor de KRW zijn per waterlichaam doelen afgeleid door de provincie op advies van de waterschappen. De opgave is bekend vanuit de Nationale Analyse Waterkwaliteit[7] en de Ex-ante analyse van de Stroomgebiedsbeheerplannen[8]. Deze doelen en maatregelen worden in 2023 per provincie vastgelegd in de integrale gebiedsplannen.

Onvermijdelijkheid omvat ook een duidelijk escalatiemechanisme, dat het gebruik van meer dwingende instrumenten niet categorisch uitsluit. De Omgevingswet biedt de nodige instrumenten om de onvermijdelijkheid ook bij niet-naleving te garanderen en zal dienovereenkomstig worden ingezet.

Voor elk gebied worden regio specifieke doelen vastgesteld en bepaald welke maatregelen nodig zijn. Deze zullen worden vastgelegd in wettelijk bindende resultaatverplichtingen per gebied. Een ecologische autoriteit zal verantwoordelijk zijn voor het verzekeren van de wetenschappelijke en juridische basis van deze analyses voor de Natura2000 gebieden. Zolang de regionale of lokale

Met opmerkingen 5.1.2.E **(1):** 5.1.2.E en 5.1.2.E ng: gaat dit zo goed vanuit de KRW of is het al dusdanig vastgelegd dat we beter daarnaar kunnen verwijzen – of kan het in elkaar geschoven?

[7] Nationale Analyse Waterkwaliteit. PBL, 2020. https://www.pbl.nl/publicaties/nationale-analyse-waterkwaliteit-0
[8] Knoben, Verhagen, Schoffelen, Rost, 2021. Ex-ante analyse Waterkwaliteit. Royal HaskoningDHV, BH7109WMRO2109281159

milieuwaarde niet is behaald, geldt in ieder geval een programmaverplichting op grond van de Omgevingswet. Om deze waarden op tijd te halen, moeten maatregelen worden genomen. De Rijksoverheid kan met betrekking tot dat programma nadere regels stellen. Bestuursorganen hebben de plicht om doelen te realiseren en door hen afgesproken maatregelen uit te voeren.

Met opmerkingen 5.1.2.E **]:** 5.1.2.E gaat dit dan alleen over de omgevingswaarden voor de Natura2000 gebieden of geldt dit dan ook voor de KRW en de klimaatopgave doelen voor de rest van het grondgebied?

Algemene bestuursinstrumenten zijn onder meer geld, bestuurlijke afspraken en beleidsregels voor de invulling van bestaande bevoegdheden, bijvoorbeeld op het gebied van vergunningen en registratiebevoegdheid. Lokale overheden hebben bijzondere bevoegdheden, zoals grondexploitatie en voorkeursrecht. Provincies, gemeenten en waterschappen hebben elk sturingsmogelijkheden via de algemene instrumenten van de Omgevingswet, waaronder de 'omgevingsvisie', programma's gekoppeld aan regionale of lokale omgevingswaarden en decentrale regelgeving (normering, taakverdeling). Regels kunnen worden onderscheiden per zone/gebied.
Provincies kunnen via instructieregels ook eisen stellen aan omgevingsplannen voor gemeenten. Alle instrumenten en bevoegdheden die nu in de Natuurbeschermingswet zijn opgenomen, vallen straks onder de regels van de Omgevingswet.

De Omgevingswet bevat het instrumentarium voor natuurverbetering en vergunningverlening voor economische activiteiten. Specifiek voor waterkwaliteit zal het Rijk hiertoe het decentrale en landelijke beleid onder overkoepelende landelijke doelen brengen en landelijke samenhang aanbrengen door bij amvb zelf objectiveerbare rijksdoelen vast te stellen in de vorm van resultaatsverplichtende omgevingswaarden voor grond- en oppervlaktewaterkwaliteit.

4 Voorgenomen maatregelen waterkwaliteit

4.1 Inleiding

De maatregelen voor de waterkwaliteit vallen uiteen in een drietal verschillende onderdelen. Bij de integrale, gebiedsgerichte aanpak wordt per gebied bekeken welke maatregelen nodig zijn om de integrale doelen te halen, waaronder de doelen voor de waterkwaliteit. In bijlage 2 staat het overzicht en tijdspad van de te nemen maatregelen uit het 7e actieprogramma Nitraatrichtlijn en bijbehorende addendum. De maatregelen die vanuit de Stroomgebiedsbeheerplannen worden genomen, zijn hier niet in opgenomen. Hierbij is extensivering van bedrijven en omschakeling naar duurzamere landbouwsystemen een expliciet onderdeel. De nadruk ligt op minder vee en minder mestdruk en, vanuit waterkwaliteit gezien, minder uitspoelingsgevoelige teelten. De opkoop en afwaardering van gronden zal zich dan ook niet alleen richten op veeteelt, maar ook op akkerbouw- en tuinbouwbedrijven op uitspoelingsgevoelige gronden. Daarbij wordt rekening gehouden met natuurlijk verloop in de sector.

Er zullen gebieden zijn waar de opgave tot emissiereductie en natuurherstel dermate groot is dat met vrijwilligheid de doelen niet tijdig gehaald kunnen worden. Om doelen tijdig te kunnen halen is gedwongen opkoop een mogelijkheid, nadat andere mogelijkheden ontoereikend zijn gebleken.

4.2 Extensivering van de landbouw

4.2.1 Opkoop van bedrijven en afwaardering van gronden

Bij de opkoop en beëindiging van veehouderijbedrijven worden de productierechten (fosfaat-, varkens- en pluimveerechten) ingenomen en doorgehaald. Hierdoor zal de omvang van de veestapel en daarmee ook de productie van dierlijke mest afnemen. De bandbreedte van de afname van de veestapel ligt tussen de 20% en 30% te verdelen over runderen, varkens en pluimvee in de periode tot 2030.[9] Deze afname zal een grote verlichting geven op de mestmarkt, waarmee ook de fraudedruk kan verminderen, met name als dit wordt gericht op de gebieden met de grootste veedichtheid (Noord-Brabant, het noorden van Limburg en Gelderse Vallei).

Het innemen en doorhalen van productierechten betekent dat er ruimte zal ontstaan onder de sectorale productieplafonds voor fosfaat en stikstof die zijn opgenomen in de Meststoffenwet. Om te borgen dat deze ruimte niet opnieuw zal kunnen worden ingevuld, zullen deze productieplafonds naar beneden worden bijgesteld, volgend op de resultaten van de opkoop als onderdeel van de gebiedsgerichte aanpak. Hiertoe wordt een wijziging van de Meststoffenwet in gang gezet, dat aansluit op het tempo van het tot effect komen van de ontwikkelingen in het gebiedsproces.

De waterkwaliteit onder landbouwbedrijven is in sterke mate afhankelijk van de gewassen die geteeld worden. In de integrale gebiedsgerichte aanpak wordt dan ook niet alleen gekeken naar de mestproductie en de emissies die daarbij vrijkomen, maar uitdrukkelijk ook naar de mestaanwending in de plantaardige teelten en de uitspoelingsgevoeligheid van de teelten zelf. Opkoop of beëindiging van landbouwbedrijven of afwaardering van gronden kan naast veehouderijen ook gericht zijn op akkerbouwbedrijven, indien uit de gebiedsanalyse blijkt dat het omzetten van akkerbouwmatige of tuinbouwmatige teelten naar niet-uitspoelingsgevoelige teelten (vaak financieel minder aantrekkelijk) benodigd is om de waterkwaliteitsdoelen te halen, bijvoorbeeld in beekdalen of in gebieden waar de opgave voor waterkwaliteit niet op andere wijze aangepakt kan worden (zie hierna). Tevens kan opkoop op een plek via grondruil op een andere plek leiden tot een aanpassing van teelten ten behoeve van de waterkwaliteit en een betere koppeling tussen grondsoort en teelten.

De vrijvallende gronden komen exclusief beschikbaar voor natuur, natuurinclusieve landbouw met beperkt uitspoelingsrisico van nutriënten of extensieve niet-uitspoelingsgevoelige teelten. De mogelijkheden voor gebruik worden wettelijk geborgd. Borging vindt plaats als de gronden in de Grondbank terecht komen of bij andere overheidspartijen en deze verpacht worden onder strikte voorwaarden, via verkoop met kettingbeding of via aanvullende voorwaarden in bestemmingsplannen. Door in deze gebieden de vrijvallende gronden om te zetten tot natuur, extensieve niet-uitspoelingsgevoelige teelten of natuurinclusief grasland, zal de grondwater- en oppervlaktewaterkwaliteit verbeteren.

4.2.3 Grondgebondenheid

Verder is de melkveehouderij binnen 10 jaar volledig grondgebonden. Dit sluit aan bij het 7e AP, het Coalitieakkoord en het voorziene toekomstige mestbeleid. Het kabinet brengt een wijziging van de Meststoffenwet in procedure waarmee wordt vastgelegd dat de melkveehouderij binnen 10 jaar volledig grondgebonden moet zijn. Daarbij hoort ook een aanzienlijk areaal (deels permanent) grasland.

De komende maanden zal deze koppeling tussen grondgebondenheid en het aandeel (permanent) grasland dat een melkvee- of rundvleesveebedrijf (zoog- en weidekoeien) dient te hebben, nader uitgewerkt worden. Dit zal resulteren in extensivering van de bedrijven en bijbehorende afname

[9] Planbureau voor de Leefomgeving, Quickscan van twee beleidspakketten voor de structurele aanpak stikstof. Bijlage bij Kamerstuk 35 334, nr. 170.

van de te plaatsen mest en daarmee naar verwachting een positief effect op de waterkwaliteit in de betreffende gebieden tot gevolg hebben.

De waterkwaliteit onder landbouwbedrijven is in sterke mate afhankelijk van de gewassen die geteeld worden. In de integrale gebiedsgerichte aanpak wordt dan ook niet alleen gekeken naar de mestproductie en de emissies die daarbij vrijkomen, maar uitdrukkelijk ook naar de mestaanwending in de plantaardige teelten en de teelten zelf. De vrijvallende gronden Borging vindt plaats als de gronden door de overheid (via een op te richten grondbank of anderszins) in gebruik gegeven worden (verpacht worden onder strikte voorwaarden, verkocht met kettingbeding of via aanvullende voorwaarden in bestemmingsplannen). Door in deze gebieden de vrijvallende gronden om te zetten tot natuur, extensieve niet-uitspoelingsgevoelige teelten of natuurinclusief grasland, zal de grondwater- en oppervlaktewaterkwaliteit verbeteren.

4.3 Brede beekdalen

Uit een analyse van WUR ten behoeve van bepaling van de kansen van de stikstofaanpak voor het doelbereik van de KRW voor nutriënten[10] komt naar voren dat een belangrijke maatregel, in aanvulling op het 7e AP, het inrichten van 100-250 meter brede bufferstroken is in beekdalen in de zandgebieden van Centraal Nederland, Oost Nederland en Zuid Nederland. Hierbij wordt de vrijvallende grond omgezet naar natuur of extensief beheerd grasland met een uitmijnregime. Dit is een onderdeel van de integrale gebiedsgerichte aanpak zoals opgenomen in het Coalitieakkoord. Als onderdeel van deze integrale, gebiedsgerichte aanpak zal worden bepaald welke breedte in de range 100-250 meter noodzakelijk is voor doelbereik van de KRW per gebied. Direct aansluitend wordt overgegaan tot implementatie. Dit kan op twee manieren: (1) boeren gaan over op natuurinclusief grasland beheer met uitmijnregime in deze zone; (2) de grond wordt opgekocht en verpacht aan beherende partijen ten behoeve van natuurgrond of natuurinclusief grasland met uitmijnregime. Vanuit de KRW dienen in 2027 de maatregelen genomen te zijn om de doelen op termijn te gaan halen. Ter borging van de voornoemde veranderen van grondgebruik in beekdalen als onderdeel van de gebiedsaanpak, beziet het kabinet de mogelijkheid om per 2027 een bestemmingsplanwijziging in te doen gaan waarmee de verplichting tot natuurgrond of natuur inclusief grasland met extensieve begrazing wordt vastgelegd. Uitgangspunt is dat de bijbehorende afwaardering van de grond voor de landbouw wordt gecompenseerd.

4.4 Additionele maatregelen ten behoeve van de oppervlaktewaterkwaliteit

De bovenstaande extensivering van de landbouwsector en omzetting van vrijvallende gronden naar natuur, natuurinclusieve landbouw met beperkt uitspoelingsrisico van nutriënten of extensieve niet-uitspoelingsgevoelige teelten zal een stevige verbetering van de grond- en oppervlaktewaterkwaliteit opleveren. Echter zijn deze niet voldoende om de doelen voor waterkwaliteit overal tijdig te gaan halen. Wageningen Universiteit en Research (hierna: WUR) heeft in samenwerking met Deltares, TNO en Universiteit Utrecht in beeld gebracht welke aanvullende maatregelen effectief zijn om op gebiedsniveau de resterende opgave voor verbetering van de oppervlaktewaterkwaliteit waar het de landbouw betreft, te realiseren.[11] Hierbij wordt een onderscheid gemaakt per grondsoort. De hieronder benoemde maatregelen zullen worden opgenomen in de integrale gebiedsgerichte aanpak.

<u>Zandgronden</u>
Afhankelijk van het gebied kunnen tevens specifieke maatregelen nodig zijn voor de oppervlaktewaterkwaliteit in aanvulling op de hierboven genoemde maatregelen. Dit is per gebied verschillend. Hierbij kan gedacht worden aan maatregelen zoals afvang van fosfaat, uitmijnen van fosfaat (opbrengen N en K en teelt P-uitmijnend gewas), verschalen van de bodem (alleen afvoeren gewas), teeltverboden, multifunctionele bufferstroken, zuiveren van drainagewater (ijzerzand of houtsnippers), zuiveren van oppervlaktewater (zuiveringsmoerassen) en verminderen

[10] Groenendijk, 2021. Memo. Kansen van de stikstofaanpak voor het doelbereik van de KRW voor nutriënten
[11] Bijlage bij Kamerstuk 35 334, nr. 170.

van oppervlakkige afstroming. Welke maatregelen waar dienen te worden genomen, worden opgepakt in het NPLG. Hierbij kan gebruik gemaakt worden van de Gebiedsdocumenten Agrarische Wateropgave uit het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer waarbij per waterschap een analyse is gemaakt van de opgave en mogelijke maatregelen. Omdat de doelen onontkoombaar zijn, is het nemen van maatregelen niet vrijblijvend. Waar nodig kan een provincie (of in tweede instantie het Rjik) maatregelen verplichtend opleggen in een gebied. in te doen gaan waarmee de verplichting tot natuurgrond of natuurinclusief grasland met extensieve begrazing wordt vastgelegd. Uitgangspunt is dat de bijbehorende afwaardering van de grond voor de landbouw wordt gecompenseerd.

Klei- en veengronden
Ook in de kleigebieden en veengebieden is de oppervlaktewaterkwaliteit nog niet overal zoals benodigd vanuit de KRW (zie ook de bijlage). Afhankelijk van het gebied zijn specifieke maatregelen nodig voor de oppervlaktewaterkwaliteit. Dit is per gebied verschillend. Hierbij moet gedacht worden aan maatregelen zoals afvang van fosfaat, uitmijnen van fosfaat (opbrengen N en K en teelt P-uitmijnend gewas), verschalen van de bodem (alleen afvoeren gewas),teeltverboden, multifunctionele bufferstroken, zuiveren van drainagewater (ijzerzand of houtsnippers), zuiveren van oppervlaktewater (zuiveringsmoerassen) en verminderen van oppervlakkige afstroming. Deze maatregelen zijn aanvullend op de maatregelen opgenomen in het Coalitieakkoord, en zullen worden meegenomen in de integrale gebiedsgerichte aanpak. In de financiering van deze maatregelen moet nog worden voorzien.

Aanvullend zet het kabinet, mede in het licht van de klimaataanpak, in op het verhogen van het waterpeil (vernatten) in veenweidegebieden. Naast de klimaatwinst die hiermee gemoeid is, leidt dit ook tot een extensivering in de veenweidegebieden en daarmee minder bemesting van de veenweidegebieden. Dit draagt bij aan minder belasting van het oppervlaktewater. Door vernatting zal er minder stikstof in het oppervlaktewater komen uit actuele bemesting waardoor de waterkwaliteit kan verbeteren. Voor fosfor kan er in eerste instantie meer vrijkomen uit de historische voorraad in de bodem, op langere termijn wordt wel een positief effect verwacht voor fosfor. Voor stikstof wordt direct een positief effect voorzien.

Lössgronden
Uit de MER van het 7e AP komt naar voren dat in het lössgebied de doelen voor de grondwaterkwaliteit (nitraat) nog niet gehaald worden (zie hieronder). Ook de doelen voor de oppervlaktewaterkwaliteit zijn nog niet in zicht. Dit laatste wordt hier voor een groot deel ook veroorzaakt door buitenlandse belasting van beken. Door samenwerking met Duitsland en Vlaanderen wordt gewerkt aan vermindering van de buitenlandse belasting. De hiervoor benoemde geïntegreerde, gebiedsgerichte aanpak gaat ook in het lössgebied bijdragen aan een verbetering. De reductie van de veestapel en daarmee bijdrage aan de vermindering van de fraudedruk zal bijdragen kan leiden tot aan minder belasting van het grondwater – en daarmee ook het oppervlaktewater welke gevoed wordt uit het grondwater. Ook de uitkoop en afwaardering van akkerbouw- en tuinbouwareaal zal een positief effect hebben. De aanpak voor veenweidegebieden zal het lössgebied niet beïnvloeden. De aanpak voor de brede beekdalen zal in het lössgebied op andere wijze worden vormgegeven in samenhang met de Hoogwater-aanpak. In een gebiedsgerichte aanpak zal specifiek voor het lössgebied gekeken moeten worden welke maatregelen benodigd zijn om ook hier de doelen te gaan halen aanvullend op de hierboven beschreven extensivering van de landbouwsector. Hierbij kan gedacht worden aan sediment opvangbassins, reductie van teelt van uitspoelingsgevoelige gewassen, maatregelen op oppervlakkige afstroming te beperken, afwisseling diepwisselende en ondiepwisselende gewassen stimuleren, meer advies en bewustwordingstools uitrollen.

4.5 Additionele maatregelen ten behoeve van de grondwaterkwaliteit in het lössgebied

Uit de MER van het 7e AP komt naar voren dat in het lössgebied de doelen voor de grondwaterkwaliteit (nitraat) nog niet gehaald worden. De reductie van de veestapel en daarmee draagt bij aan de vermindering van de fraudedruk die kan leiden tot minder belasting van het grondwater – en daarmee ook het oppervlaktewater welke gevoed wordt uit het grondwater.

Hierbij speelt wel de samenwerking over de grens. Hierdoor kan druk in de aanliggende gebieden ook invloed hebben in de landbouwsector in Nederland. In een gebiedsgerichte aanpak zal specifiek voor het lössgebied gekeken moeten worden welke maatregelen benodigd zijn om ook hier de doelen te gaan halen. Daarbij kan het weren of reduceren van specifieke teelten noodzakelijk blijken. Een van de maatregelen zal zijn om zowel voor de zand- als lössgronden de periode van toepassen van plantaardig digestaat gelijk te maken aan de periode voor digestaat van dierlijke oorsprong. Hiermee wordt voorkomen dat plantaardig digestaat op een moment in het jaar wordt toegepast dat deze niet wordt opgenomen door het gewas en een vergroot risico op uitspoeling ontstaat.

4.6 Natura 2000 gebieden

In aanvulling op de bovengenoemde maatregelen kan specifiek voor bepaalde Natura2000 gebieden aanvullende maatregelen benodigd zijn om de natuurdoelen te kunnen behalen. Dit zal uit de Ecologische analyses moeten blijken per gebied.

4.7 Maatwerkaanpak

In de maatwerkaanpak (7e AP paragraaf 5.2.3) wordt in samenwerking tussen overheden, sector en ketenpartijen, uitgewerkt hoe tot een handhaafbare, uitvoerbare en betaalbare aanpak gekomen kan worden waarbij boeren individueel of in groepen zelf vrijwillig maatregelen nemen die tot een minimaal gelijkwaardige waterkwaliteitsverbetering komen als de maatregelen uit het 7e AP en/of het generieke beleid. De komende maanden wordt gewerkt aan een traject om te verkennen of er gekomen kan worden tot een passende maatwerkaanpak die voldoet aan de gestelde voorwaarden. Op basis van dit traject wordt een advies opgesteld aan de betrokken bewindspersonen met een go of no-go voor daadwerkelijke invoering van de maatwerkaanpak (juni/juli 2022).

In dit traject wordt uitgewerkt op welke maatregelen uit het generieke beleid (bestaand beleid en 7e actieprogramma) ontheffing verleend kan worden in de maatwerkaanpak. Voor het bestaande beleid kan gedacht worden aan ontheffing verlenen op de een deel van de gebruiksvoorschriften. Het 7e AP bestaat uit de maatregelen die opgenomen zijn in het 7e AP zelf en de maatregelen in het voorliggende addendum. Niet op alle maatregelen uit beide delen kunnen ontheffingen gegeven worden. Vier aspecten zijn hierbij van belang: 1) het stellen van gebruiksnormen is verplicht vanuit de Nitraatrichtlijn, daar kan dus geen ontheffing op verleend worden. 2) op de maatregelen die in de conditionaliteit van het GLB zijn opgenomen, kan geen ontheffing worden verleend. 3) het doelbereik voor zowel grond- als oppervlaktewater dient voldoende geborgd te kunnen worden – dat kan via metingen aan het doel of aan een indicator daarvan (zoals bij grondwater) of via borging van het nemen van voldoende maatregelen (oppervlaktewater). Hier moet voldoende zekerheid over zijn. 4) de druk op de handhaving speelt ook een belangrijke rol. Ontheffing verlenen op een maatregel met heel veel impact op de bedrijfsvoering, betekent dat het doelbereik van de alternatieve maatregelen heel sterk geborgd moet zijn. Er is immers grote druk om niet aan de generieke maatregel te hoeven voldoen. Dit betekent dat de maatregelen zoals opgenomen in paragraaf 5.1 (extensivering van de landbouw) en de brede beekdalen zoals opgenomen in paragraaf 5.2 bij de zandgronden niet onder de maatwerkaanpak kunnen gaan vallen.

Met opmerkingen 5.1.2.E 3]: En gebiedsgericht beleid? Graag verhouding gebiedsgerichte aanpak en maatwerkaanpak toelichten.

5 Financiering

Het realiseren van de doelen voor stikstof, waterkwaliteit en klimaat betekent onmiskenbaar een grote omslag van de landbouw. Het kabinet stelt voor de transitie van de landbouw en verbetering van de natuur een budget van € 25 miljard beschikbaar voor de periode 2022-2035. Hiervan is bijna € 17,5 miljard bestemd voor opkoop van landbouwbedrijven, financiële afwaardering van grond en additionele maatregelen ten behoeve van het realiseren van de oppervlaktewaterkwaliteitsdoelen van de Kaderrichtlijn Water. Om de noodzakelijke transitie mogelijk te maken zijn de benodigde middelen voor uitvoering van het 7e actieprogramma Nitraatrichtlijn grotendeels gereserveerd. Tevens zijn er andere, additionele, financiële middelen waarmee kan worden mee gekoppeld zoals het Deltaprogramma Zoetwater (o.a. voor ??), de

Met opmerkingen 5.1.2.E 4]: 5.1.2.E 5.1.2.E 5.1.2.E kunnen jullie dit aanvullen?

Hoogwateraanpak in Zuid Limburg (o.a. voor lössgebied) en het Nationaal Strategisch Plan van het GLB (o.a. voor veenweidegebied).

Het volledige kader vanuit het Coalitieakkoord voor de inzet van de middelen is als volgt:

Stikstoffonds: maatregelen per spoor in mln. cumulatief	2022-2030	2030-2035
Spoor 1: Opkoop, financiële afwaardering grond en KRW	**13.800**	**3.681**
w.v. Opkoop indicatieve mix melkvee, pluimvee en varkens	6.100	1.315
w.v. Financiële afwaardering grond (melkvee)	5.700	1.225
w.v. Uitbreiden natuurareaal (niet zijnde natura 2000)	1.330	1.000
w.v. Additioneel tbv Kaderrichtlijn Water (KRW)	670	141
Spoor 2: Perspectief blijvers: verder met ingezette route naar verduurzaming	**4.350**	**943**
w.v. Natuurinclusieve landbouw	2.120	470
w.v. Innovatieve stalsystemen en managementmaatregelen	1.000	212
w.v. Beleid rond versterken ondernemerschap en innovatie	1.230	261
Uitvoeringskosten	**1.750**	**376**
Totaal	**20.000**	**5.000**

6 Overige trajecten die bijdragen aan doelbereik 7e AP

6.1 Bijdrage GLB

Het nationaal strategisch plan (NSP) voor het GLB is een belangrijk beleidsinstrument om eraan bij te dragen de doelen van dit actieprogramma te behalen. De interventiestrategie van het NSP is daar sterk op gericht. Met een sterke focus op de groen blauwe architectuur en op innovatie, investeringen en kennis met de daarvoor benodigde financiële middelen. Om met het GLB invulling te geven aan deze behoeften worden financiële middelen overgeheveld van het garantiefonds (focus op inkomenssteun) naar het plattelandsfonds (focus op doelgerichte betalingen). Stapsgewijs jaarlijks oplopend van 15% in 2023 naar 30% in 2027 om de ambitie naar duurzame landbouw met het GLB te ondersteunen. Omdat de Nitraatrichtlijn zelf onderdeel van de conditionaliteit in het GLB is, zijn de maatregelen van het actieprogramma basisvoorwaarde voor de inzet van het GLB. Aangevuld met de goede landbouw- en milieucondities, met name GLMC4 (bufferstroken) en GLMC7 (rotatie), is bewust gekozen voor een strategische combinatie van het actieprogramma met de ecoregeling en de agrarisch natuurbeheer subsidies in het GLB. Hierbij wordt nadrukkelijk ingezet op het behalen van de doelstellingen van het actieprogramma door de balans tussen afdwingen en stimuleren zodanig in te richten dat het GLB zo effectief mogelijk bijdraagt.

De forse stap ten aanzien van de nieuwe eisen voor de bufferstroken geldt als basisvoorwaarde voor het ontvangen van GLB-steun en met subsidies in de vorm de van ecoregeling, het ANLb en die voor samenwerkingsprojecten worden boeren gestimuleerd om nog verder te gaan. Duurzame bouwplannen met de verplichte teelt van een rustgewas eens per 4 jaar op zand en lössgronden worden afgedwongen in het GLB met GLMC7. Er wordt gericht gewerkt naar een verdere stap in duurzame bouwplannen door eens per drie jaar een rustgewas op zand en lössgronden af te dwingen per 2027. In de periode naar 2027 toe worden boeren met subsidie via de ecoregeling gestimuleerd deze stap naar 1 op 3 rustgewassen al eerder te maken. De GLMS's zijn van toepassing op grondgebonden interventies in de eerste en tweede pijler van het GLB.

Met een grondgebonden ecoregeling wordt verdergaande verduurzaming en extensivering gestimuleerd. Zoals voor bouwland met de activiteiten rustgewassen in de rotatie en het telen van vanggewassen na de hoofdteelt en voor grasland met de activiteiten langjarig grasland en een maximum van 1,5 GVE graasdieren per ha grasland op het bedrijf waarvoor landbouwers een prestatiegerichte beloning kunnen ontvangen. De ecoregeling stimuleert bovendien biologische

landbouw, aangezien biologische landbouw automatisch in aanmerking komt voor het hoogste subsidiebedrag.
De ecoregeling kan gedifferentieerd worden naar gebieden. Jaarlijks is € 152 mln beschikbaar voor de totale ecoregeling.

De grote opgaven vragen om een gebiedsgerichte aanpak. Dit wordt in de tweede pijler geïntensiveerd, aansluitend op de integrale gebiedsontwikkelingsplannen.

Het ANLb (Agro Milieu Klimaatmaatregelen) met zijn collectieve aanpak wordt gecontinueerd, uitgebreid en verbreed in scope met water en klimaat. Voor ANLb is in 2023 € 113 mln beschikbaar en dat groeit tot € 130 mln in 2027. Aanvullend zijn er in het GLB ruime mogelijkheden voor boeren om subsidies aan te vragen voor investeringen gericht op het behalen van de doelstelling van het 7e actieprogramma. Voorbeelden zijn precisielandbouw en betere mestaanwendingstechnieken. Voor productieve investeringen gericht op duurzaamheid is in de GLB-NSP periode € 132 mln beschikbaar. Voor niet productieve investeringen, met name op het gebied van water € 158 mln. en voor investeringen in het kader van de groen blauwe architectuur € 69 mln. Om Natura 2000 gebieden extra te beschermen worden via gebiedsprocessen in overgangsgebieden rondom die N2000 gebieden maatregelen genomen om de druk van stikstofuitstoot te reduceren en de kwaliteit van bodem en water te verbeteren. Hiervoor is samen met het herstel van het waterpeil in veenweide gebieden in totaal € 223 mln gereserveerd.

Kennisverspreiding op het gebied van effectief nutriëntenbeheer wordt met GLB-subsidies gestimuleerd. Tot slot wordt het LEADER-budget uitgebreid en bewust gericht op duurzaamheidsdoelen.

De uitvoering van het GLB wordt nationaal nauwgezet gemonitord en periodiek geëvalueerd en indien nodig bijgesteld. Daarbij wordt niet alleen gekeken naar de gevolgen van de maatregelen voor de boeren maar ook naar het effect op klimaat, leefmilieu en biodiversiteit. Hiertoe wordt een nationaal integraal monitoringssysteem opgezet in 2022. De mid-term review in 2025 is een belangrijke mijlpaal.

6.2 Bijdrage Stroomgebiedbeheerplannen

Met de uitvoering van de Nitraatrichtlijn wordt bijgedragen aan de doelen van de Kaderrichtlijn Water[12], waar het de landbouw betreft. De KRW is een overkoepelende richtlijn, die bepaalt dat uiterlijk in 2027 alle maatregelen moeten zijn genomen die resulteren in chemisch schoon en ecologisch gezond water. Naast belasting door nutriënten uit de landbouw, zorgen andere bronnen voor watervervuiling. De aanpak van deze bronnen zoals rioolwaterzuiveringsinstallaties, behoort tot de verantwoordelijkheid van de waterschappen en provincies. Voor buitenlandse aanvoer ligt de verantwoordelijkheid bij het Rijk. Waterschappen dragen bij aan de stroomgebiedbeheerplannen die gericht zijn op doelbereik van de KRW. Begin 2022 start de uitvoering van de stroomgebiedbeheerplannen voor de periode 2022-2027. De concrete doelen voor onder andere nutriënten zijn specifiek per KRW-oppervlaktewaterlichaam en worden door de waterschappen op basis van een landelijke handreiking opgesteld, waarna de provincies de doelen vaststellen. Het 7e actieprogramma voor de Nitraatrichtlijn dient zowel een belangrijke bijdrage te leveren aan de grondwater- als aan de oppervlaktewaterkwaliteit. Met het voorliggende document, het 7e Nederlandse actieprogramma betreffende de Nitraatrichtlijn (2022-2025), hierna 7e AP, voldoet Nederland aan de verplichting de Europese Commissie in kennis te stellen van wijzigingen in het actieprogramma.

6.3 Bijdrage Deltaplan Agrarisch Waterbeheer

Het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW) is in 2013 ontstaan op initiatief van de overkoepelende land- en tuinbouworganisaties (LTO). Het beoogt om in samenwerking met onder andere de waterschappen, provincies, drinkwaterbedrijven en het Rijk een bijdrage te leveren aan de wateropgaven (cf. Nitraatrichtlijn en Kaderrichtlijn Water) in agrarische gebieden en het realiseren van een economisch sterke en duurzame landbouw. Dat gebeurt met vrijwillige maatregelen die met name gericht zijn op minder emissie van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen naar het water en een beter bodembeheer. Het DAW richt zich op alle

[12] Richtlijn 2000/60/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober 2000 tot vaststelling van een kader voor communautaire maatregelen betreffende het waterbeleid

50.000 agrariërs in Nederland en wil deze stimuleren tot het nemen van maatregelen en de samenwerking met de waterschappen en drinkwaterbedrijven bevorderen. Dit onder andere door het delen van kennis en praktijkervaring van agrariërs, initiatieven te stimuleren, metingen op het boerenerf en –landerijen te stimuleren en te faciliteren en door gebiedsprocessen te starten. DAW kent in 2021 een groot aantal projecten en een behoorlijk deelnemersaantal; de website www.agrarischwaterbeheer.nl bevat uitgebreide informatie hierover met tal van praktijkvoorbeelden van projecten.

In het kader van de 'Impuls voor agrarisch waterbeheer' worden momenteel 21 Gebiedsdocumenten Agrarisch Waterbeheer (GAW's) opgesteld. De waterschappen leggen samen met LTO en boeren van inliggende bedrijven vast welke agrarische wateropgaven er binnen het waterschap resteren. Daarbij gaat het niet alleen om nutriënten én gewasbeschermingsmiddelen in relatie tot waterkwaliteit, maar ook om opgaven om schade door droogte en wateroverlast te voorkomen. Ook wordt in de GAW's een passend handelingsperspectief aan de landbouwsector geboden. De GAW's vormen de basis voor uitvoeringsprogramma's die begin 2022 bestuurlijk (waterschappen, provincie en landbouwbedrijfsleven) worden vastgesteld. In het 7e AP gaat DAW een belangrijke rol spelen in het vergroten van de bewustwording en kennis bij de agrarische sector en in het stimuleren van de inzet van maatregelen op grond van metingen en deskundig advies. Tevens wordt de kennis van DAW ingezet in de eventuele maatwerkaanpak, waarbij op deze wijze boeren geadviseerd kunnen worden over welke toegespitste maatregelen genomen kunnen worden op het bedrijf.

CONCEPT

Bijlage 1 - Huidige staat van de waterkwaliteit

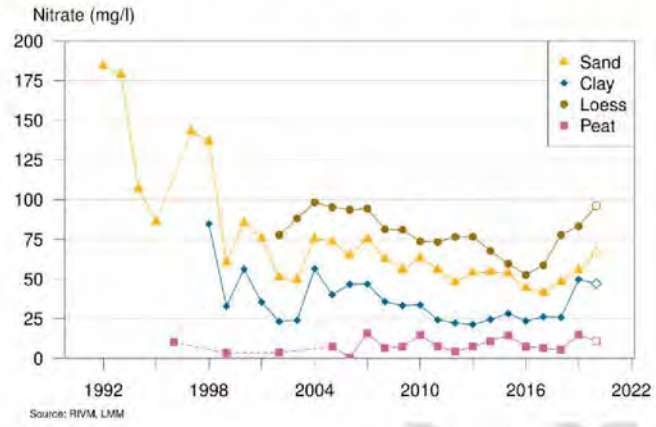

Grondwater, Landelijk Meetnet Effecten Mestbeleid, RIVM, laatste cijfers

Figuur 3.8 Mate van de waterschapsnormoverschrijding van de gemiddelde concentratie N-totaal in de zomer over de jaren 2015 t/m 2018 op de MNLSO-locaties.

Figuur 3.9 Mate van waterschapsnormoverschrijding van de gemiddelde concentratie P-totaal in de zomer over de jaren 2015 t/m 2018 op de MNLSO-locaties.

Oppervlaktewater, MSNLO
Links: stikstof
Rechts: fosfaat

Bijlage 2 – Structurele aanpak stikstof 2020

Programmatische Aanpak Stikstof (2015-2019) is opgezet om te voldoen aan de verplichtingen ten aanzien van de natuur (Nationale natuurwetgeving en de Vogel- en Habitat richtlijn), en tegelijk ruimte te bieden voor economische ontwikkelingen.

29 mei 2019: Raad van State uitspraak
- PAS in strijd met VHR artikel 6.
- Gevolg: vergunningen via PAS per direct ongeldig

April 2020: Structurele Aanpak
- verminderen stikstofbelasting conform omgevingswaarden
- realiseren van instandhoudingsdoelstellingen van stikstofgevoelige natuur

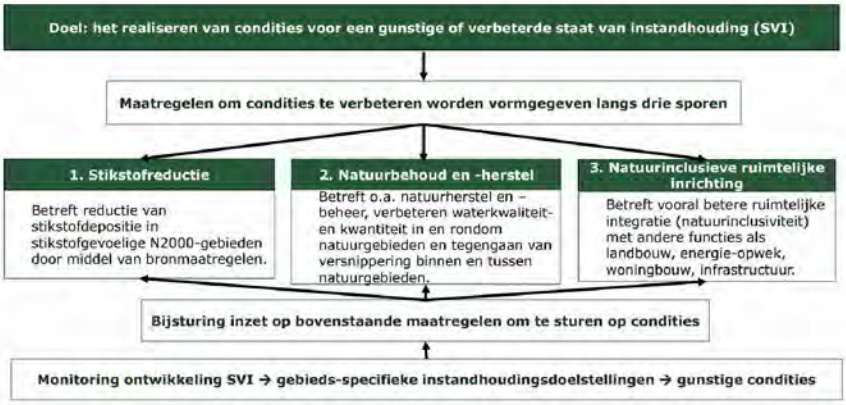

Overzicht opgenomen landbouwmaatregelen ter stikstofreductie structurele aanpak stikstof

Een vijftal bronmaatregelen zijn momenteel in uitvoering om stikstof te reduceren, te weten de tweede verhoging subsidieregeling sanering varkenshouderijen, maatregelen provinciale aankoop veehouderijen nabij Natura 2000-gebieden, subsidies voor omschakeling naar kringlooplandbouw als onderdeel van het Omschakelprogramma, de subsidieregeling voor retrofit van motoren van binnenvaartschepen en de pilots innovatie in de bouw en grond-, weg- en waterbouw.

Beëindiging	***budget (in miljoen Euro)***
Saneringsregeling varkenshouderijen	275
Opkoop piekbelasters	350
Landelijke beëindigingsregeling veehouderijlocaties	1000
Management maatregelen	
Aanpassen van veevoer	73
Verdunnen mest	105
Vergroten aantal uren weidegang	3
Innovatie	
Stalmaatregelen	280
Omschakelfonds	175
Mestverwerking	15
Totaal	**2276**

CONCEPT

Bijlage 3 – Overzicht maatregelen en ingangsdatum

Maatregel	**Bron**	**Ingangsdatum***
Staatssteunnotificatie opkoop- en beëindigingsmaatregelen Landelijke beëindigingsregeling veehouderij	Addendum	Informele consultatie EC/COMP: maart 2022
Beoogde start consultatie wetsvoorstel volledige grondgebondenheid melk- en rundveehouderij Beoogde inwerkingtreding	Addendum	September 2022
NPLG: Inzicht in de mogelijke ruimtelijke verdeling van stikstofreductie per provincie	Addendum	Februari/Maart 2022
NPLG: Resultaten quick scan ecologische analyse.	Addendum	Maart 2022
NPLG: Publicatie van de natuur-doelanalyses voor de stikstofgevoelige N2000-gebieden waarvan verslechtering niet kan worden uitgesloten.	Addendum	Eind 2022
NPLG: Publicatie van alle natuurdoel-analyses en vaststelling definitieve gebiedsplannen (zoals wettelijk verplicht)	Addendum	Midden 2023
Invoeren stikstof- en fosfaatgebruiksnormen voor landschapsgronden	Addendum	ntb
Rotatie met rustgewassen	7e AP	1-1-2023
Vanggewassen	7e AP	1-1-2023
Vanggewassen – commissie van wijzen	7e AP	Medio 2022
Percentage rustgewas voor graasdierbedrijven	7e AP	1-1-2023
Najaarsbemesting aanpassen	7e AP	1-1-2024
Uitrijdseizoen verschuiven	7e AP	1-1-2023
Maatwerkaanpak	7e AP	Nntb
GLB - Transitie duurzame bouwplannen faciliteren	7e AP	7e AP
Faciliteren duurzame bouwplannen - DAW	7e AP	1-1-2022
Transitie duurzame bouwplannen faciliteren – ketenpartijen	7e AP	1-1-2023

Aansluiten bij DAW	7e AP	1-1-2022
Gebiedsgericht bepalen welke aanvullende inrichtingsmaatregelen benodigd zijn voor doelbereik voor oppervlakte-waterkwaliteit	7e AP	1-1-2024
Afwegingskader gebiedsgericht	7e AP	1-1-2025
Uitvoering Europese Meststoffenverordening	7e AP	1-7-2022
Herwonnen stikstofmeststoffen uit dierlijke mest (Renure)	7e AP	Nntb
Update bodemkaart	7e AP	1-1-2024
Organische stofrijke meststoffen stimuleren	7e AP	1-1-2023
Update N-gbn en N-werkingscoëfficiënt	7e AP	1-1-2023
Evaluatie en heroverweging equivalente maatregelen	7e AP	1-1-2023
Evaluatie en heroverweging herstelbemesting	7e AP	1-1-2023
Herziening lijst toegestane N-behoeftige gewassen na scheuren grasland	7e AP	1-1-2023
Verbreden teeltvrije zones & leidraad	7e AP	1-1-2023
Verruiming uitrijddatum vaste strorijke mest	7e AP	1-1-2023
Verschuiven eerste uitrijdatum voor drijfmest en dunne fractie op bouwland van 15 februari naar 15 maart	7e AP	1-1-2023
Uitrijmethoden specifiek mestsoorten - onderzoek	7e AP	Nntb
Monitoring droogte tbv goede landbouwpraktijk	7e AP	Nntb
Kwetsbare drinkwaterwinningen	7e AP	continuering
Pilot BedrijfsEigen Stikstofnorm	7e AP	2022-2025
Pilot N-residu metingen op hoge zandgrond	7e AP	2022-2025
Pilot Telen met Toekomst 2.0	7e AP	2022-2025
Pilot Uitwerking toekomstig mestbeleid	7e AP	2022-2025
Pilot Inzet bodemverbeteraars	7e AP	2022-2025
Pilot Gewasderogatie	7e AP	2022-2025
Pilot Kringloop met bietenblad	7e AP	2022-2025
Pilot Mineralenconcentraat	7e AP	2022-2025
Pilot Emissiereductie fosfor	7e AP	2022-2025
Communicatie	7e AP	2022-2025
Kennisontwikkeling	7e AP	2022-2025
Kennisverspreiding	7e AP	2022-2025

Gebiedsgericht handhaven	7e AP	2022-2025
Continueren en uitrollen traject rVDM	7e AP	2022-2023
Pilot NIRS	7e AP	2022-2025
Inzicht kunstmeststromen	7e AP	2023

CONCEPT

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB <5.1.2.E @minienw.nl>
Verzonden: donderdag 24 februari 2022 10:39
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E); 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB; 5.1.2.E (5.1.2.E); 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB
Onderwerp: RE: concept tk -brief addendum 7e AP
Bijlagen: doelen per waterlichaam

Hoi

Prima, ik meld het in PT.

Verder heb ik gister bijgaande info gestuurd naar 5.1.2.E nav vragen van de Commissie. Zij gaan dat gebruiken richting de Commissie en in het Addendum

Gr 5.1.2.E

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB <5.1.2.E @minienw.nl>
Verzonden: donderdag 24 februari 2022 10:33
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB <5.1.2.E @minienw.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB <5.1.2.E @minienw.nl>
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB <5.1.2.E @minienw.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E @minlnv.nl>
Onderwerp: RE: concept tk -brief addendum 7e AP

Hoi,

Ik heb geen opmerkingen op de brief, kort en kernachtig. De laatste alinea wordt natuurlijk zeer relevant.

Mooi dat je het Addendum nog een keer goed doorgenomen hebt 5.1.2.E ik deel je opmerkingen, zeker die over objectiveerbare rijksdoelen. Daar heb ik eerder met 5.1.2.E al eens contact over gehad. Voor de KRW liggen de doelen vast en zijn we niet voornemens daar nog iets aan toe te voegen. Ik zie dat 5.1.2.E hier net een tekstvoorstel voor stuurt, dus gaan we vast uitkomen.

Wat betreft verwerking in SGBP: 5.1.2.E kun jij dat voornemen alvast melden in PT Breed? Ik zou daar niet te formeel over willen doen. Als het Addendum uit is, is het niet meer dan logisch dat we dat opnemen in het SGBP.

Groeten,
5.1.2.E

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB <5.1.2.E @minienw.nl>
Verzonden: donderdag 24 februari 2022 09:43
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB <5.1.2.E @minienw.nl>
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB <5.1.2.E @minienw.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB <5.1.2.E @minienw.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E @minlnv.nl>
Onderwerp: RE: concept tk -brief addendum 7e AP

Dag 5.1.2.E en anderen

Ik denk dat je opmerkingen niet echt nodig zijn, behalve toevoeging van 'dal'.

Toverwoorden als 'onontkoombaar' komen uit de stikstof-hoek en niemand kan nog goed duiden wat dat precies inhoudt. Kern is dat het rijk een wettelijke verplichting heeft om in 2035 74% van het areaal N-gevoelige natuur onder de KDW (kritische depositie waarden) te brengen. Dat maakt het voor het rijk onontkoombaar (en in CA is de ambitie vervroegd naar 2030). Uitdaging is nu om via de 25 mld die onontkoombaarheid bij de provincies te leggen en bovendien te verbreden naar verplichte uitvoering van grootschalig beekherstel (wat niks/weinig doet met de KDW).

De Commissie gaf gister richting NL aan dat er nog geen formeel verzoek is ontvangen om het Addendum te agenderen bij Nitraatcomite van 17 maart. Dat gaat LNV nu doen, met de bijeenkomst EC en minister LNV morgen. Pas dan wordt duidelijk hoe de Commissie staat t.o.v. het Addendum in relatie tot derogatie. Vandaar de 2 scenario's. Echter, het Addendum is er ter implementatie van de Nitraatrichtlijn (en KRW) en dient uitgevoerd, los van het vervolg voor de derogatie. Dit kun je direct afleiden uit de zin "Met dit addendum voldoet Nederland aan de verplichtingen voor de Nitraatrichtlijn en KRW." maar ik wil voorstellen dat de uitspraak van Com t.a.v. derogatie dus geen invloed heeft op wel/niet uitvoeren Addendum.

Om die reden acht ik het ook nuttig/nodig dat we in SGBP duidelijk aangeven dat het Addendum onderdeel is van het 7e AP. Dan hebben we de aanvullende inzet op gebied van landbouw immers opgenomen in het KRW maatregelpakket. En zit grootschalig beekherstel in het resultaatverplichte maatregelpakket KRW. Ik laat graag aan 5.1.2.E en 5.1.2.E hoe dat praktisch kan: gewoon doen en melden of LNV verzoek laten doen in een voorportaal op grond van de afspraken die ze met Com maken.

Bij optie 1 zit een typo: *het de* moet zijn *heeft de*

Je stuurde een versie vh Addendum mee. Ik heb er gister op gereageerd en 5.1.2.E gaf aan dat zie die opmerkingen zou bekijken. Zie bijlage.

Groet, 5.1.2.E

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB <5.1.2.E @minienw.nl>
Verzonden: donderdag 24 februari 2022 08:56
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB <5.1.2.E @minienw.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB <5.1.2.E n@minienw.nl>
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E @minlnv.nl>
Onderwerp: RE: concept tk -brief addendum 7e AP

Goedemorgen,

Ik heb heel snel naar de brief kunnen kijken. nog niet naar addendum. Op welke vlakken is dat gewijzigd? Als dat meevalt denk ik dat het bij ons vlot de lijn door kan.

5.1.2.E / 5.1.2.E aanvullingen?

Ik kan er om 11:00 uur een nota voor opstellen. Nu van 9 t/m 11 privéafspraken.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.E

5.1.2.E Waterkwaliteit

Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
Directie Water en Bodem
5.1.2.E | 5.1.2.E @minienw.nl

Woensdag afwezig

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>
Verzonden: donderdag 24 februari 2022 08:01
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>
Onderwerp: RE: concept tk -brief addendum 7e AP

Goedemorgen,
Hierbij al weer een nieuwe versie van de brief. Mogelijk volgen nog een paar aanpassingen waarvan ik verwacht dat deze beperkt zullen zijn.
Zoals jullie kunnen zien zijn hierin twee varianten opgenomen over de mogelijke uitkomst van het gesprek morgen.
Groet,
5.1.2.E

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E)
Verzonden: woensdag 23 februari 2022 23:18
Aan: ' 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB' < 5.1.2.E @minienw.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>; 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E @minienw.nl) < 5.1.2.E 5.1.2.E @minienw.nl>
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>
Onderwerp: concept tk -brief addendum 7e AP

Hoi 5.1.2.E 5.1.2.E en 5.1.2.E

Fijn dat 5.1.2.E vanmiddag ondanks de heftige corona kon aansluiten bij het gesprek met ENVI.

We hebben nog geen uitsluitsel over de inhoud van het addendum en vervolg op derogatie. In het gesprek is aangegeven dat wij het addendum as vrijdag TK en EC zullen sturen. Aan EC zullen we ook formeel aanvraag voor derogatie doen.
Onze minister spreekt de Eurocommissaris as vrijdag, het tijdstip is nog onbekend.

Dat betekent een heel krap tijdpad voor de brief aan de TK met addendum. Die morgen om 12u bij ons de lijn door moet zijn.
Ik hoop dan ook dat het jullie lukt morgenochtend erg snel te reageren. En dat het ook aan jullie kant gaat lukken.

@ 5.1.2.E ik heb jouw tekstvoorstel verwerkt in de brief, omdat deze anders niet goed paste. Hopelijk ok zo.

Geef een seintje als wij iets kunnen betekenen.

Groet,
5.1.2.E

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB <5.1.2.E r@minienw.nl>
Verzonden: dinsdag 22 februari 2022 09:23
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB <5.1.2.E @minienw.nl>
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E @minlnv.nl>
Onderwerp: RE: IenW bewindspersonen

Hoi 5.1.2.E

Hierbij ons tekstvoorstel om de toezegging aan de TK af te doen in de Kamerbrief over het Addendum:

In het Wetgevingsoverleg Water van 22 november jl. is toegezegd uw Kamer te informeren over de aanvullende stappen om de doelen van de Kaderrichtlijn Water (KRW) te behalen (ID 14143). De inzet voor de KRW wordt beschreven Stroomgebiedbeheerplannen 2022-2027 die in maart 2022 aan de Europese Commissie zullen worden aangeboden. De Ontwerp plannen hebben afgelopen jaar ter inzage gelegen en zullen in maart te vaststelling voorliggen in de ministerraad.
Aanvullend hierop wordt met het Coalitieakkoord ingezet op een landbouwtransitie om de natuur in Nederland in goede staat te brengen, waarbij ook aandacht is voor de opgaven van de waterkwaliteit. Binnen de middelen voor de landbouwtransitie zijn er zijn specifiek middelen gereserveerd voor de Kaderrichtlijn Water. Het *Addendum/deze brief* beschrijft op welke manier dit specifiek invulling krijgt, onder andere met grootschalig beekherstel in zandgronden. De minister van IenW volgt de uitvoering en de ontwikkeling van de waterkwaliteit en zal in 2024 een evaluatie afronden, waaruit moet blijken of er nog aanvullende inzet nodig is.

Groeten,
5.1.2.E

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E @minlnv.nl>
Verzonden: maandag 21 februari 2022 12:15
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB <5.1.2.E @minienw.nl>
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB <5.1.2.E @minienw.nl>
Onderwerp: RE: IenW bewindspersonen

Hoi 5.1.2.E

Dank voor de update.

We ontvangen het tekstvoorstel graag.

Over de brief: op dit moment hebben we nog geen uitsluitsel wanneer gesprek met EC is en ook niet wat er in de brief moet komen.
Zo snel als ik meer weet, hoor je dat en zorgen we dat de brief dan ook zsm naar jullie toekomt.

Groet,
5.1.2.E

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB <5.1.2.E @minienw.nl>
Verzonden: maandag 21 februari 2022 12:11
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E @minlnv.nl>
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB

< 5.1.2.E @minienw.nl>
Onderwerp: IenW bewindspersonen

Hoi 5.1.2.E

Net al even met 5.1.2.E gedeeld.: ik heb het addendum 7e AP voorgelegd aan bwp. Nog geen reactie stas. Minister is akkoord met verzenden naar TK, maar wil ook de TK brief nog voorgelegd krijgen. Hij stemde niet met het voorstel in om de tk brief ambtelijk af te doen.

Daarnaast wil m het volgende: IenW heeft in AO water van november 2021 toezegging gedaan dat Kamer meegenomen zou worden in aanvullende maatregelen KRW. Graag willen we in jullie brief opnemen dat de brief en het addendum invulling geven aan de toezegging van IenW.

Leek 5.1.2.E en mij ook slim. Als je het goed vindt stuurt 5.1.2.E een teksvoorstel op. Ik begreep van 5.1.2.E dat de brief er donderdag uit moet (?!). Zo ja dan verwacht ik dat wij 'm heeel snel ook ontvangen ☺.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.E

5.1.2.E Waterkwaliteit

.....

Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
Directie Water en Bodem
5.1.2.E | 5.1.2.E @minienw.nl

Woensdag afwezig

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.
Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.
De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.
The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.
Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.
The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

4.a

5.1.2.E (5.1.2.E)

Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E)
CC: 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E); 5.1.2.E 5.1.2.E 5.1.2.E)

Dag 5.1.2.E

In de stroomgebiedbeheerplannen 2015-2021 stonden de doelen voor oa nutrienten en biologische parameters (beide onderdeel van ecologie) per waterlichaam in bijlage 1, deel A. Zie de documenten op Stroomgebiedbeheerplannen 2016-2021 - Helpdesk water.

In de komende plannen zijn de doelen hier en daar aangepast; vooral voor nutrienten. Voor de ontwerp-stroomgebiedbeheerplannen 2022-2027 zie Ontwerp-stroomgebiedbeheerplannen 2022-2027 - Helpdesk water. Voor nutrienten en biologische parameters staan de doelen per waterlichaam vanwege de omvang niet meer in een bijlage van het stroomgebiedbeheerplan, maar wordt verwezen naar bestanden. Die heten ecodoelen-rijn, etc ... en die staan op WKP Achtergronddocumenten SGBP 2022-2027 (waterkwaliteitsportaal.nl) . Alle informatie staat ook in factsheets per waterlichaam; dus ook in hoeverre wel/niet aan de doelen is voldaan: WKP Factsheets 2020 December (waterkwaliteitsportaal.nl)

Ik kan deze informatie zelf doorsturen naar 5.1.2.E , maar dan graag een mail adres. Ook prima als jullie deze informatie zelf doorsturen.

Ik ga er van uit dat je deze informatie ook kunt benutten voor het Addendum zelf, zodat de suggestie verdwijnt dat we nog iets aanvullends gaan doen met provinciale doelen (anders dan verplichting tot extra maatregelen).

5.1.2.e

Groet, 5.1.2.E
5.1.2.E 5.1.2.E | Directoraat-Generaal Water & Bodem | Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat | Rijnstraat 8 | Postbus 20904 | 2500 EX Den Haag | 5.1.2.E @minienw.nl | tel 5.1.2.E

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E .@minlnv.nl>
Verzonden: woensdag 23 februari 2022 10:37
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>
Onderwerp: stukken overleg ENVI vanmiddag: concept addendum

Hoi 5.1.2.E

Hierbij een aantal stukken die handig kunnen zijn voor het overleg met ENVI vanmiddag:
- draft addendum met in track changes voorgestelde aanpassingen nav reactie IPO
- powerpoint vorige overleg met ENVI.

Groet,
5.1.2.E

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.
The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB <5.1.2.E @minienw.nl>
Verzonden: donderdag 28 april 2022 13:03
Aan: 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E)
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E); 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB; 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB
Onderwerp: RE: TK brief derogatie

Hallo 5.1.2.E

Onze staatssecretaris is ook akkoord met de derogatie brief (de eerdere versie). We sturen de nieuwe versie niet nogmaals langs de bewindspersonen, omdat de strekking hetzelfde blijft maar iets implicieter, en de KRW tekst onveranderd is.

Groeten,
5.1.2.E

Van: 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E s@minlnv.nl>
Verzonden: dinsdag 26 april 2022 14:22
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB <5.1.2.E @minienw.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB <5.1.2.E @minienw.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB <5.1.2.E @minienw.nl>
Onderwerp: RE: TK brief derogatie

Dag 5.1.2.E

Ik probeerde je net te bellen, maar dan even via de mail. Het is inderdaad ongelukkig na al het werk van vorige week. Even voor jouw context, dit is de derde brief die is opgesteld. Ik heb daardoor weinig tijd gehad je verder mee te nemen in het proces en daarnaast was het ook nog te onzeker wat de inhoud nu precies ging worden. Na verwachting zal de brief die ik je net heb gestuurd verzonden worden, maar ook deze moet nog langs Minister Natuur en Stikstof.

Ik heb zo geen versie met track changes omdat het echt een andere brief is. Ik heb in de bijlage met geel gearceerd welke tekst nieuw is. Het eerste gedeelte van de brief is direct overgenomen uit bijlage 1 van de eerdere brief. De overige tekstdelen staan ook in de eerste brief. Ik hoop dat ik je hiermee iets op weg help.

Groet,
5.1.2.E

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
Directie Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit (PAV)
Bezuidenhoutseweg 73 | 2594 AC | Den Haag
Postbus 20401 | 2500 EK | Den Haag
Mobiel :+ 5.1.2.E
Mail: 5.1.2.E @minlnv.nl

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB <5.1.2.E @minienw.nl>
Verzonden: dinsdag 26 april 2022 14:12
Aan: 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB <5.1.2.E @minienw.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) -

DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>
Onderwerp: RE: TK brief derogatie

Hoi 5.1.2.E

Dit is wel erg ongelukkig na het haastproces van afgelopen vrijdag...

Heb je een versie met track changes?

Groeten,
5.1.2.E

Van: 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>
Verzonden: dinsdag 26 april 2022 14:04
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>
Onderwerp: RE: TK brief derogatie

Dag 5.1.2.E

In de bijlage vindt je de nieuwe brief over de derogatie naar aanleiding van interne beraadslaging hier bij LNV. De brief bestaat grotendeels uit elementen van de vorige brief, maar is minder expliciet over de inzet van de onderhandelingen. 5.1.2.E 5.1.2.E) neemt momenteel contact op met 5.1.2.E over de eventuele afstemming met jullie minister. Van haar zullen jullie ongetwijfeld te horen krijgen hoe jullie het binnen IenW willen aanpakken. Als ik meer weet van mijn kant zal ik contact opnemen.

Groet,
5.1.2.E

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
Directie Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit (PAV)
Bezuidenhoutseweg 73 | 2594 AC | Den Haag
Postbus 20401 | 2500 EK | Den Haag
Mobiel :+ 5.1.2.E
Mail: 5.1.2.E minlnv.nl

Van: 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E)
Verzonden: maandag 25 april 2022 18:35
Aan: ' 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB' < 5.1.2.E @minienw.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>
Onderwerp: RE: TK brief derogatie

Dag 5.1.2.E

Bedankt voor je bericht. Goed nieuws opzich, alleen is het zo dat de beraadslaging binnen ons huis nog bezig is. Ik zal jullie hier later verder over informeren.

Groet,
5.1.2.E

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
Directie Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit (PAV)
Bezuidenhoutseweg 73 | 2594 AC | Den Haag
Postbus 20401 | 2500 EK | Den Haag
Mobiel :+ 5.1.2.E
Mail: 5.1.2.E @minlnv.nl

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>
Verzonden: maandag 25 april 2022 17:49
Aan: 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>
Onderwerp: RE: TK brief derogatie

Hallo 5.1.2.E

Ik heb net bericht gehad dat onze minister instemt met de brieven. Er is nog geen reactie van de staatssecretaris.

Hoe ziet jullie planning er uit?

Groeten,
5.1.2.E

Verzonden met BlackBerry Work
(www.blackberry.com)

Van: 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>
Datum: vrijdag 22 apr. 2022 6:04 PM
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>, 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>, 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>, 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>
Onderwerp: RE: TK brief derogatie

Dag 5.1.2.E

Wat een goed nieuws zo voor het weekend! Super dat het gelukt is! Maandag weer verder.
Voor nu een fijn weekend!

Groet,
5.1.2.E

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
Directie Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit (PAV)
Bezuidenhoutseweg 73 | 2594 AC | Den Haag
Postbus 20401 | 2500 EK | Den Haag
Mobiel :+ 5.1.2.E
Mail: 5.1.2.E)minlnv.nl

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB <: 5.1.2.E r@minienw.nl>
Verzonden: vrijdag 22 april 2022 17:47
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB <: 5.1.2.E ı@minienw.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E :@minienw.nl>
CC: 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E ;@minlnv.nl>
Onderwerp: RE: TK brief derogatie

Hoi allen,

Krijg net bericht dat de brief bij onze beide bewindspersonen ligt. Lijkt zowaar te gaan lukken om maandag akkoord te krijgen.

Groeten,
5.1.2.E

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>
Verzonden: vrijdag 22 april 2022 09:35
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>
CC: 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>
Onderwerp: RE: TK brief derogatie

Hoi 5.1.2.E en 5.1.2.E
Ik heb de aanvullingen van 5.1.2.E overgenomen en de volgende passage toegevoegd:
De derogatie kende de voorwaarde van een groot aandeel grasland die een grote positieve invloed heeft op de grondwaterkwaliteit. Om te voorkomen dat een stapsgewijze, jaarlijkse afbouw van de plaatsingsruimte voor graasdiermest leidt tot afname van het areaal grasland en daardoor kan leiden tot verslechtering van de waterkwaliteit in het algemeen zal ik hiervoor aansluiten bij de in het 7e actieprogramma Nitraatrichtlijn aangekondigde uitwerking van een grondgebonden melk- en rundveehouderij waarin ook een aandeel (permanent) grasland is voorzien.
Ik ben tot 14.30u vanmiddag nog goed bereikbaar en daarna 2 weken vrij.
5.1.2.E is deze week ingevlogen en dan bereikbaar voor verdere afstemming. Hij zal bij ons dan verder intern kijken met wie evt vragen verder op te pakken.
Groet,
5.1.2.E

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB 5.1.2.E @minienw.nl>
Verzonden: donderdag 21 april 2022 17:08
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E .@minlnv.nl>
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E :@minienw.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB <: 5.1.2.E r@minienw.nl>
Onderwerp: RE: TK brief derogatie

Ha 5.1.2.E

In overleg met 5.1.2.E stuur ik je hierbij mijn opmerkingen op de brief. 5.1.2.E had al eerder een reactie gestuurd, begreep ik. We zijn ondertussen bezig onze bewindspersoon mee te nemen.

Groet, 5.1.2.E

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB <5.1.2.E @minienw.nl>
Verzonden: donderdag 21 april 2022 15:57
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB <5.1.2.E @minienw.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB <5.1.2.E @minienw.nl>
Onderwerp: FW: TK brief derogatie

Hoi,

Ik heb 5.1.2.E meegegeven dat de brief wel erg vanuit bedrijf geredeneerd is geschreven. En dat een afbouwpad ook betekent dat je gaat bedenken hoe je evt omzetting van grasland naar bouwland gaat voorkomen. De derogatie eraf betekent anders dat je terugvalt qua waterkwaliteit.

Met 5.1.2.E afgestemd dat we een beslisnota ter instemming voor bwp lijn in doen, met opm dat LNV verzoekt om reactie uiterlijk 25 april, maar dat wij al hebben aangegeven dat dat normaliter een te korte doorlooptijd is. Als dat niet lukt kan brief niet mede namens IenW uit.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.E
5.1.2.E Waterkwaliteit
.....
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
Directie Water en Bodem
5.1.2.E | 5.1.2.E @minienw.nl

Woensdag afwezig

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E @minlnv.nl>
Verzonden: donderdag 21 april 2022 13:57
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB <5.1.2.E @minienw.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB <5.1.2.E @minienw.nl>
Onderwerp: TK brief derogatie

Hoi 5.1.2.E en 5.1.2.E

In een tweeminutendebat van deze week is een brief toegezegd op derogatie, deze heeft spoed. Ik heb net hierover 5.1.2.E gesproken. Ik hoop dat het lukt dit mee te geven in de weekendtas.

Groet,
5.1.2.E

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.
De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard

ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.
The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.
Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.
De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.
The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.
Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.
De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.
The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.
Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te

verwijderen.
De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.
The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.
De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.
The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>
Verzonden: donderdag 12 mei 2022 16:25
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB; 5.1.2.E (5.1.2.E)
Onderwerp: RE: betrokkenheid IenW bij overleg ENVI en Nitraatcomité

Ha 5.1.2.E en 5.1.2.E

Ik zal 23 mei deelnemen. Ik zie de uitnodiging graag tegemoet.

En eens met 5.1.2.E om bij het Nitraatcomite alleen mee te doen in de voorbereiding.

Ik ben dinsdag in Brussel en dan krijgen we van DG ENVI oa een terugkoppeling over stavaza CAP.

Groet, 5.1.2.E

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>
Verzonden: donderdag 12 mei 2022 16:06
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>
Onderwerp: FW: betrokkenheid IenW bij overleg ENVI en Nitraatcomité

Hoi 5.1.2.E

Zie hieronder, twee momenten waarop LNV afstemming heeft over de derogatie. Zou jij kunnen op 23 mei?
Ik stel voor at we Nitraatcomité overslaan, en vooraf mee kijken.

Groeten,
5.1.2.E

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>
Verzonden: donderdag 12 mei 2022 15:21
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>
Onderwerp: betrokkenheid IenW bij overleg ENVI en Nitraatcomité

Hoi 5.1.2.E

Dank voor onderstaande bericht.

Zoals net besproken hierbij de twee andere punten voor afstemming over van betrokkenheid IenW, het gaat om:

- het digitale overleg met ENVI over inhoud en voorwaarden derogatie dat op 23 mei as om 9u of 10u is.
- het Nitraatcomité en de Expert Group Meeting op 13 juni as dat vanaf 10u fysiek in Brussel is. Daar hopen we de 3e presentatie ihkv derogatie te kunnen geven over 7e AP en addendum. Zoals altijd zullen we de instructie en presentatie voorafgaand met jullie afstemmen.

Voor de eerste zou het wat ons betreft wenselijk zijn als jullie kunnen deelnemen, en zoals ik bij de tweede aangaf is de capaciteit in de zaal beperkt, dus zouden we als jullie deel willen nemen moeten kijken hoe we dat geregeld krijgen.

Groet,
5.1.2.E

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB <5.1.2.E r@minienw.nl>
Verzonden: donderdag 12 mei 2022 14:52
Aan: 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E s@minlnv.nl>
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E @minlnv.nl>
Onderwerp: RE: Uitvraag beantwoording SO commissie landbouw nav derogatiebrief

Hoi 5.1.2.E

5.1.2.E is akkoord. En aangezien het vooral herhaling is van eerdere antwoorden, hoeven de antwoorden niet mede namens onze bewindspersonen.

Groeten,
5.1.2.E

Van: 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E @minlnv.nl>
Verzonden: woensdag 11 mei 2022 16:21
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB <5.1.2.E @minienw.nl>
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E @minlnv.nl>
Onderwerp: RE: Uitvraag beantwoording SO commissie landbouw nav derogatiebrief

Dag 5.1.2.E

Zoals gezegd hierbij de beantwoording van de schriftelijke vragen over de derogatie zoals deze nu bij ons de lijn is ingegaan. Heb jij ondertussen al akkoord van 5.1.2.E ontvangen?

Groet,
5.1.2.E

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
Directie Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit (PAV)
Bezuidenhoutseweg 73 | 2594 AC | Den Haag
Postbus 20401 | 2500 EK | Den Haag
Mobiel :+ 5.1.2.E
Mail: 5.1.2.E @minlnv.nl

Van: 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E)
Verzonden: woensdag 11 mei 2022 12:28
Aan: '5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB' <5.1.2.E @minienw.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E @minlnv.nl>
Onderwerp: RE: Uitvraag beantwoording SO commissie landbouw nav derogatiebrief

Dag 5.1.2.E

Bedankt! Ik zorg dat deze versie in de set verwerkt wordt. Ik zal je ook de set ter info sturen zoals deze bij ons in de lijn gaat (vanmiddag).

Groet
5.1.2.E

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
Directie Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit (PAV)
Bezuidenhoutseweg 73 | 2594 AC | Den Haag
Postbus 20401 | 2500 EK | Den Haag
Mobiel :+ 5.1.2.E
Mail: 5.1.2.E)minlnv.nl

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB <: 5.1.2.E r@minienw.nl>
Verzonden: woensdag 11 mei 2022 12:26
Aan: 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E) <: 5.1.2.E ;@minlnv.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E .@minlnv.nl>
Onderwerp: RE: Uitvraag beantwoording SO commissie landbouw nav derogatiebrief

Hallo 5.1.2.E en 5.1.2.E

Hierbij antwoorden op onderstaande vragen. Ik leg het parallel aan 5.1.2.E voor, voor akkoord.

Groeten,
5.1.2.E

Van: 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E ;@minlnv.nl>
Verzonden: dinsdag 3 mei 2022 17:02
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB <: 5.1.2.E r@minienw.nl>
Onderwerp: Uitvraag beantwoording SO commissie landbouw nav derogatiebrief

Dag 5.1.2.E

Naar aanleiding van de derogatiebrief van afgelopen dinsdag (zie bijlage TK brief) hebben de commissieleden schriftelijke vragen gesteld (zie bijlage commissievragen). De opsomming van de vragen is te vinden in de bijlage beantwoording. Een aantal gaat over de Kader Richtlijn Water en is volgens mij handig als jullie die beantwoorden.

Zou jij op vraag **8, 44, 45, 46, 50** en **54** een antwoord kunnen dichten? Mocht ik een verkeerde vraag aan jullie hebben toegewezen, laat het dan ook vooral weten.

Voor de beantwoording geldt:

- Graag ontvang ik je antwoord uiterlijk **woensdag 11 mei 10:00.**
- Wanneer er afstemming nodig is dit graag zelf opnemen en een **afgestemd** stuk aanleveren.
- Vermeld in het bestand wat wordt aangeleverd: de vraag en het corresponderende nummer en het antwoord, zodat het voor mij gemakkelijk knippen/plakken wordt.
- De beantwoording kan gestuurd worden naar 5.1.2.E (5.1.2.E @minlnv.nl) en 5.1.2.E 5.1.2.E (reply).

Alvast bedankt en succes! Voor eventuele vragen ben ik uiteraard beschikbaar!

Groet,
5.1.2.E

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
Directie Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit (PAV)
Bezuidenhoutseweg 73 | 2594 AC | Den Haag
Postbus 20401 | 2500 EK | Den Haag
Mobiel :+ 5.1.2.E
Mail: 5.1.2.E @minlnv.nl

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.
De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.
The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.
Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.
De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.
The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.
Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.
De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>
Verzonden: vrijdag 20 mei 2022 15:49
Aan: 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E)
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E); 5.1.2.E (5.1.2.E)
Onderwerp: RE: Stukken derogatie gesprek EC 23-05

Dank – ik kan het weekend weer vooruit ☺
En fijne vakantie
5.1.2.E

Van: 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E s@minlnv.nl>
Verzonden: vrijdag 20 mei 2022 15:40
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>
Onderwerp: Stukken derogatie gesprek EC 23-05

Dag 5.1.2.E

Hierbij ontvang je de stukken voor het gesprek over derogatie met ENVI van aankomende maandag. In de bijlage vind je:

- Aanvraag derogatie RENURE van 27 april 2022: Officiële RENURE derogatie aanvraag en stapsgewijze verlaging van de graasdier derogatie.
- Bijlage verzoek RENURE derogatie: Achtergrond informatie voor de RENURE derogatie aanvraag.
- Concept rapportage mestbeleid 2021: derogatierapportage met cijfers over uitvoering, handhaving en voortgang VHS 2021. 19 mei gedeeld met ENVI.
- Derogatie 2020 eindconcept: RIVM rapportage met waterkwaliteit cijfers 2020. 19 mei gedeeld met ENVI.
- TK brief van 26 april 2022 over de derogatie.
- Beantwoording schriftelijke vragen derogatie van de nitraatrichtlijn: 16 mei verstuurd naar de TK
- Derogatiebeschikking Ierland 2022

Namens LNV zullen de volgende collega's deelnemen:

- 5.1.2.E (5.1.2.E mest, maar nog verantwoordelijk voor de gesprekken met ENVI over de derogatie).
- 5.1.2.E (interim 5.1.2.E)
- 5.1.2.E 5.1.2.E team mest
- 5.1.2.E (medewerker team mest, expertise RENURE)
- 5.1.2.E (medewerker team mest, expertise 7e AP)

Maandag zullen 5.1.2.E en 5.1.2.E aansluiten vanuit een zaaltje bij LNV, 5.1.2.E en 5.1.2.E sluiten beide vanuit huis aan. Ik ben na vandaag op vakantie (en daarna aan de slag bij visserij), dus als je nog vragen hebt kun je het beste terecht bij 5.1.2.E of 5.1.2.E

Veel succes maandag en voor nu een fijn weekend!

Groet,
5.1.2.E

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
Directie Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit (PAV)
Bezuidenhoutseweg 73 | 2594 AC | Den Haag
Postbus 20401 | 2500 EK | Den Haag
Mobiel :+ 5.1.2.E
Mail: 5.1.2.E)minlnv.nl

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.
De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.
The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>
Verzonden: zondag 22 mei 2022 11:24
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E)
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E); 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB; 5.1.2.E (WVL); 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB
Onderwerp: FW: Stukken derogatie gesprek EC 23-05
Bijlagen: Aanvraag Derogatie RENURE.pdf; DOMUS-22189100-v1-Bijlage_Verzoek_tot_landen_specifieke_oplossing_RENURE_NL.PDF

Dag 5.1.2.E

Bij het doornemen van de stukken voor het overleg met de Commissie morgen, zag ik ook 2 bijlagen over het inzetten van mestverwerkingsproducten bovenop de 170 kgN/ha/j i.p.v. dierlijke mest.

Ik lees daarbij dat kwaliteitscriteria leidend zijn. Concreet wordt voorgesteld om uit te gaan van:

- Koper (=Cu): maximaal 300 mg per kg droge stof
- Zink (=Zn): maximaal 800 mg per kg droge stof
- Daarnaast wordt verwezen naar de Eisen voor anorganische meststoffenproducten in de Europese Meststoffenverordening (EU 2019/1009) met o.a.:
    - zeswaardig chroom (Cr(VI)): 2 mg/kg droge stof,
    - kwik (Hg): 1 mg/kg droge stof,
    - nikkel (Ni): 100 mg/kg droge stof,
    - lood (Pb): 120 mg/kg droge stof,
    - arseen (As): 40 mg/kg droge stof.

Op grond van de Stroomgebiedbeheerplannen blijkt dat sommige van deze stoffen in het oppervlaktewater vaak niet aan de norm voldoen. Het percentage waterlichamen dat niet voldoet Cu is 2%, Zn 39%, Cr <1%, Hg 26%, Ni 3%, Pb <1% en As 67%. Zie Stroomgebiedbeheerplannen 2022-2027 - Helpdesk water. In de plannen, die in maart naar de Commissie zijn gestuurd, en de onderliggende stoffenfiches wordt voor enkel stoffen de relatie met de bron 'bemesting' gelegd.

Mijn vraag is in hoeverre in het traject RENURE rekening wordt gehouden met de eisen van de KRW. Ik zag dat nergens staan. Het lijkt me in ieder voor Zn, Hg en met name As relevant om dat in ogenschouw te nemen (zowel vanwege de waterkwaliteit, als onderbouwing richting Commissie, als om het nationaal geaccepteerd te krijgen). Daarnaast geldt voor alle stoffen een eis dat de waterkwaliteit niet mag verslechteren, wat relevant kan zijn als het product hogere gehaltes heeft dan nu wat nu wordt toegepast.

Ik zal hier uiteraard morgen geen melding van maken, maar het is wel goed om dit nader af te stemmen.

Groet, 5.1.2.E
5.1.2.E 5.1.2.E | Directoraat-Generaal Water & Bodem | Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat | Rijnstraat 8 | Postbus 20904 | 2500 EX Den Haag | 5.1.2.E @minienw.nl | tel 5.1.2.E

Van: 5.1.2.E 5.1.2.E(5.1.2.E) < 5.1.2.E s@minlnv.nl>
Verzonden: vrijdag 20 mei 2022 15:40
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>
Onderwerp: Stukken derogatie gesprek EC 23-05

Dag 5.1.2.E

Hierbij ontvang je de stukken voor het gesprek over derogatie met ENVI van aankomende maandag. In de bijlage vind je:

- Aanvraag derogatie RENURE van 27 april 2022: Officiële RENURE derogatie aanvraag en stapsgewijze verlaging van de graasdier derogatie.
- Bijlage verzoek RENURE derogatie: Achtergrond informatie voor de RENURE derogatie aanvraag.
- Concept rapportage mestbeleid 2021: derogatierapportage met cijfers over uitvoering, handhaving en voortgang VHS 2021. 19 mei gedeeld met ENVI.
- Derogatie 2020 eindconcept: RIVM rapportage met waterkwaliteit cijfers 2020. 19 mei gedeeld met ENVI.
- TK brief van 26 april 2022 over de derogatie.
- Beantwoording schriftelijke vragen derogatie van de nitraatrichtlijn: 16 mei verstuurd naar de TK
- Derogatiebeschikking Ierland 2022

Namens LNV zullen de volgende collega's deelnemen:

- 5.1.2.E (5.1.2.E mest, maar nog verantwoordelijk voor de gesprekken met ENVI over de derogatie).
- 5.1.2.E 5.1.2.E)
- 5.1.2.E (5.1.2.E team mest
- 5.1.2.E (medewerker team mest, expertise RENURE)
- 5.1.2.E (medewerker team mest, expertise 7e AP)

Maandag zullen 5.1.2.E en 5.1.2.E aansluiten vanuit een zaaltje bij LNV, 5.1.2.E en 5.1.2.E sluiten beide vanuit huis aan. Ik ben na vandaag op vakantie (en daarna aan de slag bij visserij), dus als je nog vragen hebt kun je het beste terecht bij 5.1.2.E of 5.1.2.E

Veel succes maandag en voor nu een fijn weekend!

Groet,
5.1.2.E

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
Directie Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit (PAV)
Bezuidenhoutseweg 73 | 2594 AC | Den Haag
Postbus 20401 | 2500 EK | Den Haag
Mobiel :+ 5.1.2.E
Mail: 5.1.2.E @minlnv.nl

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.
De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you

are requested to inform the sender and delete the message.
The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

8.a

Ministerie van Landbouw,
Natuur en Voedselkwaliteit

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

5.1.2.E
T.a.v. 5.1.2.E
Europese Commissie
1049 BRUSSEL
België

Directoraat-generaal Agro
Directie Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001858272854000

T 070 379 8911 (algemeen)
F 070 378 6100 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/lnv

Behandeld door
5.1.2.E 5.1.2.E

T 5.1.2.E
5.1.2.E @minlnv.nl

Ons kenmerk
DGA-PAV / 22141697

Uw kenmerk

Bijlage(n)
1

Datum 26 april 2022
Betreft Aanvraag Derogatie RENURE

Geachte 5.1.2.E

Op 25 februari 2022 is er een aanvraag van Nederland aan u doen toekomen voor een nieuwe derogatie van de gebruiksnorm van 170 kg stikstof per hectare per jaar voor dierlijke mest als opgenomen in bijlage III, paragraaf 2 van de Nitraatrichtlijn voor Nederland met ingang van 1 januari 2022 (kenmerk: DGA-PAV / 22072814). Met deze brief specificeer ik het verzoek van Nederland dat ziet op een derogatie voor graasdiermest en een landen-specifieke oplossing voor kunstmestvervanging.

Derogatie graasdiermest
In het gesprek van 25 februari 2022 van de Europees Commissaris voor Milieu met de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit is aangegeven dat de Europese Commissie een derogatie voor vier jaar wil verlenen aan Nederland. Over deze uitkomst ben ik verheugd. De Europees Commissaris heeft hierbij ook aangegeven dat het om een transitiederogatie gaat, die zal moeten aansluiten bij de transitie die het Nederlandse kabinet met de verduurzaming en extensivering in de landbouw voorstaat om de milieudoelen, waaronder waterkwaliteit, te realiseren. Hierbij zijn ook de ontwikkelingen op circulaire economie en het klimaat relevant, inclusief het hergebruik van hoogwaardige producten ter vervanging van producten uit fossiele bronnen, zoals kunstmest.

Uit de gesprekken die op de diverse niveaus met uw dienst zijn gevoerd over het 7e actieprogramma Nitraatrichtlijn, het daarbij behorende addendum en de inhoud van een nieuwe derogatie maak ik op dat de Europese Commissie belang hecht aan diverse sturingsmogelijkheden om zeker te stellen dat de beoogde transitie in de Nederlandse landbouw wordt gerealiseerd. Nederland hecht hier zelf ook groot belang aan en heeft dan ook begrip voor de positie van de Europese Commissie. Voor het realiseren van deze transitie zijn stabiliteit en zekerheid essentieel, ook met het oog op de bedrijfsafwegingen en investeringsbeslissingen die agrariërs zullen moeten maken. Dit maakt dat duidelijkheid aan de voorkant gewenst is over de omvang van de derogatie voor de duur van de beschikking van 4 jaar.

Nederland streeft een derogatie na die aansluit bij het transitiepad dat Nederland wil volgen en bijdraagt aan het verder verbeteren van de waterkwaliteit. Daartoe

staat Nederland een beschikking voor waarin de omvang van de derogatie stapsgewijs wordt teruggebracht. Een verlaging van de derogatie voor dierlijke mest kan samengaan met het opbouwen van het gebruik van RENURE-producten. Dit bevordert het hergebruik van dierlijke mest in hoogwaardige grondstoffen en vermindert de afhankelijkheid van fossiele grondstoffen en daarmee gepaard gaande uitstoot van broeikasgassen. Met het afgeven van een beschikking voor het gebruik van RENURE-producten kan het uitbreiden van de productiecapaciteit van RENURE-producten in gang worden gezet. Dit vraagt 2 tot 3 jaar. Verderop in deze brief ga ik hier nader op in.

De Nederlandse regering doet dan ook een aanvraag voor een derogatie voor graasdiermest die gericht is op een stapsgewijze verlaging in de hoogte van de stikstofgebruiksnorm, namelijk:

	230 kg N/ha[1]	*250 kg N/ha*[2]
2022	230	250
2023	220	240
2024	220	240
2025	200	220

Kunstmestvervanging
De afgelopen jaren is met uw dienst en in de expert group on Nitrates uitvoerig gesproken over de innovatieve mogelijkheden die mestverwerking biedt om hoogwaardige meststoffen te produceren uit dierlijke mest. Vanuit Horizon 2020 zijn diverse grote onderzoeksprojecten aan deze uitdagingen gewijd.

Met het actieplan voor de circulaire economie wordt de recycling bevorderd van nutriënten uit dierlijke mest en andere organische bronnen ter vervanging van chemische meststoffen. In de Farm to Fork-strategie wordt aangekondigd dat de Commissie wil werken aan het verminderen van het gebruik van meststoffen en streeft naar meer recycling van organisch afval tot hernieuwbare meststoffen, met name in gebieden met veel intensieve veehouderij. Door een beter gebruik te maken van lokaal beschikbare grondstoffen kan de input van fossiele kunstmest worden beperkt, kunnen emissies afnemen en kunnen de gerecyclede producten worden verwaard. De belangrijkste uitdaging is om gerecyclede nutriënten op een zodanig kwaliteitsniveau te verkrijgen, dat verliezen in het milieu naar zowel water, bodem als lucht tot een minimum worden beperkt.

Uw dienst heeft in de jaren 2018-2020 het Gemeenschappelijk Centrum voor onderzoek van de Commissie een studie laten uitvoeren over teruggewonnen stikstof uit dierlijke mest. De betrokken stikstofproducten worden RENURE genoemd, van REcovered Nitrogen from manURE (teruggewonnen stikstof uit mest). Deze studie is in september 2020 afgerond[3]. Hierin worden criteria voorgesteld voor een veilig gebruik van gerecyclede producten uit dierlijke mest

[1] Derogatie afgelopen jaren voor landbouwgrond op zand- en lössgrond in Overijssel, Gelderland, Utrecht, Noord-Brabant of Limburg
[2] Derogatie afgelopen jaren voor de andere landbouwgronden in Nederland
[3] JRC, 2020. D.Huygens et al. JRC Publications Repository - Technical proposals for the safe use of processed manure above the threshold established for Nitrate Vulnerable Zones by the Nitrates Directive (91/676/EEC) (europa.eu)

Directoraat-generaal Agro
Directie Plantaardige Agroketens
en Voedselkwaliteit

Ons kenmerk
DGA-PAV / 22141697

boven de in de Nitraatrichtlijn vastgestelde drempel, op een vergelijkbare wijze als voor een niet-organische meststoffen. Uw dienst heeft in het afgelopen jaar onderzoek gedaan naar de opties voor de toepassing van deze criteria binnen het huidige rechtskader van de Nitraatrichtlijn, met name naar de optie RENURE-producten te beschouwen als kunstmestproducten in plaats van dierlijke mestproducten. In de laatste expert groep van 17 maart 2022 heeft uw dienst aangegeven dat de Commissie openstaat voor laatstgenoemde optie en een landen-specifieke oplossing te willen bezien als lidstaten overwegen een dergelijke aanvraag te doen.

In mijn brief van 29 juni 2021 (referentie: DGA-PAV / 21152040) heb ik aangegeven dat naar onze mening deze producten niet passen in de Nitraatrichtlijn, omdat deze niet kunnen worden ingebed in de definitie voor dierlijke mest, artikel 1 onder g, en voor kunstmest, artikel 1 onder f. Uw dienst geeft aan dat bijlage III, paragraaf 2 van de Nitraatrichtlijn een wettelijke mogelijkheid biedt voor de Commissie om een uitzondering op de maximaal toegestane 170kg stikstof per hectare per jaar in die zin dat voor de bepaling van die hoeveelheid op of in de bodem gebrachte RENURE-producten niet meetellen. In de nationale regelgeving zullen RENURE-producten meetellen onder de totale stikstofgebruiksnorm.

Nederland stelt voor deze landen-specifieke oplossing een termijn van tenminste 8 jaar voor, omdat bedrijven omvangrijke investeringen dienen te doen die pas over langere tijd terug verdiend kunnen worden. In de bijlage vindt u een voorstel hoe Nederland een dergelijke mogelijkheid zou willen inrichten. Nederland heeft reeds ervaring opgedaan in pilots. Wij zijn gaarne bereid deze ervaringen te delen met u en de andere lidstaten.

Concluderend
De aanvraag ziet op een stapsgewijze verlaging voor de derogatie voor graasdiermest én op een ingroei van een landen-specifieke oplossing voor de productie en gebruik van RENURE-producten binnen de Nederlandse landsgrenzen.

Wij zouden deze voorstellen graag met uw diensten verder willen bespreken en zo de vereiste besluitvormingsprocedure voort zetten. Daarbij herhaal ik het verzoek dat Nederland eerder aan u heeft gedaan om flexibiliteit te betrachten in de procedure ten einde zo spoedig mogelijk tot definitieve besluitvorming te komen.

5.1.2.E

5.1.2.E

5.1.2.E

Landen-specifieke oplossing voor RENURE-producten

Nederland vraagt een landen-specifieke oplossing aan voor het gebruik van producten uit mestverwerking die voldoen aan de RENURE-criteria uit het JRC-rapport boven de gebruiksnorm voor dierlijke mest van de Nitraatrichtlijn, omdat deze stoffen passen binnen goede landbouwpraktijken ter vermindering van verontreiniging door nitraten, zoals bedoeld in bijlage II van de richtlijn.

Deze meststoffen zullen bij gebruik dezelfde status hebben als kunstmest, zoals bedoeld in artikel 2f van de Nitraatrichtlijn. Het gebruik van RENURE meststoffen zal een afname betekenen van het gebruik van andere minerale meststoffen. De overige gebruiksnormen stikstof-totaal en fosfaat blijven immers ongewijzigd.

REcovered Nitrogen from manURE (RENURE)

In 2018 is het Joint Research Centre in opdracht van de Europese Commissie gestart met een onderzoek naar mestverwerkingsproducten in stikstofgevoelige gebieden. JRC beschrijft in dit rapport[1] dat er potentieel bestaat om de lopende technologische en marktontwikkelingen voor het recyclen van nutriënten in een circulaire economie te gebruiken met als doel waterlichamen te beschermen tegen vervuiling door dierlijke mest.

Het doel van dit rapport was om te helpen bij het definiëren van die geharmoniseerde criteria die het mogelijk zouden kunnen maken om stikstof (N)-meststoffen, gedeeltelijk of volledig afkomstig van mest door verwerking, te gebruiken in gebieden waarvoor het maximum van 170 kg N/ha/jr is voorgeschreven in bijlage III van de nitraatrichtlijn, overeenkomstig de overigens identieke bepalingen die van toepassing zijn op stikstofhoudende chemische meststoffen in de nitraatrichtlijn (91/676/EEG), terwijl de verwezenlijking van de doelstellingen van de richtlijn en voldoende agronomische voordelen worden gewaarborgd.

Dergelijke herwonnen meststoffen worden in dit rapport teruggewonnen stikstof uit mest (RENURE) genoemd. Dit werk combineert bio-geochemische modelleringstechnieken, analytische metingen en kwantitatieve (meta-analyse) en kwalitatieve literatuuronderzoekstechnieken om de gebruikseffecten van kandidaat-RENURE-materialen op milieuvervuiling te beoordelen, inclusief de nitraatuitspoeling.

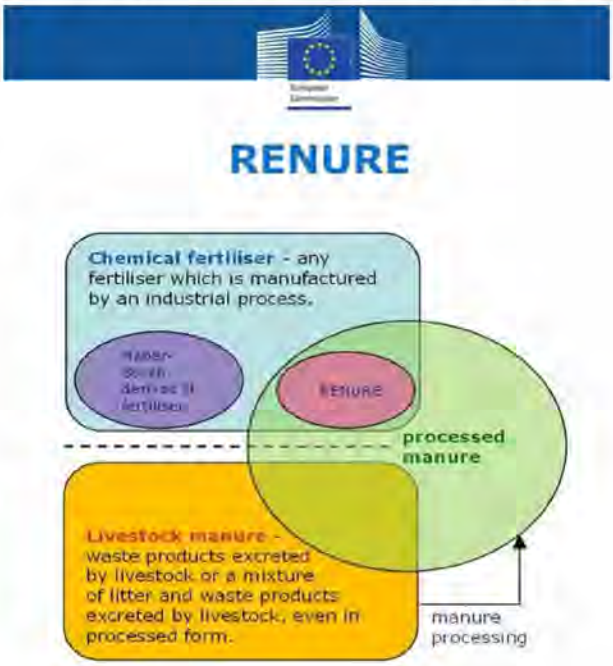

De resultaten gaven aan dat verwerkte mest, die wordt gekenmerkt door een verhouding van totaal organische koolstof tot totaal N ≤ 3 of een verhouding van mineraal N tot totaal N ≥ 90% een vergelijkbaar N-uitspoelings-potentieel en agronomische efficiëntie kan hebben als van Haber-Bosch afgeleide en gelijkwaardige chemische N-meststoffen. Met name stikstofrijke bewerkte meststoffen, zoals zouten uit luchtwassing, mineralenconcentraten en vloeibare digestaten verkregen door centrifugatie en/of geavanceerde verwijdering van vaste stoffen, kunnen aan deze eisen voldoen.

[1] JRC, 2020. Technical proposals for the safe use of processed manure above the threshold established for Nitrate Vulnerable Zones by the Nitrates Directive (91/676/EEC). https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC121636.

Om te voldoen aan de doelstellingen van milieubescherming, is het echter noodzakelijk om het gebruik van RENURE te combineren met goede beheerpraktijken, waaronder het gebruik van levende plantenafdekkingen of gelijkwaardige maatregelen, toepassingstechnieken met een lage NH3-emissie en goede RENURE-opslagomstandigheden.

Het JRC-rapport stelt een reeks materiaal- en gebruiksvereisten voor om het veilige gebruik van RENURE in gebieden met waterverontreiniging door stikstof mogelijk te maken, in hoeveelheden boven de drempel die is vastgelegd in de nitraatrichtlijn (91/676/EEG). Er wordt geconcludeerd dat de mogelijke implementatie van RENURE als onderdeel van mestbeheersystemen een vooruitgang mogelijk maakt naar een meer circulaire economie en een weg naar een efficiënter gebruik van hulpbronnen in het voedselproductiesysteem van de EU.

Kwaliteitscriteria leidend

Nederland stelt voor om de kwaliteitscriteria van meststoffen leidend te laten zijn in de landen-specifieke beschikking. Immers wetenschappelijk onderzoek heeft laten zien, dat als de producten uit mestverwerking voldoen aan essentiële kwaliteitscriteria er een vergelijkbaar effect op gewassen en het milieu te verwachten valt als van chemische meststoffen. Het JRC-rapport biedt daarvoor het volgende kader:

- Het percentage minerale (anorganische) stikstof ten opzichte van de totale stikstof moet meer dan 90% zijn, of de verhouding tussen koolstof en stikstof moet lager zijn dan 3.
- Koper (=Cu): maximaal 300 mg per kg droge stof
- Zink (=Zn): maximaal 800 mg per kg droge stof

Daarnaast geeft het JRC het advies aan lidstaten om:

- Om maatregelen te nemen die het gebruik van het product inpassen in goede landbouwpraktijk, zoals gebruiken binnen de gebruiksnorm voor specifieke gewassen, gebruiken in het groeiseizoen en het gebruik van vanggewassen om uit- en afspoeling met name in de winterperiode te voorkomen.
- Om maatregelen nemen om emissie van ammoniak bij aanwending te voorkomen, met name bij producten die weinig nitraat-stikstof (<40%) bevatten en als de bodem een hoge zuurgraad (>5) heeft.
- Om maatregelen te nemen de emissie van ammoniak bij productie en opslag van meststoffen te voorkomen.

Nederland stelt voor om in de landen-specifieke oplossing bovengenoemde criteria 1-op-1 in te voeren voor RENURE-producten en de productie daarvan.

Anorganische meststoffen uit dierlijke mest (EU 2019/1009)

Daarnaast stelt de nieuwe Europese Meststoffenverordening (EU 2019/1009) eisen voor minerale meststoffen. Deze eisen zijn geformuleerd in bijlage 1 van deze notitie. Het gaat dan om producten met een zeer laag gehalte aan organische stof. Daarnaast hoge gehaltes aan primaire macronutriënten als Stikstof (>5%), Fosfor of Kalium, en secundaire macronutriënten: Calcium, Magnesium, Natrium of Zwavel. En daarnaast eisen aan de gehaltes voor zware metalen (Cd, CrIV, Ni, Pb, As, Cu en Zn), en daarnaast eisen voor Biureet en Perchloraat.

Dergelijke anorganische meststoffen kunnen in verschillende vormen (vast/vloeibaar, enkelvoudig of samengesteld) op de markt gebracht worden. Volgens deze verordening kunnen deze producten van verwerkte mest (verordening dierlijke bijproducten: EU 1069/1009) geproduceerd worden, mits voldaan wordt aan de eisen die aan het eindpunt van de productieketen in deze verordening worden gesteld. Momenteel werkt DG GROW ook aan een lijst van dierlijke bijproducten die het eindpunt van de verwerkingsketen hebben bereikt (CMC 10). In deze verordening is ook een categorie voor digestaat opgenomen (CMC 5) en tenslotte wordt een bestandsdelencategorie

uitgewerkt die luchtreinigingsproducten uit stallen en mestverwerkingsinstallaties als grondstof voor meststoffen op te nemen in de bijlage II van deze verordening (CMC 15). Met deze ontwikkeling zullen er anorganische meststoffen geproduceerd van dierlijke mest als minerale meststof op de markt gebracht worden. De producten zijn niet meer te onderscheiden van hun equivalent, die geproduceerd zijn via een chemisch proces.

De producten dienen voordat ze als EU-meststof op de markt gebracht worden een conformiteitsbeoordeling doorlopen te hebben. Een dergelijke conformiteitsbeoordeling biedt de mogelijkheid om voorafgaand aan de markttoegang de kwaliteit van dergelijke bemestingsproducten kritisch te beoordelen. Daarnaast wordt de kwaliteit van deze bemestingsproducten periodiek via een audit getoetst.

In Nederland zijn diverse producten geproduceerd uit geconcentreerde stallucht als anorganische meststof op de markt gebracht. Uit het JRC-onderzoek van de Europese Commissie blijkt dat in diverse andere Europese landen dit ook een gangbare praktijk is.

Uitgewerkt voorstel van Nederland een landen-specifieke beschikking voor RENURE-producten

Algemeen

- Deze aanvraag voor een derogatie beoogt het stimuleren van het gebruik van herwonnen stikstofmeststoffen die, middels een industrieel proces, worden vervaardigd uit dierlijke mest of digestaat van vergistinginstallaties (RENURE-product).
- Het gebruik van het RENURE-product valt binnen normen voor goede landbouwpraktijk zoals gesteld door annex II van de Nitraatrichtlijn.
- De werkingscoëfficiënt voor stikstof van het RENURE-product wordt op 100% gesteld.
- De gebruiksnorm voor stikstof uit dierlijke mest is niet van toepassing op RENURE-producten.

Aanwijzing

- RENURE-producten kunnen alleen worden geproduceerd door nationaal aangewezen installaties. In Nederland vindt dit plaats bij RVO.
- Bedrijven maken in deze aanwijzingsprocedure duidelijk dat de installatie een RENURE-product kan maken, dat kan voldoen aan de kwaliteitscriteria zoals hierboven benoemd.
- Het bedrijf laat in de aanwijzingsprocedure documenten zien, waaruit blijkt dat het bedrijf een omgevingsvergunning heeft voor de verwerking en opslag van mest en/of RENURE-producten, waarin voorwaarden zijn opgenomen met betrekking tot de emissie van ammoniak bij productie en opslag.
- Een mestverwerkingsbedrijf, die mest van derden verwerkt en RENURE-producten vermarkt heeft een KvK-nummer en registratie als intermediair.
- Als producenten van RENURE-producten bovengenoemde procedure hebben doorlopen worden ze aangewezen als RENURE-producent.
- Aanwijzing is een publiekrechtelijk besluit en deze bedrijven zullen gepubliceerd worden op RVO-website.

Maatregelen bij producenten

- Alleen aangewezen producenten van RENURE-producten kunnen RENURE-producten afzetten onder deze beschikking.
- Producenten van RENURE-producten zetten alleen RENURE-producten af die voldoen aan de essentiële kwaliteitscriteria, zoals benoemd in beschikking. Producten die niet voldoen, worden afgezet als dierlijke mest.
- Producenten van RENURE-producten nemen maatregelen om ammoniak emissie tijdens productie en opslag tegen te gaan.

Kwaliteitscriteria voor RENURE-producten

- Het percentage minerale (anorganische) stikstof ten opzichte van de totale stikstof moet meer dan 90% zijn, of de verhouding tussen koolstof en stikstof moet lager zijn dan 3.
- De zware metalen gehaltes mogen niet hoger zijn dan:
    - Koper (=Cu): maximaal 300 mg per kg droge stof
    - Zink (=Zn): maximaal 800 mg per kg droge stof

Productie van anorganische meststoffen

- Producenten die RENURE-producten produceren, maar welke ook voldoen aan de kwaliteitseisen, zoals benoemd onder PFC 1C van de Europese verordening voor bemestingsproducten EU 2019/1009 (zie bijlage 1), en voldoen aan de alle overige eisen die in deze verordening benoemd staan met betrekking tot grondstoffen en conformiteitsbeoordeling, kunnen deze producten met CE-markering, als anorganische meststof op de markt brengen.

- Voor deze anorganische meststoffen geldt de regelgeving voor anorganische meststoffen, hiermee vervalt de verplichtingen voor dierlijke mest, maar moet het product als anorganische meststof geëtiketteerd zijn, en het vervoer begeleid gaan met de bijbehorende transportdocumenten.

Transport van RENURE-producten

- Voor RENURE-producten zijn alle reguliere transportregels voor dierlijke mest van kracht.
- RENURE-product wordt van de verwerker naar de producent vervoerd met een Vervoersbewijs Dierlijke Mest, met code 120.

Maatregelen bij gebruikers

- Afnemers van RENURE-producten worden bij RVO via het vervoersbewijs dierlijke mest automatisch geregistreerd op het moment dat zij RENURE-product met een VDM onder code 120 aanvoeren.
- Het RENURE-product kan alleen worden toegediend in de uitrijperiode die ook geldt voor stikstofkunstmest: 1 februari tot en met 15 september.
- Het RENURE-product kan alleen worden aangewend binnen de gebruiksnormen stikstof-totaal en fosfaat.
- Het RENURE-product kan alleen worden aangewend met een emissiearm bemestingsapparatuur.
- Het RENURE-product wordt in de registratie van de meststoffen van de gebruiker opgenomen als kunstmest.

Monitoring

- De kwaliteit van RENURE-producten bij producenten zal worden gemonitord via een certificatie-schema dat door geaccrediteerde instelling wordt uitgevoerd. De intensiteit van kwaliteitscontrole kan afnemen als uit opvolgende analyses blijkt dat het bedrijf consequent voldoet aan de voorwaarden.
- De kwaliteit van RENURE-producten wordt minimaal elk kwartaal geanalyseerd.
- Alle producenten van RENURE-producten worden tweejaarlijks eenmaal fysiek gecontroleerd door de NVWA.
- Alle transporten van RENURE-producten worden bij RVO bekend via de vervoersbewijzen dierlijke mest, zodat duidelijk is waar de producten zijn afgezet, de gehaltes aan nutriënten en de hoeveel product is afgezet.

Controle en handhaving

- Bedrijven een analyse rapport laten zien, dat niet voldoet, zal gevraagd worden om in grotere frequentie analyse rapporten te laten zien.
- Bedrijven vaker een analyse rapport laten zien, dat niet voldoet, komen onder toezicht te staan. NVWA zal dit bedrijf bezoeken en controleren. Bij overtreding zal sanctionerend opgetreden worden.
- Bij bedrijven die persisteren in non-conformiteit van het RENURE-product, kan de aanwijzing worden ingetrokken, waardoor deze bedrijven geen RENURE-product meer op de markt kunnen aanbieden.

Randvoorwaarden voor een derogatiebeschikking

- Nederland heeft een gebruiksnorm voor dierlijke mest, die geldt voor alle producten van dierlijke mest die niet voldoen aan de RENURE-criteria.
- Nederland heeft binnen de code voor goede landbouwpraktijk een gebruiksnormenstelsel voor Stikstof en Fosfaat, dat toeziet op het gebruik van alle meststoffen die op of in de grond worden gebracht.

- Nederland heeft instrumenten om te borgen dat de totale mestproductie van de veehouderij (of deelsectoren) onder, de in de Meststoffenwet opgenomen sectorale plafonds, blijven.
- Nederland monitort de effecten van het mestbeleid op het grondwater en de effecten van de landbouw op de oppervlaktewaterkwaliteit.

Langere termijn

Gezien de innovatie en ontwikkeling op het gebied van hergebruik van organische reststromen heeft Nederland de wens dat er een permanente voorziening binnen de Nitraatrichtlijn wordt geschapen voor het gebruik hoogwaardige meststoffen uit dierlijke mest.

Wetenschappelijk onderbouwing

De Europese Commissie heeft met de Green Deal een reeks van aanpassingsvoorstellen gedaan, die tot doel hebben klimaat, energie, maar ook andere opgaven te behalen. In de Farm-to-Fork en Biodiversiteitsstrategie zijn deze voorstellen voor landbouw meer uitgewerkt, en sturen aan op vermindering van het gebruik van externe inputs, het verbeteren van de milieukwaliteit door vermindering van de emissies naar bodem, water en lucht en het versterken van de mogelijkheden tot recycling van reststromen.

1. Hergebruik van Nutriënten

De ontwikkeling van mestverwerking past in de ontwikkeling uit de Farm-to-Fork-strategie. Zeker in regio's, die te karakteriseren zijn als hotspotgebieden met een omvangrijke intensieve veehouderij, kan het hergebruik van organische reststromen zoals dierlijke mest passen in een duurzame landbouwpraktijk, omdat via mestverwerking de herwonnen meststoffen toegepast kunnen worden in heel gerichte bemestingstechnieken. Daarbij kan in combinatie met de winning van biogas, de broeikasgasuitstoot afkomstig uit mest, gereduceerd worden. In Nederland kennen we momenteel al een aantal (biogas-)installaties die mest/digestaat raffineren tot specifieke enkelvoudige meststoffen, die voldoen aan essentiële kwaliteits- en veiligheidsvoorschriften.

Nederland kent een actief beleid om emissiearme bemestingsproducten te ontwikkelen uit dierlijke mest waarmee de noodzaak tot aanvullende bemesting met kunstmest afneemt en die bijdragen aan verbetering van de bodemkwaliteit. De vraag naar bemestingsproducten van akkerbouwers, veehouders en tuinders staat hierbij centraal. Er is een groot onderzoeksproject dat precies deze vraag onderzoekt, NL Next Level Mestverwaarding. Hierin worden diverse Product-Markt combinaties onderzocht[2]. Markten kunnen binnen Nederland liggen, maar ook op afstand binnen de Europese Unie. Gezamenlijk met het agro-bedrijfsleven is onderzoek gedaan naar de afzetmogelijkheden van dergelijke bemestingsproducten en welke landbouwkundige waarde deze producten hebben[3].

[2] Van Dijk, Postma, Grollenbeek, Mostert, Roefs en Verdoes, 2020a. Behoefte van Mestbewerkingsproducten in Nederland en Europa. Een inventarisatie van perspectiefvolle product-markt combinaties. WUR-report WPR-1011. https://edepot.wur.nl/528800 .

[3] Van Dijk, Postma en Roefs, 2020b. Landbouwkundige waarde van mestbewerkingsproducten. WUR-report WPR-1012. https://edepot.wur.nl/528799.

Uit dergelijke studies blijkt dat er binnen Nederland behoefte is aan geconcentreerde stikstofmeststoffen, die kunstmest kunnen vervangen voor gebruik op grasland en wintertarwe, en aan een organisch rijk product, dat nauwelijks nutriënten bevat en kan dienen als een veenvervanger. Buiten Nederland zijn markten voor fosfaatrijkere producten. In het kader van EU-project RENU2FARM, is onderzocht waar in Noordwest Europa behoefte is aan specifieke bemestingsproducten[4].

Door deze voortschrijdende techniek en innovatie is het mogelijk om meststoffen te maken die veel beter aansluiten bij de behoefte van het gewas, en daarmee veel minder emissies hebben. Het gebruik van dierlijke mest als grondstof wordt echter belemmerd door algemene bepalingen in de Nitraatrichtlijn.

2. Onderzoek naar RENURE-producten in Nederland

Sinds 2009 kent Nederland onderzoek en pilot projecten naar producten uit dierlijke mest. In het zesde Nitraatactieprogramma (2018-2021) heeft Nederland een tweetal grote praktijkpilots gedraaid waarin diverse grote mest-verwerkende bedrijven in participeerden. Binnen de pilot Mineralenconcentraat en de pilot Kunstmestvrije Achterhoek zijn praktijkproeven gedaan die laten zien dat producten die voldoen aan een aantal essentiële kwaliteitscriteria, zoals de RENURE-criteria en de kwaliteitseisen die beschreven staan in de nieuwe Europese Meststoffenverordening.

Het principe van deze pilots is dat met het behalen van de kwaliteitscriteria, de producten ingezet kunnen worden als kunstmestvervanger en dat de milieurisico's voor grond- en oppervlaktewater hetzelfde zijn (figuur 1). De nitraatgehaltes onder percelen bemest met dergelijke meststoffen is niet wezenlijk anders dan bij bemesting met de referentie kunstmest.

Figuur 1. RENURE-product (mineralenconcentraat) wordt ingezet als vervanger van synthetische meststoffen.

2.1 Productie en afzet van mineralenconcentraat

Productie van mineralenconcentraat bestaat in Nederland sinds 2009. Sinds 2018 zijn in Nederland 10 producenten met één of twee installaties. Zij produceren mineralenconcentraat dat aan wettelijke kwaliteitseisen moeten voldoen (Uitvoeringsregeling Meststoffenwet, artikel 35a). In 2018 en 2019 hebben in totaal 1499 individuele gebruikers van dit product gebruik gemaakt. Dit product wordt naar deze landbouwbedrijven afgezet met een vervoersbewijs dierlijke mest met de mestcode 120. Gebruikers van mineralenconcentraat kunnen dit product als kunstmest gebruiken.

[4] Postma en Harms. 2020. Meststoffen in Kringlooplandbouw. Hoe kan het hergebruik van nutriënten worden verhoogd? https://www.nmi-agro.nl/wp-content/uploads/2020/09/Bodem-aug.2020_Meststoffen-in-kringlooplandbouw.pdf

Mineralenconcentraat is een product dat gewonnen wordt uit voornamelijk varkensmest en digestaat. Het is een vloeibaar product dat, na scheiding van de vaste en vloeibare fractie geconcentreerd wordt via de omgekeerde osmose techniek (figuur 2).

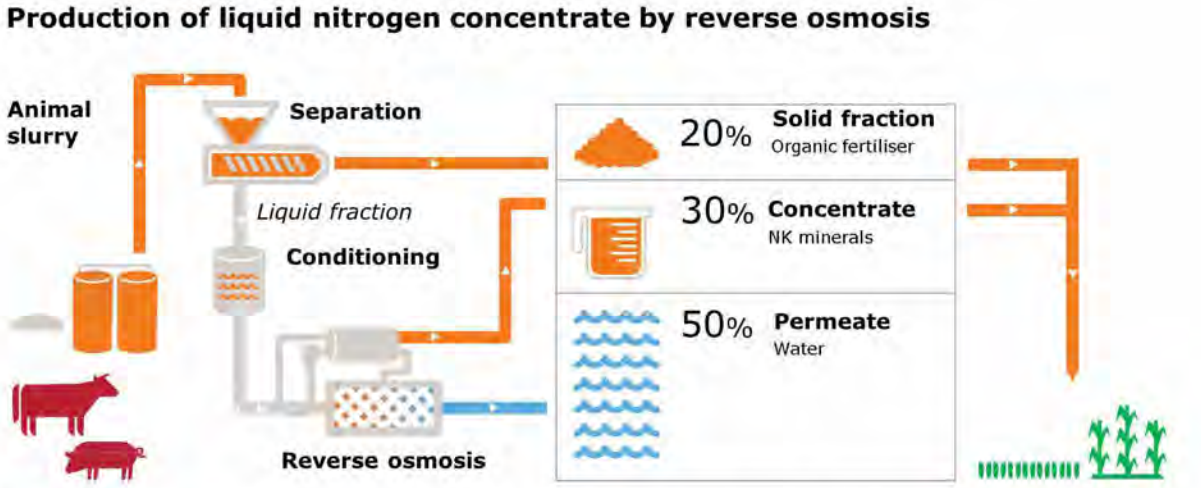

Figuur 2. Productie van mineralenconcentraat met de techniek van omgekeerde osmose.

Nederland kent in het mestbeleid drie gebieden, waarin mestbeleid gediversifieerd is. De hoeveelheden mineralenconcentraat die in een concentratiegebied is geproduceerd, is bepaald aan de hand van de afvoer van mineralenconcentraat vanaf de productielocaties in de concentratiegebieden. Aan de hand van de aanvoer naar landbouwbedrijven is een beeld verkregen van de verdeling van de afzet over de verschillende concentratiegebieden. Tabel 1 toont de aan- en afvoer van mineralenconcentraat van producenten naar landbouwbedrijven in de concentratiegebieden Zuid, Oost en Overig over de periode 2015 tot en met 2019[5] aan.

Tabel 1. Afvoer en aanvoer van mineralenconcentraat van producten naar landbouwbedrijven in de concentratiegebieden Zuid, Oost en Overig in ton product per jaar. (Bron: RVO, 2020)

Afvoer van productielocaties	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**
Zuid	107.971	138.235	239.539	304.362	391.666
Oost	0	0	0	0	0
Overig	15.480	13.448	11.065	9.371	10.746
Totaal	**123.451**	**151.683**	**250.603**	**313.733**	**402.412**
Aanvoer naar Landbouwbedrijven (afnemers)	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**
Zuid	87.939	97.745	168.288	199.803	253.487
Oost	3.978	12.909	18.608	26.828	31.723
Overig	31.534	41.029	63.708	87.102	117.203
Totaal	**123.451**	**151.683**	**250.603**	**313.733**	**402.412**

Tabel 1 laat zien dat de afvoer van mineralenconcentraat van producenten in concentratiegebied Zuid het grootst was ten opzichte van de andere twee concentratiegebieden. In 2019 vond 97% van de afvoer van mineralenconcentraat plaats vanaf producenten in concentratiegebied Zuid. In de periode 2015 tot en met 2019 is de afzet van mineralenconcentraat gestegen van ruim 123.000

[5] NCM, 2020. Landelijke inventarisatie 2020 export en verwerking dierlijke mest. https://www.mestverwaarding.nl/kenniscentrum/1537/landelijke-inventarisatie-2020-export-en-verwerking-dierlijke-mest

ton naar ruim 402.000 ton. Er is dus een duidelijke groei van de productie van mineralenconcentraat.

Een groot deel van het in concentratiegebied Zuid geproduceerde mineralenconcentraat wordt ook in dit gebied afgezet. In 2019 werd circa 65% van het in gebied Zuid geproduceerde mineralenconcentraat afgezet bij landbouwbedrijven in gebied Zuid. Hoewel het aandeel van de afzet naar de concentratiegebieden Oost en Overig relatief beperkt is, zien we de omvang van de afzet in deze gebieden jaarlijks toenemen. Afzet van dit product is bij melkveehouders (gras en snijmais) en akkerbouwers (aardappels en granen).

Tabel 2. Aan- en afvoer van mineralenconcentraat naar landbouwbedrijven in de concentratiegebieden Zuid, Oost en Overig uitgedrukt in tonnen product, kg stikstof en kg fosfaat, in 2019. (Bron: RVO, 2020)

2019	Afvoer product (ton)	Aanvoer product (ton)	Afvoer stikstof (kg)	Aanvoer stikstof (kg)	Afvoer fosfaat (kg)	Aanvoer fosfaat (kg)
Zuid	391.666	253.487	2.434.497	1.501.870	76.653	41.407
Oost		31.723		225.261		8.499
Overig	10.746	117.203	56.871	764.237	715	27.462
Totaal	**402.412**	**402.412**	**2.491.368**	**2.491.368**	**77.368**	**77.368**
Gehalte in kg/ton			6,2	6,2	0,2	0,2

In totaal is in 2019 via mineralenconcentraat circa 2,5 mln. kg stikstof en 77 duizend kg fosfaat geproduceerd en afgezet. Dit betekent dat hiermee 2,5 mln. kg kunstmest is bespaard. Het gemiddeld gehalte stikstof en fosfaat over alle vrachten bedroeg 6,2 kg per ton en respectievelijk 0,2 kg per ton. De minimale verhouding stikstof/fosfaat in het mineralenconcentraat is wettelijk vastgelegd op minimaal 15:1. De cijfers laten zien dat deze verhouding goed haalbaar is in de praktijk (zie tabel 2).

2.1.1 Monitoring van de kwaliteit van het product

In het kader van de pilot Mineralenconcentraten (MC) is een monitoringsprogramma uitgevoerd om gegevens te verzamelen over de huidige kwaliteit van mineralenconcentraten in relatie tot de kwaliteitscriteria en de uitvoering van het productieproces. Zowel de nationale criteria (N_{min}>90%, ratio N:P_2O_5 >15 en EC-getal >50, als de RENURE criteria zijn bemeten. Deze criteria zijn vastgesteld teneinde een hoge stikstofgebruiksefficiëntie van het concentraat te waarborgen zonder dat dit tot schadelijke gevolgen voor het milieu leidt. De monitoring was gekoppeld aan informatie die werd gevraagd door het EU Joint Research Centre (JRC) ter ondersteuning van de ontwikkeling van kwaliteitscriteria voor stikstofhoudende meststoffen verkregen uit dierlijke mest, genaamd RENURE, in het kader van de Nitraatrichtlijn. De monitoring was bovendien gekoppeld aan relevante gegevens over de kwaliteit van het permeaat uit omgekeerde osmose (OO) voor onderbouwing van kwaliteitseisen voor het lozen op oppervlaktewater van effluenten uit mestverwerkingsinstallaties. Tot het monitoringsprogramma behoorden primaire en secundaire nutriënten, zware metalen, antibiotica, pathogene bacteriën en virussen. In dit rapport zijn de resultaten van de monitoring bijeengebracht. De resultaten zijn te vinden in het bijgevoegde Engelstalige rapport: *Composition of mineral concentrates. Results of monitoring installations of the Pilot Mineral Concentrate in 2019-2020*[6]. Het rapport toont aan dat bij alle producenten de Renure-criteria behaald kunnen worden en dat verontreinigingen in het product voor zware

[6] Hoeksma, Schmitt, de Buisonjé, Pishgar Komleh en Ehlert, 2021. Composition of mineral concentrates. Results of monitoring installations of the Pilot Mineral Concentrate in 2019-2020. Wageningen Livestock Research Report No.1295. Composition of mineral concentrates: Results of monitoring installations of the Pilot Mineral Concentrate in 2019-2020 — Research@WUR

metalen onder de normen zit. Dit bevestigt resultaten van eerdere onderzoek naar mineralenconcentraat.

2.1.2 Milieukwaliteit bij gebruik van mineralenconcentraat

Er zijn veel proeven gedaan naar de milieueffecten van mineralenconcentraat. Een samenvatting is te vinden in *Mineral concentrate from processed manure as fertiliser (Velthof 2015)* [7].

Gemiddeld is 90% van de stikstof in mineralenconcentraat aanwezig als ammonium (161 monsters in de periode 2009-2014); de resterende stikstof is aanwezig als organische stikstof. Van de ingaande dunne varkensmest was 67% van de stikstof aanwezig als ammonium.

Potproeven met verschillende grondsoorten en gewassen laten zien dat de werkingscoëfficiënt van inde bodem geïnjecteerd mineralenconcentraat gemiddeld 91% was ten opzichte van de referentiemeststof kalkammonsalpeter (KAS)[8]. De werking van geïnjecteerde varkensmest was in dezelfde proeven lager: 75%. De gemiddelde werkingscoëfficiënt van geïnjecteerd mineralenconcentraat ten opzichte van KAS varieerde in veldproeven op bouwland van 72–84%.

De werking op grasland nam toe van 54% in 2009 naar 81% in 2014, waarbij aangegeven dient te worden dat niet duidelijk is waarom de werking in 2009 zo laag was. De werkingscoëfficiënt was hoger (79–102%) ten opzichte van vloeibaar ammoniumnitraat als referentiemeststof. Een mineralenconcentraat is een ammoniumhoudende meststof met een hoge pH (ongeveer 8).

Experimenten laten zien dat bovengrondse toediening van mineralenconcentraten leidt tot emissies van ammoniak en lachgas. Het injecteren of inwerken van mineralenconcentraat beperkt ammoniakemissie sterk. De ammoniakemissie van ingewerkt mineralenconcentraat was significant lager dan die van ingewerkte varkensmest in drie incubatieproeven. De emissie van lachgas na toediening van mineralenconcentraten wordt waarschijnlijk veroorzaakt door de aanwezigheid van gemakkelijk afbreekbare organische stof en/of door hoge ammoniakconcentraties in de bodem. De gemiddelde lachgasemissie van ingewerkte mineralenconcentraat was in incubatieproeven hoger dan die van KAS en varkensmest.

Het risico op nitraatuitspoeling na toediening van mineralenconcentraten was vergelijkbaar of lager met die van toediening van KAS en onbewerkte mest, voor zowel bouwland als grasland. Deze resultaten duiden erop dat gasvormige emissies (ammoniak en denitrificatie) de belangrijkste posten van stikstofverlies zijn die leiden tot een lagere stikstofwerking dan KAS. Er zijn perspectieven om stikstofverliezen te verminderen en de stikstofwerking te verhogen door het gebruik van emissiearme toedieningssystemen, aanzuren van concentraat en verlaging van het gehalte aan organische stikstof in het concentraat.

Scenarioanalyses op nationale schaal laten zien dat grootschalig gebruik van mineralenconcentraten als kunstmest en dikke fractie van gescheiden mest in Nederland kunnen leiden tot een afname van de behoefte aan stikstof- en fosfaatkunstmest met respectievelijk 15 en 82%. De totale ammoniak- en lachgasemissies en nitraatuitspoeling in Nederland veranderen weinig in de doorgerekende scenario's. Door het op grote schaal toepassen van mineralenconcentraat in Nederland zal de benutting van stikstof en fosfaat in de landbouw toenemen.

---

[7] Velthof, 2015. Mineral concentrates from processed manure as fertilizer. Synthesis report. Alterra WUR-report No.2650. Mineral concentrate from processed manure as fertiliser - WUR

[8] Rietra en Velthof, 2014. Stikstofwerking van mineralenconcentraat onder gecontroleerde omstandigheden. Effecten van aanzuren, vocht en toedieningstechniek. Alterra-rapport 2518, WageningenUR: Stikstofverwerking van mineralenconcentraat onder gecontroleerde omstandigheden : effecten van aanzuren, vocht en toedieningstechniek — Research@WUR

2.2 Kunstmest-vrije Achterhoek

Dit project loopt vanaf 2018 er is 1 producent en er zijn 56 deelnemers. Het project is gericht op de productie van bemestingsproducten, die aansluiten bij de behoefte van de gewassen. Bij de deelnemers worden bodemmonsters genomen en een aansluitend bemestingsadvies, dat wordt ingevuld met biobased meststoffen (BBF). Hiervoor worden de meest geavanceerde mestverwerkingstechnieken gebruikt, die momenteel beschikbaar zijn. De basis van deze meststof is mineralenconcentraat die gewonnen wordt bij Groot Zevert vergisting. Groot Zevert vergist ongeveer 130.000 ton producten per jaar, waarvan circa 90-100.000 ton varkensmest. De installatie is een co-vergister, waarbij de overige 30.000-40.000 ton toegestane industriële reststromen voor covergisting zijn. De installatie produceert gedurende het jaar twee soorten producten; in het voorjaar een stikstof- en zwavelrijke meststof en in de zomer een stikstof- en kaliumrijke meststof. De meststof wordt na behoefte gemengd met bemestingsproducten op basis van dierlijke mest, zuiveringsslib en mengsels daarvan, zoals ammoniumsulfaat, ammoniumnitraat en ammoniakwater. Dergelijke meststoffen passen in een gebalanceerd bemestingsplan.

De pilot heeft op verschillende niveaus gefunctioneerd.

1. 10 demonstratieproeven op praktijklocaties een grasperceel dat voor de helft met kunstmest werd bemest en voor de helft met biobased meststoffen.
2. Wetenschappelijke veldproeven in gras en mais, waarin de effecten van de meststof.
3. Praktijk bedrijven, waar ervaringen van ondernemers met de meststof werden onderzocht.

Gedurende het project is er bemestingsapparatuur ontwikkeld, die het vloeibare product emissiearm kan toedienen. Immers de meststof is veel geconcentreerder dan een vloeibare drijfmest. Deze bemester is uitgerust met GPS-techniek en kan plaat specifiek de bemesting variëren.

2.2.1 Demonstratie proeven

In het project zijn 2018[9] en 2019[10] demonstratieproeven uitgevoerd. De proeven zijn in beide jaren identiek uitgevoerd. Eerst werd er op basis van een bodemmonster een bemestingsadvies vastgesteld met minerale kunstmest of met Groene Weide meststoffen. Beide bemestingsproducten hebben identieke verhoudingen tussen stikstof, kalium en zwavel. De ontwikkeling van het gras werd gevolgd door de grashoogte te meten bij vier of vijf sneden. Daarnaast werd de voorraad minerale stikstof in drie bodemlagen bepaald: voorafgaand aan de bemesting en na de laatste snede.

De landbouwkundige werkzaamheid van de Groene Weide meststof was bij de eerste snede lager dan die van de blend van synthetische minerale stikstofmeststoffen. Dit verschijnsel werd

---

[9] Ehlert en van der Lippe, 2019. Toetsing van de Groene Weide Meststof in de praktijk. Demovelden van de gebiedsgerichte pilot Kunstmestvrije Achterhoek, 2018. Wageningen Environmental Research No.3007 https://research.wur.nl/en/publications/toetsing-van-de-groene-weide-meststof-in-de-praktijk-demovelden-v

[10] Ehlert en van der Lippe, 2020. Toetsing van de Groene Weide Meststof in de praktijk. Demovelden van de gebiedsgerichte pilot Kunstmestvrije Achterhoek, 2019 https://research.wur.nl/en/publications/review-of-the-green-meadow-fertiliser-in-practice-test-fields-of-

waarschijnlijk veroorzaakt door het aandeel geconcentreerd ammoniumwater in het nieuwe bemestingsproduct dat tot een te hoge pH leidde. De samenstelling van het bemestingsproduct werd daarop gewijzigd, waarbij de pH overeenkwam met die van mest of digestaat. Het verschijnsel werd daarna bij de volgende sneden niet meer waargenomen. Na wijziging van de samenstelling werd de landbouwkundige werkzaamheid vergelijkbaar. Voor vier sneden is de raming voor de relatieve werking van het nieuwe bemestingsproduct 89% van die van de blend van minerale meststoffen.

De voorraad minerale stikstof in de bodemlaag 0-90 cm nam in 2018 en 2019 toe als gevolg van de droogte. In 2019 was na de laatste snede een tendens waarneembaar dat het nieuwe bemestingsproduct tot een lagere voorraad minerale stikstof in de bodemlaag 0-90 cm leidt dan de blend. De onderzoekers concluderen dat er geen aanwijzing is dat het nieuwe bemestingsproduct leidt tot een verhoogd risico op nitraatuitspoeling.

2.2.3. Veldproeven gras en mais

In de periode 2019-2020 zijn er twee veldproeven op gras en twee veldproeven uitgevoerd op mais. Het doel van deze proeven was om de agronomische effectiviteit te bepalen door het bepalen van de stikstof-efficiëntie. Daarnaast het bepalen en vergelijken van het risico op nitraatuitspoeling bij gebruik van N-biobased bemestingsproducten (BBF) als vervanging voor minerale (synthetische) N-meststoffen.

Veldexperimenten van 2019 en 2020 hadden geen gunstige weersomstandigheden voor gewasgroei; droogte en hoge temperaturen. Om de droogte tegen te gaan, moest in deze jaren irrigatie worden toegepast. De veldproef op grasland in 2021 kende gunstige weersomstandigheden. Gras reageerde goed op stikstofbemesting, maar snijmaïs liet geen duidelijke reactie zien. De variatie binnen een behandeling in 2020 was groot, waardoor er geen significante verschillen waren voor maïs. Deze bevindingen worden vermoedelijk veroorzaakt door droogte en de impact van sprinkler-irrigatie op de mineralisatie van organische bodemstikstof.

Algehele resultaten van NFRV voor grasland kunnen worden gerangschikt volgens:
CAN ~ BBFb ~ UAN > CS +BBFb > CS maar een rangschikking voor het testen van de mestproducten met snijmaïs is niet evident aanwezig.

Op grasland werd meer stikstof toegepast dan in de totale stikstofopname door alle snedes gras waardoor een reststikstof in de bodem werd vastgesteld. Stikstof wordt duidelijk geïmmobiliseerd in de bodemprocessen of gaat verloren door uitstoot van ammoniak, N_2O/N_2. Na de oogst verschilt de voorraad minerale stikstof en een vergelijkbare dosering niet tussen BBF's of Kalkammonsalpeter (CAN). Over het algemeen laten de veldexperimenten zien dat een BBF gemaakt van mineralenconcentraat en een andere stikstof- en/of zwavelbron vergelijkbaar is met de agronomische effectiviteit van CAN. Het milieurisico op uitspoeling van nitraat van BBF's van GMMC verschilt niet van die van CAN[11].

2.2.3 Ervaring met bemestingsproduct

Het product wordt geproduceerd bij Groot Zevert Vergisting in Beltrum. Het product wordt in de markt gezet onder de marktnaam Groene Weide Meststoffen en vermarkt door de Agrarische Coöperatie For Farmers als een kunstmestproduct. Afnemers moeten voor dit product betalen. In deze regio wordt het product met name op gras en mais gebruikt.

In een evaluatie[12] in 2019 bij afnemers van het product geeft meer dan 85% van de afnemers aan tevreden te zijn over de uitvoering van de bemesting. Alle deelnemers geven aan geen verschil in opbrengst te hebben ervaren op percelen die met Groene Weide Meststoffen bemest waren ten

---

[11] Ehlert, P.A.I., 2022. Pilot Biobased Fertilisers Achterhoek; Synthesis report Monitoring program Wageningen Environmental Research. Wageningen, Wageningen Environmental Research, Report. 53 pp. (in press)
[12] www.kunstmestvrijeachterhoek.nl

opzichte van de percelen die kunstmest hebben gekregen. Sommige afnemers menen zelfs een iets betere opbrengst te hebben. Als reden geven zij aan dat dit mogelijk komt doordat het een vloeibaar product is waardoor de watercomponent ook mee speelt. Bemesting met Groene Weide meststoffen wordt door afnemers op een schaal van 0-10 gewaardeerd met 7,2. Deelnemers zijn overwegend positief en geven aan dat het product goed paste bij de bemestingsbehoefte. Gedurende de pilot 2018-2021 is er een vaste groep van afnemers ontstaan, die het product blijven afnemen, wat ook een indicatie is dat het product vertrouwd wordt en aansluit bij de bemestingsbehoefte van deze landbouwers.

2.3 Onderzoek Joint Research Centre

In 2018 is het Joint Research Centre in opdracht van de Europese Commissie gestart met een onderzoek naar mestverwerkingsproducten in stikstofgevoelige gebieden. JRC beschrijft in dit rapport[13] dat er potentieel bestaat om de lopende technologische en marktontwikkelingen voor het recyclen van nutriënten in een circulaire economie te gebruiken met als doel waterlichamen te beschermen tegen vervuiling door dierlijke mest.

Het doel van dit rapport was om te helpen bij het definiëren van die geharmoniseerde criteria die het mogelijk zouden kunnen maken om stikstof (N)-meststoffen, gedeeltelijk of volledig afkomstig van mest door verwerking, te gebruiken in gebieden waarvoor het maximum van 170 kg N/ha/jr is voorgeschreven in bijlage III van de nitraatrichtlijn, overeenkomstig de overigens identieke bepalingen die van toepassing zijn op stikstofhoudende chemische meststoffen in de nitraatrichtlijn (91/676/EEG), terwijl de verwezenlijking van de doelstellingen van de richtlijn en voldoende agronomische voordelen worden gewaarborgd.

Dergelijke herwonnen meststoffen worden in dit rapport teruggewonnen stikstof uit mest (RENURE) genoemd. Dit werk combineert bio-geochemische modelleringstechnieken, analytische metingen en kwantitatieve (meta-analyse) en kwalitatieve literatuuronderzoekstechnieken om de gebruikseffecten van kandidaat-RENURE-materialen op milieuvervuiling te beoordelen, inclusief de nitraatuitspoeling.

De resultaten gaven aan dat verwerkte mest, die wordt gekenmerkt door een verhouding van totaal organische koolstof tot totaal N ≤ 3 of een verhouding van mineraal N tot totaal N ≥ 90% een vergelijkbaar N-uitspoelings-potentieel en agronomische efficiëntie kan hebben als van Haber-Bosch afgeleide en gelijkwaardige chemische N-meststoffen. Met name stikstofrijke bewerkte meststoffen, zoals zouten uit luchtwassing, mineralenconcentraten en vloeibare digestaten verkregen door centrifugatie en/of geavanceerde verwijdering van vaste stoffen, kunnen aan deze eisen voldoen.

Om te voldoen aan de doelstellingen van milieubescherming, is het echter noodzakelijk om het gebruik van RENURE te combineren met goede beheerpraktijken, waaronder het gebruik van levende plantenafdekkingen of gelijkwaardige maatregelen, toepassingstechnieken met een lage NH3-emissie en goede RENURE-opslagomstandigheden.

Het JRC-rapport stelt een reeks materiaal- en gebruiksvereisten voor om het veilige gebruik van RENURE in gebieden met waterverontreiniging door stikstof mogelijk te maken, in hoeveelheden boven de drempel die is vastgelegd in de nitraatrichtlijn (91/676/EEG). Er wordt geconcludeerd dat de mogelijke implementatie van RENURE als onderdeel van mestbeheersystemen een vooruitgang mogelijk maakt naar een meer circulaire economie en een weg naar een efficiënter gebruik van hulpbronnen in het voedselproductiesysteem van de EU.

---

[13] JRC, 2020. Technical proposals for the safe use of processed manure above the threshold established for Nitrate Vulnerable Zones by the Nitrates Directive (91/676/EEC). https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC121636.

Bijlage 1. Eisen voor anorganische meststoffenproducten in de Europese Meststoffenverordening (EU 2019/1009)

PFC 1 C) I): ANORGANISCHE MACRONUTRIËNTENMESTSTOF

1. Een anorganische macronutriëntenmeststof heeft tot doel planten of paddenstoelen van een of meer van de volgende macronutriënten te voorzien:
   a) primaire macronutriënten: stikstof (N), fosfor (P) of kalium (K),
   b) secundaire macronutriënten: calcium (Ca), magnesium (Mg), natrium (Na) of zwavel (S).

2. Contaminanten in een anorganische macronutriëntenmeststof mogen de volgende grenswaarden niet overschrijden:
   a) cadmium (Cd):
      i) indien een anorganische macronutriëntenmeststof een totaal gehalte aan fosfor (P) van minder dan 5 massa-procent fosforpentoxide (P2O5)-equivalent heeft: 3 mg/kg droge stof, of
      ii) indien een anorganische macronutriëntenmeststof een totaal gehalte aan fosfor (P) van 5 massaprocent fosforpentoxide (P2O5)-equivalent of meer heeft ("fosfaatmeststof"): 60 mg/kg fosforpentoxide (P2O5),
   b) zeswaardig chroom (Cr(VI)): 2 mg/kg droge stof,
   c) kwik (Hg): 1 mg/kg droge stof,
   d) nikkel (Ni): 100 mg/kg droge stof,
   e) lood (Pb): 120 mg/kg droge stof,
   f) arseen (As): 40 mg/kg droge stof,
   g) biureet (C2H5N3O2): 12 g/kg droge stof,
   h) perchloraat (ClO4-): 50 mg/kg droge stof

PFC 1 C) I) a): VASTE ANORGANISCHE MACRONUTRIËNTENMESTSTOF

Een vaste anorganische macronutriëntenmeststof heeft een vaste vorm.

PFC 1 C) I) a) i): ENKELVOUDIGE VASTE ANORGANISCHE MACRONUTRIËNTENMESTSTOF

1. Een enkelvoudige vaste anorganische macronutriëntenmeststof heeft een aangegeven gehalte van:
   a) slechts één macronutriënt (stikstof (N), fosfor (P), kalium (K), calcium (Ca), magnesium (Mg), natrium (Na), zwavel (S)), of
   b) slechts één primaire macronutriënt (stikstof (N), fosfor (P), kalium (K)) en een of meer secundaire macronutriënten (calcium (Ca), magnesium (Mg), natrium (Na), zwavel (S)).

2. Indien een enkelvoudige vaste anorganische macronutriëntenmeststof slechts één aangegeven macronutriënt (stikstof (N), fosfor (P), kalium (K), calcium (Ca), magnesium (Mg), natrium (Na), zwavel (S)) bevat, is dat macronutriëntengehalte ten minste:
   a) 10 massaprocent totaal stikstof (N),
   b) 12 massaprocent totaal fosforpentoxide (P2O5),
   c) 6 massaprocent totaal kaliumoxide (K2O),
   d) 5 massaprocent totaal magnesiumoxide (MgO),
   e) 12 massaprocent totaal calciumoxide (CaO),
   f) 10 massaprocent totaal zwaveltrioxide (SO3), of
   g) 1 massaprocent totaal natriumoxide (Na2O).

Het gehalte aan natriumoxide (Na2O) is echter niet meer dan 40 massaprocent.

Indien een enkelvoudige vaste anorganische macronutriëntenmeststof slechts één aangegeven primaire macronutriënt (stikstof (N), fosfor (P), kalium (K)) en een of meer aangegeven secundaire macronutriënten (calcium (Ca), magnesium (Mg), natrium (Na), zwavel (S)) bevat:

a) is dat gehalte aan primaire macronutriënt ten minste:
    i. 3 massaprocent totaal stikstof (N),
    ii. 3 massaprocent totaal fosforpentoxide (P2O5), of
    iii. 3 massaprocent totaal kaliumoxide (K2O);
b) zijn die gehalten aan secundaire macronutriënten ten minste:
    i. 1,5 massaprocent totaal magnesiumoxide (MgO),
    ii. 1,5 massaprocent totaal calciumoxide (CaO),
    iii. 1,5 massaprocent totaal zwaveltrioxide (SO3), of
    iv. 1 massaprocent totaal natriumoxide (Na2O).

Het gehalte aan totaal natriumoxide (Na2O) is echter niet meer dan 40 massaprocent.

De som van alle aangegeven gehalten aan primaire en secundaire macronutriënten bedraagt ten minste 18 massaprocent.

PFC 1 C) I) a) ii): SAMENGESTELDE VASTE ANORGANISCHE MACRONUTRIËNTENMESTSTOF

1. Een samengestelde vaste anorganische macronutriëntenmeststof heeft een aangegeven gehalte van:
    a) meer dan één primaire macronutriënt (stikstof (N), fosfor (P), kalium (K)), of
    b) meer dan één secundaire macronutriënt (calcium (Ca), magnesium (Mg), natrium (Na), zwavel (S)) en geen primaire macronutriënt (stikstof (N), fosfor (P), kalium (K)).

2. Een samengestelde vaste anorganische macronutriëntenmeststof bevat meer dan één van de volgende aangegeven macronutriënten in ten minste de volgende gehalten:
    a) 3 massaprocent totaal stikstof (N),
    b) 3 massaprocent totaal fosforpentoxide (P2O5),
    c) 3 massaprocent totaal kaliumoxide (K2O),
    d) 1,5 massaprocent totaal magnesiumoxide (MgO),
    e) 1,5 massaprocent totaal calciumoxide (CaO),
    f) 1,5 massaprocent totaal zwaveltrioxide (SO3), of
    g) 1 massaprocent totaal natriumoxide (Na2O).

Het gehalte aan totaal natriumoxide (Na2O) is echter niet meer dan 40 massaprocent.

De som van alle aangegeven gehalten aan macronutriënten bedraagt ten minste 18 massaprocent.

PFC 1 C) I) a) i-ii) A): ENKELVOUDIGE OF SAMENGESTELDE VASTE ANORGANISCHE MACRO-NUTRIËNTENMESTSTOF OP BASIS VAN AMMONIUMNITRAAT EN MET EEN HOOG STIKSTOFGEHALTE

1. Een enkelvoudige of samengestelde vaste anorganische macronutriëntenmeststof op basis van ammoniumnitraat en met een hoog stikstofgehalte is gebaseerd op ammoniumnitraat (NH4NO3) en bevat ten minste 28 massaprocent stikstof (N) afkomstig van ammoniumnitraat (NH4O3).
2. Alle eventueel aanwezige andere stoffen dan ammoniumnitraat (NH4NO3) zijn inert voor ammoniumnitraat (NH4NO3).
3. Een enkelvoudige of samengestelde vaste anorganische macronutriëntenmeststof op basis van ammoniumnitraat en met een hoog stikstofgehalte wordt uitsluitend in verpakte vorm aan de eindgebruiker ter beschikking gesteld. De verpakking is op zodanige wijze of met

een zodanig systeem gesloten dat door het openen ervan de sluiting, het sluitzegel of de verpakking zelf onherstelbaar wordt beschadigd. Het gebruik van klepzakken is toegestaan.

4. De olieretentie van een enkelvoudige of samengestelde vaste anorganische macronutriëntenmeststof op basis van ammoniumnitraat en met een hoog stikstofgehalte, dat vooraf twee temperatuurcycli heeft doorlopen zoals beschreven in punt 4.1 van module A1 in deel II van bijlage IV, mag niet meer dan 4 massaprocent bedragen.
5. De detonatiebestendigheid van een enkelvoudige of samengestelde vaste anorganische macronutriëntenmeststof op basis van ammoniumnitraat en met een hoog stikstofgehalte is zodanig dat:
    — na vijf temperatuurcycli zoals beschreven in punt 4.3 van module A1 in deel II van bijlage IV,
    — bij twee detonatiebestendigheidsproeven zoals beschreven in punt 4.4 van module A1 in deel II van bijlage IV, een of meer van de loden steuncilinders minder dan 5 % wordt gestuikt.
6. Het massapercentage van als koolstof (C) gemeten brandbaar materiaal mag niet meer bedragen dan:
    - 0,2 massaprocent bij een enkelvoudige of samengestelde vaste anorganische macronutriëntenmeststof op basis van ammoniumnitraat en met een hoog stikstofgehalte, met een gehalte aan stikstof (N) van ten minste 31,5 massaprocent, en
    - 0,4 massaprocent bij een enkelvoudige of samengestelde vaste anorganische macronutriëntenmeststof op basis van ammoniumnitraat en met een hoog stikstofgehalte, met een gehalte aan stikstof (N) van tenminste 28, maar minder dan 31,5 massaprocent.
7. De pH van een oplossing van 10 g van een enkelvoudige of samengestelde vaste anorganische macronutriëntenmeststof op basis van ammoniumnitraat en met een hoog stikstofgehalte, in 100 ml water moet ten minste 4,5 bedragen.
8. Ten hoogste 5 massaprocent mag door een zeef met een maaswijdte van 1 mm gaan, en ten hoogste 3 massaprocent door een zeef met een maaswijdte van 0,5 mm.
9. Het gehalte aan koper (Cu) mag niet hoger zijn dan 10 mg/kg, en het gehalte aan chloor (Cl) niet hoger dan 200 mg/kg.

PFC 1 C) I) b): VLOEIBARE ANORGANISCHE MACRONUTRIËNTENMESTSTOF

Een vloeibare anorganische macronutriëntenmeststof heeft een vloeibare vorm.

PFC 1 C) I) b) i): ENKELVOUDIGE VLOEIBARE ANORGANISCHE MACRONUTRIËNTENMESTSTOF

1. Een enkelvoudige vloeibare anorganische macronutriëntenmeststof heeft een aangegeven gehalte van:

a) slechts één macronutriënt (stikstof (N), fosfor (P), kalium (K), calcium (Ca), magnesium (Mg), natrium (Na), zwavel (S)), of
b) slechts één primaire macronutriënt (stikstof (N), fosfor (P), kalium (K)) en een of meer secundaire macronutriënten (calcium (Ca), magnesium (Mg), natrium (Na), zwavel (S)).

2. Indien een enkelvoudige vloeibare anorganische macronutriëntenmeststof slechts één aangegeven macronutriënt (stikstof (N), fosfor (P), kalium (K), calcium (Ca), magnesium (Mg), natrium (Na), zwavel (S)) bevat, is dat macronutriëntengehalte ten minste:

a) 5 massaprocent totaal stikstof (N),
b) 5 massaprocent totaal fosforpentoxide (P_2O_5),
c) 3 massaprocent totaal kaliumoxide (K_2O),

d) 2 massaprocent totaal magnesiumoxide (MgO),
e) 6 massaprocent totaal calciumoxide (CaO),
f) 5 massaprocent totaal zwaveltrioxide (SO3), of
g) 1 massaprocent totaal natriumoxide (Na2O).

Het gehalte aan totaal natriumoxide (Na2O) is echter niet meer dan 40 massaprocent.

Indien een enkelvoudige vloeibare anorganische macronutriëntenmeststof slechts één aangegeven primaire macronutriënt (stikstof (N), fosfor (P) of kalium (K)) en een of meer aangegeven secundaire macronutriënten (calcium (Ca), magnesium (Mg), natrium (Na) of zwavel (S)) bevat:

a) is dat gehalte aan primaire macronutriënt ten minste:
    i. 1,5 massaprocent totaal stikstof (N),
    ii. 1,5 massaprocent totaal fosforpentoxide (P2O5), of
    iii. 1,5 massaprocent totaal kaliumoxide (K2O), en
b) zijn die gehalten aan secundaire macronutriënten ten minste:
    i. 0,75 massaprocent totaal magnesiumoxide (MgO),
    ii. 0,75 massaprocent totaal calciumoxide (CaO),
    iii. 0,75 massaprocent totaal zwaveltrioxide (SO3), of
    iv. 0,5 massaprocent totaal natriumoxide (Na2O).

Het gehalte aan totaal natriumoxide (Na2O) is echter niet meer dan 20 massaprocent.

De som van alle aangegeven gehalten aan primaire en secundaire macronutriënten bedraagt ten minste 7 massaprocent.

PFC 1 C) I) b) ii): SAMENGESTELDE VLOEIBARE ANORGANISCHE MACRONUTRIËNTENMESTSTOF

1. Een samengestelde vloeibare anorganische macronutriëntenmeststof heeft een aangegeven gehalte van:
    a) meer dan één primaire macronutriënt (stikstof (N), fosfor (P), kalium (K)), of
    b) meer dan één secundaire macronutriënt (calcium (Ca), magnesium (Mg), natrium (Na), zwavel (S)) en geen primaire macronutriënt (stikstof (N), fosfor (P), kalium (K)).

2. Een samengestelde vloeibare anorganische macronutriëntenmeststof bevat meer dan één van de volgende aangegeven nutriënten in ten minste de volgende gehalten:
    a) 1,5 massaprocent totaal stikstof (N),
    b) 1,5 massaprocent totaal fosforpentoxide (P2O5),
    c) 1,5 massaprocent totaal kaliumoxide (K2O),
    d) 0,75 massaprocent totaal magnesiumoxide (MgO),
    e) 0,75 massaprocent totaal calciumoxide (CaO),
    f) 0,75 massaprocent totaal zwaveltrioxide (SO3), of
    g) 0,5 massaprocent totaal natriumoxide (Na2O).

Het gehalte aan totaal natriumoxide (Na2O) is echter niet meer dan 20 massaprocent.

De som van alle aangegeven nutriëntengehalten bedraagt ten minste 7 massaprocent.

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E)
Verzonden: woensdag 1 juni 2022 15:54
Aan: ' 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB'
CC: ' 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB'
Onderwerp: RE: nota vervolg derogatie

Hoi 5.1.2.E

Dat moet oa worden opgepakt in de uitwerking van grondgebonden melkveehouderij en het aandeel grasland. Dus staat op ons netvlies, maar soms gaat het gewoon niet sneller.

En ook goed voor jullie om te weten: waarschijnlijk informeert MLNV vandaag TK dat NL op agenda Nitraatcomité van 13 juni as staat. Die stukken en instructie voor het Comité komen ook nog jullie kant op (ik hoop deze week).

Groet,
5.1.2.E

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>
Verzonden: dinsdag 31 mei 2022 12:44
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>
Onderwerp: RE: nota vervolg derogatie

Dag 5.1.2.E

Bedankt voor de informatie.

Ik lees: "Het is van belang om te voorkomen dat de afbouw van de derogatie tot ongewenste effecten leidt, zoals de omzetting van gras- naar bouwland voor gewassen waarvan de teelt leidt tot risico's voor het halen van de diverse doelstellingen. Daarom zal hier in, onder meer de vormgeving van de integrale aanpak en aanpalend beleid, aandacht voor moeten zijn (in de zin van instrumentarium en aanvullende voorwaarden)."

Daar zijn wij het zeer mee eens. Dit stond eerder ook al in een brief aan de TK over 7e AP. Daarom had ik gehoopt dat het nu concreter zou zijn dan dat 'er aandacht voor moet zijn'. Hoe willen jullie aan de voorkant voorkomen dat dit ongewenste effect optreedt? Anders voorzie ik dat we het eerst gaan meemaken en dan met terugwerkende kracht aanvullende bepalingen moeten gaan opnemen.

Groet, 5.1.2.E
5.1.2.E 5.1.2.E | Directoraat-Generaal Water & Bodem | Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat | Rijnstraat 8 | Postbus 20904 | 2500 EX Den Haag | 5.1.2.E @minienw.nl | t + 5.1.2.E

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>
Verzonden: dinsdag 31 mei 2022 09:17
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>
Onderwerp: nota vervolg derogatie

Hoi 5.1.2.E en 5.1.2.E

Zoals gisteren met 5.1.2.E besproken hierbij de nota voor het vervolg irt derogatie.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.E

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.
De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.
The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>
Verzonden: donderdag 2 juni 2022 11:20
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E)
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB
Onderwerp: FW: verslag gesprek met Brussel vanochtend

Dag 5.1.2.E

Ter info – voor als je het niet via interne kanalen hebt ontvangen.

Gister waren diverse bewindspersonen in gesprek met de Commissie. Daar kwam ook NSP/GLB en derogatie aan bod. Mijn inschatting is dat het zeer wenselijk is wel een doel op te nemen t.a.v. beoogde omvang/afname veestapel i.p.v. het enkel te framen als gevolg van streven naar realisatie EU doelen. Zowel voor Commissie als voor duidelijkheid van het nationale traject. Maar ja, dat ligt natuurlijk politiek ingewikkeld....

Groet, 5.1.2.E

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E ;@minlnv.nl>
Verzonden: dinsdag 31 mei 2022 18:34
Aan: 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E d@minezk.nl>; ' 5.1.2.E 5.1.2.E ' < 5.1.2.E ;@live.nl>; 5.1.2.E < 5.1.2.E n@minbzk.nl>; 5.1.2.E 5.1.2.E < 5.1.2.E @minbzk.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGMo < 5.1.2.E @minienw.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGMo < 5.1.2.E @minienw.nl>
Onderwerp: verslag gesprek met Brussel vanochtend

Ha allemaal,
hierbij ook voor jullie ter informatie het verslag van 5.1.2.E (5.1.2.E) van het overleg vanochtend in Brussel met de EC.

Groet, 5.1.2.E

- ***Doel van het gesprek*** was om met de Europese Commissie te spreken over de mogelijkheden voor toestemmingverlening voor regionale pakketten van woningbouwprojecten en energietransitieprojecten, in het bijzonder gelet op de aanpak van stikstof en het pakket zoals het er nu ligt, dat wil zeggen tijdens de interim-periode tot de aanpak verder in wetgeving is vastgelegd, richtinggevende gebiedsdoelen en gebiedsplannen zijn vastgesteld en maatregelen zijn uitgevoerd.
- **Conclusie**:
  - Commissie is zeker bereid op technisch niveau verder te spreken over de problematiek, maar NL moet wel resultaat laten zien.
  - T.a.v. energieprojecten adviseerde de Commissaris in afwachting van de besluitvorming in de Raad en het EP over het REPower EU Actieplan alvast te beginnen met strategische impactassessments.
  - Commissaris adviseerde de getoonde ambitie ook terug te laten komen in de GLB Nationaal Strategische plannen.

- MKE onderstreepte dat de doorgang van de energietransitietrajecten cruciaal is voor het succes voor de brede geïntegreerde en gebiedsgerichte stikstofaanpak. Ook MVRO en MIenW gaven aan dat voor de noodzakelijk woningbouw en bijbehorende infrastructuur er ruimte nodig is voor vergunningen.

- Commissaris onderstreepte dat hoe je het went of keert de hoge veedichtheid oorzaak is van de stikstofproblematiek en ***lang termijn oplossing ligt in het reduceren van de veestapel***.
- Verder gaf hij aan dat ***het GLB/NSP niet de ambitie uitstraalt*** die we pretenderen te hebben en zich daarover zorgen te maken (o.a. verontreinigende emissies die niet geadresseerd worden en waarvoor geen reductiedoelstellingen gesteld zijn). Hij adviseerde deze punten alsnog de adresseren in de aangepaste NSP. Ook Diederik Samson zei in een later gesprek de Nederlandse plannen gematigd te vinden.
- Commissaris stond kort stil bij de ***reactie van de visserijsector op de plannen voor energiewinning op zee*** en reageerde positief dat de sector aanspraak kan maken op het Noordzee Akkoord/transitiefonds voor de verduurzaming (innovatie) en inkrimping van de vloot ***> wellicht haakje om de CIE (DG COMP) te bewegen snel met een reactie te komen op de Brexit Adjustment Reserve (BAR) Visserij*** (w.o. saneren van vissersvaartuigen).
- De Commissaris was goed te spreken over het Maritime Spatial Planning plan (?) dat NL als een van de eerste heeft ingediend, hoewel uiteindelijk de implementatie telt.

Gesprek met **Diederik Samson** (5.1.2.E)

- Nitraatderogatie: CIE was onaangenaam verrast door het tweede derogatieverzoek van Nederland (biobased fertilisers/RENURE). Desalniettemin verwacht Samson dat NL uiteindelijk weer een derogatie verleend zal worden, maar wel tegen strenge voorwaarden
- Stikstofaanpak: CIE is zeer gecharmeerd van de Vlaamse aanpak (opkoop piekbelasters) vs. de polderaanpak, aldus Samson
- GLB/NSP: Nederlands plan is te gematigd

5.1.2.E 5.1.2.E
5.1.2.E Juridisch
.....
Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
Programma DG Stikstof
Bezuidenhoutseweg 73 | 2594 AC | Den Haag
.....
M 5.1.2.E
E 5.1.2.E @minlnv.nl

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.
De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.
The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor

schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

11

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E)
Verzonden: woensdag 8 juni 2022 07:32
Aan: ' 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB'
Onderwerp: nota en presentatie Nitraatcomité
Bijlagen: DOMUS-22244026-v1-Presentatie_NC_13_June_2022_7th_AP_part_v2.PPTX; DOMUS-22239518-v2-adviesnota_Nitraatcomité_13_juni_2022.DOCX

Hoi 5.1.2.E

Hierbij de nota en powerpoint presentatie die nu bij ons de lijn in zijn tbv het Nitraatcomité van as maandag.
Omdat wij presentatie geven leggen we deze voor aan beide Ministers, normaalgesproken alleen ter afstemming aan de DG.

Groet,
5.1.2.E

11.a

Ministry of Agriculture,
Nature and Food Quality

The 7th Action Programme Nitrates Directive

Ministry of Agriculture, Nature and Food Quality

&

Ministry of Infrastructure and Water Management

Content

1 Environmental situation in the Netherlands (recap)

2 Manure and fertiliser policy in The Netherlands, situation 31-12-2021 (recap)

3 7th Nitrates Action Programme (2022-2025), general considerations

4 Measures in the 7th Nitrates Action Programme

5 Addendum 7th Action Programme

1 Environmental situation in the Netherlands (recap)

Environmental situation in the Netherlands (recap)

Trend per region for 1992-2020*

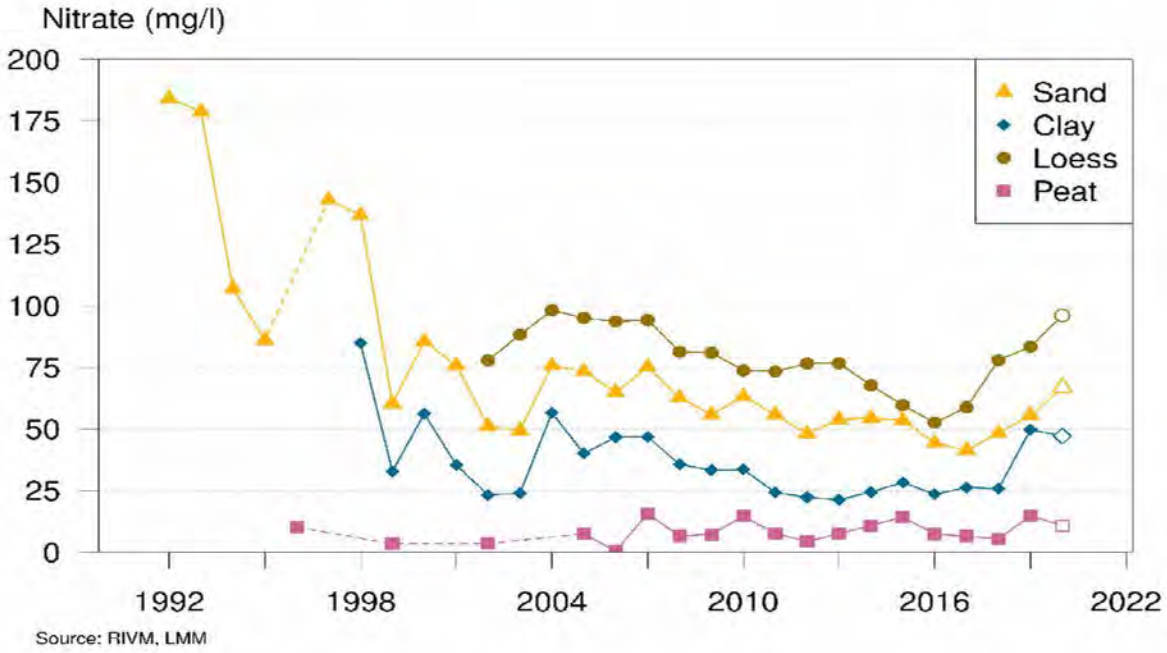

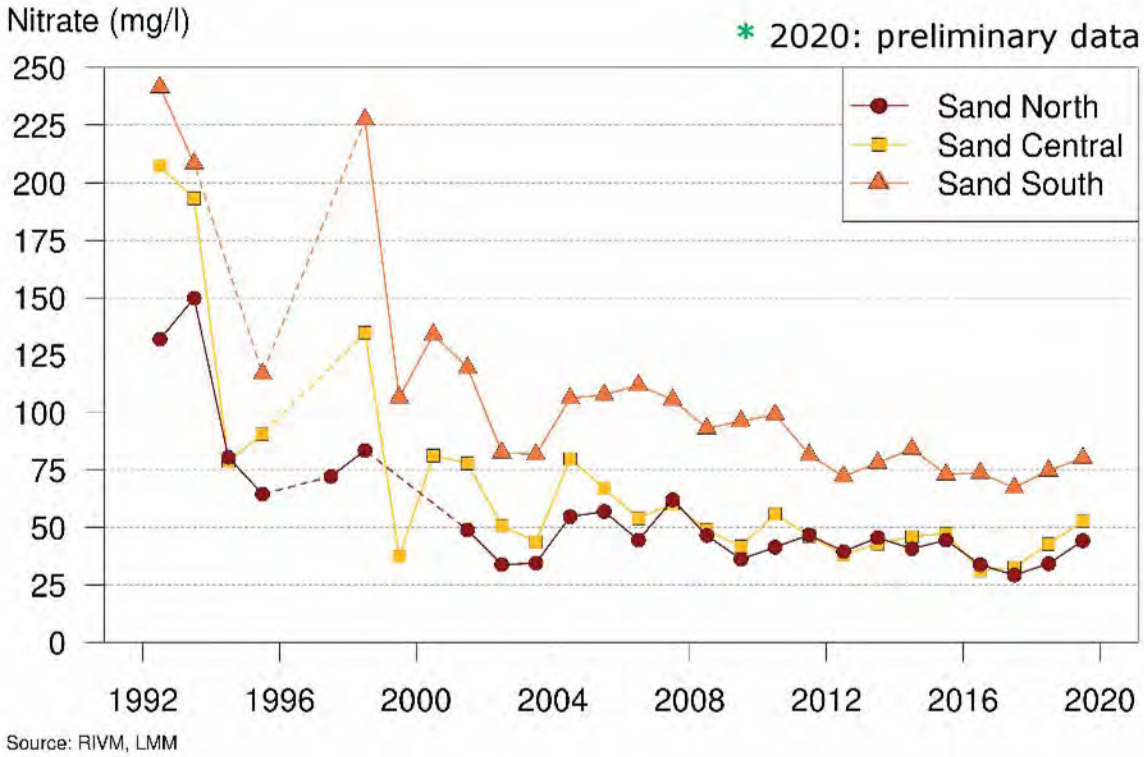

Environmental situation in the Netherlands (recap)

Status per sector and region for 2016-2019

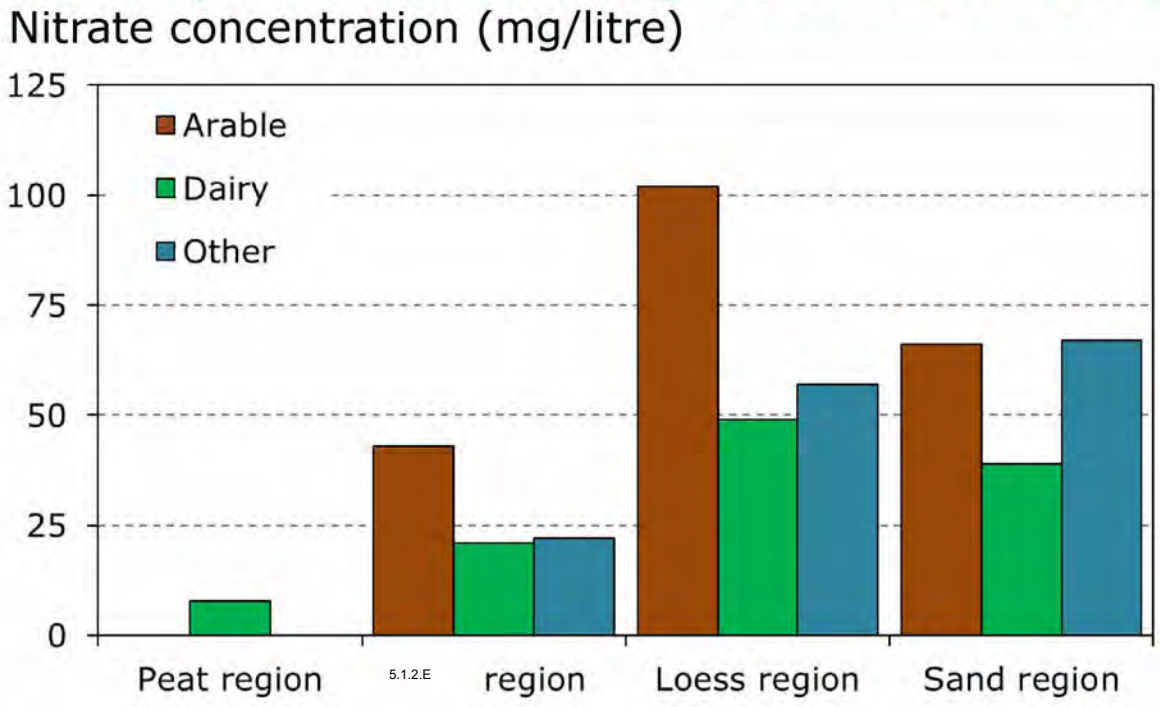

At farms registered for derogation

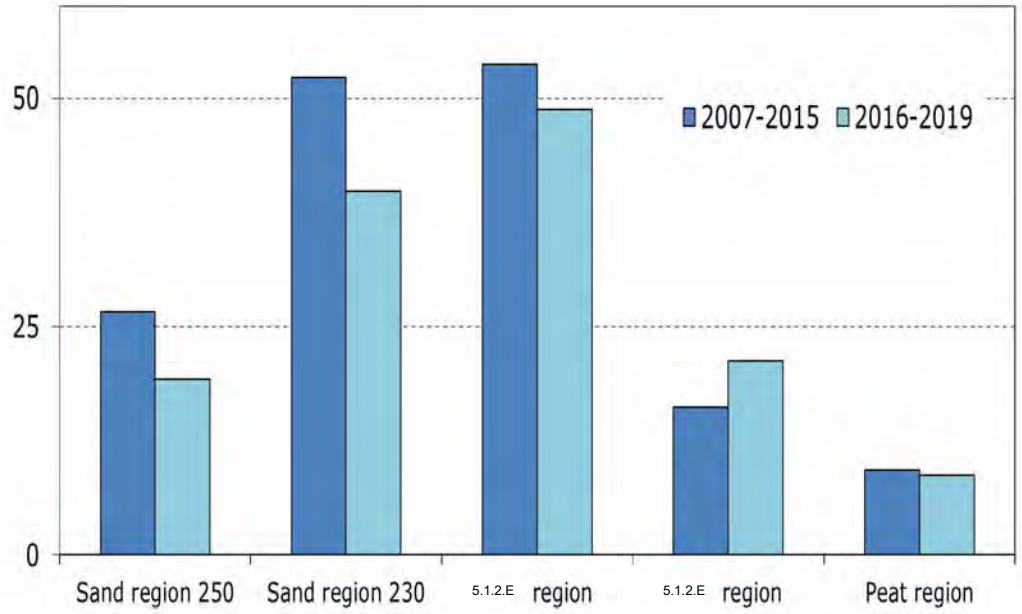

Environmental situation in the Netherlands (recap)

- Nitrate concentrations in ground and surface waters decreased
- Improvement of eutrophication status in surface waters
- Objectives have not yet been fully achieved
- Nitrate concentrations in on farm waters increased within the 2016-2019 period
- Increase is – at least partly – due to direct and indirect effects of droughts in the 2016-2019 period

2 Manure and fertiliser policy in The Netherlands, situation 31-12-2021 (recap)

Fertiliser and manure policy

1. Regulating the use of nutrients
2. Regulating production
3. Regulating the surplus
4. Other measures

Main elements of the manure and fertilisers policy in NL on 31 December 2021 - whole territory approach -

A. Measures as prescribed by Nitrates Directive, art. 5.4 and annexes II/III

- ✓ System of application standards for
  - ➢ **nitrogen (N) from animal manure;**
  - ➢ **total nitrogen**
  - ➢ **phosphate (P2O5).**
- ✓ Detailed system of regulations for fertiliser use and agricultural practices to prevent losses of N and P2O5 (closed periods; minimum storage capacity; catch crops; crop free and fertiliser free zones along water courses; low emission manure application; …).

B. Additional measures, based on art 5.5 Nitrates Directive:

- ✓ regulation of national production of manure:
  - ➢ animal production rights for pigs and poultry
  - ➢ phosphate production rights

  limits Dutch P- and N-production level to the national level of the year 2002
- ✓ regulation of manure surplus:
  - ➢ mandatory processing of part of manure surplus at farm level
  - ➢ rules for minimum area of land in use on dairy farms.

3
7th Nitrates Action Programme (2022-2025), general considerations

Principles of the 7th Action Programme

- 7th AP is based on realising goals of both Nitrates Directive and Water Framework Directive – Agricultural component
- Major task for water quality from NIR and WFD for agricultural part, for ground and surface water – focus on those areas and crops with largest impact
- Retain viability of the agricultural sector
- Contours of the fundamental review of the manure policy are the bases for the 7th AP

1. 'land-based dairy farming with regulations for acreage of (permanent) grassland'
2. 'transparent manure markets'
3. 'area-specific approach' will be applied where water quality is lagging behind – elaboration in 7th AP

- Intention: Long term vision, integrated approach for water, soil, climate and biodiversity and simplification of manure regulation

4 Measures in the 7th Nitrates Action Programme

A. Mandatory sustainable cultivation plans
B. Area-specific approach in areas where water quality is still lagging behind
C. Other mandatory & facilitating measures
D. Knowledge, communication and pilots
E. Control and enforcement

A: Mandatory sustainable cultivation plans on sand and loess soils

What do we mean by sustainable cultivation plans?:

- Resting crops in rotation – including grassland, cereals and possibly other crops
- More (long-term) grassland
- Soil covered in winter – catch crop, also winter cultivation

Basic level per 2023:

- Resting crops in rotation at least once per 4 years at all parcels (reference year 2023)
- Catch crops or winter crops at 100% of area at all parcels before 1 October
- After 1 October: in time increasing reduction of N-application norm in next year

End level per 2027:

- Resting crops in rotation at least once per 3 years at all parcels (reference year 2023)
- Catch crops rules identical as 2023

B: Area-specific approach in areas where water quality is still lagging behind

- Connect with program "Deltaplan Agricultural Water management" (DAW), in which in cooperation between sector and waterboards farmers are stimulated to apply effective measures for water quality, water quantity and soil quality
- Stimulate farmers to actively participate in this program
- Finance guidance, independent experts, study groups and monitoring at farm and area level
- Common Agricultural Practice subsidies can contribute to stimulate DAW measures
- Connection with the National Program for the Transition of the Rural Area

C: Other mandatory and facilitating measures

- Continue regulation implemented during 6th AP
- Additional measures for manure application standards & regulations & other measures
- A.o: Apply wider buffer strips alongside more waterways
  - 5-meter-wide buffer strips along WFD-waters and ecological vulnerable waters, 2-meter-wide buffer strips at other waters
  - Max 5% of parcel, minimum current size (2021)
  - Waterboards can define where smaller buffer strips are sufficient to reach goals of WFD in time
- Update nitrogen application standards and nitrogen working coefficients
- Stimulating straw-rich farmyard manure & organic matter-rich fertilizers

D: Knowledge, communication and pilots

- Knowledge spreading, for example by pilot farms and demonstration projects
- Knowledge development by research on subject of reducing emissions and effectiveness of measures
- Communication of importance of good water quality and how measures should be implemented
- Pilots targeted at frontrunners
  - Target-based manure policy
  - Soil-improvers
  - Emission limitation
  - Chemical fertilizer substitutes
  - Innovations

E: Control and enforcement

Control and enforcement:

- Continuing enhanced enforcement strategy
- A pilot on Near Infrared Measurements (NIRS) will start in 2022 and continue in 2023. In this pilot nutrients (kg phosphate and nitrogen) are determined on the basis of NIRS measurements instead of on the basis of wet chemical analysis in the lab.
- Action plan to get more insight in chemical manure flows

Results EIA & CDM-advice

- The EIA and an advice of the Scientific Committee on Nutrient Management Policy on sustainable cultivation plans was being made of the 7th AP
- Conclusion :
  - goals for ground water quality can be met with 7e AP on all soils except in the loess area
  - goals for surface water are not met yet.
- Area-specific measures, zooming in at the hotspots, are needed to reach the goals

5 Addendum 7th Action Programme

Addendum 7th Action Program

- Background on the Addendum
- Decision-making by the new Government

Coalition Agreement: Structural Approach

- The Government seeks to unconditionally meet its international and European obligations with regard to nature, biodiversity, climate, soil and water by the means of an integrated, area-focused approach.
- In 2020, the structural approach to nitrogen was introduced. The approach includes legally binding reduction targets that are enshrined in the 'Nitrogen Reduction and Nature Improvement law'.
- Additional to this structural approach, this government will implement an ambitious area-specific policy program (National Program for Rural Areas). Through this program we are developing integrated strategies and measures aimed at nature restoration, climate and water that address the specific needs and challenges of each area.
- The approach of the Program rests on three pillars: integral, area-oriented, inevitability.
- Effective implementation is a precondition for success. Therefore an important spearhead of the program will be to define the framework of and strengthen the organization responsible for implementation.
- This ambitious program aimed at the transformation of our rural areas is supported by a fund of approximately 25 billion euros.
- Independent research institutes will advise on whether the ambitious program meets policy objectives.

Objectives

Nature

- Compliance with Birds- and Habitats directives
- The creation of extra nature area

Nitrogen

- The Nitrogen Reduction and Nature Improvement Act (2020): A legal result obligation to bring 40% in 2025, 50% in 2030, and 74% in 2035 of all nitrogen sensitive areas under the critical deposition load by 2035.
- The national reduction targets are translated into specific regional targets, in line with the Natura 2000 habitats. These are laid down in legally binding area plans.
- This government will bring forward the legally binding target year of bringing 74% of all nitrogen sensitive areas under CDL from 2035 to 2030.

Water

- By 2027, the Netherlands will have implemented all measures needed to adhere to the WFD.
- Objective for surface water: to prevent deterioration and to achieve a good chemical and ecological status. The goals are already defined.
- Objective for groundwater: to achieve a good chemical status and to ensure a balance between abstraction and replenishment. The goals are already defined.
- Nitrates Directive: reducing nitrates from agricultural sources— reducing water pollution from agricultural sources and preventing further such pollution.

Climate

- Current targets and policy is laid down in national Climate agreement: 49% emission reduction compared to 1990 in 2030
- Climate agreement will be adjusted as stated in coalition accord, with stricter targets: 60% emission reduction by 2030.
- For the agricultural sector this translates to a reduction of 5 mton CO2 equivalents by 2030.

Area-oriented

- Ecological analysis (NDA's) determine what is needed to meet the area-specific goals with regard to nature conservation and restoration.
- It is our intention to appoint an ecological authority which will be made responsible for a scientific review of these analysis.
- Regional specific targets and regional measures are set using the ecological analysis. These targets and measures are laid down in the area plans of every province by 2023, with the intention to make these (legally) binding.
- Following from the area-specific soil and water system, the conditions and perspectives for future agricultural practices will be made clear per region.

Inevitability

- Inevitability means that clear frameworks are set to achieve the goals, ensuring that the results will be unequivocally achieved.
- The system of monitoring and reporting is therefore of importance.
- Inclusion of a clear escalation mechanism, which does not categorically exclude the use of more compelling instruments.
- As long as the regional or local environmental value has not been achieved, a program obligation applies:
  - Measures have to be taken in order to achieve these values in time.
  - Central government can lay down further rules regarding that program. Administrative bodies have an obligation to achieve goals and implement measures they have agreed to.

✓ Instruments at state, provincial and municipal level

Addendum of the 7th Action Program

- Water quality is an integral part of the National Program for the Rural Area.
- For water quality the goals are already defined per area (WFD and ND).
- Examination per area which measures are needed to achieve the objectives. And this will be laid down in binding result obligations per area.
- In the addendum the measures of the NPLG which will improve water quality are described:

a. Extensivation of Dutch agriculture
    a. Extensivation of farms & transition to more sustainable farm types -> reduction of manure pressure
    b. Buy out of farms (last instance) and downgrading prices of arable parcels
    c. Transition to solely land based dairy farms
b. Wide stream valleys
c. Other additional area specific surface (and groundwater) water measures

Addendum – Buy out and cessation of farms (1)

An explicit part of the approach is the buying out and cessation of farms by governments. This approach will be aimed at dairy and other animal farms ánd also at arable farms.

- There will be a legal prohibition in place to cultivate nitrate leaching-sensitive crops on nitrate-sensitive land that becomes available through buy-out/cessation;
- It will be legally embedded that grassland of dairy farms cannot be converted to arable land with more sensitive leaching crops at nitrate sensitive soils.
- Buy-out and termination will also result in taking out and annuling production rights out of the market.

Addendum – Land based dairy farming

- The dairy sector will become fully land based within 10 years.

- This will be legally embedded by changing the Fertilizer Act. Therefore we will start a legislative process this year.

Addendum – Additional measures sandy soils

Remaining task: with the 7e AP the goals for groundwater will be reached on sandy soils. For surface water additional steps are needed. These will be addressed in the integrated area specific approach.

Specifically, in addition to the before mentioned measures :

- Budget of EUR 811 million is allocated for the Water Framework Directive related to the contribution of agriculture. Among others this will be aimed at implementing buffer strips in the stream valleys (100-250 meters) in the sandy areas of the Central Netherlands (Gelderse Vallei), the East Netherlands and the South Netherlands.
- The released soils will be taken out of regular production and will be converted to nature or extensively managed grassland with a mining regime.

Addendum – Additional measures loess soils

Task: with the 7e AP the goals for groundwater on loessial soils will not yet be reached. Also for surface water additional steps are needed. Roreign loads in streams are an important factor in not reaching surface water quality goals in this area.

Specifically, in addition to the before mentioned measures:

- The area-specific approach will specifically focused on specific and tailored measures for this area. For instance sediment collecting basins, reduction of leaching sensitive crops, measures to reduce surface runoff.
- Additionally a stream valley approach will be initiated in alignment with the High water action plan in this region.

Addendum – Additional measures clay and peat soil

Task: with the 7e AP the goals for groundwater on clay and peat soils will be met. For surface water locally additional steps are needed.

Specifically, in addition to the before mentioned measures:

- In the low lying peat areas the water level will be raised, reducing intensity of farming and reducing nitrogen load to the surface water.
- Depending on the area, specific measures are required for surface water quality and these will be included in the integrated area-oriented approach. For instance increasing phosphate mining, purifying drainage water or ditch water, measures to reduce surface runoff.

Questions?

11.b

Ministerie van Landbouw,
Natuur en Voedselkwaliteit

TER ADVISERING

Aan de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
Aan de Minister voor Natuur en Stikstof

Directoraat-generaal Agro
Directie Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit

Auteur
5.1.2.E

T 5.1.2.E
5.1.2.E @minlnv.nl

Datum
3 juni 2022

Kenmerk
DGA-PAV / 22239518

BHM: 22244027

Kopie aan

Bijlage(n)

nota

adviesnota Instructie Nitraatcomité 13 juni 2022

Parafenroute

DGA 5.1.2.E	**PAV,** 5.1.2.E 5.1.2.E	**PAV,** 5.1.2.E 5.1.2.E
DGS, 5.1.2.E 5.1.2.E		
BPZ		

Aanleiding

Op 13 juni 2022 vindt het 88e Nitraatcomité plaats met aansluitend de Expert Group Bijeenkomst Nitraat. Nederland is geagendeerd om in het kader van derogatieverlening de 3e presentatie te geven over de inhoud van het 7e actieprogramma Nitraatrichtlijn (hierna: 7e AP) en het daarbij behorende addendum.
Ambtelijk vindt afstemming over de instructie plaats met het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat.

Advies

U wordt geadviseerd akkoord te gaan:

- met de bijgevoegde presentatie die Nederland zal geven
- de instructie op de overige punten

Kernpunten

Nitraatcomité

Agendapunt 3: 3e presentatie door Nederland over een verzoek tot derogatie
In de presentatie wordt een kort terugblikt op de waterkwaliteit in Nederland (1e presentatie) en de belangrijkste maatregelen uit het 6e AP. Vervolgens worden de maatregelen uit het 7e AP toegelicht evenals de inhoud van het addendum.

Aansluitende Nitrates Expert Group meeting

Agendapunt 3: presentatie en consultatie van de experts van de Lidstaten over het Integrated Nutrient Management Action Plan (INMAP)
INMAP is door de Europese Commissie (EC) aangekondigd in de Farm to Fork- en Biodiversiteitsstrategie. Het is de ambitie van de Commissie om in de INMAP de gehele stikstof- en fosforkringloop in beeld te krijgen. Alle milieucompartimenten (lucht, water, het mariene milieu en de bodem) en alle relevante bronnen van verontreiniging (landbouw, industrie, steden, afval, energie, vervoer, enz.) zullen

Ontvangen BPZ

worden behandeld. Lacunes in het beleid zullen worden opgespoord om tot een meer samenhangende en geïntegreerde aanpak te komen om overal de verontreiniging in de nutriëntenkringlopen terug te dringen. Met dit initiatief zal een kader worden ontwikkeld voor het optreden dat op de verschillende niveaus (EU, nationaal, regionaal) nodig is om de doelstellingen van het EU-recht en de klimaat- en milieuverbintenissen in het kader van de Green Deal te verwezenlijken.

De EC en het wetenschappelijk bureau van de EC (Joint Research Centre) zullen hierover een presentatie geven waarnaar een tour de table volgt op basis van een door de EC rondgezonden vragenlijst. De vragenlijst gaat in op de volgende punten:

- Identificatie van nutriëntenstromen
- Vermindering van nutriëntenverliezen bij de bron
- Wetgeving herzien en naleving maximaliseren
- Nutriëntenrecycling

Voorstel inbreng:
Waar nodig zullen verduidelijkende vragen worden stellen en op hoofdlijnen zal worden ingegaan op de Nederlandse situatie voor zover op dit moment bij ons bekend.

Agendapunt 4: RENURE – technische discussie over het potentieel om kunstmest te vervangen
3 juni 2022:

- ENVI heeft aangegeven dat het een technische discussie betreft, het gaat niet over de juridische mogelijkheid.
- Aan ENVI is gevraagd of het gewenst is dat Nederland een presentatie geeft over de technische aspecten.

Voorstel inbreng:

- Bij wenselijkheid van het geven van een presentatie zal deze worden voorbereid en gegeven
- Nederland zal verduidelijkende vragen stellen.

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E)
Verzonden: woensdag 8 juni 2022 10:03
Aan: ' 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB'
Onderwerp: RE: nota en presentatie Nitraatcomité
Bijlagen: DOMUS-22244026-v3-Presentatie_NC_13_June_2022_7th_AP_part_v2.PPTX

Hoi 5.1.2.E
Hierbij de laatste versie van de presentatie zonder opmerkingen.
Groet,
5.1.2.E

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E)
Verzonden: woensdag 8 juni 2022 07:32
Aan: ' 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB' < 5.1.2.E @minienw.nl>
Onderwerp: nota en presentatie Nitraatcomité

Hoi 5.1.2.E

Hierbij de nota en powerpoint presentatie die nu bij ons de lijn in zijn tbv het Nitraatcomité van as maandag.
Omdat wij presentatie geven leggen we deze voor aan beide Ministers, normaalgesproken alleen ter afstemming aan de DG.

Groet,
5.1.2.E

12.a

Ministry of Agriculture,
Nature and Food Quality

The 7th Action Programme Nitrates Directive

Ministry of Agriculture, Nature and Food Quality

&

Ministry of Infrastructure and Water Management

Content

1 Environmental situation in the Netherlands (recap)

2 Manure and fertiliser policy in The Netherlands, situation 31-12-2021 (recap)

3 7th Nitrates Action Programme (2022-2025), general considerations

4 Measures in the 7th Nitrates Action Programme

5 Addendum 7th Action Programme

1 Environmental situation in the Netherlands (recap)

Environmental situation in the Netherlands (recap)

Trend per region for 1992-2020*

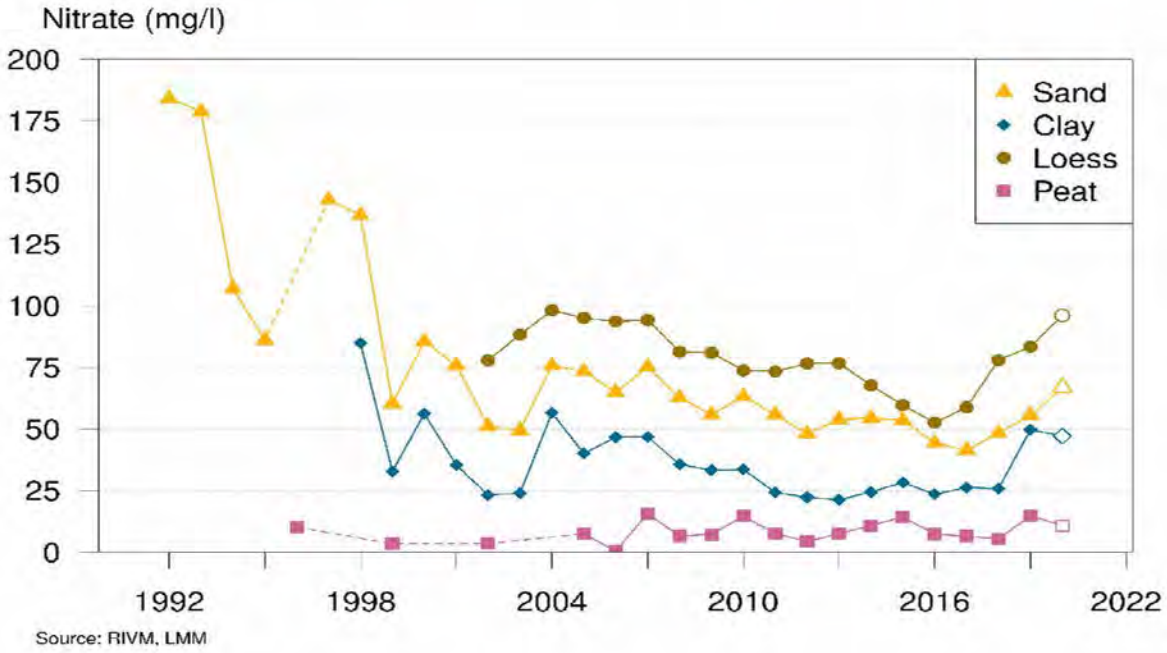

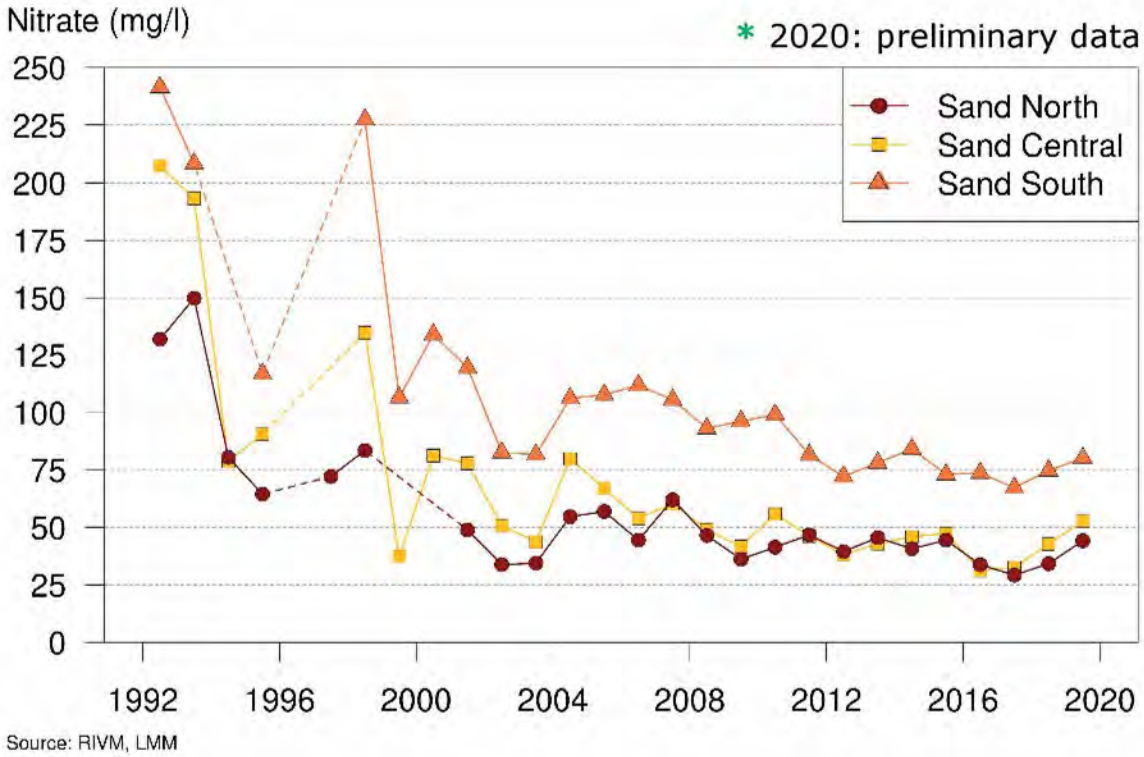

Environmental situation in the Netherlands (recap)

Status per sector and region for 2016-2019

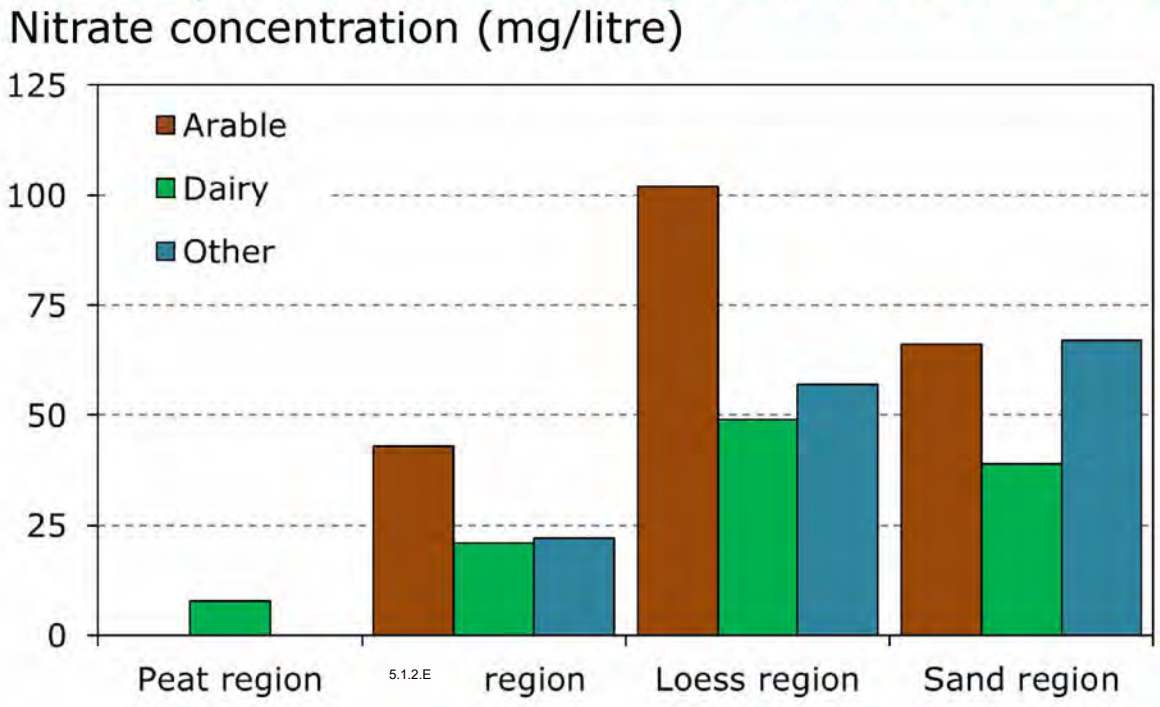

At farms registered for derogation

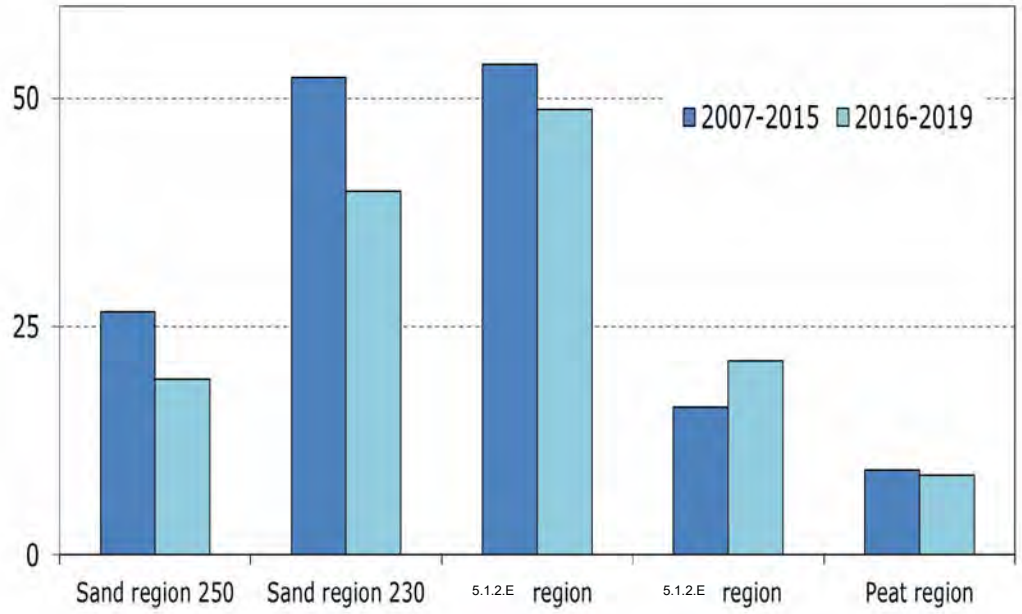

Environmental situation in the Netherlands (recap)

- Nitrate concentrations in ground and surface waters decreased
- Improvement of eutrophication status in surface waters
- Objectives have not yet been fully achieved
- Nitrate concentrations in on farm waters increased within the 2016-2019 period
- Increase is – at least partly – due to direct and indirect effects of droughts in the 2016-2019 period

2 Manure and fertiliser policy in The Netherlands, situation 31-12-2021 (recap)

Fertiliser and manure policy

1. Regulating the use of nutrients
2. Regulating production
3. Regulating the surplus
4. Other measures

Main elements of the manure and fertilisers policy in NL on 31 December 2021 - whole territory approach -

A. Measures as prescribed by Nitrates Directive, art. 5.4 and annexes II/III

- ✓ System of application standards for
  - ➢ **nitrogen (N) from animal manure;**
  - ➢ **total nitrogen**
  - ➢ **phosphate (P2O5).**
- ✓ Detailed system of regulations for fertiliser use and agricultural practices to prevent losses of N and P2O5 (closed periods; minimum storage capacity; catch crops; crop free and fertiliser free zones along water courses; low emission manure application; …).

B. Additional measures, based on art 5.5 Nitrates Directive:

- ✓ regulation of national production of manure:
  - ➢ animal production rights for pigs and poultry
  - ➢ phosphate production rights

  limits Dutch P- and N-production level to the national level of the year 2002
- ✓ regulation of manure surplus:
  - ➢ mandatory processing of part of manure surplus at farm level
  - ➢ rules for minimum area of land in use on dairy farms.

3
7th Nitrates Action Programme (2022-2025), general considerations

Principles of the 7th Action Programme

- 7th AP is based on realising goals of both Nitrates Directive and Water Framework Directive – Agricultural component
- Major task for water quality from NIR and WFD for agricultural part, for ground and surface water – focus on those areas and crops with largest impact
- Retain viability of the agricultural sector
- Contours of the fundamental review of the manure policy are the bases for the 7th AP

1. 'land-based dairy farming with regulations for acreage of (permanent) grassland'
2. 'transparent manure markets'
3. 'area-specific approach' will be applied where water quality is lagging behind – elaboration in 7th AP

- Intention: Long term vision, integrated approach for water, soil, climate and biodiversity and simplification of manure regulation

4 Measures in the 7th Nitrates Action Programme

A. Mandatory sustainable cultivation plans
B. Area-specific approach in areas where water quality is still lagging behind
C. Other mandatory & facilitating measures
D. Knowledge, communication and pilots
E. Control and enforcement

A: Mandatory sustainable cultivation plans on sand and loess soils

What do we mean by sustainable cultivation plans?:

- Resting crops in rotation – including grassland, cereals and possibly other crops
- More (long-term) grassland
- Soil covered in winter – catch crop, also winter cultivation

Basic level per 2023:

- Resting crops in rotation at least once per 4 years at all parcels (reference year 2023)
- Catch crops or winter crops at 100% of area at all parcels before 1 October
- After 1 October: in time increasing reduction of N-application norm in next year

End level per 2027:

- Resting crops in rotation at least once per 3 years at all parcels (reference year 2023)
- Catch crops rules identical as 2023

B: Area-specific approach in areas where water quality is still lagging behind

- Connect with program "Deltaplan Agricultural Water management" (DAW), in which in cooperation between sector and waterboards farmers are stimulated to apply effective measures for water quality, water quantity and soil quality
- Stimulate farmers to actively participate in this program
- Finance guidance, independent experts, study groups and monitoring at farm and area level
- Common Agricultural Practice subsidies can contribute to stimulate DAW measures
- Connection with the National Program for the Transition of the Rural Area

C: Other mandatory and facilitating measures

- Continue regulation implemented during 6th AP
- Additional measures for manure application standards & regulations & other measures
- A.o: Apply wider buffer strips alongside more waterways
  - 5-meter-wide buffer strips along WFD-waters and ecological vulnerable waters, 2-meter-wide buffer strips at other waters
  - Max 5% of parcel, minimum current size (2021)
  - Waterboards can define where smaller buffer strips are sufficient to reach goals of WFD in time
- Update nitrogen application standards and nitrogen working coefficients
- Stimulating straw-rich farmyard manure & organic matter-rich fertilizers

D: Knowledge, communication and pilots

- Knowledge spreading, for example by pilot farms and demonstration projects
- Knowledge development by research on subject of reducing emissions and effectiveness of measures
- Communication of importance of good water quality and how measures should be implemented
- Pilots targeted at frontrunners
  - Target-based manure policy
  - Soil-improvers
  - Emission limitation
  - Chemical fertilizer substitutes
  - Innovations

E: Control and enforcement

Control and enforcement:

- Continuing enhanced enforcement strategy
- A pilot on Near Infrared Measurements (NIRS) will start in 2022 and continue in 2023. In this pilot nutrients (kg phosphate and nitrogen) are determined on the basis of NIRS measurements instead of on the basis of wet chemical analysis in the lab.
- Action plan to get more insight in chemical manure flows

Results EIA & CDM-advice

- The EIA and an advice of the Scientific Committee on Nutrient Management Policy on sustainable cultivation plans was being made of the 7th AP
- Conclusion :
  - goals for ground water quality can be met with 7e AP on all soils except in the loess area
  - goals for surface water are not met yet.
- Area-specific measures, zooming in at the hotspots, are needed to reach the goals

5 Addendum 7th Action Programme

Addendum 7th Action Program

- Background on the Addendum
- Decision-making by the new Government

Coalition Agreement: Structural Approach

- The Government seeks to unconditionally meet its international and European obligations with regard to nature, biodiversity, climate, soil and water by the means of an integrated, area-focused approach.
- In 2020, the structural approach to nitrogen was introduced. The approach includes legally binding reduction targets that are enshrined in the 'Nitrogen Reduction and Nature Improvement law'.
- Additional to this structural approach, this government will implement an ambitious area-specific policy program (National Program for Rural Areas). Through this program we are developing integrated strategies and measures aimed at nature restoration, climate and water that address the specific needs and challenges of each area.
- The approach of the Program rests on three pillars: integral, area-oriented, inevitability.
- Effective implementation is a precondition for success. Therefore an important spearhead of the program will be to define the framework of and strengthen the organization responsible for implementation.
- This ambitious program aimed at the transformation of our rural areas is supported by a fund of approximately 25 billion euros.
- Independent research institutes will advise on whether the ambitious program meets policy objectives.

Objectives

Nature

- Compliance with Birds- and Habitats directives
- The creation of extra nature area

Nitrogen

- The Nitrogen Reduction and Nature Improvement Act (2020): A legal result obligation to bring 40% in 2025, 50% in 2030, and 74% in 2035 of all nitrogen sensitive areas under the critical deposition load by 2035.
- The national reduction targets are translated into specific regional targets, in line with the Natura 2000 habitats. These are laid down in legally binding area plans.
- This government will bring forward the legally binding target year of bringing 74% of all nitrogen sensitive areas under CDL from 2035 to 2030.

Water

- By 2027, the Netherlands will have implemented all measures needed to adhere to the WFD.
- Objective for surface water: to prevent deterioration and to achieve a good chemical and ecological status. The goals are already defined.
- Objective for groundwater: to achieve a good chemical status and to ensure a balance between abstraction and replenishment. The goals are already defined.
- Nitrates Directive: reducing nitrates from agricultural sources— reducing water pollution from agricultural sources and preventing further such pollution.

Climate

- Current targets and policy is laid down in national Climate agreement: 49% emission reduction compared to 1990 in 2030
- Climate agreement will be adjusted as stated in coalition accord, with stricter targets: 60% emission reduction by 2030.
- For the agricultural sector this translates to a reduction of 5 mton CO2 equivalents by 2030.

Area-oriented

- Ecological analysis (NDA's) determine what is needed to meet the area-specific goals with regard to nature conservation and restoration.
- It is our intention to appoint an ecological authority which will be made responsible for a scientific review of these analysis.
- Regional specific targets and regional measures are set using the ecological analysis. These targets and measures are laid down in the area plans of every province by 2023, with the intention to make these binding.
- Following from the area-specific soil and water system, the conditions and perspectives for future agricultural practices will be made clear per region.

Inevitability

- Inevitability means that clear frameworks are set to achieve the goals, ensuring that the results will be unequivocally achieved.
- The system of monitoring and reporting is therefore of importance.
- Inclusion of a clear escalation mechanism, which does not categorically exclude the use of more compelling instruments.

✓ Instruments at state, provincial and municipal level

Addendum of the 7th Action Program

- Water quality is an integral part of the National Program for the Rural Area.
- For water quality the goals are already defined per area (WFD and ND).
- Examination per area which measures are needed to achieve the objectives. And this will be laid down in binding result obligations per area.
- In the addendum the measures of the NPLG which will improve water quality are described:

a. Extensivation of Dutch agriculture
    a. Extensivation of farms & transition to more sustainable farm types -> reduction of manure pressure
    b. Buy out of farms (last instance) and downgrading prices of arable parcels
    c. Transition to solely land based dairy farms
b. Wide stream valleys
c. Other additional area specific surface (and groundwater) water measures

Addendum – Buy out and cessation of farms (1)

An explicit part of the approach is the buying out and cessation of farms by governments. This approach will be aimed at dairy and other animal farms ánd also at arable farms.

- There will be a legal prohibition in place to cultivate nitrate leaching-sensitive crops on nitrate-sensitive land that becomes available through buy-out/cessation;
- It will be legally embedded that grassland of dairy farms cannot be converted to arable land with more sensitive leaching crops at nitrate sensitive soils.
- Buy-out and termination will also result in taking out and annuling production rights out of the market.

Addendum – Land based dairy farming

- The dairy sector will become fully land based within 10 years.

- This will be legally embedded by changing the Fertilizer Act. Therefore we will start a legislative process this year.

Addendum – Additional measures sandy soils

Remaining task: with the 7e AP the goals for groundwater will be reached on sandy soils. For surface water additional steps are needed. These will be addressed in the integrated area specific approach.

Specifically, in addition to the before mentioned measures :

- Budget of EUR 811 million is allocated for the Water Framework Directive related to the contribution of agriculture. Among others this will be aimed at implementing buffer strips in the stream valleys (100-250 meters) in the sandy areas of the Central Netherlands (Gelderse Vallei), the East Netherlands and the South Netherlands.
- The released soils will be taken out of regular production and will be converted to nature or extensively managed grassland with a mining regime.

Addendum – Additional measures loess soils

Task: with the 7e AP the goals for groundwater on loessial soils will not yet be reached. Also for surface water additional steps are needed. Roreign loads in streams are an important factor in not reaching surface water quality goals in this area.

Specifically, in addition to the before mentioned measures:

- The area-specific approach will specifically focused on specific and tailored measures for this area. For instance sediment collecting basins, reduction of leaching sensitive crops, measures to reduce surface runoff.
- Additionally a stream valley approach will be initiated in alignment with the High water action plan in this region.

Addendum – Additional measures clay and peat soil

Task: with the 7e AP the goals for groundwater on clay and peat soils will be met. For surface water locally additional steps are needed.

Specifically, in addition to the before mentioned measures:

- In the low lying peat areas the water level will be raised, reducing intensity of farming and reducing nitrogen load to the surface water.
- Depending on the area, specific measures are required for surface water quality and these will be included in the integrated area-oriented approach. For instance increasing phosphate mining, purifying drainage water or ditch water, measures to reduce surface runoff.

Questions?

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E)
Verzonden: woensdag 8 juni 2022 13:07
Aan: ' 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB'
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB; 5.1.2.E (5.1.2.E)
Onderwerp: RE: nota en presentatie Nitraatcomité

Hoi 5.1.2.E

Dank voor je uitgebreide reactie.

Deze 3e presentatie ziet sec en alleen op de inhoud van het 7e AP en het addendum. De vierde presentatie, voorzien voor het volgende Nitraatcomité in september en dient nog te worden bevestigd, wordt gedaan door de EC over de inhoud van de conceptderogatiebeschikking. Aansluitend vindt een stemming door de Lidstaten plaats leidend tot een advies aan de EC.
Maandag gaat het dan ook niet over de inhoud en voorwaarden.

We hebben de onderstaande punten zojuist besproken, die nemen wij mee in onze mondelinge toelichting die we nog verder moeten voorbereiden.

Groet,
5.1.2.E

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>
Verzonden: woensdag 8 juni 2022 10:42
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>
Onderwerp: RE: nota en presentatie Nitraatcomité

Dag 5.1.2.E

Bedankt. Ik heb het doorgenomen en hier en daar wat reacties genoteerd:

Algemeen:
- Je komt nergens tegemoet aan de wens van COM om de vinger aan de pols te houden en te kunnen bijsturen. Geen jaarlijkse rapportage oid. Terwijl we in NL gewoon jaarlijks meten.
- Je verwijst ook niet naar de evaluatie van KRW en Nitraatrichtlijn, die in 2024 een product oplevert (en daarmee de link legt met 8e AP)
- Ik was er vanuit gegaan dat je ook het door NL voorgestelde afbouwpad van de derogatie zou gaan voorleggen. Alles bij elkaar bevat deze ppt maar weinig nieuws. Of komt er een aparte presentatie over Addendum? Als je nieuwe dingen wilt tonen dan denk ik aan verdere uitwerking NPLG/stikstoffonds (proces, gebiedsplannen), grootschalig herstel beekdalen op zand, beschermen areaal grasland, concretisering NSP, visuele weergave van wetgevingsagenda grondgebonden (zoals genoemd in concept-brief), etc
- *Kortom, huidige verhaal is onderbouwing van 7e AP, maar geen opstap naar (deels) behoud derogatie. Dat was toch wel de insteek*?

Dan per dia:
- Bij waterkwaliteit in eerste blok wordt 'drought' soms 'mainly' en soms 'at least partly' als reden genoemd voor de stijging van de concentraties. Ik stel voor om consequent de laatste te gebruiken. Zeker omdat jullie wegblijven van het 'overbenutting', wat volgens studies toch ok voor een belangrijk deel de reden is van te hoge waarden.
- Bij dia 8 toon je 2 sporen: gebruiksnormen (A) en productieplafonds (B), maar in de toelichting onderscheid je 'application' en voorwaarden voor gebruik. Dat zijn toch verschillende onderverdelingen?
- Dia 10: Tekst "The task is big – however, it is also import to retain the viability of the agricultural sector. Therefore it is key to balance between impact on the sector and effect of the water quality."

Vervangen door "The task is big – it is key to retain a viable agricultural sector within the limits of environmental standards." COM kan terecht vallen over oorspronkelijke tekst. En in perspectief-brief staat ook dat het niet meer hetzelfde wordt, maar dat een perspectief van de sector wel uitgangspunt is. Of zie "De landbouw, waaronder de melk- en rundveehouderij, moet de omslag maken naar kringlooplandbouw." Uit de concept-brief over grondgebonden.
De nadruk op 'Long term vision' zal bij COM de reactie oproepen dat er al lang is gewacht ("dit is toch al weer het 7e AP") en dat er eerst geleverd moet worden. Misschien handiger om de concrete jaren zoveel mogelijk te vermelden (zoals tussendoel "een boven-norm van 3,5 GVE per hectare in 2027") of zelfs de visuele weergave van wetgevingsagenda grondgebonden te tonen, zoals vermeld in de brief voor grondgebonden veehouderij?

- In dia 12 staat "More (long-term) grassland", maar het komt niet terug bij concrete ambitie in 2023 en 2027? Voor IenW belangrijk dat dit concreet wordt gemaakt. In de concept-brief 'grondgebonden' staat: "Dit overleg is inmiddels opgestart en eind tweede kwartaal verwacht ik de nadere uitwerking van het aandeel grasland te kunnen opnemen in het ontwerp wetsvoorstel" – dat kun je hier toch gebruiken?
- Niet relevant voor gesprek met COM, maar toch: Dia 13. "Common Agricultural Practice subsidies can contribute to stimulate DAW measures". Dit klinkt wel vrijblijvend en bij de laatste Stuurgroep GLB had ik niet het idee dat dit omarmd werd. Hoe ga je er voor zorgen dat DAW een blijvertje wordt en uitbreid?

Groet, 5.1.2.E

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>
Verzonden: woensdag 8 juni 2022 07:32
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>
Onderwerp: nota en presentatie Nitraatcomité

Hoi 5.1.2.E

Hierbij de nota en powerpoint presentatie die nu bij ons de lijn in zijn tbv het Nitraatcomité van as maandag.
Omdat wij presentatie geven leggen we deze voor aan beide Ministers, normaalgesproken alleen ter afstemming aan de DG.

Groet,
5.1.2.E

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.
De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.
The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>
Verzonden: woensdag 8 juni 2022 18:48
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB; 5.1.2.E (5.1.2.E); 5.1.2.E 5.1.2.E 5.1.2.E) - DGWB; 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB; 5.1.2.E (5.1.2.E) - DBO
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E); 5.1.2.E (5.1.2.E)
Onderwerp: RE: Stavaza derogatie

H 5.1.2.E

Nadenkend over hoe we omgaan met onze minister
IN ons debat gisteren is meerdere keren gevraagd naar de aanhaking van onze minister op het stikstof dossier, gezien het waterbelang.
Het antwoord van onze minister was steevast: uitstekend aangehaakt, de meeste brieven van minNenS zijn ook mede namens mee :)

Of dat hier mee noodzakelijk is, is nu even lastig.
Ik stel voor dat wij een nota maken aan onze minister die we vast de lijn indoen met een concept wat jullie reeds hebben, ok ?

Met vriendelijke groet
5.1.2.E

Mailen buiten werktijd mag, maar is zelden noodzakelijk. Mail op een moment dat passend is voor jou.

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>
Datum: maandag 06 jun. 2022 2:33 PM
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E s@minlnv.nl>, 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB <5.1.2.E r@minienw.nl>, 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E 5.1.2.E @minienw.nl>
Kopie: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>, 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>
Onderwerp: RE: Stavaza derogatie

H 5.1.2.E

Dank voor de info. Op 1 juli bezoeken jaar en ik DG ENVI (werkbezoek)
Misschien handig om vooraf nog even af te stemmen wat we wel en vooral niet over dit onderwper moeten laten vallen?

Met vriendelijke groet,
5.1.2.E

Mailen buiten werktijd mag, maar is zelden nodig. Reageer wanneer het passend is voor jou.

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>
Verzonden: dinsdag 31 mei 2022 18:36
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>
Onderwerp: Stavaza derogatie

Hoi 5.1.2.E

We hebben in de afgelopen periode gesproken over derogatie en onze afstemming hierover.
Op maandag 23 mei jl. is een gesprek met ENVI geweest over inhoud en voorwaarden van derogatie.Richting ENVI is het van belang dat we laten zien dat we samen optrekken op waterkwaliteit, dus heel fijn dat 5.1.2.E kon aansluiten.
Ik heb begrepen dat je geïnformeerd bent over de uitkomsten van dit gesprek. In de afgelopen dagen heeft over de opvolging hiervan afstemming met onze bewindspersonen plaatsgevonden en is hierover ook ambtelijk contact geweest met onder andere 5.1.2.E Wij zullen nu het traject vervolgen naar ENVI op basis van de inhoud van de nota die met 5.1.2.E is gedeeld.
Binnen nu en ongeveer drie weken zal er op politiek niveau overeenstemming moeten zijn met de Europese Commissie. Dat betekent dat de ontwikkelingen snel zullen gaan in de komende weken. Ik kan niet goed inschatten wat hiervoor aan jullie kant nog nodig is in de afstemming met bewindspersoon/personen. Als wij daarin iets kunnen betekenen hoor ik het graag. Wij zullen jullie in de komende weken iig hierin zo goed mogelijk blijven meenemen en betrekken.

Vriendelijke groet,
5.1.2.E

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.
De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.
The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E)
Verzonden: woensdag 15 juni 2022 07:00
Aan: ' 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB'; ' 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB'
Onderwerp: Adviesnota derogatie aangevuld
Bijlagen: Adviesnota derogatieP.docx

Hoi 5.1.2.E en 5.1.2.E
Hierbij de aangevulde adviesnota over de derogatie inzet nav het gesprek met MLNV gisteren. Wij hebben hierover vanochtend overleg met MNenS en de inzet zal vandaag naar EC/ENVI gaan.
De gisteren aan het einde van de dag met 5.1.2.E besproken inzet op de grondwaterbeschermingsgebieden is verder aangevuld.
Evt aanvullingen, vragen, laat het me weten.
Groet,
5.1.2.E

Ministerie van Landbouw,
Natuur en Voedselkwaliteit

TER ADVISERING

Aan de Minister voor Natuur en Stikstof
Aan de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Directoraat-generaal Agro
Directie Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit

Auteur
5.1.2.E

T 5.1.2.E
5.1.2.E @minlnv.nl

Datum
10 juni 2022

Kenmerk
DGA-PAV / 22249742

Kopie aan

Bijlage(n)

nota

Adviesnota vervolg onderhandeling DG ENVI over derogatie van de Nitraatrichtlijn

Parafenroute

DGA 5.1.2.E	**PAV.** 5.1.2.E 5.1.2.E	**PAV.** 5.1.2.E 5.1.2.E
DGS 5.1.2.E	**BPZ** 5.1.2.E	

Aanleiding

Op 9 juni 2022 heeft ambtelijk overleg met DG ENVI plaatsgevonden over de inhoud en voorwaarden van een derogatie van de Nitraatrichtlijn op basis van ons tegenvoorstel dat in de week van 30 mei 2022 aan ENVI is toegezonden. Op 13 juni heeft u hierover een nota ontvangen.
Deze nota is op 14 juni met de minister van LNV besproken, om ambtelijk opnieuw een onderhandelingsmandaat te krijgen. Minister van LNV heeft op alle punten een besluit geformuleerd, dat besluit is in de nota van 13 juni in rode tekstblokken toegevoegd.
Twee besluiten vragen nadrukkelijk instemming door de Minister van Natuur en Stikstof. Dat betreft:

- het besluit over de mestproductieplafonds op pagina 7-8 van deze nota.
- Het besluit over uitsluiten derogatie in en rond Natura2000-gebieden op pagina 10-11 van deze nota.

Advies

U wordt geadviseerd in te stemmen met de twee voorgestelde besluiten voor het ambtelijke onderhandelingsmandaat. Na uw akkoord wordt het tegenvoorstel aan ENVI toegezonden.

Kernpunten

- ENVI is Nederland beperkt tegemoet gekomen ten opzichte van hun laatste voorstel. Dit voorstel zal nog steeds grote impact hebben. In de nota wordt ingegaan op de voorwaarden die ENVI stelt en onze voorgestelde reactie.
- Bij uw akkoord zal het tegenvoorstel aan ENVI worden gezonden en zal op zeer korte termijn een vervolggesprek op ambtelijk niveau worden gepland.

Ontvangen BPZ

Derogatienormen

Directoraat-generaal Agro
Directie Plantaardige Agroketens
en Voedselkwaliteit

Kenmerk
DGA-PAV / 22249742

Voorstel ENVI
Het betreft een transitiederogatie voor vier jaar die wordt verleend als een overgangsmaatregel om de hervormingen in de landbouw en veehouderij in Nederland te begeleiden waarmee wordt voldaan aan de milieu- en klimaateisen van de EU met betrekking tot stikstofemissies (ammoniak) en nutriënten in het water.

	ENVI 23 mei		Voorstel NL		Voorstel ENVI 9 juni	
2022	250	230	250	230	250	230
2023	230	210	240	220	230	210
2024	210	190	230	210	200	200
2025	190	170	220	200	190	190
2026	geen derogatie		220	geen der.	geen derogatie	

Hierbij geldt 250 nu voor het klei, veen en noordelijk zandgebied en 230 voor het midden- en zuidelijk zandgebied. Daarnaast legt ENVI een verband tussen derogatiehoogte en de noodzaak voor extra maatregelen voor de resterende waterkwaliteitsopgave. Hiervoor verwijst ENVI naar een in het 7e actieprogramma Nitraatrichtlijn en het addendum opgenomen tabel over de resterende waterkwaliteitsopgave, die binnen de reeds bestaande indeling in grondsoorten een verdere toespitsing kent naar gebieden (zie bijlage 1). ENVI geeft aan dat de gebieden met een beperkte (oranje) of grote (rood) opgave op minimaal één van de drie items (fosfor oppervlakte water, stikstof oppervlakte water, nitraat grondwater) reden is voor een lagere derogatie en voor andere aanvullende eisen. Deze tabel uit het 7e AP is indicatief en gebaseerd op een snelle wetenschappelijke exercitie, en bevat ook deels de opgave voor waterkwaliteit uit andere bronnen.

Onze conclusie is dat dit een grote verbreding is van de eerdere derogatie '230-gebieden' is waarvoor dan ook een aangescherpte derogatienorm zou moeten gelden met aanvullende bepalingen. Vrijwel heel Nederland wordt dan vanaf dit jaar al '230-gebied'. Daarmee zullen veel gebieden dit jaar al ineens midden in het seizoen te maken krijgen met een lagere gebruiksnorm. ENVI heropent hiermee de onderhandelingen over het 7e actieprogramma Nitraatrichtlijn. Daarbij is een lagere derogatie in veel gevallen niet de oplossing voor de waterkwaliteitproblematiek, omdat deze problematiek niet altijd afkomstig is uit (huidige) bemesting maar bijvoorbeeld ook uit het buitenland.

Voorstel reactie
Voor de huidige '230 gebieden' (midden en zuidelijk zand en löss) heeft Nederland al ingestemd dat dit de laatste derogatieperiode wordt. ENVI houdt voor het hele grondgebied vast dat dit de laatste derogatieperiode is. Het vraagt een politiek besluit dat dit de laatste derogatie is en dat Nederland vanaf 2026 zal afzien van derogatie.
Onze verwachting is dat (hoewel vanuit de Nitraatrichtlijn het niet is op te maken dat derogatie eindig zou moeten zijn) de toezegging af te zien van derogatie vanaf 2026 meer ruimte biedt voor de invulling van deze gevraagde derogatie. Daarom adviseren wij hier toe.

Nederland heeft tot op heden het standpunt dat met de gebiedsgerichte aanpak de doelen voor de landbouwopgave van de KRW behaald zullen worden. Het is daarom niet wenselijk nu via de derogatie deze aanvullende gebieden op te nemen en vrijwel het hele land als '230 gebied' aan te wijzen. Daarbij houdt dit ook inhoudelijk niet stand vanuit de waterkwaliteitsproblemen in relatie tot derogatie. Ook kan opnemen van aanvullende eisen ook spanning opleveren met de vormgeving en invulling van de integrale gebiedsgerichte aanpak in het kader van het NPLG. In het gesprek tussen de Commissaris en minister van LNV van 25/5/2022 is afgesproken dat het 7e AP en het addendum voldoende zijn om het derogatietraject voort te kunnen zetten. Inhoudelijk zag dat gesprek op de inhoud van het addendum en niet op bijvoorbeeld de bufferstroken.

Inhoudelijk is de tabel een onvoldoende onderbouwing om in deze aanvullende gebieden de derogatie te verlagen en andere aanvullende maatregelen (zie verderop) te nemen. Voor het verlagen van eutrofiering van het oppervlaktewater door stikstof en fosfor, zal het verlagen van de dierlijke mestgift daar maar een beperkt effect hebben. Andere instrumenten lijken passender.

Daarnaast is er een juridisch argument. Nederland heeft het hele grondgebied aangewezen als Nitraatgevoelig gebied. Binnen Nederland is er onderscheid naar grondsoorten en voor de zandgronden is dit verder opgesplitst naar landsdeel. Dit nadere onderscheid bij zandgronden is gemaakt in verband met de mate van uitspoelingsgevoeligheid van nitraat naar het grondwater. ENVI wil nu ook ten behoeve van terugdringen van eutrofiering via aanwijzing van 'polluted area's' voor oppervlaktewater gebieden aanwijzen. Nederland kent deze aanwijzing niet. Dit kost nauwkeurige analyse en goede onderbouwing van alle gebieden, die voor de aanwijzing in aanmerking komen en dit kan meerdere jaren kan duren.

Daarom het voorstel:

- Vasthouden aan de huidige indeling van '230 en 250 gebieden omdat:
    - In veel van de "rode" en "oranje" gebieden huidige bemesting niet de grootste bron van stikstof en/of fosfaat in het oppervlaktewater is. Afbouw van derogatie in deze gebieden zal dus niet of nauwelijks bijdragen aan het verbeteren van de waterkwaliteit.
    - Deze nieuwe 230-gebieden gedurende het bemestingsseizoen te maken zullen krijgen met een plotselinge terugval in de gebruiksruimte.
    - Aanpassen een zorgvuldige onderbouwing vraagt ten behoeve van het vastleggen in regelgeving en daardoor meerdere jaren tijd kost.
    - In het 7e AP overeenstemming is bereikt over de maatregelen ten behoeve van de KRW (oppervlaktewater).
- Instemmen met het uitwerken van een hot spot/polluted area aanpak die in lijn is met de NPLG aanpak en die in 2024 gereed is.
- Derogatiehoogte en duur
    - Instemmen dat derogatie voor onbewerkte dierlijke mest eindigt in 2025. De door de Commissaris en minister van LNV eerder besproken transitiederogatie suggereert deze eindigheid.

- Een alternatief afbouwpad om ambtelijk in te brengen. Voor de '230 gebieden' is dit gelijk aan het vorige voorstel van NL. Voor de '250 gebieden' een verdere verlaging tot 210 in plaats van 220 en de toezegging dat dit de laatste derogatie-aanvraag is. Een eventuele verdere concessie kan in een politiek eindgesprek worden ingezet als dat nodig is.
- Nieuw NL voorstel:

2022	250	230
2023	240	220
2024	230	210
2025	210	200
2026	geen derogatie	

Besluit Minister van LNV:
In het ambtelijk gesprek met de Commissie wordt vastgehouden aan het voorstel dat Nederland gedaan heeft.

2022	250	230
2023	240	220
2024	230	210
2025	220	200
2026	220	geen derogatie

Dat betekent een afbouwpad voor het zuidelijk en oostelijk zandgebied (230-gebieden). Dit zijn de gebieden die in de stikstof aanpak ook het meest prominent zijn met N-gevoelige gebieden. In de overige gebieden (250-gebieden) wordt van 250 naar 220 gereduceerd. Daarnaast vasthouden aan de gebiedsindeling die we nu kennen van 230 en 250 regio's. En niet meegaan met een nieuwe 'polluted areas' aanpak, die de Commissie wil zien. In feite opent de Commissie hier de onderhandelingen over het 7e NAP weer.
Ambtelijk zal geen toezegging gedaan worden voor afbouw derogatie in 250 gebied. Bij geen overeenstemming naar politiek niveau brengen.

Polluted areas:
Aanvullende voorwaarden voor gebieden met grondwaterverontreiniging, met oppervlaktewater verontreiniging en oppervlaktewater eutrofiëring

ENVI zoekt daarnaast naar maatregelen die zouden moeten gelden in de hierboven beschreven "polluted areas" op basis van de in het 7e AP opgenomen tabel (de oranje en rode gebieden).

Voorstel ENVI
- Een verlaagd startpunt van de derogatienorm

We gaan ervan uit dat ENVI hiermee bedoelt dat de oranje en rode gebieden op de tabel van bijlage 1 allemaal worden ingedeeld als '230 gebied'. Dit is vrijwel het hele land.

Voorstel reactie:

Dit voorstel niet accepteren. Het maatregelenpakket van het 7e AP en het addendum moet toereikend zijn om de KRW doelstellingen voor oppervlaktewater door agrarische bronnen te bereiken. Hierbij aansluiten op de algemene reactie op de hoogte van de derogatienorm.

Besluit Minister LNV:
Vasthouden aan de gebiedsindeling die we nu kennen van 230 en 250 regio's. Geen nieuwe indeling, niet meegaan met een nieuwe 'polluted areas' aanpak, die de Commissie wil zien.

Voorstel ENVI

- Gehele en graduele reductie van de totale stikstofgebruiksnorm van 20% aan het eind van 2025.

Mondeling gaf ENVI in het overleg aan dat Nederland in verhouding met andere Lidstaten hogere gebruiksnormen heeft. 20% sluit aan bij de aankondiging in de Farm to Fork dat nutriëntenverliezen in 2030 met 50% gereduceerd moeten zijn waarvan een reductie van 20% in het gebruik van meststoffen.

Voorstel reactie:
Het voorstel luidt verder geen resultaatverplichting op te nemen.
Nationaal heeft de Tweede Kamer in december 2020 een SGP-motie aangenomen zich uit te spreken tegen deze reductie van 20%.

De gebruiksnormen zijn gedifferentieerd per grondsoort en voor zandgronden verder onderscheiden naar deel van het land (afhankelijk van de uitspoelingsgevoeligheid). In het 5e AP zijn de stikstofgebruiksnormen voor de uitspoelingsgevoelige gewassen reeds 20% verlaagd op de zandgronden in zuid Nederland en voor de lössgronden.

De stikstofgebruiksnormen zijn daarnaast op basis van een wetenschappelijke onderbouwing vastgesteld. Vaststellen van Goede landbouwpraktijk is een verantwoordelijkheid van de lidstaat. De Commissie legt nu voorwaarden op die vér boven hun mandaat gaan. Nederland zal overeenkomstig het 7e AP een actualisatie van het model en de normen uitvoeren, waarbij de destijds vastgestelde modelparameters worden geüpdatet. Vervolgens kan dit model gebruikt worden voor het vaststellen van normen die dichter bij het ecologisch optimum liggen, gezien de regionale bouwplannen. Dit moet leidend zijn voor de vaststelling van deze normen.

Voorstel opnemen in derogatiebeschikking: Nederland doet een wetenschappelijke evaluatie van de gebruiksnorm voor totaal stikstofgebruik, zoals opgenomen in 7e NAP. Hierbij zal toegewerkt worden naar het ecologisch optimum op basis van de regionale bouwplannen van 2027. Dit zal voor de meeste gewassen leiden tot een graduele afname van de stikstofgebruiksnorm, welke van kracht gaan worden vanaf 1 januari 2024. Mocht ENVI hier niet mee instemmen, zal dit politiek moeten worden besproken.

Alternatieve inzet voor punt stikstofgebruiksnormen.
Inzetten op reductie van totaal gebruik van stikstof, niet beperkt tot de gebruiksnormen maar ook rekening houdend met de werking-coëfficiënten van dierlijke mest.

Nederland krijgt met een verlaging van de gebruiksnorm dierlijke mest al forse vermindering van de stikstofbemesting. Immers totaalgebruiksnorm stikstof = dierlijke mest x werking coëfficiënt (60-80%) + kunstmestruimte. Doordat de dierlijke mest ruimte krimpt tot 210 / 200 kg is dat al een forse vermindering van de N-gift. Als je dan daarbovenop nog eens 20% kort, krijg je als boer dus een nog grotere korting voor de kiezen. Daarnaast gaat met de ingang van het NLPG waarschijnlijk veel landbouwgebieden om en rond Natura 2000 gebieden heel veel extensiever worden (veel meer dan 20%). Waardoor daar de input van nutriënten ook al fors achteruit gaat. Wat je zou kunnen doen is de resultaatsverplichting afspreken op het totaal gebruik van N. Dat dan een combinatie indicator is van minder dierlijke mest, scherpere gebruiksnormen en extensivering in en rond Natura 2000 gebieden. Nadeel hiervan is dat de wetenschappelijke onderbouwing van de gebruiksnormen minder centraal staat.

Voorstel om in de beschikking op te nemen: Nederland voert een evaluatie uit van de gebruiksnorm voor totaal stikstof, zoals beschreven in 7e NAP. En Nederland streeft naar (inspanningsverplichting in plaats van resultaatsverplichting) voor een graduele reductie van het totaal gebruik van stikstof in de landbouw met 10% aan het eind van 2025 op basis van de bruto stikstof balans.

Advies: starten met voorgestelde reactie en ambtelijk de ruimte krijgen om het alternatief te bespreken met ENVI als er meer nodig is om tot overeenstemming te komen.

Besluit van Minister van LNV:
Nederland houdt vast aan de inzet om de gebruiksnormen zelf vast te stellen en geen resultaat verplichting van -20% op de stikstofgebruiksnormen in polluted areas.
Verkennen of een inspanningsverplichting van 10% op het totaal gebruik van stikstof is af te spreken. Dit is een combinatie van minder dierlijke mest, minder kunstmest en extensivering van landbouw en sluit aan bij de methodiek die de Commissie zelf beschrijft in het Actieplan voor beter beheer van nutriënten.

Renure
DG ENVI heeft niet aangegeven hoe het vervolg voor Renure zal zijn. Wel is door ENVI toegelicht dat zij zien dat Renure bijdraagt aan circulariteit, maar tevens dat ENVI terughoudend is omdat Nederland hierdoor de veestapel in stand kan houden.

Voorstel reactie
Ambtelijk blijven we aangeven dat over het vervolgtraject duidelijkheid nodig is.

Overwogen kan worden om een meer afgebakend groeipad voor Renure voor te stellen dat in ieder geval ervoor zorgt dat de afnemende mestplaatsingsruimte voor onbewerkte dierlijke mest door afname en beëindiging van de derogatie wordt opgevangen.

Goed toelichten dat de stikstofreductie-opgave die nu reeds is gepresenteerd onoverkomelijk is en gerealiseerd gaat worden, en volledig los staat van Renure. Verkleining van de veestapel is een onvermijdelijk gevolg van de reductiedoelstelling die het kabinet heeft gepresenteerd op 10 juni j.l.
De verwachting is dat ENVI ambtelijk hier geen stap gaat zetten en dat dit politiek besproken zal moeten worden.

Besluit Minister van LNV:
Ambtelijk blijven we aangeven dat over het vervolgtraject duidelijkheid nodig is. Dat RENURE extreem goed past in de F2F. Dat ook bij een afnemende veestapel, het noodzakelijk is om hoogwaardige meststoffen toe te passen, wat zorgt voor een verdere reductie van emissies.
Er wordt een A4tje uitgewerkt voor het kabinet van Timmermans om dit verhaal beter voor het voetlicht te brengen. De verwachting is dat dit punt verder politiek besproken moet worden.

Mestproductieplafonds

Voorstel ENVI
Op nationaal niveau vindt actualisatie van het plafond plaats van 2002 naar het jaar 2020 (voor stikstof 489,4 en voor fosfaat 150,7 mln kg). De plafonds moeten in 2025 afnemen met 10% tot maximaal 440,4 mln kg voor stikstof en 135,6 mln kg voor fosfaat. In de tussenliggende jaren zijn er geen tussendoelen, maar ze mogen niet stijgen.

Voorstel reactie
Hoewel het niet wenselijk is om de gebiedsprocessen te belasten met een resultaatsverplichting vanuit de derogatie, stellen we toch voor om dit voorstel te accepteren. Hiervoor hebben we de volgende overwegingen:

- Er wordt niet verplicht dat het via inkrimpen van rechten gaat. Het kan ook deels (zij het beperkt) via managementmaatregelen zoals aanpassingen in het rantsoen.
- Het stikstofbeleid gaat ongetwijfeld tot reductie van de veestapel leiden.
- In 2025 is het meetjaar. Pas in 2026 kan worden vastgesteld of in 2025 aan de doelstelling is voldaan. Dan is de derogatie voorbij, maar blijft het risico op infractie wel bestaan. En in 2026 moet toch wel echt de verlaging gerealiseerd zijn.

De vraag is wel wanneer dit punt in de onderhandelingen wordt weggegeven. In het ambtelijk overleg, of in het politieke overleg. Als u kiest voor politiek overleg, is het van belang dat we kunnen aangeven dat dit punt politiek besproken kan worden.

Implementatie: de plafonds kunnen worden aangepast in de Meststoffenwet per 1 januari 2024. Dit kan samengaan met het wetsvoorstel volledige grondgebonden melk- en rundveehouderij welke op dezelfde datum in werking dient te treden.

Besluit van Minister LNV, dat de minister van N&S wordt voorgelegd voor akkoord
Ambtelijk aangeven dat de gebiedsprocessen niet te belasten met een resultaatsverplichting vanuit de derogatie en dat hier een politiek besluit voor nodig is.
In een gesprek met EU-Commissaris Sincevicius zou dit punt kunnen worden toegezegd.

Overwegingen
De NLPG aanpak en de generieke bronmaatregelen, zoals beschreven in de stikstofbrief van 10 juni zullen onherroepelijk leiden tot een reductie van de productie van stikstof en fosfaat in mest. 2020 is het basisjaar. De productie in 2021 is 3% lager. Voor de periode tot 2022-2025 resteert nog 7% opgave.
Deze maatregelen hoeven niet puur alleen met opkoop van rechten worden bereikt, maar kunnen ook met managementmaatregelen zoals extensivering of reductie gehalte N in het rantsoen behaald worden.
Is deze 10 % te halen?
Dit is niet met zekerheid te zeggen. De verwachting is dat de productie van stikstof en fosfaat door inzet van alle instrumenten zoals opkoopregeling gaat dalen. Totaal 10% in deze periode lijkt zeker haalbaar.
Als de doelstelling niet wordt gehaald wat is dan het gevolg?
Dit hangt af van de derogatiebeschikking. De Commissie stelt nu voor dat het gaat om de totale productie in Nederland. Als de daling onvoldoende is, is het aan Nederland om aanvullende maatregelen te nemen. Of dat regionaal gedifferentieerd gaat of juist generiek.
Omdat de cijfers over de productie van mest pas in de zomer van het opvolgende jaar gepresenteerd worden. Is dit een afspraak die pas tot resultaat leidt in 2026, als de huidige derogatie is afgelopen. Dit betekent dan ook dat de gevolgen van deze toezegging relatief beperkt zijn, al zal de Commissie wel bezien of er sprake is van een reductie van de stikstof en fosfaatproductie.

Bufferstroken

Voorstel ENVI

- Bufferstroken
  Overeenkomstig het GLB overal een minimum van 3 meter, alleen gerechtvaardigde uitzonderingen. ENVI beschouwt een andere invulling als een nieuwe derogatie. ENVI geeft aan dat een afwijking van de 3 meter gerechtvaardigd moet zijn en geeft ook aan dat dit voor ondernemers proportioneel moet zijn.

Voorstel reactie

Opties:

a) Vasthouden aan het 7e AP (bufferstroken van 2 meter met mogelijke uitzondering). Deze zijn vastgesteld op basis van wetenschappelijke onderbouwing. Ook vanuit het ambtelijk team van het nieuwe GLB wordt verdedigd dat de bufferstroken in de conditionaliteit 2 meter zouden moeten zijn, zodat het 7e AP volgt. Dit leidt tot weerstand bij EC.

b) Meebewegen:
Een mogelijkheid is om in te stemmen met de 3 meter, en op basis van proportionaliteit dit af te blokken op maximaal 5% van het areaal, met daarbij mogelijke uitzonderingen obv de wetenschappelijk onderbouwde leidraad. Dit om de slootrijke gebieden te ontzien.
   - Ondervangt problematiek in lopende implementatie in regelgeving.
   - Implementeren kan niet eerder dan per 1-1-24 aangezien hiervoor een wijziging van een algemene maatregel van bestuur nodig is en het daarvoor benodigde tijdpad is zo'n negen maanden.
   - Aanpassing gedurende de looptijd van het jaar is onwenselijk omdat deze maatregel effect heeft op de mestplaatsingsruimte.

Advies: Het advies is om ambtelijk nogmaals vast te houden aan de 2 meter brede bufferstroken met uitzonderingsmogelijkheden, zoals vastgelegd in het 7e AP. Vervolgens kan indien nodig de 3 meter alsnog politiek geaccepteerd worden, mocht dit ruimte geven in de onderhandelingen. Het is daarbij wel van belang dat de max van 5% van het areaal van een perceel behouden blijft.

Besluit Minister van LNV:
Om ambtelijk nogmaals vast te houden aan de 2 meter brede bufferstroken met uitzonderingsmogelijkheden, zoals vastgelegd in het 7e AP. Vervolgens kan indien nodig de 3 meter alsnog politiek geaccepteerd worden, mocht dit ruimte geven in de onderhandelingen. Het is daarbij wel van belang dat de max van 5% van het areaal van een perceel behouden blijft.

Grondwaterbeschermingsgebieden

Voorstel ENVI:
Geen derogatie in grondwaterbeschermingsgebieden én graduele afname van stikstofbemesting naar het niveau van biologische landbouw.

Voorstel reactie
Twee opties:

a) Instemmen met ingang van 2023
- Risico op verslechtering van de waterkwaliteit neemt toe als gevolg van verschuiving van gras- naar bouwland.

- Het nog verlagen of niet verlenen van de derogatie in 2022 brengt bedrijven meteen in de problemen. Het risico is groot dat voor er duidelijkheid is over een derogatie al normoverschrijding heeft plaats gevonden.

b) Alternatief voorstellen.

- In plaats van geen derogatie teeltverbod voor uitspoelingsgevoelige teelten opnemen met ingang van 2024.
- In het gesprek met ENVI aangeven dat we juridische bezwaren zien in deze voorwaarde opleggen aan niet-derogatiebedrijven op grond van de derogatiebeschikking, maar dat we bereid zijn te verkennen hoe dit wel juridisch zuiver geregeld kan worden.
  Risico's
  - Aan niet-derogatiebedrijven worden aanvullende voorwaarden gesteld die ingrijpend zijn. De EC neemt hiermee ingrijpende maatregelen op basis van de derogatiebeschikking voor bedrijven die niet deelnemen aan derogatie. Juridisch is dit lastig tot niet te onderbouwen. Dit kan leiden tot schadeclaims.
  - Risico dat het en, en wordt: geen derogatie en wel een teeltverbod

Advies: Richting ENVI aangeven dat we bereid zijn alle noodzakelijke maatregelen te nemen in deze gebieden, zoals teeltverboden, als onderdeel van de afspraak. Dat we echter van mening zijn dat deze maatregelen genomen zouden moeten worden in de akker- en tuinbouw, en dat de derogatiebeschikking hiervoor geen geschikt instrument is omdat deze ziet op graasdierbedrijven. En dat ENVI het belang van aanvullende vergaande maatregelen in grondwaterbeschermingsgebieden mogelijk vast kan leggen in de overwegingen van de beschikking.

Besluit van Minister van LNV (voorgelegd aan Ministerie van I&W:
Richting ENVI aangeven dat we bereid zijn alle noodzakelijke maatregelen te nemen in deze gebieden, zoals teeltverboden, als onderdeel van de afspraak. Dat we echter van mening zijn dat deze maatregelen genomen zouden moeten worden in de akker- en tuinbouw, en dat de derogatiebeschikking hiervoor geen geschikt instrument is omdat deze ziet op graasdierbedrijven. En dat ENVI het belang van aanvullende vergaande maatregelen in grondwaterbeschermingsgebieden mogelijk vast kan leggen in de overwegingen van de beschikking.
Nederland aangeeft dat de afspraken over het pakket van maatregelen uiterlijk per 1-1-2025 wettelijk geïmplementeerd kunnen worden.

Natura 2000 gebieden

Voorstel ENVI

Geen derogatie meer in alle Natura 2000-gebieden.
ENVI geeft aan dat zij intern nog bespreken of en hoe kan worden omgegaan met derogatie 'nabij' Natura 2000-gebieden. Ze zien de moeilijkheid van het definiëren van 'nabij' en de juridische aanwijzing hiervan. ENVI beraadt zich hier intern nog

op en kijkt ook naar andere wijzen hoe hiermee om te gaan en nodigt ons hiertoe ook uit.

Voorstel reactie

- In alle N2000-gebieden het voorstel van ENVI overnemen met ingang van 2023. Implementatie in Uitvoeringsregeling Meststoffenwet (Urm) met verwijzing naar Wet natuurbescherming.
- Nabij N2000: niet overnemen onder verwijzing naar TK-brief over stikstofdoelen NPLG van 10 juni 2022. Voor het verbeteren van de waterkwaliteit nabij Natura2000-gebieden zet Nederland in op een gebiedsgerichte invulling die aansluit bij de op te stellen provinciale gebiedsprogramma's voor het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG), zoals aangegeven in de brief van 10 juni jl. Doelen voor stikstofreductie worden daarmee verbonden aan de opgaven en omgevingscondities voor water, klimaat en de transitie van de landbouw.

Besluit van Minister van LNV, waar het akkoord van de minister van N&S wordt gevraagd:
Ambtelijk instemmen met geen derogatie in alle Natura2000 gebieden per 1-1-2023. Implementatie in de Uitvoeringsregeling meststoffenwet met een verwijzing naar de Wet Natuurbeheer.
Niet instemmen met geen derogatie nabij Natura2000 gebieden. Het nabij is een belangrijk onderdeel van de NPLG aanpak.

Algemeen - anti-fraude

Voorstel ENVI

De implementatie van de versterkte handhavingsstrategie mest (VHS) vindt plaats naar alle regio's.
In het gesprek is overeengekomen dat de formulering hiervan wordt aangepast naar een formulering in de trant van: daar waar uit de beoordeling volgt dat de risico's significant zijn toegenomen de VHS wordt uitgebreid.

Voorstel reactie:
Overnemen.

Hiervoor is geen implementatie in regelgeving nodig.

Besluit Minister van LNV:
In te stemmen met ambtelijk voorstel ENVI.

Algemeen – fertiliser register en fertiliser plan

Voorstel ENVI

Alle bedrijven stellen jaarlijks voorafgaand aan het bemestingsseizoen een bemestingsplan op.

Voorstel reactie: Overnemen

- Dit geldt reeds voor derogatiebedrijven en intensieve veehouderij bedrijven. In de praktijk stellen de meeste bedrijven dit al op. Met name in de akkerbouw is de verwachting dat dit als een aanvullende verplichting zal worden gezien.
- Nadeel is het principiële punt dat de EC hierdoor maatregelen kan nemen in de akkerbouw via een derogatie voor graasdierbedrijven.
- Implementatie in Urm vanaf 1 januari 2024.

Voorstel ENVI
Per januari 2024 is een elektronisch bemestingsregister in werking waarin de registratie van het gebruik van meststoffen, mestproductie en toepassing op het land wordt geregistreerd. Per 1 januari 2025 wordt dit register door alle bedrijven gebruikt. De overheid zal het gebruik monitoren en analyseren en advies geven over de methode om overall het bemestingsgebruik te verminderen. Het voorstel is om open te houden wie het register maakt en beheert (overheid of private partij).

Voorstel reactie: Overnemen.
In lijn met het 7e actieprogramma.

Besluit Minister van LNV:
In te stemmen met ambtelijk voorstel ENVI.

Artikelen 7 en 8 (aanvullende voorwaarden uit huidige derogatiebeschikking)

Voorstel ENVI
Zijn er mogelijkheden deze artikelen in overeenstemming te brengen met het 7e AP zodat de administratieve lasten kunnen afnemen?

Voorstel reactie
We zien mogelijkheden om dubbele bepalingen te laten vervallen. Dit kan tot meer proportionaliteit in de handhaving leiden, omdat hiermee niet direct de derogatievergunning dient te worden ingetrokken bij overtredingen. We zullen een tekstvoorstel voorbereiden.

Besluit Minister van LNV:
In te stemmen met ambtelijk voorstel ENVI. Tekstvoorstel wordt voorbereid.

Artikel 9 Voorwaarden ammoniak emissies uit huidige derogatiebeschikking
Voorstel ENVI: Onveranderd laten

Voorstel reactie: instemmen

Besluit Minister van LNV:
In te stemmen met ambtelijk voorstel ENVI.

Artikel 11 Controles en inspecties uit huidige derogatiebeschikking

Vraag ENVI
Kunnen de fysieke inspecties toenemen naar 10%?

Voorstel reactie
Niet overnemen.
Op 5% houden. Dit vergt veel capaciteit en inzet van de NVWA die dan niet ingezet kan worden ten behoeve van de versterkte handhavingsstrategie mest. De derogatiebedrijven zijn juist de laagrisicobedrijven. De grootste risico's zitten bij intermediaire bedrijven (mesttransporteurs en handelaren). Het is van belang risicogericht de bedrijven aan te pakken in de mestketen die op grotere schaal fraude mogelijk maken. Uitbreiding van fysieke controles naar 10% zet veel NVWA capaciteit in met weinig resultaat die niet ingezet kan worden aan het aanpakken van de echte risicobedrijven. Uitbreiding van capaciteit is mede gezien de arbeidsmarkt geen reële optie.

Besluit Minister van LNV:
Niet in te stemmen met ambtelijk voorstel ENVI en besluit ambtelijk advies LNV over te nemen (5% houden). Dit vergt veel capaciteit en inzet van de NVWA die dan niet ingezet kan worden ten behoeve van de versterkte handhavingsstrategie mest.

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>
Verzonden: donderdag 16 juni 2022 16:11
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E)
Onderwerp: RE: Request European Commission, DG Environment in relation to NL nitrates derogation

Maar toch wel door jou geformuleerd 😉 ?

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E .@minlnv.nl>
Verzonden: donderdag 16 juni 2022 16:02
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>
Onderwerp: RE: Request European Commission, DG Environment in relation to NL nitrates derogation

Nope...
Ik zou niet zo ver willen gaan dat het mijn inzet is..

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E n@minienw.nl>
Verzonden: donderdag 16 juni 2022 15:38
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E r@minienw.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>
Onderwerp: RE: Request European Commission, DG Environment in relation to NL nitrates derogation

Dag 5.1.2.E
Bedankt. Deels herkenbaar, maar zeker niet behulpzaam om de door jou geformuleerde inzet binnen te halen....
Gr 5.1.2.E

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>
Verzonden: donderdag 16 juni 2022 13:40
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>
Onderwerp: FW: Request European Commission, DG Environment in relation to NL nitrates derogation

Hoi 5.1.2.E en 5.1.2.E
Zoals met 5.1.2.E besproken stuur ik bijgaande door.
Groet,
5.1.2.E

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>
Verzonden: woensdag 15 juni 2022 10:19
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E s@minlnv.nl>
Onderwerp: FW: Request European Commission, DG Environment in relation to NL nitrates derogation

Ter info.
Ik ga zelf ook nog even lezen.

Van: 5.1.2.E < 5.1.2.E |@uvw.nl>
Verzonden: woensdag 15 juni 2022 10:12
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E .@minlnv.nl>
Onderwerp: Request European Commission, DG Environment in relation to NL nitrates derogation

Beste 5.1.2.E

De Europese Commissie, DG Environment heeft contact opgenomen met verschillende organisaties waaronder de Unie van Waterschappen met het verzoek inbreng te leveren op het Nitraatrichtlijn-dossier. Vanuit de Unie hebben we bijgevoegde schriftelijke reactie verstuurd.

Dan ben je op de hoogte.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.E
5.1.2.E *waterbeleid*

Postbus 93218 | 2509 AE | Den Haag
T 5.1.2.E | **W** uvw.nl | **TW** @waterschappen

Veilige dijken, droge voeten, voldoende en schoon water

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.
De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.
The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.
De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.
The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB <5.1.2.E @minienw.nl>
Verzonden: woensdag 13 juli 2022 08:36
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E)
CC: 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E); 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB
Onderwerp: RE: concept TK brief derogatie
Bijlagen: DOMUS-22317194-v4-Stand_van_zaken_onderhandelingen_met_de_Europese_Commissie_over_derogatie_van_de_Nitraatrichtlijn_5.1.2.E.docx

Dag 5.1.2.E

Hierbij mijn reactie. Je kunt me eventueel bellen tot 9h of na 9:30 (daartussen praat ik stas bij over wetswijzigingen vanwege Nitraatrichtlijn).

Ik laat een nieuwe medewerker meelopen. Indien hij nog opmerkingen heeft, krijg je die aanvullend van mij voor 10h.

Groet, 5.1.2.E

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E @minlnv.nl>
Verzonden: dinsdag 12 juli 2022 18:46
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB <5.1.2.E @minienw.nl>
CC: 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E @minlnv.nl>
Onderwerp: concept TK brief derogatie

Hoi 5.1.2.E

Zoals zojuist met 5.1.2.E afgesproken hierbij de conceptbrief.
Eenzelfde brief zal ook naar Eerste Kamer gaan.
In de brief een tekstblok waarover nog een besluit moet worden genomen door MLNV.

Het zou heel fijn zijn als een reactie vanavond nog lukt, aangezien ik de stukken morgenochtend op tijd moet aanleveren voor onze bewindspersonen.

Groet,
5.1.2.E

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.
De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.
The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

19.a

Ministerie van Landbouw,
Natuur en Voedselkwaliteit

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Prinses Irenestraat 6
2595 BD Den Haag

Directoraat-generaal Agro
Directie Plantaardige Agroketens
en Voedselkwaliteit

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001858272854000

T 070 379 8911 (algemeen)
F 070 378 6100 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/lnv

Behandeld door
5.1.2.E

T 5.1.2.E
5.1.2.E @minlnv.nl

Ons kenmerk
DGA-PAV / 22317194

Uw kenmerk

Bijlage(n)

Datum
Betreft Stand van zaken onderhandelingen met de Europese Commissie over derogatie van de Nitraatrichtlijn 2022-2025

Geachte Voorzitter,

In mijn brieven van 26 april 2022 en 5 juli 2022 heb ik de Tweede Kamer geïnformeerd over het proces voor het verlenen van derogatie van de Nitraatrichtlijn voor de periode 2022-2025 (Kamerstukken II, 33037, nr. 439 en met kenmerk DGA-PAV / 22280078). Ik heb in deze brieven aangegeven dat ik in de derogatieonderhandelingen met de diensten van de Europese Commissie (hierna: EC) een balans zoek tussen een inzet die haalbaar is in Brussel, maar die ook (langjarig) duidelijkheid geeft voor de sector en aansluit bij de noodzakelijke transitie van de landbouw in het kader van de gebiedsgerichte aanpak. Hierbij heb ik toegelicht dat ik inzet op drie kernvoorwaarden en dat ik de optimale ruimte zal zoeken en hierin het noodzakelijke zal doen. De drie kernvoorwaarden zijn:

- gelet op de rechtszekerheid voor boeren is het mijn inzet om een derogatiebeschikking voor 4 jaar te verkrijgen;
- door het inmiddels gevorderde stadium van het uitrijdseizoen, is mijn inzet om de omvang van de derogatie voor 2022 op hetzelfde niveau te houden als de afgelopen jaren;
- ten slotte streef ik naar een derogatie zonder directe interventies vanuit de EC in gebiedsgerichte aanpak gedurende de looptijd van de beschikking.

Met opmerkingen 5.1.2.E **]:** Taal?

In mijn brief van 5 juli 2022 heb ik aangegeven dat mijn streven was de Tweede Kamer deze week over het verloop van de gesprekken meer duidelijkheid te geven. Met deze brief informeer ik u mede namens de Minister voor Natuur en Stikstof over het verloop van de derogatieonderhandelingen met de Europese Commissie en licht ik het verdere proces toe.

Zoals ook eerder gecommuniceerd aan de Tweede Kamer is het opnieuw verkrijgen van een derogatie voor het gebruik van graasdiermest geen vanzelfsprekendheid. Indien Nederland niet opnieuw derogatie verkrijgt, geldt per 1 januari jl. de stikstofgebruiksnorm voor dierlijke mest van 170 kilogram per hectare, zoals in de Nitraatrichtlijn is bepaald. Dit zou een grote impact hebben op de agrarische sector en past niet meteen bij de wijze waarop Nederland momenteel werkt aan het realiseren van milieudoelen~~Dit is onwenselijk voor het~~

Met opmerkingen 5.1.2.E **]:** Is dat wat anders dan dierlijke mest?

~~realiseren van onze milieudoelen en zou een grote impact hebben op de agrarische sector~~. De afgelopen periode zijn dan ook zowel op ambtelijk als politiek niveau intensieve gesprekken gevoerd met de EC over het opnieuw verkrijgen van derogatie. De procedure om tot een nieuwe beschikking te komen, is nog niet afgerond. Het proces is gericht op behandeling van een conceptderogatiebeschikking ~~inclusief voorwaarden aan Nederland~~ in het Nitraatcomité op 15 september 2022. De lidstaten zullen dan stemmen over een voorstel van de EC om de conceptderogatiebeschikking inclusief voorwaarden aan Nederland te verstrekken. Bij gekwalificeerde meerderheid van stemmen zal de EC de conceptderogatiebeschikking aan het College van Commissarissen aanbieden ter besluitvorming. Zodra dit proces is afgerond en de EC een formeel akkoord heeft gegeven op de concept-beschikking voor de derogatieverlening, zal de beschikking definitief worden vastgesteld door de EC en openbaar worden.

Op dit moment is er dan ook nog geen besluit dat ik met uw Kamer kan delen. Onder het voorbehoud van de uitkomsten van de hier bovengenoemde besluitvormingsprocedure maak ik uit de gesprekken met de EC op dat er draagvlak is om Nederland een derogatiebeschikking te verlenen voor 4 jaar (2022-2025). De EC plaatst deze derogatieverlening uitdrukkelijk in het licht van de doorontwikkeling van het landelijk gebied en de transitie van de landbouw zoals ook beoogd met het Nationaal Programma Landelijk Gebied. De EC ziet deze derogatieverlening dan ook als een zogenoemde 'transitiederogatie'. Dat houdt in dat dit de laatste derogatie is die aan Nederland zal worden verleend. In 2023, 2024 en 2025 zullen de stikstofgebruiksnormen in de beschikking stapsgewijs worden afgebouwd richting het niveau van 170 kg/ha dat na afloop van de beschikking, dus vanaf 2026, zal gelden. Ook zal de EC voor deze jaren aanvullende voorwaarden stellen in de beschikking. Voor het jaar 2022 is mijn verwachting dat de omvang en voorwaarden van de derogatie gelijk blijven aan die in de voorgaande beschikking voor 2020-2021, wat betekent dat bedrijven met minimaal 80% grasland tot 230 kilogram stikstof uit dierlijke mest per hectare mogen gebruiken in het centrale en zuidelijke zandgebied en in het lössgebied en tot 250 kilogram in andere delen van Nederland.

[Betekenis voor ondernemers
Dit laatste is voor mij steeds een belangrijk punt geweest in de besprekingen met de EC. Inmiddels is de eerste helft van 2022 ruimschoots voorbij en is het voor boeren niet realistisch hun bedrijfsvoering voor dit lopende jaar nog aan te passen. Ondernemers die voornemens zijn in 2022 een vergunning voor derogatieverlening aan te vragen, kunnen anticiperen op de gebruiksnormen voor dierlijke mest van 230 respectievelijk 250 kg/ha, onder de voorwaarden zoals die ook golden bij de derogatiebeschikking voor 2020-2021.]

Kunstmestvervanging
In voornoemde brief van 26 april 2022 heb ik de Tweede Kamer geïnformeerd dat ik gelijktijdig inzet op het verkrijgen van de mogelijkheid van kunstmestvervanging door hoogwaardige producten uit dierlijke mest. De EC heeft in de gesprekken aangegeven dat dit een separate procedure betreft. Ik zal de

Ons ke
DGA-PA

Met opmerkingen 5.1.2.E **]:** Blijft vreemd als je ook moet melden dat Com het doet vanwege de milieudoelen. Vraagt mogelijk toelichting. Daarom vervangen want via aanpak Com gaan we ook inzetten op milieudoelen.

Met opmerkingen 5.1.2.E **]:** dubbeling

Directoraat-generaal Agro
Directie Plantaardige Agroketens
en Voedselkwaliteit

gesprekken hierover met de EC op een later moment vervolgen. Het is realistisch om er van uit te gaan dat deze toepassing kan worden gebruikt vóór 2026.

Ons kenmerk
DGA-PA

Met opmerkingen 5.1.2.E : iets van een planning moet je hier wel geven om de planning/bedrijfsvoering op af te kunnen stemmen.

Tot slot
In aanloop naar het geplande Nitraatcomité op 15 september 2022 zal de EC de conceptbeschikking met de Lidstaten delen. Ik verwacht dat ik in de eerste helft van september de Tweede Kamer kan informeren over de verdere inhoud en voorwaarden van de conceptderogatiebeschikking.

Met opmerkingen 5.1.2.E : Wil je dat? Of wil je pas na 15 sep naar TK?

Ik realiseer mij terdege dat het verkrijgen van een derogatie voor de Nederlandse agrarische sector cruciaal is. Ik verwacht dat dit tot 2026 lijkt te worden gedragen door de EC. Tegelijkertijd ben ik mij er zeer van bewust dat het geleidelijk afbouwpad naar 2026 alsmede aanvullende voorwaarden in de beschikking, aanmerkelijke gevolgen heeft voor de agrarische sector. Het is daarom van groot belang om bij het schetsen van de toekomst van de landbouw en het toekomstperspectief van de boeren, waarover ik de Tweede Kamer conform motie Klaver begin september een brief zal sturen, en het vaststellen van de doelen en ruimtelijk structurerende keuzes binnen het Nationaal Programma Landelijk Gebied, dat uw Kamer in oktober 2022 ontvangt, hiervan rekenschap te geven.

Met opmerkingen [5.1.2.E **]:** Hebben?

Henk Staghouwer
Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E)
Verzonden: woensdag 13 juli 2022 09:42
Aan: ' 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB'; 5.1.2.E (5.1.2.E); 5.1.2.E 5.1.2.E 5.1.2.E) - DGWB; 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB; 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB
Onderwerp: RE: TERUGKOPPELING: Vraag stas consultatie - derogatie

Hoi 5.1.2.E
Dank voor de terugkoppeling.
Wel heel vervelend ivm consultatie die moet starten.
Is het optie dat jullie de p.a. van de Stas bijpraten?
Wij zullen onze BPZ informeren en vragen DBO hierover te benaderen.
Groet,
5.1.2.E

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>
Verzonden: woensdag 13 juli 2022 09:36
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>
Onderwerp: TERUGKOPPELING: Vraag stas consultatie - derogatie

Dag allen

Een korte terugkoppeling van het overleg met de stas: ze is niet komen opdagen en na een half uur hebben we de webex afgesloten.

That's life....

Iedereen bedankt voor de hulp bij de voorbereiding!

Gr 5.1.2.E

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>
Verzonden: dinsdag 12 juli 2022 15:40
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>
Onderwerp: RE: Vraag stas consultatie - derogatie

Hoi 5.1.2.E

Hierbij alvast in track changes onze reactie, ook namens 5.1.2.E Ik hoop het nog af te kunnen stemmen met ons MT maar ik snap ook dat je hiermee door moet...

Groeten,

5.1.2.E

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>
Verzonden: dinsdag 12 juli 2022 14:40
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>

Onderwerp: Vraag stas consultatie - derogatie
Urgentie: Hoog

Hoi 5.1.2.E en 5.1.2.E

Graag jullie blik op mijn toelichting voor de Stas over de relatie van de wetswijzigingen nav 7e AP met de derogatie. 5.1.2.E kun jij bij de allerlaatste bullet het proces van derogatie aangeven?

Groeten,
5.1.2.E

5.1.2.E 5.1.2.E
5.1.2.E Waterkwaliteit
.....
Directoraat Generaal Water en Bodem
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
Rijnstraat 8 | Den Haag
Postbus 20901 | 2500 EX | Den Haag
.....
M 5.1.2.E
5.1.2.E @minienw.nl
.....
Woensdag is mijn vaste verlofdag

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.
De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.
The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>
Verzonden: vrijdag 15 juli 2022 13:07
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E)
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E); 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB; 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E); 5.1.2.E (5.1.2.E); 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB; 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB
Onderwerp: bijdrage aan begrenzing polluted areas
Bijlagen: Aanzet begrenzing polluted areas.docx

Dag 5.1.2.E

n.a.v. het gesprek tussen 5.1.2.E en 5.1.2.E van afgelopen dinsdag hebben we toegezegd een bijdrage te leveren aan de begrenzing van 'polluted areas'. Zie bijlage voor een aanzet van ons. Het bevat voorstellen welke elementen kunnen worden gebruikt bij de begrenzing en welke onderdelen nader uitgewerkt moeten worden.

Ik hoop dat jullie dit kunnen gebruiken bij de verdere uitwerking of opdrachtverlening. Uiteraard ben ik ook bereid om bij het vervolg mee te blijven denken.

Ik hoop dat je van het weekend kunt genieten

Groet, 5.1.2.E

5.1.2.E 5.1.2.E | Directoraat-Generaal Water & Bodem | Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat | Rijnstraat 8 | Postbus 20904 | 2500 EX Den Haag | 5.1.2.E @minienw.nl | t + 5.1.2.E

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

21.a

Aanzet voor opdrachtverlening 'polluted area' i.v.m. derogatie Nitraatrichtlijn

5.1.2.E – 15 juli 2022

Aanleiding

Nederland heeft tot 2022 onderscheid gemaakt tussen '230- en 250-gebieden'. In de centrale en zuidelijke zandgebieden en in het lössgebied mocht 60 kg bovenop de 170 kg stikstof per hectare per jaar aan dierlijke mest worden gegeven (=230), in de overige gebieden 80 kg (=250). Dit onderscheid is gebaseerd op kwetsbaarheid voor uitspoeling van nitraat naar grondwater. In het Addendum bij het 7e Actieprogramma Nitraatrichtlijn is een tabel opgenomen, waar de Commissie uit afleidt dat er in 90% van Nederland een probleem is met de waterkwaliteit van oppervlaktewater. De Commissie vraagt Nederland om per 1 januari 2023 de 'polluted areas' uit te breiden t.o.v. de huidige '230-gebieden'.

IenW heeft LNV aangeboden te helpen bij de opdrachtverlening (bilat 5.1.2.E – 5.1.2.E 12 juli), vanwege de relatie met de KRW. Daarbij is ook aangegeven dat het geen goed idee is om de uitwerking via NPLG bij de provincies neer te leggen en dat er geen aanvullende KRW-doelen worden gevraagd op 1 oktober. Met als gevolg dat er niks op tegen is om de begrenzing nu vast te stellen voor de periode van 2023 tot 2026.

Bouwstenen

Hieronder worden de bouwstenen voor het beschermde gebied gegeven en wordt aangegeven welke nadere uitwerking daarbij nog nodig is.

1. De bestaande huidige '230-gebieden'. Deze zijn ingesteld vanwege de kwaliteit van het grondwater. Nu die kwaliteit in bepaalde gebieden achteruit gaat, is het logisch om aan deze gebieden vast te houden.
2. De grondwaterbeschermingsgebieden en de Natura2000 gebieden. Dit is al onderdeel van andere voorwaarden van de Commissie. Kaarten van deze gebieden zouden via de provincies en/of het GEO-loket van BIJ12 verkrijgbaar moeten zijn (zie bijvoorbeeld https://www.bij12.nl/onderwerpen/natuur-en-landschap/productencatalogus/ondersteuning-extern/databank/landelijk-grondwater-register-lgr/).
3. De beekdalen waar grootschalig herstel nodig is. Deze zijn al benoemd in het Addendum van het 7e Actieprogramma Nitraatrichtlijn, dus logisch om die nu mee te nemen. De vraag is vervolgens: welke beken en welke zone daaromheen? In het Addendum bij het 7e AP is sprake van "beekdalen in de zandgebieden van Centraal Nederland, Oost Nederland en Zuid Nederland." De KRW gaat over alle wateren, maar het gaat hier primair om aangewezen KRW-waterlichamen (bijlage 1) en andere ecologisch waardevolle beken met een resterende landbouwopgave voor nutriënten. Deze liggen veelal in zandgebieden. Deze beken, zoals ook worden weergegeven in het WUR rapport (bijlage 2), vormen het vertrekpunt, maar een meer precieze keuze moet nog gemaakt worden. WUR geeft ook aan dat de zone in het zuiden richting 250 m zal gaan en in het oosten eerder richting 100 meter. Ook hiervoor is een nadere concretisering nodig.

4. De KRW oppervlaktewaterlichamen waar de waterkwaliteit m.b.t. nutriënten onvoldoende is. Bij KRW wordt onderscheid gemaakt tussen N en P. Voor zowel N als P voldoet ongeveer de helft van de waterlichamen. Voor ongeveer een derde van de waterlichamen zijn beide parameters goed (one-out-all-out), voor ongeveer tweederde is één van beide goed (one-in-all-in). Dat laatste rapporteren we aan de Europese Commissie bij het oordeel voor het 'kwaliteitselement nutriënten'. Dat betekent dat slechts een derde dan 'niet goed' is. Uit bijlage 3 blijkt dat het buiten de grote wateren slechts om een beperkte hoeveelheid is in aanvulling op de gebieden bij de punten 1, 2 en 3 hierboven. Het betreft enkel een stuk in noord- en zuid-Holland en een paar Friese meren. Hier moeten dan nog wel de betreffende polders exact te worden aangewezen. De onderbouwing die kan worden gegeven voor deze beperkte selectie is dat indien slechts één parameter niet voldoet, we er van uitgaan dat dit oplost met de overige generieke maatregelen.

Met bovengenoemde gebieden kan een onderbouwd verhaal richting Commissie worden gegeven. Het is een groter gebied dan het '230-gebied', maar slechts een beperkte uitbreiding t.o.v. hetgeen toch al aanvullend in beeld was.

Mogelijke uitbreidingen

5. Een zone van 1 km rond (een selectie van) N2000-gebieden. Dit sluit 1:1 aan bij de inzet van het NPLG en het traject Water en Bodem Sturend. Het zou moeten gaan om stikstof-gevoelige N2000-gebieden en niet bijv het IJsselmeer. Het sluit aan bij de wens van de Commissie en het zou bijna vreemd zijn, gezien andere nationale trajecten, om dit niet toe te voegen.
6. Alle buitendijkse gebieden, met name de volledige uiterwaarden. Dit is voor het overgrote deel al gedekt via N2000-gebied, maar het zou de uitlegbaarheid verhogen om het gehele gebied dan te nemen. Het draagt ook bij aan de belasting van de kustwateren.
7. De KRW oppervlaktewaterlichamen waar één van de parameters stikstof of fosfor niet voldoet of waar alleen de parameter stikstof niet voldoet. Deze kaarten in bijlage 4 opgenomen. Dit betekent een uitbreiding t.o.v. punt 4 hierboven (dus als je niet kijkt naar de gebieden dia al vallen onder 1, 2 en 3) in noord- en zuid-Holland en Friesland en daarnaast een deel van Overijssel bij de Weerribben.
8. De tabel uit het Addendum, maar dan zal het gaan om "90% van Nederland". Ik weet niet goed de onderbouwing van die tabel, maar vermoedelijk is deze gebaseerd op gebieden waar stikstof óf fosfor niet goed zijn. Dus een optelling van de kaarten van bijlage 4.

Geen achteruitgang

Het is belangrijk om in de 'polluted areas' op tijd daadwerkelijk verbetering te zien. Anders loopt Nederland het risico om aanvullende maatregelen te krijgen met ingang van het 8e AP. Bovendien stelt artikel 4, KRW, dat er geen sprake mag zijn van achteruitgang. Daarom is het belangrijk om tegelijk met aanwijzing van de 'polluted areas' voorwaarden op te nemen die verandering van grondgebruik (van gras- naar bouwland) in de hand houden. Daarbij kan een relatie worden gezocht met de vereisten van 'permanent grasland' onder GLB (waar volgens 5.1.2.E nu een foute incentive lijkt te zitten omdat grond tijdig wordt gescheurd om bepaalde voorwaarden te ontlopen).

Conclusies en aanbevelingen

- Het lijkt mogelijk om vanuit KRW-perspectief een goed onderbouwde keuze te maken van de bouwstenen voor de aanwijzing van de 'polluted areas'.
- Dit gebied zal ruim groter zijn dan de huidige '230-gebieden', maar ruim kleiner dan 90% van Nederland. Verder is het gebied niet heel veel groter zijn dan de som van '230-gebieden' en andere gebieden die toch al in beeld zijn.
- Er moeten nog wel keuzes gemaakt worden om de bepaalde gebieden te concretiseren. Het gaat dan om de breedte van beekdalen en de grens rond de geselecteerde KRW waterlichamen. Dit zou via een analyse van toestromend gebied gebaseerd op gedetailleerde kaarten en een uitbesteding aan WUR/PBL geconcretiseerd kunnen worden.
- Parallel moet worden uitgezocht hoe dit juridisch geborgd via de mestwetgeving kan worden; het lijkt logisch om aan te sluiten bij de huidige selectie van de '230-gebieden'.
- Er moeten ook keuzes gemaakt worden om te bewerkstelligen dat er daadwerkelijk verbetering van de waterkwaliteit zal optreden.
- Er lijkt inhoudelijk geen goede reden om dit niet voor 1 januari 2023 af te ronden. Er zal geen nieuwe informatie beschikbaar komen die legitimeert dat er op 1 januari 2024 nog weer een aanpassing komt. Als er ruimte wordt geboden aan provincies om in 2023 een correctie te onderbouwen, dan wordt een groot proces gestart en zullen discussie zich gaan herhalen.
- Het maken van iedere kaart is politiek gevoelig, naar de 'stikstof-kaart', dus het lijkt goed om deze vroegtijdig expliciet aan de Kamer aan te kondigen. Daarbij is het verstandig de focus te leggen op gebieden waar er een vertraagde afbouw van de derogatie wordt toegestaan i.p.v. gebieden waar dit juist versneld wordt.
- Tot slot lijkt het goed om naar buiten toe het vervolg derogatie, de stikstof-aanpak en Water en Bodem Sturend meer integraal te presenteren. M IenW heeft dit expliciet benadrukt bij de interne presentatie van Water en Bodem Sturend. Dat kan bijvoorbeeld om de aangekondigde nieuwe landbouw-perspectief brief daarvoor te benutten.

Bjilage 1. KRW oppervlaktewaterlichamen. De beken betreffen de R-typen minus de grote rivieren (veelal als R7 gekarakteriseerd).

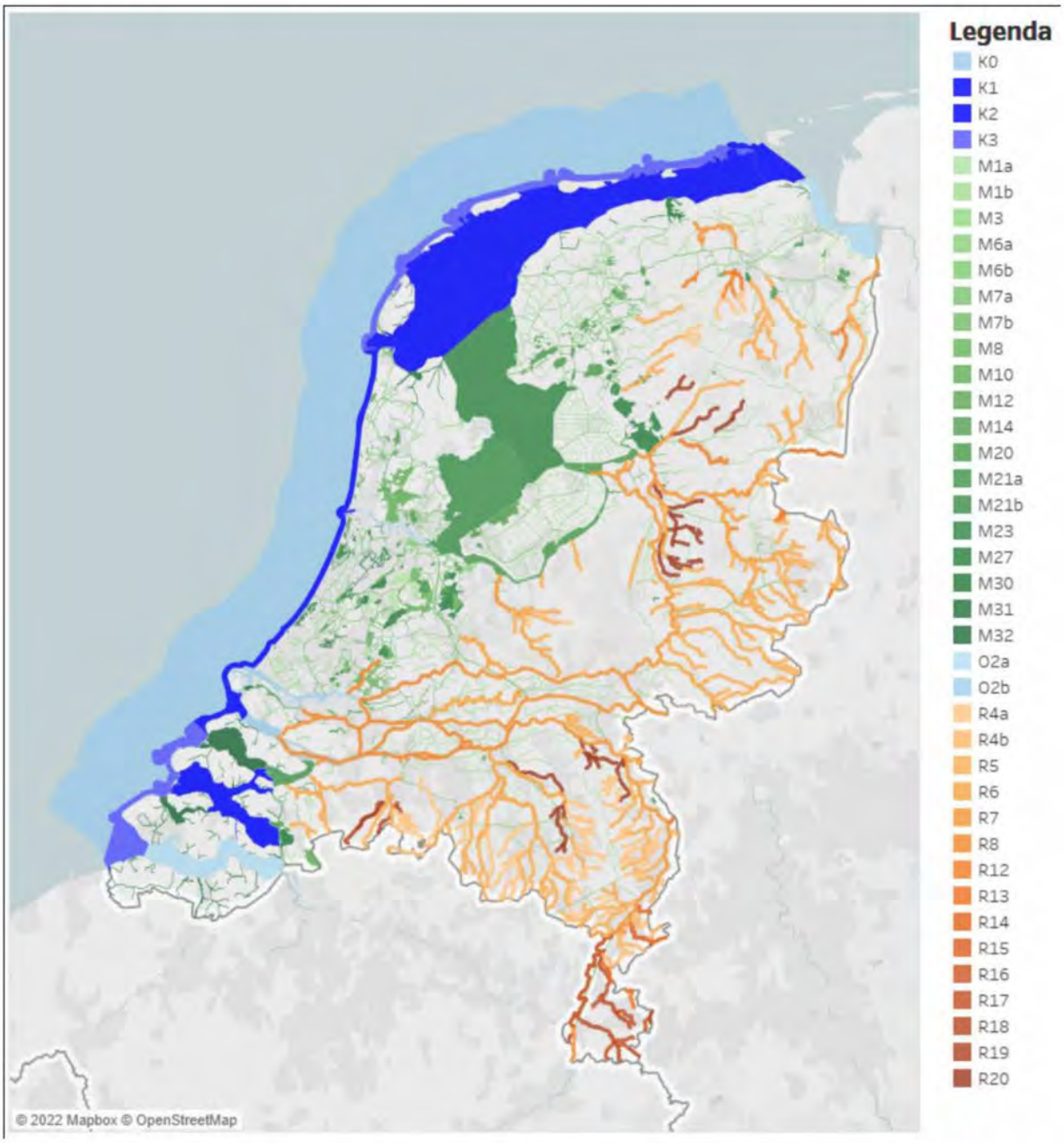

Bijlage 2. Beken getoond in het WUR-rapport. Het betreft “Figuur 8 Ligging van de KRW-waterlichamen van het R-type, aangevuld met de ecologisch waardevolle beken volgens art. 3 van het uitvoeringsgbesluit Meststoffenwet”. De aanvulling t.o.v. KRW waterlichamen betreft: “Dit betreft enkele beken op de Veluwe en op de Veluwezoom ten westen van de IJssel.”.

Bijlage 3. Kaart met de KRW-beoordeling van oppervlaktewaterlichamen waar stikstof óf fosfor voldoet (uit Stroomgebiedbeheerplannen 2022-2027, vastgesteld maart 2022).

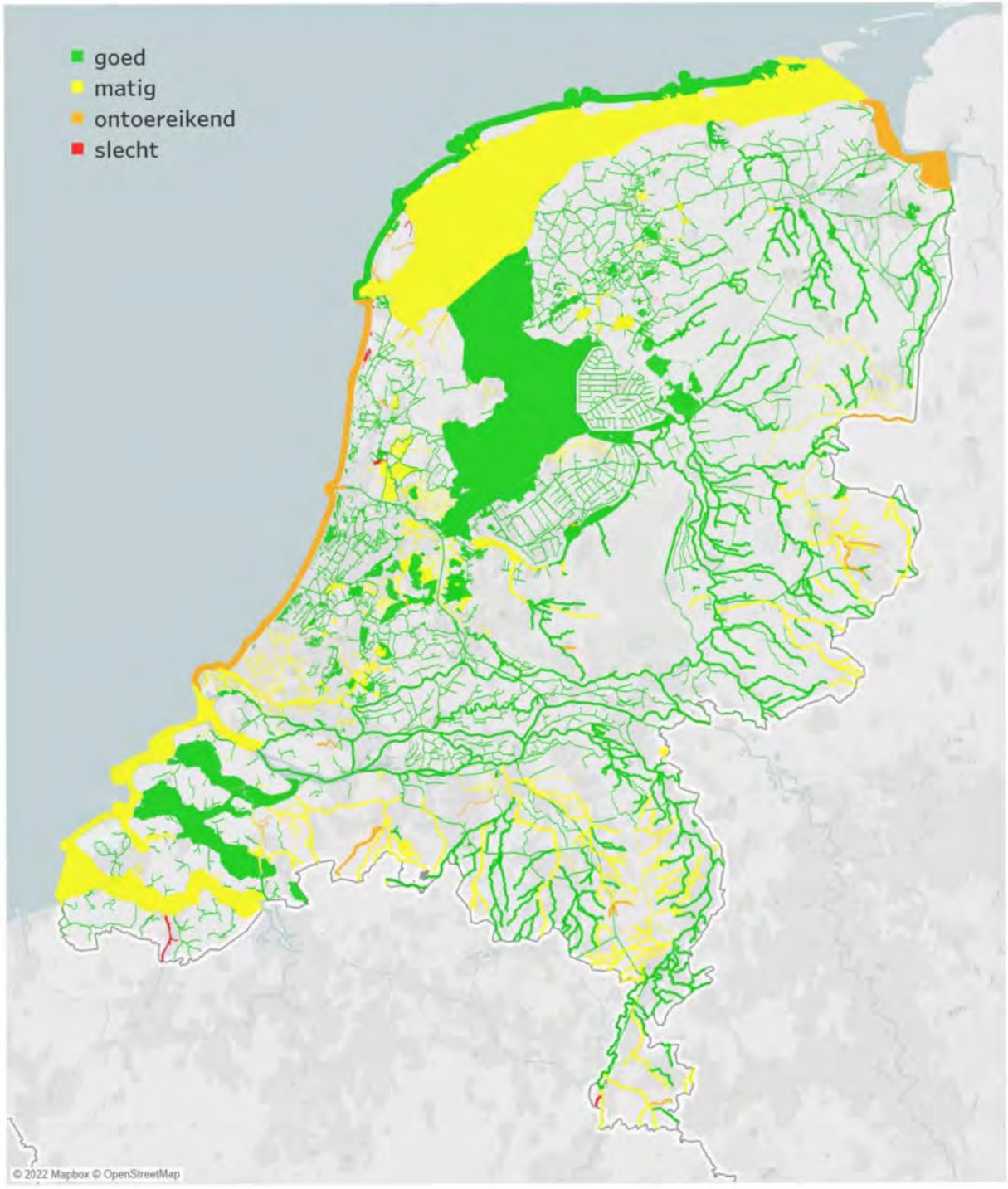

BeoordeeldeParameter (Custom SQL Query)
Nutriënten

Bijlage 4. Kaarten met de KRW-beoordeling van stikstof (boven) en fosfor (onder) in oppervlaktewaterlichamen (uit Stroomgebiedbeheerplannen 2022-2027, vastgesteld maart 2022).

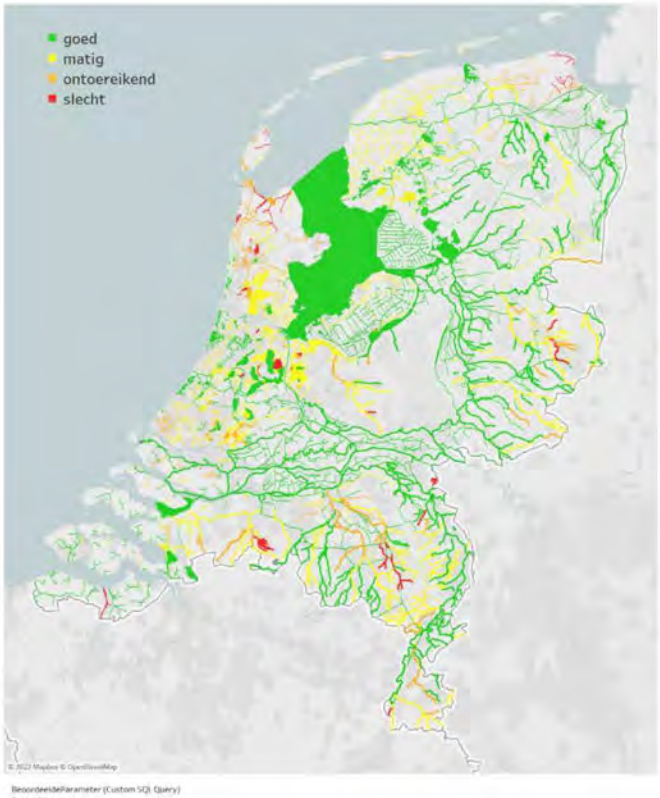

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>
Verzonden: vrijdag 15 juli 2022 17:53
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E)
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E); 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB
Onderwerp: RE: bijdrage aan begrenzing polluted areas

Dag 5.1.2.E

Wat we doen mag uiteraard van de Commissie, maar binnen NL is er wel kritiek (PBL). In de stroomgebiedbeheerplannen tonen we daarom afzonderlijke oordelen voor N en P. Maar in combi met de andere gebieden is het prima verdedigbaar.

5.1.2.E is vandaag vertrokken en 8 aug teru. Ik vertrek 3 aug en ben er 22 aug weer.

Goed weekend, 5.1.2.E

Verzonden met BlackBerry Work
(www.blackberry.com)

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>
Datum: vrijdag 15 jul. 2022 14:54
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>, 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>
Kopie: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>, 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>, 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>, 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>, 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>
Onderwerp: RE: bijdrage aan begrenzing polluted areas

Ha 5.1.2.E

Dank. Dit is een heel behulpzame redenering.
Met name dat je aangeeft dat we het rapporteren aan de EC volgens het 'one in, all in" principe. Ik neem aan dat dat een toegestane mogelijkheid is. En dat via die opbouw 2/3 van het areaal voldoet.

We gaan maandag starten met het formuleren van een opdracht.
We zullen jou / jullie zeker betrekken.

Handig om te weten wanneer jij en 5.1.2.E op vakantie zijn.

Groet,

5.1.2.E

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>
Verzonden: vrijdag 15 juli 2022 13:07
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E)

< 5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>; 5.1.2.E
5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>
Onderwerp: bijdrage aan begrenzing polluted areas

Dag 5.1.2.E

n.a.v. het gesprek tussen 5.1.2.E en 5.1.2.E van afgelopen dinsdag hebben we toegezegd een bijdrage te leveren aan de begrenzing van 'polluted areas'. Zie bijlage voor een aanzet van ons. Het bevat voorstellen welke elementen kunnen worden gebruikt bij de begrenzing en welke onderdelen nader uitgewerkt moeten worden.

Ik hoop dat jullie dit kunnen gebruiken bij de verdere uitwerking of opdrachtverlening. Uiteraard ben ik ook bereid om bij het vervolg mee te blijven denken.

Ik hoop dat je van het weekend kunt genieten

Groet, 5.1.2.E

5.1.2.E 5.1.2.E | Directoraat-Generaal Water & Bodem | Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat | Rijnstraat 8 | Postbus 20904 | 2500 EX Den Haag | 5.1.2.E @minienw.nl | t 5.1.2.E

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.
De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.
The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>
Verzonden: maandag 25 juli 2022 15:08
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E); 5.1.2.E (5.1.2.E)
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB
Onderwerp: IenW antwoord op nieuwe Kamervragen derogatie ivm vraag aan M IenW

Dag 5.1.2.E en 5.1.2.E

Ik zag dat de brief van 15 juli ondanks/dankzij de procesmatige inhoud weer diverse Kamervragen oproept : Detail 2022D31701 | Tweede Kamer der Staten-Generaal

Op één vraag wordt de opvatting van de minister IenW gevraagd: "Op welke manier is het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat betrokken bij de derogatie-aanvraag en de implementatie daarvan in relatie tot verbetering van de waterkwaliteit en hoe beziet de minister van Infrastructuur en Waterstaat de kansen en risico's van het mogelijk aflopen van de derogatie in relatie tot de opgave om de Kaderrichtlijn Water (KRW)-doelstellingen in 2027 te halen?"

Welk proces hebben jullie voor ogen? Gaan jullie de vragen beantwoorden, voordat er een reactie komt n.a.v. de concept-beschikking (september)?

Ik kijk graag mee met de concept-antwoorden (ik ben er tot 3 aug 12h) en bovenstaande vraag moet met instemming van onze minister worden beantwoord. Afgelopen vrijdag zijn de laatste stukken via de SG richting minister gegaan, maar ik wil nog wel een poging doen om een antwoord bij hem te krijgen, zodat jullie proces er niet door wordt belemmerd. Vandaar onderstaand voorstel. Graag reactie en dan kan ik kijken of ik het bij hem krijg:

Concept-antwoord:
In april 2021 heeft mijn voorganger uw Kamer mede namens de bewindspersonen van IenW uitgebreid geïnformeerd over de opgave voor de waterkwaliteit (Kamerstuk 33037, nr. 393). IenW heeft vervolgens de ambtelijke onderhandelingen voor de derogatie 2022-2025 bijgewoond vanwege de relatie tot verbetering van de waterkwaliteit. Namens de minister van Infrastructuur en Waterstaat kan ik aangeven dat hij zowel kansen als risico's ziet bij het mogelijk aflopen van de derogatie in relatie tot de opgave om in 2027 aan de eisen van de Kaderrichtlijn Water (KRW) te volsdoen. De kansen zijn dat dit bijdraagt aan de benodigde transitie van het landelijk gebied, zoals ook beoogd met het NPLG, waarin voor het doelbereik voor natuur, klimaat en water wordt ingezet op een extensivering van de agrarische praktijk. Hier liggen kansen voor verbetering van de kwaliteit van oppervlakte- en grondwater. Meer specifiek zetten beide ministeries in op grootschalig herstel van beekdalen op zandgronden, zoals beschreven in het Addendum bij het 7e actieprogramma Nitraatrichtlijn. Dit is een vereiste op grond van de Nitraatrichtlijn en hiermee wordt tevens invulling gegeven aan de landbouwopgave voor de KRW in deze gebieden. De minister van Infrastructuur en Waterstaat ziet ook risico's wanneer het mogelijk aflopen van de derogatie zou betekenen dat er grasland wordt omgezet in bouwland, waar de verliezen van meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen groter kunnen zijn.

Groet, 5.1.2.E
5.1.2.E 5.1.2.E | Directoraat-Generaal Water & Bodem | Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat | Rijnstraat 8 | Postbus 20904 | 2500 EX Den Haag | 5.1.2.E @minienw.nl | t + 5.1.2.E

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB <5.1.2.E @minienw.nl>
Verzonden: donderdag 25 augustus 2022 11:36
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E)
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E); 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB; 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB; 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB
Onderwerp: RE: Kamerbrief concept derogatiebeschikking
Bijlagen: DOMUS-22412594-v6-Conceptbeschikking_derogatie_op_de_Nitraatrichtlijn 5.1.2.E .docx

Dag 5.1.2.E

Op zich prima brief. Ik heb wat tekstuele zaken aangebracht. Verder wens ik 2 aanvullingen.

1. Ten eerste terugkomen op de aanleiding (waterkwaliteit) en dat verbinden met de wijze waarop wordt beheersd dat we niet verder achteruit gaan door omzetting van gras- naar bouwland.
2. Ten tweede een verwijzing naar de beantwoording Kamervragen, waar we veel punten niet hebben beantwoord, omdat de beschikking er nog niet was. Ik heb daarvoor ook een procesmatige suggestie voorgesteld, want ik kan me voorstellen dat jullie geen zin hebben die openstaande vragen nu allemaal in deze brief te beantwoorden.

Verder graag vandaag een aangepaste versie die naar jullie M gaat, dan kijk ik of ik die ook bij ons al vast in de lijn moet gaan doen.

Gr 5.1.2.E

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E @minlnv.nl>
Verzonden: donderdag 25 augustus 2022 10:08
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB <5.1.2.E @minienw.nl>
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB <5.1.2.E @minienw.nl>
Onderwerp: Kamerbrief concept derogatiebeschikking

Hoi 5.1.2.E

Ik ben even niet helemaal up to date in hoeverre jij al helemaal op de hoogte bent, maar hierbij onze opzet voor een Kamerbrief over de concept derogatiebeschikking.

Lukt het je/jullie om hier vanochtend input op te leveren? Voor 13:00 eventueel? De brief zou namelijk morgenochtend in de tas moeten zitten van ons beide ministers, zodat deze nog afgestemd kan worden met de EC en volgende week langs de MR kan.

Alvast dank!

Met vriendelijke groet,

5.1.2.E

Beleidsmedewerker Mest

.....

Directie Plantaardige Agroketens & Voedselkwaliteit

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Bezuidenhoutseweg 73 | 2594 AC | Den Haag | A-Noord 4

Postbus 20401 | 2500 EK | Den Haag

M: 5.1.2.E

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.
De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.
The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

26.a

Vertrou
welijk

Ministerie van Landbouw,
Natuur en Voedselkwaliteit

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

De Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Directoraat-generaal Agro
Directie Plantaardige Agroketens
en Voedselkwaliteit

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001858272854000

T 070 379 8911 (algemeen)
F 070 378 6100 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/lnv

Behandeld door
5.1.2.E

T 5.1.2.E
5.1.2.E @minlnv.nl

Ons kenmerk
DGA-PAV / 22412594

Uw kenmerk

Bijlage(n)

Datum
Betreft Conceptbeschikking derogatie van de Nitraatrichtlijn

Geachte Voorzitter,

In de afgelopen maanden heb ik u met regelmaat geïnformeerd over het proces van verlening van een derogatie van de Nitraatrichtlijn (onder andere Kamerstukken II, 33037, nr. 439, 446, 448). In de afgelopen maanden is overleg gevoerd met de Europese Commissie (hierna: EC) over de inhoud en voorwaarden van een derogatie. Dit heeft ertoe geleid dat de EC op 15 september 2022 voornemens is een voorstel voor een conceptbeschikking voor een derogatie van de Nitraatrichtlijn aan Nederland ter stemming aan de Lidstaten te agenderen in het dan geplande Nitraatcomité. Ten behoeve van het Nitraatcomité is de inhoud van de conceptderogatiebeschikking met de Lidstaten gedeeld en met deze brief informeer ik de Tweede Kamer over deze inhoud.

Voordat ik inga op de inhoud van de conceptbeschikking licht ik de achtergrond toe waarbinnen de gesprekken met de EC hebben plaatsgevonden over de inhoud en voorwaarden van een derogatie. De EC volgt zeer nauwgezet de milieutoestand in den brede en de waterkwaliteit in het bijzonder ~~in Nederland~~.~~,~~ ~~w~~Daarbij weegt de EC nadrukkelijk mee dat de waterkwaliteit in Nederland weliswaar gemiddeld verbetert, maar dat het tempo laag ligt en er voor bepaalde parameters en gebieden sprake is van een~~de~~ verslechtering, zoals nitraat in grondwater op zand- en lössgronden en de waterkwaliteit in veel sloten.~~van de waterkwaliteit in Nederland meeweegt~~. De EC kijkt hierbij ook naar de mogelijke oorzaken van de milieudruk. Zoals ik in voornoemde brieven heb aangegeven plaatst de Europese Commissie een derogatieverlening in de ~~nationale~~ Nederlandse context uitdrukkelijk in het licht van de transitie van de landbouw en de impact daarvan op het landelijk gebied door het Nationaal Programma Landelijk Gebied waarmee de doelen voor natuur (stikstof), klimaat en waterkwaliteit behaald zullen worden. De Europese Commissie beziet deze verlening van derogatie daarnaast in de bredere Europese context van de Green Deal en doelstellingen van de van Boer tot Bord strategie waaronder de vermindering van nutriëntenverliezen in 2030 met 50% leidend tot een afname van 20% van de toepassing van meststoffen.

De conceptderogatiebeschikking voor 2022 tot en met 2025 zal de laatste derogatie voor graasdiermest zijn die aan Nederland zal worden verleend. De conceptderogatiebeschikking voorziet daarbij vanaf 2023 in een stapsgewijze, jaarlijkse afbouw van de omvang van de extra plaatsingsruimte voor graasdiermest bovenop de norm van 170 kg stikstof per hectare en er worden aanvullende voorwaarden gesteld, waardoor er in feite twee verschillende afbouwsnelheden zijn.

Met opmerkingen [5.1.2.E 5.1.2.E D1]: Het gaat gemiddeld beter en dat beeld moet ook worden vastgehouden. Verslechtering is er op onderdelen zoals nitraat in grondwater

Met opmerkingen [5.1.2.E 5.1.2.E D2]: dubbelop

Met opmerkingen [5.1.2.E 5.1.2.E D3]: Ik zou explicieter aangeven dat EC uitgaat van 25 mld en 2030. Immers, als we daar politiek compromis over gaan maken, dan kan de derogatie-inzet 2022-2025 ook geheel verdwijnen.

Met opmerkingen [5.1.2.E 5.1.2.E D4]: Je gebruikt dit en conceptbeschikking nu door elkaar

Directoraat-generaal
Agro
Directie Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit

Ons kenmerk
DGA-PAV / 22412594

Ik ben me er zeer van bewust dat dit een zeer ingrijpende ontwikkeling voor de agrarische sector in Nederland is en dat deze voor individuele bedrijven grote consequenties kan hebben.

Kern van de beschikking

Hoogte derogatienorm en aanwijzing door nutriënten verontreinigde gebieden

De gebruiksnorm voor boeren die gebruikmaken van derogatie blijft voor 2022 ongewijzigd: bedrijven met minimaal 80% grasland mogen tot 230 kilogram stikstof uit dierlijke mest per hectare per jaar gebruiken in het centrale en zuidelijke zandgebied en in het lössgebied en tot 250 kilogram in andere delen van Nederland. Ook blijft gelden dat derogatiebedrijven alleen dierlijke mest van graasdieren mogen gebruiken, en geen fosfaatkunstmest. Uiteraard moeten derogatiebedrijven zich onverkort houden aan de gebruiksnormen voor fosfaat en totaalstikstof zoals deze zijn vastgelegd in de Meststoffenwet.

De uitspraak van het Europees Hof van Justitie in een zaak tegen Duitsland[1] heeft geleid tot de opname van de bepaling dat Nederland uiterlijk per 1 januari 2024 een nieuwe aanwijzing inclusief kaart van door nutriënten (stikstof en fosfaat) verontreinigde gebieden uit agrarische bronnen dient te ontwikkelen. Als overgangsmaatregel en totdat de nieuwe aanwijzing per 2024 zal gelden, worden de de zuidelijke en centrale zandgronden en lössbodems beschouwd als ~~omvatten de~~ door nutriënten verontreinigde gebieden ~~de zuidelijke en centrale zandgronden en lössbodems~~. Per 1 januari 2023 zullen de ~~stroom~~gebieden rond waterlichamen die in de landelijke analyse van de waterkwaliteit (2020) van het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) ~~als~~ voor nutriënten ~~ontoereikende gebieden~~als onvoldoende (slecht, ontoereikend en matig) zijn gekwalificeerd ook onder deze aanwijzing vallen. De in 2023 aangewezen gebieden dienen onder de definitieve aanwijzing te vallen.

Voor deze aangewezen gebieden zal vanaf 2023 de laagste derogatienorm gelden. Dat kan betekenen dat een gebied waarvoor in 2022 het 250-regime geldt in 2023 in het regime voor door nutriënten verontreinigde gebieden kan vallen waarvoor de laagste derogatienorm geldt. Het afbouwpad zal er als volgt uit zien:

	Hoogte derogatienorm in door nutriënten verontreinigde gebieden	Hoogte derogatienorm overige gebieden
2022	230 kg/N/ha[2]	250 kg/N/ha
2023	220 kg/N/ha	240 kg/N/ha
2024	210 kg/N/ha	230 kg/N/ha
2025	190 kg/N/ha	200 kg/N/ha
2026	Geen derogatie	Geen derogatie

Dit is een nieuwe bepaling, die ik zorgvuldig zal uitwerken, omdat de gevolgen voor individuele bedrijven groot kunnen zijn. Ik zal de Tweede Kamer op korte termijn informeren over de wijze waarop ik hieraan uitvoering zal geven.

Met opmerkingen 5.1.2.E **(5]:** Voor 2022 staat nog open:
-Aanwijzing polluted areas in 2022
-N 2000
-grondwaterbeschermingsgebieden

Met opmerkingen 5.1.2.E **(6]:** De vergunningplicht zoals deze is in ingevoerd met de derogatie voor 2018 en 2019 blijft bestaan. De kosten voor deelname aan derogatie en voor monitoring blijven in 2020 en 2021 ongewijzigd ten opzichte van 2019. Ingeval van een vastgestelde overtreding van derogatievoorschriften en intrekking van de vergunning, blijft gelden dat boeren in het volgende kalenderjaar worden uitgesloten van derogatie. Ook de voorwaarde voor het aanleveren van een mineralenadministratie voor 31 maart blijft bestaan, zodat kan worden nagegaan of aan alle voorschriften is voldaan. Via de geautomatiseerde systemen die boeren gebruiken wordt hieraan reeds invulling gegeven. Daarnaast blijft de korting op de stikstofgebruiksnorm van 50 kg per hectare gelden in geval van graslandvernieuwing en dit geldt ook voor de korting op de stikstofgebruiksnorm van 65 kg per hectare als gras gescheurd wordt voor maïs op zand en lössgronden.

Met opmerkingen 5.1.2.E 5.1.2.E **(D7]:** Hiermee zou je heel NL hebben....

[1] Judgment of the Court of 21 June 2018, European Commission v Federal Republic of Germany, C-543/16, ECLI:EU:C:2018:481.
[2] In 2022 gaat het om het centrale en zuidelijke zandgebied en in het lössgebied overeenkomstig de voorgaande aan Nederland verleende derogatiebeschikkingen

Directoraat-generaal
Agro
Directie Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit

Ons ke
DGA-PA

Geen derogatieverlening in specifieke gebieden
Vanaf 2023 is het niet meer mogelijk voor bedrijven in grondwaterbeschermingsgebieden en in Natura-2000 gebieden een vergunning voor een derogatie aan te vragen. Vanaf 2024 zal dit ook gelden voor bedrijven in een zone rondom Natura-2000 gebieden. De aanwijzing van deze zone dient nog vast te worden gesteld en zal volgen uit het Nationaal Programma Landelijk Gebied. Daarnaast zal voor grondwaterbeschermingsgebieden die door nutriënten worden verontreinigd per 1 januari 2024 een pakket van verplichtende maatregelen moeten gelden. De uitwerking hiervan zal in samenhang met het NPLG plaatsvinden.

Mestproductieplafonds
Sinds 2006 is de mestproductie door de veehouderij in Nederland gemaximeerd, uitgedrukt in 172,9 miljoen kilogram fosfaat en 504,4 miljoen kg stikstof, en deze plafonds komen overeen met de productiecijfers over het jaar 2002. In de conceptderogatiebeschikking voor 2022-2025 is een actualisering van deze nationale mestproductieplafonds voor stikstof en fosfaat opgenomen naar het jaar 2020. Dit betekent een bijstelling naar
150,7 miljoen kg fosfaat en 489,4 miljoen kg stikstof. Ook voorziet de conceptderogatiebeschikking in neerwaartse bijstelling van deze plafonds van 10% in 2025 ten opzichte van 2020, te weten 135,6 miljoen fosfaat en 440,4 miljoen kg stikstof. Deze productieplafonds zijn vastgelegd in de Meststoffenwet. De Meststoffenwet wordt hierop per 1 januari 2024 gewijzigd inclusief de doorvertaling naar de sectorale productieplafonds.

Bufferstroken
PM – onderhandeling loopt nog

Generieke verlaging stikstofgebruiksnormen met 20% in 2025
Eerder in deze brief heb ik toegelicht dat de doelstelling uit de Green Deal, ten aanzien van een vermindering van nutriëntenverliezen in 2030 met 50% en leidend tot een afname van 20% van de toepassing van meststoffen, een belangrijk uitgangspunt voor de EC is. Dit heeft ertoe geleid dat de stikstofgebruiksnormen in 2025 generiek met 20% verlaagd dienen te worden in de aangewezen door nutriënten verontreinigde gebieden. Ik zal deze voorwaarde de komende tijd verder uitwerken. Beoogd is de implementatie per 1 januari 2025 in de mestregelgeving in werking te laten treden.

Overig
Ten aanzien van de handhaving zal de uitvoering van de versterkte handhavingsstrategie mest worden vervolgd. De Peel, de Gelderse Vallei en Twente zijn eerder aangewezen als risicogebieden. In aanvulling hierop kan volgend op de risicobeoordeling waarbij regio's een toename laten zien, de VHS worden uitgebreid naar deze regio's. Het realtime verantwoorden van dierlijke mest dient 1 januari 2023 in te gaan.
Voor zowel derogatie- als niet derogatiebedrijven zal gelden dat zij voorafgaand aan het groeiseizoen een jaarlijks bemestingsplan moeten opstellen.

Met opmerkingen 5.1.2.E **8]:** PM – nog niet duidelijk

Met opmerkingen [5.1.2.E **9]:** Nu niets opgenomen over sectorale doorvertaling en over reeds bestaande handhavingssystematiek via de productierechtenstelsels

Met opmerkingen 5.1.2.E **(10R9]:** Aan de laatste zin wellciht toevoegen dat dit bij die wijziging van de MSW nader zal worden uitgewerkt/bepaald?

Met opmerkingen 5.1.2.E **D11]:** dubbelop

Met opmerkingen 5.1.2.E **(D12]:** of: maximale productiecijfers

Directoraat-generaal
Agro
Directie Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit

Ons kenmerk
DGA-PAV / 22412594

Per 2024 dient een electronisch bemestingsregister in werking te zijn waarin de toepassing van meststoffen en productie van mest is opgenomen. Alle bedrijven dienen per 2025 gebruik te maken van dit systeem.

Waterkwaliteit
Zoals ik in de inleiding heb aangegeven weegt de EC de milieutoestand in den brede en de waterkwaliteit in het bijzonder zwaar mee. Om verdere ingrepen te voorkomen is het daarom van belang dat er daadwerkelijk een verbetering op gaat treden. De transitie van het landelijk gebied, zoals beoogd met het NPLG, heeft dit ook tot doel. Een risico van de mogelijke ontwikkelingen is dat grasland wordt omgezet naar akkerbouw, waarvan bekend is dat de problemen voor de waterkwaliteit kunnen toenemen. Daarom .....

Vervolg
De procedure om tot een nieuwe beschikking te komen, is nog niet afgerond. De EC dient hiertoe de conceptderogatiebeschikking aan Nederland in het geplande Nitraatcomité op 15 september 2022 te agenderen. De lidstaten zullen dan stemmen over een voorstel van de EC om de conceptderogatiebeschikking aan Nederland te verstrekken. Bij gekwalificeerde meerderheid van stemmen zal de EC de conceptderogatiebeschikking aan het College van Commissarissen aanbieden ter besluitvorming. Zodra dit proces is afgerond en de EC een formeel akkoord heeft gegeven op de conceptbeschikking voor de derogatieverlening, zal de beschikking definitief worden vastgesteld door de EC. Bij een positieve uitkomst zullen dan, na afgifte van de formele beschikking, de bepalingen moeten worden geïmplementeerd door wijzigingen in de betreffende regelgeving. Hiertoe zal de regelgeving op verschillende momenten gewijzigd dienen te worden. Ik zal de Tweede Kamer op een later moment informeren over de uitwerking en het beoogde tijdspad van een aantal voorwaarden.

De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (hierna: RVO.nl) zal onder andere via haar website (Externe link:www.rvo.nl) ondernemers informeren over de inhoud van deze regeling en de wijze waarop ondernemers gebruik kunnen maken van de derogatie in 2022 en de komende jaren. Bij een negatieve advies van het Nitraatcomité zal ik de Tweede Kamer informeren over het proces dat dan gevolgd zal worden.

Ik ben mij er zeer van bewust dat het geleidelijk afbouwpad en verlies van derogatie vanaf 2026 aanmerkelijke gevolgen heeft voor de agrarische sector. Het is daarom van groot belang om bij het schetsen van de toekomst van de landbouw en het toekomstperspectief van de boeren, waarover ik de Tweede Kamer in september zal informeren, en het vaststellen van de doelen en ruimtelijk structurende keuzes binnen het Nationaal programma landelijk gebied, dat uw Kamer in oktober 2022 ontvangt, hiervan rekenschap te geven.

Henk Staghouwer
Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

heeft opmaak toegepast: Lettertype: Cursief

5.1.2.E
Met opmerkingen 5.1.2.E **(D13]:** Het lijkt me logisch om terug te komen op de aanleiding van EC. Verder goed om daarbij aan te geven hoe dit risico zal worden beheersd.

5.1.2.E
Met opmerkingen **)14]:** Recent zijn diverse TK vragen beantwoord en daarbij is vaak aangegeven dat we geen inhoudelijk antwoord geven tot de beschikking bekend is. Daar moet je nu op ingaan (ook omdat er vragen via LNV aan min IenW zijn gesteld).
Dat kan wat betreft inhoudelijk, maar ook procesmatig. Dat lijkt mij jullie voorkeur te hebben... Dus een zin: Uw Kamer heeft xx vragen gesteld, die ik deels niet heb kunnen beantwoorden. Ik ga er van uit dat de vragen met deze brief alsnog zijn beantwoord.
(ook al weet je dat dat niet volledig is).

5.1.2.E
Met opmerkingen **5]:** keuze, ik denk dat we hieraan niet ontkomen

5.1.2.E
Met opmerkingen **(16R15]:** Eens

5.1.2.E
Met opmerkingen **17]:** Bedoelen we een negatieve uitkomst van de aanvraag van een ondernemer?

5.1.2.E
Met opmerkingen **18R17]:** aangevuld

Directoraat-generaal
Agro
Directie Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit

Ons kenmerk
DGA-PAV / 22412594

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>
Verzonden: donderdag 25 augustus 2022 12:56
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E)
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB; 5.1.2.E (5.1.2.E)
Onderwerp: FW: Kamerbrief concept derogatiebeschikking

Dag 5.1.2.E
Nog een belangrijke nabrander.
Gr 5.1.2.E

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>
Verzonden: donderdag 25 augustus 2022 12:20
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>
Onderwerp: RE: Kamerbrief concept derogatiebeschikking

Goed commentaar. Er staat nog wel 1 storende fout in de brief op pag 1 in een alinea die jij als dubbelop hebt gekwalificeerd. Daar staat dat we met NPLG de doelen voor waterkwaliteit gaan halen.... Dat klopt natuurlijk alleen voor het landbouwgerelateerde probleem. Die zin mag, zoals ie er nu staat, niet ind e TK brief terecht komen

5.1.2.E (5.1.2.E)
5.1.2.E Waterkwaliteit & Waterbeschikbaarheid
.....
Directie Waterkwaliteit, Ondergrond en Marien
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
Rijnstraat 8 2515XP DEN HAAG
Postbus 20901 2500 EX DEN HAAG
.....
M. 5.1.2.E
Secretariaat: 5.1.2.E 5.1.2.E @minienw.nl

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>
Verzonden: donderdag 25 augustus 2022 11:36
Aan: '5.1.2.E (5.1.2.E)' < 5.1.2.E @minlnv.nl>
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>; 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB 5.1.2.E @minienw.nl>
Onderwerp: RE: Kamerbrief concept derogatiebeschikking

Dag 5.1.2.E

Op zich prima brief. Ik heb wat tekstuele zaken aangebracht. Verder wens ik 2 aanvullingen.

1. Ten eerste terugkomen op de aanleiding (waterkwaliteit) en dat verbinden met de wijze waarop wordt beheersd dat we niet verder achteruit gaan door omzetting van gras- naar bouwland.
2. Ten tweede een verwijzing naar de beantwoording Kamervragen, waar we veel punten niet hebben beantwoord, omdat de beschikking er nog niet was. Ik heb daarvoor ook een procesmatige suggestie voorgesteld, want ik kan me voorstellen dat jullie geen zin hebben die openstaande vragen nu allemaal in deze brief te beantwoorden.

Verder graag vandaag een aangepaste versie die naar jullie M gaat, dan kijk ik of ik die ook bij ons al vast in de lijn moet gaan doen.

Gr 5.1.2.E

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>
Verzonden: donderdag 25 augustus 2022 10:08
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>
Onderwerp: Kamerbrief concept derogatiebeschikking

Hoi 5.1.2.E

Ik ben even niet helemaal up to date in hoeverre jij al helemaal op de hoogte bent, maar hierbij onze opzet voor een Kamerbrief over de concept derogatiebeschikking.

Lukt het je/jullie om hier vanochtend input op te leveren? Voor 13:00 eventueel? De brief zou namelijk morgenochtend in de tas moeten zitten van ons beide ministers, zodat deze nog afgestemd kan worden met de EC en volgende week langs de MR kan.

Alvast dank!

Met vriendelijke groet,

5.1.2.E

Beleidsmedewerker Mest

.....

Directie Plantaardige Agroketens & Voedselkwaliteit

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Bezuidenhoutseweg 73 | 2594 AC | Den Haag | A-Noord 4

Postbus 20401 | 2500 EK | Den Haag

M: 5.1.2.E

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.
De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you

are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.
The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>
Verzonden: vrijdag 26 augustus 2022 13:27
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E)
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E); 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB
Onderwerp: RE: Nitraatcomité 15/9

Prima – hoe laat?

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>
Verzonden: vrijdag 26 augustus 2022 13:26
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>
Onderwerp: Nitraatcomité 15/9

Hoi 5.1.2.E

Het Nitraatcomité zal digitaal zijn. Zal ik jou aanmelden namens IenW?

Groet,
5.1.2.E

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.
De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.
The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>
Verzonden: zondag 28 augustus 2022 13:16
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E); 5.1.2.E (5.1.2.E)
Onderwerp: FW: terugk gesprek zojuist

Zoals net toegezegd aan 5.1.2.E hierbij de eerste van 2 mails.

Verzonden met BlackBerry Work
(www.blackberry.com)

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>
Datum: zondag 28 aug. 2022 08:01
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>, 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB <5.1.2.E r@minienw.nl>
Kopie: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>
Onderwerp: RE: terugk gesprek zojuist

Ha 5.1.2.E

Ik ben gister bijgepraat door 5.1.2.E Wat een toestand, maar niet onverwacht. Maar goed dat wij M en S steeds goed over derogatie hebben geinformeerd en daarbij de ernst geduid.

5.1.2.E gaf dit ook prioriteit boven mijn werk aan brief WBS. We moeten morgen maar bespreken wat het concreet betekent.

Zoals je weet heb ik er steeds voor gepleit de boodschap over derogatie te combineren met het landbouwperspectief. Derogatie stuurt NL in een zelfde richting als dat we zelf zouden willen met transitie (extensivering), maar het tempo is gedwongen door EC hoger. Dat lijkt me een bruikbaar frame, ook al voelde LNV er tot nu tie niet voor. Ik zou nu weer willen voorstellen beide brieven te combineren. In de hoofdtekst kun je dan derogatie noemen plus de nog op te zetten compensatie, en de nare voorwaarden bij derogatie kunnen dan in een bijlage. Ik besef me dat dit qua planning complex is (derogatie zal lekken). Alternatief is dan komende week in derogatiebrief de inhoudelijke link beter leggen, compensatie aankondigen en dan compensatie integraal toevoegen aan perspectiefbrief. Lijkt me ook goed om te bespreken.

In de volgende mail stuur ik jullie laatste versie derogatiebrief. Plus suggesties voor aanvullende opmerkingen, nadat de vorige goed zijn verwerkt. Deze versie hebben onze bwp ook gekregen op vr mi. Ik ben aangemeld om aanwezig te zijn bij Nitraatcomite van 15 sep.

Gr 5.1.2.E

Verzonden met BlackBerry Work
(www.blackberry.com)

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E ı@minienw.nl>
Datum: vrijdag 26 aug. 2022 17:03

Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>, 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB 5.1.2.E @minienw.nl>
Onderwerp: FW: terugk gesprek zojuist

5.1.2.E 5.1.2.I 5.1.2.E 5.1.2.E
5.1.2.i

5.1.2.E 5.1.2.i

5.1.2.i
5.1.2.i 5.1.2.E 5.1.2.i 5.1.2.E 5.1.2.i 5.1.2.E 5.1.2.i
5.1.2.i

5.1.2.E

5.1.2.E (5.1.2.E)
5.1.2.E Waterkwaliteit & Waterbeschikbaarheid
.....
Directie Waterkwaliteit, Ondergrond en Marien
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
Rijnstraat 8 2515XP DEN HAAG
Postbus 20901 2500 EX DEN HAAG
.....
M. 5.1.2.E
Secretariaat: 5.1.2.E / 5.1.2.E minienw.nl

5.1.2.E (5.1.2.E)
5.1.2.E Waterkwaliteit & Waterbeschikbaarheid
.....
Directie Waterkwaliteit, Ondergrond en Marien
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
Rijnstraat 8 2515XP DEN HAAG
Postbus 20901 2500 EX DEN HAAG
.....
M. 5.1.2.E
Secretariaat: 5.1.2.E / 5.1.2.E minienw.nl

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGMo < 5.1.2.E 5.1.2.E @minienw.nl>
Verzonden: vrijdag 26 augustus 2022 16:00
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB 5.1.2.E @minienw.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGMo < 5.1.2.E @minienw.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGLM 5.1.2.E @minienw.nl>
Onderwerp: FW: terugk gesprek zojuist

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minezk.nl>
Verzonden: vrijdag 26 augustus 2022 15:49
Aan: 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minezk.nl>; 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGMo < 5.1.2.E @minienw.nl>
Onderwerp: terugk gesprek zojuist

Hi, kort maar krachtig...

5.1.2.E afwezig, vervangen door DG. 5.1.2.i

- 5.1.2.E
- 5.1.2.E
- 5.1.2.E

5.1.2.E

5.1.2.i

5.1.2.E

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.
De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.
The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>
Verzonden: zondag 28 augustus 2022 13:18
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E); 5.1.2.E (5.1.2.E)
Onderwerp: RE: Kamerbrief conceptbeschikking

En de tweede
Goed weekend verder

Verzonden met BlackBerry Work
(www.blackberry.com)

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>
Datum: zondag 28 aug. 2022 08:35
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E ı@minienw.nl>, 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>
Kopie: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>
Onderwerp: FW: Kamerbrief conceptbeschikking

Dag allen

Hierbij de laatste versie derogatiebrief. Deze zit in tas Staghouwer en deze heb ik in CM gezet voordat M en S de nota hadden.

Wat betreft planning, framing ivm eigen landbouwtransitie en koppeling met perspectiefbrief, incl nieuwe compensatieregeling, zie vorige mail.

Gezien de nieuwe taak van inze M, wil ik nog een reactie geven op de brief. Mijn overige suggesties, die ik na afstemming maandag zou willen doorgeven:
1. Ik denk dat het goed is om in 2e alinea boven tabel nog explicieter te maken dat EC uitgaat van 2030 uit CA, ook al wordt dat slikken voor CDA. Bij uitstel tot 2035 kan de overgangsderogatie zomaar worden ingetrokken.
2. Bij 'aanwijzing vervuilde gebieden'. Ik zou sprrken van 'verontreinigde'. Verder is me niet duidelijk wanneer welke begrenzing geldt.
De alinea begint met verwijzing naar Du. Dat geeft risico dat ons wordt verweten dat we pas met maatregelen komen voor waterkwaliteit als we daartoe worden gedwongen. Ook hier pleit ik er voor dat we dit via NPLG tich ook zelf al wilden.
3. Ik vind de brief voor kansen kunstmestvervangers nog te optimistisch. Kunstmestvervangers blijven tellen als dierlijke mest en zijn daarom voor grasland niet interessant. Maar volgens mij voor bouwland wel? Misschien vanuit rijk deze oriducten stimuleren door heffing op kunstmest, anders raken we er niet van af als energieprijs daalt.
4. Onder 'bufferstroken' gaat het over grondwaterbeschermingsgebieden. Dat doorkruist DAW en onze 'vrijwillige' aanpak. Daarom dat ook anders framen. Meer dat we dit toch al willen op grond van de eigen pilots en dat wat werkt nu breder verplicht wordt oid.

5. Het voorkomen dat areaal grasland verminderd is mij te vrijblijvend.
6. Tot slot mieten we m.i. De vraag beantwoorden of dit alles de waterkwaliteit helpt. Die vraag wilde LNV tot dusver niet positief beantwoorden, m.i. onterecht. Maar we kunnen dit niet alleen verkopen als 'moet van EC en slecht voor waterkwaliteit'.

Graag reactie en aanvullingen, die ik moet meenemen.

5.1.2.e
5.1.2.e

Gr 5.1.2.E

Verzonden met BlackBerry Work
(www.blackberry.com)

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>
Datum: vrijdag 26 aug. 2022 11:39
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>,
5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>
Kopie: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>
Onderwerp: RE: Kamerbrief conceptbeschikking

Bij dezen!

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E)
Verzonden: vrijdag 26 augustus 2022 11:33
Aan: ' 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB' < 5.1.2.E @minienw.nl>;
' 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB' < 5.1.2.E @minienw.nl>
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>
Onderwerp: RE: Kamerbrief conceptbeschikking

Ha beiden,

Zo te zien gaat er iets niet goed. Ik stuur zo de goede versie.

Groeten,

5.1.2.E

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E)
Verzonden: vrijdag 26 augustus 2022 11:29
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>;
' 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB' < 5.1.2.E @minienw.nl>
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>
Onderwerp: Kamerbrief conceptbeschikking

5.1.2.E

Hierbij nog de laatste versie van de brief over de concept derogatiebeschikking zoals die hier de lijn in is gegaan. Ik verwacht op wat mogelijke tekstuele aanpassingen geen grote wijzigingen meer voor deze naar beide ministers gaat.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.E
Beleidsmedewerker Mest
.....
Directie Plantaardige Agroketens & Voedselkwaliteit
Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
Bezuidenhoutseweg 73 | 2594 AC | Den Haag | A-Noord 4
Postbus 20401 | 2500 EK | Den Haag
M: 5.1.2.E

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.
De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.
The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>
Verzonden: dinsdag 30 augustus 2022 10:35
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E)
Onderwerp: FW: volgende wg en terugmelding M IenW ivm regeling EN OPMERKINGEN BIJ BRIEF
Bijlagen: DOMUS-22436045-v9-Conceptbeschikking_derogatie_van_de_Nitraatrichtlijn_-_28_augustus_2022.docx

Hoi 5.1.2.E

Hierbij de mail waarmee ik oa koppeling leg met 5.1.2.E/VHR. Verder in de bijlage mijn opmerkingen op de brief (die ik best wel OK vond....)

Gr 5.1.2.E

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB
Verzonden: dinsdag 30 augustus 2022 10:26
Aan: '5.1.2.E (5.1.2.E)' < 5.1.2.E .@minlnv.nl>
Onderwerp: RE: volgende wg en terugmelding M IenW ivm regeling

Ik zie dat volgende wg vanmiddag is gepland ☺

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB
Verzonden: dinsdag 30 augustus 2022 10:24
Aan: '5.1.2.E (5.1.2.E)' < 5.1.2.E @minlnv.nl>
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E i@minienw.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) <; 5.1.2.E s@minlnv.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl> 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E 5.1.2.E @minienw.nl>
Onderwerp: volgende wg en terugmelding M IenW ivm regeling

5.1.2.E

Weet je al wanneer de werkgroep weer bijeen komt?

Verder kreeg ik uit de terugmelding van gister van onze minister terug:

- Hoewel het inhoudelijk logischer is de eerste uitwerking van een tegemoetkomingsregeling te koppelen aan de perspectiefbrief, wordt het risico voor onrust te hoog ingeschat en dient dit dus toch in de derogatiebrief te komen (wat jij al aangaf);
- M IenW is sterke voorstander voor de koppeling van een regeling aan maatregelen (met name grasland) en geen tegemoetkoming als inkomenssteun; ik begrijp dat dit aansluit bij ideeën van 5.1.2.E en dat we daarbij ook de doorkijk naar 2032 in ogenschouw nemen.

Grasland staat natuurlijk ook onder druk vanuit de stikstof-depositie, daar moeten we alert op zijn. Anderzijds is grasland ook nodig vanuit de VHR-doelen, met name vanwege weidevogels. Het lijkt mij goed dat jullie dat meenemen om de argumentatie te versterken. Eerste ingang (contact via stikstof-overleg) daarvoor bij LNV is 5.1.2.E

Tot slot, indien gewenst kunnen wij ook een staatsteunspecialist leveren. Onlangs zijn we hier druk mee geweest ihkv het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer.

Groet, 5.1.2.E

5.1.2.E 5.1.2.E | Directoraat-Generaal Water & Bodem | Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat | Rijnstraat 8 | Postbus 20904 | 2500 EX Den Haag | 5.1.2.E @minienw.nl | t 5.1.2.E

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

31a

Vertrou
welijk

Ministerie van Landbouw,
Natuur en Voedselkwaliteit

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

De Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Directoraat-generaal Agro
Directie Plantaardige Agroketens
en Voedselkwaliteit

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001858272854000

T 070 379 8911 (algemeen)
F 070 378 6100 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/lnv

Behandeld door
5.1.2.E

T 5.1.2.E
5.1.2.E @minlnv.nl

Ons kenmerk
DGA-PAV / 22436045

Uw kenmerk

Bijlage(n)

Datum
Betreft Conceptbeschikking derogatie van de Nitraatrichtlijn - 28 augustus 2022

Geachte Voorzitter,

In de afgelopen maanden heb ik u met regelmaat geïnformeerd over het proces van verlening van een derogatie van de Nitraatrichtlijn (onder andere Kamerstukken II 2021/'22, 33037, nrs. 439, 446 en 448). Er is intensief overleg gevoerd met de Europese Commissie (hierna: EC) op bestuurlijk en ambtelijk niveau over de inhoud en voorwaarden van een derogatiebeschikking.

Voor de EC zijn een aantal elementen uit het Coalitieakkoord gericht op de transitie naar een duurzame landbouw doorslaggevend geweest om het traject naar derogatie voor 2022-2025 voort te zetten, dit betreft de versnelling van de doelstellingen in de wet stikstofreductie en natuurverbetering van 2035 naar 2030 en het beschikbaar stellen door het Kabinet van financiële middelen om met verschillende instrumenten deze transitie te kunnen ondersteunen.

Dit heeft ertoe geleid dat de EC op 15 september 2022 voornemens is een voorstel voor een conceptbeschikking voor een derogatie van de Nitraatrichtlijn aan Nederland ter stemming aan de lidstaten te agenderen in het dan geplande Nitraatcomité ~~op 15 september 2022~~. Ten behoeve van het Nitraatcomité[1] is de inhoud van de conceptderogatiebeschikking met de lidstaten gedeeld.

Met deze brief informeer ik de Tweede Kamer over de inhoud van deze conceptbeschikking. Voordat ik hierop inga licht ik de geschiedenis van de derogatie van de Nitraatrichtlijn aan Nederland toe en schets ik de verdere context waarbinnen de EC een conceptbeschikking voor 2022-2025 heeft opgesteld. Aansluitend ga ik in op zowel de generieke voorwaarden die de EC aan Nederland en alle Nederlandse landbouwers stelt als de voorwaarden die van toepassing zijn op derogatiebedrijven, en op de wijze waarop het kabinet bedrijven zal ondersteunen gedurende deze derogatieperiode door middel van een transitieregeling. Tot slot licht ik toe hoe het verdere proces rondom de conceptbeschikking eruit ziet.

Met opmerkingen 5.1.2.E 5.1.2.E **]:** Verwijzing opnemen? Of als bijlage meesturen?

Met opmerkinge 5.1.2.E **]:** Immers, 2e alinea is ok context

Met opmerkingen 5.1.2.E **]:** PM: actualiseren aan passage over regeling

[1] Aan het Nitraatcomité neemt een ambtelijke vertegenwoordiging van elk van de lidstaten deel.

Directoraat-generaal
Agro
Directie Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit

Ons kenmerk
DGA-PAV / 22436045

Nitraatrichtlijn en mogelijkheid tot derogatie

De Nitraatrichtlijn heeft tot doel om de waterverontreiniging die wordt veroorzaakt of teweeggebracht door nitraten uit agrarische bronnen te verminderen en verdere verontreiniging te voorkomen. Dit betreft grond- en oppervlaktewater. Lidstaten stellen elke vier jaar een actieprogramma van de Nitraatrichtlijn op waardoor de waterkwaliteit dient te verbeteren~~t~~, de nitraatconcentratie in het bovenste grondwater onder de 50 mg/l komt ~~in het bovenste grondwater~~, er geen verslechtering van de waterkwaliteit optreedt en een goede landbouwpraktijk wordt bedreven. Hiermee dient ook eutrofiëring van het oppervlaktewater te worden tegengegaan. Daarmee wordt bijgedragen aan het halen van de doelen van de Kaderrichtlijn Water, waar het de landbouw betreft. De waterkwaliteit op basis van de Nitraatrichtlijnrapportage is hiervoor uitgangspunt.

In de Nitraatrichtlijn is de hoogte van de stikstofgebruiksnorm voor dierlijke mest vastgesteld op 170 kg per hectare. De richtlijn biedt de mogelijkheid om een hogere gebruiksnorm voor dierlijke meststoffen te hanteren dan 170 kilogram stikstof per hectare per jaar en dit is de zogenoemde 'derogatie'. Een derogatie mag geen afbreuk doen aan de doelstellingen van de Nitraatrichtlijn en dient gemotiveerd te worden aan de hand van objectieve criteria, zoals bijvoorbeeld lange groeiperiodes en gewassen met hoge stikstofopname. Hierbij ziet de EC ook toe op de naleving van de vereisten van de Nitraatrichtlijn door lidstaten.

Ten behoeve van het proces tot derogatieverlening door de EC moet overeenstemming met de EC en de overige lidstaten bereikt worden over de inhoud van een actieprogramma en vindt weging door de EC plaats over aanvullende maatregelen door een lidstaat. Ook voorziet de Nitraatrichtlijn in het doorlopen van een procedure bij het Nitraatcomité, zoals beschreven in een brief aan de Tweede Kamer (Kamerstukken 33037, II, nr. 397).

De Nitraatrichtlijn en de actieprogramma's vormen een belangrijk kader voor de landbouw in Nederland. En daarbij is het belang van derogatie is niet alleen groot voor de melkveehouderij in Nederland, maar ook voor de gehele agrarische sector (Kamerstukken 33037, II, nrs. 404 en 439). Het gaat hierbij steeds om het vinden van een balans voor de werkbaarheid in de agrarische praktijk versus het recht doen aan het milieu.

Historie derogatieverlening en aanvullende maatregelen

Op basis van actieprogramma's en aanvullende maatregelen in het mestbeleid is aan Nederland vanaf 2006 derogatie verleend. De eerste derogatie van 2006-2009 kende een omvang van 250 kilogram stikstof per hectare per jaar voor bedrijven waarvan zeventig procent van de tot het bedrijf behorende landbouwgrond werd beteeld met gras.[2] Als aanvullende voorwaarde is vanaf 1 januari 2006 een stelsel van productierechten voor varkens en pluimvee van kracht (dierrechten: varkens- en pluimveerechten). Een voorwaarde vanaf de eerste derogatieverlening is dat de omvang van de mestproductieniveaus in de veehouderij het niveau van 2002 niet mogen overschrijden.

[2] 2005/880/EG, 8 december 2005

Met opmerkingen 5.1.2.E **]:** Beetje vreemde zin. Waarvoor uitgangspunt? Voorstel: Met de Nitraatrichtlijnrapportage rapporteert Nederland (2?-)jaarlijks (?) over de waterkwaliteit aan de EC.

Met opmerkingen 5.1.2.E 5.1.2.E **]:** Ook iets zeggen over totale stikstofgebruiksnorm (die je verderop gebruikt) en ruimte voor aanvulling met kunstmest? Dat is voor al die lenWers in ieder geval informatief 😊

Met opmerkingen 5.1.2.E 5.1.2.E **]:** Klopt toch? Zij moeten toch stemmen?

Met opmerkingen 5.1.2.E 5.1.2.E **]:** Deze toevoeging snap ik niet of voegt weinig toe. Beter om het uit te leggen: Dierrechten die tot doel hebben de productie van dierlijke mest te beperken

Directoraat-generaal
Agro
Directie Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit

Ons kenmerk
DGA-PAV / 22436045

De tweede beschikking vanaf 2010 is onder vrijwel dezelfde voorwaarden verlengd tot 31 december 2013.[3] In de daaropvolgende derogaties zijn de voorwaarden verder aangescherpt en zijn aanvullende maatregelen gesteld aan het Nederlands mestbeleid. Als gevolg van het feit dat in het zuidelijk zand- en lössgebied de kwaliteit van het grondwater nog niet ~~voldoet~~ voldeed aan de norm van de Nitraatrichtlijn en dat in het centrale zandgebied nog teveel overschrijdingen van die norm op individuele meetpunten ~~worden~~ werden geconstateerd ~~gelden~~ golden in de derde beschikking voor de periode 2014-2018 gewijzigde voorwaarden waaronder een lagere derogatienorm van 230 kg stikstof uit dierlijke mest op zandgronden in de provincies Overijssel, Gelderland, Utrecht, Noord-Brabant en Limburg. Ook is een verhoging van het areaal grasland van 70% naar 80% doorgevoerd voor alle lidstaten die een derogatie willen verkrijgen.[4] Als aanvullende maatregel door de groei van de mestproductie in Nederland is vanaf 1 januari 2014 een mestverwerkingsplicht ingesteld ten behoeve van het beperken van de druk op de mestmarkt. In aanvullingen hierop is in 2015 de Wet verantwoorde groei melkveehouderij van kracht geworden, gevolgd door de AMvB verantwoorde groei melkveehouderij in 2016, die in 2018 is vastgelegd in de Meststoffenwet, waarmee aanvullend grenzen zijn gesteld aan de groei van mestproductie op bedrijven die gerealiseerd mag worden door mestverwerking.

De daaropvolgende verleende beschikking voor 2018-2019 is voor twee in plaats van vier jaren aan Nederland verleend door de geconstateerde fraude met opslag, gebruik, vervoer en verwerken van mest eind 2017.[5] Als voorwaarde voor verlenging van deze derogatie gold de indiening en implementatie van een versterkte handhavingsstrategie mest, die in september 2018 aan de Europese Commissie is overlegd (Kamerstukken II, 33037, nr. 282). Als aanvullende voorwaarden is sinds 1 januari 2018 het stelsel van productierechten voor melkvee van kracht (fosfaatrechten). Aanvullend is het wettelijk vastleggen van de mestproductieplafonds van 2002 inclusief een handhavingssystematiek bij overschrijding van deze plafonds bepaald.

Voor de periode 2020–2021 is op 17 juli 2020 derogatie aan Nederland verleend.[6] Toen zijn wederom aanvullende voorwaarden gesteld door diverse ontwikkelingen die van invloed waren op de waterkwaliteit. Dit betreft onder andere de lokale droogte in 2017 en de landelijke droogte in 2018. Daarnaast hebben de gevolgen van de nationale stikstofproblematiek op het milieu en de waterkwaliteit geleid tot de opname van aanvullende voorwaarden in relatie tot de stikstofproblematiek (Kamerstukken II, 33037, nr. 369).

In deze afgelopen periode is gebleken dat de Europese Commissie meer dan eerder de bredere context van ~~het~~ de milieusituatie in Nederland betrekt bij haar afweging. Punten van zorg die de Europese Commissie onder meer naar voren brengt zijn de negatieve ontwikkeling van de waterkwaliteit in de afgelopen jaren (Kamerstuk 33-037, nr. 369) en de stikstofproblematiek. Hieruit is gebleken dat

Met opmerkingen 5.1.2.E 5.1.2.E **]:** Snap ik niet. Hoe kan mestproductie groeien, terwijl we een max prodniveau van 2002 hadden? Waren we in overtreding?

Met opmerkingen 5.1.2.E **]:** "is ... bepaald"? Betekent dit dat pas vanaf toen dit door EC is verplicht?

Met opmerkingen 5.1.2.E 5.1.2.E **]:** Eerste keer dat er een link onder zit

[3] 2010/65/EU, 5 februari 2010
[4] 2014/291/EU, 16 mei 2014
[5] 2018/820/EC, 31 mei 2018
[6] 2020/1073/EC, 17 juli 2020

Directoraat-generaal
Agro
Directie Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit

Ons kenmerk
DGA-PAV / 22436045

derogatie geen gegeven is, zoals ook eerder aangegeven is (Kamerstukken II, 2021/22, 33037, nrs. 397 en 439~~, nr. 397~~).

~~Hieruit kan geconcludeerd worden dat de nationale waterkwaliteit leidend is bij derogatieverlening, waarbij de EC steeds nadrukkelijker ook breder de indirecte effecten op het milieu weegt.~~ Samengevat kenmerkt de historie van derogatieverlening zich door steeds aanvullende voorwaarden met het oog op het bereiken van de doelen van de Nitraatrichtlijn. Het is met name sinds 2014 nodig geweest stevige ingrepen in de landbouw in Nederland te moeten doen ten behoeve van het milieu met steeds veranderende eisen en ingrijpende gevolgen voor individuele boeren.

Milieudoelstellingen en de conceptbeschikking
Ik ga aansluitend in op de achtergrond waarbinnen de gesprekken met de EC hebben plaatsgevonden over de inhoud en voorwaarden van een derogatie voor de periode 2022-2025 en het proces in relatie tot het Nitraatcomité.

Zoals uit bovenstaande naar voren komt, volgt de EC zeer nauwgezet de Nederlandse milieutoestand in den brede en de waterkwaliteit in het bijzonder. Hierbij is de hoofddoelstelling van de Nitraatrichtlijn leidend. De waterkwaliteitsopgave die met 7e actieprogramma Nitraatrichtlijn (hierna: 7e AP) bereikt diende te worden was aanzienlijk als gevolg van de verslechtering van de waterkwaliteit onder meer als gevolg van droogte. Daarbij was het tijdspad naar derogatieverlening krap. Nederland heeft in het Nitraatcomité van 15 september 2021 de eerste presentatie mogen geven ten behoeve van derogatieverlening mocht geven (Kamerstukken, II, 33037, nr. 399).

Bij de toezending van het vastgestelde 7e AP aan de Tweede Kamer is aangegeven dat met het 7e AP nog een waterkwaliteitsopgave resteert en voor oppervlaktewaterkwaliteit daarom nadrukkelijk de verbinding is gezocht met integratie van de waterkwaliteit in de stikstofaanpak (Kamerstukken 33037, II, nr. 431). Maatregelen in het kader van de stikstofaanpak bieden kansen om de mate van het doelbereik voor de Nitraatrichtlijn en de KRW te vergroten en meekoppeleffecten te benutten. Deze integratie vindt plaats in het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG), zoals toegelicht in de startnotitie die op 23 juni jl. aan uw Kamer is toegestuurd (Kamerstuk 34682, nr. 96). De EC toonde zich in de gesprekken die tot dan toe waren gevoerd kritisch over de staat van de waterkwaliteit in Nederland en het tempo van de benodigde waterkwaliteitsverbetering. Hierbij is door de EC ook nadrukkelijk aandacht geweest voor de bredere (milieu)context van de landbouw in Nederland.

Op 13 december 2021 is de Tweede Kamer geïnformeerd dat Nederland niet de tweede presentatie in het Nitraatcomité van december 2021 mocht geven, omdat de EC op dat moment onvoldoende overtuigd was dat Nederland met het ingediende 7e AP alle doelen t.a.v. waterkwaliteit tijdig zal halen en zij het zicht op het halen van deze doelen wel nodig acht voor de volgende stap in de procedure naar een derogatie. De aanvullende maatregelen van een nieuw kabinet werden door de EC afgewacht.

Met opmerkingen 5.1.2.E 5.1.2.E : Dubbeling met vorige alinea

Met opmerkingen 5.1.2.E 5.1.2.E **]:** Voetnoot dat iedere lidstaat onder de Nitraatrichtlijn verplicht is tot het geven van 3 presentaties (?), op basis waarvan uiteindelijk oordeel wordt gegeven?

Directoraat-generaal
Agro
Directie Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit

Ons kenmerk
DGA-PAV / 22436045

Op 20 januari 2022 heb ik de Tweede Kamer geïnformeerd dat met de EC is overeengekomen dat in het Coalitieakkoord is voorzien in een geïntegreerde, gebiedsgerichte aanpak ter realisatie van de resterende opgave voor de waterkwaliteit. Met deze aanpak zullen de ambities en verplichtingen ten aanzien van natuur, klimaat en water integraal en onontkoombaar worden gerealiseerd. ~~Ook v~~Voor de ~~Europese Commissie~~EC is zekerheid nodig dat deze integrale aanpak ook daadwerkelijk tot resultaat leidt en dat hiermee doelbereik voor de waterkwaliteitsopgave tijdig zal worden gerealiseerd. Om te borgen dat de doelen ook daadwerkelijk gehaald worden – niet alleen voor waterkwaliteit maar ook voor stikstof en klimaat – zullen de landelijke verplichtingen deels gebiedsgericht worden ingevuld. Met de EC is overeengekomen dat een nadere uitwerking zou worden opgenomen in een addendum (Kamerstukken II, 33037, nr. 434).

Met opmerkingen [5.1.2.E 5.1.2.E **3]:** Zoiets moet je toevoegen om tegemoet te komen aan het 'over de schutting gevoel' van decentrale overheden. Bovendien doen we een deel toch ook generiek, zoals ondersteuning grondbank en het vastleggen van eea in regels?

Op 25 februari 2022 heb ik de Tweede Kamer geïnformeerd over het addendum op het 7e AP (Kamerstukken, II, 33037, nr. 437). In het addendum is een nadere duiding van de werking van de gebiedsgerichte aanpak en het beoogde tijdpad voor de gebiedsplannen opgenomen evenals de instrumenten die kunnen voorzien in onontkoombaarheid ten behoeve van doelbereik van de Nitraatrichtlijn en de KRW. Dit heeft erin geresulteerd dat de procedure om te komen tot verlening van derogatie aan Nederland kon worden voortgezet en Nederland een presentatie heeft gegeven in het Nitraatcomité van 17 maart 2022
.

Met opmerkingen 5.1.2.E 5.1.2.E **4]:** Verwijzing is van feb en betreft addendum

In het kader van de besluitvormingsprocedure naar verlening van derogatie van de Nitraatrichtlijn heeft Nederland op 15 juni 2022 de derde presentatie mogen geven (Kamerstukken II, 33037, nr. 433). Op 15 september 2022 is het Nitraatcomité gepland waarin over de nu voorliggende conceptbeschikking gestemd zal worden.

De EC beziet deze verlening van derogatie daarnaast in de bredere Europese context van de Green Deal en doelstellingen van de van Boer tot Bord strategie waaronder de vermindering van nutriëntenverliezen in 2030 met 50% leidend tot een afname van 20% van de toepassing van meststoffen. Ik heb de Tweede Kamer laten weten dat de gesprekken met de EC moeizaam verlopen en dat de EC deze derogatieverlening uitdrukkelijk in het licht plaatst van de transitie van de landbouw en de impact daarvan op het landelijk gebied door het NPLG. Dit heeft geleid tot een significant andere beschikking dan eerder.

Met opmerkingen [5.1.2.E **(D15]:** Overbodig met deze mooie beschrijving van de geschiedenis

Europese context
De EC is ook kritisch ten opzichte van andere lidstaten, zoals ik in mijn brief van 20 januari 2020 heb aangegeven (Kamerstukken II, 33037, nr. 434). De Europese Commissie ziet streng toe op de naleving van de richtlijnen door lidstaten en Nederland is niet uniek in de moeilijke situatie waar we nu in zitten als het gaat om het verkrijgen van derogatie van de Nitraatrichtlijn en de inhoud en voorwaarden hiervan.

Met opmerkingen [5.1.2.E **(D16]:** Eerst en zin waarin wordt aangegeven welke andere lidstaten een derogatie hebben?

Inhoud conceptderogatiebeschikking
In het 7e ~~actieprogramma Nitraatrichtlijn~~AP en het addendum hierop (Kamerstukken II, 33037, nr~~s~~. 431 en 434) heeft Nederland reeds maatregelen

Directoraat-generaal
Agro
Directie Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit

Ons kenmerk
DGA-PAV / 22436045

ten behoeve van de grond- en oppervlaktewaterkwaliteit opgenomen, die door de EC zijn gewogen bij de inhoud en voorwaarden die zij aan een derogatie aan Nederland stelt. Gegeven de hierboven toegelichte achtergrond heeft de EC stevige aanvullende voorwaarden opgenomen in de conceptderogatiebeschikking.

~~Mijn inzet is altijd geweest ondernemers rechtszekerheid voor een langere periode te kunnen bieden. Mede om deze reden is de looptijd van de conceptbeschikking langer dan de vorige, namelijk vier jaar, te weten van 2022 tot en met 2025. Daar tegenover staat dat d~~De conceptbeschikking voor 2022 ~~tot en met~~ 2025 is de laatste derogatie voor graasdiermest ~~zal zijn~~ die aan Nederland zal worden verleend. Vanaf 2026 is de stikstofgebruiksnorm uit dierlijke mest 170 kg per hectare. De conceptbeschikking voorziet daarbij vanaf 2023 in een stapsgewijze, jaarlijkse afbouw van de omvang van de extra plaatsingsruimte voor graasdiermest bovenop de norm van 170 kg stikstof per hectare en stelt aanvullende voorwaarden. De hoogte van de derogatie is de komende jaren als volgt, waarbij ik in de volgende paragraaf inga op de aanwijzing van door nutriënten verontreinigde gebieden.

Met opmerkingen [5.1.2.E **(D17]:** Ik vraag me af of je deze 'overwinning' moet noemen. Het is toch ook andersom? Normaal is het 4 j en 'voor straf' werd het 2.... Bovendien verschillen de voorwaarden per jaar!

Met opmerkingen [5.1.2.E **(D18]:** Vanaf hier wordt dierlijke mest vervangen door de lelijke term graasdiermest. Graag overla dierlijke mest.

	Hoogte derogatienorm in door nutriënten verontreinigde gebieden	Hoogte derogatienorm overige gebieden
2022	230 kg/N/ha[7]	250 kg/N/ha
2023	220 kg/N/ha	240 kg/N/ha
2024	210 kg/N/ha	230 kg/N/ha
2025	190 kg/N/ha	200 kg/N/ha
2026	Geen derogatie	Geen derogatie

Transitieregeling
PM

Inhoud van de conceptbeschikking
~~***Generieke voorwaarden conceptbeschikking***~~
Allereerst is het van belang te duiden dat deze conceptbeschikking, meer dan eerdere beschikkingen, voorwaarden bevat die gelden voor de Nederlandse landbouw als geheel. Sommige van deze voorwaarden gelden dus ook voor boeren die niet deelnemen aan de derogatie. ~~Dit geldt in het bijzonder voor de h~~Hieronder ~~genoemde~~ wordt eerst ingegaan op de generieke voorwaarden en daarna op de specifieke voorwaarden voor derogatiebedrijven.

Generieke voorwaarden conceptbeschikking

Aanwijzing verontreinigde gebieden
Eerder in deze brief heb ik aangegeven dat met het 7e AP de waterkwaliteitsdoelen nog niet overal gehaald zullen gaan worden. De uitwerking van het coalitieakkoord voorziet hierin door middel van het addendum op het 7e AP, waarin is aangegeven dat doelbereik van de opgave voor waterkwaliteit

[7] In 2022 gaat het om het centrale en zuidelijke zandgebied en in het lössgebied overeenkomstig de voorgaande aan Nederland verleende derogatiebeschikkingen

onderdeel is van de geïntegreerde gebiedsgerichte aanpak die wordt vormgegeven door het ~~Nationaal Programma Landelijk Gebied (~~NPLG~~)~~.
Om te borgen dat de doelen ook daadwerkelijk behaald zullen worden door middel van het NPLG voorziet de concept~~derogatie~~beschikking in een aanwijzing van door nutriënten verontreinigde gebieden.

Per 1 januari 2023 worden de huidige "230-gebieden" (ofwel de zuidelijke en centrale zandgronden en lössbodems) beschouwd als door nutriënten verontreinigde gebieden en zullen de gebieden rond KRW-waterlichamen die in de stroomgebiedbeheerplannen 2022-2027 (bijlage bij Kamerstuk 35325, nr. 5) voor stroomgebiedbeheerplannen 2022-2027 (bijlage bij Kamerstuk 35325, nr. 5) voor nutriënten als onvoldoende (slecht, ontoereikend en matig) zijn gekwalificeerd eveneens onder deze aanwijzing vallen. Daarmee is 2023 een overgangsjaar totdat de nieuwe definitieve aanwijzing per 1 januari 2024 zal gelden. Voor de definitieve aanwijzing per 1 januari 2024 geldt dat de in 2023 aangewezen gebieden hier in elk geval per 1 januari 2024 onder moeten vallen.

In door nutriënten verontreinigde gebieden zal vanaf 2023 de laagste derogatienorm gelden. Dit kan betekenen dat een gebied waarvoor in 2022 het 250-regime geldt, in 2023 in het regime voor door nutriënten verontreinigde gebieden kan vallen waarvoor de laagste derogatienorm geldt. Opname van deze voorwaarde is in lijn met de uitspraak van het Europese Hof van Justitie in een zaak tegen Duitsland[8] ~~heeft geleid tot de opname van de bepaling~~waardoor ~~dat~~ Nederland voor 1 januari 2024 zogenaamde door nutriënten verontreinigde gebieden moet aanwijzen waarvan het grondwater en/of oppervlaktewater verontreinigd ~~zijn~~ is met nutriënten (nitraat en fosfor) uit agrarische bronnen of het risico lopen hiermee verontreinigd te worden.

Wat de conceptbeschikking voorschrijft over door nutriënten verontreinigde gebieden betreft een nieuwe bepaling, die ik zorgvuldig zal uitwerken, omdat de gevolgen voor individuele bedrijven groot kunnen zijn. Ik zal de Tweede Kamer op korte termijn informeren over de wijze waarop ik hieraan uitvoering zal geven.

Voor de door nutriënten verontreinigde gebieden stelt de conceptbeschikking een aanvullende voorwaarde. Eerder in deze brief heb ik toegelicht dat de doelstelling uit de Green Deal, ten aanzien van een vermindering van nutriëntenverliezen in 2030 met 50% en leidend tot een afname van 20% van de toepassing van meststoffen, een belangrijk uitgangspunt voor de EC is. Dit heeft ertoe geleid dat in de conceptbeschikking een bepaling is opgenomen dat de hoogte van de stikstofgebruiksnormen, voor zowel derogatiebedrijven als niet derogatiebedrijven, in 2025 generiek met 20% verlaagd dienen te worden in deze aangewezen door nutriënten verontreinigde gebieden. Ook deze voorwaarde zal ik de komende tijd verder uitwerken.

Mestproductieplafonds

[8] Judgment of the Court of 21 5.1.2.E 2018, European Commission v Federal Republic of Germany, C-543/16, ECLI:EU:C:2018:481.

Met opmerkingen [5.1.2.E **(D19]:** Is al eerder genoemd, daar de afkorting introduceren

Met opmerkingen [5.1.2.E **(D20]:** Logisch oom uit te gaan van de meer recente en formeel aan de EC gerapporteerde oordelen. In de SGBP staan alleen kaarten met oordelen voor N en P afzonderlijk, maar oordeel nutrienten is digitaal aan EC gerapporteerd. De kaart nutrienten kun je via 5.1.2.E desgewenst opvragen.

heeft opmaak toegepast: Standaardalinea-lettertype

Met opmerkingen [5.1.2.E **(D21]:** Deze zin doet niet zoveel als je niet aangeeft wat er vanaf 2024 bij komt. En het was toch zo dat grondwaterbeschermingsgebieden en in Natura-2000 gebieden er ook al vanaf 2023 bij zitten? Dat zou ik hier invoegen. Of gaat het daar om helemaal geen derogatie? Dan zou ik dat er voor zetten.

Met opmerkingen [5.1.2.E **(D22]:** Dubbel en verwarrend

Met opmerkingen [5.1.2.E **(D23]:** Dit kan weg als je hiervoor aangeeft wat er in 2024 bij komt

Directoraat-generaal
Agro
Directie Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit

Ons kenmerk
DGA-PAV / 22436045

Sinds 2006 is de mestproductie door de veehouderij in Nederland gemaximeerd op 172,9 miljoen kilogram fosfaat en 504,4 miljoen kg stikstof. Deze plafonds komen overeen met de productiecijfers over het jaar 2002. Deze productieplafonds zijn vastgelegd in de Meststoffenwet. In de conceptbeschikking is een actualisering van deze nationale mestproductieplafonds voor stikstof en fosfaat opgenomen naar de waarden van 2020. Dit betekent een bijstelling van de nu geldende productieplafonds naar 150,7 miljoen kg fosfaat en 489,4 miljoen kg stikstof. Dit is een verlaging. Er vindt vervolgens een graduele reductie van 10% plaats op de bijgestelde plafonds in 2025. De Meststoffenwet zal daarom hierop worden gewijzigd.

Bufferstroken
PM – onderhandeling loopt nog

In het 7e AP is een maatregel opgenomen om de teeltvrije zones te verbreden, waarbij gekeken zou worden naar waar een bredere zone effectief en relevant is.
Het uitgangspunt van de EC is om langs alle wateren in ~~Nederland en~~ Europa teeltvrije zones van minimaal 3 meter breed te hanteren. Daarom zijn generiek bredere teeltvrije zones opgenomen in de conceptbeschikking die ook voor de hele Nederlandse landbouwsector gaan gelden (zie bijlage).
Ik vind het belangrijk dat dezelfde breedte van toepassing is voor de verschillende beleidsterreinen voor mest, gewasbescherming en GLB, zodat de teeltvrije zones in de praktijk beter uitvoerbaar zijn voor boer en overheid. Positief is dat ik gebruik heb kunnen maken van de uitzondering die voortkomt uit het GLB voor waterrijke gebieden, die in Nederland veel voorkomen. Hierdoor zullen langs smalle percelen ook smallere breedtes voor de teeltvrije zones gaan gelden ongeacht of gebruik gemaakt wordt van GLB of niet. Hierbij geldt wel dat de huidige breedte zoals nu geldend in het Activiteitenbesluit milieubeheer de minimumbreedte blijft.

Geen derogatieverlening in specifieke gebieden
Vanaf PM is het niet meer mogelijk dat bedrijven in grondwaterbeschermingsgebieden en in Natura-2000 gebieden een derogatievergunning aanvragen. Vanaf 2024 kan dit ook gelden voor bedrijven in een zone rondom Natura-2000 gebieden. De aanwijzing van deze zone dient nog te worden vastgesteld waarbij het NPLG leidend is.
Met de bestuursovereenkomst grondwaterbeschermingsgebieden is met het 6e actieprogramma Nitraatrichtlijn ingezet om uiterlijk in 2025 nitraatconcentraties in het uitspoelingswater in de wortelzone te realiseren die gebiedsgemiddeld onder de 50 mg nitraat per liter liggen (Kamerstukken 33037, nrs. 250 en 431). In de afgelopen jaren is intensief met betrokkenen gewerkt aan het een gezamenlijke aanpak om dit te realiseren. Evaluatie heeft laten zien dat dit in de meest kwetsbare gebieden doelbereik door de gezamenlijke vrijwillige, doch niet vrijblijvende aanpak niet gerealiseerd kan worden. Om doelbereik te realiseren zal daarom voor grondwaterbeschermingsgebieden die door nutriënten worden verontreinigd, per 1 januari 2024 een pakket van verplichtende maatregelen moeten gaan gelden. Ik ben reeds met betrokken partijen in gesprek over de wijze waarop realisatie van doelbereik door bindende afspraken kan plaatsvinden.

Met opmerkingen [5.1.2.E **(D24]:** Dit moet wel concreter

heeft opmaak toegepast: Markeren

Met opmerkingen [5.1.2.E **(D25]:** Ik zou volledig verlies van derogatie vóór versnelde afbouw zetten. Versnelde afbouw geldt alleen waar de derogatie er niet volledig af gaat.

Met opmerkingen [5.1.2.E **(D26]:** Veel te gemakkelijk. Wat bedoel je? Moeten provincies die zone aanwijzen? Dan moet je dat zo zeggen. En aangeven welke randvoorwaarden.

Met opmerkingen [5.1.2.E (D27]: Het is goed om ergens DAW te noemen.

Ik zal de nadere uitwerking hiervan in samenhang met het NPLG laten plaatsvinden.

Overig
Ten aanzien van de handhaving zal de uitvoering van de versterkte handhavingsstrategie mest worden vervolgd. De Peel, de Gelderse Vallei en Twente zijn eerder aangewezen als risicogebieden. De strategie dient te worden uitgebreid met regio's waarvoor de risicobeoordeling laat zien dat er sprake is van een hoog risico op bewuste niet-naleving. Onderdeel van de VHS is het realtime verantwoorden van dierlijke mest (rVDM), waarop in de afgelopen jaren reeds een grote inspanning is gedaan. Deze verantwoording dient 1 januari 2023 in te gaan. Voor zowel derogatie- als niet derogatiebedrijven zal gelden dat zij jaarlijks voorafgaand aan het groeiseizoen een bemestingsplan moeten opstellen.
Per 2024 dient een elektronisch bemestingsregister in werking te zijn waarin de toepassing van meststoffen en productie van mest is opgenomen. Alle bedrijven dienen per 2025 gebruik te maken van dit systeem.

Voorwaarden derogatiebedrijven
De voorwaarden specifiek voor bedrijven die deelnamen aan derogatie zijn vrijwel De voorwaarden specifiek voor bedrijven die deelnamen aan derogatie zijn vrijwel hetzelfde als de voorwaarden die op basis van de vorige beschikking golden. Dit betekent onder andere dat tenminste 80% van het areaal van derogatiebedrijven uit grasland bestaat, dat een landbouwer geen fosfaat uit kunstmest mag gebruiken, en dat een landbouwer een bemestingsplan moet opstellen en bijhouden. Nieuw is dat de verplichting tot de teelt van gras of bodembedekkers na maïs gaat gelden voor de door nutriënten verontreinigde gebieden (in plaats van voor zand- en lössgrond). Ook de voorwaarden voor het vernietigen van graszode op zand- en lössgrond zijn aangepast.
Uiteraard moeten derogatiebedrijven zich onverkort houden aan de gebruiksnormen voor fosfaat en totaalstikstof zoals deze zijn vastgelegd in de Meststoffenwet.

Kunstmestvervanging door dierlijke mest
De afgelopen jaren heeft Nederland zich zeer actief ingezet voor het mogelijk maken van vervanging van kunstmest door hoogwaardige producten uit dierlijke mest binnen de Nitraatrichtlijn. Nederland heeft in april 2022 een aanvraag voor een landen-specifieke oplossing voor het gebruik van deze producten boven de gebruiksnorm dierlijke mest ingediend bij de EC, mede naar aanleiding van de motie Van der Plas, Bisschop en Boswijk (Kamerstukken 21501-32, nr. 1403). Dit maakte deel uit van de onderhandelingen met de EC over de derogatie voor graasdiermest. De EC heeft deze aanvraag nu niet in behandeling willen nemen en beschouwt kunstmestvervanging als een separaat traject. Ik blijf mij intensief inzetten voor kunstmestvervanging door dierlijke mest in Europees verband en ook met andere lidstaten.

Eerste beoordeling impact van de conceptderogatiebeschikking
Ik ben mij er zeer van bewust dat de generieke voorwaarden, het geleidelijke afbouwpad en het verlies van derogatie vanaf 2026 aanmerkelijke gevolgen hebben voor de agrarische sector. Voor zowel de derogatiebedrijven als niet-

derogatiebedrijven zal deze conceptderogatiebeschikking een grote impact inhouden. Derogatiebedrijven krijgen in de komende jaren te maken met een afname van de mestplaatsingsruimte voor dierlijke mest op hun bedrijf 5.1.2.E effect zal hebben op hun bedrijfsvoering. Hierbij zullen verschuivingen op de mestmarkt gaan optreden in Nederland en zal de afzet van mest buiten Nederland toenemen. Derogatiebedrijven zullen meer mest moeten laten afvoeren, wat kosten met zich brengt en dit zal invloed hebben op de mestmarkt in bredere zin. Ik verwijs hiervoor ook naar voornoemde brief van 26 april 2022. De aanwijzing van de door nutriënten verontreinigde gebieden per 1 januari 2023 en de zones rondom Natura-2000 per 1 januari 2024 zullen gevolgen hebben voor de mestplaatsingsruimte van dierlijke mest voor bedrijven die onder deze aanwijzing of in deze zone vallen. Op dit moment is nog niet duidelijk welke gebieden dit betreft. Niet-derogatiebedrijven krijgen onder meer te maken met aanvullende voorwaarden ten aanzien van de registratie van hun mestboekhouding.

Daarnaast gaf de derogatiebeschikking in het verleden een stevige impuls aan het areaal grasland. Een bedrijf dat gebruikt maakt van de derogatie moet op tenminste 80% van het areaal grasland telen. Daarmee draagt de beschikking bij aan de kwaliteit van het (grond)water. Een derogatie met een afbouwpad kan ertoe leiden dat jaarlijks steeds minder bedrijven gebruik willen maken van de mogelijkheid tot derogatie. Het areaal grasland kan hierdoor afnemen. Met het oog op de verbetering van de waterkwaliteit is het essentieel om dit areaal op peil te houden. Voor de langere termijn onderzoek ik op welke wijze ik dit kan betrekken bij de uitwerking van een volledige grondgebonden melk- en rundveehouderij. Voor de kortere termijn bezie ik of het nodig is passende maatregelen te treffen met het oog op het behoud van het grasland. Ik zal de Tweede Kamer op een later moment informeren over de verdere uitwerking en het beoogde tijdspad van de uitwerking.

Met opmerkingen 5.1.2.E **]:** Hangt samen met tegemoetkomingsregeling en anders monitoren ontwikkeling + korte termijn en passende maatregelen nemen

De Tweede Kamer heeft in het Schriftelijk Overleg van 15 augustus j.l. (Kamerstukken II, 2021/22, 33037, nr 448) enkele vragen gesteld die ik zonder deze conceptbeschikking niet heb kunnen beantwoorden. Ik ga er vanuit dat deze met deze brief beantwoord zijn.

Ik kan mij voorstellen dat boeren veel vragen hebben naar aanleiding van deze brief. De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (hierna: RVO) zal onder andere via de website (www.rvo.nl) ondernemers informeren over de inhoud van deze regeling en de wijze waarop ondernemers gebruik kunnen maken van de derogatie in 2022 en de komende jaren. Ondernemers met vragen over deze conceptbeschikking kunnen ook terecht bij RVO via het telefoonnummer 088 – 042 42 42. Over de nadere uitwerking van de in deze brief aangekondigde transitieregeling zal zo snel als mogelijk informatie worden verstrekt.

Met opmerkingen [5.1.2.E **(29]:** PM: actualiseren nav passage over de regeling

Vervolg
De procedure om tot een nieuwe beschikking te komen, is nog niet afgerond. De EC dient hiertoe de conceptderogatiebeschikking aan Nederland in het geplande Nitraatcomité op 15 september 2022 te agenderen. De lidstaten zullen dan in het comité een positief dan wel negatief advies over het voorstel van de EC geven om de conceptderogatiebeschikking aan Nederland te verstrekken. Het spreekt zich daarbij uit met een gekwalificeerde meerderheid van stemmen. Bij een positief

Directoraat-generaal
Agro
Directie Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit

Ons kenmerk
DGA-PAV / 22436045

advies stelt de EC de derogatiebeschikking vast. Hierover zal ik de Tweede Kamer vervolgens informeren. Bij een negatief advies van het Nitraatcomité zal ik de Tweede Kamer informeren over het proces dat dan gevolgd zal worden.

Indien de derogatiebeschikking is verleend, zullen de voorwaarden ervan worden geïmplementeerd. De implementatie van de voorwaarden zal er toe leiden dat zowel het handhavingsbeleid van NVWA en RVO zal worden gewijzigd, als de nationale regelgeving. Dit betreft onder andere een wijziging van de Meststoffenwet, het Besluit gebruik meststoffen en de Uitvoeringsregeling meststoffenwet.

Tot slot
Mijn inzet is er steeds op gericht geweest derogatie verleend te krijgen. Ik heb in mijn brief van 25 februari 2022 reeds aangegeven dat Nederland met het 7e AP en het addendum de waterkwaliteitsdoelen tijdig zal realiseren. Deze conceptderogatiebeschikking biedt daarbij een stevige waarborg voor een tijdige realisatie van de waterkwaliteitsdoelen. Ik herhaal dat ik me er zeer van bewust ben dat deze uitkomst grote impact zal hebben in de agrarische sector en voor individuele bedrijven, met name na afloop van deze derogatiebeschikking in 2026. Dit verhoogt de (tijds)druk op het nemen van maatregelen die in het kader van de opgaven rond klimaat, water en natuur nodig zijn. Het kabinet en provincies ondersteunen de betrokkenen bij deze transitie in de landbouw en het landelijk gebied. In het NPLG zal nader in worden gegaan hoe de afbouw van de derogatie mogelijk tot andere ruimtelijke keuzes leidt en wat het effect is op het halen van de doelen. In oktober 2022 informeer ik u hier nader over. Ik zal de gevolgen uitdrukkelijk meenemen in mijn schets van de toekomst van de landbouw en het toekomstperspectief van de boeren, waarover ik de Tweede Kamer in september zal informeren.

Henk Staghouwer
Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>
Verzonden: dinsdag 30 augustus 2022 11:54
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E); 5.1.2.E (5.1.2.E)
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB
Onderwerp: RE: volgende wg en terugmelding M IenW ivm regeling EN OPMERKINGEN BIJ BRIEF

Hoi 5.1.2.E en 5.1.2.E

Bij stukken DG overleg zit concept-brief sectordoelen (penvoerder 5.1.2.E).

Verlies van derogatie betekent minder dierlijke mest en dat heeft effect op de emissie van NH3 en NOx vanuit landbouwsector. Lijkt mij goed voor een positieve noot in derogatie-brief en goed om link te vermelden in sector-brief. Kun we daarbij al een schatting doen van relatieve omvang?

Groet, 5.1.2.E

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB
Verzonden: dinsdag 30 augustus 2022 10:35
Aan: ' 5.1.2.E (5.1.2.E)' < 5.1.2.E .@minlnv.nl>
Onderwerp: FW: volgende wg en terugmelding M IenW ivm regeling EN OPMERKINGEN BIJ BRIEF

Hoi 5.1.2.E

Hierbij de mail waarmee ik oa koppeling leg met 5.1.2.E /VHR. Verder in de bijlage mijn opmerkingen op de brief (die ik best wel OK vond....)

Gr 5.1.2.E

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB
Verzonden: dinsdag 30 augustus 2022 10:26
Aan: ' 5.1.2.E (5.1.2.E)' < 5.1.2.E .@minlnv.nl>
Onderwerp: RE: volgende wg en terugmelding M IenW ivm regeling

Ik zie dat volgende wg vanmiddag is gepland ☺

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB
Verzonden: dinsdag 30 augustus 2022 10:24
Aan: ' 5.1.2.E (5.1.2.E)' < 5.1.2.E @minlnv.nl>
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>
Onderwerp: volgende wg en terugmelding M IenW ivm regeling

5.1.2.E

Weet je al wanneer de werkgroep weer bijeen komt?

Verder kreeg ik uit de terugmelding van gister van onze minister terug:

- Hoewel het inhoudelijk logischer is de eerste uitwerking van een tegemoetkomingsregeling te koppelen aan de perspectiefbrief, wordt het risico voor onrust te hoog ingeschat en dient dit dus toch in de derogatiebrief te komen (wat jij al aangaf);
- M IenW is sterke voorstander voor de koppeling van een regeling aan maatregelen (met name grasland) en geen tegemoetkoming als inkomenssteun; ik begrijp dat dit aansluit bij ideeën van 5.1.2.E en dat we daarbij ook de doorkijk naar 2032 in ogenschouw nemen.

Grasland staat natuurlijk ook onder druk vanuit de stikstof-depositie, daar moeten we alert op zijn. Anderzijds is grasland ook nodig vanuit de VHR-doelen, met name vanwege weidevogels. Het lijkt mij goed dat jullie dat meenemen om de argumentatie te versterken. Eerste ingang (contact via stikstof-overleg) daarvoor bij LNV is 5.1.2.E

Tot slot, indien gewenst kunnen wij ook een staatsteunspecialist leveren. Onlangs zijn we hier druk mee geweest ihkv het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer.

Groet, 5.1.2.E

5.1.2.E 5.1.2.E | Directoraat-Generaal Water & Bodem | Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat | Rijnstraat 8 | Postbus 20904 | 2500 EX Den Haag | 5.1.2.E @minienw.nl | t + 5.1.2.E

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>
Verzonden: dinsdag 30 augustus 2022 16:11
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E)
Onderwerp: RE: stukken interdepartementale werkgroep smal derogatie

Urgentie: Hoog

Ha 5.1.2.E
Even check: ik zie hier nog verwijzing PBL in staan en niet naar stroomgebiedbeheerplannen. Heb je nog geen kans gehad mijn opmerkingen mee te nemen en komt dat nog?
Gr 5.1.2.E

Van: 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>
Verzonden: dinsdag 30 augustus 2022 16:02
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) (IRF/LNV) < 5.1.2.E @minfin.nl>; 5.1.2.E der (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>; ' 5.1.2.E @minaz.nl' < 5.1.2.E @minaz.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) - DBO < 5.1.2.E @minienw.nl>
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>
Onderwerp: stukken interdepartementale werkgroep smal derogatie

Dag allen,

Voor de werkgroep nu vinden jullie de stukken die we graag willen bespreken.

Hartelijke groet,
5.1.2.E

5.1.2.E
5.1.2.E *Transitieteam Landelijk Gebied en Biogrondstoffen*
Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit |
Directie Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit
Bezuidenhoutseweg 73 | 2594 AC | Den Haag
5.1.2.E | 5.1.2.E @minlnv.nl

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.
De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>
Verzonden: woensdag 31 augustus 2022 11:34
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E)
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB; 5.1.2.E (5.1.2.E); 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB; 5.1.2.E (5.1.2.E); 5.1.2.E (5.1.2.E) - DBO; 5.1.2.E (5.1.2.E)
Onderwerp: FW: Werkgroep morgen en voorbereiding BWO

5.1.2.E

Bedankt voor de informatie. Ik heb enerzijds begrip voor het annuleren van de bijeenkomst. Anderzijds is het zo wel lastig om te sonderen of we hetzelfde beeld hebben van de afspraken in het BWO en om samen te bepalen wat we bij de volgende DG-SG en BWO agenderen.

Zo was het m.i. wel relevant geweest om in de werkgroep te delen dat er een aangepaste schatting is van de mogelijke kosten van een tegemoetkoming (waarom is die notitie niet ook naar de werkgroep gestuurd en moet ik die via DBO ontvangen?) en dat er een voorstel voor dekking is gevonden.

Ik lees dat er in de loop van de middag weer een versie van de brief komt. Hierbij enkele punten die ik aan de voorkant aan jullie wil meegeven.

- Mijn (relatief beperkte) opmerkingen die ik gister aan 5.1.2.E had verstuurd waren niet verwerkt. Ik had daarover al contact met 5.1.2.E en die gaf al aan dat dat nu wel het geval zal zijn.
- We willen graag een heldere lijn met voldoende garanties voor het behoud van het areaal grasland.
    - Ten eerste is grasland nodig is voor het voldoen aan de doelen van de Nitraatrichtlijn (we willen voorkomen dat we straks toch weer aanvullende voorwaarden van EC gaan krijgen als de waterkwaliteit niet verbetert) en natuurlijk ook KRW. Maar daarnaast graag de koppeling leggen met doelen van de VHR, met name weidevogels. Zonder voldoende grasland gaan we die achteruitgang nooit stoppen. Ik heb in de mail gister al de verbinding gelegd met jullie collega bij LNV-natuur en zie dat graag in de volgende brief terug.
    - Ten tweede is de huidige lijn ongeveer: nu via tegemoetkoming eisen dat boeren derogatie blijven aanvragen en dus 80% grasland aanhouden, vanaf 2026 vrijwillig door, vanaf 2030 via NPLG en dan vanaf 2032 via de inzet grondgebonden. Wat ons betreft moeten we deze inzet steviger neerzetten en waarborgen inbouwen zodat met de voorgestelde regelingen wordt toegewerkt naar een bestendig areaal grasland.

Ik heb eerder aangeboden te willen proberen een staatssteun-specialist van IenW te leveren. Daarop heb ik geen reactie gehad. Maar nu eigenlijk alleen de *de minimis regeling* als optie over blijft, lijkt mij dat aanbod niet meer nodig. Deel je dat beeld?

Groet, 5.1.2.E
5.1.2.E 5.1.2.E | Directoraat-Generaal Water & Bodem | Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat | Rijnstraat 8 | Postbus 20904 | 2500 EX Den Haag | 5.1.2.E @minienw.nl | tel 5.1.2.E

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>
Verzonden: dinsdag 30 augustus 2022 23:03
Aan: 5.1.2.E < 5.1.2.E @minszw.nl>; 5.1.2.E < 5.1.2.E @minszw.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @rvo.nl>; 5.1.2.E 5.1.2.E 5.1.2.E) < 5.1.2.E @minezk.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) 5.1.2.E

(DB&T/WINST) < 5.1.2.E @minfin.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E
5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB
< 5.1.2.E @minienw.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>;
5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) - DBO
< 5.1.2.E @minienw.nl>; ' 5.1.2.E @minfin.nl'; ' 5.1.2.E @minszw.nl'; " 5.1.2.E @minocw.nl'
<' 5.1.2.E @minocw.nl>

Onderwerp: Werkgroep morgen en voorbereiding BWO

Beste leden van de werkgroep financiële regeling,

Morgen wordt er weer een BWO ingepland in brede samenstelling, van 18.15 tot 19.15. Voor wat betreft de voorbereiding het volgende:

- Wij gaan hard werken om stukken adhv bespreking van vanavond aan te passen
- Morgenochtend hebben we nog geen stukken (die zijn wij dan aan het maken 😊) en een werkgroep morgenochtend heeft daarom weinig toegevoegde waarde, deze zullen we annuleren.
- We hopen de stukken in de loop van de middag aan jullie te versturen zodat jullie DG/SG's en bewindspersonen voor kunnen bereiden
- Concreet kunnen jullie morgen verwachten:
    - Een nieuwe versie van de brief
    - Een nieuwe versie van de tekstpassage over de regeling
    - Een notitie met inhoud/onderbouwing regeling en nog een aantal andere aandachtspunten aan de hand van bespreking van vandaag.

Hartelijke groet,
5.1.2.E

5.1.2.E
MT-lid mest

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
Bezuidenhoutseweg 73| Postbus 20401 | 2500 EK Den Haag
5.1.2.E @minlnv.nl Tel. 5.1.2.E

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.
De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.
The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor

schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>
Verzonden: woensdag 31 augustus 2022 14:00
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E)
Onderwerp: zin in brief

Ha 5.1.2.E

Bij tekst over grasland wil onze DG de volgende zin graag als conclusie er in. Kan dat?

Met de voorgestelde set aan regelingen en budgetten wordt toegewerkt naar een bestendig areaal grasland ook na 2026

Gr 5.1.2.E

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>
Verzonden: donderdag 1 september 2022 10:56
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E)
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DBO; 5.1.2.E (5.1.2.E) - DBO; 5.1.2.E (5.1.2.E)
Onderwerp: aanvullende opmerkingen op derogatie-brief
Bijlagen: aangepaste tekst derogatie brief.docx

Dag 5.1.2.E

Hierbij de opmerkingen van mij en DG van DGWB. Dit is deels aanvullend op de punten die zijn gemaakt in het overleg gister en die jullie zouden oppakken. De toevoeging over effect op depositie horen in de brief, we hebben de formulering wel wat aangepast vanwege de inzet op behoud van grasland.

De tekst ligt ook nog bij SG en M en mogelijk komen er van hen nog aanvullende opmerkingen.

Ik had alleen een pdf, dus die moest naar WORD voordat ik de revisies kon aanbrengen. Ik hoop dat je er mee uit de voeten kunt.

Groet, 5.1.2.E

5.1.2.E 5.1.2.E | Directoraat-Generaal Water & Bodem | Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat | Rijnstraat 8 | Postbus 20904 | 2500 EX Den Haag | 5.1.2.E @minienw.nl | t + 5.1.2.E

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Geachte Voorzitter,

Meststoffen zijn cruciaal voor de groei van gewassen. Zonder goede toepassing van meststoffen kan de landbouw in Nederland niet de hoeveelheid en goede kwaliteit landbouwproducten leveren zoals zij nu doet. De productie en het gebruik van meststoffen in de landbouw heeft echter ook bijeffecten. In Nederland gaat het dan met name om het voorkomen dat er te véél meststoffen in onze leefomgeving terecht komen. Vermesting van het milieu kan een bedreiging vormen voor ons drinkwater en kan bijdragen aan achteruitgang van de natuurlijke biodiversiteit. Sinds de jaren '90 is in Europees verband de Nitraatrichtlijn de basis voor het Nederlandse mestbeleid. De Nitraatrichtlijn kent de mogelijkheid van een derogatie waardoor onder voorwaarden op grasland meer dierlijke mest kan worden toegepast. Nederland maakt hiervan sinds 2006 gebruik en het belang van de derogatie is dan ook groot voor de gehele agrarische sector.

In de afgelopen decennia zijn door alle betrokkenen grote stappen gezet om de waterkwaliteit te verbeteren. Op diverse momenten is Nederland echter ook over milieugrenzen heen gegaan waardoor het nodig is geweest aanvullende maatregelen te nemen, met soms forse pijnlijke ingrepen. Ik ben me er van bewust dat de gevolgen hiervan nog steeds bij vele boerengezinnen leven.

Om de landbouw en natuur beter met elkaar in balans te brengen heeft het kabinet er voor gekozen fors te investeren in een duurzame landbouw en in een robuust natuurareaal. In het Coalitieakkoord is daarom voorzien in een gebiedsgerichte integrale aanpak die tot doel geeft om de natuur, klimaat en water in Nederland in goede staat te brengen, gericht op de verscheidenheid aan gebieden, en te werken aan een duidelijk en goed toekomstperspectief voor boeren. Door middel van het Nationaal Programma Landelijk Gebied (hierna: NPLG) wordt hieraan uitvoering gegeven. Voor veel boerengezinnen is op dit moment nog geen duidelijkheid over de betekenis hiervan voor hun bedrijf en of zij hun bedrijfsvoering op de huidige wijze kunnen voortzetten. Ik begrijp de emoties die dit met zich meebrengt en met mijn brief over het perspectief voor de toekomst van de landbouw hoop ik een deel van deze zorgen weg te kunnen nemen.

Dat brengt mij op het mestbeleid en de derogatie van de Nitraatrichtlijn. Het mestbeleid voor de periode 2022-2025 is vastgelegd in het 7e actieprogramma Nitraatrichtlijn (hierna: 7e AP) en op 25 februari 2022 (PM) heb ik de Tweede Kamer geïnformeerd over de doorvertaling van het Coalitieakkoord in het addendum op het 7e AP om te voldoen aan de verplichtingen van de Nitraatrichtlijn en de Kaderrichtlijn Water voor zover het de landbouw betreft. Het 7e AP en het addendum vormen daarmee de basis voor verlening van derogatie van de Nitraatrichtlijn voor de periode 2022-2025. Met deze brief informeer ik de Tweede Kamer over de uitkomsten van de onderhandelingen met de Europese Commissie (hierna: EC) over de inhoud en voorwaarden van een derogatie van de Nitraatrichtlijn aan Nederland voor de periode 2022-2025.

In de afgelopen maanden heb ik de Tweede Kamer met regelmaat geïnformeerd over het proces in de besluitvormingsprocedure van derogatieverlening door de Europese Commissie (hierna: EC). De verslechterende waterkwaliteit en de milieuopgave in den brede in Nederland worden door de EC in haar afweging betrokken. De EC beziet deze verlening van derogatie daarnaast in de bredere Europese context van de Green Deal en doelstellingen van de van Boer tot Bord strategie waaronder de vermindering van nutriëntenverliezen in 2030 met 50% leidend tot een afname van 20% van de toepassing van meststoffen. Ik heb de Tweede Kamer diverse keren laten weten dat de gesprekken met de EC moeizaam verlopen en dat de EC deze derogatieverlening uitdrukkelijk in het licht plaatst van de transitie van de landbouw en de impact daarvan op het landelijk gebied door het Nationaal Programma Landelijk Gebied. Dit heeft geleid tot een significant andere beschikking dan eerder (o.a. Kamerstukken II, 33037, 446).

Mijn inzet is altijd geweest ondernemers rechtszekerheid voor een langere periode te kunnen bieden. Mede om deze reden is de looptijd van de conceptbeschikking langer dan de vorige, namelijk vier jaar, te weten van 2022 tot en met 2025. Daar tegenover staat dat de conceptbeschikking voor 2022 tot en met 2025 de laatste derogatie voor graasdiermest zal zijn die aan Nederland zal worden verleend. Vanaf 2026 is de stikstofgebruiksnorm uit dierlijke mest 170 kg per hectare. De conceptbeschikking voorziet daarbij vanaf 2023 in een stapsgewijze, jaarlijkse afbouw van de omvang van de extra plaatsingsruimte voor graasdiermest bovenop de norm van 170 kg stikstof per hectare en stelt aanvullende voorwaarden. De hoogte van de derogatie is de komende jaren als volgt:

tabel

De EC heeft stevige aanvullende voorwaarden opgenomen in de conceptderogatiebeschikking om te borgen dat de geïntegreerde gebiedsgerichte aanpak ook daadwerkelijk tot resultaat leidt en dat hiermee doelbereik voor de waterkwaliteitsopgave tijdig zal worden gerealiseerd. Van belang daarnaast dat deze conceptbeschikking, meer dan eerdere beschikkingen, voorwaarden bevat die gelden voor de Nederlandse landbouw als geheel. Sommige van deze voorwaarden gelden dus ook voor boeren die niet deelnemen aan de derogatie. De voorwaarden uit de conceptderogatiebeschikking zijn opgenomen in Bijlage 1.

Kunstmestvervanging uit dierlijke mest
De afgelopen jaren heeft Nederland zich zeer actief ingezet voor het mogelijk maken van vervanging van kunstmest door hoogwaardige producten uit dierlijke mest binnen de Nitraatrichtlijn. Nederland heeft in april 2022 een aanvraag voor een landen-specifieke oplossing voor het gebruik van deze producten boven de gebruiksnorm dierlijke mest ingediend bij de EC, mede naar aanleiding van de motie Van der Plas, Bisschop en Boswijk (Kamerstukken 21501-32, nr. 1403). Dit maakte deel uit van de onderhandelingen met de EC over de derogatie voor graasdiermest. De EC heeft deze aanvraag nu niet in behandeling willen nemen en beschouwt kunstmestvervanging als een separaat traject. Ik blijf mij intensief inzetten voor kunstmestvervanging door dierlijke mest in Europees verband en ook met andere lidstaten.

Transitieregeling
Het kabinet beseft dat de gevolgen van de afbouw van de derogatie voor de derogatiedeelnemers erg groot zijn. Deze melkveehouders en andere bedrijven met een derogatievergunning worden na een lange periode waarin zij uit konden gaan van de derogatie, nu geconfronteerd met de afbouw van deze jarenlang aan Nederland verleende gunst. De boodschap komt juis op het moment dat zij met hun bedrijven aan de vooravond staan van een ingrijpende, noodzakelijke verduurzamingstransitie op het gebied van stikstof-, klimaat-, waterkwaliteit- en natuur. Hiervoor biedt het Rijk een integrale aanpak en kaders, via het NPLG, en ondersteuning. Hoewel de richting van de ontwikkelingen overeenkomsten kent, knelt de timing. Waar voor de realisatie van de doelen van het NPLG tot 2030 de tijd is, zorgt het verlies van derogatie per 31 december 2025 ervoor dat de circa 16.500 derogatiedeelnemers al veel sneller voor een extra opgave staan. Het kabinet wil daarom deze derogatiedeelnemers met behulp van een tijdelijke en gedeeltelijke transitievergoeding ondersteunen, zodat zij deze periode kunnen benutten om op basis van de veranderende situatie en de toekomstige kaders de juiste afwegingen kunnen maken voor hun bedrijf. Het kabinet wil dat deze bedrijven vanuit een krachtige positie met hun bedrijf de transitie van het landelijk gebied kunnen starten en ook door kunnen maken.

Het verbeteren van de waterkwaliteit is onderdeel van de benodigde verduurzamingstransitie. Dit is een randvoorwaarde om te voldoen aan de doelen van de Nitraatrichtlijn en de Kaderrichtlijn Water. Bovendien is grasland nodig voor weidevogels, die onderdeel uitmaken van de doelen van de Vogel- en Habitatrichtlijnen. Het kabinet wil daarom het behoud van grasland stimuleren en hiermee voorkomen dat grasland door derogatiedeelnemers wordt omgezet in bouwland voor de teelt van uitspoelingsgevoelige gewassen. Het kabinet wil stimuleren dat bedrijven de komende jaren een derogatievergunning blijven aanvragen, omdat hiervoor de verplichting geldt dat van het beschikbare areaal van deze bedrijven 80% grasland is. Kortom: door voldoende deelname aan de derogatieregeling, kunnen we het areaal grasland in Nederland de komende jaren op peil houden. Ook na de afbouw van de derogatie is behoud van grasland noodzakelijk om te voorkomen dat doelen voor de waterkwaliteit en natuur achteruit gaan. Het kabinet gaat onderzoeken op welke wijze in de periode tussen de afloop van de derogatie en de invoering van de wettelijke verplichting voor een aandeel permanent grasland in het kader van grondgebonden melkveehouderij, het behoud van grasland kan worden geborgd, met als doel het bestendig behoud van grasland. Daarbij betrek ik ook het NPLG.

Het kabinet heeft als onderdeel van de transitie van het landelijk gebied het voornemen om een tijdelijke regeling vorm te geven, die voorziet in een tegemoetkoming aan landbouwers die in 2021 een derogatievergunning hadden. Deze tegemoetkoming ziet op een gedeelte van de extra kosten die deze derogatiedeelnemers moeten maken vanwege de afbouw van de derogatie. Voor deze regeling stelt het kabinet € 130 mln. beschikbaar. Deze regeling heeft een looptijd van maximaal 3 jaar en loopt van 1 januari 2023 tot uiterlijk 31 december 2025.

Het kabinet beseft dat de derogatiebeschikking een bredere uitwerking heeft en niet alleen impact heeft voor de derogatiedeelnemers. Ook andere bedrijven zullen geraakt worden door de te treffen maatregelen (bijvoorbeeld bedrijven die mest op de markt brengen en bedrijven die mest aanwenden). Deze regeling is dan ook slechts voor een korte periode en beperkte groep behulpzaam en vangt de meest directe impact van de afbouw van de derogatie op. Er moet in het kader van het NPLG veel meer gebeuren om de melkveehouders en andere agrarische ondernemers te helpen. In de brief over de toekomst van de landbouw zal ik verder ingaan op de toekomst voor de agrarische sectoren en de ondersteuning die de overheid de gehele agrarische sector in de grote transitie kan bieden. De overheid staat daar aan de zijde van de agrarische ondernemers en ook van de keten wordt een niet vrijblijvende bijdrage verwacht.
Gezien de juridische strenge kaders die gelden voor agrarische ondernemers, is het belangrijk te benadrukken dat met de voorgenomen regeling geen sprake mag zijn van ongeoorloofde staatssteun. De steun van de subsidieregeling zal worden gebaseerd op de De-Minimis Verordening Landbouw en de daarvoor geldende procedures.

De subsidieregeling wordt uitgevoerd door Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (hierna: RVO). De details zullen de komende tijd worden uitgewerkt, waarbij uiteraard in gesprek met sectorpartijen zal worden getoetst of de regeling aansluit bij de bedrijfspraktijk. De regeling zal zo eenvoudig mogelijk worden opgezet, om de uitvoering voor zowel de derogatiedeelnemers als RVO zo makkelijk mogelijk te maken. Dat betekent dat er gewerkt zal worden met forfaitaire bedragen en dat de regeling niet bedrijfsspecifiek zal kunnen zijn. Ik zal de Tweede Kamer op een later moment informeren over de nadere uitwerking van de regeling.

Ik kan mij voorstellen dat boeren veel vragen hebben naar aanleiding van deze brief. RVO zal onder andere via de website (www.rvo.nl) ondernemers verder informeren over de inhoud van de gehele conceptderogatiebeschikking en de wijze waarop ondernemers gebruik kunnen maken van de derogatie in 2022 en de komende jaren. Ondernemers met vragen over deze conceptbeschikking kunnen ook terecht bij RVO via het telefoonnummer 5.1.2.E

Vervolg
De procedure om tot een nieuwe beschikking te komen, is nog niet afgerond. De EC dient hiertoe de conceptderogatiebeschikking aan Nederland in het geplande Nitraatcomité op 15 september 2022 te agenderen. De lidstaten zullen dan in het comité een positief dan wel negatief advies over het voorstel van de EC geven om de conceptderogatiebeschikking aan Nederland te verstrekken. Het spreekt zich daarbij uit met een gekwalificeerde meerderheid van stemmen. Bij een positief advies stelt de EC de derogatiebeschikking vast. Hierover zal ik de Tweede Kamer vervolgens informeren. Bij een negatief advies van het Nitraatcomité zal ik de Tweede Kamer informeren over het proces dat dan gevolgd zal worden.

Tot slot
Mijn inzet is er steeds op gericht geweest derogatie verleend te krijgen. Ik heb in mijn brief van 25 februari 2022 reeds aangegeven dat Nederland met het 7e AP en het addendum een stevige bijdrage levert aan de realisatie van de waterkwaliteitsdoelen. Deze conceptderogatiebeschikking draagt daar verder aan bij
. Ik ben me er zeer van bewust dat deze uitkomst
grote impact zal hebben in de agrarische sector en voor individuele bedrijven, met name na afloop van deze derogatiebeschikking in 2026.

Zoals ik ook eerder in deze brief heb aangegeven kunnen de gevolgen van deze uitkomst niet los worden gezien van de transitie naar een duurzame en krachtige landbouwsector via het NPLG en het perspectief voor de toekomst van de landbouw. In de komende periode zal de Tweede Kamer geïnformeerd worden over het advies van 5.1.2.E over invulling van de opgaves voor natuur, stikstof, klimaat, water en de toekomst van de Nederlandse landbouw (september 2022), de schets van de toekomst van de landbouw en het toekomstperspectief van de boeren (september 2022), de uitwerking van definitie voor een grondgebonden melk- en rundveehouderij, kaders van het NPLG: verdere richtinggevende doelstellingen en structurerende keuzes (oktober 2022) en de eerste kaders over een uitwerking van het leidende principe bodem-water sturend (oktober 2022).

Deze uitkomst verhoogt de (tijds)druk op het nemen van maatregelen die in het kader van de opgaven rond klimaat, water en natuur nodig zijn. Het kabinet en provincies ondersteunen de betrokkenen bij deze transitie in de landbouw en het landelijk gebied. In het NPLG zal nader in worden gegaan hoe de afbouw van de derogatie mogelijk tot andere ruimtelijke keuzes leidt en wat het effect is op het halen van de doelen. In oktober 2022 informeer ik u hier nader over. Ik zal de

gevolgen uitdrukkelijk meenemen in mijn schets van de toekomst van de landbouw en het toekomstperspectief van de boeren, waarover ik de Tweede Kamer in september zal informeren.

Henk Staghouwer
Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

In de begeleidende notitie stond het volgende tekstvoorstel voor de derogatiebrief over de effecten op de stikstofwinst. IenW is akkoord om dit een plek te geven in de brief.

'Vooropgesteld dat het kabinet zich enorm heeft ingespannen voor het verlengen van de derogatie, heeft de afbouw van de derogatie waarschijnlijk een positief effect op de vermindering van ammoniakemissies waarover ik uw Kamer eerder heb geïnformeerd (bijlage bij Kamerstuk 33037, nr. 369). Volgens de Commissie van Deskundigen Meststoffenwet zal geen derogatie naar verwachting leiden tot minder emissies door afname van het gebruik van dierlijke mest, maar wel meer emissies ten gevolge van mestverwerking. Daarnaast wordt verlaging van het eiwitgehalte in het rantsoen verwacht en kunnen er effecten optreden als grasland wordt omgezet in bouwland. De precieze reductie in ammoniakemissie kan niet op voorhand gekwantificeerd worden. Deze is immers afhankelijk van een groot aantal factoren waaronder het type kunstmest dat gebruikt wordt in de plaats van dierlijke mest en de uiteindelijke verandering in het areaal grasland. Al kan de reductie op dit moment niet (regionaal) gekwantificeerd worden, over het geheel genomen wordt een positief effect verwacht.'

Bijlagen

Met opmerkingen [5.1.2.E **(D1]:** Dit is verwarrend. Het is bovendien gebaseerd op het grotere areaal grasland en dat willen we behouden.

Met opmerkingen [5.1.2.E **(D2]:** Ik snap niet wat dit doet voor stikstofemissie

Met opmerkingen [5.1.2.E **(D3]:** Het weer hier buiten laten

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>
Verzonden: donderdag 1 september 2022 11:14
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E)
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E)
Onderwerp: FW: Vertrouwelijk, opmerkingen Minister ienW
Bijlagen: Scan_van_een_Xerox_MFA.pdf

Dag 5.1.2.E
Hierbij al vast ook de reactie M IenW, die naar 5.1.2.E is gegaan Gr 5.1.2.E

-----Oorspronkelijk bericht-----
Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DBO < 5.1.2.E @minienw.nl>
Verzonden: donderdag 1 september 2022 11:03
Aan: 5.1.2.E @minlnv.nl
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>
Onderwerp: Vertrouwelijk, opmerkingen Minister ienW

Hoi 5.1.2.E

Hierbij de opmerkingen van onze minister op de brief.

Groet,
5.1.2.E

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Vertrou
welijk

37.a

Ministerie van Landbouw,
Natuur en Voedselkwaliteit

5.1.2.E

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Directoraat-generaal Agro
Directie Plantaardige Agroketens
en Voedselkwaliteit

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001858272854000

T 070 379 8911 (algemeen)
F 070 378 6100 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/lnv

Behandeld door
5.1.2.E

T 5.1.2.E
5.1.2.E @minlnv.nl

Ons kenmerk
DGA-PAV / 22444891

Uw kenmerk

Bijlage(n)

Datum
Betreft Stand van zaken derogatie van de Nitraatrichtlijn - 31 augustus 2022

Geachte Voorzitter,

Meststoffen zijn cruciaal voor de groei van gewassen. Zonder goede toepassing van meststoffen kan de landbouw in Nederland niet de hoeveelheid en goede kwaliteit landbouwproducten leveren zoals zij nu doet. De productie en het gebruik van meststoffen in de landbouw heeft echter ook bijeffecten. In Nederland gaat het dan met name om het voorkomen dat er te véél meststoffen in onze leefomgeving terecht komen. Vermesting van het milieu kan een bedreiging vormen voor ons drinkwater en kan bijdragen aan achteruitgang van de natuurlijke biodiversiteit. Sinds de jaren '90 is in Europees verband de Nitraatrichtlijn de basis voor het Nederlandse mestbeleid. De Nitraatrichtlijn kent de mogelijkheid van een derogatie waardoor onder voorwaarden op grasland meer dierlijke mest kan worden toegepast. Nederland maakt hiervan sinds 2006 gebruik en het belang van de derogatie is dan ook groot voor de gehele agrarische sector.

In de afgelopen decennia zijn door alle betrokkenen grote stappen gezet om de waterkwaliteit te verbeteren. Op diverse momenten is Nederland echter ook over milieugrenzen heen gegaan waardoor het nodig is geweest aanvullende maatregelen te nemen, met soms forse pijnlijke ingrepen. Ik ben me er van bewust dat de gevolgen hiervan nog steeds bij vele boerengezinnen leven.

Om de landbouw en natuur beter met elkaar in balans te brengen heeft het kabinet er voor gekozen fors te investeren in een duurzame landbouw en in een robuust natuurareaal. In het Coalitieakkoord is daarom voorzien in een gebiedsgerichte integrale aanpak die tot doel geeft om de natuur, klimaat en water in Nederland in goede staat te brengen, gericht op de verscheidenheid aan gebieden, en te werken aan een duidelijk en goed toekomstperspectief voor boeren. Door middel van het Nationaal Programma Landelijk Gebied (hierna: NPLG) wordt hieraan uitvoering gegeven. Voor veel boerengezinnen is op dit moment nog geen duidelijkheid over de betekenis hiervan voor hun bedrijf en of zij hun bedrijfsvoering op de huidige wijze kunnen voortzetten. Ik begrijp de emoties die dit met zich meebrengt en met mijn brief over het perspectief voor de toekomst van de landbouw hoop ik een deel van deze zorgen weg te kunnen nemen.

binnenkort

Logischer verbinding maken tussen perspectiefbrief (binnenkort) en derogatie (nu).

Dat brengt mij op het mestbeleid en de derogatie van de Nitraatrichtlijn.[1]
Het mestbeleid voor de periode 2022-2025 is vastgelegd in het 7e actieprogramma Nitraatrichtlijn (hierna: 7e AP) en op 25 februari 2022 (PM) heb ik de Tweede Kamer geïnformeerd over de doorvertaling van het Coalitieakkoord in het addendum op het 7e AP om te voldoen aan de verplichtingen van de Nitraatrichtlijn en de Kaderrichtlijn Water voor zover het de landbouw betreft. Het 7e AP en het addendum vormen daarmee de basis voor verlening van derogatie van de Nitraatrichtlijn voor de periode 2022-2025. Met deze brief informeer ik de Tweede Kamer over de uitkomsten van de onderhandelingen met de Europese Commissie (hierna: EC) over de inhoud en voorwaarden van een derogatie van de Nitraatrichtlijn aan Nederland voor de periode 2022-2025.

"Vooruitlopend op de perspectiefbrief zijn er mbt mestbeleid / derogatie actuele ontwikkelingen o.i.d.

Lijkt me overbodig, staat hier ook al

In de afgelopen maanden heb ik de Tweede Kamer met regelmaat geïnformeerd over het proces in de besluitvormingsprocedure van derogatieverlening door de Europese Commissie (hierna: EC). De verslechterende waterkwaliteit en de milieuopgave in den brede in Nederland worden door de EC in haar afweging betrokken. De EC beziet deze verlening van derogatie daarnaast in de bredere Europese context van de Green Deal en doelstellingen van de van Boer tot Bord strategie waaronder de vermindering van nutriëntenverliezen in 2030 met 50% leidend tot een afname van 20% van de toepassing van meststoffen. Ik heb de Tweede Kamer diverse keren laten weten dat de gesprekken met de EC moeizaam verlopen en dat de EC deze derogatieverlening uitdrukkelijk in het licht plaatst van de transitie van de landbouw en de impact daarvan op het landelijk gebied door het Nationaal Programma Landelijk Gebied. Dit heeft geleidt tot een significant andere beschikking dan eerder (o.a. Kamerstukken II, 33037, 446).

↳ dit soort verwijzingen in voetnoot

Mijn inzet is altijd geweest ondernemers rechtszekerheid voor een langere periode te kunnen bieden. Mede om deze reden is de looptijd van de conceptbeschikking langer dan de vorige, namelijk vier jaar, te weten van 2022 tot en met 2025. Daar tegenover staat dat de conceptbeschikking voor 2022 tot en met 2025 de laatste derogatie voor graasdiermest zal zijn die aan Nederland zal worden verleend. Vanaf 2026 is de stikstofgebruiksnorm uit dierlijke mest 170 kg per hectare. De conceptbeschikking voorziet daarbij vanaf 2023 in een stapsgewijze, jaarlijkse afbouw van de omvang van de extra plaatsingsruimte voor graasdiermest bovenop de norm van 170 kg stikstof per hectare en stelt aanvullende voorwaarden. De hoogte van de derogatie is de komende jaren als volgt:

	Hoogte derogatienorm in door nutriënten verontreinigde gebieden	Hoogte derogatienorm overige gebieden
2022	230 kg/N/ha[2]	250 kg/N/ha
2023	220 kg/N/ha	240 kg/N/ha
2024	210 kg/N/ha	230 kg/N/ha
2025	190 kg/N/ha	200 kg/N/ha
2026	Geen derogatie	Geen derogatie

[1] In Bijlage 2 is een weergave van de voorwaarden in en aanvullende maatregelen bij de aan Nederland verleende derogatiebeschikkingen sinds 2006 opgenomen.
[2] In 2022 gaat het om het centrale en zuidelijke zandgebied en in het lössgebied overeenkomstig de voorgaande aan Nederland verleende derogatiebeschikkingen

De EC heeft stevige aanvullende voorwaarden opgenomen in de conceptderogatiebeschikking om te borgen dat de geïntegreerde gebiedsgerichte aanpak ook daadwerkelijk tot resultaat leidt en dat hiermee doelbereik voor de waterkwaliteitsopgave tijdig zal worden gerealiseerd. Van belang daarnaast dat deze conceptbeschikking, meer dan eerdere beschikkingen, voorwaarden bevat die gelden voor de Nederlandse landbouw als geheel. Sommige van deze voorwaarden gelden dus ook voor boeren die niet deelnemen aan de derogatie. De voorwaarden uit de conceptderogatiebeschikking zijn opgenomen in Bijlage 1.

Kunstmestvervanging uit dierlijke mest
De afgelopen jaren heeft Nederland zich zeer actief ingezet voor het mogelijk maken van vervanging van kunstmest door hoogwaardige producten uit dierlijke mest binnen de Nitraatrichtlijn. Nederland heeft in april 2022 een aanvraag voor een landen-specifieke oplossing voor het gebruik van deze producten boven de gebruiksnorm dierlijke mest ingediend bij de EC, mede naar aanleiding van de motie Van der Plas, Bisschop en Boswijk (Kamerstukken 21501-32, nr. 1403). Dit maakte deel uit van de onderhandelingen met de EC over de derogatie voor graasdiermest. De EC heeft deze aanvraag nu niet in behandeling willen nemen en beschouwt kunstmestvervanging als een separaat traject. Ik blijf mij intensief inzetten voor kunstmestvervanging door dierlijke mest in Europees verband en ook met andere lidstaten.

Transitieregeling
Het kabinet beseft dat de gevolgen van de afbouw van de derogatie voor de derogatiedeelnemers erg groot zijn. Deze melkveehouders en andere bedrijven met een derogatievergunning worden na een lange periode waarin zij uit konden gaan van de derogatie, nu geconfronteerd met de afbouw van deze jarenlang aan Nederland verleende gunst. De boodschap komt juist op het moment dat zij met hun bedrijven aan de vooravond staan van een ingrijpende, noodzakelijke verduurzamingstransitie op het gebied van stikstof-, klimaat-, waterkwaliteit- en natuur. Hiervoor biedt het Rijk een integrale aanpak en kaders, via het NPLG, en ondersteuning. Waar voor de realisatie van de doelen van het NPLG tot 2030 de tijd is, zorgt het verlies van derogatie per 31 december 2025 ervoor dat de circa 16.500 derogatiedeelnemers al veel sneller voor een extra opgave staan. Het kabinet wil daarom deze derogatiedeelnemers met behulp van een tijdelijke en gedeeltelijke transitievergoeding ondersteunen, zodat zij deze periode kunnen benutten om op basis van de veranderende situatie en de toekomstige kaders de juiste afwegingen kunnen maken voor hun bedrijf. Het kabinet wil dat deze bedrijven vanuit een krachtige positie met hun bedrijf de transitie van het landelijk gebied in het kader van het NPLG kunnen starten en ook door kunnen maken.

Het verbeteren van de waterkwaliteit is onderdeel van de benodigde verduurzamingstransitie. Het kabinet wil daarom het behoud van grasland stimuleren en hiermee voorkomen dat grasland door derogatiedeelnemers wordt omgezet in bouwland voor de teelt van uitspoelingsgevoelige gewassen. Het kabinet wil stimuleren dat bedrijven de komende jaren een derogatievergunning blijven aanvragen, omdat hiervoor de verplichting geldt dat van het beschikbare areaal van deze bedrijven 80% grasland is. Kortom: door voldoende deelname aan de derogatieregeling, kunnen we het areaal grasland in Nederland de

komende jaren op peil houden. Ook na de afbouw van de derogatie is behoud van grasland noodzakelijk om te voorkomen dat de waterkwaliteit achteruit gaat. Het kabinet gaat onderzoeken op welke wijze in de periode tussen de afloop van de derogatie en de invoering van de wettelijke verplichting voor een aandeel permanent grasland in het kader van grondgebonden melkveehouderij, het behoud van grasland kan worden geborgd (bijvoorbeeld via een normerend kader of een stimulerend instrument. Deze regeling draagt bij aan bestendig areaal grasland.)

Het kabinet heeft om bovenstaande redenen het voornemen om een tijdelijke regeling vorm te geven, die voorziet in een transitievergoeding aan landbouwers die in 2021 een derogatievergunning hadden. Deze vergoeding ziet op een gedeelte van de extra kosten die deze derogatiedeelnemers moeten maken vanwege de afbouw van de derogatie. Voor deze regeling stelt het kabinet € 130 mln. beschikbaar. Deze regeling heeft een looptijd van maximaal 3 jaar en loopt van 1 januari 2023 tot uiterlijk 31 december 2025.

Het kabinet beseft dat de derogatiebeschikking een bredere uitwerking heeft en niet alleen impact heeft voor de derogatiedeelnemers. Ook andere bedrijven zullen geraakt worden door de te treffen maatregelen (bijvoorbeeld bedrijven die mest op de markt brengen en bedrijven die mest aanwenden). Deze regeling is dan ook slechts voor een korte periode en beperkte groep behulpzaam en vangt de meest directe impact van de afbouw van de derogatie op. Er moet in het kader van het NPLG veel meer gebeuren om de melkveehouders en andere agrarische ondernemers te helpen. In de brief over de toekomst van de landbouw zal ik verder ingaan op de toekomst voor de agrarische sectoren en de ondersteuning die de overheid de gehele agrarische sector in de grote transitie kan bieden. De overheid staat daar aan de zijde van de agrarische ondernemers en ook van de keten wordt een niet vrijblijvende bijdrage verwacht.
Gezien de juridische strenge kaders die gelden voor agrarische ondernemers, is het belangrijk te benadrukken dat met de voorgenomen regeling geen sprake mag zijn van ongeoorloofde staatssteun. De steun van de subsidieregeling zal worden gebaseerd op de De-Minimis Verordening Landbouw en de daarvoor geldende procedures.

De subsidieregeling wordt uitgevoerd door Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (hierna: RVO). De details zullen de komende tijd worden uitgewerkt, waarbij uiteraard in gesprek met sectorpartijen zal worden getoetst of de regeling aansluit bij de bedrijfspraktijk. De regeling zal zo eenvoudig mogelijk worden opgezet, om de uitvoering voor zowel de derogatiedeelnemers als RVO zo makkelijk mogelijk te maken. Dat betekent dat er gewerkt zal worden met forfaitaire bedragen en dat de regeling niet bedrijfsspecifiek zal kunnen zijn. Ik zal de Tweede Kamer op een later moment informeren over de nadere uitwerking van de regeling.

Ik kan mij voorstellen dat boeren veel vragen hebben naar aanleiding van deze brief. RVO zal onder andere via de website (www.rvo.nl) ondernemers verder informeren over de inhoud van de gehele conceptderogatiebeschikking en de wijze waarop ondernemers gebruik kunnen maken van de derogatie in 2022 en de

Directoraat-generaal
Agro
Directie Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit

Ons kenmerk
DGA-PAV / 22444891

komende jaren. Ondernemers met vragen over deze conceptbeschikking kunnen ook terecht bij RVO via het telefoonnummer 5.1.2.E

Vervolg
De procedure om tot een nieuwe beschikking te komen, is nog niet afgerond. De EC dient hiertoe de conceptderogatiebeschikking aan Nederland in het geplande Nitraatcomité op 15 september 2022 te agenderen. De lidstaten zullen dan in het comité een positief dan wel negatief advies over het voorstel van de EC geven om de conceptderogatiebeschikking aan Nederland te verstrekken. Het spreekt zich daarbij uit met een gekwalificeerde meerderheid van stemmen. Bij een positief advies stelt de EC de derogatiebeschikking vast. Hierover zal ik de Tweede Kamer vervolgens informeren. Bij een negatief advies van het Nitraatcomité zal ik de Tweede Kamer informeren over het proces dat dan gevolgd zal worden.

Tot slot
Mijn inzet is er steeds op gericht geweest derogatie verleend te krijgen. Ik heb in mijn brief van 25 februari 2022 reeds aangegeven dat Nederland met het 7e AP en het addendum de waterkwaliteitsdoelen tijdig zal realiseren. Deze conceptderogatiebeschikking biedt daarbij een stevige waarborg voor een tijdige realisatie van de waterkwaliteitsdoelen. Ik ben me er zeer van bewust dat deze uitkomst grote impact zal hebben in de agrarische sector en voor individuele bedrijven, met name na afloop van deze derogatiebeschikking in 2026.

Zoals ik ook eerder in deze brief heb aangegeven kunnen de gevolgen van deze uitkomst niet los worden gezien van de transitie naar een duurzame en krachtige landbouwsector via het NPLG en het perspectief voor de toekomst van de landbouw. In de komende periode zal de Tweede Kamer geïnformeerd worden over het advies van 5.1.2.E over invulling van de opgaves voor natuur, stikstof, klimaat, water en de toekomst van de Nederlandse landbouw (september 2022), de schets van de toekomst van de landbouw en het toekomstperspectief van de boeren (september 2022), de uitwerking van definitie voor een grondgebonden melk- en rundveehouderij, kaders van het NPLG: verdere richtinggevende doelstellingen en structurerende keuzes (oktober 2022) en de eerste kaders over een uitwerking van het leidende principe bodem-water sturend (oktober 2022).

Deze uitkomst verhoogt de (tijds)druk op het nemen van maatregelen die in het kader van de opgaven rond klimaat, water en natuur nodig zijn. Het kabinet en provincies ondersteunen de betrokkenen bij deze transitie in de landbouw en het landelijk gebied. In het NPLG zal nader in worden gegaan hoe de afbouw van de derogatie mogelijk tot andere ruimtelijke keuzes leidt en wat het effect is op het halen van de doelen. In oktober 2022 informeer ik u hier nader over. Ik zal de gevolgen uitdrukkelijk meenemen in mijn schets van de toekomst van de landbouw en het toekomstperspectief van de boeren, waarover ik de Tweede Kamer in september zal informeren.

Henk Staghouwer
Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Directoraat-generaal
Agro
Directie Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit

Ons kenmerk
DGA-PAV / 22444891

Bijlage 1 - Inhoud van de conceptderogatiebeschikking 2022-2025

In aanvulling op het afbouwpad zijn de volgende voorwaarden opgenomen in de conceptderogatiebeschikking.

Generieke voorwaarden conceptbeschikking

Geen derogatieverlening in specifieke gebieden
Vanaf PM is het niet meer mogelijk dat bedrijven in grondwaterbeschermingsgebieden en in Natura-2000 gebieden een derogatievergunning aanvragen voor percelen gelegen in deze gebieden. Vanaf 2024 kan dit ook gelden voor bedrijven in een zone rondom Natura-2000 gebieden. De aanwijzing van deze zone dient nog te worden vastgesteld waarbij het NPLG leidend is. Bij het aanwijzen van overgangsgebieden rondom Natura-2000 gebieden zal het wel of niet toekennen van derogatie daarbij als instrument kunnen dienen.
Met de bestuursovereenkomst grondwaterbeschermingsgebieden is met het 6e actieprogramma Nitraatrichtlijn ingezet om uiterlijk in 2025 nitraatconcentraties in het uitspoelingswater in de wortelzone te realiseren die gebiedsgemiddeld onder de 50 mg nitraat per liter liggen (Kamerstukken 33037, nrs. 250 en 431). In de afgelopen jaren is intensief met betrokkenen gewerkt aan het een gezamenlijke aanpak om dit te realiseren. Evaluatie heeft laten zien dat in deze voor niet uitspoeling meest kwetsbare gebieden met de gezamenlijke vrijwillige, doch niet vrijblijvende aanpak belangrijke stappen gezet, maar dat dit niet voldoende is om in alle 34 gebieden tijdig tot doelbereik te komen. Om doelbereik te realiseren zal daarom in overleg met de provincies, drinkwaterbedrijven en land- en tuinbouw voor grondwaterbeschermingsgebieden die door nutriënten worden verontreinigd, per 1 januari 2024 een pakket van verplichtende maatregelen moeten gaan gelden. Ik ben reeds met betrokken partijen in gesprek over de wijze waarop realisatie van doelbereik door bindende afspraken kan plaatsvinden. Ik zal de nadere uitwerking hiervan in samenhang met het NPLG laten plaatsvinden.

Aanwijzing verontreinigde gebieden
Eerder in deze brief heb ik aangegeven dat met het 7e AP de waterkwaliteitsdoelen nog niet overal gehaald zullen gaan worden. De uitwerking van het coalitieakkoord voorziet hierin door middel van het addendum op het 7e AP, waarin is aangegeven dat doelbereik van de opgave voor waterkwaliteit onderdeel is van de geïntegreerde gebiedsgerichte aanpak die wordt vormgegeven door het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG). Om te borgen dat de doelen ook daadwerkelijk behaald zullen worden door middel van het NPLG voorziet de conceptbeschikking in een aanwijzing van door nutriënten verontreinigde gebieden.

Per 1 januari 2023 worden de huidige "230-gebieden" (ofwel de zuidelijke en centrale zandgronden en lössbodems) beschouwd als door nutriënten verontreinigde gebieden en zullen de gebieden rond KRW-waterlichamen die niet voldoen eveneens onder deze aanwijzing vallen. Daarmee is 2023 een overgangsjaar totdat de nieuwe definitieve aanwijzing per 1 januari 2024 zal gelden. Voor de definitieve aanwijzing per 1 januari 2024 geldt dat de in 2023 aangewezen gebieden hier in elk geval per 1 januari 2024 onder moeten vallen.

Het areaal verontreinigde gebieden zal daarmee hoe dan ook niet krimpen, maar mogelijk wel uitbreiden.

In door nutriënten verontreinigde gebieden zal de laagste derogatienorm gelden. Dit kan betekenen dat een gebied waarvoor in 2022 het 250-regime geldt, in 2023 in het regime voor door nutriënten verontreinigde gebieden kan vallen waarvoor de laagste derogatienorm geldt. Opname van deze voorwaarde is in lijn met de uitspraak van het Europese Hof van Justitie in een zaak tegen Duitsland[3] waardoor Nederland voor 1 januari 2024 zogenaamde door nutriënten verontreinigde gebieden moet aanwijzen waarvan het grondwater en/of oppervlaktewater verontreinigd is met nutriënten (nitraat en fosfor) uit agrarische bronnen of het risico lopen hiermee verontreinigd te worden.

Wat de conceptbeschikking voorschrijft over door nutriënten verontreinigde gebieden betreft een nieuwe bepaling, die ik zorgvuldig zal uitwerken, omdat de gevolgen voor individuele bedrijven groot kunnen zijn. Ik zal de Tweede Kamer op korte termijn informeren over de wijze waarop ik hieraan uitvoering zal geven.

Voor de door nutriënten verontreinigde gebieden stelt de conceptbeschikking een aanvullende voorwaarde. Eerder in deze brief heb ik toegelicht dat de doelstelling uit de Green Deal, ten aanzien van een vermindering van nutriëntenverliezen in 2030 met 50% en leidend tot een afname van 20% van de toepassing van meststoffen, een belangrijk uitgangspunt voor de EC is. Dit heeft ertoe geleid dat in de conceptbeschikking een bepaling is opgenomen dat de hoogte van de stikstofgebruiksnormen, voor zowel derogatiebedrijven als niet derogatiebedrijven, in 2025 generiek met 20% verlaagd dienen te worden in deze aangewezen door nutriënten verontreinigde gebieden. Ook deze voorwaarde zal ik de komende tijd verder uitwerken.

Mestproductieplafonds
Sinds 2006 is de mestproductie door de veehouderij in Nederland gemaximeerd op 172,9 miljoen kilogram fosfaat en 504,4 miljoen kg stikstof. Deze plafonds komen overeen met de productiecijfers over het jaar 2002. Deze productieplafonds zijn vastgelegd in de Meststoffenwet. In de conceptbeschikking is een actualisering van deze nationale mestproductieplafonds voor stikstof en fosfaat opgenomen naar de waarden van 2020. Dit betekent een bijstelling van de nu geldende productieplafonds naar 150,7 miljoen kg fosfaat en 489,4 miljoen kg stikstof. Dit is een verlaging. Er vindt vervolgens een graduele reductie van 10% plaats op de bijgestelde plafonds in 2025. De Meststoffenwet zal daarom hierop worden gewijzigd.

Bufferstroken
PM – onderhandeling loopt nog

In het 7e AP is een maatregel opgenomen om bufferstroken, ook wel teeltvrije zones genoemd, te verbreden, waarbij gekeken zou worden naar waar een bredere zone effectief en relevant is. Het uitgangspunt van de EC is om langs alle wateren in Europa teeltvrije zones van minimaal 3 meter breed te hanteren.

[3] Judgment of the Court of 21 June 2018, European Commission v Federal Republic of Germany, C-543/16, ECLI:EU:C:2018:481.

Daarom zijn bredere teeltvrije zones opgenomen in de conceptbeschikking die ook voor de hele Nederlandse landbouwsector gaan gelden (zie bijlage). Ik vind het belangrijk dat dezelfde breedte van toepassing is voor de verschillende beleidsterreinen voor mest, gewasbescherming en GLB, zodat de teeltvrije zones in de praktijk beter uitvoerbaar zijn voor boer en overheid. Positief is dat ik gebruik heb kunnen maken van de uitzondering die voortkomt uit het GLB voor waterrijke gebieden, die in Nederland veel voorkomen. Hierdoor zal in waterrijke gebieden langs smalle percelen smallere breedte gaan gelden. Hierbij geldt wel dat de huidige breedte zoals nu geldend in het Activiteitenbesluit milieubeheer de minimumbreedte blijft.

Overig
Ten aanzien van de handhaving zal de uitvoering van de versterkte handhavingsstrategie mest worden vervolgd. De Peel, de Gelderse Vallei en Twente zijn eerder aangewezen als risicogebieden. De strategie dient te worden uitgebreid met regio's waarvoor de risicobeoordeling laat zien dat er sprake is van een hoog risico op bewuste niet-naleving. Onderdeel van de VHS is het realtime verantwoorden van dierlijke mest (rVDM), waarop in de afgelopen jaren reeds een grote inspanning is gedaan. Deze verantwoording dient 1 januari 2023 in te gaan. Voor zowel derogatie- als niet derogatiebedrijven zal gelden dat zij jaarlijks voorafgaand aan het groeiseizoen een bemestingsplan moeten opstellen.
Per 2024 dient een elektronisch bemestingsregister in werking te zijn waarin de toepassing van meststoffen en productie van mest is opgenomen. Alle bedrijven dienen per 2025 gebruik te maken van dit systeem.

Voorwaarden derogatiebedrijven
De voorwaarden specifiek voor bedrijven die deelnamen aan derogatie zijn vrijwel hetzelfde als de voorwaarden die op basis van de vorige beschikking golden. Dit betekent onder andere dat tenminste 80% van het areaal van derogatiebedrijven uit grasland bestaat, dat een landbouwer geen fosfaat uit kunstmest mag gebruiken, en dat een landbouwer een bemestingsplan moet opstellen en bijhouden. Nieuw is dat de verplichting tot de teelt van gras of bodembedekkers na maïs gaat gelden voor de door nutriënten verontreinigde gebieden (in plaats van voor zand- en lössgrond). Ook de voorwaarden voor het vernietigen van graszode op zand- en lössgrond zijn aangepast.
Uiteraard moeten derogatiebedrijven zich onverkort houden aan de gebruiksnormen voor fosfaat en totaalstikstof zoals deze zijn vastgelegd in de Meststoffenwet.

Directoraat-generaal
Agro
Directie Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit

Ons kenmerk
DGA-PAV / 22444891

Bijlage 2 – Geschiedenis derogatieverlening en aanvullende maatregelen

Nitraatrichtlijn en mogelijkheid tot derogatie

De Nitraatrichtlijn heeft tot doel om de waterverontreiniging die wordt veroorzaakt of teweeggebracht door nitraten uit agrarische bronnen te verminderen en verdere verontreiniging te voorkomen. Dit betreft grond- en oppervlaktewater. Lidstaten stellen elke vier jaar een actieprogramma van de Nitraatrichtlijn op waardoor de waterkwaliteit dient te verbeteren, de nitraatconcentratie in het bovenste grondwater onder de 50 mg/l komt, er geen verslechtering van de waterkwaliteit optreedt en een goede landbouwpraktijk wordt bedreven. Hiermee dient ook eutrofiëring van het oppervlaktewater te worden tegengegaan. Daarmee wordt bijgedragen aan het halen van de doelen van de Kaderrichtlijn Water, waar het de landbouw betreft. Met de Nitraatrichtlijnrapportage rapporteert Nederland over de waterkwaliteit aan de EC.

Op grond van de Nitraatrichtlijn dienen lidstaten normen te stellen aan de hoeveelheid stikstof uit meststoffen die mag worden gebruikt. Deze kunnen zij zelf vaststellen en dient gebaseerd te zijn op onttrekking van stikstof door het gewas, alsmede de toevoer van stikstof door bodem en bemesting. Voor gebruik van dierlijke mest geldt een aanvullende norm. In de Nitraatrichtlijn is deze hoogte van de gebruiksnorm voor dierlijke mest vastgesteld op 170 kg stikstof uit dierlijke mest per hectare per jaar. De richtlijn biedt de mogelijkheid om een hogere gebruiksnorm voor dierlijke meststoffen te hanteren, en dit is de zogenoemde 'derogatie'. Een derogatie mag geen afbreuk doen aan de doelstellingen van de Nitraatrichtlijn en dient gemotiveerd te worden aan de hand van objectieve criteria, zoals bijvoorbeeld lange groeiperiodes en gewassen met hoge stikstofopname. Hierbij ziet de EC ook toe op de naleving van de vereisten van de Nitraatrichtlijn door lidstaten.

Ten behoeve van het proces tot derogatieverlening door de EC moet overeenstemming met de EC bereikt worden over de inhoud van een actieprogramma en vindt weging door de EC plaats over aanvullende maatregelen door een lidstaat. Ook voorziet de Nitraatrichtlijn in het doorlopen van een procedure bij het Nitraatcomité, zoals beschreven in een brief aan de Tweede Kamer (Kamerstukken 33037, II, nr. 397). Kort gezegd geeft een lidstaat hierbij een drietal presentaties in Nitraatcomités, waarna de EC (onder voorwaarden) een conceptbeschikking voor derogatie opstelt en waarover vervolgens wordt gestemd door de lidstaten in een opvolgend Nitraatcomité.

De Nitraatrichtlijn en de actieprogramma's vormen een belangrijk kader voor de landbouw in Nederland. En daarbij is het belang van derogatie is niet alleen groot voor de melkveehouderij in Nederland, maar ook voor de gehele agrarische sector (Kamerstukken 33037, II, nrs. 404 en 439). Het gaat hierbij steeds om het vinden van een balans voor de werkbaarheid in de agrarische praktijk versus het recht doen aan het milieu.

Historie derogatieverlening en aanvullende maatregelen

Op basis van actieprogramma's en aanvullende maatregelen in het mestbeleid is aan Nederland vanaf 2006 derogatie verleend. De eerste derogatie van 2006-2009 kende een omvang van 250 kilogram stikstof per hectare per jaar voor

bedrijven waarvan zeventig procent van de tot het bedrijf behorende landbouwgrond werd beteeld met gras.[4] Als aanvullende voorwaarde is vanaf 1 januari 2006 een stelsel van productierechten voor varkens en pluimvee van kracht (dierrechten die tot doel hebben de productie van dierlijke mest door varkens en pluimvee te beperken). Een voorwaarde vanaf de eerste derogatieverlening is dat de omvang van de mestproductieniveaus in de veehouderij het niveau van 2002 niet mogen overschrijden.

De tweede beschikking vanaf 2010 is onder vrijwel dezelfde voorwaarden verlengd tot 31 december 2013.[5] In de daaropvolgende derogaties zijn de voorwaarden verder aangescherpt en zijn aanvullende maatregelen gesteld aan het Nederlands mestbeleid. Als gevolg van het feit dat in het zuidelijk zand- en lössgebied de kwaliteit van het grondwater nog niet voldeed aan de norm van de Nitraatrichtlijn en dat in het centrale zandgebied nog teveel overschrijdingen van die norm op individuele meetpunten werden geconstateerd golden in de derde beschikking voor de periode 2014-2018 gewijzigde voorwaarden waaronder een lagere derogatienorm van 230 kg stikstof uit dierlijke mest op zandgronden in de provincies Overijssel, Gelderland, Utrecht, Noord-Brabant en Limburg. Ook is een verhoging van het areaal grasland van 70% naar 80% doorgevoerd voor alle lidstaten die een derogatie willen verkrijgen.[6] Als aanvullende maatregel, vanwege de groei van de mestproductie ten opzichte van 2002 na het vervallen van het melkquotum, in Nederland is vanaf 1 januari 2014 een mestverwerkingsplicht ingesteld ten behoeve van het beperken van de druk op de mestmarkt. In aanvullingen hierop is in 2015 de Wet verantwoorde groei melkveehouderij van kracht geworden, gevolgd door de AMvB verantwoorde groei melkveehouderij in 2016, die in 2018 is vastgelegd in de Meststoffenwet, waarmee aanvullend grenzen zijn gesteld aan de groei van mestproductie op bedrijven die gerealiseerd mag worden door mestverwerking.

De daaropvolgende verleende beschikking voor 2018-2019 is voor twee in plaats van vier jaren aan Nederland verleend door de geconstateerde fraude met opslag, gebruik, vervoer en verwerken van mest eind 2017.[7] Als voorwaarde voor verlenging van deze derogatie gold de indiening en implementatie van een versterkte handhavingsstrategie mest, die in september 2018 aan de Europese Commissie is overlegd (Kamerstukken II, 33037, nr. 282). Als aanvullende voorwaarden is sinds 1 januari 2018 het stelsel van productierechten voor melkvee van kracht (fosfaatrechten). Aanvullend is het wettelijk vastleggen van de mestproductieplafonds van 2002 inclusief een handhavingssystematiek bij overschrijding van deze plafonds bepaald.

Voor de periode 2020–2021 is op 17 juli 2020 derogatie aan Nederland verleend.[8] Toen zijn wederom aanvullende voorwaarden gesteld door diverse ontwikkelingen die van invloed waren op de waterkwaliteit. Dit betreft onder andere de lokale droogte in 2017 en de landelijke droogte in 2018. Daarnaast hebben de gevolgen van de nationale stikstofproblematiek op het milieu en de waterkwaliteit geleid tot

[4] 2005/880/EG, 8 december 2005
[5] 2010/65/EU, 5 februari 2010
[6] 2014/291/EU, 16 mei 2014
[7] 2018/820/EC, 31 mei 2018
[8] 2020/1073/EC, 17 juli 2020

Directoraat-generaal
Agro
Directie Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit

Ons kenmerk
DGA-PAV / 22444891

de opname van aanvullende voorwaarden in relatie tot de stikstofproblematiek (Kamerstukken II, 33037, nr. 369).

In deze afgelopen periode is gebleken dat de Europese Commissie meer dan eerder de bredere context van de milieusituatie in Nederland betrekt bij haar afweging. Punten van zorg die de Europese Commissie onder meer naar voren brengt zijn de negatieve ontwikkeling van de waterkwaliteit in de afgelopen jaren (Kamerstuk 33037, nr. 369) en de stikstofproblematiek. Hieruit is gebleken dat derogatie geen gegeven is, zoals ook eerder aangegeven is (Kamerstukken II, 2021/22, 33037, nrs. 397 en 439).

Samengevat kenmerkt de historie van derogatieverlening zich door steeds aanvullende voorwaarden met het oog op het bereiken van de doelen van de Nitraatrichtlijn. Het is met name sinds 2014 nodig geweest stevige ingrepen in de landbouw in Nederland te moeten doen ten behoeve van het milieu met steeds veranderende eisen en ingrijpende gevolgen voor individuele boeren.

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>
Verzonden: vrijdag 9 september 2022 15:31
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E)
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E); 5.1.2.E (5.1.2.E); 5.1.2.E (5.1.2.E); 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E); 5.1.2.E (5.1.2.E); 5.1.2.E (5.1.2.E)
Onderwerp: RE: DOMUS-22464968-v2-Vragen_over_de_brief_van_5_september_2022_inzake_de_Stand_van_zaken_derogatie_van_de_Nitraatrichtlijn__
Bijlagen: DOMUS-22464968-v2-Vragen_over_de_brief_van_5_september_2022_inzake_de_Stand_van_zaken_derogatie_van_de_Nitraatrichtlijn__PM 5.1.2.E docx

Dag 5.1.2.E

Ik ben verder gegaan in de versie van 5.1.2.E en heb nog een paar opmerkingen toegevoegd.

Groet, 5.1.2.E

5.1.2.E 5.1.2.E | Directoraat-Generaal Water & Bodem | Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat | Rijnstraat 8 | Postbus 20904 | 2500 EX Den Haag | 5.1.2.E @minienw.nl | t + 5.1.2.E

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>
Verzonden: vrijdag 9 september 2022 14:56
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minezk.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>; 5.1.2.E 5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>
Onderwerp: RE: DOMUS-22464968-v2-Vragen_over_de_brief_van_5_september_2022_inzake_de_Stand_van_zaken_derogatie_van_de_Nitraatrichtlijn__

Tot en met vraag 66.

5.1.2.E

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E s@minlnv.nl>
Verzonden: vrijdag 9 september 2022 14:13
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E 5.1.2.E) < 5.1.2.E @minezk.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>; ' 5.1.2.E @minienw.nl' < 5.1.2.E @minienw.nl>; 5.1.2.E 5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>
Onderwerp: DOMUS-22464968-v2-Vragen_over_de_brief_van_5_september_2022_inzake_de_Stand_van_zaken_derogatie_van_de_Nitraatrichtlijn__

Beste allen,

Bijgevoegd de concept beantwoording van de feitelijke vragen derogatie. Gezien de deadline voor BPZ kunnen jullie nog reageren **tot uiterlijk 14.45 uur.**

Met vriendelijke groet,

5.1.2.E

Team Mest
Directie Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
Bezuidenhoutseweg 73 2594 AC Den Haag
Postbus 20401 2500 EK Den Haag

Email: 5.1.2.E @minlnv.nl
Tel. 5.1.2.E

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.
De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.
The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministerie van Landbouw,
Natuur en Voedselkwaliteit

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Prinses Irenestraat 6
2595 BD DEN HAAG

Directoraat-generaal Agro

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001858272854000

T 070 379 8911 (algemeen)
F 070 378 6100 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/lnv

Behandeld door
ir. 5.1.2.E

T 5.1.2.E
5.1.2.E @minlnv.nl

Ons kenmerk
DGA / 22464968

Uw kenmerk

Bijlage(n)

Datum
Betreft Feitelijke ragen over de brief van 5 september 2022 inzake de Stand van zaken derogatie van de Nitraatrichtlijn

Geachte Voorzitter,

Hierbij doe ik uw Kamer de beantwoording van de feitelijke vragen over de afbouw van de derogatie van de Nitraatrichtlijn toekomen. Alvorens ik de vragen beantwoord, ga ik in op vertrouwelijkheid van de conceptderogatiebeschikking en de gevolgen die deze vertrouwelijkheid heeft voor de beantwoording van de feitelijke vragen.

De gedetailleerde inhoud van de conceptderogatiebeschikking is vertrouwelijk totdat de Europese Commissie (hierna: EC) de beschikking heeft vastgesteld en bekendgemaakt. Dat betekent dat de inhoud nu niet voor eenieder openbaar kan worden. De EC is van mening dat openbaarmaking het besluitvormingsproces van de EC ernstig zou ondermijnen (artikel 4, derde lid, Eurowob).

In een dergelijk geval kan openbaarmaking alleen als een hoger openbaar belang openbaarmaking gebiedt. De toepasselijkheid van die uitzonderingsgrond is hier echter weinig aannemelijk, omdat de gevolgen van de conceptbeschikking voor 2022 zijn geduid met de brief van 5 september 2022 (Kamerstukken II 2021/22, 33037, nr. 450) en de conceptbeschikking bij een positief advies van het Nitraatcomité binnen enkele weken wordt vastgesteld en de gevolgen van de conceptbeschikking voor 2023 en verder dan alsnog openbaar worden. In afwijking van eerdere jaren zijn de hoofdlijnen van de conceptderogatiebeschikking reeds vóór de stemming in het Nitraatcomité met uw Kamer gedeeld, omdat daarmee de gevolgen voor het lopende jaar 2022 zo snel als mogelijk openbaar konden worden gemaakt.

Zolang de conceptbeschikking nog een vertrouwelijk karakter heeft, kan ik in deze beantwoording niet verder ingaan op inhoud van de beschikking dan ik heb gedaan in de voornoemde brief van 5 september jl., daarom kan ik bij een deel van de feitelijke vragen nu geen inhoudelijk antwoord geven en ben ik genoodzaakt naar de eerdere brief te verwijzen.

1
Welke gevolgen heeft het vervallen van de derogatie naar verwachting voor de stikstofuitstoot van de agrarische sector en de depositie op stikstofgevoelige natuur?

De Commissie Deskundigen Meststoffenwet (hierna: CDM) heeft eerder aangegeven dat de ammoniakemissie bij geen derogatie zeer waarschijnlijk lager zal worden omdat i) er minder eiwit gevoerd wordt aan koeien (dit leidt tot een lagere stikstof uitscheiding en daardoor minder ammoniakemissie uit zowel stallen als bij mesttoediening), ii) minder mest aan grasland en meer mest aan bouwland wordt toegediend (de ammoniakemissie uit mest toegediend aan bouwland is lager dan die toegediend aan grasland), iii) er mogelijk minder koeien en/of jongvee worden gehouden en iv) een deel van de mest die wordt toegediend aan landbouwgronden wordt vervangen door kunstmest en mogelijk mineralenconcentraten. De ammoniakemissies uit mestbewerking en -verwerking zal waarschijnlijk toenemen, maar dit effect is naar verwachting relatief klein. De ammoniakemissie zal verder kunnen dalen als geen derogatie leidt tot een krimp van het aantal varkens en/of overig rundvee.[1]

2
Kunt u uitleggen waarom de verwachte stikstofexcretie over 2022 door het CBS aan het einde van het tweede kwartaal naar boven is bijgesteld voor de sectoren varkens, pluimvee en overig? Komt dit door een stijging van het aantal dieren of door de voersamenstelling? Als het laatste het geval is, wat is er dan veranderd aan de voersamenstelling?

Het Centraal Bureau voor de Statistiek publiceert elk kwartaal de mestproductiecijfers en geeft een prognose af over de mestproductie over het gehele jaar. In de gepubliceerde tweede kwartaalcijfers over 2022 zijn door het CBS ook de voersamenstellingen en voerverbruik meegenomen op basis van de definitieve jaarcijfers 2021 (CBS, Dierlijke Mest en Mineralen 2021) die recent zijn verschenen. Bijstellingen zijn het gevolg van een combinatie van factoren en verschillen per sector. In dit CBS-rapport wordt dit nader toegelicht per sector.

3
Welk effect zal het verdwijnen van de derogatie concreet hebben op de waterkwaliteit?

Als boeren niet meer deelnemen aan derogatie vervalt voor hen de eis van 80% grasland. Daardoor kan het aandeel grasland gaan krimpen. Daarmee is er risico dat uitspoelingsgevoelige teelten toegepast worden met hogere nitraatconcentraties in het grondwater tot gevolg. Ik zet mij echter in om het areaal grasland, ook na derogatie, op peil te houden en zo deze negatieve effectieve te minimaliseren. Tevens kan door een verhoogde druk op de mestmarkt het frauderisico gaan toenemen, wat ook een verslechtering tot gevolg kan hebben.

4
Wanneer zijn de effecten op waterkwaliteit meetbaar?

De snelheid waarmee effecten van de landbouwpraktijk en weersomstandigheden in de waterkwaliteit meetbaar zijn verschillen per grondsoort. Op veen en kleigrond is dit in de winter al zichtbaar in het

[1] https://www.wur.nl/nl/show/milieueffecten-bij-geen-derogatie-van-de-nitraatrichtlijn.htm

water wat uit de wortelzone spoelt. In het zand gebied is dit na 1 jaar en in het lössgebied na ca 1,5 jaar.

5
Wat is de benodigde waterkwaliteit?

Ik ga er van uit dat u doelt op de benodigde waterkwaliteit bezien vanuit de Nitraatrichtlijn. De Nitraatrichtlijn heeft tot doel de waterverontreiniging die wordt veroorzaakt of teweeggebracht door nitraten uit agrarische bronnen te verminderen en verdere verontreiniging van dien aard te voorkomen. Voorts moet een Goede Landbouwpraktijk worden gestimuleerd en eutrofiëring van oppervlaktewater worden tegen gegaan. Een lidstaat stelt vast welke gebieden kwetsbaar zijn en welke maatregelen genomen moeten worden om aan de doelen te gaan voldoen, overeenkomstig de criteria uit bijlage 1 van de Nitraatrichtlijn met betrekking tot onder andere zoet oppervlaktewater en de streefwaarde van 50 mg nitraatconcentratie per liter in het grondwater.
Overigens heeft ook de Kaderrichtlijn Water (KRW) een goede waterkwaliteit tot doel. De beoogde waterkwaliteit is vastgelegd in de stroomgebiedbeheerplannen 2022-2027 (bijlage bij Kamerstukken 35325, nr. 5). De KRW bepaalt dat in 2027 alle maatregelen moeten zijn genomen die resulteren in chemisch schoon en ecologisch gezond water. Naast belasting door nutriënten uit de landbouw, zorgen ook andere bronnen voor watervervuiling.

6
Welke financiële gevolgen zal de afbouw van derogatie concreet hebben op (agrarisch) bedrijfsniveau, inclusief misgelopen inkomsten, extra kosten voor afzet en extra kosten voor het kopen van kunstmest?

In de conceptderogatiebeschikking worden door de Europese Commissie voorwaarden gesteld aan het verlenen van een derogatie op de Nitraatrichtlijn. Het gaat om voorwaarden waar Nederland, indien het Nitraatcomité positief adviseert en de Europese Commissie de derogatiebeschikking vaststelt, aan moet voldoen. De verwachting is dat deze voorwaarden voor bedrijven die de afgelopen jaren gebruik maakten van derogatie grote gevolgen hebben. Voor derogatiedeelnemers betekent het afbouwpad van de derogatie dat zij in de komende jaren minder stikstof uit dierlijke mest kunnen afzetten op eigen grond en daarvoor een andere afzetmogelijkheid nodig is. Daarnaast zal, indien een bedrijf de stikstofgift op gelijke hoogte wil houden, meer stikstof uit kunstmest nodig zijn, waarmee kosten gepaard gaan.
Daarnaast kan er ook sprake zijn van indirecte gevolgen voor agrarische ondernemers die geen gebruik maken van derogatie. De mestmarkt zal zich in de komende jaren opnieuw moeten gaan zetten, en daarbij spelen meer factoren een rol; in het bijzonder de totale mestproductie en de nutriënten in de mest, naast de mest afzetmogelijkheden. Naar verwachting heeft de afname van de mestplaatsingsruimte voor stikstof in dierlijke mest ten gevolge van de derogatievoorwaarden indirect gevolgen voor de afzet van andere dierlijke mest zoals varkensmest. Het is gezien de andere factoren die hier ook een belangrijke rol in hebben moeilijk een inschatting te geven van de mate waarin. Hogere mestafzetkosten voor de veehouderij betekenen voor een akkerbouwer mogelijk goedkopere beschikbare nutriënten, en daarmee lagere kosten.

7
Welke financiële gevolgen zal de afbouw van derogatie hebben voor het totale agrocomplex?

Voor het gehele agrocomplex zullen de financiële gevolgen naar verwachting negatief zijn. Over de gevolgen van geen derogatie heb ik uw Kamer geïnformeerd in mijn brief van 26 april jl. (Kamerstuk 33037, nr. 439).

8
Hoe heeft men de bron vastgesteld van stoffen/nutriënten in het oppervlaktewater?

In hoofdstuk 4 van de stroomgebiedbeheerplannen 2022-2027 (bijlage bij Kamerstukken 35325, nr. 5) is uitgebreid beschreven hoe de bron is vastgesteld van nutriënten en andere stoffen, die worden aangetroffen in het oppervlaktewater. De bronnen worden zoveel mogelijk in beeld gebracht voor ieder waterlichaam en zijn daarmee ook beschikbaar per stroomgebied. Daarbij is gebruik gemaakt van de landelijke emissie registratie (https://www.emissieregistratie.nl/) in combinatie met verschillende aanvullende regionale studies.

9
Hoeveel procent van het rioolwater kan het Nederlandse waterzuiveringssysteem aan?

Volgens de Bedrijfsvergelijking Zuiveringsbeheer wordt ongeveer 97% van het rioolwater gezuiverd (https://www.waterschapsspiegel.nl/wp-content/uploads/2019/09/Bedrijfsvergelijking-Zuiveringsbeheer-2018.pdf).

10
Klopt het dat veel watermeetpunten in steden liggen en de daar gemeten waterkwaliteit wordt toegerekend aan de landbouw?

De watermeetpunten liggen verspreid over het land om een representatief beeld te geven van de waterkwaliteit en de verschillende bronnen. Zie ook hoofdstuk 3 van de stroomgebiedbeheerplannen 2022-2027 (bijlage bij Kamerstukken 35325, nr. 5).

11
Welke rol ziet u concreet voor de keten in het opvangen van de klap van het verlies van de derogatie?

Over de rol van de keten in de landbouwtransitie zal ik uw Kamer nader informeren in de Kamerbrief over de toekomst van de landbouw.

12
Hoe gaat u het Gemeenschappelijk Landbouw Beleid (GLB) toepassen om verder te voorkomen dat grasland zal worden omgezet in bouwland?

Het Nationaal Strategisch Plan (NSP) voor het nieuwe GLB bevat in dit kader een aantal voorwaarden, conditionaliteit genoemd. Deze voorwaarden betreffen met name de goede landbouwpraktijken en milieucondities 1 en 9, ten aanzien van het behoud van het aandeel blijvend grasland in Nederland en een ploeg- en omzetverbod voor aangewezen ecologisch kwetsbaar blijvend grasland in Natura2000-gebieden. Daarnaast stimuleer ik blijvend grasland met de ecoregeling.

13

Kunt u schetsen hoe u het afbouwpad van de derogatie gaat laten samenhangen met de gebiedsplannen uit het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG)?

In voornoemde brief van 5 september 2022 (Kamerstukken II 2021/22, 33037, nr. 450) aan de Tweede Kamer is aangegeven dat voor de realisatie van de doelen van het Nationaal Programma Landelijk Gebied (hierna: NPLG) tot 2030 de tijd is. Het afbouwpad van de derogatie zorgt ervoor dat de derogatiedeelnemers al sneller voor een transitieopgave staan. In het kader van het NPLG zijn en zullen er middelen en instrumenten beschikbaar worden gesteld om de melkveehouders en andere agrarische ondernemers hierbij te ondersteunen. Dit zal in de gebiedsprocessen en in de gebiedsprogramma's nader worden geconcretiseerd zodat er maatwerk per gebied kan worden geleverd. In de brief over de toekomst van de landbouw zal ik verder ingaan op de toekomst voor de agrarische sectoren en de rol die de overheid daarin heeft.

14
Hoe wordt voorkomen dat boeren verantwoordelijk worden gehouden voor stoffen die via water uit het buitenland Nederland binnenkomen?

Nederlandse boeren worden niet verantwoordelijk gehouden voor stoffen die via water uit het buitenland Nederland binnenkomen. Er is een goed beeld van het aandeel dat via rivieren ons land binnenstroomt. Dat is onder meer beschreven in hoofdstuk 4.3.2 van de stroomgebiedbeheerplannen 2022-2027 (bijlage bij Kamerstukken 35325, nr. 5).

15
Kunt u een opsomming geven van wat de voordelen zouden zijn van het aanpassen van de stikstofgebruiksnormen in de Uitvoeringsregeling Meststoffenwet zodat er niet meer kunstmest wordt gebruikt?

De stikstofgebruiksnormen, zoals benoemd in bijlage A tabel 1 van de Uitvoeringsregeling Meststoffenwet zijn de Nederlandse uitwerking van de code voor goede landbouwpraktijk voor stikstofbemesting zoals benoemd in Artikel 4 van de Nitraatrichtlijn. Deze normen zijn gedifferentieerd naar gewas, grondsoort van het perceel en zijn gebaseerd op wetenschappelijk onderzoek. Een aanpassing van de stikstofgebruiksnormen, zodat er niet meer kunstmest wordt gebruikt, beperkt de plantenvoeding die voor een teelt optimaal is. Een beperking kan het risico op uitspoeling beperken, en mogelijk de efficiëntie van de toegepaste meststoffen verhogen.

16
Overweegt u om de stikstofgebruiksnormen in de Uitvoeringsregeling Meststoffenwet aan te passen zodat er niet meer kunstmest wordt gebruikt? Zo nee, waarom niet?

Nee, ik overweeg niet om de stikstofgebruiksnorm aan te passen om op die manier de aanwending van extra kunstmest als gevolg van het afbouwpad van de derogatie te voorkomen. In het zevende actieprogramma Nitraatrichtlijn is wel een evaluatie van de stikstofgebruiksnormen voorzien en in door nutriënten verontreinigde gebieden wordt een verlaging van de stikstofgebruiksnormen door de Europese Commissie verplicht. De aangepaste normen die hiervan het gevolg zijn, zullen leiden tot ~~Een aanpassing van de stikstofgebruiksnorm zal~~ een wijziging van de Uitvoeringsregeling Meststoffenwet ~~vergen~~. ~~Voor de overige gebieden geldt het pad zoals voorzien in het 7e actieprogramma.~~

17
Kunt u een indicatie geven van de extra kosten waar de gemiddelde derogatiehouder door het verlies van de derogatie mee wordt geconfronteerd?

In de kamerbrief van 26 april 2022 (Kamerstuk 33037, nr. 439) heb ik uw Kamer geïnformeerd over de mogelijke financiële gevolgen bij verlies van de derogatie. Bij het verlies van derogatie, zullen de financiële gevolgen per bedrijf verschillen. Voor individuele graasdierhouders, die in de afgelopen jaren gebruik maakten van derogatie, zal op bedrijfsniveau de plaatsingsruimte voor dierlijke mest afnemen, wat bij een ongewijzigde bedrijfsvoering zal leiden tot hogere kosten voor de afvoer van dierlijke mest. Daarnaast zal, indien een bedrijf de stikstofgift op gelijke hoogte wil houden, meer stikstof uit kunstmest nodig zijn waarmee kosten gepaard gaan.

18
Kunt u uiteenzetten wat de potentiële negatieve gevolgen zijn van meer kunstmestgebruik op het gebied van de waterkwaliteit, het klimaat en het milieu?

De lachgasemissie kan mogelijk toenemen als er meer kunstmest op grasland wordt gebruikt. De productie van kunstmest vraagt gebruik van fossiele energie. Naar oordeel van de CDM zal het effect op nitraatuitspoeling van toegenomen kunstmestgebruik ten opzichte van (runder)drijfmest beperkt zijn. Daarnaast verwacht zij mogelijk een kleine verbetering van de oppervlaktewaterkwaliteit vanwege toegenomen precisiebemesting met kunstmest.[2]

19
Hoe gaat u voorkomen dat het verlies van de derogatie gaat leiden tot het gebruik van meer kunstmest?

De hoogte van de totaalgebruiksnormen voor stikstof en fosfaat bepalen de mogelijkheden die een landbouwer heeft in het toepassen van kunstmest. Deze normen mogen niet overschreden worden. In het zevende actieprogramma Nitraatrichtlijn is een evaluatie van de stikstofgebruiksnormen voorzien en in door nutriënten verontreinigde gebieden wordt een verlaging van de stikstofgebruiksnormen door de Europese Commissie verplicht vanaf 2025. Daarnaast is het zo dat derogatiebedrijven net als onder vorige derogaties geen fosfaatkunstmest mogen gebruiken. De inhoud van de conceptbeschikking met betrekking tot dit punt is op dit moment nog vertrouwelijk en ik verwijs naar de toelichting hierover voorafgaand aan de beantwoording van deze feitelijke vragen.

20
Klopt het dat de waterkwaliteit meestal in de zomer gemeten wordt, wanneer door de droogte eventuele vervuiling extra geconcentreerd is, zo ja, waarom is dat?

De chemische stoffen van de Kaderrichtlijn Water worden het hele jaar gemeten en beoordeeld op zowel het jaargemiddelde als maximale waarden. Dit sluit aan bij de effecten die chemische stoffen kunnen hebben op gezondheid en het ecosysteem. De parameters die ondersteunend zijn aan de ecologische toestand van het zoete water worden veelal in de zomer gemeten, omdat flora en fauna vooral in de zomerperiode relevant zijn. Metingen voor grondwaterkwaliteit van het water dat uit de wortelzone spoelt, vinden plaats om het effect van het voorgaande groeiseizoen in beeld te brengen. Op

[2] https://www.wur.nl/nl/show/milieueffecten-bij-geen-derogatie-van-de-nitraatrichtlijn.htm

kleigrond is dat sneller dan op zandgrond. Daarom vinden deze grondwatermetingen plaats op kleigrond in de winter en op zandgrond in de zomer.

21
Hoe vergelijkt kunstmest met organische mest als het aankomt op uitspoelingsgevoeligheid en milieu- en klimaateffecten?

Beide producten hebben een verschillend milieu en klimaat impact. Anorganische meststoffen leveren direct beschikbare nutriënten, waarbij organische meststoffen eerst in de bodem omgezet moeten worden, en dus niet direct opneembaar zijn door de plant. Als deze nutriënten vrij komen in een periode dat er geen plantengroei is, vergroot dit het risico op uitspoeling. Voor de productie van kunstmest is veel aardgas nodig als grondstof en er ontstaat CO_2. Beide producten kunnen tot lachgas emissie leiden. Beide type meststoffen zorgen echter ook voor de vastlegging van CO_2 in gewassen en de bodem.

22
Hoe gaat u er precies voor zorgen dat de steunregeling voor de derogatiehouders rijmt met staatssteunregels?

De voorziene tijdelijke tegemoetkomingsregeling zal worden gebaseerd op de de-minimis verordening voor de landbouwsector ((EU) 1408/2013). Daarbij zullen de daarvoor geldende procedures worden gevolgd. Genoemde de-minimisverordening geeft aan dat steun die conform de de-minimisverordening wordt verleend en onder de betreffende de-minimisplafonds blijft, ~~geacht wordt~~ niet aan alle staatssteuncriteria hoeft te voldoen en vormt daarom geen staatssteun. Dat betekent dat de voorgenomen steunmaatregel niet voor goedkeuring door de Europese Commissie behoeft te worden gemeld bij de Europese Commissie.

Met opmerkingen [5.1.2.E **(D1]:** Ik dacht dat de regeling ook was voorgelegd aan EC? En dat de koppeling aan grasland mede reden was voor de houdbaarheid van de regeling? Als dat laatste klopt, dan zou ik dat toevoegen

23
Hoe denkt u in de periode tussen 2026, wanneer de derogatie afloopt, en 2032, wanneer eisen voor grondgebondenheid zullen worden gesteld, te borgen dat grasland niet wordt omgezet in bouwland? Hoe zet u hiervoor het NLPG specifiek in?

Zoals in voornoemde brief van 5 september jl. is aangegeven, gaat het kabinet onderzoeken op welke wijze in de periode tussen de afloop van de derogatie en de invoering van de wettelijke verplichting voor een aandeel grasland in het kader van een grondgebonden melkveehouderij, het behoud van grasland kan worden geborgd.

24
Hoe voorziet u ervoor te zorgen dat derogatiehouders die in verontreinigde gebieden zitten en waar dus mogelijk al eerder de derogatie zal worden afgebouwd, hun grasland niet zullen omzetten in bouwland?

Met de transitietegemoetkomingsregeling wil ik deelname aan derogatie stimuleren en voorkomen dat grasland door bedrijven wordt omgezet in bouwland. Zoals aangegeven in voornoemde brief van 5 september jl. voorziet de conceptbeschikking vanaf 2023 in een stapsgewijze, jaarlijkse afbouw van de derogatie, ook buiten door nutriënten verontreinigde gebieden. De tijdelijke transitietegemoetkomingsregeling wordt opgezet voor alle deelnemers aan derogatie die ook in 2021 deelnamen. Deze tegemoetkoming ziet op een gedeelte van de extra kosten die deze

derogatiedeelnemers moeten maken vanwege de afbouw van de derogatie, om zeker te stellen dat zij grasland behouden. In de tegemoetkoming wordt rekening gehouden met de mate van afbouw van de derogatie en de daarmee gemoeide extra kosten die deze bedrijven in verontreinigde gebieden door een snellere afbouw van derogatie moeten maken voor mestafvoer.

25
Zoekt Nederland per stroomgebied de bronnen van de vervuiling op zoals dat ook in Vlaanderen wordt gedaan, zo nee, waarom niet?

Hiervoor verwijs ik naar het antwoord op vraag 8. Daarnaast is het PBL in de Nationale Analyse Waterkwaliteit ingegaan op de verschillen per gebied (https://www.pbl.nl/sites/default/files/downloads/pbl-2020-nationale-analyse-waterkwaliteit-4002_0.pdf).

26
Om wat voor aanvullende eisen gaat het voor de verontreinigde gebieden precies, of waar wordt aan gedacht?

Het gaat in ieder geval om de toepassing van de laagste derogatienorm ~~-~~ die wordt afgebouwd volgens het schema 2023: 220 kg; 2024: 210 kg en 2025: 190 kg. ~~vanaf 2026 is geen derogatie meer mogelijk.~~ Na een positief advies van het Nitraatcomité zal de Europese Commissie de conceptbeschikking vaststellen daarna zal ik de Tweede Kamer de gehele beschikking sturen, waarin alle voorwaarden voor derogatieverlening staan uitgewerkt.

27
Wat bedoelt u precies met verontreinigde gebieden?

~~Het gaat hierbij om gebieden die door nutriënten vervuild zijn.~~ Nederland dient deze gebieden aan te wijzen in lijn met een uitspraak van het Europees Hof van Justitie over Duitsland.[3] De verdere inhoud hierover in de conceptbeschikking is op dit moment nog vertrouwelijk en ik verwijs naar de toelichting over de vertrouwelijkheid voorafgaand aan de beantwoording van deze feitelijke vragen.

28
Kunt u een indicatie geven van welke verontreinigde gebieden Nederland zal aanwijzen waar de derogatie sneller zal worden moeten afgebouwd en aanvullende eisen zullen worden gesteld?

Zoals vermeld in de brief van 5 september jl. kan ik u slechts aangeven dat het in 2022 gaat om het centrale en zuidelijke zandgebied en het lössgebied overeenkomstig de voorgaande aan Nederland verleende derogatiebeschikkingen. De verdere inhoud hierover in de conceptbeschikking is op dit moment nog vertrouwelijk en ik verwijs naar de toelichting over de vertrouwelijkheid voorafgaand aan de beantwoording van deze feitelijke vragen.

29

[3] Judgment of the Court of 21 June 2018, European Commission v Federal Republic of Germany, C-543/16, ECLI:EU:C:2018:481.

Welke van de voorwaarden voor de conceptbeschikking zullen ook gaan gelden voor boeren die geen gebruik maken van de derogatie?

De inhoud van de conceptbeschikking is op dit moment nog vertrouwelijk en ik verwijs naar de toelichting over de vertrouwelijkheid voorafgaand aan de beantwoording van deze feitelijke vragen.

30
Kunt u nader toelichten hoe de regelgeving ten aanzien van bufferstroken precies zal worden aangepast als voorwaarde voor de conceptbeschikking? Indien dit niet precies kan worden gecommuniceerd, kunt u een indicatie geven?

Zoals vermeld in voornoemde brief van 5 september jl. kan ik u slechts aangeven dat de regelgeving ten aanzien van bufferstroken meer in lijn zal worden gebracht met de voorwaarden die gelden voor het nieuwe GLB. De verdere inhoud hierover is op dit moment nog vertrouwelijk en ik verwijs naar de toelichting over de vertrouwelijkheid voorafgaand aan de beantwoording van deze feitelijke vragen.

31
Kunt u nader toelichten hoe de mestproductieplafonds precies zullen worden bijgesteld als voorwaarde voor de conceptbeschikking? Indien dit niet precies kan worden gecommuniceerd, kunt u een indicatie geven?

Zoals vermeld in voornoemde brief van 5 september jl. kan ik u slechts aangeven dat de mestproductieplafonds zullen worden bijgesteld in lijn met de verwachte resultaten van de maatregelen uit het 7e AP en het addendum. De verdere inhoud hierover is op dit moment nog vertrouwelijk en ik verwijs naar de toelichting over de vertrouwelijkheid voorafgaand aan de beantwoording van deze feitelijke vragen. Ik zal de Tweede Kamer zo snel als ik kan hierover verder informeren.

32
Klopt het dat de Nederlandse overheid de agrarische sector maatregelen oplegt, zoals de Bestuurlijk Overleg Open Teelt en Veehouderij lijst (BOOT-lijst), waarvan de effectiviteit niet bewezen is?

De BOOT-lijst bestaat uit 85 bovenwettelijke landbouwkundige maatregelen om de waterkwaliteit, waterkwantiteit en bodemkwaliteit te verbeteren. Overgrote deel van de maatregelen is gekoppeld aan een wetenschappelijke publicatie of onderzoeksgegevens uit praktijkonderzoek (o.a. Groenendijk, Van Gerven, Van Boekel en Schipper, "Maatregelen op en rond landbouwpercelen ter vermindering van de nutriëntenbelasting van water. Achtergrondinformatie effectiviteit landbouwmaatregelen ten behoeve van de Nationale Analyse Waterkwaliteit", KIWK rapport 2021-54). Deze maatregelen worden in bijvoorbeeld het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer gebruikt als mogelijke maatregelen om tot verbetering te komen – deze zijn zoals gezegd bovenwettelijk en worden niet verplicht opgelegd.

33
Klopt het dat de natuurbeheerders aan veel minder strenge normen hoeven te voldoen bij stikstofemissies dan boeren? Zo ja, waarom is dat?

Voor natuurgronden is een maximum gesteld aan de hoeveelheid fosfaat die mag worden opgebracht met dierlijke mest. Deze norm is daardoor beperkend voor de ruimte om stikstof uit dierlijke mest toe te passen. Voor deze gronden gelden vaak beheersovereenkomsten waarin gebruiksnormen voor mest

zijn opgenomen ten behoeve van natuurdoelen. Dat betekent in de praktijk op natuurgronden vaak dat minder dierlijke mest en kunstmest wordt toegediend dan op landbouwgronden. Regulering met strenge normstelling is vanwege de verschillen in gebruik van de gronden niet nodig. Dat blijkt ook uit gegevens over gemiddelde jaarlijkse nitraatconcentratie in het grondwater in Nederland. Op gronden met functie natuur is de nitraatconcentratie op een diepte van 5-15 meter onder het maaiveld gemiddeld ongeveer 10 mg/l lager dan op gronden met functie landbouw (~~BRON~~Bron: Fraters B. et al, 2020. Landbouwpraktijk en waterkwaliteit in Nederland; toestand (2016-2019) en trend (1992-2019), RIVM). Voor de uitrijmethode van mest op natuurgrond gelden dezelfde voorschriften als op landbouwgrond. De mest moet dus zo emissiearm mogelijk uitgereden worden en voldoen aan de eisen uit het Besluit gebruik meststoffen.

34
Klopt het dat er in Nederland 500 % meer ganzen zijn dan bij de vaststelling van de ecologische draagkracht van de Natura-2000 gebieden zijn vastgelegd, zo ja, hoe wordt hier rekening mee gehouden?

Bij sommige ganzensoorten zijn de aantallen in Nederland toegenomen. Waar de Natura2000 doelen ruim zijn bereikt, zijn lokale afnames geen probleem.

35
Waarop is de tijdelijke transitietegemoetkoming van 10.000 euro per bedrijf gebaseerd? Hoeveel bedrijven hebben genoeg aan een transitietegemoetkoming van 10.000 euro en hoeveel bedrijven komen tekort?

De tijdelijke transitietegemoetkomingsregeling voorziet in een tegemoetkoming voor bedrijven die in 2021 een derogatievergunning hadden en een nieuwe derogatievergunning aanvragen en verkrijgen en ziet op een gedeelte van de extra kosten die deze derogatiedeelnemers moeten maken vanwege de afbouw van derogatie. Voor deelnemers aan de derogatie betekenen de voorwaarden van deze beschikking dat zij in de komende jaren minder stikstof uit dierlijke mest kunnen afzetten op eigen grond en daardoor bij ongewijzigde bedrijfsvoering meer mest moeten afvoeren van hun bedrijf. In de tegemoetkoming wordt rekening gehouden met de mate van afbouw van de derogatie en de daarmee gemoeide extra kosten die deze bedrijven maken voor mestafvoer. We denken aan een tegemoetkoming per hectare landbouwgrond van het bedrijf. Dit verschilt per bedrijf, waardoor de tegemoetkoming per bedrijf verschillend zal zijn.

36
Welk effect heeft het afbouwpad voor boeren die niet deelnemen aan de derogatie?

Voor het antwoord op deze vraag verwijs ik naar het antwoord op vraag 6.

37
In hoeverre kunnen niet-derogatie bedrijven ook aanspraak maken op de transitievergoeding?

De transitietegemoetkomingsregeling voorziet alleen in een tegemoetkoming aan landbouwers die in 2021 een derogatievergunning hadden in relatie tot de afbouw van de derogatie en heeft het met de tijdelijke transitietegemoetkoming beoogde behoud van het areaal grasland.

Met opmerkingen [5.1.2.E **(D2]:** Snap ik niet. Het gaat toch om boeren die vanaf 2022 mee blijven doen aan dergogatie?

38
Wat betekent deze afbouwderogatie voor de (financiële) uitgangspositie van jonge boeren en tuinders? Op welke manier worden zij geholpen?

Voor ondernemers, ook jonge boeren en tuinders, leidt het afbouwpad van de derogatie tot extra vraagstukken over de toekomst van het bedrijf. Ik verwijs daarbij ook naar het antwoord op vraag 6. Ik wil boeren, en zeker ook jonge boeren en tuinders, ondersteunen bij de transitie. Hierover zal ik u informeren in de Kamerbrief over de toekomst van de landbouw.

39
Wat betekent dit afbouwpad voor de financierbaarheid van agrarische bedrijven door banken de komende tijd?

In algemene zin is het aan de financier om te beoordelen of bedrijven financierbaar zijn. Het afbouwpad stelt bedrijven die op dit moment gebruik maken van derogatie voor vraagstukken in de komende jaren, die sterk verschillen per bedrijf. Die vraagstukken op het individuele bedrijf zijn ook voor mij een grote zorg en daarom wil ik bijdragen aan een goede transitie, waarvoor ik onder andere ben gekomen met een tijdelijke transitietegemoetkoming voor derogatiebedrijven.

40
Wordt er bij de transitievergoeding rekening gehouden met hoe intensief een bedrijf is?

Gedacht wordt aan een tijdelijke transitieregeling die tegemoetkoming geeft aan derogatiebedrijven naar gelang de hectares, en daarmee de instandhouding van de hectares grasland, en de met die hectares gemoeide extra kosten die zij moeten maken voor mestafvoer.

41
Is het mogelijk dat het vervallen van de derogatie intensivering in de hand zal werken?

Ik neem aan dat u met intensivering doelt op een toename van de mestproductie in Nederland. De hoogte van de mestproductieplafonds, uitgedrukt in kilogrammen stikstof en fosfaat, is vastgelegd in de Meststoffenwet. Deze komen op dit moment overeen met de productie van 2002. Via de productierechtenstelsels wordt gewaarborgd dat de mestproductie niet de mestproductieplafonds overschrijdt.

42
Is er genoeg kunstmest beschikbaar om de afbouw van dierlijke mest te kunnen compenseren?

De afbouw van de bemestingsnorm voor stikstof uit dierlijke mest is in de conceptderogatiebeschikking in de eerste jaren (2023 en 2024) beperkt. De extra behoefte aan stikstofkunstmest zal daarom ook beperkt zijn. De kwantitatieve beschikbaarheid van kunstmest in Nederland wordt niet publiek gemonitord. Er zijn in Nederland een paar grote kunstmestproducenten, zoals Yara Sluiskil en OCI-Nitrogen in Geleen, die stikstofkunstmest produceren voor de Noord West Europese markt. Op dit moment hebben zij de productie in verband met de hoge gasprijs afgeschaald. Zij geven aan dat er momenteel nog wel meststoffen worden geleverd, maar dat er in het winterseizoen minder meststoffen gevraagd worden. Als de gasprijs voor langere tijd hoog blijft zal de beschikbaarheid van kunstmest onder druk kunnen komen staan.

43
Wat is de stand van zaken rondom een derogatie voor kunstmestvervangers van dierlijke oorsprong, welke voldoen aan de RENURE-criteria (Recovered Nitrogen form Manure-criteria) van het Joint Research Centra (JRC))?

Nederland heeft in april 2022 een aanvraag voor een landen-specifieke oplossing voor het gebruik van deze RENURE-producten ingediend bij de Europese Commissie, mede naar aanleiding van de motie Van der Plas, Bisschop en Boswijk (Kamerstuk 21501-32, nr. 1403). Dit maakte deel uit van de besprekingen met de Europese Commissie over de derogatie voor graasdiermest. De EC beschouwt kunstmestvervanging echter als een separaat traject. Ik zal mij intensief blijven inzetten voor kunstmestvervanging door dierlijke mest in Europees verband en ook met andere lidstate

Met opmerkingen [5.1.2.E **(D3]:** Aangeven of daarvoor nu al wel of niet iets is gepland

44
Hoe wordt de transitie naar kunstmestvervangers vormgegeven? Is hier al een concreet plan voor en op welke manier wordt dit gefinancierd?

Een transitie naar het gebruik van kunstmestvervangers kan worden ingezet als er duidelijkheid is van de Europese Commissie onder welke voorwaarden dierlijke mest verwerkt moet worden om het in te zetten als een kunstmestvervanger. Nederland heeft een verzoek bij de Europese Commissie ingediend dat uitgaat van de RENURE-criteria die ontwikkeld zijn door het JRC. Nederland heeft 48 miljoen euro gereserveerd om mest verwerkende bedrijven te stimuleren dierlijke mest hoogwaardig te verwerken. Op dit moment wordt de subsidieregeling hoogwaardige mestverwerking vormgegeven, waarbij ook de RENURE-criteria leidend zullen zijn. Naar verwachting wordt deze in het vierde kwartaal van 2022 opengesteld.

45
Hoe wordt ervoor gezorgd dat per 1 januari 2023, of zoveel eerder als mogelijk, de inzet van kunstmestvervangers van dierlijke oorsprong (welke voldoen aan de RENURE-criteria van het Joint Research Centra (JRC) boven op de stikstofgebruiksnorm voor dierlijke mest in Nederland mogelijk is?

Nederland heeft een verzoek bij de Europese Commissie, DG Milieu ingediend voor een landen-specifieke oplossing. Gevraagd is het gebruik van deze RENURE-producten voor de gebruiksnormen niet langer te mogen beschouwen als het gebruik van dierlijke mest, maar van kunstmest. Nederland zal zich ervoor inspannen de gesprekken over dit dossier na het Nitraatcomité opnieuw op te starten. Mocht dit niet leiden tot een oplossing voor 31 december 2022, dan zal gestreefd worden naar verlenging van de huidige pilots mineralenconcentraat en Kunstmestvrije Achterhoek.

46
Hoe staat het afbouwen van derogatie in verhouding tot de ambitie om als land minder afhankelijk te zijn van gas?

Deze derogatie bevat een afbouwpad voor het gebruik van stikstof uit dierlijke mest. Daarnaast worden er in nutriënt verontreinigde gebieden aanvullende eisen gesteld, zoals een verlaging van de stikstofgebruiksnormen vanaf 2025, wat het totale gebruik van stikstof (dierlijke mest en kunstmest) zal verlagen. Wat het effect is op het totale gasgebruik is niet bekend.

47
In hoeverre is dit plan praktisch uitvoerbaar voor de agrarische sector?

Daarover zal ik met de sector van gedachten wisselen als de derogatiebeschikking vastgesteld en openbaar is.

48
Kan de ambitie op het gebied van grondgebondenheid nog gehaald worden wanneer er een afbouwplan voor derogatie komt?

Ik ben momenteel bezig met de nadere uitwerking van grondgebondenheid. ~~Hierover is uw Kamer meermaals geïnformeerd.~~ Hierbij betrek ik de gevolgen van de afbouw van de derogatie.

49
Zijn de gewenste Grootvee-eenheidnormen (GvE-normen) nog haalbaar wanneer derogatie wordt afgebouwd?

Zoals in het antwoord op de vorige vraag aangegeven, ben ik momenteel bezig met de nadere uitwerking van grondgebondenheid, waarbij ik de gevolgen van de afbouw van de derogatie betrek.

50
Welk effect heeft het verdwijnen van derogatie op de bodemvruchtbaarheid?

Als er geen derogatie wordt verleend zal de hoeveelheid dierlijke mest die wordt toegepast worden beperkt. In veel gevallen zal dit gaan over runderdrijfmest en varkensdrijfmest. Deze mestsoorten bevatten wel organische stof, maar niet veel. Hierdoor kan het organische stof gehalte van de bodem wat gaan afnemen. Echter is het wel zo dat door toepassen van vanggewassen, rustgewassen en compost een grote verbetering van de bodemkwaliteit kan worden gerealiseerd. Deze maatregelen kunnen buiten de normen voor dierlijke mest worden toegepast.

51
Klopt het dat de Maatwerkaanpak als alternatief op het generieke 7e Actieprogramma nu voor veel boeren geen alternatief meer is, wanneer de bufferstroken verplicht generiek verbreed worden? Wat zijn hiervan de consequenties op het Nationaal Strategisch Programma (NSP) van het GLB?

Voor het 7e actieprogramma Nitraatrichtlijn en het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid zullen dezelfde teeltvrije zones gaan gelden, waarbij de zones gelden voor zowel mest als gewasbeschermingsmiddelen. Daarbij worden de teeltvrije zones (bufferstroken onder het GLB) in de conditionaliteit opgenomen en zijn daarmee een voorwaarde om aan het GLB te kunnen meedoen. Het gezamenlijke traject om te komen tot een handhaafbare, uitvoerbare, controleerbare en betaalbare aanpak die tot een gelijkwaardig of grotere waterkwaliteitsverbetering zal leiden als een deel van de maatregelen uit het 7e actieprogramma Nitraatrichtlijn, loopt momenteel nog. Ik wil hier niet op vooruitlopen op de uitkomsten van dit traject.

52

Is het waarschijnlijk dat akkerbouwers eerder zullen kiezen voor melkveemest in plaats van varkensmest wanneer derogatie wordt afgebouwd? Zo ja, hoe wordt de markt voor varkensmest opgevangen?

De akkerbouwer maakt een afweging in kosten en opbrengsten, en de nutriënten en organische stof in de mest. Daarbij is rundveemest vaak gunstiger qua nutriëntenverhouding en gehalte organische stof. De mestmarkt zal zich in de komende jaren moeten gaan zetten naar de nieuwe situatie, en daarbij spelen er meerdere factoren een rol zoals bijvoorbeeld de totale mestproductie, de nutriënten in de mest en de mest afzetmogelijkheden. Naar verwachting heeft de afname van de mestplaatsingsruimte voor stikstof in dierlijke mest ten gevolge van de conceptderogatiebeschikking indirect gevolgen voor de afzet van varkensmest. Het is gezien de andere factoren die hier ook een belangrijke rol in hebben moeilijk te voorspellen in hoeverre. De verwerking en daarmee plaatsing buiten de Nederlandse landbouw van een deel van het fosfaatoverschot is gereguleerd.

53
Hoe wordt omgegaan met de waarschijnlijke wijziging van het bouwplan van melkveehouders, aangezien het aantrekkelijker zal worden om af te wijken van de 80/20 regel wat uiteindelijk ook effect heeft op de waterkwaliteit?

Ik zet mij omwille van de waterkwaliteit in voor het op peil houden van het areaal grasland in Nederland, onder andere door met de tijdelijke transitietegemoetkomingsregeling deelname aan derogatie te stimuleren en zo het aandeel grasland op peil te houden. In de brief van 5 september jl. is aangegeven dat het kabinet gaat onderzoeken op welke wijze in de periode tussen de afloop van de derogatie en de invoering van de wettelijke verplichting voor een aandeel grasland in het kader van grondgebonden melkveehouderij, het behoud van grasland kan worden geborgd

54
Klopt het dat alle dierlijke mest van graasdierbedrijven al op het land is uitgereden en er nog geen duidelijkheid is over wat nu wel en niet is toegestaan?

In voornoemde brief van 5 september 2022 is de Tweede Kamer geïnformeerd dat de derogatienormen in 2022 gelijk zijn aan die in de voorgaande beschikking. De inzet is er steeds op gericht geweest gedurende het uitrijdseizoen duidelijkheid te kunnen geven over de inhoud van de derogatie. Ik besef goed dat het voor boeren tot onzekerheid heeft geleid dat deze duidelijkheid na het mest-uitrijdseizoen komt.

55
Hoe worden bedrijven tegemoetgekomen die nu te veel mest voor een verhoogde prijs hebben afgezet of in opslag hebben?

ANTWOORD ontbreekt: Er is geen tegemoetkoming voorzien voor bedrijven die nu meer mest hebben afgevoerd.

56
Klopt het dat de extra eisen die worden opgelegd om een derogatie toegewezen te krijgen zeer streng zijn, waardoor boeren met percelen in de 34 meest kwetsbare Grondwaterbeschermingsgebieden uitgesloten worden van derogatie terwijl zij al jaren werken aan de waterkwaliteit?

De verdere inhoud hierover is op dit moment nog vertrouwelijk en ik verwijs naar de toelichting over de vertrouwelijkheid voorafgaand aan de beantwoording van deze feitelijke vragen.

57
Wat zijn de voordelen van het verdwijnen van derogatie?

De ammoniakemissie zal afnemen omdat minder eiwit gevoerd wordt aan koeien (lagere excretie van ammoniakaal stikstof), minder mest toegediend wordt aan grasland en meer aan bouwland (mesttoediening aan bouwland leidt tot een lagere emissie dan op grasland), mogelijk minder koeien en/of jongvee worden gehouden, en een deel van de mest wordt vervangen door kunstmest. Als er geen derogatie wordt verleend, leidt dit tot een krimp van het aantal varkens en/of overig rundvee, dan zal de ammoniakemissie meer dalen. Daardoor zal de stikstofdepositie op natuur afnemen en het negatieve effect van stikstof op biodiversiteit worden verkleind.

58
Wat zijn de nadelen van het verdwijnen van derogatie?

Afbouw van derogatie betekent dat in Nederland voor alle landbouwgronden uitgegaan moet worden van de stikstofgebruiksnorm voor dierlijke meststoffen van 170 kilogram per hectare, zoals in de Nitraatrichtlijn is bepaald. Dit zal, op korte termijn, ~~grote~~ gevolgen hebben voor de mestmarkt in Nederland, waarbij naar verwachting melkveehouders de mest, die op het eigen bedrijf geproduceerd wordt niet langer volledig op het eigen bedrijf kunnen plaatsen, waardoor mest van het bedrijf naar elders zal moeten worden afgezet. De behoefte aan stikstof zal worden ingevuld met andersoortige meststoffen dan dierlijke mest, bijvoorbeeld door kunstmest. De akkerbouw zal naar verwachting minder mest uit de varkenshouderij toepassen en meer gebruik gaan maken van de mest uit de melkveehouderij. Tenslotte zal de afzet van mest naar buiten Nederland toenemen evenals het belang van mestverwerking. Als gevolg van deze veranderingen zullen de mestafzetkosten voor de veehouderijbedrijven sterk stijgen en voor melkveehouderijbedrijven zullen de kosten voor kunstmest toenemen.

Voor wat betreft het milieu zullen de ammoniakemissies uit mestbewerking en -verwerking waarschijnlijk toenemen. Wanneer grasland wordt omgezet in maisland zal de nitraatuitspoeling waarschijnlijk toenemen, en zal de agro-biodiversiteit en koolstofopslag waarschijnlijk afnemen. Ik zet mij echter in om het areaal grasland, ook na derogatie, op peil te houden en zo deze negatieve effecten te minimaliseren.

Ik verwijs u tevens naar eerdere brieven van mijn ambtsvoorganger (Kamerstukken II, 2021/22, 33037 nrs. 439, 446).

59
Wegen de voordelen van het verdwijnen van derogatie op tegen de nadelen?

Met opmerkingen [5.1.2.E **(D4]:** Let bij de formulering op de opmerkingen van de Commissie bij een eerder concept van de brief.

De Commissie Deskundigen Meststoffenwet heeft in 2020 advies uitgebracht over welke r
optreden door derogatie van de Nitraatrichtlijn (Kamerstukken II, 33037, nr. 369). Hieruit blijkt dat de derogatie positieve effecten heeft op de waterkwaliteit, het klimaat en de agrobiodiversiteit, vooral vanwege de eis die is gesteld aan het areaal grasland. Daar staat tegenover dat een derogatie kan

leiden tot een hogere ammoniakemissie vanwege de hogere toegestane dierlijke mestgift. Daarbij heb ik de Tweede Kamer meermaals geïnformeerd over de consequenties van geen derogatie (o.a. Kamerstukken II, 33037, nr. 404). Gegeven bovenstaande is steeds ingezet op het verleend krijgen van derogatie voor de periode 2022-2025.

60
Welke impact heeft een afbouwpad voor derogatie op de nog te ontwikkelen en uit te voeren gebiedsgerichte aanpak?

Ik verwijs u voor de beantwoording naar het antwoord op vraag 13.

61
Op welke wijze is uitvoering gegeven aan motie Bisschop, Geurts en Lodders (Kamerstuk 21501-32 nr. 1266) waarin de regering onder andere verzocht werd de Kamer zo veel als mogelijk te informeren over de verschillende stappen en contactmomenten bij de derogatieonderhandelingen met betrekking tot de aanvullende voorwaarden, de opstelling van het ministerie daarbij en de wijze waarop de sector betrokken is geweest? Hoe ziet, in dat kader, de tijdlijn van het afgelopen jaar eruit?

De betreffende motie ziet op de onderhandelingen over de derogatieverlening voor de jaren 2020 en 2021. Ik heb de Tweede Kamer hierover tot op heden nog niet geïnformeerd en zal dit zo spoedig mogelijk doen. Eerder heeft mijn ambtsvoorganger aangegeven de correspondentie met de Europese Commissie aan de Tweede Kamer nadat de onderhandelingen over de inhoud en voorwaarden van de derogatie zijn afgerond, toe te zenden. Ik zeg u nogmaals toe deze correspondentie snel met de Tweede Kamer te delen. Ik kan echter hierover nog niet precies aangeven wanneer dit dat zal zijn, omdat hierover ook afstemming met de Europese Commissie nodig is.
Ten aanzien van de tijdlijn kan ik de Tweede Kamer het volgende informeren. De gesprekken over verlening van derogatie kunnen niet los worden gezien van de gesprekken met de Europese Commissie over de totstandkoming van het 7e actieprogramma Nitraatrichtlijn (hierna: 7e AP) en het addendum daarop. Dit is gelegen in het feit dat een actieprogramma ten grondslag ligt aan verlening van derogatie. In onderstaande tijdlijn zijn de belangrijkste overleggen en contactmomenten van de minister van LNV en het ministerie van LNV met de diensten van de Europese Commissie (hierna: EC) over de besluitvormingsprocedure naar derogatie weergegeven. Hierbij dient te worden opgemerkt dat dit geen uitputtende lijst is. De sector is op gezette tijden op verschillende niveaus geïnformeerd over de stand van zaken ten aanzien van derogatie.

Eerste helft 2021
Begin 2021 heeft een ambtelijk overleg plaatsgevonden tussen de EC en LNV over het traject van het 7e AP en het traject naar derogatieverlening. Als gevolg van het controversieel verklaard zijn van het mestbeleid in de eerste helft van 2021, was het niet mogelijk in de eerste helft van 2021 inhoudelijke gesprekken te voeren met de EC over de inhoud van het 7e AP.
In mei 2021 is overleg geweest van de Europees Commissaris voor Milieu met Minister LNV over de stand van zaken met betrekking tot het 7e AP in verband met de politieke context in Nederland. In juni 2021 is hierover hoogambtelijk contact geweest tussen de EC en LNV.
In de zomer van 2021 zijn ambtelijke contacten tussen de EC en LNV geweest over agendering van Nederland in het Nitraatcomité van september 2021 ten behoeve van het geven van de eerste presentatie in het kader van de besluitvormingsprocedure naar derogatieverlening. Op 15 september 2021 heeft Nederland in dit verband de 1e presentatie in het Nitraatcomité gegeven.

Tweede helft 2021
Medio september 2021 heeft ambtelijk overleg tussen de EC en LNV plaatsgevonden over de inhoud van het ontwerp 7e AP. Eind september 2021 heeft de EC gereageerd op het ontwerp 7e AP. In november 2021 hebben diverse ambtelijke contacten plaatsgevonden tussen de EC en LNV. In november 2021 heeft hoogambtelijk overleg plaatsgevonden tussen de EC en LNV over agendering van Nederland in het Nitraatcomité van 15 december 2021 ten behoeve van het geven van de tweede presentatie in het kader van de besluitvormingsprocedure naar derogatieverlening. In november 2021 is overleg geweest van de Europees Commissaris voor Milieu met Minister LNV over agendering van Nederland in het Nitraatcomité van december 2021. In december 2021 is overleg geweest van Europees Commissaris voor Milieu Minister LNV met de over agendering van Nederland in het Nitraatcomité van 15 december 2021. Nederland heeft in het Nitraatcomité van 15 december 2021 niet de 2e presentatie in het Nitraatcomité gegeven in het kader van de besluitvormingsprocedure naar derogatieverlening (Kamerstukken II, 33037, nr. 433).

1e kwartaal 2022
In januari 2022 is overleg geweest van de Europees Commissaris voor Milieu met de Minister LNV over de inhoud van het coalitieakkoord in relatie tot het 7e AP. In de tweede helft van januari 2022 is hoogambtelijk contact geweest van LNV met de EC. In februari heeft ambtelijk overleg plaatsgevonden tussen LNV en de EC over de inhoud van het coalitieakkoord en het addendum op het 7e AP. In februari 2022 hebben ambtelijk contacten tussen de EC en LNV plaatsgevonden over de inhoud van het addendum op het 7e AP. Eind februari 2022 is overleg geweest van de Europees Commissaris voor Milieu met de Minister LNV over agendering van Nederland in het Nitraatcomité van 17 maart 2022. Nederland heeft in het Nitraatcomité van 17 maart 2022 de 2e presentatie in het Nitraatcomité gegeven in het kader van de besluitvormingsprocedure naar derogatieverlening. In maart 2022 is ambtelijk overleg geweest tussen LNV en de EC over de inhoud en voorwaarden van een derogatie.

April – 9 september 2022
In de periode april 2022 tot en met juni 2022 hebben ambtelijke overleggen en ambtelijke contacten plaatsgevonden tussen de EC en LNV over de inhoud en voorwaarden van een derogatie. Op 15 juni 2022 heeft Nederland in het Nitraatcomité de 3e presentatie in het Nitraatcomité gegeven in het kader van de besluitvormingsprocedure naar derogatieverlening.

In juli 2022 zijn hoogambtelijke en ambtelijke overleggen en contacten geweest tussen de EC en LNV over de inhoud en voorwaarden van een derogatie. In juli 2022 heeft hierover overleg plaatsgevonden vicevoorzitter van de Europees Commissie en de Europees Commissaris voor Milieu. In augustus en september 2022 hebben ambtelijke contacten plaatsgevonden tussen de EC en LNV. Op 15 september 2022 is stemming in het Nitraatcomité over de conceptderogatiebeschikking voorzien. Op 5 september 2022 (Kamerstukken II, 33037, nr. 450) heeft de minister van LNV de hoofdlijnen van de conceptderogatiebeschikking met het parlement gedeeld.

Met opmerkingen 5.1.2.E **5]:** Waarom staat hier gesprek minister met Commissaris niet.

62
Wordt er (volledig) uitvoering gegeven aan het te verwachten besluit van de Europese Nitraatcomité?

Ja. Nederland is een lidstaat van de Europese Unie (EU) en als zodanig gehouden uitvoering te geven aan Europese richtlijnen. Ditzelfde geldt voor uitvoeringsbesluiten, zoals een derogatie van de Nitraatrichtlijn, die door de Europese Commissie wordt verleend, nadat deze daartoe positief is geadviseerd door het Nitraatcomité dat met gekwalificeerde meerderheid van stemmen besluit.

63
Bestaat er een kans dat de EU een infractieprocedure wil opstarten jegens Nederland wanneer deze derogatie niet geaccepteerd wordt? Zo ja, op welke gronden?

Of er tegen Nederland een infractieprocedure wordt gestart is een bevoegdheid van de Europese Commissie. Het is daarmee aan de Europese Commissie of zij een onderzoek naar mogelijke schendingen van het EU-recht door Nederland opportuun acht.

64
Hoe lopen de meststromen in Nederland? Hoeveel mest blijft er nu op het eigen bedrijf, hoeveel mest wordt afgevoerd naar het buitenland en hoeveel mest gaat naar een agrarisch bedrijf in de buurt en hoeveel mest wordt verwerkt tot alternatief product?

Het CBS houdt deze gegevens bij onder in hun tabel Dierlijke mest: productie, transport en gebruik, kerncijfers. De laatste complete cijfers zijn van het jaar 2020.

Meststromen in Nederland in 2020 (in miljoenen kg):

	Stikstof	Fosfaat
Mestproductie	489	151
Stikstofverliezen in stal en wei	66	-
Gebruik op eigen bedrijf	251	73
Aanvoer naar agrarisch bedrijf	94	34
Export	43	29
Verwerkte mest (excl export)	18	8

65
Waarom krijgt Ierland wel derogatie toegekend en Nederland niet?

Op dit moment is de besluitvormingsprocedure voor derogatieverlening van de Nitraatrichtlijn aan Nederland nog niet afgerond en daarom kan nu niet gesteld worden dat aan Nederland geen derogatie is verleend. Op basis van de door Ierland verstrekte gegevens over de waterkwaliteit heeft de Europese Commissie een conceptderogatiebeschikking voor Ierland opgesteld. De lidstaten hebben een positief advies gegeven over de conceptderogatiebeschikking aan Ierland. In het afgelopen voorjaar is derogatie verleend.

66
Wat is de inhoudelijke reactie van de Europese Commissie op het argument dat het wegvallen van de derogatie eerder zal leiden tot verslechtering van de waterkwaliteit dan tot verbetering?

Op dit moment kan ik niet ingaan op een inhoudelijke reactie van de Europese Commissie opdat het wegvallen van derogatie eerder zou leiden tot verslechtering van de waterkwaliteit dan tot verbetering. De reden hiervoor is in de aanbieding bij deze beantwoording toegelicht. Wel kan ik aangeven dat in

eerdere brieven aan de Tweede Kamer is toegelicht dat er een waterkwaliteitsopgave voor Nederland is en dat de Europese Commissie de waterkwaliteit specifiek en de milieusituatie in den breedte nauwgezet volgt (Kamerstukken II 2019/20, 33037, nr. 369 en Kamerstukken II 2021/22, 33037 nr. 434). Bij een positief advies van de lidstaten in het geplande Nitraatcomité van 15 september 2022 zal de Europese Commissie de verlening van derogatie vervolgen en zijn bij de publicatie van de definitieve derogatiebeschikking de overwegingen bij die beschikking bekend.

67
Wat is de inhoudelijke reactie van de Europese Commissie op het argument dat het wegvallen van de derogatie zal leiden tot extra gebruik van kunstmest met bijbehorende gasgebruik en CO2-emissies?

De derogatie betreft het gebruik van stikstof uit dierlijke mest, wat bovenop de gebruiksnorm van 170 kg nitraat uit dierlijke mest per hectare per jaar wordt toegestaan. De inhoud van de conceptbeschikking en dus ook de overwegingen van de Europese Commissie zijn op dit moment nog vertrouwelijk en ik verwijs naar de toelichting hierover voorafgaand aan de beantwoording van deze feitelijke vragen.

68
Wordt ontlasting van huishoudens ook weleens gezuiverd via Individuele Behandeling van Afvalwater (IBA)? Zo ja, hoeveel stikstof komt hierbij vrij en in de natuur terecht?

In Nederland was in 2013 99,7% van de huishoudens aangesloten op een afvalwatersysteem, de hoogste aansluitingsgraad in de Europese Unie. Op dat moment was 0,3% (ongeveer 23.000) van de Nederlandse huishoudens aangesloten op decentrale voorzieningen, IBA's.[4] Er bestaan verschillende soorten IBA-systemen, maar ze hebben als gemeenschappelijk kenmerk dat ze huishoudelijk afvalwater kleinschalig zuiveren, waar geen aansluiting is op de riolering. Er zijn drie klassen IBA's, waarbij klasse 3A en 3B zijn ingericht om schadelijke stoffen voor het milieu als stikstof en fosfaat uit het afvalwater te halen. De stikstof die hierbij vrijkomt is verwaarloosbaar.

69
Kunt u nader aangeven om welke inhoudelijke redenen de Europese Commissie afbouw van de derogatie afdwingt? Waarom is de Europese Commissie de mening toegedaan dat de derogatie afbreuk zou doen aan de het bereiken van de doelstellingen in artikel 1 van de Nitraatrichtlijn en dat de motivering van de derogatie op basis van de criteria genoemd in bijlage III van de Nitraatrichtlijn onvoldoende zou zijn?

De afgelopen jaren is, ook onder derogatiebedrijven, de waterkwaliteit op veel plaatsen verslechterd. Daarnaast betrekt de Europese Commissie, meer dan bij eerdere derogaties, de milieutoestand in Nederland in den brede. Zo heeft ook de toestand van Natura 2000-gebieden een rol gespeeld bij de uiteindelijke afwegingen van de Europese Commissie.

70
Wat is de juridische basis om in de derogatiebeschikking (aanvullende) voorwaarden op te nemen die ook van toepassing zijn voor niet-derogatiebedrijven?

[4] Riolering in beeld 2013 p. 13.

Ik verwijs naar de beantwoording van vraag 67 waarin is aangegeven dat in eerdere brieven aan de Tweede Kamer is toegelicht dat er een waterkwaliteitsopgave voor Nederland is en dat de Europese Commissie de waterkwaliteit specifiek en de milieusituatie in den brede nauwgezet volgt (Kamerstukken 2019/20 II, 33037, nr. 369 en Kamerstukken II 2021/22, 33037, nr. 434).
In voornoemde brief van 5 september 2022 is toegelicht dat de Europese Commissie deze derogatieverlening ziet als ondersteuning van de in Nederland benodigde transitie van de landbouw waaronder de waterkwaliteit en de impact daarvan op het landelijk gebied door het Nationaal Programma Landelijk gebied.

71
Kunt u de conceptbeschikking voor het commissiedebat Mestbeleid (al dan niet vertrouwelijk) delen met de Kamer?

Voorafgaand aan de beantwoording van deze feitelijke vragen heb ik de vertrouwelijkheid van de inhoud van de conceptderogatiebeschikking toegelicht, ik verwijs hiernaar. In algemene zin is het mogelijk om een document vertrouwelijk bij de Tweede Kamer te inzage te leggen en een besloten commissiedebat te houden. Daarover moet de Europese Commissie dan wel van te voren geïnformeerd worden. Het houden van een besloten Commissiedebat is uiteraard een keuze van uw Kamer.

72
Welke gebieden in Nederland vallen buiten drinkwaterwingebieden?

Drinkwaterwingebieden zijn zones in Nederland waar water wordt opgepompt om drinkwater van te maken. Op https://www.atlasleefomgeving.nl/grondwaterbeschermingskaart-rondom-bronnen-voor-drinkwater is de grondwaterbeschermingskaart te vinden rondom bronnen voor drinkwater. Het overige deel van Nederland valt hier dus buiten.

73
Hoeveel extra kunstmest is er nodig om dezelfde stikstofbemesting te handhaven zonder derogatie?

Wanneer geen sprake meer is van de derogatie, kan een landbouwer 170 kg N per hectare opbrengen, waar hij met een derogatie in het maximale geval 250 kg N per hectare kan opbrengen. Hij kan dan dus 80 kg N/hectare in de vorm van drijfmest van graasdieren minder plaatsen. Wil hij echter hetzelfde bemestingsniveau aanhouden, dan zal hij 36 kg N per hectare in de vorm van kunstmest moeten aanvoeren als hij beweidt (werkingscoëfficiënt 45%) en 48 kg N per hectare als hij geen beweiding toepast (werkingscoëfficiënt 60%). In totaal is er in Nederland in 2021 753.338 hectare voor derogatie aangemeld. Dat zou beteken dat er in het uiterste geval tussen de 27 en 36 miljoen kg N in de vorm van kunstmest nodig is om de stikstofbemesting op hetzelfde peil te houden.

74
Hoeveel gas is er nodig om de extra kunstmest te produceren om dezelfde stikstofbemesting te handhaven zonder derogatie?

Dat is afhankelijk van welke kunstmest er gebruikt wordt. Meststoffen Nederland geeft aan dat de Nederlandse kunstmestproducenten ongeveer 1000 m^3 aardgas nodig hebben om 1 ton NH_3 te produceren.

75

Hoeveel extra vervoersbewegingen worden er verwacht door meer mestafvoer en kunstmesttoevoer?

Het aantal vervoersbewegingen zal toenemen, met name omdat er meer mest moet worden afgevoerd. Een exacte kwantificering is moeilijk te geven, aangezien dit sterk afhankelijk is van de keuzes die de boer maakt in de bedrijfsvoering met betrekking tot teeltplan, bemestingsniveau en waar mest afgezet gaat worden in de situatie dat de derogatie verdwijnt.

76
Wat is de berekende toename aan brandstofverbruik door de verwachte extra mestafvoer en kunstmesttoevoer?

Het aantal vervoersbewegingen en daarmee het brandstofverbruik zal toenemen, met name omdat er meer mest moet worden afgevoerd. Een exacte kwantificering is moeilijk te geven, aangezien dit sterk afhankelijk is van de keuzes die de boer maakt in de bedrijfsvoering maakt met betrekking tot teeltplan, bemestingsniveau en waar mest afgezet gaat worden in de situatie dat de derogatie verdwijnt.

77
Waarom is het mestprobleem niet in de jaren '60 opgelost, toen er voor het eerst voor is gewaarschuwd?

Regulering van het mestbeleid vindt sinds de jaren tachtig plaats en vanaf de jaren negentig wordt het kader gevormd door de Nitraatrichtlijn. Sindsdien worden elke vier jaar actieprogramma's Nitraatrichtlijn opgesteld door middel waarvan uitvoering aan het Nederlandse mestbeleid is gegeven. Met de Europese Commissie is steeds overeenstemming over de inhoud van deze actieprogramma's bereikt ten behoeve van verbetering van de waterkwaliteit.

78
Leidt het uitstel voor het beëindigen van de derogatie tot vertraging voor het bereiken van de kritische depositiewaarde? Zo ja, hoeveel?

Nee. Bedoeld wordt waarschijnlijk de doelstelling van het kabinet om in 2030 74% van de Natura2000-gebieden onder de Kritische Depositie Waarde (KDW) te krijgen. Dat doel is onafhankelijk van het wel of niet verkrijgen van derogatie vastgesteld. Rijk en provincies zullen met onder andere het Nationaal Programma Landelijk Gebied de benodigde maatregelen treffen om deze doelstelling te realiseren. Daartoe zullen in het NPLG onder meer ruimtelijke structurerende keuzes worden gemaakt die doorwerking hebben in de door provincies op te stellen gebiedsprogramma's.

79
Is er een wetenschappelijk rapport dat gedeeld kan worden dat onderbouwt dat afschaffen van de derogatie bijdraagt aan de doelen van de nitraatrichtlijn?

Aan de doelen van de Nitraatrichtlijn dient te worden voldaan ongeacht de mogelijkheid die de Nitraatrichtlijn biedt om een hogere gebruiksnorm voor stikstof uit dierlijke mest dan 170 kg per hectare toe te passen, de zogenaamde derogatie.

80

Welke extra maatregelen moeten genomen worden om de kritische depositiewaarde te behalen, nu er langer teveel mest mag worden uitgereden?

Bedoeld wordt waarschijnlijk de doelstelling van het kabinet om in 2030 74% van de Natura2000-gebieden onder de Kritische Depositie Waarde te krijgen. Het maatregelenpakket voor het realiseren van de doelen van de integrale aanpak wordt nog nader uitgewerkt in gebiedsprogramma's onder leiding van provincies en verder generiek beleid vanuit het Rijk. Bij het vaststellen van het NPLG in medio 2023 zullen ook de maatregelen worden vastgesteld waarmee de verschillende doelen van de integrale aanpak zullen worden gehaald. De doelstellingen van het kabinet voor wat betreft stikstofemissie -en depositie passen binnen het tijdspad voor de afbouw van de derogatie.

81
Om hoeveel bedrijven gaat het (die nu derogatie hebben, verliezen en/of compensatie krijgen)?

In 2021 is aan 16.528 bedrijven een derogatievergunning verleend.

82
Om hoeveel ton mest (extra over de periode tot 2026) gaat het?

Voor individuele graasdierhouders, die in de afgelopen jaren gebruik maakten van derogatie, zal op bedrijfsniveau de plaatsingsruimte voor dierlijke mest afnemen, wat bij een ongewijzigde bedrijfsvoering zal leiden tot meer afvoer van dierlijke mest. Bij een ongewijzigde bedrijfsvoering neemt de gebruiksruimte voor stikstof uit dierlijke mest in 2023 af met 7.086.000 kg N, in 2024 af met 14.001.940 KG N en in 2025 met 34.584.800 kg N.
De hoeveelheid dierlijke mest die extra van een derogatiebedrijf moet worden afgevoerd als gevolg van de afbouw van derogatie verschilt per bedrijf en is in totaliteit niet te kwantificeren omdat dit afhankelijk is van meerdere factoren, zoals bijvoorbeeld de mestproductie, de verhouding van de nutriënten in de mest, fosfaatruimte op een bedrijf en de bedrijfsvoering van een bedrijf en mogelijke aanpassingen hierin.

83
Hoe gaat voorkomen worden dat het gebruik van kunstmest toeneemt?

84
Hoeveel bedrijven hebben nu geen derogatie en wat zijn daar de belangrijkste redenen voor? Kunt u dat specificeren voor regio, grondsoort en type bedrijf (aantallen en soorten vee, mate van grondgebondenheid, aantallen dieren per hectare, etc.)

Ik kan uw vraag nu niet beantwoorden, omdat aan Nederland nog geen derogatie is verleend.

85
Klopt het dat boeren meer compensatie krijgen, naarmate de afname van de derogatie oploopt? Als dat zo is, is dan de schok na afloop van de derogatie én compensatie niet veel groter? Wat daarna?

Ja. Gedacht wordt aan een tegemoetkoming die bedrijven ontvangen naar gelang de hectares en daarmee de gemoeide extra kosten die zij moeten maken voor mestafvoer. Het gaat om een tijdelijke transitietegemoetkomingsregeling om het areaal grasland op deze bedrijven op peil te houden en deze

bedrijven tevens de gelegenheid te bieden om deze periode te benutten om op basis van de veranderende situatie en de toekomstige kaders de juiste afwegingen te kunnen maken voor hun bedrijf. Ik wil boeren ondersteunen bij de transitie. Hierover zal ik u informeren in de Kamerbrief over de toekomst van de landbouw.

86
Moet de compensatie van 130 miljoen euro niet vooral doelgericht zijn naar omschakeling? Is het niet effectiever om boeren die eerder omschakelen extra te belonen of te compenseren?

Hiervoor biedt het Rijk een integrale aanpak en kaders, via het NPLG, en ondersteuning. Voor de tijdelijke transitieregeling gaat het gericht om het stimuleren van deelname aan de derogatie en daarmee behoud van het areaal grasland. Gedacht wordt aan een tijdelijke transitieregeling die tegemoetkoming geeft aan derogatiebedrijven naar gelang de hectares, en daarmee de instandhouding van de hectares grasland.

87
Kunt u toelichtten hoe op beleidsniveau en bedrijfsniveau de samenhang tussen de vermindering van het uitrijden van mest en de emissies van stikstof wordt vormgegeven? Hoe gaan die elkaar versterken?

Diverse onderzoeks- en innovatieprogramma's, waarbij mijn ministerie betrokken is, werken aan deze koppeling tussen het uitrijden van mest en de emissie van stikstof. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het programma Bemest op z'n Best.[5]

88
Wat is de prijs (maatschappelijk, voor de overheid en voor boeren bedrijven) van het oplossen van derogatie en stikstofproblemen als dit met extensivering wordt bereikt versus technische maatregelen?

Het afbouwen van de derogatie betekent dat het gebruik van dierlijke mest per hectare moet worden beperkt en het stikstofvraagstuk vereist het beperken van de stikstofemissie naar de lucht. De bedrijven staan voor de opgave om hun bedrijfsvoering daarop aan te passen. Vanuit de overheid zal voor het realiseren van de benodigde transitie van de landbouw en het landelijk gebied een mix van maatregelen worden ingezet, waaronder technische maatregelen (mits bewezen effectief) en extensivering. Het exacte maatregelenpakket wordt voor een groot deel nog nader uitgewerkt in gebiedsprogramma's onder leiding van provincies. Daarbij wordt er per gebiedsplan een sociaal-economische impactanalyse gemaakt waarbij de hele gebiedsgerichte aanpak wordt geanalyseerd. Ik kan niet vooruitlopen op de gebiedsplannen en hoe de mix van maatregelen eruit zal zien. Ik kan met dat gegeven dus ook geen inschatting maken van de 'prijs' die dit met zich meebrengt.

89
Welke maatregelen (naast incentives als compensatie) gaat u nemen om omzetting van grasland te voorkomen?

Zoals in de brief van 5 september jl. is aangegeven, gaat het kabinet onderzoeken op welke wijze in de periode tussen de afloop van de derogatie en de invoering van de wettelijke verplichting voor een

[5] https://www.verantwoordeveehouderij.nl/nl/bemestopznbest.htm

aandeel grasland in het kader van een grondgebonden melkveehouderij, het behoud van grasland kan worden geborgd.

90
Welke mogelijk effectieve maatregelen gaat u niet nemen en waarom niet?

Bij overheidsingrijpen worden rechtmatigheid, doeltreffendheid, doelmatigheid en uitvoerbaarheid van beleid of regelgeving afgewogen naast de gevolgen van nieuw beleid of regelgeving voor betrokkenen en mogelijke neveneffecten.

91
Is er een 'stikstofbalans' voor Nederland (import in de vorm van uitlaatgassen, kunstmest en veevoer versus uitvoer in de vorm van landbouwproducten, uitspoeling en verwaaien naar het buitenland)? Als dit bestaat kunt u die delen? Als dit niet bestaat, kunt u die maken?

Het compendium van de leefomgeving (CLO) geeft een stroomschema voor stikstof en fosfaatstromen in de Nederland. Stroomschema voor stikstof en fosfor in de landbouw, 2020 | Compendium voor de Leefomgeving (clo.nl).

92
Is de afbouw van een gedoogregeling als de derogatie een ondernemersrisico waar de (Rijks)overheid niet voor hoeft te compenseren?

Derogatie is geen gedoogregeling. Een verplichting tot nadeelcompensatie voor de afbouw van derogatie is niet aannemelijk. Een derogatie is immers niet iets waar een lidstaat recht op heeft, maar een uitzondering die door de Europese Commissie onder voorwaarden kan worden toegestaan. Voorzienbaar was daarbij voor bedrijven dat Nederland niet tot in lengte van jaren over een derogatie zou beschikken. Het is dan ook niet aannemelijk dat het bij de extra kosten die bedrijven moeten maken als gevolg van de afbouw van de derogatie gaat om een buiten het normaal maatschappelijk risico vallende schade. Ook is de mate van vertrouwen die een bedrijf over het algemeen aan een tijdelijke vergunning, zoals de jaarlijks aan te vragen derogatievergunning, kan ontlenen gering. De tijdelijke tegemoetkomingsregeling is dan ook geen nadeelcompensatieregeling, maar een tegemoetkomingsregeling voor een deel van de extra kosten, gericht op behoud van het areaal grasland, voor bedrijven die een nieuwe derogatievergunning krijgen en in 2021 ook al een derogatievergunning hadden.

93
Waarom 'knelt de timing' voor de transitie van bedrijven op gebied van stikstof klimaat en water, zoals de brief stelt, als de derogatie voor de meeste betrokken bedrijven over dezelfde onderwerpen gaat en met dezelfde middelen bereikt kan worden? In hoeverre zijn de maatregelen nodig voor de afbouw van de derogatie anders dan een eerste stap in de richting van de doelen voor stikstof klimaat en water?

In voornoemde brief van 5 september 2022 aan de Tweede Kamer is aangegeven dat de richting van de ontwikkelingen van de afbouw van de derogatie en de transitie overeenkomsten kent, maar de timing knelt. Hierbij is aangegeven dat voor de realisatie van de doelen van het NPLG tot 2030 de tijd is,

terwijl daarentegen het afbouwpad van de derogatie al in de komende jaren tot een extra opgave leidt voor de derogatiedeelnemers.

94
Wiens timing zat het meeste mis, gelet op het gegeven dat er al heel lang (sinds voor het verlenen van de derogatie) kennis is dat er teveel mest wordt geproduceerd, en ook al decennia bekend is dat er teveel stikstof wordt uitgestoot en al decennia niet voldaan wordt aan de normen voor waterkwaliteit, luchtkwaliteit en natuurkwaliteit?

Ik kan niet herleiden aan wie u refereert en deze vraag gaat mijn inziens verder dan het feitelijke karakter van deze vragen.

95
Waarom is gekozen voor 80% grasland?

Dit was een voorwaarde in de vorige derogatiebeschikking. In de eerste derogatiebeschikking was het percentage grasland waarover een bedrijf met derogatie diende te beschikken 70%, sinds 2014 is dat aandeel verhoogd naar 80%. Deze derogatievoorwaarde hangt nauw samen met de onderbouwing van de Nederlandse derogatie voor graasdiermest op graasdierbedrijven, te weten de hoge stikstofopname en het lange groeiseizoen van grasland.

96
Wat zijn de gevolgen voor bedrijven (en landschappen) met relatief weinig grasland?

De gevolgen kunnen verschillend zijn per bedrijf. Ik kan daarom geen algemene duiding geven van de effecten voor de bedrijven met relatief grasland.

97
Wat is de samenhang tussen de doelen voor de compensatieregeling derogatie en regelingen in het GLB?

Het GLB heeft onder andere tot doel bij te dragen aan het milieu en het behoud van landschap en biodiversiteit. De tijdelijke transitietegemoetkoming heeft eveneens tot doel door deelname aan derogatie grasland te behouden en daarmee emissies naar het aquatisch milieu te voorkomen.

98
Welke doelen zijn gediend bij het afschaffen van derogatie op de Nitraatrichtlijn?

Voor wat betreft het milieu is vooral de biodiversiteit in Natura2000-gebieden gediend bij het sec afschaffen van de derogatie. Ik verwijs u tevens naar eerdere brieven van mijn voorganger (Kamerstukken II, 2021/22, 33037 nrs. 439, 446).

99
Bent u voornemens het voorstel om graasdierbedrijven verplicht grondgebonden te maken uit het actieprogramma voor de Nitraatrichtlijn te halen nu het met het verlies van de derogatie nog lastiger wordt om deze opgave te realiseren?

Ik ben momenteel bezig met de nadere uitwerking van grondgebondenheid. In het addendum op het 7e actieprogramma Nitraatrichtlijn heeft mijn ambtsvoorganger aangekondigd nog dit jaar een wetsvoorstel voor een grondgebonden melk- en rundveehouderij in consultatie te brengen. Ik zal bij de uitwerking van grondgebondenheid de gevolgen van de afbouw van de derogatie betrekken.

100
Waarom is er niet op voor gekozen om de derogatie te behouden in gebieden waar weinig problemen zijn met de waterkwaliteit?

Zoals is toegelicht in het 7e actieprogramma Nitraatrichtlijn en het addendum (Kamerstukken II, 33037, nr's. 431 en 434) resteren in heel Nederland opgaves met betrekking tot de grond- en oppervlaktewaterkwaliteit. Zoals in voornoemde brief van 5 september 2022 is aangegeven betreft dit de laatste derogatie voor graasdiermest aan Nederland. Het verder voortzetten daarvan, ook voor een kleiner gebied, is geen optie.

101
Ziet u mogelijkheden om Nederland wat betreft de Nitraatrichtlijn in verschillende gebieden op te knippen en opnieuw derogatie aan te vragen voor gebieden waar weinig problemen zijn met de waterkwaliteit in relatie tot bemesting?

Nee, ik zie hiertoe geen mogelijkheden. De conceptderogatiebeschikking is de uitkomst van de onderhandelingen met de Europese Commissie over de inhoud en voorwaarden. Het betreft een document van de Europese Commissie waarop geen aanpassingen meer zijn door te voeren. Daarbij resteren in bijna heel Nederland problemen met de waterkwaliteit zoals het 7e AP en het addendum heeft laten zien. Zoals in voornoemde brief van 5 september 2022 is aangegeven betreft dit de laatste derogatie voor graasdiermest aan Nederland. Het verder voortzetten daarvan, ook voor een kleiner gebied, is geen optie.

102
Ziet u mogelijkheden om de pilots voor een bedrijfseigen stikstofnorm verder op te schalen?

Nee, ik zie hiertoe geen mogelijkheden. De ruimte voor pilots is opgenomen in het vastgestelde 7e actieprogramma Nitraatrichtlijn. Hierbij is tevens opgenomen dat de BES-pilot in 2022 geëvalueerd wordt om te bepalen hoe verder gegaan zal worden met bedrijfsspecifieke stikstofbemesting in het 7e AP. Hierbij is ook afstemming met de Europese Commissie benodigd. Een verruiming hiervan kan met de totstandkoming van het 8e actieprogramma Nitraatrichtlijn weer gespreksonderwerp zijn met de Europese Commissie.

103
Komt u voor volgend jaar met een tijdelijke vrijstelling voor het gebruik van ammoniumsulfaat als kunstmestvervanger?

Nee, ik wil aansluiten bij bestaande mogelijkheden voor spuiwaters op de bijlage Aa van de Uitvoeringsregeling Meststoffenwet waarin o.a. stoffen die als meststof kunnen worden gebruikt, zijn aangeduid, voor overige producten wil ik aansluiten bij het RENURE traject.

104

Klopt het dat het doel van de tegemoetkomingsregeling is om derogatiebedrijven te stimuleren om tot en met 2025 van de derogatie gebruik te laten blijven maken? Zo nee, wat is dan het doel?

Ja, dit klopt. Deze regeling is erop gericht deelname aan de derogatie de komende jaren te bevorderen en daarmee het areaal grasland van deze bedrijven in de toekomst te behouden om te voorkomen dat de waterkwaliteit in Nederland achteruitgaat.

105
Moeten melkveehouders die in 2022 hebben bemest volgens de derogatienormen, nu nog de derogatie aanvragen bij de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) voor 2022?

Ja, deze bedrijven dienen voor 2022 nog een derogatievergunning aan te vragen. Hiervoor zal dit jaar nog een openstelling plaatsvinden.

106
Kunt u een schatting maken van de hoeveelheid stikstof uit kunstmest die derogatiebedrijven momenteel gebruiken, dus aanvullend op de 230 of 250 kg/ha uit dierlijke mest? Klopt het dat het ook mogelijk is om grasland en maïs te telen volgens de stikstofnorm van 170 kg/ha, zonder de hoeveelheid kunstmest te verhogen? Kunt u een schatting maken van het opbrengstverlies dat dat oplevert?

De stikstoftoediening uit kunstmest was gemiddeld 133 kg per hectare op derogatiebedrijven in 2020 (RIVM-rapport Landbouwpraktijk en waterkwaliteit, bijlage bij Kamerstuk 33037, nr. 445). Het is mogelijk om grasland en maïs te telen volgens de stikstofnorm van 170 kg/ha, zonder de hoeveelheid kunstmest te verhogen. Het verwachte opbrengstverlies hiervan is niet in beeld, omdat deze afhankelijk is van verschillende factoren.

107
Is het voor een lidstaat mogelijk en/of toegestaan om, na het verlies van derogatie, ook de totale bemestingsnorm voor stikstof te verlagen, om hiermee te voorkomen dat de inperking van het gebruik van dierlijke mest wordt opgevuld met kunstmest? Zo ja, op welke manier zou dit wettelijk vastgelegd kunnen worden? Zo nee, waarom niet?

Een lidstaat kan de totale bemestingsnorm voor stikstof verlagen. In door nutriënten verontreinigde gebieden wordt een verlaging van de stikstofgebruiksnormen door de Europese Commissie verplicht in 2025. Het vaststellen van nieuwe codes van goede landbouwpraktijk zal worden gebaseerd op een wetenschappelijk advies, dat rekening houdt met de actuele landbouwpraktijk. Dit betrek ik bij een evaluatie van de stikstofgebruiksnormen dat in het zevende Nitraatactieprogramma is aangekondigd.

108
Wanneer zult u de 'verontreinigde gebieden' aanwijzen?

In voornoemde brief van 5 september 2022 is aangegeven dat Nederland vanaf 2023 verontreinigde gebieden dient aan te wijzen. Aangezien de gebruiksnormen op een geheel kalenderjaar betrekking hebben, zal deze aanwijzing per 1 januari 2023 plaats moeten vinden.

109

Hoe groot zullen de bemestingsvrije bufferstroken langs waterwegen worden? Klopt het dat dit nu in lijn gebracht zal worden met de voorwaarden uit het nieuwe GLB, in plaats van dat u het GLB-NSP aanpast aan het 7e Actieprogramma Nitraatrichtlijn, wat u eerder van plan was?

Ik verwijs u voor een antwoord op deze vraag naar de beantwoording van vraag 30.

110
Worden de bufferzones langs waterwegen alleen bemestings- en spuitvrije zones, of ook teeltvrije zones? Klopt het dat het in principe mogelijk is om gewassen te telen zonder (kunst)mest en pesticiden? Wordt dit wel toegestaan in de bufferzones? Zo nee, waarom niet? Zo ja, hoe wordt hierop gecontroleerd?

Ik verwijs u voor een antwoord op deze vraag naar de beantwoording van vraag 30.

111
Wat zijn de argumenten voor en tegen het zo snel mogelijk instellen van een wettelijke verplichting voor zoveel mogelijk permanent grasland? Wat zijn de redenen om in 2030 of 2032 pas met een wetstraject hiervoor te beginnen?

Zoals eerder door mijn ambtsvoorganger aan uw Kamer is aangegeven, ben ik momenteel bezig met de nadere uitwerking van de definitie voor grondgebondenheid en ben ik voornemens in lijn met het addendum op het 7e actieprogramma Nitraatrichtlijn dit jaar een wetsvoorstel voor een grondgebonden melk- en rundveehouderij in het jaar 2032 in consultatie te brengen. Ik zal uw Kamer dit najaar informeren over de uitwerking van de definitie van grondgebondenheid. Het behoud van grasland zal ik in dit voorstel betrekken.

112
Wat zijn de verwachte effecten op het graslandareaal als derogatie verdwijnt?

Ik zet mij omwille van de waterkwaliteit in voor het op peil houden van het areaal grasland in Nederland, onder andere door met de tijdelijke transitietegemoetkomingsregeling deelname aan derogatie te stimuleren en zo het aandeel grasland te behouden. Zoals in de brief van 5 september jl. aangegeven gaat het kabinet onderzoeken op welke wijze in de periode tussen de afloop van de derogatie en de invoering van de wettelijke verplichting voor een aandeel grasland in het kader van grondgebonden melkveehouderij, het behoud van grasland kan worden geborgd.
De gevolgen van het verlies van derogatie voor het areaal grasland is niet te kwantificeren, omdat dit afhankelijk is van meerdere factoren zoals bijvoorbeeld de grondsoort waarop de percelen van het bedrijf gelegen zijn en de bedrijfsvoering van een bedrijf.

113
Wat is de verhouding van het percentage bedrijven dat aan de nitraatnorm voldoet tussen niet derogatiebedrijven en derogatiebedrijven naar regio?

Het percentage derogatiebedrijven dat in 2020 een nitraatconcentratie in het uitspoelingswater had dat hoger was dan de nitraatnorm verschilt per regio. Het RIVM geeft aan dat dit in de veenregio 8 procent was. In de kleiregio was dit 23 procent, in Zand 250 was dit 12 procent, in Zand 230 was dit 55 procent

en in de lössregio was dit 68 procent (zie tabel 3.9 van het RIVM rapport Landbouwpraktijk en waterkwaliteit op landbouwbedrijven aangemeld voor derogatie in 2020 (overheid.nl)).
De nitraatrichtlijnrapportage geeft voor de periode 2016-2019 aan dat het percentage bedrijven dat niet aan de nitraatnorm voldeed 3 procent was op veen, 18 procent was op klei, 37 procent was op zand en 51 procent was op löss (zie Tabel 4.5b van het RIVM rapport Landbouwpraktijk en waterkwaliteit in Nederland; toestand (2016-2019) en trend (1992-2019) (rivm.nl)).
De derogatierapportage en de nitraatrichtlijnrapportage zijn echter gebaseerd op verschillende meetnetten met verschillende typen bedrijven (derogatierapportage: derogatiemeet, nitraatrichtlijnrapportage: basismeetnet) waardoor bovengenoemde percentages niet goed met elkaar vergelijkbaar zijn per grondsoort. Het derogatiemeetnet is immers specifiek gericht op het monitoren van landbouwbedrijven met derogatie en het basismeetnet bestaat uit een combinatie van derogatie- en niet-derogatiebedrijven. Ook is het zo dat niet alle bedrijven in het derogatiemeetnet voldoen aan de voorwaarden om te worden meegenomen voor het basismeetnet. Voor meer details over de samenstelling van de meetnetten verwijs ik naar bovenstaande rapporten.

114
Welke wet of regeling zou gewijzigd moeten worden om melkveehouders te verplichten om minimaal 80% van hun grond als permanent grasland te houden?

Voor het antwoord op deze vraag verwijs ik naar het antwoord op vraag 113.

115
Kunt u een doorrekening overleggen waaruit blijkt dat verlies van derogatie bijdraagt aan de doelen van de nitraatrichtlijn?

Nee, ik kan hierover geen doorrekening overleggen. Ik wil hierbij opmerken dat ongeacht een verlening van een derogatie een lidstaat aan de doelen van de Nitraatrichtlijn zal moeten voldoen.

116
Wat houdt de begrotingsreserve apurement in en waarvoor is deze bedoeld?

De begrotingsreserve Apurement heeft betrekking op correcties die de Europese Commissie kan opleggen vanwege een niet EU-conforme uitvoering van regelingen waar EU middelen bij betrokken zijn. Door middel van een begrotingsreservesystematiek worden deze incidentele tegenvallers op de LNV begroting gedekt.

117
Welke precieze redenen draagt de Europese Commissie aan in de conceptderogatiebeschikking?

Uit deze vraag maak ik niet op naar welke redenen wordt verwezen. Indien dit de overwegingen in de conceptderogatiebeschikking betreft, is de inhoud van deze beschikking op dit moment nog vertrouwelijk en verwijs ik naar de toelichting hierover voorafgaand aan de beantwoording van deze feitelijke vragen.

118
In welke andere landen ziet de Europese Commissie, gelet op uw uitspraak in de Kamerbrief "De EC ziet deze derogatieverlening uitdrukkelijk als ondersteuning van de in Nederland benodigde transitie van de

landbouw (o.a. op het gebied van waterkwaliteit) en de impact daarvan op het landelijk gebied door het Nationaal Programma Landelijk Gebied", derogatieverlening nog wel als ondersteuning van de transitie van de landbouw?

Ik kan deze vraag niet beantwoorden, omdat hier gevraagd wordt naar het standpunt van de Europese Commissie. Het is dan ook niet aan mij om deze vraag te beantwoorden.

119
Hoeveel meer kunstmest zal naar verwachting meer worden gebruikt door de beëindiging van derogatie in de Nederlandse landbouw, en wat zijn de effecten hiervan op klimaat en water-, lucht- en bodemkwaliteit?

De hoeveelheid kunstmest, die na beëindiging van de derogatie meer gebruikt zal worden, is afhankelijk van de gewaskeuzes die de landbouwer maakt, de mogelijkheid om kunstmestvervangers uit dierlijke mest te kunnen gebruiken en de economische afweging die de boer maakt bij de aanschaf en gebruik van extra kunstmest ten opzichte van meeropbrengsten die deze kunstmest oplevert. Daarbij is de landbouwer gehouden aan de totaalgebruiksnorm(en) voor stikstof en fosfaat die op grond van de Meststoffenwet gelden.

120
Wanneer zijn de komende beslismomenten in het Europese kunstmestvervangingstraject, en waar gaan die concreet over?

Beslismomenten zijn niet gepland.

121
Welke maatregelen zijn mogelijk om te voorkomen dat dierlijke mest wordt vervangen door kunstmest?

De hoogte van de totaalgebruiksnormen voor stikstof en fosfaat bepalen de mogelijkheden die een landbouwer heeft in het toepassen van kunstmest. Deze normen mogen niet overschreden worden. De inhoud van de conceptbeschikking met betrekking tot dit punt is op dit moment nog vertrouwelijk en ik verwijs naar de toelichting hierover voorafgaand aan de beantwoording van deze feitelijke vragen.

122
Leidt de afbouw van derogatie naar verwachting tot een mestoverschot, en zo ja hoe groot, en wat zal dit naar verwachting doen met de prijs?

De afbouw van de derogatie leidt naar verwachting tot een hoger mestoverschot. Naar verwachting heeft de afname van de mestplaatsingsruimte voor stikstof in dierlijke mest ten gevolge van de afbouw van de derogatie indirect gevolgen voor de afzet van dierlijke mest. Het is gezien de verschillende factoren die hier van invloed op zijn moeilijk een inschatting te geven van de mate waarin en het effect op de mestafzetprijzen.

123
Is de veronderstelling juist dat de aanvullende voorwaarden met betrekking tot het tijdig realiseren van doelbereik voor de waterkwaliteitsopgave juridisch gezien thuishoren in het actieprogramma en niet in de derogatiebeschikking?

Zoals in de beantwoording op vraag 67 is aangegeven is in eerdere brieven aan de Tweede Kamer toegelicht dat er een waterkwaliteitsopgave voor Nederland is en dat de Europese Commissie de waterkwaliteit specifiek en de milieusituatie in den brede nauwgezet volgt (Kamerstukken II 2019/20, 33037, nr.. 369 en Kamerstukken II 2021/22, nr. 434). De Europese Commissie betrekt deze bij een aanvraag voor derogatie door een lidstaat. Dat heeft er nu en ook bij verlening van eerdere derogatiebeschikkingen toe geleid dat aanvullende voorwaarden zijn opgenomen in de derogatiebeschikking die breder gelden. Ik verwijs hiervoor bijvoorbeeld naar de aanvullende eis in de derogatiebeschikking voor de jaren 2020 en 2021 die ziet op de totale hoeveelheid geproduceerde dierlijke mest.

124
Wat bedoelt u met de zinssnede dat de regelgeving ten aanzien van bufferstroken aangepast wordt in lijn met het nieuwe GLB? Is de veronderstelling juist dat het gaat om bufferstroken van twee meter, zoals op de website van RVO bij conditionaliteiten wordt aangegeven, en niet om bufferstroken van drie meter?

Met deze passage bedoel ik dat de regelgeving ten aanzien van bufferstroken tussen het mestbeleid en het GLB niet zullen verschillen. De inhoud van de conceptbeschikking met betrekking tot de bufferstroken is op dit moment nog vertrouwelijk en ik verwijs naar de toelichting hierover voorafgaand aan de beantwoording van deze feitelijke vragen.

125
Wat betekent het concreet dat, gelet op uw uitspraak in de Kamerbrief "Ook zullen de mestproductieplafonds worden bijgesteld in lijn met de verwachte resultaten van de maatregelen uit het 7e AP en het Addendum" en op welk moment gaat de Kamer hier nader over geïnformeerd worden?

De inhoud van de conceptbeschikking met betrekking tot de mestproductieplafonds is op dit moment nog vertrouwelijk en ik verwijs naar de toelichting hierover voorafgaand aan de beantwoording van deze feitelijke vragen. Ik zal de Tweede Kamer zo snel als ik kan hierover verder informeren.

126
Wat betekent uw uitspraak in de Kamerbrief "Zoals een verlaging van de stikstofgebruiksnormen vanaf 2025" concreet en op welk moment gaat de Kamer hier nader over geïnformeerd worden?

De inhoud van de conceptbeschikking met betrekking tot de stikstofgebruiksnormen is op dit moment nog vertrouwelijk en ik verwijs naar de toelichting hierover voorafgaand aan de beantwoording van deze feitelijke vragen. Ik zal de Tweede Kamer zo snel als ik kan hierover verder informeren.

127
Wat betekent uw uitspraak in de Kamerbrief "Tevens wordt de regelgeving ten aanzien van bufferstroken aangepast in lijn met het nieuwe GLB", concreet en op welk moment gaat de Kamer hier nader over geïnformeerd worden?

Ik verwijs hiervoor naar de beantwoording van het antwoord 126.

128

Wat zijn, gelet op uw uitspraak in de Kamerbrief "De Europese Commissie beschouwt kunstmestvervanging echter als een separaat traject, waarin ik mij intensief zal blijven inzetten voor kunstmestvervanging door dierlijke mest in Europees verband en ook met andere lidstaten", op dit moment de bezwaren in Brussel tegen kunstmestvervangers? Op welke wijze denk het kabinet snel te komen tot Europese toestemming voor kunstmestvervangers?

Voor het antwoord op deze vraag wordt verwezen naar het antwoord op vraag 46.

129
Waarop is de 130 miljoen euro gebaseerd, die het kabinet beschikbaar stelt voor compensatie?

Dit is gebaseerd op een inschatting van het benodigde budget voor de tegemoetkoming van derogatiebedrijven voor een gedeelte van de extra kosten die zij moeten maken vanwege de afbouw van derogatie en de uitvoeringskosten van deze regeling.

130
Hoe groot is het verwachte productieverlies, en wat betekent dat voor het winstverlies van een boer?

Het verwachte productieverlies voor derogatiebedrijven is niet in beeld, omdat deze afhankelijk is van de bedrijfsvoering van individuele bedrijven. Een landbouwbedrijf heeft de keuze om extra stikstofkunstmest of ander organische meststoffen gebruiken.

131
Kan de 130 miljoen ook geoormerkt worden voor specifieke maatregelen, zoals extensivering, en waarom wel of niet?

Het kabinet heeft 130 miljoen beschikbaar gesteld om een tijdelijke regeling vorm te geven die voorziet in een transitietegemoetkoming aan landbouwers die in 2021 een derogatievergunning hadden. De regeling ziet op een tegemoetkoming van een gedeelte van de extra kosten die deze derogatiedeelnemers moeten maken vanwege de afbouw van derogatie, om zeker te stellen dat zij grasland behouden.

Het kabinet heeft € 130 miljoen beschikbaar gesteld om een tijdelijke regeling vorm te geven die voorziet in een transitietegemoetkoming aan landbouwers die in 2021 een derogatievergunning hadden en opnieuw een derogatievergunning verkrijgen. De regeling ziet op een tegemoetkoming van een gedeelte van de extra kosten die deze derogatiedeelnemers moeten maken vanwege de afbouw van derogatie, om zeker te stellen dat zij grasland behouden.

132
Kan er worden gegarandeerd dat bedrijven die compensatie ontvangen niet meer kunstmest mogen gebruiken?

Nee, de tijdelijke transitietegemoetkomingsregeling voorziet in een tegemoetkoming voor een gedeelte van de extra kosten die deze derogatiedeelnemers moeten maken vanwege de afbouw van derogatie, om te stimuleren dat deze bedrijven derogatie de komende jaren een derogatievergunning aanvragen. Deze bedrijven zijn verplicht te voldoen aan de in het kader van de nieuwe derogatie gestelde voorwaarden en voorschriften.

133
Hoe groot, gelet op uw uitspraak in de Kamerbrief "De transitieregeling wordt in 2023 gedekt vanuit de 'begrotingsreserve apurement", is de begrotingspost 'apurement' en voor welk bedrag wordt er komend jaar geld overgeheveld naar de transitieregeling?

De stand per 1/1/2023 van de begrotingsreserve Apurement zal volgens huidige inzichten € 70,7 mln zijn. De uitgaven van transitieregeling incl. uitvoeringskosten m.b.t. het jaar 2023 worden geraamd op circa € 21 mln. De daadwerkelijke uitgaven zijn echter sterk afhankelijk van de wijze waarop en de snelheid waarmee een concrete transitieregeling is vorm gegeven. Het exacte bedrag dat ten laste van Apurement wordt gebracht, zal in een later stadium bepaald worden.

134
Wat bedoelt de minister met de niet-vrijblijvende bijdrage die hij van de gehele keten verwacht aan de landbouwtransitie?

Over de rol van de keten in de landbouwtransitie zal ik uw Kamer verder informeren in de Kamerbrief over de toekomst van de landbouw.

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB <5.1.2.E @minienw.nl>
Verzonden: dinsdag 13 september 2022 08:53
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E)
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E); 5.1.2.E 5.1.2.E 5.1.2.E is); 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB; 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB; 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB
Onderwerp: RE: instructienota nitraatcomite
Bijlagen: DOMUS-22460828-v14-Advisering_Nitraatcomité_15_september_2022 5.1.2.E .docx

Dag 5.1.2.E

Bedankt voor de informatie. Eens met de algemene inbreng bij het Nitraatcomite.

Ik heb in de nota enkele opmerkingen gezet en die hieronder herhaald. Ik snap dat de nota onderweg is, maar het zou toch mooi zijn als er op enig moment nog rekening kan worden gehouden met die opmerkingen.

1. Als argument om 'voor' te stemmen wordt vermeld dat zo overtreders dit jaar niet gestraft hoeven te worden. Aan de andere kant worden 'overtreders' beloond, wat kwaad bloed zet bij degene die zich wel aan het advies van het rijk hebben gehouden. Dat hoor ik in het veld en het lijkt me goed dat ook te benoemen.
2. Het is goed om de TK meteen met een brief over de uitkomst van de stemming te informeren i.p.v. de pers dat te laten doen. In het BWO is eerder immers aangegeven dat we wel regie moeten blijven houden. Ik zou aangeven dat dan ook de aanvullende voorwaarden openbaar worden en dat daarin (meer) tegenvallers voor de sector zullen zitten. Dus het belang van deze brief moet niet onderschat worden en ik lees die waarschuwing voor jullie M nu niet.
3. Ik krijg ook uit het veld signalen dat er weinig animo is om van de tegemoetkomingsregeling gebruik te maken. Men zal overgaan tot grasland omzetten in mais, waardoor waterkwaliteit komende jaren verder kan verslechteren. En de EC aanvullende actie zal ondernemen. Moet M een inschatting krijgen van het verwachte effect van de voorgestelde regeling? Moeten we ons hier op voorbereiden – plan B zoeken?
4. In de toelichting ga je in op de relatie tussen droogte en meer meststoffen in het water. In de eerste plaats moet ja dan vermelden dat veel agrariërs hun bemesting niet op droogte aanpassen (omdat ze met een mestoverschot zitten). Dit is belangrijk voor de kleuring. Nu doe je nog te veel of bemesten een recht is en de gevolgen 'jammer'.

Ik hoop dat je deze signalen nog over kunt brengen. Als ik daar verder bij moet helpen, dan hoor ik het graag.

Gr 5.1.2.E

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E @minlnv.nl>
Verzonden: maandag 12 september 2022 15:40
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB <5.1.2.E @minienw.nl>
Onderwerp: instructienota nitraatcomite

Hoi 5.1.2.E

Hierbij zoals vanochtend beloofd nog de instructienota tav het nitraatcomite.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.E

Beleidsmedewerker Mest

.....

Directie Plantaardige Agroketens & Voedselkwaliteit

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Bezuidenhoutseweg 73 | 2594 AC | Den Haag | A-Noord 4

Postbus 20401 | 2500 EK | Den Haag

M: 5.1.2.E

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.
De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.
The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministerie van Landbouw,
Natuur en Voedselkwaliteit

TER ADVISERING

Aan de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
Ter informatie aan de Minister voor Natuur en Stikstof

Directoraat-generaal Agro
Directie Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit

Auteur
5.1.2.E

T 5.1.2.E
5.1.2.E @minlnv.nl

Datum
6 september 2022

Kenmerk
DGA-PAV / 22460828

BHM 22464937

Kopie aan

Bijlage(n)

nota

Advisering Nitraatcomité 15 september 2022

Parafenroute

DGA 5.1.2.E	**PAV,** 5.1.2.E 5.1.2.E	**PAV,** 5.1.2.E 5.1.2.E
WJZ, 5.1.2.E 5.1.2.E	5.1.2.E	**BPZ**

Aanleiding

Op 15 september 2022 staat het eerstvolgende Nitraatcomité gepland. Deze nota adviseert u over de Nederlandse inbreng in het comité. Belangrijkste agendapunt is de conceptderogatiebeschikking aan Nederland. De aanloop naar het Nitraatcomité is daarmee tevens de laatste periode waarin de aanvraag door de Europese Commissie (EC) ingetrokken kan worden. Na een positief advies van het Nitraatcomité moet de EC de beschikking vaststellen. Hierna is Nederland gehouden aan de voorwaarden in de beschikking voor de looptijd van de beschikking. Aansluitend aan het Nitraatcomité vindt de Nitrates Expert Group plaats, waarvoor tevens met deze nota uw instructie voor de Nederlandse inbreng wordt gevraagd. Een nota met dezelfde inhoud zal ambtelijk aan IenW worden voorgelegd.

Advies

- U wordt geadviseerd voor het verlenen van de conceptderogatiebeschikking aan Nederland te stemmen.
- U kunt akkoord gaan met de verdere Nederlandse inbreng in het comité, welke onder kernpunten wordt toegelicht.

Kernpunten

Nitraatcomité

Voorstel voor derogatie aan Nederland inclusief stemming

- De EC presenteert het voorstel tot verlening van derogatie aan Nederland.
- De EC zal met deze presentatie het voorstel toelichten en onderbouwen alvorens de formele stemming plaats vindt.
- Nederland stemt vóór. Het alternatief is immers geen derogatie. Veel graasdierbedrijven zullen dan voor dit jaar fors in overtreding van de gebruiksnormen en de Nitraatrichtlijn zijn, en het komende jaar direct terugvallen naar een dierlijke mestnorm van 170 kg N/ha.

Ontvangen BPZ

Met opmerkingen [5.1.2.E **(D1]:** Aan de andere kant worden 'overtreders' beloond, wat kwaad bloed zet bij degene die zich wel aan het advies van het rijk hebben gehouden

- Als er een gekwalificeerde meerderheid vóór het voorstel is, kan de Tweede Kamer geïnformeerd worden over de uitslag van de stemming. U ontvangt de brief over de uitkomst van de stemming ter ondertekening.
- Mocht die gekwalificeerde meerderheid er onverhoopt niet zijn, dan zal het voorstel naar het zogenaamde beroepscomité gaan, bestaande uit de ambassadeurs van de permanente vertegenwoordiging van de verschillende lidstaten. Deze zal zich opnieuw buigen over het voorstel. Dat zal na en buiten de vergadering zijn.
- Mocht deze zich negatief uitspreken, zal het voorstel niet worden vastgesteld en op dat moment geen derogatie aan Nederland worden verleend.

Met opmerkingen [5.1.2.E **(D2]:** Het is goed om de TK meteen te informeren i.p.v. de pers dat te laten doen. Ik zou aangeven dat dan ook de aanvullende voorwaarden openbaar worden en dat daarin (meer) tegenvallers voor de sector zullen zitten. Dus het belang van deze brief moet niet onderschat worden.

Follow up rapport 11 oktober 2021 over de Implementatie van de Nitraatrichtlijn 2016-2019
Op de agenda staat ook nog een eerder besproken rapport over de implementatie van de Nitraatrichtlijn. Dit rapport geeft een overzicht van de waterkwaliteit op basis van de rapportage van elke lidstaat. Bij het rapport zijn aanbevelingen aan elke individuele lidstaat gegeven. De Commissie beveelt Nederland aan zijn actieprogramma te versterken om de nitraatverontreiniging in met name het grondwater van de zand- en lössregio's terug te dringen, eutrofiëring aan te pakken en boeren te ondersteunen bij het overschakelen op duurzamere en minder intensieve productie.

Voorstel inbreng:
Aanhoren en indien nodig verduidelijkende vragen stellen

Met opmerkingen [5.1.2.E **(D3]:** Eens. Ik krijg uit het veld signalen dat er weinig animo is om van de tegemoetkomingsregeling gebruik te maken. Men zal overgaan tot grasland omzetten in mais, waardoor waterkwaliteit komende jaren verder kan verslechteren. En de EC aanvullende actie zal ondernemen. Moeten we ons hier op voorbereiden?

<u>Aansluitende Nitrates Expert Group meeting</u>
- Aanvullend op het Nitraatcomité vindt de Nitrate Expert Group plaats.
- Hierin staat het Integrated Nutrient Management Action Plan op de agenda, alsmede de droogte in Europa en het effect op nutriëntenmanagement.

<u>Integrated Nutrient Management Action Plan (INMAP)</u>
INMAP is door de Europese Commissie (EC) aangekondigd in de Farm to Fork- en Biodiversiteitsstrategie. Het is de ambitie van de Commissie om in de INMAP de gehele stikstof- en fosforkringloop in beeld te krijgen. Alle milieucompartimenten (lucht, water, het mariene milieu en de bodem) en alle relevante bronnen van verontreiniging (landbouw, industrie, steden, afval, energie, vervoer, enz.) zullen worden behandeld. Lacunes in het beleid zullen worden opgespoord om tot een meer samenhangende en geïntegreerde aanpak te komen om overal de verontreiniging in de nutriëntenkringlopen terug te dringen. Met dit initiatief zal een kader worden ontwikkeld voor het optreden dat op de verschillende niveaus (EU, nationaal, regionaal) nodig is om de doelstellingen van het EU-recht en de klimaat- en milieuverbintenissen in het kader van de Green Deal te verwezenlijken.

Voorstel inbreng:
De precieze inhoud van het agendapunt is op dit moment onduidelijk. Het voorstel is om dit agendapunt aan te horen en waar nodig verduidelijkende vragen te stellen.

Droughts in the EU and impact on nutrients management
Veel lidstaten kampen momenteel met grote droogte. Italië behoort tot de zwaarst getroffen gebieden, evenals Zuid-Frankrijk en grote delen van Spanje en Portugal. Ook in Nederland is het neerslagtekort momenteel opgelopen tot boven de waarde van 2018. Door droogte nemen de nitraat-, stikstof- en fosfaatconcentraties in het water toe. Deze toename wordt met name veroorzaakt doordat agrariers er hun bemesting niet op aanpassen, met als gevolg een hoger stikstof en/of fosfaatoverschot vanwege verminderde opname door het gewas, 'indikking van uitspoelingswater' en veranderingen in biologische processen in bodem en sloot.

Naar verwachting zal de EC willen inventariseren wat de situatie in verschillende lidstaten is en welke maatregelen zij treffen om de effecten op waterkwaliteit te beperken.

Voorstel inbreng:
Desgevraagd zal de Nederlandse situatie worden beschreven. Er zal daarbij aangegeven worden dat de Commissie Deskundigen Meststoffenwet (CDM) advies is gevraagd hoe om te gaan met verzoeken tot versoepeling van de gebruiksvoorschriften voor dit jaar. Er zal daarbij aangegeven worden dat geen versoepeling van de gebruiksvoorschriften is verleend vanwege het gebrek aan een landbouwkundige noodzaak en het risico op verslechtering van de waterkwaliteit.

Indien gevraagd wordt naar aanpak van lidstaten, zal verder ingegaan worden op een eerder advies van de CDM ten aanzien van structurele droogte. In dit advies is aangegeven dat het erg lastig is om maatregelen te nemen gedurende het bemestingsseizoen, als het droog wordt. Er is naar aanleiding van dit advies een vervolgadvies gevraagd. Ook zal het Actieprogramma klimaatadaptatie landbouw worden benoemd, dat samen met de stakeholder-partijen landbouw, waterschappen en verzekeraars is opgesteld. Dit actieprogramma is gericht op een robuust watersysteem, goed bodembeheer, robuuste teeltsystemen (gewas/raskeuze, irrigatie) en ondersteuning d.m.v. kennis en risicomanagement

Toelichting

Positie andere lidstaten met derogatie ten aanzien van de derogatiebeschikking

- Op 6 september is er gesproken met de Vlaamse delegatie in het Nitraatcomité. Naar verwachting zal België voor derogatie stemmen.
- Op 7 september is er gesproken met een delegatie van het Deens ministerie van Milieu en het ministerie van Landbouw, welke de delegatie vormen in het Nitraat comité. Op dit moment is nog geen positie bepaald.
- Op 8 september is gesproken met een delegatie van Ierland, zowel van het ministerie van Milieu als Landbouw. Ierland heeft nog geen positie bepaald.

Bijlage 2 - Inventarislijst

Documentnr.	Datum	tijd	Soort document	Onderwerp	Beroordeling	Woo	Afzender	Ontvanger
1	7-7-2022	23:16	E-mail	RE: terugkoppeling gesprek MLNV-Sinkevicius	Deels openbaar	5.1.2.i	LNV/MinAZ	MinAZ/LNV/MinBUZA /VWS
1.a	7-7-2022	19:56	Bijlage	RE: Text proposals draft derogation decision	Deels openbaar		LNV/Europa.eu	Europa.eu/LNV/VWS/ MinBUZA/

5.1.2.E (5.1.2.E)

Van: 5.1.2.E
Verzonden: donderdag 7 juli 2022 23:16
Aan: 5.1.2.E '; 5.1.2.E ; '5.1.2.E @minbuza.nl'; '5.1.2.E '; 5.1.2.E 5.1.2.E ; 5.1.2.E); '5.1.2.E @minvws.nl'; 5.1.2.E ; 5.1.2.E 5.1.2.E ; 5.1.2.E ; 5.1.2.E ; 5.1.2.E ; 5.1.2.E 5.1.2.E
Onderwerp: RE: terugkoppeling gesprek MLNV-Sinkevicius
Bijlagen: RE: Text proposals draft derogation decision

Beste collega's,

We hebben aan kwart voor 6 reactie gekregen van 5.1.2.E
Zie bijgevoegde mail.

Ook is er contact geweest met een medewerker van ENV. Deze gaf aan dat het politiek is en ENV ook niet betrokken is. ENV had gelijktijdig de mail ontvangen van de kabinetschef.

De mail gaat in op de twee punten die woensdag zijn besproken. Na intern overleg en afstemming met de minister is het antwoord verstuurd.

Iets aan duiding van de twee punten:

- Het afbouwpad. Gisteren gaf de Commissaris een opening die moeilijk scherp te krijgen was omdat deze niet was voorbereid door ENV. Interpretatie die ENV gaf, leek een reële optie. Dat bleek niet de bedoeling. De invulling die de Commissaris bedoelde is erg onaantrekkelijk. Daarom nu grote stap gezet in afbouw 2025 om de eerste 3 jaar een redelijke derogatie te kunnen behouden. Komt tegemoet aan de zorg, maar we hebben geen idee of deze wordt overgenomen.
- De kabinetschef houdt vast aan polluted areas per 2023 (te beginnen met het tabelletje in het 7e AP dat hier niet voor gebruikt kan worden) en de daarbij behorende lagere derogatie. Nederland kan wel in 2024 met een betere aanwijzing komen van polluted areas. We hebben gereageerd dat we vragen om te starten in 2024 ipv 2023, en als we niet tijdig gebieden aanwijzen we de tabel in het 7e AP kunnen gebruiken. Ook hier in afwachting van reactie zijn.\
- Tot slot toegelicht dat lekken niet vanuit het ministerie komt.

Notitie voorbereid voor de MR.

Tot zover.

Groet,

5.1.2.E

Van: 5.1.2.E <5.1.2.E @minaz.nl>
Verzonden: donderdag 7 juli 2022 19:46
Aan: 5.1.2.E <5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E <5.1.2.E @minlnv.nl>; '5.1.2.E @minbuza.nl' <5.1.2.E @minbuza.nl>; '5.1.2.E ' <5.1.2.E @minbuza.nl>; 5.1.2.E 5.1.2.E <5.1.2.E @minaz.nl>; 5.1.2.E <5.1.2.E @minlnv.nl>; '5.1.2.E @minvws.nl' <5.1.2.E @minvws.nl>; 5.1.2.E <5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E 5.1.2.E <5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E <5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E <5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E <5.1.2.E 5.1.2.E @minbuza.nl>
Onderwerp: RE: terugkoppeling gesprek MLNV-Sinkevicius

Dank voor je update 5.1.2.E Denk dat dit nu vooral bovenlangs moet lopen, zoals jullie via 5.1.2.E en de minister doen. Ben benieuwd wat jullie terughoren. Fijn dat Timmermans betrokken is. Ik zet de NL 5.1.2.E 5.1.2.E in cc zodat hij op de hoogte blijft (5.1.2.E 5.1.2.E is op dienstreis).

Van: 5.1.2.E [5.1.2.E]@minlnv.nl]
Verzonden: donderdag 7 juli 2022 16:50
Aan: 5.1.2.E ; 5.1.2.E ; '5.1.2.E @minbuza.nl'; '5.1.2.E 5.1.2.E ; 5.1.2.E 5.1.2.E); '5.1.2.E @minvws.nl'; 5.1.2.E ; 5.1.2.E ; 5.1.2.E ; 5.1.2.E
Onderwerp: RE: terugkoppeling gesprek MLNV-Sinkevicius

Update

- SG LNV heeft 5.1.2.E geappt en voicemail ingesproken. Minister heeft 5.1.2.E gebeld. 5.1.2.E heeft Sinkevicius gebeld (is in de VS) met verzoek om te zorgen dat inbreng Nederland met Nederland wordt besproken.
- 5.1.2.E gaat SG LNV bellen is aangekondigd. Waarschijnlijk nog niet geweest (nog geen terugkoppeling van SG dat er contact is geweest)
- Nog geen contact met ENV op de werkvloer.

5.1.2.E

Van: 5.1.2.E
Verzonden: donderdag 7 juli 2022 11:55
Aan: 5.1.2.E <5.1.2.E @minlnv.nl>; '5.1.2.E '<5.1.2.E @minaz.nl>; '5.1.2.E @minbuza.nl' 5.1.2.E @minbuza.nl>; 5.1.2.E <5.1.2.E @minbuza.nl>; 5.1.2.E <5.1.2.E @minaz.nl>; 5.1.2.E <5.1.2.E @minlnv.nl>; '5.1.2.E @minvws.nl' <5.1.2.E @minvws.nl>; 5.1.2.E <5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E 5.1.2.E <5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E <5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E <5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E <5.1.2.E @minlnv.nl>
Onderwerp: RE: terugkoppeling gesprek MLNV-Sinkevicius

Ha 5.1.2.E en 5.1.2.E

Even een update over het traject met de Commissie:

- Gisteravond stuk gestuurd:
  - Nederland gaat in op het alternatief dat de Commissaris heeft geformuleerd: afbouwpad van Nederland met aanvullende eis dat afnamedierlijke mest niet opgevuld wordt met kunstmest.
  - 'polluted area's': Nederland gaat die aanwijzen in NPLG. Met traject: oktoberbrief; juli 2023 begrenzing en maatregelen; invoering met ingang van 1-1-2024
  - Kort overige voorstellen Nederland herhaalt zoveel mogelijk meebewogen met ENV.
- Minister heeft Samsom besproken en teruggekoppeld. Besproken dat:
  - ENV geen ruimte geeft voor overleg, alleen aanleveren tekst.
  - Nederland geen inzage krijgt in derogatiebeschikking voor deze interservice ingaat.
  - Samsom gaf aan dat verlaging totaal stikstofnormen (dus naast afbouwen derogatie dierlijke mest) in polluted areas met 20% voor ENV hard is.
  - Afgesproken dat Samsom met de Commissaris of zijn staf te vragen open naar de voorstellen van Nederland te kijken en vragen met Nederland het te willen bespreken.
- Via de PV kwam signaal van team van Samsom dat als we gisteravond reactie zouden sturen ze er naar zouden kijken.
- Half uur nadat we stuk hebben gemaild kwam deze reactie van ENV:
  Dear 5.1.2.E

  Thank you for this but unfortunately this is not in line with what was agreed between the Commissioner and the Minister today.

  Have a nice evening,

  5.1.2.E

- Gisteravond en vanmorgen vele pogingen gedaan door 5.1.2.E en 5.1.2.E om contact te krijgen met ENV. Maar ze nemen niet op en reageren niet op mails.
- SG gaat 5.1.2.E een bericht sturen.

Graag advies hoe er geïntervenieerd kan worden.
We hebben nu geen enkel idee wat de inhoud van de concept beschikking is. We kunnen dus ook niet bepalen of en zo ja welke interventie van de MP nodig is.
Gezien de mail van ENV is de verwachting dat ze niets overnemen. Dus ik verwacht dat de Commissie haar eigen afbouwpad aanhouden als op dragen dat per 1-1-2023 de polluted areas zijn aangewezen.

Groet,

5.1.2.E

Van: 5.1.2.E < 5.1.2.E @minlnv.nl>
Verzonden: donderdag 7 juli 2022 10:04
Aan: ' 5.1.2.E ' < 5.1.2.E @minaz.nl>; 5.1.2.E < 5.1.2.E @minlnv.nl>; ' 5.1.2.E @minbuza.nl' < 5.1.2.E @minbuza.nl>; 5.1.2.E < 5.1.2.E @minbuza.nl>; 5.1.2.E 5.1.2.E < 5.1.2.E @minaz.nl>; 5.1.2.E < 5.1.2.E @minlnv.nl>; ' 5.1.2.E @minvws.nl' < 5.1.2.E @minvws.nl>; 5.1.2.E < 5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E 5.1.2.E < 5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E < 5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E < 5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E < 5.1.2.E @minlnv.nl>
Onderwerp: RE: terugkoppeling gesprek MLNV-Sinkevicius

Dag allen,

We voorzien voor morgen geen stuk, de minister zal mondeling een mededeling doen over de stand van zaken.

Groet
5.1.2.E

Van: 5.1.2.E < 5.1.2.E @minaz.nl>
Verzonden: donderdag 7 juli 2022 09:19
Aan: 5.1.2.E < 5.1.2.E @minlnv.nl>; ' 5.1.2.E @minbuza.nl' < 5.1.2.E @minbuza.nl>; 5.1.2.E < 5.1.2.E @minbuza.nl>; 5.1.2.E < 5.1.2.E @minaz.nl>; 5.1.2.E < 5.1.2.E @minlnv.nl>; ' 5.1.2.E @minvws.nl' < 5.1.2.E @minvws.nl>; 5.1.2.E < 5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E 5.1.2.E < 5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E < 5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E < 5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E < 5.1.2.E @minlnv.nl>
Onderwerp: RE: terugkoppeling gesprek MLNV-Sinkevicius

Ha 5.1.2.E ea,

We waren benieuwd wat de laatste stand is in dit dossier nav alle inspanningen van jullie gister en de gesprekken die MinLNV voerde met de Europese Commissie. Stuurden jullie nog iets aan de Commissaris?
Tweede vraag is of jullie het stuk voor de MR nog even kunnen delen, ook mhoo advisering MP.

Dank!! 5.1.2.E

-----Oorspronkelijke afspraak-----
Van: 5.1.2.E 5.1.2.E @minlnv.nl]
Verzonden: vrijdag 1 juli 2022 20:33
Aan: 5.1.2.E ; ' 5.1.2.E @minbuza.nl'; 5.1.2.E ; 5.1.2.E ; 5.1.2.E ; 5.1.2.E 5.1.2.E ; ' 5.1.2.E @minvws.nl'; 5.1.2.E ; 5.1.2.E ; 5.1.2.E 5.1.2.E ; 5.1.2.E ; 5.1.2.E ; 5.1.2.E
Onderwerp: terugkoppeling gesprek MLNV-Sinkevicius

Tijd: woensdag 6 juli 2022 11:30-12:00 (UTC+01:00) Amsterdam, Berlijn, Bern, Rome, Stockholm, Wenen.
Locatie: Microsoft Teams-vergadering

Beste genodigde,

Hierbij de MS-Teamsuitnodiging voor terugkoppeling gesprek MLNV-Sinkevicius.

Met vriendelijke groeten,

5.1.2.E

5.1.2.E voor 5.1.2.E

.....
Directie Plantaardige Agroketen en Voedselkwaliteit (PAV)
Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
Bezuidenhoutseweg 73 | 2594 AN | DEN HAAG | 4 A-Noord C06
Postbus 20401 | 2500 EK | DEN HAAG
.....

T 5.1.2.E
M 5.1.2.E 5.1.2.E
E 5.1.2.E @minezk.nl
www.rijksoverheid.nl/lnv

Werkdagen: ma, di, wo, do, vrij
Let op! Bij bezoek aan het ministerie dient u in het bezit te zijn van een geldig legitimatiebewijs.

Microsoft Teams-vergadering

Deelnemen op uw computer of via de mobiele app
Klik hier om deel te nemen aan de vergadering
Of neem deel met een vergaderings-id
Vergaderings-id: 5.1.2.I
Wachtwoordcode: 5.1.2.I
Deelnemen met een apparaat voor videovergaderingen
dictu@m.webex.com
Videovergaderings-id: 5.1.2.I
Alternatieve VTC-instructies
Of deelnemen via telefoon (alleen audio)
5.1.2.I Netherlands, Amsterdam
Id voor telefonische vergadering: 5.1.2.I
Een lokaal nummer zoeken | Pincode opnieuw instellen
Meer informatie | Opties voor vergadering

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.
De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you

are requested to inform the sender and delete the message.
The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.
De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.
The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: 5.1.2.E
Aan: " 5.1.2.E "; 5.1.2.E 5.1 @eeas.europa.eu; 5.1.2.E 5.1.2.E
Cc: 5.1.2.E 5.1.2.E 5.1.2.E 5.1.2.E 5.1.2.E 5.1.2.E 5.1.2.E
5.1.2.E 5.1.2.E 5.1.2.E 5.1.2.E
Onderwerp: RE: Text proposals draft derogation decision
Datum: donderdag 7 juli 2022 19:56:02
Bijlagen: image001.gif

Dear 5.1.2.E

Thank you very much for your further clarification. This certainly helps us better understanding what the Commission is asking and to better formulate our reaction.

As for the **Renure-derogation**, we confirm that Minister Staghouwer and Commissioner Sinkevicius have agreed to take this derogation out of the current discussion.

As for the **application standards**, we recognize your concerns about the gap between 2025 and 2026. To give you the assurance that we will deal with this adequately we propose to further reduce the application standard for 2025 to 200 for the 250 areas, and to 190 for the 230 area (see table below). Understanding that in doing so we have addressed your concerns about the gap sufficiently. Therefore combining this reduction path with an equivalent reduction in the total application standard for nitrogen (incl. chemical fertilizers) per year for grassland on derogated farms, is not necessary.

Year	250 areas	230 areas
2022	250	230
2023	240	220
2024	230	210
2025	200	190
2026	170. (no derogation)	

As for the **designation of the polluted areas**, we fully agree that the identification must include eutrophication. However, since the designation of the polluted areas is integral part of the National Program of the Rural Areas, designating them as of 2023 would not be in line with the implementation path of the National Program. If we should implement it separate from the National Program as of 2023, the water quality objectives won't be any longer an integral part of the integrated, area based approach of the National Program and as such would undermine one of the three pillars of the National Program (water quality, climate and nitrogen emissions). Therefore we urgently ask you to considering implementation as of 2024. To provide you with assurance that we indeed implement these areas as of 2024, we suggest that in the text of the derogation you include a sentence along the following lines: If the Netherlands has not provided a new table of designated polluted areas by 2024, the table included in the 7th Action Program will be used.

Last but not least, I would like to inform you that this evening some reports have appeared in the Dutch press, stating that our ministry will announce Monday that it has not succeeded in ensuring a new nitrates derogation. I would like to underline explicitly that this signal is not coming from the ministry, on the contrary. Our message has always been and still is that we are still in discussion with the Commission, without any reference to the content or possible outcome of the discussion.

We understand very well the tight time schedule and really appreciate giving us another opportunity to react.

Best regards,

Jan-Kees Goet

Secretary-General
Ministry of Agriculture, Nature and Food Quality

Van: 5.1.2.E <5.1.2.E @ec.europa.eu>
Verzonden: donderdag 7 juli 2022 17:46

Aan: 5.1.2.E <5.1.2.E 5.1.2. @minlnv.nl>; 5.1.2.E @eeas.europa.eu; 5.1.2.E <5.1.2.E @minbuza.nl>; 5.1.2.E <5.1.2.E @minlnv.nl>
CC: 5.1.2.E <5.1.2.E @minvws.nl>; 5.1.2.E <5.1.2.E @ec.europa.eu>; 5.1.2.E <5.1.2.E 5.1.2.E @ec.europa.eu>; 5.1.2.E <5.1.2.E 5.1.2.E @ec.europa.eu>; 5.1.2.E <5.1.2.E @ec.europa.eu>; 5.1.2.E <5.1.2.E @ec.europa.eu>; 5.1.2.E <5.1.2.E @ec.europa.eu>
Onderwerp: RE: Text proposals draft derogation decision
Urgentie: Hoog

Dear colleagues,
We are surprised by your inputs of yesterday evening to DG ENV as they don't reflect what was discussed between Commissioner Sinkevičius and Minister Staghouwer.
Just to recall that Commissioner Sinkevičius suggested a number of compromises to move forward with the 3 issues raised by Minister Staghouwer:
1) Derogation for RENURE: **Agreement to leave it out of the discussion now**. The cumulative effects of the two derogations require a very careful analysis, and the priority with the first derogation is to reduce fertilisation and reduce nutrients losses in polluted areas. The Commission will look at this issue of recycling of nutrients and replacements of chemical fertilisers in the context of the Integrated Nutrient Management Action Plan.
2) Application standards: this is a key issue as the derogation needs to support the reforms and should not be used as an instrument to delay them. The effect of the announced reforms should be visible by the end of the derogation period and there should be preparations for a future without derogation. Equality between Member States must be respected. **The slower reduction proposed by NL could be accepted if by the latest in 2024 there are measures in place to bridge the gap between 2025 and 2026 (without derogation), and, if, no additional chemical fertilisers are used on top of the manure.**
3) Designation of polluted areas: the identification needs to be done in line with EU law, and **must include eutrophication**. This approach is used for all Member States and there can be no exception for NL.
We were expecting from you a proposal on point 2 in line with the options proposed by the Commissioner, and a proposal on point 3 on a system to define the polluted areas that would cover also eutrophication.
The feedback sent by NL yesterday evening to DG ENV does not address adequately these points and instead raises a number of other issues not discussed between the Commissioner and the Minister. **Against this background, the only sensible way forward is that the Commission will for the moment use the table included in the 7th nitrates action programme.**
As the Commissioner indicated, we are under extreme time constraints. The draft text needs to be finalised today to be on time for the procedural steps, Nitrates Committee in September and ensure adoption by the College still in 2022.
Thank you in advance for your cooperation.
Kind regards,
5.1.2.E

5.1.2.E

5.1.2.E of Commissioner Sinkevičius

European Commission
Environment, Oceans and Fisheries

BERL 08/163
B-1049 Brussels/Belgium
Tel. : + 5.1.2.E
E-mail : 5.1.2.E @ec.europa.eu

Bijlage 2 - Inventarislijst								
Documentnr.	Datum	tijd	Soort document	Onderwerp	Beroordeling	Woo	Afzender	Ontvanger
1	28-6-2022	9:36	E-mail	BWO derogatie notitie	Deels openbaar		LNV	AZ
1.a	28-6-2022		Bijlage	220628 BWO derogatie 29 juni 2022	Deels openbaar	5.1.2.a	LNV	AZ
2	29-6-2022	8:14	E-mail	RE BWO derogatie notitie	Deels openbaar		LNV/AZ	AZ/LNV
3	4-7-2022	11:52	E-mail	na te zenden notitie na gesprekken SG LNV - vandaag 14.30u reactie	Niet openbaar	5.1.2.i, 5.2.1	LNV	AZ
3.a	4-7-2022		Bijlage	220704 Position derogation level officials v1	Niet openbaar	5.1.2.i, 5.2.1	LNV	AZ
4	4-7-2022	12:17	E-mail	RE na te zenden notitie na gesprekken SG LNV - vandaag 14.30u reactie	Deels openbaar		LNV/AZ	AZ/LNV/BuZa
5	14-7-2022	12:56	E-mail	RE concept TK brief derogatie	Deels openbaar		LNV/AZ	AZ/LNV
5.a	14-7-2022		Bijlage	DOMUS-22317194-v15-TK_brief_Stand_van_zaken_onderhandelingen_met_de_Europese_Commissie_over_derogatie_van_de_Nitraatrichtlijn_	Reeds openbaar https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2022/07/15/stand-van-zaken-onderhandelingen-met-de-europese-commissie-over-derogatie-van-de-nitraatrichtlijn		LNV/AZ	AZ/LNV
6	14-7-2022	14:08	E-mail	RE DOMUS-22317194-v15-TK_brief_Stand_van_zaken_onderhandelingen_met_de_Europese_Commissie_over_derogatie_van_de_Nitraatricht	Deels openbaar		LNV/AZ	AZ/LNV
7	25-8-2022	8:57	E-mail	Kennismaken en kort bijpraten	Deels openbaar	5.1.2.i	LNV	AZ
8	25-8-2022	18:57	E-mail	Spreeklijn derogatie MR	Deels openbaar		LNV	AZ
9	12-9-2022	10:42	E-mail	tijdlijn derogatie	Deels openbaar		LNV	AZ

10	12-9-2022	14:37	E-mail	Feitelijke vraag - aanvulling tijdlijn - vandaag naar TK, graag zsm reactie	Niet openbaar	5.1.2.i, 5.2.1	LNV	AZ/BuZa
10.a	12-9-2022		Bijlage	220912 tijdlijn	Niet openbaar	5.1.2.i, 5.2.2	LNV	AZ/BuZa
11	12-9-2022	18:05	E-mail	RE Feitelijke vraag - aanvulling tijdlijn - vandaag naar TK, graag zsm reactie	Deels openbaar		LNV/AZ/BuZa	AZ/LNV/BuZa
12	12-9-2022	18:31	E-mail	QenA tijdlijn voor debat morgen	Deels openbaar		LNV	AZ
12.a	12-9-2022		Bijlage	Spreeklijn tijdlijn_def	Openbaar		LNV	AZ
13	13-9-2022	9:10	E-mail	RE QenA tijdlijn voor debat morgen	Deels openbaar		LNV/AZ/BuZa	AZ/LNV/BuZa
13.a	13-9-2022		Bijlage	220913 Spreeklijn tijdlijn_def	Openbaar		LNV/AZ/BuZa	AZ/LNV/BuZa
14	13-9-2022	9:44	E-mail	RE QenA tijdlijn voor debat morgen	Deels openbaar		LNV/AZ/BuZa	AZ/LNV/BuZa

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E)
Verzonden: dinsdag 28 juni 2022 09:36
Aan: 5.1.2.E @minaz.nl
CC: 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E)
Onderwerp: BWO derogatie notitie
Bijlagen: 220628 BWO derogatie 29 juni 2022.docx

Beste 5.1.2.E

Hierbij de notitie voor het BWO van morgenochtend over derogatie.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.E

1.a

Bewindspersonenoverleg, 29 juni 2022

Notitie: Derogatie van de Nitraatrichtlijn 2022-2025

Aanleiding

Op 29 juni 2022 vindt van 9u – 9.45u het BWO plaats over de politieke onderhandeling met de Europese Commissaris voor Milieu (EC/Milieu) over de inhoud en voorwaarden van een derogatie van de Nitraatrichtlijn 2022-2025. Deze notitie dient ter voorbereiding van het BWO.

Advies

Deze notitie beschrijft de politieke inzet voor de onderhandeling met EC/Milieu en de scenario's als geen overeenstemming wordt bereikt. U wordt geadviseerd om in het BWO hierover van gedachten te wisselen.

Politieke inzet

Proces

Voorafgaand aan het gesprek met de Europees Commissaris voor Milieu vinden hoog ambtelijk overleggen (nog te bevestigen) plaats met DG Milieu, kabinet EC/Milieu en kabinet Timmermans.

Algemeen

- EC/ENVI beschouwt de derogatie als een transitiemaatregel voor vier jaar die wordt verleend als een overgangsmaatregel om de hervormingen in de landbouw en veehouderij in Nederland te begeleiden waarmee wordt voldaan aan de milieu- en klimaateisen van de EU met betrekking tot stikstofemissies (ammoniak) en nutriënten in het water. Daarmee is het voor de EC/Milieu een harde lijn dat de derogatie 2022-2025 de laatste derogatie is en dat Nederland voor de periode vanaf 2026 geen nieuwe derogatie meer zal aanvragen.
- Hierbij stelt EC/Milieu een snel afbouwpad in de hoogte van de derogatienorm voor waardoor er de facto na 2023 geen sprake meer is van een serieuze derogatie. Ook stelt EC/ENVI aanvullende eisen in de derogatiebeschikking voor om de waterkwaliteitsdoelen tijdig te realiseren bovenop het eerder ingediende 7e actieprogramma Nitraatrichtlijn en addendum en extra eisen op het gebied waterkwaliteit en stikstof die onderdeel zijn van de integrale, gebiedsgerichte aanpak.
- De EC/ENVI is wantrouwend richting Nederland omdat eerdere beloftes het beleid aan te scherpen onvoldoende zijn nagekomen of weinig effect hebben gehad. Daarom wil de Commissie dwingende afspraken opnemen in de derogatiebeschikking, ook over de resultaten van de gebiedsgerichte aanpak voor stikstof en grondwaterbeschermingsgebieden. 5.1.2.a [redacted]

Overeenstemming onder voorwaarden

Overeenstemming dat dit de laatste derogatie is, kan alleen onder de voorwaarden dat:

- het afbouwpad voor derogatie behoedzamer is, zodat deze ondersteunend kan zijn aan de transitie in de landbouw;
- de indeling naar grondsoorten zoals die in vorige derogaties gold (de zogenaamde 250/230-gebieden) onveranderd blijft;
- het overeenkomen van een handreiking door middel van een procesafspraak om verwerkte dierlijke mest te kunnen inzetten als vervanging van kunstmest.

Overeenstemming aanvullende eisen

Op een aantal door EC/Milieu voorgestelde aanvullende eisen zal ook politiek overeenstemming moeten worden bereikt. Dit betreft:

- actualisatie van het nationale mestproductieplafonds voor stikstof en fosfaat van het jaar 2002 naar het jaar 2020 en een 10%-reductie van deze plafonds in 2025. Dit zal een afname van de veestapel inhouden → *voorstel om in te stemmen*: *het sluit aan bij de stikstofambitie al is op voorhand niet met zekerheid te zeggen dat de 10% in 2025 is gerealiseerd.*

- generieke bufferstroken van 3 meter, zoals in het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid is voorgesteld door de EC. In het 7e AP is een andere invulling gekozen om wetenschappelijk onderbouwd recht te doen aan de Nederlandse waterrijke situatie → *voorstel om **niet op voorhand** in te stemmen*: *EC komt terug op afspraken in het 7e Nitraat Actieprogramma wat door de Commissaris als 'toereikend' is beoordeeld. In eindfase kan ingestemd worden omdat de gevolgen te overzien zijn.*
- Verlagen van de totaal stikstofbemestingsnorm met 20% in 2025. Afgesproken was al in het 7e Nitraat Actieprogramma een actualisatie van het stikstofgebruiksnormenstelsel. → *voorstel om in te stemmen met een reductie van deze normen op basis van de totale bruto stikstof balans met 10% in 2025. Een reductie met 20% is een te grote stap. De Farm to Fork strategy heeft als ambitie 20% minder bemesting in 2030.*
- geen derogatie in voor nitraat kwetsbare grondwaterbeschermingsgebieden, omdat derogatie effectief is voor de waterkwaliteit → *voorstel om **niet** in te stemmen, wel toezeggen van implementatie van een pakket aan wettelijke maatregelen op uiterlijk 1 januari 2025 ten behoeve van doelbereik Intrekken van derogatie brengt doelbereik niet in beeld, want probleem zit bij andere teelten. In eindfase kan dit toegezegd worden in het belang van een akkoord.*
- geen derogatie in alle Natura 2000 gebieden → *voorstel om in te stemmen. Het voorstel is om **niet** in te stemmen met de verbreding naar 'nabij' de Natura 2000 gebieden*
- toename van 5% naar 10% fysieke controles door de NVWA → *voorstel om **niet** in te stemmen: want niet uitvoerbaar.*

Scenario's mogelijke uitkomsten
- **Wel** politieke overeenstemming met EC/ENVI. EC/ENVI zal de procedure naar derogatieverlening vervolgen via o.m. het College van Commissarissen.
- **Geen** overeenstemming met EC/ENVI:
  - Afspraak EC/ENVI nodig over hoe dit jaar (2022) met hogere bemesting omgegaan moet worden, bijvoorbeeld in de handhaving.
  - Op het moment dat aan Nederland geen derogatie zal worden verleend, zal Nederland nog steeds gehouden zijn aan de verplichtingen van de Nitraatrichtlijn en de Kaderrichtlijn Water.

Consequenties geen overeenstemming
- Nederland heeft sinds 2006 derogatie. Derogatie kent de voorwaarde van 80% grasland die leidt tot minder nitraatuitspoeling (de nitraatuitspoeling onder grasland is minder dan onder andere teelten) en daardoor gunstiger is voor de waterkwaliteit. Derogatie houdt een grote economische waarde voor de sector in, omdat er meer dierlijke mest gebruikt kan worden in plaats van kunstmest.
  - Derogatie draagt positief bij aan waterkwaliteit, het klimaat en agrobiodiversiteit. Derogatie kan als gevolg van de hogere toegestane dierlijke mestgift wel leiden tot een hogere ammoniakemissie door meer dierlijke mest gebruik,
  - De nationale plaatsingsruimte voor stikstof uit dierlijke mest zal door het wegvallen van de derogatie afnemen. De druk op de mestmarkt zal zo fors toenemen dat de gevolgen daarvan zeer grote impact kunnen hebben op de gehele veehouderij in Nederland.
  - Geen derogatie zal betekenen dat het gebruik van kunstmest in de Nederlandse landbouw en fossiele brandstoffen fors zal gaan toenemen met een hogere CO2-uitstoot het gevolg zijn.
- Geen derogatie betekent dat het draagvlak van de sector voor de integrale, gebiedsgerichte aanpak verder zal afnemen en hierdoor mogelijk medewerking langdurig en volledig zal blokkeren.
- Dit houdt een reëel risico van een infractieprocedure op de Nitraatrichtlijn / Kaderrichtlijn Water v.w.b. landbouwopgave in die zowel kan leiden tot zeer strenge aanvullend opgelegde eisen en hoge boetes. Voorbeeld Duitsland: forfaitair € 11 miljoen en € 820.000 per dag vanaf ingebrekestelling in 2018.

<u>Toelichting</u>
- Derogatie houdt in dat boeren onder voorwaarden meer stikstof uit dierlijke mest mogen gebruiken dan de norm van 170 kilogram per hectare die is vastgelegd in de Nitraatrichtlijn. De Europese Commissie (EC) kan middels een beschikking een lidstaat derogatie verlenen. Hiertoe

dienen in de besluitvormingsprocedure een aantal stappen in het Nitraatcomité doorlopen te worden. Derogatie wordt alleen verleend als het geen afbreuk doet aan de doelen van de Richtlijn. Aangezien de Nitraatrichtlijn een generieke norm voor de hele Europese Unie kent, die geen rekening houdt met de lengte van het groeiseizoen, is de mogelijkheid van derogatie opgenomen. De West-Europese landen met soortgelijk klimaat als Nederland (Ierland, België en Denemarken) en daardoor een lang groeiseizoen maken er gebruik van.

- Derogatie heeft inmiddels het frame van een tijdelijke uitzondering die niet milieuverantwoord is en zo snel mogelijk moet worden afgebouwd. Zo is deze niet vastgelegd in de Nitraatrichtlijn. De derogatie moet op objectieve wetenschappelijke gronden (o.a. lengte groeiseizoen) worden aangetoond, dat heeft Nederland gedaan. In oude richtlijnen zoals de Nitraatrichtlijn komen normen voor die in heel Europa gelden, terwijl de omstandigheden zeer verschillend zijn.
- Aan Nederland was tot 31 december 2021 derogatie verleend. Een actieprogramma vormt de rechtvaardiging voor een derogatie van de Nitraatrichtlijn. Het 7e actieprogramma Nitraatrichtlijn (hierna: 7e AP) en het addendum op dit 7e AP is de basis voor verlening van derogatie van de Nitraatrichtlijn.
- De Europees Commissaris voor Milieu heeft Nederland in februari 2022 de procedure naar derogatieverlening van de Nitraatrichtlijn laten vervolgen. Met DG Milieu van de Europese Commissie zijn in de afgelopen periode ambtelijk onderhandelingen gevoerd over de inhoud en voorwaarden van een derogatie van de Nitraatrichtlijn voor de periode 2022-2025.

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E)
Verzonden: woensdag 29 juni 2022 08:14
Aan: 5.1.2.E '
Onderwerp: RE: BWO derogatie notitie

Beste 5.1.2.E

De digitale uitnodiging voor het BWO is/wordt aan je toegezonden.

Groet,
5.1.2.E

Van: 5.1.2.E <5.1.2.E @minaz.nl>
Verzonden: woensdag 29 juni 2022 07:18
Aan: 5.1.2.E <5.1.2.E @minaz.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>
CC: 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E < 5.1.2.E @minaz.nl>; 5.1.2.E @minlnv.nl
Onderwerp: RE: BWO derogatie notitie

Nb. is er ook een inbel link voor het BWO?

Verzonden met BlackBerry Work
(www.blackberry.com)

Van: 5.1.2.E < 5.1.2.E @minaz.nl>
Datum: dinsdag 28 jun. 2022 11:00 PM
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>
Kopie: 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>, 5.1.2.E < 5.1.2.E @minaz.nl>, 5.1.2.E 5.1.2.E <| 5.1.2.E @minaz.nl>, 5.1.2.E @minlnv.nl < 5.1.2.E @minlnv.nl>
Onderwerp: RE: BWO derogatie notitie

Hoi 5.1.2.E

Dank voor het toesturen van het stuk, geeft een heldere beschrijving van de problematiek en de knelpunten waar we tegenaan lopen. Het helpt bij de bespreking morgen!
Hierbij vast een aantal aandachtspunten, opmerkingen en vragen bij de notitie, misschien een beetje kort dag in aanloop naar het BWO morgen, maar leek ons goed dit vast te delen.

- Graag morgen een nadere toelichting op het (vervolg)proces, de tijdslijn, go-nogo-momenten en op welk moment een eventuele escalatie naar de MP aan de orde zou zijn. Lijkt ons ook goed dit op papier te zetten.
- We lezen in de notitie dat ingestemd zou kunnen worden met de derogatie, mits voldaan is aan drie voorwaarden. De vraag die dit oproept is (i) hoe haalbaar/realistisch die voorwaarden zijn ('het eerlijke verhaal') en (ii) hoe hard die voorwaarden voor ons zijn.
- Vervolgens wordt in de notitie geschetst dat EC/Milieu nog een aantal aanvullende eisen heeft, waarbij op sommigen wel al kan worden 'toegegeven', op sommige (nog) niet.
  Vraagpunt is:
  (i) in hoeverre er überhaupt nog onderhandelingsruimte is op deze eisen en

(ii) of er nog ruimte zit op de eisen die volgens de notitie niet ingewilligd zouden kunnen worden. Voorbeeld: de 10% fysieke controles door de NVWA: van belang om een goede onderbouwing te hebben waarom dit niet zou kunnen; en is het wel mogelijk om een inspanningsverplichting richting 10% af te geven, of te gaan voor 7% of 8%?

- Het lijkt ons in de gesprekken met de Cie handiger om uit te stralen dat je er als NL alles aan wilt doen om de derogatie te behouden, en dus aan te geven dat je – met heel veel moeite – tegemoet kunt komen aan (een deel van) de eisen van de Cie.
  We maken het misschien iets te 'plat' maar het zou heel overzichtelijk zijn als we een matrix hebben van de 3 voorwaarden die MLNV heeft (met kleuren rood / oranje / groen) en de eisen die de CIE stelt (met dezelfde kleuren). Dan heb je in één overzicht waar nog onderhandelingsruimte wordt gezien en waar de inzet op gepleegd moet worden.
- Bij de consequenties van 'geen overeenstemming': het is lastig te begrijpen dat derogatie positief bijdraagt aan waterkwaliteit; dat zou beter moeten worden toegelicht, want het roept de vraag op waarom we de derogatie dan niet krijgen. Verder zouden we de bullit van de infractieprocedure als eerste noemen, want die is politiek (zeer) verstrekkend.
- Het lijkt ons goed als er uiteindelijk 1 (Engelstalig) A4-tje is, met de ambtelijke inzet en waarmee de gesprekken op DG/DG-niveau gevoerd kunnen worden en die mogelijk (ambtelijk) ook achtergelaten kan worden.

Groet, mede namens 5.1.2.E

5.1.2.E

Verzonden met BlackBerry Work
(www.blackberry.com)

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>
Datum: dinsdag 28 jun. 2022 9:35 AM
Aan: 5.1.2.E < 5.1.2.E @minaz.nl>
Kopie: 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>
Onderwerp: BWO derogatie notitie

Beste 5.1.2.E

Hierbij de notitie voor het BWO van morgenochtend over derogatie.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.E

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.
De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you

are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.
The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E)
Verzonden: maandag 4 juli 2022 12:17
Aan: '5.1.2.E ;'; 5.1.2.E
CC: 5.1.2.E 5.1.2.E); '5.1.2.E @minbuza.nl'; 5.1.2.E 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E)
Onderwerp: RE: na te zenden notitie na gesprekken SG LNV - vandaag 14.30u reactie

Goedemiddag,

Inhoudelijk is het stuk onder andere afgestemd met 5.1.2.E
En wij zullen zorgen voor verzending van een afschrift van de mail.

Groet,
5.1.2.E

Van: 5.1.2.E <5.1.2.E @minaz.nl>
Verzonden: maandag 4 juli 2022 12:12
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E ;@minlnv.nl>; 5.1.2.E < 5.1.2.E ;@minaz.nl>
CC: 5.1.2.E 5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>; '5.1.2.E @minbuza.nl' < 5.1.2.E @minbuza.nl>; 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>
Onderwerp: RE: na te zenden notitie na gesprekken SG LNV - vandaag 14.30u reactie

Ha!
Lukt mij niet voor half 3 te lezen in verband met een aantal andere afspraken. Vooral van belang denk ik dat de toonzetting goed is (zoals eerder gewisseld). Hoop dat 5.1.2.E daar misschien iets over kan zeggen.
Groet, 5.1.2.E

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) [5.1.2.E s@minlnv.nl]
Verzonden: maandag 4 juli 2022 11:53
Aan: 5.1.2.E ; 5.1.2.E
CC: 5.1.2.E 5.1.2.E); '5.1.2.E @minbuza.nl'; 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E)
Onderwerp: na te zenden notitie na gesprekken SG LNV - vandaag 14.30u reactie

Beste 5.1.2.E en 5.1.2.E

Hierbij de notitie die we hebben opgesteld om na de gesprekken van de SG LNV te kunnen verzenden.
Mochten jullie hierop willen reageren dan graag voor vanmiddag 14.30u.

Dank,
5.1.2.E

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.
De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you

are requested to inform the sender and delete the message.
The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E)
Verzonden: donderdag 14 juli 2022 12:57
Aan: '5.1.2.E '
CC: 5.1.2.E 5.1.2.E)
Onderwerp: RE: concept TK brief derogatie
Bijlagen: DOMUS-22317194-v15-TK_brief_Stand_van_zaken_onderhandelingen_met_de_Europese_Commissie_over_derogatie_van_de_Nitraatrichtlijn_.DOCX

Hoi 5.1.2.E

Hierbij de conceptbrief. Ik heb nog geen uitsluitsel over een akkoord van de minister.

Groet,
5.1.2.E

Van: 5.1.2.E <5.1.2.E ;@minaz.nl>
Verzonden: woensdag 13 juli 2022 18:55
Aan: 5.1.2.E 5.1.2.E) <5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E <5.1.2.E @minaz.nl>; 5.1.2.E <5.1.2.E @minaz.nl>
Onderwerp: RE: concept TK brief derogatie

Ha!
Houd me aanbevolen voor een nieuwe versie van de brief en misschien morgenochtend nog even bellen.
Daar waar het kan moeten we de toonzetting wel neutraal/positief houden.
Groet, 5.1.2.E

ate accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E)
Verzonden: donderdag 14 juli 2022 14:08
Aan: '5.1.2.E 5.1.2.E 5.1.2.E 5.1.2.E)
CC: 5.1.2.E ; 5.1.2.E
Onderwerp: RE: DOMUS-22317194-v15-TK_brief_Stand_van_zaken_onderhandelingen_met_de_Europese_Commissie_over_derogatie_van_de_Nitraatrichtlijn_.DOCX

Hoi 5.1.2.E

Dank voor je opmerkingen.

Ik heb de Kamerstuknummers aangepast.

Over de 100% zekerheid: daar zijn (juridische) risico's aan verbonden. In feite zeg je: overtreedt de Richtlijn maar. Vandaar dat wij geadviseerd hebben hier de verwachting op te nemen.

Groet,
5.1.2.E

Van: 5.1.2.E <5.1.2.E ;@minaz.nl>
Verzonden: donderdag 14 juli 2022 13:44
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E 5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>
CC: 5.1.2.E < 5.1.2.E @minaz.nl>; 5.1.2.E < 5.1.2.E @minaz.nl>
Onderwerp: DOMUS-22317194-v15-TK_brief_Stand_van_zaken_onderhandelingen_met_de_Europese_Commissie_over_derogatie_van_de_Nitraatrichtlijn_.DOCX

Ha 5.1.2.E en 5.1.2.E

Nog 2 opmerkingen van mijn kant in de bijlage.
@ 5.1.2.E en 5.1.2.E als jullie nog aanvullingen hebben, laat het dan zsm weten.

Groet, 5.1.2.E

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E)
Aan: " 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E)
Onderwerp: Kennismaken en kort bijpraten

Microsoft Teams-vergadering

Deelnemen op uw computer of via de mobiele app

Klik hier om deel te nemen aan de vergadering <https://teams.microsoft.com/l/meetup-join/19%3ameeting_MTcwMThkYWItZmM4OS00YjgzLTk2MWQtZDMwODJhYjVhNWUw%40thread.v2/0?context=%7b%22Tid%22%3a%221321633e-f6b9-44e2-a44f-59b9d264ecb7%22%2c%22Oid%22%3a%22685c7318-bdfb-4d4e-b13c-36b88f195954%22%7d>

vergaderings-id: 5.1.2.I
Wachtwoordcode: 5.1.2.I

Teams downloaden <https://www.microsoft.com/en-us/microsoft-teams/download-app> | Deelnemen op het web <https://www.microsoft.com/microsoft-teams/join-a-meeting>

Deelnemen met een apparaat voor videovergaderingen

5.1.2.E @m.webex.com < 5.1.2.E @m.webex.com>

Videovergaderings-id: 5.1.2.I

Alternatieve VTC-instructies <https://www.webex.com/msteams?confid=1252810940&tenantkey=dictu&domain=m.webex.com>

Of deelnemen via telefoon (alleen audio)

5.1.2.E 5.1.2.E <tel: 5.1.2.E ,, 5.1.2.E #> Netherlands, Amsterdam

Id voor telefonische vergadering: 5.1.2.E #

Een lokaal nummer zoeken <https://dialin.teams.microsoft.com/7cfd4ed8-7e43-4623-a2fd-1d68747b2e3e?id=105816672> | Pincode opnieuw instellen <https://dialin.teams.microsoft.com/usp/pstnconferencing>

Meer informatie <https://aka.ms/JoinTeamsMeeting> | Opties voor vergadering <https://teams.microsoft.com/meetingOptions/?organizerId=685c7318-bdfb-4d4e-b13c-36b88f195954&tenantId=1321633e-f6b9-44e2-a44f-59b9d264ecb7&threadId=19_meeting_MTcwMThkYWItZmM4OS00YjgzLTk2MWQtZDMwODJhYjVhNWUw@thread.v2&messageId=0&language=nl-NL>

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E)
Verzonden: donderdag 25 augustus 2022 18:57
Aan: ' 5.1.2.E '
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E)
Onderwerp: Spreeklijn derogatie MR

Hoi 5.1.2.E
Misschien had je deze al, dan bij deze dan nogmaals.
Groet,
5.1.2.E

Spreeklijn MR 26 augustus 2022 over derogatie van de Nitraatrichtlijn

- Voor het zomerreces heb ik in de Ministerraad toegelicht dat de gesprekken met de Europese Commissie, DG Milieu, plaatsvinden over de inhoud en voorwaarden van een derogatie van de Nitraatrichtlijn en medio juli zijn afgerond. Ik heb hierbij ook aangegeven dat dit ingewikkelde en moeizame gesprekken waren.
- In nauwe samenwerking met de MP en AZ hebben we de laatste onderhandelingen gevoerd.
- De Europese Commissie heeft de conceptbeschikking in de zomerperiode intern verder gebracht [interservice consultatie van andere DGs binnen de EC].
- Deze week heeft de Europese Commissie de conceptbeschikking ambtelijk met mijn departement gedeeld en heeft verzocht om (slechts) feitelijke onjuistheden door te geven aan de Europese Commissie.
- Op dit moment is niet duidelijk wanneer de conceptbeschikking met de Lidstaten zal worden gedeeld ten behoeve van het geplande Nitraatcomité op 15 september as.
- Ik zal, nadat de conceptbeschikking met de Lidstaten is gedeeld, en na afstemming met de Europese Commissie, de Eerste en Tweede Kamer informeren over de inhoud van de beschikking en de consequenties, zoals ik in juli aan beide Kamers heb toegezegd.
- Ik ben voornemens deze brief volgende week in de Ministerraad voor te leggen om aansluitend aan de Eerste en Tweede Kamer te sturen.
- Dit zal wel afhankelijk zijn van of we de beschikking van de Europese Commissie hebben ontvangen.

- Inhoudelijk zijn er geen grote aanpassingen met wat ik eerder in de Ministerraad heb gedeeld.
- De consequenties zullen groot en ingrijpend zijn en ik verwacht dat dit maatschappelijk en politiek tot ophef zal leiden.

- Het is de laatste derogatie van de Nitraatrichtlijn voor het plaatsen van onbewerkte dierlijke mest die aan Nederland wordt verleend. Vanaf 2026 zal Nederland geen derogatie meer aanvragen, omdat de EC helder heeft gemaakt dat deze niet meer zal worden verleend.
- Voor het jaar 2022 vindt geen verandering plaats in de hoogte van de derogatienorm (de zogenaamde 250/230).
- De derogatie kent vanaf 2023 een afbouwpad waarbij jaarlijks de hoogte van de stikstofgebruiksnorm voor dierlijke mest naar beneden wordt bijgesteld. Vanaf 1 januari 2026 is er geen derogatie meer en is de gebruiksnorm 170 kg gebruiksnorm stikstof uit dierlijke mest.
- Het afbouwpad dat de EC voorstelt gaat zo snel dat al na 2023 geen substantiële derogatie overblijft.
- De aanwijzing van zogenaamde 'polluted areas' in het kader van eutrofiëring van water (Kaderrichtlijn Water). Voor deze nog aan te wijzen gebieden zal het laagste derogatieregime gelden.
- In alle Natura 2000 gebieden wordt geen derogatie verleend. Vanaf 2024 vindt geen verlening van derogatie meer plaats 'nabij' de Natura 2000 gebieden. Die gebieden moeten nog worden aangewezen.
- Het niet verlenen van derogatie in voor nitraat kwetsbare grondwaterbeschermingsgebieden
- Het nationale mestproductieplafond voor stikstof en fosfaat worden graduele bijgesteld met 10%-reductie in 2025.

- De omvang van de graduele verlaging van de totale bemestingsnorm met 20% in 2025 in de aangewezen 'polluted areas'.
- Het percentage fysieke controles door de NVWA blijft op 5%.

- Op dit moment is nog geen duidelijkheid over:
- De omvang van de generieke bufferstroken langs waterlopen. Hiervoor wordt binnen het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid een voorstel met DG Landbouw voorbereid. De uitkomst hiervan kan worden overgenomen in de conceptderogatiebeschikking.

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E)
Verzonden: maandag 12 september 2022 10:42
Aan: ' 5.1.2.E '
Onderwerp: tijdlijn derogatie

Hoi 5.1.2.E

Zoals net besproken hierbij de tijdlijn.

Groet,
5.1.2.E

61
Op welke wijze is uitvoering gegeven aan motie Bisschop, Geurts en Lodders (Kamerstuk 21501-32 nr. 1266) waarin de regering onder andere verzocht werd de Kamer zo veel als mogelijk te informeren over de verschillende stappen en contactmomenten bij de derogatieonderhandelingen met betrekking tot de aanvullende voorwaarden, de opstelling van het ministerie daarbij en de wijze waarop de sector betrokken is geweest? Hoe ziet, in dat kader, de tijdlijn van het afgelopen jaar eruit?

De betreffende motie ziet op de onderhandelingen over de derogatieverlening voor de jaren 2020 en 2021. Ik heb de Tweede Kamer hierover in verband met de vertrouwelijkheid van onderhandelingen tot op heden nog niet geïnformeerd en zal dit zo spoedig mogelijk doen. Ik zal de correspondentie met de Europese Commissie over de derogatieonderhandelingen eveneens zo spoedig met de Tweede Kamer te delen. Ik kan echter hierover nog niet precies aangeven wanneer dit dat zal zijn, omdat hierover ook afstemming met de Europese Commissie nodig is en dit er mogelijk toe kan leiden dat informatie niet verstrekt kan worden.
Ten aanzien van de tijdlijn kan ik de Tweede Kamer het volgende informeren. De gesprekken over verlening van derogatie kunnen niet los worden gezien van de gesprekken met de Europese Commissie over de totstandkoming van het 7e actieprogramma Nitraatrichtlijn (hierna: 7e AP) en het addendum daarop. Dit is gelegen in het feit dat een actieprogramma ten grondslag ligt aan verlening van derogatie. In onderstaande tijdlijn zijn de belangrijkste overleggen en contactmomenten van de minister van LNV en het ministerie van LNV met de diensten van de Europese Commissie (hierna: EC) over de besluitvormingsprocedure naar derogatie weergegeven. Hierbij dient te worden opgemerkt dat dit geen uitputtende lijst is. De sector is op gezette tijden op verschillende niveaus geïnformeerd over de stand van zaken ten aanzien van derogatie.

Eerste helft 2021
Begin 2021 heeft een ambtelijk overleg plaatsgevonden tussen de EC en LNV over het traject van het 7e AP en het traject naar derogatieverlening. Als gevolg van het controversieel verklaard zijn van het mestbeleid door de Kamer in de eerste helft van 2021, was het niet mogelijk in de eerste helft van 2021 inhoudelijke gesprekken te voeren met de EC over de inhoud van het 7e AP.
In mei 2021 is overleg geweest van de Europees Commissaris voor Milieu met de minister van LNV over de stand van zaken met betrekking tot het 7e AP in verband met de politieke context in Nederland. In juni 2021 is hierover hoogambtelijk contact geweest tussen de EC en LNV.
In de zomer van 2021 zijn ambtelijke contacten tussen de EC en LNV geweest over agendering van Nederland in het Nitraatcomité van september 2021 ten behoeve van het geven van de eerste presentatie in het kader van de besluitvormingsprocedure naar derogatieverlening. Op 15 september 2021 heeft Nederland in dit verband de 1e presentatie in het Nitraatcomité gegeven.

Tweede helft 2021
Medio september 2021 heeft ambtelijk overleg tussen de EC en LNV plaatsgevonden over de inhoud van het ontwerp 7e AP. Eind september 2021 heeft de EC gereageerd op het ontwerp 7e AP. In november 2021 hebben diverse ambtelijke contacten plaatsgevonden tussen de EC en LNV. In november 2021 heeft hoogambtelijk overleg plaatsgevonden tussen de EC en LNV over agendering van Nederland in het

Nitraatcomité van 15 december 2021 ten behoeve van het geven van de tweede presentatie in het kader van de besluitvormingsprocedure naar derogatieverlening. In november 2021 is overleg geweest van de Europees Commissaris voor Milieu met de minister van LNV over agendering van Nederland in het Nitraatcomité van december 2021. In december 2021 is overleg geweest van Europees Commissaris voor Milieu met de minister van LNV over agendering van Nederland in het Nitraatcomité van 15 december 2021. Nederland heeft in het Nitraatcomité van 15 december 2021 niet de 2e presentatie in het Nitraatcomité gegeven in het kader van de besluitvormingsprocedure naar derogatieverlening (Kamerstukken II, 33037, nr. 433).

1e kwartaal 2022
In januari 2022 is overleg geweest van de Europees Commissaris voor Milieu met de minister van LNV over de inhoud van het coalitieakkoord in relatie tot het 7e AP en de mogelijkheid van het geven van de 2e presentatie in het Nitraatcomité, zodat derogatie in zicht bleef. In de tweede helft van januari 2022 is hoogambtelijk contact geweest tussen LNV en de EC. In februari heeft ambtelijk overleg plaatsgevonden tussen LNV en de EC over de inhoud van het coalitieakkoord en het addendum op het 7e AP. In februari 2022 hebben ambtelijk contacten tussen de EC en LNV plaatsgevonden over de inhoud van het addendum op het 7e AP. Eind februari 2022 is overleg geweest tussen de Europees Commissaris voor Milieu en de de minister van LNV over agendering van Nederland in het Nitraatcomité van 17 maart 2022. Nederland heeft in het Nitraatcomité van 17 maart 2022 de 2e presentatie in het Nitraatcomité gegeven in het kader van de besluitvormingsprocedure naar derogatieverlening. In maart 2022 is ambtelijk overleg geweest tussen LNV en de EC over de inhoud en voorwaarden van een derogatie.

April – 9 september 2022
In de periode april 2022 tot en met juni 2022 hebben ambtelijke overleggen en ambtelijke contacten plaatsgevonden tussen de EC en LNV over de inhoud en voorwaarden van een derogatie. Op 15 juni 2022 heeft Nederland in het Nitraatcomité de 3e presentatie in het Nitraatcomité gegeven in het kader van de besluitvormingsprocedure naar derogatieverlening.

In juli 2022 zijn hoogambtelijke en ambtelijke overleggen en contacten geweest tussen de EC en LNV over de inhoud en voorwaarden van een derogatie. In juli 2022 heeft overleg plaatsgevonden met de vicevoorzitter van de Europees Commissie en de minister van LNV, en de Europees Commissaris voor Milieu en de minister van LNV. In augustus en september 2022 hebben ambtelijke contacten plaatsgevonden tussen de EC en LNV. Op 15 september 2022 is stemming in het Nitraatcomité over de conceptderogatiebeschikking voorzien. Op 5 september 2022 (Kamerstukken II, 33037, nr. 450) heeft de minister van LNV de hoofdlijnen van de conceptderogatiebeschikking met het parlement gedeeld.

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E)
Verzonden: maandag 12 september 2022 18:05
Aan: ' 5.1.2.E '; ' 5.1.2.E '; ' 5.1.2.E '
CC: ' 5.1.2.E '
Onderwerp: RE: Feitelijke vraag - aanvulling tijdlijn - vandaag naar TK, graag zsm reactie

Goedenavond,

Veel dank voor jullie snelle reacties!

Het is als volgt geworden:

Op welke wijze is uitvoering gegeven aan motie Bisschop, Geurts en Lodders (Kamerstuk 21501-32 nr. 1266) waarin de regering onder andere verzocht werd de Kamer zo veel als mogelijk te informeren over de verschillende stappen en contactmomenten bij de derogatieonderhandelingen met betrekking tot de aanvullende voorwaarden, de opstelling van het ministerie daarbij en de wijze waarop de sector betrokken is geweest? Hoe ziet, in dat kader, de tijdlijn van het afgelopen jaar eruit?
De betreffende motie ziet op de onderhandelingen over de derogatieverlening voor de jaren 2020 en 2021. Ik heb de Tweede Kamer hierover in verband met de vertrouwelijkheid van onderhandelingen tot op heden nog niet geïnformeerd en zal dit zo spoedig mogelijk doen. Ik zal de correspondentie met de Europese Commissie over de derogatieonderhandelingen eveneens zo spoedig met de Tweede Kamer te delen. Ik kan echter hierover nog niet precies aangeven wanneer dit dat zal zijn, omdat hierover ook afstemming met de Europese Commissie nodig is en dit er mogelijk toe kan leiden dat informatie niet verstrekt kan worden.
Ten aanzien van de tijdlijn kan ik de Tweede Kamer het volgende informeren. De gesprekken over verlening van derogatie kunnen niet los worden gezien van de gesprekken met de Europese Commissie over de totstandkoming van het 7e actieprogramma Nitraatrichtlijn (hierna: 7e AP) en het addendum daarop. Dit is gelegen in het feit dat een actieprogramma ten grondslag ligt aan verlening van derogatie. In onderstaande tijdlijn zijn de belangrijkste overleggen en contactmomenten van de minister van LNV en het ministerie van LNV met de diensten van de Europese Commissie (hierna: EC) over de besluitvormingsprocedure naar derogatie weergegeven. Bij deze gesprekken is in bijna alle gevallen de Permanente Vertegenwoordiging van Nederland bij de EU (PV-EU) aanwezig geweest evenals een ambtelijke vertegenwoordiging van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat. Gedurende deze periode is er ook op verschillende momenten en bij/en marge van verschillende bijeenkomsten contact geweest tussen de minister van LNV en de Europees Commissaris voor Milieu en van de minister-president en de voorzitter van de Europese Commissie. Hierbij dient te worden opgemerkt dat dit geen uitputtende lijst is. De sector is op gezette tijden op verschillende niveaus geïnformeerd over de stand van zaken ten aanzien van derogatie.
Eerste helft 2021
Begin 2021 heeft een ambtelijk overleg plaatsgevonden tussen de EC en LNV over het traject van het 7e AP en het traject naar derogatieverlening. Als gevolg van het controversieel verklaard zijn van het mestbeleid door de Kamer in de eerste helft van 2021, was het niet mogelijk in de eerste helft van 2021 inhoudelijke gesprekken te voeren met de EC over de inhoud van het 7e AP.
In mei 2021 is overleg geweest van de Europees Commissaris voor Milieu met de minister van LNV over de stand van zaken met betrekking tot het 7e AP in verband met de politieke context in Nederland. In juni 2021 is hierover hoogambtelijk contact geweest tussen de EC en LNV.
In de zomer van 2021 zijn ambtelijke contacten tussen de EC en LNV geweest over agendering van Nederland in het Nitraatcomité van september 2021 ten behoeve van het geven van de eerste presentatie in het kader van de besluitvormingsprocedure naar derogatieverlening. Op 15 september 2021 heeft Nederland in dit verband de 1e presentatie in het Nitraatcomité gegeven.
Tweede helft 2021
Medio september 2021 heeft ambtelijk overleg tussen de EC en LNV plaatsgevonden over de inhoud van het ontwerp 7e AP. Eind september 2021 heeft de EC gereageerd op het ontwerp 7e AP. In november 2021 hebben diverse ambtelijke contacten plaatsgevonden tussen de EC en LNV. In november 2021 heeft hoogambtelijk overleg plaatsgevonden tussen de EC en LNV over agendering van Nederland in het Nitraatcomité van 15 december 2021 ten behoeve van het geven van de tweede presentatie in het kader van de besluitvormingsprocedure naar derogatieverlening. In november 2021 is overleg geweest van de Europees Commissaris voor Milieu met de minister van LNV over agendering

van Nederland in het Nitraatcomité van december 2021. In december 2021 is overleg geweest van Europees Commissaris voor Milieu met de minister van LNV over agendering van Nederland in het Nitraatcomité van 15 december 2021. Nederland heeft in het Nitraatcomité van 15 december 2021 niet de 2e presentatie in het Nitraatcomité gegeven in het kader van de besluitvormingsprocedure naar derogatieverlening (Kamerstukken II, 33037, nr. 433). In deze periode is ambtelijk contact geweest van de PV-EU met de kabinetten van de Voorzitter van de Europese Commissie, de vicevoorzitter van de Europese Commissie en de Europees Commissaris voor Milieu.

1e kwartaal 2022

In januari 2022 is overleg geweest van de Europees Commissaris voor Milieu met de minister van LNV over de inhoud van het coalitieakkoord in relatie tot het 7e AP en de mogelijkheid van het geven van de 2e presentatie in het Nitraatcomité, zodat derogatie in zicht bleef. In de tweede helft van januari 2022 is hoogambtelijk contact geweest tussen LNV en de EC. In februari heeft ambtelijk overleg plaatsgevonden tussen LNV en de EC over de inhoud van het coalitieakkoord en het addendum op het 7e AP. In februari 2022 hebben ambtelijk contacten tussen de EC en LNV plaatsgevonden over de inhoud van het addendum op het 7e AP. Eind februari 2022 is overleg geweest tussen de Europees Commissaris voor Milieu en de de minister van LNV over agendering van Nederland in het Nitraatcomité van 17 maart 2022. Nederland heeft in het Nitraatcomité van 17 maart 2022 de 2e presentatie in het Nitraatcomité gegeven in het kader van de besluitvormingsprocedure naar derogatieverlening. In maart 2022 is ambtelijk overleg geweest tussen LNV en de EC over de inhoud en voorwaarden van een derogatie.

April – 9 september 2022

In de periode april 2022 tot en met juni 2022 hebben ambtelijke overleggen en ambtelijke contacten plaatsgevonden tussen de EC en LNV over de inhoud en voorwaarden van een derogatie. Op 15 juni 2022 heeft Nederland in het Nitraatcomité de 3e presentatie in het Nitraatcomité gegeven in het kader van de besluitvormingsprocedure naar derogatieverlening.

In juli 2022 zijn hoogambtelijke en ambtelijke overleggen en contacten geweest tussen de EC en LNV over de inhoud en voorwaarden van een derogatie. In juli 2022 heeft overleg plaatsgevonden met de vicevoorzitter van de Europees Commissie en de minister van LNV, en de Europees Commissaris voor Milieu en de minister van LNV. In deze periode zijn contacten van de Minister-President geweest met de voorzitter van de Europese Commissie. In augustus en september 2022 hebben ambtelijke contacten plaatsgevonden tussen de EC en LNV. Op 15 september 2022 is stemming in het Nitraatcomité over de conceptderogatiebeschikking voorzien. Op 5 september 2022 (Kamerstukken II, 33037, nr. 450) heeft de minister van LNV de hoofdlijnen van de conceptderogatiebeschikking met het parlement gedeeld.

Groet,
5.1.2.E

Van: 5.1.2.E <5.1.2.E @minaz.nl>
Verzonden: maandag 12 september 2022 16:34
Aan: 5.1.2.E <5.1.2.E @minaz.nl>; ' 5.1.2.E ' <5.1.2.E @minbuza.nl>; 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E @minlnv.nl>
CC: 5.1.2.E <5.1.2.E @minaz.nl>
Onderwerp: RE: Feitelijke vraag - aanvulling tijdlijn - vandaag naar TK, graag zsm reactie

Mooi!

Verzonden met BlackBerry Work
(www.blackberry.com)

Van: 5.1.2.E <5.1.2.E @minaz.nl>
Datum: maandag 12 sep. 2022 4:27 PM

Aan: ' 5.1.2.E ' <5.1.2.E @minbuza.nl>, 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>, 5.1.2.E < 5.1.2.E @minaz.nl>
Kopie: 5.1.2.E < 5.1.2.E @minaz.nl>
Onderwerp: RE: Feitelijke vraag - aanvulling tijdlijn - vandaag naar TK, graag zsm reactie

Ha 5.1.2.E en 5.1.2.E

Ook nog even geschakeld met 5.1.2.E MP heeft op verschillende momenten (en marge van bijeenkomsten) aandacht gevraagd voor de derogatie. Daarom op onderstaande manier opgelost (zie geel gearceerde zin).
@ 5.1.2.E en 5.1.2.E akkoord zo?

Groet, 5.1.2.E

61

Op welke wijze is uitvoering gegeven aan motie Bisschop, Geurts en Lodders (Kamerstuk 21501-32 nr. 1266) waarin de regering onder andere verzocht werd de Kamer zo veel als mogelijk te informeren over de verschillende stappen en contactmomenten bij de derogatieonderhandelingen met betrekking tot de aanvullende voorwaarden, de opstelling van het ministerie daarbij en de wijze waarop de sector betrokken is geweest? Hoe ziet, in dat kader, de tijdlijn van het afgelopen jaar eruit?
De betreffende motie ziet op de onderhandelingen over de derogatieverlening voor de jaren 2020 en 2021. Ik heb de Tweede Kamer hierover in verband met de vertrouwelijkheid van onderhandelingen tot op heden nog niet geïnformeerd en zal dit zo spoedig mogelijk doen. Ik zal de correspondentie met de Europese Commissie over de derogatieonderhandelingen eveneens zo spoedig met de Tweede Kamer te delen. Ik kan echter hierover nog niet precies aangeven wanneer dit dat zal zijn, omdat hierover ook afstemming met de Europese Commissie nodig is en dit er mogelijk toe kan leiden dat informatie niet verstrekt kan worden.
Ten aanzien van de tijdlijn kan ik de Tweede Kamer het volgende informeren. De gesprekken over verlening van derogatie kunnen niet los worden gezien van de gesprekken met de Europese Commissie over de totstandkoming van het 7e actieprogramma Nitraatrichtlijn (hierna: 7e AP) en het addendum daarop. Dit is gelegen in het feit dat een actieprogramma ten grondslag ligt aan verlening van derogatie. In onderstaande tijdlijn zijn de belangrijkste overleggen en contactmomenten van de minister van LNV en het ministerie van LNV met de diensten van de Europese Commissie (hierna: EC) over de besluitvormingsprocedure naar derogatie weergegeven. Bij deze gesprekken is bij bijna alle gesprekken de Permanente Vertegenwoordiging van Nederland bij de EU (PV-EU) aanwezig geweest als ambtelijke vertegenwoordiging van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat. Gedurende deze periode is er ook op verschillende momenten en bij/en marge van verschillende bijeenkomsten contact geweest tussen de minister-president en de voorzitter van de Europese Commissie Hierbij dient te worden opgemerkt dat dit geen uitputtende lijst is. De sector is op gezette tijden op verschillende niveaus geïnformeerd over de stand van zaken ten aanzien van derogatie.
Eerste helft 2021
Begin 2021 heeft een ambtelijk overleg plaatsgevonden tussen de EC en LNV over het traject van het 7e AP en het traject naar derogatieverlening. Als gevolg van het controversieel verklaard zijn van het mestbeleid door de Kamer in de eerste helft van 2021, was het niet mogelijk in de eerste helft van 2021 inhoudelijke gesprekken te voeren met de EC over de inhoud van het 7e AP.
In mei 2021 is overleg geweest van de Europees Commissaris voor Milieu met de minister van LNV over de stand van zaken met betrekking tot het 7e AP in verband met de politieke context in Nederland. In juni 2021 is hierover hoogambtelijk contact geweest tussen de EC en LNV.
In de zomer van 2021 zijn ambtelijke contacten tussen de EC en LNV geweest over agendering van Nederland in het Nitraatcomité van september 2021 ten behoeve van het geven van de eerste presentatie in het kader van de besluitvormingsprocedure naar derogatieverlening. Op 15 september 2021 heeft Nederland in dit verband de 1e presentatie in het Nitraatcomité gegeven.
Tweede helft 2021
Medio september 2021 heeft ambtelijk overleg tussen de EC en LNV plaatsgevonden over de inhoud van het ontwerp 7e AP. Eind september 2021 heeft de EC gereageerd op het ontwerp 7e AP. In november

2021 hebben diverse ambtelijke contacten plaatsgevonden tussen de EC en LNV. In november 2021 heeft hoogambtelijk overleg plaatsgevonden tussen de EC en LNV over agendering van Nederland in het Nitraatcomité van 15 december 2021 ten behoeve van het geven van de tweede presentatie in het kader van de besluitvormingsprocedure naar derogatieverlening. In november 2021 is overleg geweest van de Europees Commissaris voor Milieu met de minister van LNV over agendering van Nederland in het Nitraatcomité van december 2021. In december 2021 is overleg geweest van Europees Commissaris voor Milieu met de minister van LNV over agendering van Nederland in het Nitraatcomité van 15 december 2021.[BC1] Nederland heeft in het Nitraatcomité van 15 december 2021 niet de 2e presentatie in het Nitraatcomité gegeven in het kader van de besluitvormingsprocedure naar derogatieverlening (Kamerstukken II, 33037, nr. 433). In deze periode is ambtelijk contact geweest van de PV-EU met de kabinetten van de Voorzitter van de Europese Commissie, de vicevoorzitter van de Europese Commissie en de Europees Commissaris voor Milieu.

1e kwartaal 2022

In januari 2022 is overleg geweest van de Europees Commissaris voor Milieu met de minister van LNV over de inhoud van het coalitieakkoord in relatie tot het 7e AP en de mogelijkheid van het geven van de 2e presentatie in het Nitraatcomité, zodat derogatie in zicht bleef. In de tweede helft van januari 2022 is hoogambtelijk contact geweest tussen LNV en de EC. In februari heeft ambtelijk overleg plaatsgevonden tussen LNV en de EC over de inhoud van het coalitieakkoord en het addendum op het 7e AP. In februari 2022 hebben ambtelijk contacten tussen de EC en LNV plaatsgevonden over de inhoud van het addendum op het 7e AP. Eind februari 2022 is overleg geweest tussen de Europees Commissaris voor Milieu en de de minister van LNV over agendering van Nederland in het Nitraatcomité van 17 maart 2022. Nederland heeft in het Nitraatcomité van 17 maart 2022 de 2e presentatie in het Nitraatcomité gegeven in het kader van de besluitvormingsprocedure naar derogatieverlening. In maart 2022 is ambtelijk overleg geweest tussen LNV en de EC over de inhoud en voorwaarden van een derogatie.

April – 9 september 2022

In de periode april 2022 tot en met juni 2022 hebben ambtelijke overleggen en ambtelijke contacten plaatsgevonden tussen de EC en LNV over de inhoud en voorwaarden van een derogatie. Op 15 juni 2022 heeft Nederland in het Nitraatcomité de 3e presentatie in het Nitraatcomité gegeven in het kader van de besluitvormingsprocedure naar derogatieverlening.

In juli 2022 zijn hoogambtelijke en ambtelijke overleggen en contacten geweest tussen de EC en LNV over de inhoud en voorwaarden van een derogatie. In juli 2022 heeft overleg plaatsgevonden met de vicevoorzitter van de Europees Commissie en de minister van LNV, en de Europees Commissaris voor Milieu en de minister van LNV. . In augustus en september 2022 hebben ambtelijke contacten plaatsgevonden tussen de EC en LNV. Op 15 september 2022 is stemming in het Nitraatcomité over de conceptderogatiebeschikking voorzien. Op 5 september 2022 (Kamerstukken II, 33037, nr. 450) heeft de minister van LNV de hoofdlijnen van de conceptderogatiebeschikking met het parlement gedeeld.

Van: 5.1.2.E [5.1.2.E a@minbuza.nl]
Verzonden: maandag 12 september 2022 15:25
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E); 5.1.2.E
Onderwerp: RE: Feitelijke vraag - aanvulling tijdlijn - vandaag naar TK, graag zsm reactie

Dag 5.1.2.E

Volgens mij is het redelijk volledig. Ik heb alleen een precisiering van gesprek MLNV-SINK in december toegevoegd.

Houd er rekening mee wanneer dit naar de Kamer gecommuniceerd wordt dat we binnen onafzienbare tijd een WOB-verzoek krijgen om de gespreksverslagen. We better be prepared.

Groet,

5.1.2.E

From: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>
Sent: maandag 12 september 2022 14:37
To: ' 5.1.2.E ' < 5.1.2.E @minaz.nl>; 5.1.2.E < 5.1.2.E @minbuza.nl>
Subject: Feitelijke vraag - aanvulling tijdlijn - vandaag naar TK, graag zsm reactie

Hoi 5.1.2.E en 5.1.2.E

Hierbij de aanpassingen in de tijdlijn.

@ 5.1.2.E ik probeerde je hierover te bellen.

Aanvullingen natuurlijk welkom!

Groet,
5.1.2.E

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.
De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.
The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Help save paper! Do you really need to print this email?

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

[BC1]Volgens mij klopt dit niet.

Op 12 december heeft MLNV in de marge van de Landbouw- en Visserijraad met Milieucommissaris gesproken over het belang van het agenderen van de presentatie van NL tegen de achtergrond van de verwachte sstikstofaanpak.

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E)
Verzonden: maandag 12 september 2022 18:31
Aan: 5.1.2.E ; ' 5.1.2.E '; ' 5.1.2.E '
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E)
Onderwerp: QenA tijdlijn voor debat morgen
Bijlagen: Spreeklijn tijdlijn_def.docx

Hoi 5.1.2.E 5.1.2.E en 5.1.2.E

En de QenA over de tijdlijn. Opmerkingen en aanvullingen welkom!

Veel dank weer!
5.1.2.E

QenA Tijdlijn

- De tijdlijn voor het derogatietraject loopt samen op met het traject dat is doorlopen om het 7e actieprogramma Nitraatrichtlijn vast te stellen. Immers voorafgaand aan de gesprekken over de inhoud en voorwaarden van een derogatie is overeenstemming met de Europese Commissie nodig geweest over dit actieprogramma.
- Hierbij moet ook rekening worden gehouden met de besluitvormingsprocedure naar derogatie. Hiervoor zijn vier presentaties in het Nitraatcomité nodig en dit comité vindt elk kwartaal plaats. [drie presentaties door Nederland over de waterkwaliteit, het gevoerde beleid en het nieuwe beleid en één presentatie door de Commissie over de inhoud van de conceptderogatiebeschikking.]
- In de eerste helft van 2021 was het mestbeleid controversieel verklaard en kon inhoudelijk nog niet gesproken worden met de Europese Commissie over de inhoud van het actieprogramma. In de zomer van vorig jaar zijn hierover de ambtelijke gesprekken en contacten met de Europese Commissie gestart.
- Ambtelijk zijn ook de Permanente Vertegenwoordiging van Nederland bij de EU aanwezig bij deze gesprekken en ook het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat. Als dit niet lukte, dat vond altijd afstemming plaats.
- Bij verschillende gelegenheden is door zowel Minister van LNV met de Europees Commissaris voor Milieu als de Minister-President met de voorzitter van de Europese Commissie en marge van verschillende bijeenkomsten en Raden gesproken over derogatie.

- In de zomer van 2021 is ambtelijk contact geweest met de Europese Commissie ten behoeve van het geven van de eerste presentatie door Nederland in het Nitraatcomité

met het oog op derogatie. Nederland heeft in september 2021 de 1e presentatie mogen geven.

- In het najaar van 2021 zijn de ambtelijke gesprekken met de Europese Commissie gevoerd over de inhoud van het 7e actieprogramma om in het Nitraatcomité van december de 2e presentatie te mogen geven.
- Omdat uit de Milieueffect rapportage van het 7e actieprogramma bleek de waterkwaliteitsdoelen niet overal behaald zouden worden, heeft Nederland die presentatie niet mogen geven. In deze periode zijn diverse contacten met de Europese Commissie geweest. Ambtelijk vanuit LNV en de Permanente Vertegenwoordiging. En ik heb zelf toen met de Europees Commissaris voor Milieu gesproken.

- De minister van LNV heeft afgelopen januari direct kennisgemaakt met de Europees Commissaris voor Milieu. Dit resulteerde in het opstellen van een addendum op het 7e actieprogramma met een doorvertaling van het Coalitieakkoord ten aanzien van waterkwaliteit, stikstof en klimaat. [Hierbij is aangegeven dat hiermee de doelen voor de waterkwaliteit wel gehaald worden.]
- In de periode tot en met februari 2022 zijn hierover ambtelijk contacten geweest met de Europese Commissie. Ook heeft de minister van LNV opnieuw gesproken met de Europees Commissaris voor Milieu. Op basis van het addendum op het 7e actieprogramma heeft Nederland de 2e presentatie in het Nitraatcomité mogen geven ten behoeve van derogatieverlening.

- In de periode april 2022 tot en met juni 2022 hebben ambtelijke overleggen en ambtelijke contacten plaatsgevonden tussen de EC en LNV over de inhoud en voorwaarden van een derogatie.

- Op 15 juni 2022 heeft Nederland in het Nitraatcomité de 3e presentatie in het Nitraatcomité gegeven in het kader van de besluitvormingsprocedure naar derogatieverlening.

- In juli 2022 zijn hoogambtelijke en ambtelijke overleggen en contacten geweest tussen de EC en LNV over de inhoud en voorwaarden van een derogatie.

- In juli 2022 heeft overleg plaatsgevonden met de vicevoorzitter van de Europees Commissie en de minister van LNV, en de Europees Commissaris voor Milieu en de minister van LNV. En de Minister-President heeft contacten gehad met de Voorzitter van de Europese Commissie.

- Hierna heeft de EC een conceptderogatiebeschikking opgesteld, welke in het komende Nitraatcomité van 15 september 2022 ter stemming voor ligt aan de Lidstaten.

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E)
Verzonden: dinsdag 13 september 2022 09:10
Aan: ' 5.1.2.E '; ' 5.1.2.E '; 5.1.2.E
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E)
Onderwerp: RE: QenA tijdlijn voor debat morgen
Bijlagen: 220913 Spreeklijn tijdlijn_def.docx

Goedemorgen
Veel dank weer voor jullie snelle reacties,
Alle opmerkingen zijn verwerkt.
@ 5.1.2.E als nodig, kunnen wij jou vanavond tijdens het debat contacten?
Groet,
5.1.2.E

Van: 5.1.2.E < 5.1.2.E ;@minaz.nl>
Verzonden: dinsdag 13 september 2022 07:43
Aan: ' 5.1.2.E ' < 5.1.2.E @minbuza.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E < 5.1.2.E ;@minaz.nl>
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>
Onderwerp: RE: QenA tijdlijn voor debat morgen

Ha,
Voor wat betreft de betrokkenheid van de MP iets dichter bij de schriftelijke beantwoording gebleven; zie bijlage.
Groet, 5.1.2.E

Van: 5.1.2.E 5.1.2.E @minbuza.nl]
Verzonden: maandag 12 september 2022 22:32
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E); 5.1.2.E ; 5.1.2.E
CC: 5.1.2.E 5.1.2.E)
Onderwerp: RE: QenA tijdlijn voor debat morgen

5.1.2.E

Hierbij een paar tekstsuggesties en een meer inhoudelijke opmerking.

Groet,

5.1.2.E

From: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>
Sent: maandag 12 september 2022 18:31
To: 5.1.2.E < 5.1.2.E @minaz.nl>; ' 5.1.2.E ' < 5.1.2.E @minaz.nl>; 5.1.2.E 5.1.2.E @minbuza.nl>
Cc: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>
Subject: QenA tijdlijn voor debat morgen

Hoi 5.1.2.E 5.1.2.E en 5.1.2.E

En de QenA over de tijdlijn. Opmerkingen en aanvullingen welkom!

Veel dank weer!
5.1.2.E

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.
De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.
The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Help save paper! Do you really need to print this email?

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

QenA Tijdlijn

- De tijdlijn voor het derogatietraject is onlosmakelijk verbonden met het traject dat is doorlopen om het 7e actieprogramma Nitraatrichtlijn vast te stellen. Immers voorafgaand aan de gesprekken over de inhoud en voorwaarden van een derogatie was eerst overeenstemming met de Europese Commissie nodig over dit actieprogramma.
- Hierbij moet ook rekening worden gehouden met de besluitvormingsprocedure naar derogatie. Hiervoor zijn vier presentaties in vier achtereenvolgende overleggen van het Nitraatcomité nodig en dit comité vindt elk kwartaal plaats. [drie presentaties door Nederland over de waterkwaliteit, het gevoerde beleid en het nieuwe beleid en één presentatie door de Commissie over de inhoud van de conceptderogatiebeschikking.]
- In de eerste helft van 2021 heeft uw Kamer het mestbeleid controversieel verklaard. Hierdoor kon inhoudelijk nog niet gesproken worden met de Europese Commissie over de inhoud van het actieprogramma. In de zomer van vorig jaar zijn hierover de ambtelijke gesprekken en contacten met de Europese Commissie gestart, resulterend in de eerste presentatie in het Nitraatcomité van september 2021.
- Ambtelijk zijn ook vertegenwoordigers van de Permanente Vertegenwoordiging van Nederland bij de EU en het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat aanwezig geweest bij deze gesprekken. Als dit niet lukte, dan vond altijd afstemming plaats.
- Bij verschillende gelegenheden is door zowel Minister van LNV met de Europees Commissaris voor Milieu als de Minister-President met de voorzitter van de Europese Commissie en marge van verschillende bijeenkomsten en Raden gesproken over derogatie.

- In de zomer van 2021 is ambtelijk contact geweest met de Europese Commissie ten behoeve van het geven van de eerste presentatie door Nederland in het Nitraatcomité met het oog op derogatie. Nederland heeft in september 2021 de 1e presentatie mogen geven.
- In het najaar van 2021 zijn de ambtelijke gesprekken met de Europese Commissie gevoerd over de inhoud van het 7e actieprogramma om in het Nitraatcomité van december de 2e presentatie te mogen geven.
- Omdat uit de Milieueffect rapportage van het 7e actieprogramma bleek dat de waterkwaliteitsdoelen niet overal behaald zouden worden, heeft Nederland die presentatie niet mogen geven. In deze periode zijn diverse contacten met de Europese Commissie geweest. Ambtelijk vanuit LNV en de Permanente Vertegenwoordiging. En ook ik heb zelf toen een paar keer met de Europees Commissaris voor Milieu gesproken.

- De voormalige minister van LNV heeft afgelopen januari direct kennisgemaakt met de Europees Commissaris voor Milieu. Dit resulteerde in het opstellen van een addendum op het 7e actieprogramma met een doorvertaling van het Coalitieakkoord ten aanzien van waterkwaliteit, stikstof en klimaat. [Hierbij is aangegeven dat hiermee de doelen voor de waterkwaliteit wel gehaald worden.]
- In de periode tot en met februari 2022 zijn hierover ambtelijk contacten geweest met de Europese Commissie. Ook heeft de voormalige minister van LNV opnieuw gesproken met de Europees Commissaris voor Milieu.
- Op basis van het in het Coalitieakkoord aangekondigde Nationaal Programma Landelijk Gebied en de doorvertaling daarvan in het addendum heeft Nederland de procedure naar derogatie mogen vervolgen. De Europese Commissie was bereid verder te spreken over een transitiederogatie

ter ondersteuning van de implementatie van het NPLG. Hierbij blijft de waterkwaliteit nog steeds een grote punt van zorg was.

- Op basis van het addendum op het 7e actieprogramma heeft Nederland in maart de 2e presentatie in het Nitraatcomité mogen geven ten behoeve van derogatieverleningsproces.

- In de periode april 2022 tot en met juni 2022 hebben ambtelijke overleggen en ambtelijke contacten plaatsgevonden tussen de EC en LNV over de inhoud en voorwaarden van een derogatie.
- Op 15 juni 2022 heeft Nederland in het Nitraatcomité de 3e presentatie in het Nitraatcomité gegeven in het kader van de besluitvormingsprocedure naar derogatieverlening.

- In juli 2022 zijn hoogambtelijke en ambtelijke overleggen en contacten geweest tussen de EC en LNV over de inhoud en voorwaarden van een derogatie.

- In juli 2022 heeft overleg plaatsgevonden met de vicevoorzitter van de Europees Commissie en de minister van LNV, en de Europees Commissaris voor Milieu en de minister van LNV.

- Zowel in juli 2022 als het afgelopen jaar is er bij én en marge van verschillende bijeenkomsten contact geweest tussen de minister-president en de voorzitter van de Europese Commissie.
- Na de overleggen in juli heeft de EC een conceptderogatiebeschikking opgesteld, welke in het komende Nitraatcomité van 15 september 2022 ter stemming voor ligt aan de Lidstaten.

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E)
Verzonden: dinsdag 13 september 2022 09:44
Aan: ' 5.1.2.E '
Onderwerp: RE: QenA tijdlijn voor debat morgen

Dank!

Van: 5.1.2.E < 5.1.2.E ;@minaz.nl>
Verzonden: dinsdag 13 september 2022 09:33
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E ;@minlnv.nl>; ' 5.1.2.E ' < 5.1.2.E @minbuza.nl>; 5.1.2.E < 5.1.2.E ;@minaz.nl>
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E .@minlnv.nl>
Onderwerp: RE: QenA tijdlijn voor debat morgen

Prima, ik ben bereikbaar.

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) [5.1.2.E s@minlnv.nl]
Verzonden: dinsdag 13 september 2022 9:10
Aan: 5.1.2.E ; ' 5.1.2.E '; 5.1.2.E
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E)
Onderwerp: RE: QenA tijdlijn voor debat morgen

Goedemorgen
Veel dank weer voor jullie snelle reacties,
Alle opmerkingen zijn verwerkt.
@ 5.1.2.E als nodig, kunnen wij jou vanavond tijdens het debat contacten?
Groet,
5.1.2.E

Van: 5.1.2.E < 5.1.2.E @minaz.nl>
Verzonden: dinsdag 13 september 2022 07:43
Aan: ' 5.1.2.E ' < 5.1.2.E @minbuza.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E < 5.1.2.E @minaz.nl>
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>
Onderwerp: RE: QenA tijdlijn voor debat morgen

Ha,
Voor wat betreft de betrokkenheid van de MP iets dichter bij de schriftelijke beantwoording gebleven; zie bijlage.
Groet, 5.1.2.E

Van: 5.1.2.E 5.1.2.E @minbuza.nl]
Verzonden: maandag 12 september 2022 22:32
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E); 5.1.2.E ; 5.1.2.E
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E)
Onderwerp: RE: QenA tijdlijn voor debat morgen

5.1.2.E

Hierbij een paar tekstsuggesties en een meer inhoudelijke opmerking.

Groet,

5.1.2.E

From: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>
Sent: maandag 12 september 2022 18:31
To: 5.1.2.E < 5.1.2.E @minaz.nl>; ' 5.1.2.E ' < 5.1.2.E @minaz.nl>; 5.1.2.E < 5.1.2.E @minbuza.nl>
Cc: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>
Subject: QenA tijdlijn voor debat morgen

Hoi 5.1.2.E 5.1.2.E en 5.1.2.E

En de QenA over de tijdlijn. Opmerkingen en aanvullingen welkom!

Veel dank weer!
5.1.2.E

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.
De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.
The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Help save paper! Do you really need to print this email?

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete

the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.
Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.
De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.
The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Bijlage 2 - Inventarislijst

Documentnr.	Datum	tijd	Soort document	Onderwerp	Beroordeling	Woo	Afzender	Ontvanger
1	21-6-2021	8:23	E-mail	RE DOMUS-21161053-v4-Bijlage_3_Proces_over_derogatie_van_de_Nitraatrichtlijn	Deels openbaar		LNV/IenW	IenW
2	3-9-2021	17:02	E-mail	RE Webx invitation - 85th meeting of the Nitrates Committee and meeting of the Nitrates Expert Group - 15092021	Deels openbaar		LNV/IenW	IenW
3	19-10-2021	11:04	E-mail	omvang derogatie in antwoord	Deels openbaar		LNV	IenW
4	19-11-2021	9:02	E-mail	RE Update	Deels openbaar		LNV/IenW	IenW/LNV
5	19-11-2021	9:31	E-mail	RE Update	Deels openbaar		LNV/IenW	IenW/LNV
5.a	19-11-2021		Bijlage	DOMUS-21291956-v1-Bijlage_1_AanbiedingsFormulierMinisterraad_financien_7e_AP_IenW_v1	Niet openbaar	5.1.2.i, 5.2.1	LNV/IenW	IenW/LNV
6	19-11-2021	10:24	E-mail	laatste stand van zaken	Deels openbaar		LNV	IenW
6.a	19-11-2021		Bijlage	DOMUS-21286336-v17-Notitie_Ministerraad_26_november_2021	Deels openbaar		LNV	IenW
6.b	19-11-2021		Bijlage	DOMUS-21291439-v12-MR_Begroting_7e_AP_mest	Deels openbaar		LNV	IenW
6.c	19-11-2021		Bijlage	DOMUS-21291966-v1-Bijlage_1_AanbiedingsFormulierMinisterraad_financien_7e_AP_IenW_v1	Niet openbaar	5.1.2.i, 5.2.1	LNV	IenW
7	19-11-2021	10:37	E-mail	RE laatste stand van zaken	Deels openbaar		LNV/IenW	IenW/LNV
7.a	19-11-2021		Bijlage	03 CONCEPT 211119 Inhoud Ministerraadformulier 26 november 2021	Deels openbaar		LNV/IenW	IenW/LNV
8	24-11-2021	8:01	E-mail	RE 86th Nitrates Committee and meeting of the Nitrates Expert Group - 15122021	Deels openbaar		LNV/IenW	IenW/LNV/e.europa.eu
9	6-12-2021	18:03	E-mail	stand van zaken derogatie	Deels openbaar		LNV	IenW
10	7-12-2021	9:49	E-mail	verwijzing TK-brief	Deels openbaar		LNV	IenW
11	10-12-2021	10:11	E-mail	RE Mattie akkoord met NC instructie	Deels openbaar		LNV/IenW	IenW/LNV
12	13-12-2021	12:49	E-mail	RE update rondom	Deels openbaar		LNV/IenW	IenW/LNV

12.a	13-12-2021		Bijlage	DOMUS-21305316-v4-Stand_van_zaken_derogatie_van_de_Nitraatrichtlijn_REV1	Definitieve versie reeds openbaar: https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2021/12/13/kamerbrief-over-stand-van-zaken-derogatie-van-de-nitraatrichtlijn		LNV/IenW	IenW/LNV
13	13-12-2021	14:30	E-mail	RE update rondom	Deels openbaar		LNV/IenW	IenW/LNV
14	13-12-2021	16:20	E-mail	RE update rondom	Deels openbaar		LNV/IenW	IenW/LNV
14.a	13-12-2021		Bijlage	DOMUS-21305316-v4-Stand_van_zaken_derogatie_van_de_Nitraatrichtlijn_REV1_aanpassingen M2	Definitieve versie reeds openbaar: https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2021/12/13/kamerbrief-over-stand-van-zaken-derogatie-van-de-nitraatrichtlijn		LNV/IenW	IenW/LNV
15	10-1-2022	12:03	E-mail	RE laatste update derogatie	Deels openbaar		LNV/IenW	IenW/LNV
16	18-1-2022	21:43	E-mail	TK-brief Voortgang 7e AP en derogatie van de Nitraatrichtlijn	Deels openbaar		LNV	IenW
16.a	18-1-2022		Bijlage	DOMUS-22019065-v6-Voortgang_7e_AP_en_derogatie_van_de_Nitraatrichtlijn_	Definitieve versie reeds openbaar: https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2022/01/20/kamerbrief-over-de-voortgang-7e-actieprogramma-nitraatrichtlijn-en-derogatie		LNV	IenW

17	19-1-2022	14:24	E-mail	TK-brief over derogatie.	Deels openbaar		LNV	IenW
17.a	19-1-2022		Bijlage	Kamerbrief derogatie_schoon	Definitieve versie reeds openbaar: https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2022/01/20/kamerbrief-over-de-voortgang-7e-actieprogramma-nitraatrichtlijn-en-derogatie		LNV	IenW
18	7-2-2022	14:03	E-mail	RE Addendum 7e AP - morgenochtend reactie gevraagd	Deels openbaar		LNV/IenW	IenW/LNV
19	10-2-2022	10:25	E-mail	nota	Deels openbaar		LNV	IenW
19.a	8-2-2022		Bijlage	DOMUS-22049150-v7-MLNV_addendum_7e_actieprogramma_Nitraatrichtlijn_naar_Europese_Commissie__derogatie_en_vervolgtraject_	Deels openbaar		LNV	IenW
20	14-2-2022	12:06	E-mail	RE Invitation to 87th meeting of the Nitrates Committee and meeting of the Nitrates Expert Group - 17032022	Deels openbaar		LNV/IenW	IenW/LNV
21	21-2-2022	10:03	E-mail	RE 17 maart NC	Deels openbaar		LNV/IenW	IenW/LNV
22	21-2-2022	12:15	E-mail	RE IenW bewindspersonen	Deels openbaar		LNV/IenW	IenW/LNV
23	23-2-2022	10:37	E-mail	stukken overleg ENVI vanmiddag concept addendum	Deels openbaar		LNV	IenW
23.a	23-2-2022		Bijlage	220210 Addendum 7e AP - ENVI_tc	Niet openbaar	5.1.2.i, 5.2.1	LNV	IenW
23.b	23-2-2022		Bijlage	220131 PWP ENVI	Openbaar		LNV	IenW
24	23-2-2022	23:18	E-mail	concept tk -brief addendum 7e AP	Niet openbaar	5.1.2.i, 5.2.1	LNV/IenW	IenW/LNV
24.a	23-2-2022		Bijlage	220223 Addendum 7e AP - ENVI ztc	Niet openbaar	5.1.2.i, 5.2.1	LNV/IenW	IenW/LNV

24.b	23-2-2022		Bijlage	DOMUS-22073076-v1-Stand_van_zaken_7e_actieprogramma_Nitraatrichtlijn_en_derogatie_	Niet openbaar	5.1.2.i, 5.2.1	LNV/IenW	IenW/LNV
25	24-2-2022	8:01	E-mail	RE concept tk -brief addendum 7e AP	Deels openbaar		LNV/IenW	IenW/LNV
25.a	24-2-2022		Bijlage	DOMUS-22073076-v2-Stand_van_zaken_7e_actieprogramma_Nitraatrichtlijn_en_derogatie_	Definitieve versie reeds openbaar: https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2022/02/25/kamerbrief-over-addendum-7e-actieprogramma-nitraatrichtlijn-en-		LNV/IenW	IenW/LNV
26	24-2-2022	13:14	E-mail	TK brief addendumderogatie	Deels openbaar		LNV	IenW
26.a	24-2-2022		Bijlage	DOMUS-22073076-v5-Stand_van_zaken_7e_actieprogramma_Nitraatrichtlijn_en_derogatie_	reeds openbaar: https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2022/02/25/kamerbrief-over-addendum-7e-actieprogramma-nitraatrichtlijn-en-derogatie		LNV	IenW
27	24-2-2022	14:25	E-mail	addendum	Niet openbaar	5.1.2.i, 5.2.1	LNV	IenW
27.a	24-2-2022		Bijlage	DOMUS-22076673-v5-Addendum_7e_AP_	Niet openbaar	5.1.2.i, 5.2.1	LNV	IenW

27.b	24-2-2022		Bijlage	220224 Addendum 7e AP - ENVI - met tracks	Niet openbaar	5.1.2.i, 5.2.1	LNV	IenW
28	24-2-2022	15:13	E-mail	RE addendum	Deels openbaar		LNV/IenW	IenW/LNV
28.a	24-2-2022		Bijlage	DOMUS-22076673-v6-Addendum_7e_AP_	Openbaar		LNV/IenW	IenW/LNV
29	25-2-2022	16:46	E-mail	RE akkoord m IenW op kamerbrief addendum 7e AP	Deels openbaar		LNV	IenW
30	28-3-2022	10:33	E-mail	RE woensdag dg env	Deels openbaar		LNV	IenW
31	28-3-2022	15:23	E-mail	RE kunstmest	Deels openbaar		LNV/IenW	IenW/LNV
32	12-4-2022	13:48	E-mail	resolutie EP	Deels openbaar		LNV	IenW
32.a	12-4-2022		Bijlage	TA-9-2022-0110_NL (1)	Openbaar		LNV	IenW
33	15-4-2022	13:36	E-mail	RE resolutie EP	Deels openbaar		LNV/IenW	IenW/LNV
34	20-4-2022	13:22	E-mail	RE bijpraten Liz en Esther	Deels openbaar		LNV/IenW	IenW/LNV
35	21-4-2022	13:56	E-mail	TK brief derogatie	Deels openbaar		LNV	IenW
35.a	21-4-2022		Bijlage	DOMUS-22152852-v5-Derogatie_van_de_Nitraatrichtlijn	Deels openbaar		LNV	IenW
35.b	21-4-2022		Bijlage	DOMUS-22173116-v1-adviesnota_Derogatie_van_de_Nitraatrichtlijn			LNV	IenW
36	21-4-2022	14:54	E-mail	RE TK brief derogatie	Deels openbaar		LNV/IenW	IenW/LNV
36.a	21-4-2022		Bijlage	DOMUS-22178456-v1-EK_brief__inzet_derogatie_van_de_Nitraatrichtlijn_	Openbaar		LNV/IenW	IenW/LNV
37	21-4-2022	15:03	E-mail	RE TK brief derogatie	Deels openbaar		LNV/IenW	IenW/LNV
38	21-4-2022	16:24	E-mail	RE TK brief derogatie	Deels openbaar		LNV/IenW	IenW/LNV
39	12-5-2022	15:21	E-mail	betrokkenheid IenW bij overleg ENVI en Nitraatcomité	Deels openbaar		LNV/IenW	IenW/LNV
40	13-5-2022	12:38	E-mail	overleg ENVI derogatie 23 mei 9u digitaal	Deels openbaar		LNV	IenW/LNV
41	31-5-2022	9:17	E-mail	nota vervolg derogatie	Deels openbaar		LNV	IenW
41.a	31-5-2022		Bijlage	DOMUS-22229016-v7-adviesnota__Mandaat_vervolggesprek__DG_ENVI_over_inhoud_en_voorwaarden_derogatie_2022-2025	Deels openbaar		LNV	IenW
42	16-6-2022	10:16	E-mail	RE afstemmen beantwoording feitelijke vraag addendumgebiedsproces - reactie vandaag	Deels openbaar		LNV/IenW	IenW/LNV
43	12-9-2022	14:45	E-mail	afstemming feitelijke vraag tijdlijn - vandaag naar TK	Deels openbaar		LNV	IenW
43.a	12-9-2022		Bijlage	220912 tijdlijn	Openbaar		LNV	IenW
44	15-9-2022	8:41	E-mail	conceptverslagen Nitraatcomitéexpert group juni	Deels openbaar		LNV	IenW
44.a	15-9-2022		Bijlage	Minutes 88th NC 13.06.2022	Openbaar		LNV	IenW
44.b	15-9-2022		Bijlage	Minutes EG 13 June 2022	Openbaar		LNV	IenW

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E)
Verzonden: maandag 21 juni 2021 08:23
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB'
Onderwerp: RE: DOMUS-21161053-v4-Bijlage_3_Proces_over_derogatie_van_de_Nitraatrichtlijn

Dank 5.1.2.E !

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>
Verzonden: donderdag 17 juni 2021 16:31
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>
Onderwerp: FW: DOMUS-21161053-v4-Bijlage_3_Proces_over_derogatie_van_de_Nitraatrichtlijn

Hoi 5.1.2.E

Kreeg deze van 5.1.2.E en gaf haar complimenten maar die zijn natuurlijk voor jou! Goede brief als je het mij vraagt.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.E
5.1.2.E Waterkwaliteit
.....
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
Directie Water en Bodem
5.1.2.E | 5.1.2.E @minienw.nl

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB
Verzonden: donderdag 17 juni 2021 15:43
Aan: ' 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E)' < 5.1.2.E @minlnv.nl>
Onderwerp: RE: DOMUS-21161053-v4-Bijlage_3_Proces_over_derogatie_van_de_Nitraatrichtlijn

Hoi 5.1.2.E

Dank voor het delen. Geen opmerkingen, duidelijke brief en oproep. Alle steun en hopelijk leidt het ertoe dat we door kunnen.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.E
5.1.2.E Waterkwaliteit
.....
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
Directie Water en Bodem
5.1.2.E | 5.1.2.E @minienw.nl

Van: 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>
Verzonden: donderdag 17 juni 2021 08:57

Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB <5.1.2.E @minienw.nl>
Onderwerp: FW: DOMUS-21161053-v4-Bijlage_3_Proces_over_derogatie_van_de_Nitraatrichtlijn

Hoi 5.1.2.E

Wil je hier nog naar kijken?

Groeten van 5.1.2.E

Van: 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E @minlnv.nl>
Verzonden: woensdag 16 juni 2021 23:59
Aan: 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E @minlnv.nl>
CC: 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E @minlnv.nl>
Onderwerp: DOMUS-21161053-v4-Bijlage_3_Proces_over_derogatie_van_de_Nitraatrichtlijn

Ha 5.1.2.E en 5.1.2.E

Dank voor de brief over het 7e AP en derogatie, ziet er goed uit! Ik heb nog wat kleine tekstuele aanvullingen gedaan, zie bijgaand de laatste versie zoals ik die in Domus heb opgeslagen. Ik denk dat het handig is om veel te verwijzen naar eerdere brieven, zodat we ook laten zien dat deze hele situatie in principe geen verassing kan zijn voor de Kamer. Ik heb nog wat PM's in de brief staan, zien jullie kans die in te vullen?
Ik ga nu nog naar de nota kijken, dus daar kom ik hierna nog op terug.

Groeten,
5.1.2.E

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.
De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.
The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E)
Verzonden: vrijdag 3 september 2021 17:02
Aan: '5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB'
CC: 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E); 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB
Onderwerp: RE: Webx invitation - 85th meeting of the Nitrates Committee and meeting of the Nitrates Expert Group - 15/09/2021

Hoi 5.1.2.E

Dank voor je bericht. Ik heb het zojuist doorgegeven aan ENVI, met 5.1.2.E in cc.

De conceptagenda is er nog niet, dus ik heb nog geen stukken of nota om met jullie te kunnen delen, helaas. Ik hoop dat die nota snel volgt.

Goed weekend,
5.1.2.E

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>
Verzonden: vrijdag 3 september 2021 16:08
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>
CC: 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>
Onderwerp: FW: Webx invitation - 85th meeting of the Nitrates Committee and meeting of the Nitrates Expert Group - 15/09/2021

Hoi 5.1.2.E

Ik heb 5.1.2.E gevraagd voor mij in te springen en hij is bereid dat te doen. Zou jij zijn naam door willen geven? 5.1.2.e

Met vriendelijke groet,

5.1.2.E
5.1.2.E Waterkwaliteit
.....
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
Directie Water en Bodem
5.1.2.E | 5.1.2.E @minienw.nl

Woensdag afwezig

Van: 5.1.2.E @ec.europa.eu < 5.1.2.E @ec.europa.eu>
Verzonden: dinsdag 31 augustus 2021 11:00
Aan: 5.1.2.E @minlnv.nl; 5.1.2.E < 5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>; 5.1.2.E @rivm.nl; 5.1.2.E @minbuza.nl; 5.1.2.E < 5.1.2.E @minlnv.nl>
CC: 5.1.2.E @ec.europa.eu
Onderwerp: Webx invitation - 85th meeting of the Nitrates Committee and meeting of the Nitrates Expert Group - 15/09/2021

Dear participants,

We would like to invite you to **85th meeting of the Nitrates Committee and meeting of the Nitrates Expert Group on Thursday 15th September from 10h00 to 13h00.**

*Please connect as from **9h45** to solve any technical difficulty in advance of the official start hour.*

Join from the meeting link

https://ecconf.webex.com/ecconf/j.php?MTID=m8d2156adc26f11f9783ed03c9aaeca06

Join by meeting number

Meeting number (access code): 5.1.2.I

Meeting password: 5.1.2.I * (5.1.2.I from phones)

Tap to join from a mobile device (attendees only)

5.1.2.E Belgium Toll

+ 5.1.2.E Luxembourg Toll

Some mobile devices may ask attendees to enter a numeric password.

Join by phone

+ 5.1.2.E Belgium Toll

+ 5.1.2.E Luxembourg Toll

Global call-in numbers

Join from a video system or application

Dial 5.1.2.E @ecconf.webex.com

You can also dial 5.1.2.E and enter your meeting number.

Please also note that

1. Having a **WebEx account is highly recommended**, however not obligatory. The participant can just join the meeting via the link provided in the Meeting Invitation.
2. We **recommend using EDGE/Chrome** instead of Firefox.

3. You are kindly asked to login following this model: **COUNTRY ABBREVIATION - Surname Firstname (Eg. BE –** 5.1.2.E **)**
4. We expect all participants to register in **AGM**. The AGM list will be compared with the participants in WebEx for transparency reasons.

Best regards,

Nitrates Team

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E)
Verzonden: dinsdag 19 oktober 2021 11:04
Aan: ' 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB'
Onderwerp: omvang derogatie in antwoord

Hoi 5.1.2.E
Wij geven obv studie WEcR uit 2016 over omvang derogatie altijd 200-240 mln EURO aan ipv 150 mln. Ik heb dat ook zo in het antwoord op onze feitelijke vraag bij de begroting aangegeven. Ik denk dat jullie antwoorden al uit zijn of niet?
Ik ben er maandag weer, dan kunnen we het er evt verder over hebben. Maar popte vanochtend op.
Groet,
5.1.2.E

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E)
Verzonden: vrijdag 19 november 2021 09:02
Aan: '5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB'
Onderwerp: RE: Update

Hoi 5.1.2.E
Ik heb ook begrepen dat er nog contact is geweest.
Prima om straks te bellen.
Groet,
5.1.2.E

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E ;@minienw.nl>
Verzonden: vrijdag 19 november 2021 08:59
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E ;@minlnv.nl>
Onderwerp: Update

Goedemorgen 5.1.2.E

Begreep dat 5.1.2.E en 5.1.2.E gisteravond nog aan de lijn hebben gehangen over stikstofpassage. Straks even bellen?

Groet 5.1.2.E

Verzonden met BlackBerry Work
(www.blackberry.com)

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E)
Verzonden: vrijdag 19 november 2021 09:31
Aan: '5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB'
Onderwerp: RE: Update
Bijlagen: DOMUS-21291956-v1-Bijlage_1_AanbiedingsFormulierMinisterraad_financien_7e_AP_IenW_v1.PDF

Hoi 5.1.2.E

Hierbij, nog niet definitief afgestemd

Maatregelen in het kader van de Stikstofaanpak bieden kansen om de mate van het doelbereik voor de KRW te vergroten en meekoppeleffecten te benutten, zo is gebleken uit de onderzoeken die zijn gedaan in verband met de aanpak van de stikstofproblematiek door de WUR. Hiermee wordt tevens een bijdrage geleverd aan de natuurkwaliteit. In dit kader is door de WUR berekend dat ca. € 0,5-1,9 mld. benodigd is voor grootschalig herstel van beekdalen. Besluitvorming hierover is aan een volgend kabinet.

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E ;@minienw.nl>
Verzonden: vrijdag 19 november 2021 08:59
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E ;@minlnv.nl>
Onderwerp: Update

Goedemorgen 5.1.2.E

Begreep dat 5.1.2.E en 5.1.2.E gisteravond nog aan de lijn hebben gehangen over stikstofpassage. Straks even bellen?

Groet 5.1.2.E

Verzonden met BlackBerry Work
(www.blackberry.com)

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E)
Verzonden: vrijdag 19 november 2021 10:24
Aan: '5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB'
Onderwerp: laatste stand van zaken
Bijlagen: DOMUS-21286336-v17-Notitie_Ministerraad_26_november_2021.DOCX; DOMUS-21291439-v12-MR_Begroting_7e_AP_mest.DOCX; DOMUS-21291966-v1-Bijlage_1_AanbiedingsFormulierMinisterraad_financien_7e_AP_IenW_v1.PDF

Met vriendelijke groet,

5.1.2.E

Team Mest
Directie Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
Bezuidenhoutseweg 73 2594 AC Den Haag
Postbus 20401 2500 EK Den Haag

T 5.1.2.E
BGG 5.1.2.E
E 5.1.2.E @minlnv.nl
Flexplek: A Noord 4e verdieping

6.a

Ministerie van Landbouw,
Natuur en Voedselkwaliteit

Aan Ministerraad 26 november 2021

Directoraat-generaal Agro
Directie Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit

Behandeld door
5.1.2.E

Datum
12 november 2021

Kenmerk
DGA-PAV / 21286336

Kopie aan

Bijlage(n)

Notitie

Meerjarig financieel dekkingsvoorstel toekomstig mestbeleid en 7e actieprogramma Nitraatrichtlijn 2022-2025 en mestbeleid op basis van aangenomen moties Tweede Kamer

Aanleiding

Op grond van de Nitraatrichtlijn dient Nederland voor eind 2021 het 7e actieprogramma Nitraatrichtlijn 2022-2025 (hierna: 7e AP) in te dienen bij de Europese Commissie. Dit is gericht op maatregelen in de landbouw ten behoeve van de waterkwaliteit en draagt zo bij aan doelen van de Kaderrichtlijn Water. Ook vindt gedurende de looptijd verdere uitwerking plaats van aangekondigde contouren op het mestbeleid, te weten grondgebonden rundveehouderij en mestverwerking. Het 7e AP dient als basis voor een derogatieaanvraag bij de Europese Commissie voor 2022-2025.

In het bijgevoegde samenvatting is onderbouwd aangegeven welke aanvullende financiële middelen nodig zijn gedurende de looptijd van het 7e actieprogramma Nitraatrichtlijn. Op dit moment is niet voorzien in financiële dekking in de periode tot en met 2025. Dit is nodig om aan de voorschriften van de Nitraatrichtlijn te kunnen blijven voldoen.

Het mestbeleid kent geen structurele financiering. Normaliter werden via kabinetsbesluit, bijvoorbeeld in een Regeerakkoord, middelen voor een bepaalde periode toegekend. Ten behoeve van de formatie is daarom ook een fiche overlegd over de noodzaak van financiële dekking van het 7e AP en het mestbeleid, maar vanwege demissionaire status van het kabinet kan hier nog niet over besloten worden. Om deze reden wordt nu tijdelijk naar reeds bestaande reserveringen op de Rijksbegroting gekeken.

Maatregelen in het kader van de Stikstofaanpak bieden kansen om de mate van het doelbereik voor de KRW te vergroten en meekoppeleffecten te benutten, zo is gebleken uit de onderzoeken die zijn gedaan in verband met de aanpak van de stikstofproblematiek door de WUR. Hiermee wordt tevens een bijdrage geleverd aan de natuurkwaliteit. Zie ook eerder verstuurde TK brief (https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2021/11/16/brief-voor-het-wetgevingsoverleg-water-van-22-november-2021)

Financieel dekkingsvoorstel

- Voorgesteld wordt stikstofmiddelen die nog op de Aanvullende Post bij Financiën staan en niet zijn opgevraagd tijdelijk aan te wijzen.

- Specifiek betreft het de aanwijzing van de handhavingsreeks (€ 60 mln. waar op dit moment nog geen beroep op is gedaan) en het de Landelijke Beëindigingsmaatregel (€ 58,7 mln. uit gereserveerde 1 miljard).
- Het tijdelijk dekken van het 7e AP via de stikstofaanpak zal worden rechtgetrokken bij het beschikbaar stellen van middelen voor de stikstofaanpak bij de vorming van een nieuw kabinet.
- Bij 1e suppletoire zal de definitieve dekking moeten worden ingevuld.

Begroting Mestbeleid

Toekomstig mestbeleid en 7e Actieprogramma Nitraatrichtlijn

Contactpersonen:

5.1.2.E 5.1.2.E 5.1.2.E 5.1.2.E

Samenvatting

Mest is van groot belang voor de teelt van gewassen. Een teveel aan of onjuist gebruik van mest kan problemen geven voor water, lucht en natuur. Het mestbeleid richt zich op een goede waterkwaliteit. Dit is essentieel voor het milieu, de gezondheid van mens en dier en het behalen van biodiversiteitsdoelen. De waterkwaliteit is in Nederland nog niet op orde. Doelen in kader van de Nitraatrichtlijn en Kaderrichtlijn Water (KRW) zijn nog niet gerealiseerd. Dit vraagt om een duidelijk mestbeleid voor de komende jaren. Ondernemers hebben belang bij toekomstperspectief waarin de voorliggende opgave niet uit de weg wordt gegaan.

Voor het eind van 2021 dient bij de Europese Commissie het 7e Actieprogramma Nitraatrichtlijn 2022-2025 ingediend te zijn welke in belangrijke mate het mestbeleid voor de komende vier jaar bepaalt. Dit actieprogramma is gericht op maatregelen die in de landbouw ten behoeve van de waterkwaliteit worden genomen en draagt zo bij aan de doelen van de KRW. Hierin wordt ingezet op het toewerken naar duurzame bouwplannen om daarmee de bodemkwaliteit te verbeteren en zo uit- en afspoeling van nutriënten tegen te gaan. Daarnaast draagt het doelgericht inzetten van bufferstroken en het uitvoeren van een analyse naar welke gebieden aanvullende maatregelen behoeven bij aan het realiseren van de doelen in kader van de Nitraatrichtlijn en KRW. Ondertussen zetten we daarnaast koers richting een grondgebonden rundveehouderij en het afvoeren van alle mest ten behoeve van de productie van hoogwaardige meststoffen van die bedrijven die niet grondgebonden worden. Deze invulling van het 7e AP dient als basis voor een derogatieaanvraag bij de Europese Commissie voor de periode 2022-2025.

a. Probleemanalyse en politieke context

Hoewel de Nederlandse landbouwsector sinds het begin van het mestbeleid, vanaf eind jaren tachtig, begin jaren negentig van de vorige eeuw, al veel stappen gezet heeft en de waterkwaliteit duidelijk is verbeterd, heeft Nederland nog een stevige opgave voor grondwater en oppervlaktewaterkwaliteit die vrijwel landsbreed noopt tot ingrijpen. Daarbij verschilt de opgave en daarmee de benodigde aanpak per gebied. De droge zomers van de afgelopen jaren hebben de opgave vergroot en tot een verslechtering van de waterkwaliteit geleidt. Zowel voor de Nitraatrichtlijn als de Kaderrichtlijn Water worden de doelen nog niet gehaald. De "makkelijkere" maatregelen zijn al genomen afgelopen jaren. Stevigere maatregelen zijn noodzakelijk. De meest effectieve maatregelen voor de waterkwaliteit hebben echter vaak ook de grootste impact op het verdienmodel van de boer. Financiële prikkels via GLB waarmee de transitie naar situatie per 2027 worden gestimuleerd kunnen helpen, maar ondervangen niet alle effecten op het inkomen. Dit kan bijvoorbeeld via het stimuleren van eco-regelingen waarbij een verdergaande gewasrotatie met rustgewassen dan de 1:4 per 2023 financieel wordt ondersteund.

Nitraatbelasting in grondwater is het grootste daar waar de grond uitspoelingsgevoelig is (met name zandgebieden) en gewassen worden geteeld die weinig nutriënten onttrekken. Bij duurzame bouwplannen wordt het aandeel rustgewassen zoals gras en granen vergroot, en het aandeel uitspoelingsgevoelige gewassen zoals aardappels, prei en uien verkleind. Die laatste leveren financieel veel meer op dan de rustgewassen, maar veroorzaken veel meer uitspoeling van nutriënten.

Indien Nederland onvoldoende stappen zet om de waterkwaliteit te verbeteren, is het waarschijnlijk dat de doelen voor de Kaderrichtlijn Water – alle maatregelen in 2027 ingezet om de doelen te gaan halen – buiten bereik blijven. Daarmee loopt Nederland een groot risico op infractieprocedures vanuit de Europese Commissie, waarmee strengere maatregelen kunnen worden afgedwongen. Dit zelfde kan de Europese Commissie vanuit de Nitraatrichtlijn afdwingen via infractieprocedures. Dit relateert direct ook aan de derogatie op de Nitraatrichtlijn, een beschikking die de Europese Commissie vanaf 2006 telkens aan Nederland heeft gegeven en een hogere stikstofgebruiksnorm toestaat voor dierlijke mest dan is opgenomen in de Nitraatrichtlijn. Hierdoor kunnen boeren onder voorwaarden meer dierlijke mest toepassen dan de regulier toegestane 170 kg N/ha vanuit de Nitraatrichtlijn. In 2020 mogen derogatiebedrijven 230 kg N/ha

of 250 kg N/ha dierlijke mest uitrijden afhankelijk van de regio. Naast dat derogatie ervoor zorgt dat veel derogatiebedrijven alle mest op eigen land kwijt kunnen en daardoor minder kosten hebben voor mestafvoer, draagt derogatie ook bij aan een betere waterkwaliteit. De aanvullende voorwaarde dat een bedrijf minimaal 80% grasland dient te hebben, zorgt hiervoor. Hierdoor is de waterkwaliteit op deze derogatiebedrijven gemiddeld beter dan op niet-derogatiebedrijven. Echter, ook op derogatiebedrijven is de waterkwaliteit afgelopen jaren verslechterd mede door de drogere zomers.

De Europese Commissie zal Nederland alleen een nieuwe derogatie verlenen voor 2022 en opvolgende jaren, als ze ervan overtuigd is dat Nederland de doelen voor de waterkwaliteit vanuit de Nitraatrichtlijn gaat halen. Indien er geen nieuwe derogatie wordt verleend per 1 januari 2022, komt er een groot overschot aan dierlijke mest beschikbaar die niet meer over land mag worden uitgereden. Veehouders zullen dan deze overtollige mest moeten afvoeren en laten verwerken, wat tot extra kosten zal leiden. Daarnaast zullen ook prijzen voor mestverwerking gaan stijgen omdat de vraag naar verwerkingscapaciteit in NL veel groter zal worden dan het aanbod voor verwerking heden is. De mest die niet in NL verwerkt kan worden, zal naar het buitenland moeten worden geëxporteerd (met nieuwe internationale discussies tot gevolg) of buiten de landbouw in Nederland moeten worden afgezet. Al met al zullen de huidige derogatiebedrijven bij het niet verkrijgen van een derogatie met een zeer forse kostenstijging worden geconfronteerd. Voor velen van hen zal dit een sector een financiële klap betekenen die men moeilijk te boven komt. De grotere beschikbaarheid van runderdrijfmest zal naar verwachting leiden tot verdringing van varkensdrijfmest, waardoor ook deze sector geraakt wordt. Er is op dit moment onvoldoende mestverwerkingscapaciteit om dat op te vangen[1]. En naar verwachting zal hierdoor ook de fraudedruk toenemen. Het is nog ongewis welke stikstofreducerende maatregelen het nieuwe kabinet zal nemen, maar uiteindelijk kunnen deze maatregelen ook tot minder mestproductie en, bij goede inzet van de maatregelen, tot een betere waterkwaliteit leiden. Omdat nog veel onzeker is, kan het 7e actieprogramma hier nog geen rekening mee houden.

Maatregelen in het kader van de Stikstofaanpak bieden kansen om de mate van het doelbereik voor de KRW te vergroten en meekoppeleffecten te benutten, zo is gebleken uit de onderzoeken die zijn gedaan in verband met de aanpak van de stikstofproblematiek door de WUR. Hiermee wordt tevens een bijdrage geleverd aan de natuurkwaliteit.

b. Omschrijving maatregel/ombuiging *(incl. aanleiding vanuit gestelde prioriteiten/ posterioriteiten/verkiezingsprogramma's)*

In de loop der jaren is de mestregelgeving bijzonder complex geworden, terwijl de waterkwaliteit nog altijd in bepaalde gebieden onder druk staat. Ook draagt de veehouderij nog altijd voor een groot deel bij aan de stikstofemissie in Nederland ten koste van natuur. Het huidige mestbeleid beperkt de ontwikkelmogelijkheden voor de Nederlandse landbouw, legt een zware administratielast bij de ondernemer en een hoge uitvoerings- en handhavingslast bij de overheid. Het beleid van de komende jaren sluit aan op de contouren van het nieuwe mestbeleid welke op 8 september 2020 is gepresenteerd (Kamerstuk 33037, nr. 374). Deze contouren worden vormgegeven via het 7e Actieprogramma en verdere uitwerking van contouren gericht op grondgebondenheid en mestverwerking.

1. *Grondgebonden melkvee- en rundvleesveehouderij;*
   De melkvee- en rundveehouderij wordt grondgebonden. Dit betekent dat op termijn (rond 2030) alle geproduceerde mest op het eigen bedrijf of op de grond van een collega in een (regionaal) samenwerkingsverband kan worden aangewend. Daarbij wordt ook een minimaal percentage grasland vastgelegd op het in gebruik zijnde areaal. Bedrijven in andere sectoren hebben de keuze om grondgebonden te worden of niet. Het is aan het nieuwe kabinet om de definitie van grondgebondenheid vast te stellen.
2. *Volledige afvoer, verwerking en verwaarding van mest;* bedrijven, buiten de melkvee- en rundvleesveehouderij, die kiezen voor een niet-grondgebonden bedrijfsvoering dienen op termijn alle mest die op het bedrijf wordt geproduceerd af te voeren. Deze mest zal worden verwerkt tot (hoogwaardige) mestproducten, aansluitend op de behoefte van bodem en gewas.
3. *Gebiedsgerichte aanpak op plaatsen waar de waterkwaliteitsdoelen niet worden gehaald;* In het 7e AP worden maatregelen opgenomen die benodigd zijn voor het realiseren van de

[1] hier wordt aan gewerkt via op handen zijnde regeling kunstmestvervanging en mestverwerking, maar betreft complexe installaties incl. vergunningenprocedures

waterkwaliteit. Het inzetten op duurzame bouwplannen met meer rustgewassen in de rotatie, meer vanggewassen en een minimaal areaal (permanent) grasland, is hierbij een belangrijke bouwsteen. Hiermee zal zowel worden gewerkt aan een betere waterkwaliteit, als een betere bodemkwaliteit en de opslag van organische stof in de bodem (klimaatopgave). Daarnaast wordt ingezet op een gebiedsgerichte aanpak waarmee wordt ingezet op een substantiële verbetering van de waterkwaliteit in de gebieden die in kwaliteit achterblijven als gevolg van nutriënten uit de landbouw. Ook wordt naar verwachting een inzet op bredere teeltvrije zones opgenomen in het 7e AP. Tevens wordt ingezet op met hoogstaande Nederlandse kennis van agrarische productie, vakmanschap en innovatie t.b.v. een minimalisatie van emissies uit de landbouw.

c. Nagestreefde doelen *(Welke maatschappelijke opgave(n) worden nagestreefd met deze maatregel?)*
Het doel is verontreiniging van het water door (te veel aan) stikstof en fosfaat vanuit de landbouw te voorkomen. Dit heeft ook een breder milieueffect. Bijgedragen wordt aan de volksgezondheid (schoon drinkwater, schone lucht), chemisch schoon en als gezegd primair een ecologisch gezonde toestand van het water (waterkwaliteit en voorkomen eutrofiering) en het behoud/verbetering van biodiversiteit (terugdringen eutrofiëring). Waar mogelijk wordt dus geprobeerd integrale maatregelen te kiezen die ook bijdragen aan andere opgaven. Daarnaast wordt gestreefd naar een eenvoudiger, beter uitvoerbaar en handhaafbaar stelsel ten dienste van sector en overheid.

Het doel van de gekozen maatregelen/instrumenten is:
- Verbetering van de waterkwaliteit wat betreft nutriënten voor grondwater en oppervlaktewater, voor zowel stikstof als fosfor. Tot verbetering van de bodemkwaliteit komen, waarmee ook een verbetering van de waterkwaliteit wordt bereikt.
- Veehouderijsector meer grondgebonden maken, met meer graslandareaal, waardoor er een beter evenwicht ontstaat tussen mest en land en de kringlopen beter gesloten worden en de waterkwaliteit verbeterd.
- Transparanter maken van de mestmarkt, waardoor handhavingslasten verminderen en fraudedruk verminderd wordt.

NB: er wordt synergie gezocht met beleidsdossiers zoals het stikstofdossier, bodemdossier, klimaatbiodiversiteit en natuur.

d. Hoe wil je de maatregel/ombuiging vormgeven? *(Bijv. beoogd instrumentarium)*
Belangrijke componenten zijn het toekomstig mestbeleid en het 7e AP, in opvolging van het 6e AP:

A. Invulling 7e Actieprogramma
Maatregelen gericht op het tijdig bereiken van de benodigde waterkwaliteit:

- **Inzetten op duurzame bouwplannen:**
  - Intensieve teelten vergroten het risico op uitspoeling. Door in te zetten op duurzame bouwplannen (verplicht meer rustgewassen opnemen in de rotatie, inzetten van vanggewassen en voldoende (permanent) grasland bij graasdierbedrijven) vindt minder uitspoeling plaatst. Daarbij wordt ook gewerkt aan de bodemkwaliteit.
  - Met deze maatregel wordt aangesloten op het GLB waar rustgewassen onderdeel worden van de conditionaliteit en boeren met gebruik van GLB kunnen toewerken naar een duurzamer bouwplan. Daarnaast is een ketenaanpak van belang om het verdienvermogen van boeren te waarborgen en om invoering van duurzame bouwplannen praktisch mogelijk te maken.
  - Via deze robuuste maatregel wordt ingezet op een sterke verbetering van de waterkwaliteit en daarmee het voorkomen van vele middelvoorschriften.
- **Inzetten op bufferstroken**
  - Bufferstroken kunnen bijdragen aan het tegengaan van uitspoeling en afspoeling. Er zijn al veel bufferstroken, bijvoorbeeld in het kader van gewasbeschermingsbeleid. Gezien de Nederlandse situatie zijn bufferstroken niet overal effectief. Daarom gaat het Rijk algemene regels stellen voor bredere bufferstroken, waarna de waterbeheerders aan kunnen geven waar bufferstroken minder effectief zijn en bredere bufferstroken niet nodig zijn.
- **Gebiedsgerichte aanpak**
  - In aansluiting op het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer wordt ingezet op een gebiedsgerichte aanpak in gebieden waar de doelen nog niet in zicht zijn. Dit is in aanvulling op de hierboven genoemde maatregelen. Gedurende de looptijd van het 7e AP wordt gebiedsgericht in kaart gebracht of in het gebied

waterkwaliteitsdoelen per 2027 lijken te worden gehaald op basis van de reguliere maatregelen en de vrijwillige inspanning van de boeren in een gebied (DAW). Daar waar blijkt dat de ingezette maatregelen onvoldoende doelbereik per 2027 lijken op te leveren, wordt tijdens het 8e AP voorzien in aanvullende verplichtende maatregelen in het betreffende gebied.
    - In aansluiting op de DAW wordt een gebiedsgerichte maatwerkaanpak uitgewerkt in samenwerking met de sectorpartijen als mogelijk parallel spoor naast het generieke mestbeleid.
- **Inzet op een grondgebonden rundveehouderij**
    - Vergt de verdere uitwerking van de definitie van grondgebondenheid in relatie tot de doelen waar het aan bij dient te dragen. Daarnaast zal er aandacht moeten zijn voor hoe boeren in staat gaan zijn deze transitie door te maken. Deze opgave zal per gebied en bedrijf verschillen. Aansluiting bij de duurzame bouwplannen is voorzien.
- **Professionalisering mestverwerkingsketen**
    - Via subsidieregelingen wordt ingezet op het stimuleren van mestverwerking. Daarbij is een Taskforce met betrokken partijen van belang die zicht richt op het vlottrekken van de vergunningverlening voor dergelijke installaties.
    - Door niet-grondgebonden bedrijven alle mest af te laten voeren kan worden toegewerkt naar transparante meststromen en stimuleren van de productie en het gebruik van hoogwaardige meststoffen. Hiervoor is toestemming vanuit de EC voor het inzetten van deze hoogwaardige meststoffen uit dierlijke mest als vervanging voor kunstmest essentieel.
- **Controle, handhaving en versterkte handhavingsstrategie**
    - Voorzetting van de strategie gericht op een effectievere en efficiëntere aanpak van mestfraude is van groot belang. Zowel voor de waterkwaliteit als voor een level playing field binnen de sector. Belangrijk onderdeel hiervan is het doorontwikkelen van het rVDM (realtime Verantwoording Dierlijke Mesttransporten). Ook Gebiedsgericht handhaven is een belangrijk spoor hierbij. Op verzoek van de regio kan dit mogelijk worden uitgebreid naar andere gebieden waar dit ook wenselijk is.
- **Monitoring, Evaluatie Meststoffenwet & voorbereiding 8e actieprogramma Nitraatrichtlijn**
    - Via het Landelijk Meetnet effecten Mestbeleid worden de ontwikkelingen van de waterkwaliteit en landbouwpraktijk op Nederlandse landbouwbedrijven gevolgd. Deze Nederlandse en Europese verplichting zal doorgezet worden. Aanvullend zal in 2023 en 2024 een evaluatie van de Meststoffenwet worden uitgevoerd, in aansluiting op de midterm review van de Kaderrichtlijnwater voor de 3e stroomgebiedbeheerplannen. Ter voorbereiding van het 8e actieprogramma Nitraatrichtlijn wordt tevens budget gereserveerd.

e. Effecten (*Op welke wijze en in welke mate wordt verwacht dat de maatregel/ombuiging effect heeft op maatschappelijke opgaven?)*
Het mestbeleid beoogt het terugdringen van de af- en uitspoeling van nutriënten vanuit landbouwgronden; dit zorgt voor verbetering van de waterkwaliteit, waarmee moet worden voldaan aan de eisen van de Nitraatrichtlijn en de Kaderrichtlijn Water om per 2027 alle maatregelen geïmplementeerd te hebben om de waterkwaliteitsdoelen van chemisch schoon en ecologisch gezond water op termijn te halen. Het 7e actieprogramma, in combinatie met de aanpak vanuit het stikstofdossier, zal in gezamenlijkheid zorgen dat deze doelen gehaald worden.

Aanvullend aan deze maatregelen, zullen ook het Gemeenschappelijke Landbouw Beleid, de transitie naar de Kringlooplandbouw en het Nationaal Programma Landbouwbodems hieraan bijdragen. De maatregelen zullen eveneens bijdragen aan andere belangen als verbetering bodemkwaliteit, aanpassing aan klimaatverandering, terugdringen ammoniakuitstoot, vergroten biodiversiteit. Ook wordt onderzocht waar versterking van kringlooplandbouw mogelijk is en hoe wetgeving vereenvoudigd kan worden. De focus op een grondgebonden (melk- en rund)veehouderij en mestverwerking zijn daarnaast de basis voor een eenvoudiger en meer transparant meststelsel.

f. Uitvoerbaarheid (*Is de maatregel/ombuiging uitvoerbaar en wat zijn mogelijke neveneffecten/risico's (regeldruk, juridische implicaties, etc. ?)*
Het mestbeleid is de afgelopen jaren ingewikkeld geworden. Komende periode zal met de uitwerking van het toekomstige mestbeleid, gestreefd worden het mestbeleid en de regelgeving eenvoudiger te maken. Door de inzet op grondgebondenheid en mestverwerking wordt de

mestketen eenvoudiger en transparanter, wat bijdraagt aan een beter uit te voeren en te handhaven stelsel.

g. Financiële consequenties (mln €)
Het mestbeleid kent geen structurele financiering. Normaliter werden via kabinetsbesluit, bijvoorbeeld in een Regeerakkoord, middelen voor een bepaalde periode toegekend. Ten behoeve van de formatie is daarom ook een fiche overlegd over de noodzaak van financiële dekking van het 7e AP en het mestbeleid, maar vanwege demissionaire status van het kabinet kan hier nog niet over besloten worden.
Daarom zijn bij Augustusbriefbesluitvorming 2021 reeds via een addendum op het bestedingenplan Aanvullende Post 6e actieprogramma Nitraatrichtlijn financiële middelen beschikbaar gesteld voor de continuïteit van de uitvoering van verplichte maatregelen om aan de Europese verplichtingen te kunnen blijven voldoen en de uitvoering en handhaving op het mestbeleid voor 2022 voort te kunnen zetten.
De onvermijdelijke kosten voor 2022 bedragen 24,1 mln. In het hierboven genoemde addendum is opgenomen dat voor € 5,9 dekking is gevonden bij LNV. Daarmee resteert een benodigd budget voor 2022 van € 18,2 mln. Voor deze € 18,2 mln voor mest is aanspraak gedaan op de enveloppe handhaving stikstof.
Er is een onderscheid gemaakt naar structurele en incidentele middelen.
Opgemerkt dient te worden dat het 7e actieprogramma Nitraatrichtlijn op dit moment (november 2021) nog niet definitief is vastgesteld. Het ontwerp is publiek geconsulteerd tot 18 oktober 2021. De Tweede Kamer buigt zich nog over het 7e AP evenals de Europese Commissie. Dit kan ertoe leiden dat later mogelijk nog aanvullende financiële middelen nodig zijn. Op basis van het definitieve actieprogramma kunnen RVO en NVWA bepalen welke middelen benodigd zijn voor de uitvoering en handhaving van het 7e actieprogramma. Ook zijn de offertes voor het LMM nog niet ontvangen voor de komende jaren.

7e actieprogramma - mestbeleid periode 2022-2025 (miljoen euro)

Maatregel	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**Structureel vanaf 2026**
A. Uitwerken Toekomstig mestbeleid - spoor stimuleren omslag naar grondgebonden bedrijfsvoering & spoor omslag naar en creëren van capaciteit voor mestverwerking	1	5	8	8	
B: Controle, handhaving & versterkte handhavingsstrategie (onderhoudskosten ICT, bemensing control room, PM kosten uitvoering en handhaving 7e AP)	5,6 is aanvullend: Opgebouwd: 1,5& NVWA + 4,1& RVO Augustusbesluitvorming: 13,1 waarvan 8 rVDM + 5,1 controle en handhaving	8,7 Opgebouwd: 2,4 rVDM + 2,2& NVWA + 4,1& RVO	7,9 Opgebouwd 1,75 rVDM + 2,0& NVWA + 4,1& RVO	8,05 Opgebouwd 1,75 rVDM + 2,2& NVWA + 4,1& RVO	1,75 (rVDM)
C: Regulier beleid en aanvullende maatregelen uit 7e AP mestbeleid 2018-2021) (duurzame bouwplannen, gebiedsgerichte aanpak (spoor 3 toekomstig mestbeleid), pilots, communicatie en onderzoek)	8,9 (11,4 - 2,5 uit aug.besluitv.)	15,9	16,2	15,2	
D: Monitoring*, Evaluatie Meststoffenwet & voorbereiding 8e actieprogramma Nitraatrichtlijn	0 (8,5: 4,0 + 4,5 uit aug. besluitvorming)	3,4	3,5	3,4	4,3 per jaar

Totaal	**15,5**	**33,0**	**35,6**	**34,6**	**6,05 per jaar**

& Kosten NVWA en RVO voor uitvoering en handhaving 7e actieprogramma (duurzame bouwplannen, bufferstroken) op basis van ontwerp 7e AP, nog niet op basis definitief 7e AP.
* door verschuiving kasritme bij de monitoring van de waterkwaliteit worden de laatste kosten in 2027 gemaakt. Voorzien is 4,0 in 2026 en 1,0 in 2027. Dit valt onder structurele kosten. Voor 2022 zijn kosten opgenomen voor het LMM van de opdracht voor de periode 2018-2021; de kosten hiervan lopen door tot en met drie jaar na afloop van een actieprogramma
# Van de monitoringskosten van het LMM wordt een deel betaald door de deelnemers aan de derogatie. De hier opgenomen kosten betreffen de kosten voor het Basismeetnet.

Detailweergave (miljoen euro)

Maatregel	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**Structureel vanaf 2026**
A. Stimuleren omslag naar grondgebonden bedrijfsvoering **&**	0,5	2,5	4	4	
A: Ondersteuning omslag naar en creëren capaciteit voor mestverwerking **&**	0,5	2,5	4	4	
B: Regulerende maatregelen in 7e AP	5,6	6,3	6,1	6,3	
B: rVDM	0	2,4	1,75	1,75	1,75
C: Ondersteuning gebiedsaanpak via DAW	2,5	7,5	7,5	7,5	
C: Midterm review gebiedsaanpak via DAW	0,1	0,5	1,0	0	
C: Duurzame bouwplannen	0,2	0,2	0	0	
C: Pilots	1,0	1,5	1,5	1,5	
C: Kennisontwikkeling, verspreiding & communicatie	1,0	1,0	1,0	1,0	
C: Innovatief onderzoek & uitrol	2,0	3,5	3,5	3,5	
C: Verlenging bestuursovereenkomst Grondwaterbeschermingsgebieden	0,4	PM*	0	0	
C: Overig**#**	1,7	1,7	1,7	1,7	
D: Monitoring regulier LMM en aanvullend*****	0	2,9	2,9	2,9	4,3 per jaar
D: Evaluatie Meststoffenwet	0	0,4	0,4	0	
D: Opstellen 8e AP	0	0,1	0,2	0,5	
Totaal	**15,5**	**33,0**	**35,6**	**34,6**	**6,05 per jaar**

* afhankelijk van besluitvorming bestuursovereenkomst GWBG. Voorzien medio 2022.

h. Evaluatie (*Welke ideeën zijn er over monitoring/evalueren van deze maatregel*)

Gedurende het 7e AP zal een evaluatie van de Meststoffenwet uitgevoerd worden (2024), waarbij de effectiviteit van de mestmaatregelen wordt getoetst. Dit gebeurt tijdens de mid-term review in aansluiting op de mid-term review van de Stroomgebiedsbeheerplannen vanuit de KRW. Hierbij wordt tevens bepaald in welke gebieden de doelen tijdig in zicht zijn en in welke gebieden met ingang van het 8e AP aanvullende maatregelen benodigd zijn. Daarnaast wordt in het kader van het toekomstig mestbeleid een impactanalyse uitgevoerd.

Er wordt een monitoringsaanpak opgezet, welke een mix zal worden van zowel deelname indicatoren aan de Deltaplan Agrarisch Waterbeheer en de maatwerkaanpak, als indicatoren voor waterkwaliteit en modelmatige doorrekeningen van de uitwerking van instrumenten. De monitoringsaanpak wordt in 2021/2022 uitgewerkt in directe aansluiting bij het monitoringstraject van het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer.

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E)
Verzonden: vrijdag 19 november 2021 10:37
Aan: '5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB'
Onderwerp: RE: laatste stand van zaken
Bijlagen: 03 CONCEPT 211119 Inhoud Ministerraadformulier 26 november 2021.docx

Zojuist voor je aangevuld, dit zou 'm moeten zijn

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB <5.1.2.E @minienw.nl>
Verzonden: vrijdag 19 november 2021 10:35
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E @minlnv.nl>
Onderwerp: RE: laatste stand van zaken

Bedoelde deze

Met vriendelijke groet,

5.1.2.E
5.1.2.E Waterkwaliteit
.....
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
Directie Water en Bodem
5.1.2.E | 5.1.2.E @minienw.nl

Woensdag afwezig

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E @minlnv.nl>
Verzonden: vrijdag 19 november 2021 10:31
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB <5.1.2.E @minienw.nl>
Onderwerp: RE: laatste stand van zaken

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB <5.1.2.E @minienw.nl>
Verzonden: vrijdag 19 november 2021 10:31
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E @minlnv.nl>
Onderwerp: RE: laatste stand van zaken

En ministerraadformulier?

Met vriendelijke groet,

5.1.2.E
5.1.2.E Waterkwaliteit
.....
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
Directie Water en Bodem

5.1.2.E | 5.1.2.E @minienw.nl

Woensdag afwezig

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>
Verzonden: vrijdag 19 november 2021 10:24
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB 5.1.2.E @minienw.nl>
Onderwerp: laatste stand van zaken

Met vriendelijke groet,

5.1.2.E

Team Mest
Directie Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
Bezuidenhoutseweg 73 2594 AC Den Haag
Postbus 20401 2500 EK Den Haag

T 5.1.2.E
BGG 5.1.2.E
E 5.1.2.E @minlnv.nl
Flexplek: A Noord 4e verdieping

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.
De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.
The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.
Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.
De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard

ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.
The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

7.a

Inhoud Ministerraadformulier 26 november 2021

Titel en inhoud:

Meerjarig financieel dekkingsvoorstel toekomstig mestbeleid en 7e actieprogramma Nitraatrichtlijn 2022-2025 mede naar aanleiding van aangenomen moties Tweede Kamer 11 november 2021

Inhoud en doelstelling van het voorstel:

Op grond van de Nitraatrichtlijn dient Nederland voor eind 2021 het 7e actieprogramma Nitraatrichtlijn (7e AP) voor de periode 2022 tot en met 2025 in te dienen bij de Europese Commissie. Dit actieprogramma is gericht op maatregelen in de landbouw ten behoeve van de waterkwaliteit en draagt zo bij aan doelen van de Kaderrichtlijn Water. Ook vindt uitwerking plaats van de aangekondigde contouren op het mestbeleid, te weten grondgebonden rundveehouderij en mestverwerking. Het 7e AP dient als basis voor een derogatieaanvraag bij de Europese Commissie voor 2022-2025. Op 11 november jl. zijn moties aangenomen die verwerkt dienen te worden in het 7e AP. Deze zien onder meer op vanggewassen, bufferstroken, definitie van grasareaal bij graasdierbedrijven en maatwerkaanpak met sector. Ter compensatie zijn aanvullende maatregelen nodig voor de waterkwaliteit. Op dit moment is niet voorzien in financiële dekking in de periode tot en met 2025. Dit is nodig om aan de voorschriften van de Nitraatrichtlijn te kunnen blijven voldoen. Voorgesteld wordt stikstofmiddelen die nog op de aanvullende post bij Financiën staan en niet zijn opgevraagd tijdelijk aan te wijzen. Bij 1e suppletoire 2022 zal definitieve dekking worden ingevuld.

Maatregelen in het kader van de Stikstofaanpak bieden kansen om de mate van het doelbereik voor de KRW te vergroten en meekoppeleffecten te benutten. Besluitvorming hierover is aan een volgend kabinet.

Voorgesteld besluit:

Aan de Ministerraad wordt mandaat gevraagd op het financiële dekkingsvoorstel mede om aangenomen moties uit het Tweeminutendebat van 11 november jl. te kunnen verwerken in het 7e actieprogramma Nitraatrichtlijn en deze voor het eind van dit jaar in te dienen bij de Europese Commissie.

Met opmerkingen [5.1.2 **(1):** Aantal tekens in formulier beperkt.
Let op openbaarmaking: op basis van deze inhoud wordt conclusie direct na MR gepubliceerd

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E)

Verzonden: woensdag 24 november 2021 08:01

Aan: '5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB'

Onderwerp: RE: 86th Nitrates Committee and meeting of the Nitrates Expert Group - 15/12/2021

Hoi 5.1.2.E

Ik zal je aanmelden voor 15/12 as.

Groet,

5.1.2.E

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB <5.1.2.E ;@minienw.nl>
Verzonden: maandag 15 november 2021 19:37
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB <5.1.2.E @minienw.nl>
CC: 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E @minlnv.nl>
Onderwerp: RE: 86th Nitrates Committee and meeting of the Nitrates Expert Group - 15/12/2021

Hej 5.1.2.E

Nog niet, dankjewel!

Met vriendelijke groet,

5.1.2.E
5.1.2.E Waterkwaliteit
.....
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
Directie Water en Bodem
5.1.2.E | 5.1.2.E @minienw.nl

Woensdag afwezig

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB <5.1.2.E @minienw.nl>
Verzonden: maandag 15 november 2021 18:58
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB <5.1.2.E @minienw.nl>
CC: 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E @minlnv.nl>; '5.1.2.E (5.1.2.E)' <5.1.2.E @minez.nl>
Onderwerp: RE: 86th Nitrates Committee and meeting of the Nitrates Expert Group - 15/12/2021

Dag 5.1.2.E

Heb je deze bijeenkomst van het Nitraatcomité in het vizier?

Groet,

5.1.2.E

Van: 5.1.2.E @ec.europa.eu < 5.1.2.E @ec.europa.eu>
Verzonden: maandag 15 november 2021 14:06
Aan: 5.1.2.E @ec.europa.eu
Onderwerp: 86th Nitrates Committee and meeting of the Nitrates Expert Group - 15/12/2021

Dear Members of the Nitrates Committee Group,

We are pleased to inform you that the next meeting of the Nitrates Committee envisaged in Article 9 of Directive 91/676/EEC and the meeting Nitrates Expert Group will be held **on 15 December 2021, starting at 10h00. Due to the situation created by the COVID-19 outbreak, the meeting shall take place through WebEx.**

Discussions of Committee meetings are confidential, and therefore participation is strictly restricted to Member States representatives.

In order to join the meeting, participants shall have to click on a link that will be sent only to them. We would therefore ask you to inform the Commission services **by 25 of November 2021** of the name and email address of these participants for the purpose of sending them the link. Participants will have to ensure that only they have access to the premises from which they shall connect during the meeting. Later changes in Member States' participation shall be possible, with advance warning.

We would be grateful if, on the date of the meeting, participants could connect themselves as from 9h45, in order to solve any technical problem before the official start of the meeting.

Unfortunately, due to unavoidable technical constraints, the meeting shall exceptionally take place without interpretation.

The agenda and the documents of the meeting shall be provided as soon as possible. Considering that the meeting shall not take place in Brussels, the Commission will not meet expenses of participants from Member States.

Looking forward to hearing from you,

The Nitrates Team,

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E)
Verzonden: maandag 6 december 2021 18:03
Aan: '5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB'
Onderwerp: stand van zaken derogatie

Hoi 5.1.2.E

Zoals vanmiddag afgesproken stuur ik je hierbij de stand van zaken over derogatie.

Afgelopen vrijdag heeft de EC aangegeven NL niet te zullen agenderen voor een presentatie in het Nitraatcomité als onderdeel van een procedure tot verlening van derogatie van de Nitraatrichtlijn. De inzet was er op gericht de 2e presentatie, over het gevoerde beleid, te kunnen geven. In het 1e kwartaal 2022 zou dan de 3e presentatie over het 7e AP moeten volgen en in het 2e kwartaal 2022 de presentatie van de EC over een conceptbeschikking aan NL met stemming hierover. Dat zou betekenen dat er nog, laat, in het uitrijdseizoen duidelijkheid zou zijn voor boeren.

De EC heeft aangegeven het 7e AP onvoldoende te vinden, omdat niet alle doelen tijdig zullen worden gehaald, en te willen wachten op de aanvullende maatregelen die een nieuw kabinet zal nemen. Dan kan de procedure worden voortgezet.

Ten overvloede, deze informatie is intern bij ons beperkt gedeeld én nog niet naar buiten toe gecommuniceerd.

Er wordt op korte termijn een vervolggesprek gepland tussen onze Minister en Eurocommissaris Sinkevicius.

Hopelijk heb ik je hiermee voor nu voldoende geïnformeerd. Zo niet, laat het me weten.

Groet,
5.1.2.E

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E)
Verzonden: dinsdag 7 december 2021 09:49
Aan: '5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB'
Onderwerp: verwijzing TK-brief

Kamerstuk 33037, nr. 404 | Overheid.nl > Officiële bekendmakingen (officielebekendmakingen.nl)

Met vriendelijke groet,

5.1.2.E

.....
Team Mest
Directie Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
Bezuidenhoutseweg 73 2594 AC Den Haag
Postbus 20401 2500 EK Den Haag
.....
T 5.1.2.E
BGG 5.1.2.E
E 5.1.2.E @minlnv.nl
Flexplek: A Noord 4e verdieping

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E)
Verzonden: vrijdag 10 december 2021 10:11
Aan: '5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB'
Onderwerp: RE: 5.1.2.E akkoord met NC instructie

Dank, dat is snel!

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E ;@minienw.nl>
Verzonden: vrijdag 10 december 2021 09:53
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E ;@minlnv.nl>
Onderwerp: 5.1.2.E akkoord met NC instructie

Verzonden met BlackBerry Work
(www.blackberry.com)

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E)
Verzonden: maandag 13 december 2021 12:49
Aan: '5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB'
Onderwerp: RE: update rondom
Bijlagen: DOMUS-21305316-v4-Stand_van_zaken_derogatie_van_de_Nitraatrichtlijn_REV1.docx

Hoi 5.1.2.E
Ik verwacht dat de brief vandaag uitgaat.
Ik stuur je concept in platte tekst mee, deze ligt nu nog bij onze Minister voor akkoord.
Groet,
5.1.2.E

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E ;@minienw.nl>
Verzonden: maandag 13 december 2021 12:09
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E ;@minlnv.nl>
Onderwerp: update rondom

Hoi 5.1.2.E

Kun je me goed op de hoogte houden over wanneer jullie tk brief derogatie uitgaat? En zou ik al een concept mogen ontvangen, dan kan ik even kijken of ik nota ter info lijn in stuur of het anderzins naar boven meegeef.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.E
5.1.2.E Waterkwaliteit
.....
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
Directie Water en Bodem
5.1.2.E | 5.1.2.E @minienw.nl

Woensdag afwezig

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E)
Verzonden: maandag 13 december 2021 14:30
Aan: '5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB'
Onderwerp: RE: update rondom

Hoi 5.1.2.E

Zie in blauw de toevoeging in de brief:
...en aangegeven dat Nederland voor de resterende opgave, die met name ziet op verbetering van de oppervlaktewaterkwaliteit conform de vereisten van de Nitraatrichtlijn en de Kaderrichtlijn Water, nadrukkelijk de verbinding zoekt met de integratie van waterkwaliteit in de structurele aanpak stikstof...

Minister had nog wat aanpassingen die de inhoud niet veranderen. Op het einde heeft ze aangegeven dat ze geeft gevraagd om flexibiliteit in de procedure en de opties mbt Nitraatcomités zijn eruit gehaald.

Ik kan de laatste versie van de brief nu niet toevoegen, want die ligt niet meer bij mij.

Groet,
5.1.2.E

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E ;@minienw.nl>
Verzonden: maandag 13 december 2021 13:52
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E ;@minlnv.nl>
Onderwerp: RE: update rondom

Hoi 5.1.2.E

Dank voor het delen. 'die met name ziet op verbetering van de oppervlaktewaterkwaliteit conform de vereisten van de Kaderrichtlijn Water,'
Eutrofiering valt net zozeer onder de Nitraatrichtlijn, dus het is even zozeer conform vereisten Nitraatrichtlijn. Zie ook stukken rondom 7e AP waarin we hierin consequenter zijn geweest. Voert natuurlijk terug op de gezamenlijke verantwoordelijkheid die we als ministeries hebben.

Kun je dat nog aanpassen?

Met vriendelijke groet,

5.1.2.E
5.1.2.E Waterkwaliteit
.....
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
Directie Water en Bodem
5.1.2.E | 5.1.2.E @minienw.nl

Woensdag afwezig

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>
Verzonden: maandag 13 december 2021 12:49
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>
Onderwerp: RE: update rondom

Hoi 5.1.2.E
Ik verwacht dat de brief vandaag uitgaat.
Ik stuur je concept in platte tekst mee, deze ligt nu nog bij onze Minister voor akkoord.
Groet,
5.1.2.E

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB <5.1.2.E @minienw.nl>
Verzonden: maandag 13 december 2021 12:09
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E @minlnv.nl>
Onderwerp: update rondom

Hoi 5.1.2.E

Kun je me goed op de hoogte houden over wanneer jullie tk brief derogatie uitgaat? En zou ik al een concept mogen ontvangen, dan kan ik even kijken of ik nota ter info lijn in stuur of het anderzins naar boven meegeef.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.E
5.1.2.E Waterkwaliteit
.....
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
Directie Water en Bodem
5.1.2.E | 5.1.2.E @minienw.nl

Woensdag afwezig

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.
Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.
De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.
The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E)
Verzonden: maandag 13 december 2021 16:20
Aan: '5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB'
Onderwerp: RE: update rondom
Bijlagen: DOMUS-21305316-v4-Stand_van_zaken_derogatie_van_de_Nitraatrichtlijn_REV1_aanpassingen M2.docx

Sorry, hierbij!

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E ;@minienw.nl>
Verzonden: maandag 13 december 2021 16:18
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E ;@minlnv.nl>
Onderwerp: RE: update rondom

Dankje, bijlage?

Met vriendelijke groet,

5.1.2.E
5.1.2.E Waterkwaliteit
.....
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
Directie Water en Bodem
5.1.2.E | 5.1.2.E @minienw.nl

Woensdag afwezig

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>
Verzonden: maandag 13 december 2021 16:17
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>
Onderwerp: RE: update rondom

Hoi 5.1.2.E
Planning is dat brief om 17u naar TK gaat.
Hierbij de definitieve versie (wordt nu opgemaakt).
Groet,
5.1.2.E

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E ;@minienw.nl>
Verzonden: maandag 13 december 2021 13:52
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E ;@minlnv.nl>
Onderwerp: RE: update rondom

Hoi 5.1.2.E

Dank voor het delen. 'die met name ziet op verbetering van de oppervlaktewaterkwaliteit conform de vereisten van de Kaderrichtlijn Water,'

Eutrofiering valt net zozeer onder de Nitraatrichtlijn, dus het is even zozeer conform vereisten Nitraatrichtlijn. Zie ook stukken rondom 7e AP waarin we hierin consequenter zijn geweest. Voert natuurlijk terug op de gezamenlijke verantwoordelijkheid die we als ministeries hebben.

Kun je dat nog aanpassen?

Met vriendelijke groet,

5.1.2.E

5.1.2.E Waterkwaliteit

.....

Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

Directie Water en Bodem

5.1.2.E | 5.1.2.E @minienw.nl

Woensdag afwezig

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>
Verzonden: maandag 13 december 2021 12:49
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>
Onderwerp: RE: update rondom

Hoi 5.1.2.E
Ik verwacht dat de brief vandaag uitgaat.
Ik stuur je concept in platte tekst mee, deze ligt nu nog bij onze Minister voor akkoord.
Groet,
5.1.2.E

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>
Verzonden: maandag 13 december 2021 12:09
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>
Onderwerp: update rondom

Hoi 5.1.2.E

Kun je me goed op de hoogte houden over wanneer jullie tk brief derogatie uitgaat? En zou ik al een concept mogen ontvangen, dan kan ik even kijken of ik nota ter info lijn in stuur of het anderzins naar boven meegeef.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.E

5.1.2.E Waterkwaliteit

.....

Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

Directie Water en Bodem

5.1.2.E | 5.1.2.E @minienw.nl

Woensdag afwezig

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.
De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.
The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.
Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.
De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.
The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E)
Verzonden: maandag 10 januari 2022 12:03
Aan: '5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB'
Onderwerp: RE: laatste update derogatie?

Hoi 5.1.2.E

Laatste update is dat op korte termijn (deze week) een telefonisch gesprek wordt gepland tussen Minister LNV met Sinkevicius en een fysieke afspraak wordt gepland voor de Landbouw- en VisserijRaad van 17-1 as.

Wij spreken as woensdag onze beide nieuwe bewindspersonen over het mestbeleid en derogatie.

Groet,
5.1.2.E

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E ;@minienw.nl>
Verzonden: maandag 10 januari 2022 12:01
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E ;@minlnv.nl>
Onderwerp: laatste update derogatie?

Hoi 5.1.2.E

Heb je een laatste update omtrent derogatie voor me? Wat zijn eerstvolgende stappen? Dan kan ik nota ter info naar nieuwe bewindspersonen sturen.

De nota van voor de kerst hebben we aangehouden omdat we wilden wachten op de nieuwe bwp. Dus ik ga een update maken.

Alvast bedankt!

Met vriendelijke groet,

5.1.2.E
5.1.2.E Waterkwaliteit
.....
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
Directie Water en Bodem
5.1.2.E | 5.1.2.E @minienw.nl

Woensdag afwezig

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E)
Verzonden: dinsdag 18 januari 2022 21:43
Aan: '5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB'
Onderwerp: TK-brief Voortgang 7e AP en derogatie van de Nitraatrichtlijn
Bijlagen: DOMUS-22019065-v6-Voortgang_7e_AP_en_derogatie_van_de_Nitraatrichtlijn_.DOCX

Hoi 5.1.2.E

Zoals eerder vandaag aangegeven hierbij de brief aan de Tweede Kamer over de voortgang op het 7e AP en derogatie in opvolging van het gesprek van Minister LNV met Europees Commissaris voor Milieu van gisteren. De brief zal door Minister LNV en Minister NenS worden ondertekend.

Het lijkt ons dat deze brief met jullie afgestemd moet zijn, maar tot op welk niveau is natuurlijk aan jullie.

De urgentie blijft. En dit keer hebben we te maken met een krappe deadline omdat aanstaande maandag een wetgevingsoverleg is (wijziging Meststoffenwet ivm aanpassing in het stelsel van fosfaatrechten) en het is de bedoeling om dan politiek mandaat van de TK te krijgen. Dat betekent dat de brief as donderdagmorgen uit zal moeten gaan.

Ik ben natuurlijk bereikbaar voor evt verdere vragen of verduidelijkingen.

Groet,
5.1.2.E

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E)
Verzonden: woensdag 19 januari 2022 14:24
Aan: '5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB'
Onderwerp: TK-brief over derogatie.
Bijlagen: Kamerbrief derogatie_schoon.docx

Hoi 5.1.2.E

Hierbij de aangepaste brief waarmee minister van LNV akkoord is en de opmerkingen van Minister NenS zijn verwerkt. Zoals ik je net appte hebben 5.1.2.E en 5.1.2.E contact gehad en is mede namens eruit.

We houden contact!

Groet,
5.1.2.E

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E)
Verzonden: maandag 7 februari 2022 14:03
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB'; 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB; 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB
CC: 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E); 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E); 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB
Onderwerp: RE: Addendum 7e AP - morgenochtend reactie gevraagd

Hoi 5.1.2.E

Wij bespreken het addendum as woensdag met onze beide bewindspersonen. Dit zal vervolgens naar ENVI worden toegezonden. We proberen dan begin volgende week een gesprek met ENVI op ambtelijk niveau te hebben.
Aansluitend zal dan een brief naar de Tweede Kamer gaan.

Minister van LNV heeft medio februari een gesprek met de EuroCommissaris, dat zou besluitvormend moeten zijn.

Het krappe tijdspad komt door het derogatieproces. Medio februari moeten we eruit zijn ivm het Nitraatcomité van 17 maart.

Even bellen vanmiddag na 15u?

Groet,
5.1.2.E

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>
Verzonden: maandag 7 februari 2022 13:52
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>
CC: 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.I 5.1.2.I (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>
Onderwerp: RE: Addendum 7e AP - morgenochtend reactie gevraagd

Hoi 5.1.2.E

5.1.2.E 5.1.2.e , en ik heb ook erg weinig tijd.

Hoe ziet het proces van het Addendum eruit? Gaat het deze week alleen naar de EC en is dat ambtelijk? Wanneer voorzien jullie toezenden aan de TK, want het moet ook bij ons de lijn in. En deze termijnen zijn nauwelijks haalbaar.

Groeten,
5.1.2.E

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>
Verzonden: maandag 7 februari 2022 11:51
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.I 5.1.2.E @minienw.nl>
CC: 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>
Onderwerp: Addendum 7e AP - morgenochtend reactie gevraagd

5.1.2.E en 5.1.2.E

Hierbij de laatste versie van het addendum. Jullie hebben vast via 5.1.2.E begrepen dat dit spoed heeft, omdat het addendum deze week nog naar EC/ENVI gezonden moet worden.

Hopelijk lukt het jullie uiterlijk morgenochtend te reageren.

5.1.2.E gaf na het overleg met ENVI van afgelopen week aan behoefte te hebben aan een overleg hierover. Dat is natuurlijk prima. Zou dat bijvoorbeeld vanmiddag na 15.30u of morgenochtend na 10.30u uitkomen voor jullie?

Met vriendelijke groet,

5.1.2.E

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.
De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.
The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E)
Verzonden: donderdag 10 februari 2022 10:25
Aan: ' 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB'
Onderwerp: nota
Bijlagen: DOMUS-22049150-v7-MLNV_addendum_7e_actieprogramma_Nitraatrichtlijn_naar_Europese_Commissie__derogatie_en_vervolgtraject_.DOCX

Hoi 5.1.2.E
Hierbij,
Groet,
5.1.2.E

19.a

Ministerie van Landbouw,
Natuur en Voedselkwaliteit

TER ADVISERING

Aan de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Directoraat-generaal Agro
Directie Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit

Auteur
5.1.2.E

T 5.1.2.E
5.1.2.E @minlnv.nl

Datum
8 februari 2022

Kenmerk
DGA-PAV / 22049150

BHM: 22050731

Kopie aan

Bijlage(n)

nota

Addendum 7e actieprogramma Nitraatrichtlijn, derogatie en vervolgtraject Europese Commissie

Parafenroute

DGA 5.1.2.E	**PAV,** 5.1.2.E 5.1.2.E	**DGS,** 5.1.2.E 5.1.2.E
WJZ, 5.1.2.E 5.1.2.E	5.1.2.E	**BPZ**

Aanleiding

Op 3 februari 2022 bent u mondeling geïnformeerd over de uitkomsten van het gesprek met de Europese Commissie (EC), Directoraat-Generaal Milieu (DG Milieu) over het addendum op het 7e actieprogramma Nitraatrichtlijn (7e AP) ten behoeve van tijdig doelbereik van de Nitraatrichtlijn en de Kaderrichtlijn Water (KRW). Op korte termijn zal het addendum aan DG ENVI moeten worden toegezonden om zo definitieve besluitvorming te kunnen realiseren door u en marge van de eerstvolgende Landbouw- en Visserijraad van 21 februari 2022 met Europees Commissaris voor Milieu Sinkevicius.
Aan de Minister voor Natuur en Stikstof is deze nota eveneens voorgelegd. Het addendum is inhoudelijk afgestemd tussen PAV, EIA, NVLG, DGS en WJZ. Het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (I&W) is aangesloten.

Advies

U wordt geadviseerd:
- in te stemmen met het verzenden van het addendum aan DG Milieu voor het vervolggesprek op ambtelijk niveau met DG Milieu;
- in te stemmen met het onderhandelingsmandaat inclusief invulling voor derogatie voor het vervolggesprek op ambtelijk niveau met DG Milieu.

Kernpunten

- Het ambtelijk gesprek met DG Milieu was constructief. DG Milieu leek ontvankelijk voor de inhoudelijke toelichting op de integrale gebiedsgerichte aanpak. Er waren echter veel kritische vragen en opmerkingen, die met name zien op de juridische borging van de gebiedsgerichte aanpak en de spreekwoordelijke stok achter de deur. Daarnaast is timing van de integrale gebiedsgerichte aanpak in relatie tot het vastleggen, effectief worden daarvan én het realiseren van doelbereik voor waterkwaliteit een belangrijk aandachtspunt en zorg voor DG Milieu.

Ontvangen BPZ

DG Milieu leek begrip te hebben voor de transitie die het Nederlandse kabinet met het Coalitieakkoord voor de landbouw heeft ingezet.

- Met het addendum wordt ingezet ervoor zorg te dragen dat Nederland voldoet aan zijn verplichtingen van de Nitraatrichtlijn. De eerste, voorzichtige indruk is dat als een aantal vragen en opmerkingen van de DG Milieu bevredigend kan worden beantwoord, we EC/DG Milieu ervan kunnen overtuigen dat NL aan zijn verplichtingen voldoet en de DG Milieu geen infractieprocedure zal starten. Die vragen zien bijvoorbeeld op de start van de staatssteunnotificatie van beëindigingsregelingen voor landbouwbedrijven en op de verantwoordelijkheidsverdeling tussen Rijk en provincies.
- Ten tweede dient het addendum de onderbouwing te zijn voor verlening van derogatie van de Nitraatrichtlijn door de EC/DG Milieu. DG Milieu heeft nogmaals geschetst dat derogatieverlening politiek zeer moeilijk ligt in Brussel (niet alleen richting Nederland, maar ook richting andere lidstaten). Daarnaast is de tijd die nodig is om de gebiedsgerichte aanpak daadwerkelijk goed vast te leggen (ook op regionaal niveau) en tot resultaat zal leiden een zorgpunt. EC/DG Milieu gaf aan dat een besluit om op korte termijn derogatie te verlenen terwijl vaststaat dat Nederland zijn doelen nu nog niet haalt en de maatregelen die Nederland neemt nog uitgewerkt en ingevoerd moeten worden en pas op middellange termijn effect zullen hebben, politiek zeer moeilijk uitlegbaar is. Bovendien vraagt EC/DG Milieu zich af welk signaal Nederland afgeeft door enerzijds vol in te zetten op een transitie naar duurzame landbouw en tegelijkertijd een nieuwe derogatie te willen. Nederland vraagt daarbij in de ogen van de EC/DG Milieu niet één maar twee derogaties aan (graasdierderogatie voor hoeveelheid uit te rijden mest en derogatie voor toepassing van kunstmestvervanging). Het lijkt voor de EC erg veel gevraagd om hierin mee te gaan gegeven de huidige (milieu)situatie in Nederland.
- Dit betekent een heroverweging van onze inzet ten aanzien van derogatie. Onze inschatting is dat een inzet op het onverkort voortzetten van de graasdierderogatie zoals die in de afgelopen jaren is verleend (en daar bovenop een derogatie voor het mogelijk maken van kunstmestvervanging) weinig kans van slagen lijkt te hebben.
- Ook de periode waarvoor een besluit van de EC/DG Milieu wordt gevraagd en kan worden verwacht is hierbij relevant. De afgelopen keren is een graasdierderogatie voor twee i.p.v. vier jaar verleend. De verwachting is dat als we blijven inzetten op voortzetting van de graasdierderogatie zoals we die de afgelopen jaren hadden, een positief besluit van de EC weinig kansrijk is en als dit er al komt, dit hooguit voor twee jaren zal worden verleend. Langere termijn zekerheid is echter wenselijk voor de sector.

Voorstel onderhandelingsmandaat derogatie

- Om aan te geven dat Nederland serieus inzet op transitie en extensivering (door een afname in mestplaatsingsruimte resulterend in een afname van productie van dierlijke meststoffen) van de landbouw kan een aanvraag voor een nieuwe derogatie met een afbouw van de huidige graasdierderogatie én een derogatie voor kunstmestvervanging worden aangekondigd per 2022.
- Een belangrijk voorwaarde voor de huidige derogatie is de 80% graslandeis.

Bij een afbouwscenario geldt dat bij de lagere hoeveelheid dierlijke mest het bij een kleinere derogatieomvang niet langer interessant zal zijn om deel te nemen aan de graasdierderogatie.

- Van belang is daarnaast dat voorkomen moet worden dat snel veel permanent grasland wordt gescheurd waarbij grasland wordt omgezet naar bouwland waarop meer teelt van uitspoelingsgevoelige gewassen kan plaatsvinden. Vanuit het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) geldt op nationaal niveau een verplichting voor permanent grasland, waarbij het aandeel blijvend grasland binnen het landbouwareaal per lidstaat niet te veel mag dalen. Bij een daling van 5% of meer ten opzichte van referentiejaar 2012 dient Nederland een omzetverbod en een herstelplicht in te voeren[1]. Deze verplichting is momenteel op nationaal niveau geformuleerd.
- Daarnaast zal de derogatievoorwaarde moeten aansluiten bij de invoering van de volledige grondgebondenheid melk- en rundveehouderij en de eis voor permanent grasland. De invoering van volledige grondgebondenheid met de bijbehorende (permanent) graslandeisen, wordt komende periode uitgewerkt en zal een periode van 10 jaar beslaan. Het is wenselijk een areaal grasland verplicht gesteld te hebben voordat de derogatie helemaal afgebouwd is.
- Op basis van bovenstaande is het voorstel een afbouwpad voor derogatie volgens onderstaand schema:

	230 kg N/ha[2]	*250 kg N/ha*[3]
2022	220	240
2023	210	230
2024	200	220
2025	190	210
2026	170	170

- Ten aanzien van kunstmestvervanging wordt voorgesteld in te zetten op een derogatie van 8 jaar om zo bedrijven langere termijn zekerheid te geven om hun investeringen terug te verdienen. Daarbij is het voorstel aan te sluiten bij de conclusies uit het onderzoeksrapport van het JRC (dat is opgesteld in opdracht van de EC). Bij deze conclusies gaat het om de volgende eisen: de kwaliteit van het product staat centraal, er worden eisen aan de producenten van deze RENURE-producten gesteld evenals eisen aan het transport en het gebruik van deze producten. Deze eisen zijn zwaarder voor producten met een lage kwaliteit, dan voor producten die identiek zijn aan de Europese eisen voor anorganische meststoffen.

[1] 40.97%
[2] Derogatie afgelopen jaren voor landbouwgrond op zand- en lössgrond in Overijssel, Gelderland, Utrecht, Noord-Brabant of Limburg.
[3] Derogatie afgelopen jaren voor landbouwgrond in de rest van Nederland.

Aanvullingen addendum

- Het addendum is op basis van het eerder door u akkoord bevonden onderhandelingsmandaat (zie bijlage, domusnummer 22034463) aangevuld op de volgende onderwerpen:
    - Een toelichting op de reeds ingezette structurele aanpak en de betekenis hiervan voor de systematiek en borging van de integrale gebiedsgerichte aanpak: 1) inzicht in het beoogde tijdpad voor de gebiedsplannen en de aanname van bindende doelen per provincie, 2) toelichting op de mogelijkheden van het instrumentarium uit de Omgevingswet voor tijdige bijsturing om doelbereik te kunnen realiseren.
    - Op verzoek van DG Milieu is over de start van de nieuwe opkoop- en beëindigingsregelingen en het noodzakelijke overleg met de EC/DG Mededinging toegevoegd dat de staatssteunnotificatie Landelijke beëindigingsregeling veehouderijlocaties op basis van de eerder beschikbaar gestelde financiële middelen in maart 2022 informeel met DG Mededinging zal worden besproken.
- Onderwerpen die overeenkomstig de inzet uit het door u akkoord bevonden onderhandelingsmandaat zijn overgenomen:
    - Opkoop en- beëindiging van landbouwbedrijven en afwaardering van gronden ziet ook op akker- en tuinbouw. In het coalitieakkoord is een bedrag van € 811 miljoen voorzien voor de KRW. Deze zal grotendeels zien op het verbreden van bufferstroken in beekdalen, waar ook een opgave voor de akkerbouw ligt. Daarnaast is er voor de waterkwaliteit overlap met het bereiken van natuurdoelen in ecosystemen. Voor de resterende oppervlaktewaterkwaliteitsopgave voor het lössgebied kan aangesloten worden bij het Hoogwatertraject waarvoor in het Coalitieakkoord € 300 miljoen (IenW) is voorzien. De inschatting is dat zo voor het grootste deel is voorzien in de noodzakelijke financiën.
    - Afname mestproductieplafonds in de Meststoffenwet is volgend op de resultaten van de opkoop- en beëindigingsregelingen.
    - Aankondigen van de start van de consultatie van een wijziging van de Meststoffenwet met invoering van een grondgebonden melk- en rundveehouderij binnen 10 jaar in de tweede helft van 2022 met beoogde inwerkingtreding op 1 januari 2024.
    - De additionele maatregelen ten behoeve van realisatie van de oppervlaktewaterkwaliteit voor alle grondsoorten en voor grondwater voor lössgronden worden onderdeel van de gebiedsgerichte integrale aanpak. Die additionele maatregelen zelf zullen de komende periode verder worden uitgewerkt.
- Met de sector, LTO en NAJK, is op 7 februari 2022 overleg geweest en zijn de uitkomsten van het gesprek met EC/DG Milieu gedeeld. In eerste reactie is de mogelijkheid genoemd voor een afbouwpad voor de graasdierderogatie in samenhang met een nieuwe derogatie voor kunstmestvervanging, samen met de uiting van zorgen en vragen over de opstelling van de EC. Aan hen is gevraagd hun gedachten te laten gaan over een aangepaste inzet voor derogatie. Hierover wordt de komende dagen verder met hen gesproken.

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E)
Verzonden: maandag 14 februari 2022 12:06
Aan: '5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB'
Onderwerp: RE: Invitation to 87th meeting of the Nitrates Committee and meeting of the Nitrates Expert Group - 17/03/2022

Hoi 5.1.2.E

Ja zal ik doorgeven.

Groet,
5.1.2.E

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E ;@minienw.nl>
Verzonden: maandag 14 februari 2022 10:08
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E ;@minlnv.nl>
Onderwerp: FW: Invitation to 87th meeting of the Nitrates Committee and meeting of the Nitrates Expert Group - 17/03/2022

Hoi 5.1.2.E

Zie onderstaand, kun je mij in die mailing laten toevoegen? Volgens mij heb ik m namelijk niet gehad dit keer. Dank!

Ik ga trouwens iemand als vervanging proberen te regelen voor 17 maart, 5.1.2.e
5.1.2.e

Met vriendelijke groet,

5.1.2.E
5.1.2.E Waterkwaliteit
.....
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
Directie Water en Bodem
5.1.2.E | 5.1.2.E @minienw.nl

Woensdag afwezig

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>
Verzonden: dinsdag 8 februari 2022 18:15
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>
Onderwerp: FW: Invitation to 87th meeting of the Nitrates Committee and meeting of the Nitrates Expert Group - 17/03/2022

Dag 5.1.2.E

Zit jij al in het systeem van het Nitraatcomité. Denk dat 5.1.2.E dit moet doorgeven. Kan ze gelijk ook melden dat ik er uit kan.

Groet,

5.1.2.E

Van: 5.1.2.E @ec.europa.eu < 5.1.2.E @ec.europa.eu>
Verzonden: dinsdag 8 februari 2022 16:23
Aan: 5.1.2.E @ec.europa.eu
Onderwerp: Invitation to 87th meeting of the Nitrates Committee and meeting of the Nitrates Expert Group - 17/03/2022

Dear Members of the Nitrates Committee Group,

We are pleased to inform you that the next meeting of the Nitrates Committee envisaged in Article 9 of Directive 91/676/EEC and the meeting Nitrates Expert Group will be held **on 17 March 2022, starting at 10h00. Due to the situation created by the COVID-19 outbreak, the meeting shall take place through WebEx.**

Discussions of Committee meetings are confidential, and therefore participation is strictly restricted to Member States representatives.
In order to join the meeting, participants shall have to click on a link that will be sent only to them. We would therefore ask you to inform the Commission services **by 22 of February 2022** of the name and email address of these participants for the purpose of sending them the link. Participants will have to ensure that only they have access to the premises from which they shall connect during the meeting. Later changes in Member States' participation shall be possible, with advance warning.

We would be grateful if, on the date of the meeting, participants could connect themselves as from 9h45, in order to solve any technical problem before the official start of the meeting.
Unfortunately, due to unavoidable technical constraints, the meeting shall exceptionally take place without interpretation.
The agenda and the documents of the meeting shall be provided as soon as possible. Considering that the meeting shall not take place in Brussels, the Commission will not meet expenses of participants from Member States.

Looking forward to hearing from you,

The Nitrates Team

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E)
Verzonden: maandag 21 februari 2022 10:03
Aan: ' 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB'
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB'
Onderwerp: RE: 17 maart NC

Hoi 5.1.2.E
Dank voor je bericht, ik zal de naam van 5.1.2.E doorgeven.
5.1.2.e
Groet,
5.1.2.E

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E ;@minienw.nl>
Verzonden: maandag 21 februari 2022 10:01
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E ;@minlnv.nl>
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>
Onderwerp: 17 maart NC

Hoi 5.1.2.E

5.1.2.E is zo vriendelijk mij te vervangen mij op 17 maart NC. 5.1.2.e

Met vriendelijke groet,

5.1.2.E
5.1.2.E Waterkwaliteit
.....
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
Directie Water en Bodem
5.1.2.E | 5.1.2.E @minienw.nl

Woensdag afwezig

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E)
Verzonden: maandag 21 februari 2022 12:15
Aan: '5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB'
CC: 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E); 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB
Onderwerp: RE: IenW bewindspersonen

Hoi 5.1.2.E

Dank voor de update.

We ontvangen het tekstvoorstel graag.

Over de brief: op dit moment hebben we nog geen uitsluitsel wanneer gesprek met EC is en ook niet wat er in de brief moet komen.
Zo snel als ik meer weet, hoor je dat en zorgen we dat de brief dan ook zsm naar jullie toekomt.

Groet,
5.1.2.E

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E ;@minienw.nl>
Verzonden: maandag 21 februari 2022 12:11
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E ;@minlnv.nl>
CC: 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>
Onderwerp: IenW bewindspersonen

Hoi 5.1.2.E

Net al even met 5.1.2.E gedeeld.: ik heb het addendum 7e AP voorgelegd aan bwp. Nog geen reactie stas. Minister is akkoord met verzenden naar TK, maar wil ook de TK brief nog voorgelegd krijgen. Hij stemde niet met het voorstel in om de tk brief ambtelijk af te doen.

Daarnaast wil m het volgende: IenW heeft in AO water van november 2021 toezegging gedaan dat Kamer meegenomen zou worden in aanvullende maatregelen KRW. Graag willen we in jullie brief opnemen dat de brief en het addendum invulling geven aan de toezegging van IenW.

Leek 5.1.2.E en mij ook slim. Als je het goed vindt stuurt 5.1.2.E een teksvoorstel op. Ik begreep van 5.1.2.E dat de brief er donderdag uit moet (?!). Zo ja dan verwacht ik dat wij 'm heeel snel ook ontvangen ☺.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.E
5.1.2.E Waterkwaliteit
.....
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
Directie Water en Bodem
5.1.2.E | 5.1.2.E @minienw.nl

Woensdag afwezig

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

23

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E)
Verzonden: woensdag 23 februari 2022 10:37
Aan: ' 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E @minienw.nl)'
Onderwerp: stukken overleg ENVI vanmiddag: concept addendum
Bijlagen: 220210 Addendum 7e AP - ENVI_tc.docx; 220131 PWP ENVI.pptx

Hoi 5.1.2.E

Hierbij een aantal stukken die handig kunnen zijn voor het overleg met ENVI vanmiddag:
- draft addendum met in track changes voorgestelde aanpassingen nav reactie IPO
- powerpoint vorige overleg met ENVI.

Groet,
5.1.2.E

23.b

Ministry of Agriculture,
Nature and Food Quality

Coalition Agreement in relation to agriculture

Addendum 7th Action Program Nitrates Directive

February 3rd, 2022

Agenda

- Structural Approach and National Program for the Rural Area
- Addendum on 7th Action Program Nitrates Directive and derogation
- Contribution Dutch CAP Strategic Plan

Structural Approach and National Program for Rural Area

- The Government seeks to unconditionally meet its international and European obligations with regard to nature, biodiversity, climate, soil and water by the means of an integrated, area-focused approach.
- In 2020, the structural approach to nitrogen was introduced. The approach includes legally binding reduction targets that are enshrined in the 'Nitrogen Reduction and Nature Improvement law'. The former government allocated 6 billion euros to measures that aim to meet these targets. These measures are currently implemented. This approach is in addition to measures that were already in place to improve the quality of nature in close cooperation with the provinces.
- Additional to this structural approach, this government will implement an ambitious area-specific policy program (National Program for Rural Areas). Through this program we are developing integrated strategies and measures aimed at nature restoration, climate and water that address the specific needs and challenges of each area.
- The legally binding target of bringing 74% of all areas under the critical deposition load will be brought forward from 2035 to 2030, the approach will have to result in 5Mton additional reduction in greenhouse gas emissions and the targets of the Water Quality Directive will have to be met.
- The approach of the Program rests on three pillars: integral, area-oriented, inevitability.
- Effective implementation is a precondition for success. Therefore an important spearhead of the program will be to define the framework of and strengthen the organization responsible for implementation.
- This ambitious program aimed at the transformation of our rural areas is supported by a fund of 25 billion euros.
- Independent research institutes will advise on whether the ambitious program meets policy objectives.
- A separate fund worth 35 billion euros is attributed to climate. Nitrogen reduction within industry and mobility takes place through measures taken for climate goals. Climate policies are developed in close cooperation with nitrogen policies to ensure maximum synergy effects.

Objectives

Nature

- Compliance with Birds- and Habitats directives
- The creation of extra nature area

Nitrogen

- The Nitrogen Reduction and Nature Improvement Act (2020): A legal result obligation to bring 40% in 2025, 50% in 2030, and 74% in 2035 of all nitrogen sensitive areas under the critical deposition load by 2035. Intermediate goals for the years in between in combination with a system of monitoring and evaluation ensures that the government can interfere when targets are not met.
- The national reduction targets are translated into specific regional targets, in line with the NDA's. These are laid down in legally binding area plans.
- This government will bring forward the legally binding target year of bringing 74% of all nitrogen sensitive areas under CDL from 2035 to 2030. The acceleration of the targets requires a change in this law. The process for the required adjustment of the law will start in spring 2022.

Water

- By 2027, the Netherlands will have implemented all measures needed to adhere to the WFD.
- Objective for surface water: to prevent deterioration and to achieve a good chemical and ecological status. The goals are already defined.
- Objective for groundwater: to achieve a good chemical status and to ensure a balance between abstraction and replenishment. The goals are already defined.
- Nitrate Directive: reducing nitrates from agricultural sources— reducing water pollution from agricultural sources and preventing further such pollution.

Climate

- Current targets and policy is laid down in national Climate agreement: 49% emission reduction compared to 1990 in 2030
- Climate agreement will be adjusted as stated in coalition accord, with stricter targets: 60% emission reduction by 2030.
- For the agricultural sector this translates to a reduction of 5 mton CO_2 equivalents by 2030.

Measures

- The Government is asking the agricultural sector to downsize and to accelerate the transition towards sustainable agriculture through extensification, conversion, innovation, legalization and relocation.
- Buying out by governments and termination of farms is an explicit part of this approach.
- We create an intermediate form of natural and agricultural land: landscape land. With this and additional expansion of natural areas (outside Natura-2000 areas) we are increasing the habitat of vulnerable species and achieving the goals of the Bird and Habitat guideline closer
- With long-term agreements and an appropriate compensation, we increase (agricultural) nature and landscape management.
- Total budget for the integrated approach is 25 billion for 2022-2035. This is additional to funds of structural nitrogen approach of 6 billion.
- Nitrogen reduction within industry and mobility takes place through measures taken for climate goals. A separate fund worth 35 billion euros is attributed to climate.

Budget for integrated approach*

	Funds in mln € 2022-2030	Funds in mln € 2030-2035
Track 1: Buying out of farms; devaluation of land and additional funding WFD	**13.800**	**3.681**
o.w. Purchase indicative mix of dairy cattle, poultry and pigs	6,100	1,315
o.w. Financial write-down of land (dairy cattle)	5,700	1,125
o.w. Expansion of natural area	1,330	1,000
o.w. Additional funds for the Water Framework Directive (WFD)	670	141
Track 2: Perspective agriculture, continue with the route taken to sustainability	**4,350**	**943**
o.w. Nature-inclusive agriculture	2,120	470
o.w. Innovative barn systems and management measures	1,000	212
o.w. Policy on strengthening entrepreneurship and innovation	1,230	261
Track: Implementation costs	**1,750**	**376**
Totals	**20,000**	**5,000**

* This budget is supplementary to the 6 billion euro budget for the structural approach

Area-oriented

- Ecological analysis (NDA's) determine what is needed to meet the area-specific goals with regard to nature conservation and restoration.
- It is our intention to appoint an ecological authority which will be made responsible for a scientific review of these analysis.
- Regional specific targets and regional measures are set using the ecological analysis. These targets and measures are laid down in the area plans of every province by 2023, with the intention to make these legally binding.
- Following from the area-specific soil and water system, the conditions and perspectives for future agricultural practices will be made clear per region.
- Planning:
  - Feb/ March 2022: Insight into the possible spatial distribution of nitrogen reduction per province
  - March 2022: Outcomes Quick scan ecological analysis.
  - End 2022: Publication of NDAs for the nitrogen-sensitive N2000 area's for which deterioration can not be ruled out.
  - Mid 2023: Publication of all NDA's and determining definitive area plans (as obligated by law)

Inevitability

- The Dutch government is fully committed to unconditionally meet its international and European obligations with regard to nature, biodiversity, climate, soil and water by the means of an integrated, area-focused approach.
- Inevitability means that clear frameworks are set to achieve the goals, ensuring that the results will be unequivocally achieved. It must be ensured that the effect occurs, in what time frame and at what location. The system is set up in such a way that the objectives, including the required nitrogen reduction, are guaranteed to be achieved through the correct use of instruments and measures.
- Legal obligation: By law, the Dutch government has a result obligation to the statutory targets for nitrogen reduction for 2025, 2030 and 2035. This also includes the obligation to set intermediate targets for the years in between. The target for 2035 will be brought forward tot 2030
- Furthermore, to guarantee inevitability, the quality of the underlying instrumentation and the means (including resources) to ensure its execution are of upmost important to the Dutch government. For both the structural as well as the integrated approach, the functioning of instrumentation and execution will be monitored.
- An important part to ensure inevitability is the system of monitoring and reporting of the structural approach in order to track the achieving of goals and input for adjustment. Reporting happens:
  - Annually for environmental values 2025, 2030, 2035 and interim targets. (1st report in 2022).
  - Every two years regarding progress and consequences of the measures for nitrogen and nature (1st report 2023).
  - Every six years: evolution of the conservation status of nitrogen-sensitive habitats in Natura 2000 areas (1st report in 2026).
- Inevitability also includes a clear escalation mechanism, which does not categorically exclude the use of more compelling instruments. The Environment and Planning Act provides the necessary tools to guarantee inevitability, also in the case of no-compliance, and will be used accordingly.
- The Program SN, regional-specific goals for every area and determine which measures are needed. Both will be laid down in legally binding result obligations per area. An ecological authority will be responsible for assuring the scientific and legal basis of these analyses.
- As long as the regional or local environmental value has not been achieved, a program obligation applies in any case under the Environment and Planning Act.
  - Measures have to be taken in order to achieve these values in time.
  - Central government can lay down further rules regarding that program. Administrative bodies have an obligation to achieve goals and implement measures they have agreed to.

Provincial and municipal instruments for inevitability

- General management instruments include money, administrative agreements, and policy rules for the interpretation of existing powers, for example with regard to permits and the power to register.
- Local governments have special powers such as land development and pre-emptive rights.
- Provinces, municipalities and water boards each have control options via the general instruments of the Environment and Planning Act, including the 'environmental vision', programs linked to regional or local environmental values and decentralized regulations (standardization, job assignment). Rules can be differentiated by zone/area.
- Provinces can also set requirements for environmental plans for municipalities via instruction rules.
- All instruments and powers that are currently included in the Nature Conservation Act will soon be part of the rules of the Environment and Planning Act.

State instruments for inevitability

- National environmental values or other goals (law)
- Elaboration of government policy in program (National Program for Rural Areas and Program for nitrogen reduction and nature improvement)
- The National environmental vision: main lines of government policy and government objectives with a rough geographical interpretation
- Rules can be differentiated by zone/area based on objective differences
- Central government can lay down rules on data to be reported by local authorities on the state of nature, progress of measures and target achievement (law).
- For certain activities, the central government can and will take control regarding the granting of permits for projects of national importance.
- Government regulations on the scope of a permit obligation (law)
- Government regulations on activities (e.g. emission limits, stable requirements)
- Instruction rules for the exercise of tasks and powers (e.g. licensing or withdrawal/limitation of licenses) various authorities.
- Instruction rules (order in council) for decentralized regulations (in line with statutory tasks):
  - to include (certain) regional or local environmental values;
  - to set certain general rules, if necessary. linked to zoning; these may also impose restrictions on permitted functions.

Appendix: Research on Integrated Approach

- Summer 2021: Independent research institutes PBL, RIVM and WUR deliver reports which clarify a number of aspects of a follow-up approach to nitrogen.
- These reports with quantitative and qualitative analysis shed light on the various options and choices to be made within an integrated approach. The reports provide:
  - an analysis of the necessary additional steps to realize the conditions as laid out in the BHD, such as the expansion of nature area and the improvement of water quality and quantity.
  - an indicative picture of the effects of various packages of measures and a picture of the socio-economic consequences and the future prospects for the especially the agricultural sector
  - insights into the efficiency of the spatial and area-oriented targeting of instruments on bringing the various Natura-2000 areas under the critical deposition load
  - propositions on how to ensure consistency and integrality between the approach on nature, nitrogen, climate and water.
  - insight into the origin of nitrogen deposition from various sectors, including agriculture, industry and mobility.
- These reports were used to further refine the integrated approach and the package of measures which was later presented in the coalition agreement.

Addendum of the 7th Action Program

- Water quality is an integral part of the National Program for the Rural Area and budget will be available, as well as binding goals per area, to tackle the issues related to the Nitrates Directive and the Water Framework Directive in order to fulfil the objectives of both Directives. For water quality the goals are already defined per area (WFD and ND). It will be examined per area which measures are needed to achieve the objectives. And this will be laid down in binding result obligations per area.

- In the addendum the measures of the NPLG which will improve water quality are described:

a. Extensivation of Dutch agriculture
    a. Extensivation of farms & transition to more sustainable farm types -> reduction of manure pressure
    b. Buy out of farms (last instance) and downgrading prices of arable parcels
    c. Transition to solely land based dairy farms
b. Wide stream valleys
c. Other additional area specific surface (and groundwater) water measures

Addendum – Buy out and cessation of farms (1)

An explicit part of the approach is the buying out and cessation of farms by governments.

This approach will be aimed at dairy and other animal farms ánd also at arable farms.

- This will strongly reduce the pressure on the manure market and thereby reduce risk of fraud;
- There will be a legal prohibition in place to cultivate nitrate leaching-sensitive crops on nitrate-sensitive land that becomes available through buy-out/cessation;
- Also it will be legally embedded that grassland of dairy farms cannot be converted to arable land with more sensitive leaching crops at nitrate sensitive soils.

Addendum – Buy-out and cassation of farms (2)

- Buy-out and termination will also result in taking out and annuling production rights out of the market. This means a direct and permanent reduction of livestock and thus of manure production.
- This will take place in line with the natural attrition and farmers ending their businesses. The pace of downward adjustment follows the pace of the expected effects of the area process.
- In order to ensure the reduction of phosphate and nitrogen production by livestock is definitive and permanent, the manure production ceilings, which are laid down in the Act on Manure, will be adjusted downwards to confirm the decrease in the volume of the livestock.

Addendum – Land based dairy farming

- The dairy sector will become fully land based within 10 years.

- This will be legally embedded by changing the Act on Manure. Therefore we will start a legislative process this year.

Addendum – Additional measures sandy soils

Remaining task: with the 7e AP the goals for groundwater will be reached on sandy soils. For surface water additional steps are needed. These will be addressed in the integrated area specific approach.

Specifically, in addition to the before mentioned measures :

- Budget of EUR 811 million is allocated for the Water Framework Directive related to the contribution of agriculture. Among others this will be aimed at implementing buffer strips in the stream valleys (100-250 meters) in the sandy areas of the Central Netherlands (Gelderse Vallei), the East Netherlands and the South Netherlands.
- The released soils will taken out of regular production and will be converted to nature or extensively managed grassland with a mining regime.

Addendum – Additional measures loess soils

Task: with the 7e AP the goals for groundwater on loessial soils will not yet be reached. Also for surface water additional steps are needed. Roreign loads in streams are an important factor in not reaching surface water quality goals in this area.

Specifically, in addition to the before mentioned measures:

- The area-specific approach will specifically focused on specific and tailored measures for this area. For instance sediment collecting basins, reduction of leaching sensitive crops, measures to reduce surface runoff.
- Additionally a stream valley approach will be initiated in alignment with the High water action plan in this region.

Addendum – Additional measures clay and peat soil

Task: with the 7e AP the goals for groundwater on clay and peat soils will be met. For surface water locally additional steps are needed.

Specifically, in addition to the before mentioned measures:

- In the low lying peat areas the waterlevel will be raised, reducing intensity of farming and reducing nitrogen load to the surface water.
- Depending on the area, specific measures are required for surface water quality and these will be included in the integrated area-oriented approach. For instance increasing phosphate mining, purifying drainage water or ditch water, measures to reduce surface runoff.

Contribution Derogation

Derogation positive for:

- Water quality, mainly due to the high percentage of grass
- Closing the nutrient cycle and reducing use of articifical fertilizers (and therefore positive for reducing climate pressure)
- Support base for implementing rules of NPLG and 7th action program

Contribution Dutch CAP Strategic Plan

Highly ambitious with a strong focus on the greenblue architecture

- √ Transfering up to 30% from ELGF (mainly income support) to ELFPO (dark greenblue meausures)
- √ 7th AP measures fully conditional
  - √ controlled by area monitoring (within IACS with full coverage of areas)
- √ Ecoschemes & agri environmental schemes beyond the 7th AP
  - √ stimulating farmers in the transition towards a more sustainable agriculture
  - √ adressing local and regional needs & preparing future stricter meausures of the AP's
- √ Improving Agricultural Knowledge and Innovation Systems
- √ Stimulating greenblue farm investments
- √ Allocating substantial recources for coorporation
  - √ for improving waterquality
  - √ for Natura2000 and peatlands

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E)
Verzonden: donderdag 24 februari 2022 08:01
Aan: ' 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB'; ' 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB'; ' 5.1.2.E 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E @minienw.nl)'
CC: 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E)
Onderwerp: RE: concept tk -brief addendum 7e AP
Bijlagen: DOMUS-22073076-v2-Stand_van_zaken_7e_actieprogramma_Nitraatrichtlijn_en_derogatie_.DOCX

Goedemorgen,
Hierbij al weer een nieuwe versie van de brief. Mogelijk volgen nog een paar aanpassingen waarvan ik verwacht dat deze beperkt zullen zijn.
Zoals jullie kunnen zien zijn hierin twee varianten opgenomen over de mogelijke uitkomst van het gesprek morgen.
Groet,
5.1.2.E

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E)
Verzonden: woensdag 23 februari 2022 23:18
Aan: ' 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB' < 5.1.2.E @minienw.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>; 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E @minienw.nl) < 5.1.2.E @minienw.nl>
CC: 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>
Onderwerp: concept tk -brief addendum 7e AP

Hoi 5.1.2.E 5.1.2.E en 5.1.2.E

Fijn dat 5.1.2.E vanmiddag ondanks de heftige corona kon aansluiten bij het gesprek met ENVI.

We hebben nog geen uitsluitsel over de inhoud van het addendum en vervolg op derogatie. In het gesprek is aangegeven dat wij het addendum as vrijdag TK en EC zullen sturen. Aan EC zullen we ook formeel aanvraag voor derogatie doen.
Onze minister spreekt de Eurocommissaris as vrijdag, het tijdstip is nog onbekend.

Dat betekent een heel krap tijdpad voor de brief aan de TK met addendum. Die morgen om 12u bij ons de lijn door moet zijn.
Ik hoop dan ook dat het jullie lukt morgenochtend erg snel te reageren. En dat het ook aan jullie kant gaat lukken.

@ 5.1.2.E ik heb jouw tekstvoorstel verwerkt in the brief, omdat deze anders niet goed paste. Hopelijk ok zo.

Geef een seintje als wij iets kunnen betekenen.

Groet,
5.1.2.E

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E r@minienw.nl>
Verzonden: dinsdag 22 februari 2022 09:23
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>

CC: 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E @minlnv.nl>
Onderwerp: RE: IenW bewindspersonen

Hoi 5.1.2.E

Hierbij ons tekstvoorstel om de toezegging aan de TK af te doen in de Kamerbrief over het Addendum:

In het Wetgevingsoverleg Water van 22 november jl. is toegezegd uw Kamer te informeren over de aanvullende stappen om de doelen van de Kaderrichtlijn Water (KRW) te behalen (ID 14143). De inzet voor de KRW wordt beschreven Stroomgebiedbeheerplannen 2022-2027 die in maart 2022 aan de Europese Commissie zullen worden aangeboden. De Ontwerp plannen hebben afgelopen jaar ter inzage gelegen en zullen in maart te vaststelling voorliggen in de ministerraad.
Aanvullend hierop wordt met het Coalitieakkoord ingezet op een landbouwtransitie om de natuur in Nederland in goede staat te brengen, waarbij ook aandacht is voor de opgaven van de waterkwaliteit. Binnen de middelen voor de landbouwtransitie zijn er zijn specifiek middelen gereserveerd voor de Kaderrichtlijn Water. Het *Addendum/deze brief* beschrijft op welke manier dit specifiek invulling krijgt, onder andere met grootschalig beekherstel in zandgronden. De minister van IenW volgt de uitvoering en de ontwikkeling van de waterkwaliteit en zal in 2024 een evaluatie afronden, waaruit moet blijken of er nog aanvullende inzet nodig is.

Groeten,
5.1.2.E

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E @minlnv.nl>
Verzonden: maandag 21 februari 2022 12:15
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB <5.1.2.E @minienw.nl>
CC: 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB <5.1.2.E @minienw.nl>
Onderwerp: RE: IenW bewindspersonen

Hoi 5.1.2.E

Dank voor de update.

We ontvangen het tekstvoorstel graag.

Over de brief: op dit moment hebben we nog geen uitsluitsel wanneer gesprek met EC is en ook niet wat er in de brief moet komen.
Zo snel als ik meer weet, hoor je dat en zorgen we dat de brief dan ook zsm naar jullie toekomt.

Groet,
5.1.2.E

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB <5.1.2.E @minienw.nl>
Verzonden: maandag 21 februari 2022 12:11
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E @minlnv.nl>
CC: 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB <5.1.2.E @minienw.nl>
Onderwerp: IenW bewindspersonen

Hoi 5.1.2.E

Net al even met 5.1.2.E gedeeld.: ik heb het addendum 7e AP voorgelegd aan bwp. Nog geen reactie stas. Minister is akkoord met verzenden naar TK, maar wil ook de TK brief nog voorgelegd krijgen. Hij stemde niet met het voorstel in om de tk brief ambtelijk af te doen.

Daarnaast wil m het volgende: IenW heeft in AO water van november 2021 toezegging gedaan dat Kamer meegenomen zou worden in aanvullende maatregelen KRW. Graag willen we in jullie brief opnemen dat de brief en het addendum invulling geven aan de toezegging van IenW.

Leek 5.1.2.E en mij ook slim. Als je het goed vindt stuurt 5.1.2.E een teksvoorstel op. Ik begreep van 5.1.2.E dat de brief er donderdag uit moet (?!). Zo ja dan verwacht ik dat wij 'm heeel snel ook ontvangen ☺.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.E

5.1.2.E Waterkwaliteit

.....

Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

Directie Water en Bodem

5.1.2.E | 5.1.2.E @minienw.nl

Woensdag afwezig

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.
De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.
The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E)
Verzonden: donderdag 24 februari 2022 13:14
Aan: '5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB'
Onderwerp: TK brief addendum/derogatie
Bijlagen: DOMUS-22073076-v5-Stand_van_zaken_7e_actieprogramma_Nitraatrichtlijn_en_derogatie_.DOCX

Hoi 5.1.2.E

Hierbij alvast de brief. Het addendum komt eraan, laatste zaken verwerken we nu.

Belangrijkste punt hierin van jullie kant over omgevingswet irt waterkwaliteit/krw hebben 5.1.2.E en 5.1.2.E contact.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.E

.....
Team Mest
Directie Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
Bezuidenhoutseweg 73 2594 AC Den Haag
Postbus 20401 2500 EK Den Haag
.....
T 5.1.2.E
BGG 5.1.2.E
E 5.1.2.E @minlnv.nl
Flexplek: A Noord 4e verdieping

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E)
Verzonden: donderdag 24 februari 2022 15:13
Aan: '5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB'
CC: 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E)
Onderwerp: RE: addendum
Bijlagen: DOMUS-22076673-v6-Addendum_7e_AP_.DOCX

Hoi 5.1.2.E
Zinnetje is nog iets duidelijker geformuleerd, ik was net te snel met typen:
De Omgevingswet bevat het instrumentarium voor de fysieke leefomgeving waaronder natuurverbetering en regels over vergunningverlening voor economische activiteiten. Het Rijk kan bij amvb regels stellen voor burgers en bedrijven en instructieregels aan provincies en gemeentes voor grond- en oppervlaktewaterkwaliteit. De omgevingswaarden voor het bereiken van een goede toestand van de grond- en oppervlaktelichamen komen voort uit de huidige Waterwet en de Wet milieubeheer en zijn een invulling van de eisen van de KRW.

Groet,
5.1.2.E

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E)
Verzonden: donderdag 24 februari 2022 14:25
Aan: '5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB' <5.1.2.E ;@minienw.nl>
CC: 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E .@minlnv.nl>
Onderwerp: addendum

Hoi 5.1.2.E

Hierbij het addendum, met en zonder tracks.

Het zinnetje is als volgt geworden:
De Omgevingswet bevat het instrumentarium voor de fysieke leefomgeving waaronder natuurverbetering en regels over vergunningverlening voor economische activiteiten. Het Rijk kan bij amvb regels stellen voor burgers en bedrijven en instructieregels aan provincies en gemeentes voor grond- en oppervlaktewaterkwaliteit. Deze komen deze voort uit de huidige Waterwet en de Wet milieubeheer en is een invulling van de eisen van de KRW.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.E

.....
Team Mest
Directie Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
Bezuidenhoutseweg 73 2594 AC Den Haag
Postbus 20401 2500 EK Den Haag
.....
T 5.1.2.E
BGG 5.1.2.E
E 5.1.2.E @minlnv.nl
Flexplek: A Noord 4e verdieping

ADDENDUM OP HET 7E ACTIEPROGRAMMA NITRAATRICHTLIJN

1. Aanleiding

Op 26 november 2021 is het 7e actieprogramma Nitraatrichtlijn (hierna: 7e AP) vastgesteld.[1] Het 7e AP richt zich met name op die gebieden en teelten waar de grootste problemen zijn voor de waterkwaliteit en richt zich daarmee op de hotspots (bouwland teelten op zand en löss). Bij de vaststelling van het 7e AP is opgemerkt dat met de maatregelen die zijn opgenomen in het 7e AP de doelen voor verbetering van de grondwaterkwaliteit onder landbouwbedrijven op termijn worden behaald in bijna alle gebieden, behalve het lössgebied[2]. De doelen ten aanzien van de oppervlaktewaterkwaliteit van de Nitraatrichtlijn en de landbouwopgave van de Kaderrichtlijn Water (KRW) komen nog niet binnen bereik. Om ook deze doelen te halen, zijn aanvullend gebiedsgerichte maatregelen nodig betreffende de landbouw. Het 7e AP en dit addendum hangen nauw samen met de 3e stroomgebiedsbeheerplannen voor de KRW, die zich, naast de nutriënten uit de landbouw, richten op de andere bronnen van nutriënten zoals rioolwaterzuiveringsinstallaties, bewoond gebied en industrie. Het 7e AP, waarin de maatregelen voor de landbouwopgave worden weergegeven, ondersteunt de stroomgebiedbeheerplannen. Voor verbetering van de oppervlaktewaterkwaliteit en de grondwaterkwaliteit wordt daarom nadrukkelijk de verbinding gezocht met integratie van de waterkwaliteit in de integrale gebiedsgerichte aanpak voor het Landelijke gebied vanuit het coalitieakkoord 2021-2025 ('Omzien naar elkaar, vooruitkijken naar de toekomst'). Hierin is een forse investering opgenomen in een duurzame landbouw en in een robuust natuurareaal. Om de natuur in Nederland in goede staat te brengen kiest het kabinet voor een brede aanpak die zich richt op de verscheidenheid aan gebieden. Die aanpak richt zich niet alleen op stikstof, maar ook op de (Europese) normen en opgaven van de waterkwaliteit, bodem, klimaat en natuur. Dit addendum geeft een doorvertaling van de ambities uit het Coalitieakkoord naar de maatregelen die het kabinet, in aanvulling op de maatregelen uit het 7e AP, neemt om de doelen voor waterkwaliteit voor zover het de landbouw betreft te halen (hoofdstuk 4).

Onderhavig addendum schetst hoe de problematiek integraal aangepakt wordt en welke stappen Nederland zet om de doelstellingen te halen. Hierbij zal gebruik worden gemaakt van onontkoombare doelen in een gebiedsgerichte aanpak. Monitoring en handhaving zijn hierin cruciaal om de voortgang te bewaken en tijdig in te kunnen grijpen. De restopgave voor de landbouw die met het 7e AP nog niet ondervangen wordt, wordt met de maatregelen in dit addendum opgepakt. Hiermee wordt naar verwachting voldaan aan de eisen van de KRW om uiterlijk per 2027 alle maatregelen te hebben ingezet die benodigd zijn om de nutriëntdoelen te gaan halen. Hiertoe worden de gebiedsgerichte maatregelen uit het Coalitieakkoord ingezet (H3 en 4 in dit addendum), aangevuld met aanvullende maatregelen voor de oppervlaktewaterkwaliteit en het lössgebied (H4).

2. Opgave

Het behalen van de doelen van de Nitraatrichtlijn en KRW vraagt om een brongerichte aanpak. Nationaal bezien ligt de grootste opgave bij de landbouw. Grote verschillen in bronbijdragen worden echter op regionaal niveau waargenomen. Hieronder worden de opgaven en mogelijke oplossingsrichtingen vanuit het perspectief van de landbouw weergegeven. De opgave voor de andere bronnen van nutriënten in oppervlaktewater, worden in de 3e Stroomgebiedsbeheerplannen (SGBP) geadresseerd. In de 2e stroomgebiedbeheerplannen 2015-2021 zijn de doelen voor onder meer nutriënten en biologische parameters, die deel uitmaken van de ecologie, per waterlichaam

[1] Kamerstuk 33 037, nr. 431.
[2] Zie bijlagen 3 en 6 bij het 7e AP, Kamerstuk 33 037, nr. 431.

opgenomen.[3] In de ontwerp-3e stroomgebiedbeheerplannen 2022-2027 zijn de doelen voor nutriënten beperkt aangepast.[4]

Voor zowel de Nitraatrichtlijn als de Kaderrichtlijn Water ligt nog een opgave in Nederland. Uit de milieueffectrapportage[5], het addendum op de milieueffectrapportage[6] en het CDM advies[7] over de aanpassingen ten opzichte van het ontwerp 7e AP, blijkt dat met het 7e AP doelbereik voor het grondwater in zicht komt, maar dat de oppervlaktewaterkwaliteitsdoelen voor de landbouwopgave nog niet gehaald worden. In tabel 1 wordt een inschatting gegeven van de huidige opgave voor waterkwaliteit in het bovenste grondwater en het oppervlaktewater[8] (zie ook bijlage 1). De huidige opgave betreft de situatie in 2021, zonder in achtneming van de voorgenomen maatregelen uit het 7e AP en de SGBP. Voor het oppervlaktewater is hierbij gekeken naar zowel de meetpunten uit het KRW-meetnet als de punten uit het Meetnet Nutriënten Landbouw Specifiek Oppervlaktewater – daarmee ligt de focus bij de landbouwopgave, maar worden ook de opgave voor de andere bronnen van nutriënten meegenomen. Uit de tabel blijkt dat voor oppervlaktewater de opgave verdeeld is over de verschillende grondsoorten; er is niet een grondsoort die eruit springt qua opgave. Voor nitraat in het grondwater ligt de opgave met name op de zand- en lössgronden. Als naar nutriënten in grond- en oppervlaktewater wordt gekeken, is de waterkwaliteit alleen in het riviergebied volledig op orde. Ook in het noordelijk veengebied en het noordelijk zeekleigebied is de waterkwaliteit behoorlijk goed op orde. In het lössgebied zijn op alle fronten stevige opgaven. Voor oppervlaktewaterkwaliteit speelt buitenlandse belasting hierbij een grote rol door de grensoverstekende beken. Ook in de Gelderse Vallei zijn nog opgaven voor grond- en oppervlaktewater, net als in Oostelijk Noord-Brabant en Noord Limburg en in het Westelijke zandgebied (bollenstreek).

Tabel 1. Inschatting van opgave anno 2021 per regio voor fosfor en stikstof voor het oppervlaktewater, en voor nitraat voor het grondwater. Het verwachte effect van de maatregelen uit het 7e AP en de 3e SGBP zijn niet meegenomen in deze tabel.

	Zand noord	Zand oost	Gelderse Vallei	Westelijk Noord-Brabant zand	Oostelijk Noord-Brabant en Limburg zand	Lössgebied	Noordelijk veengebied	Noordelijk zeekleigebied	Westelijk zeeklei	Centraal zeeklei (Flevopolders)	Rivierengebied	Westelijk veengebied	Zuid-Westelijk zeekleigebied	Westelijk zandgebied (bollenregio)
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
P oppervlaktewater														
N oppervlaktewater														
Nitraat grondwater														

groen – geen opgave
rood – grote opgave
oranje – beperkte opgave

[3] Stroomgebiedbeheerplannen 2016-2021 - Helpdesk water
[4] Ontwerp-stroomgebiedbeheerplannen 2022-2027 - Helpdesk water; WKP Achtergronddocumenten SGBP 2022-2027 (waterkwaliteitsportaal.nl); WKP Factsheets 2020 December (waterkwaliteitsportaal.nl)
[5] Van Boekel, E., P. Groenendijk, J. Kros, L. Renaud, J.C. Voogd, G. Ros, Y. Fujita, G.J. Noij en W. van Dijk, 2021. Effecten van maatregelen in het zevende Actieprogramma Nitraatrichtlijn. Milieueffectrapportage op planniveau. Wageningen, Wageningen Environmental Research, Rapport 3108, 217 blz. 101 Ref.
[6] Effecten van duurzame bouwplannen op nitraat in uitspoelingswater en de N en P-belasting van oppervlaktewater. Addendum bij: "Effecten van maatregelen in het Zevende Actieprogramma Nitraatrichtlijn. Milieueffectrapportage op planniveau"
[7] Kwalitatieve beoordeling wijzigingen voorstel beleidspakket 7de Actieprogramma Nitraatrichtlijn. Commissie Deskundigen Meststoffenwet (CDM), 25 november 2021.
[8] Groenendijk, P. et al (2021) Aanvullende maatregelen op het pakket van het zevende Actieprogramma Nitraatrichtlijn met een gebiedsgerichte oriëntatie 11207723-000-BGS-0001.

3. Gebiedsgerichte aanpak

Op 1 juli 2021 is de Wet Stikstofreductie en Natuurverbetering (Wsn) in werking getreden, waarmee de Wet Natuurbescherming is gewijzigd en straks de Omgevingswet zal worden gewijzigd. Hierin zijn belangrijke onderdelen van de structurele aanpak stikstof vastgelegd. Deze aanpak legt ook een belangrijke basis voor de systematiek die ook voor de integrale aanpak voor het landelijke gebied van het huidige kabinet opgezet wordt, gericht op de realisatie van de internationale verplichtingen ten aanzien van natuur, klimaat en waterkwaliteit.
De Wsn regelt onder meer drie wettelijk verplichtende omgevingswaarden (resultaatsverplichtingen) voor stikstofreductie: in 2025 moet minimaal 40% van het areaal van de stikstofgevoelige natuur in beschermde Natura 2000-gebieden een gezond stikstofniveau hebben; in 2030 minimaal de helft en in 2035 minimaal 74%. In het Coalitieakkoord is aangekondigd de doelstelling van de Wsn te versnellen om in 2030 op minimaal 74% van het areaal stikstofgevoelige natuur in beschermde Natura-2000 gebieden onder de kritische depositiewaarde te brengen, waarbij alle sectoren hun evenredige stikstofbijdrage leveren. Hiertoe zal het kabinet binnen afzienbare tijd een wijziging van de Wsn voor voorbereiden.

De wet geeft de opdracht tot het nemen van maatregelen om stikstofreductie te bereiken en de natuur te herstellen. Maatregelen zoals de provinciale aankoop veehouderijen nabij Natura 2000-gebieden hebben naast stikstofreductie ook effect op de doelstellingen van de KRW. Ook regelt de wet de tussentijdse monitoring en zo nodig bijsturing.

Het Programma Stikstofreductie en Natuurverbetering (Psn) is de plek waar belangrijke onderdelen van de stikstofaanpak samenkomen. Het Programma legt op grond van de Wsn de wijze vast waarop de structurele aanpak stikstof en natuur (gebiedsgericht) wordt uitgevoerd en bevat uitvoeringsplichten en procesafspraken voor de verschillende bestuursorganen. Naast de bron- en natuurmaatregelen wordt in het Psn vastgelegd op welke wijze de rapportagecyclus en monitoringsopgave ingevuld moet worden. Ook wordt in het programma de uitvoeringsplicht vastgelegd tot het realiseren van de natuurdoelanalyses. In het Psn zal worden opgenomen op welke wijze de nationale, bindende omgevingswaarden zal worden vertaald naar regionaal niveau. In het Psn is tevens een bijsturingsladder opgenomen die het effect van maatregelen kan verhogen of versnellen indien deze tegenvallen; en een sociaaleconomische effectenbeoordeling van maatregelen.

Uit de Wsn volgt de verplichting om uiterlijk in juli 2023 de conceptgebiedsplannen te publiceren waarin per gebied wordt omschreven welke maatregelen worden genomen om de stikstofdoelstellingen van de Wet te realiseren. In voorbereiding hierop worden op dit moment natuurdoelanalyses gemaakt waarin per gebied de staat van de natuur wordt omschreven en in kaart wordt gebracht wat de eventuele resterende opgave is om daarmee richting te geven aan aanvullende maatregelen. Een eerste quick-scan van de natuurdoelanalyses zal in maart 2022 afgerond worden. De afgeronde natuurdoelanalyses zijn voorzien voor eind 2022 uiterlijk medio 2023.

Het Psn is voorzien om medio mei 2022 te worden gepubliceerd ten behoeve van een inspraakprocedure. Uiteindelijke vaststelling en publicatie van het programma staat voorgenomen voor de tweede helft van 2022, waarna het programma bindend zal zijn.

In aanvulling op de structurele aanpak stikstof, die nu in uitvoering is, kiest het kabinet voor verregaande extra stappen met een onontkoombare, gebiedsgerichte, integrale aanpak. Deze aanpak ziet op de realisatie van de drie internationale opgaven ten aanzien van natuur (stikstof), klimaat en water. Deze aanpak krijgt vorm onder het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG). Het doel van het NPLG is om, via een gebiedsgerichte benadering, te voldoen aan de internationale verplichtingen van de Vogel- en Habitat Richtlijn (VHR), de KRW en de verplichtingen voor landbouw en landgebruik vanuit Fit for 55. De aanpak zal daarmee ook leiden tot doelbereik aan de verplichtingen die volgen uit de Nitraatrichtlijn en de KRW voor wat betreft de landbouwopgave.

Zoals eerder aangegeven komt met het 7e AP het doelbereik voor het grondwater in zicht, maar nog niet voor de oppervlaktewaterkwaliteitsdoelen. Deze opgave kan het beste worden aangepakt met gebiedsgerichte maatregelen die specifiek passend zijn voor de lokale omstandigheden op gebiedsniveau of zelfs bedrijfs- of perceelsniveau. Daarbij zijn soms stevige maatregelen nodig en maatregelen die zich richten op ruimtelijke inrichting en veranderingen in het watersysteem, zoals inrichting van brede beekdalen. Het NPLG zorgt voor deze gebiedsgerichte aanpak en draagt bij aan de financiering en mogelijkheden om de opgave op te pakken. De maatregelen in het kader van de Stikstofaanpak bieden de kans om de doelen voor de Nitraatrichtlijn en de KRW te gaan halen, ook doordat hiermee ingrijpende maatregelen genomen kunnen worden om de landbouw te extensiveren in aantallen dieren en toepassen van uitspoelingsgevoelige teelten, en hiermee de input van stikstof (en fosfor) in het milieu te reduceren.

Onder de aanpak zal per gebied inzichtelijk gemaakt worden welke maatregelen nodig zijn om te voldoen aan deze internationale verplichtingen. Op dit moment wordt geïnventariseerd of het al mogelijk is om in 2023 te komen tot integrale gebiedsplannen. Het kabinet kiest ervoor deze opgaven in samenhang te bezien met het oog op doelmatigheid, maar ook met het oog op het bieden van duidelijkheid en zekerheid aan betrokken partijen en het zeker stellen dat het doelbereik van de opgaves wordt gehaald. Het kabinet kiest voor een onontkoombare aanpak, waarbij geldt dat de invulling grotendeels gebiedsgericht plaatsvindt onder stevige nationale regie opdat zeker wordt gesteld dat de doelstellingen gerealiseerd worden. De kenmerken van een gebied, in het bijzonder ten aanzien van bodem en water, zijn belangrijke factoren bij het vastleggen van de benodigde maatregelen in de gebiedsplannen. Ten behoeve van de aanpak heeft het kabinet 25 miljard euro gereserveerd. Om perspectief te bieden aan de landbouw wordt de ingezette transitie naar kringlooplandbouw verder gestimuleerd.

Met het NPLG worden een viertal doelen integraal geadresseerd en opgepakt, te weten: stikstof, natuur, waterkwaliteit en klimaat:

- Stikstof: Aanpassing (Wet natuurbescherming[9] en) van de Omgevingswet waarbij de omgevingswaarden voor stikstof wordt versneld. Dit houdt in dat per 2030 74% van stikstofgevoelige Natura2000-gebieden onder de KDW gebracht moet zijn in plaats van de eerder gestelde 2035.
- Klimaat: 5 Mton CO_2-reductie in 2030, te realiseren vanuit de landbouw / landgebruik.
- Water: In 2027 moeten alle maatregelen uitgevoerd zijn om aan de doelen van de KRW te gaan voldoen. In het NPLG wordt de landbouwopgave van de KRW geadresseerd.
- Natuur: Uitbreiden natuurareaal en versterken huidige natuur

Uitvoering van de bijdrage in de transitie landelijk gebied:

- Een Nationaal Programma Landelijk Gebied
- Transitiefonds €25 miljard tot 2035 (zie ook hoofdstuk 5).
- Vanuit de Nitraatrichtlijn en KRW zijn de doelen al gesteld.
- De oprichting van een regie-autoriteit, conform het regeerakkoord ten behoeve van de realisatie van de aanpak.
- Het maken van bestuurlijke afspraken met provincies over hun rol als gebiedsautoriteit.
- Opkoop van boerderijen en grond.
- Extensivering, omschakeling, legalisering en verplaatsing van agrarische bedrijven als mede innovatie.

De komende tijd werkt het kabinet, met betrokken partners uit hoe de verschillende afzonderlijke programma's zich verhouden tot het NPLG, om zo te komen tot één integrale (gebiedsgerichte) aanpak. Voor de Nitraatrichtlijn zijn de doelen landelijk vastgesteld. Voor de KRW zijn per waterlichaam doelen vastgesteld door de provincie op advies van de waterschappen. De opgave is bekend vanuit de Nationale Analyse Waterkwaliteit[10] en de Ex-ante analyse van de Stroomgebiedsbeheerplannen[11].

---

[9] Afhankelijk van datum inwerkingtreding Omgevingswet
[10] Nationale Analyse Waterkwaliteit. PBL, 2020. https://www.pbl.nl/publicaties/nationale-analyse-waterkwaliteit-0
[11] Knoben, Verhagen, Schoffelen, Rost, 2021. Ex-ante analyse Waterkwaliteit. Royal HaskoningDHV, BH7109WMRO2109281159

Op basis van de huidige monitoringssystematiek die ten grondslag ligt aan de geleverde EU rapportages en, aanvullende ecologische analyses, worden op gebiedsniveau de opgaven voor natuur (incl. stikstofreductie), waterkwaliteit, klimaat, bodem en biodiversiteit in beeld gebracht.

Voor natuur brengen ecologische analyses (de natuurdoelanalyses) de natuuropgave per N2000 gebied in kaart, binnen de kaders van de instandhoudingsdoelen van de VHR en de condities om die doelen te halen, om te bepalen wat nodig is om de gebiedsspecifieke doelen op het gebied van natuurbehoud en -herstel te realiseren. Met behulp van deze ecologische analyse worden regionale specifieke stikstof- en natuurdoelen en maatregelen vastgesteld en conform de wet in 2023 per provincie vastgelegd in de gebiedsplannen. Hierbij wordt het tijdspad uit de Wsn aangehouden. Een Ecologische Autoriteit zal zorgdragen voor de wetenschappelijke basis van deze analyses om zo ook de juridische basis van deze analyses voor de Natura2000-gebieden te versterken. De voorbereidingen voor deze aanstelling, die voorzien is voor medio 2022, zijn momenteel in volle gang.

Binnen het NPLG wordt bekeken hoe de overige doelen en maatregelen van de overige doelstellingen van de integrale aanpak meegenomen zullen worden. Hierbij zal het NPLG in navolging van het gebiedsspecifieke bodem- en watersysteem de voorwaarden en ontwikkelperspectieven voor toekomstige landbouwpraktijken inzichtelijk maken.

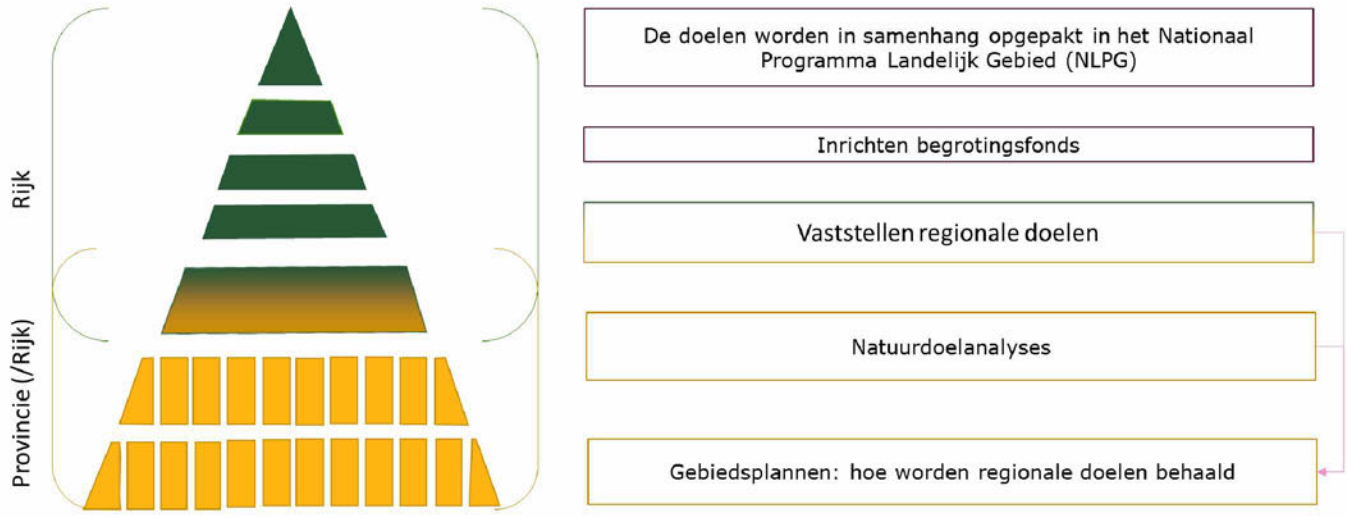

In de aanpak worden de nationale verplichtingen regionaal door vertaald en maatregelen worden opgenomen in de gebiedsplannen. Onontkoombaarheid omvat ook een duidelijk escalatiemechanisme, dat het gebruik van meer dwingende instrumenten niet categorisch uitsluit. De Omgevingswet biedt de nodige instrumenten om de onvermijdelijkheid ook bij niet-naleving te garanderen en zal dienovereenkomstig worden ingezet. Als een (regionale) of lokale doelstelling in de vorm van een omgevingswaarde op grond van de Omgevingswet dreigt niet te worden gehaald, geldt op grond van de Omgevingswet in ieder geval een programmaplicht. In dat geval moeten maatregelen worden genomen om alsnog tijdig aan de omgevingswaarde te voldoen. De Rijksoverheid kan met betrekking tot dat programma nadere regels stellen. Bestuursorganen hebben de plicht om doelen te realiseren en door hen afgesproken maatregelen uit te voeren.

Algemene bestuursinstrumenten zijn onder meer de inzet van financiële instrumenten, bestuurlijke afspraken en beleidsregels voor de invulling van bestaande bevoegdheden, bijvoorbeeld op het gebied van vergunningen en registratiebevoegdheid. Lokale overheden hebben bijzondere bevoegdheden, zoals toelating bestemmingen in het kader van de ruimtelijke ordening en

voorkeursrecht. Provincies, gemeenten en waterschappen hebben elk sturingsmogelijkheden via de algemene instrumenten van de Omgevingswet, waaronder de omgevingsvisies, programma's gekoppeld aan regionale of lokale omgevingswaarden en decentrale regelgeving (normering, taakverdeling). Regels kunnen worden onderscheiden per zone/gebied. Provincies kunnen via instructieregels ook eisen stellen aan omgevingsplannen voor gemeenten. Alle instrumenten en bevoegdheden die nu in de Wet Natuurbescherming zijn opgenomen, vallen straks onder de regels van de Omgevingswet.

De Omgevingswet bevat het instrumentarium voor de fysieke leefomgeving waaronder natuurverbetering en regels over vergunningverlening voor economische activiteiten. Het Rijk kan bij amvb regels stellen voor burgers en bedrijven en instructieregels aan provincies en gemeentes voor grond- en oppervlaktewaterkwaliteit. De omgevingswaarden voor het bereiken van een goede toestand van de grond- en oppervlaktelichamen komen voort uit de huidige Waterwet en de Wet milieubeheer en zijn een invulling van de eisen van de KRW.

4. Voorgenomen maatregelen waterkwaliteit

4.1 Inleiding

De maatregelen voor de waterkwaliteit vallen uiteen in een drietal verschillende onderdelen. Bij de integrale, gebiedsgerichte aanpak wordt per gebied bekeken welke maatregelen nodig zijn om de integrale doelen te halen, waaronder de doelen voor de waterkwaliteit. In bijlage 3 staat het overzicht en tijdspad van de te nemen maatregelen uit het 7e AP en bijbehorende addendum.
In bijlage 3 zijn de maatregelen die vanuit de SGBP worden genomen niet opgenomen. In de integrale, gebiedsgerichte aanpak is extensivering van bedrijven en omschakeling naar duurzamere landbouwsystemen een expliciet onderdeel. De nadruk ligt op minder vee en minder mestdruk en, vanuit waterkwaliteit gezien, minder uitspoelingsgevoelige teelten. De opkoop en afwaardering van gronden zal zich dan ook niet alleen richten op veeteelt, maar ook op akkerbouw- en tuinbouwbedrijven op uitspoelingsgevoelige gronden. Daarbij wordt rekening gehouden met natuurlijk verloop in de sector.
Er zullen gebieden zijn waar de opgave tot emissiereductie en natuurherstel dermate groot is dat met vrijwilligheid de doelen niet tijdig gehaald kunnen worden. Om doelen tijdig te kunnen halen is gedwongen opkoop een mogelijkheid, nadat andere mogelijkheden ontoereikend zijn gebleken.

4.2 Extensivering van de landbouw

4.2.1 Opkoop van bedrijven en afwaardering van gronden

In de uitvoering van het NPLG kan opkoop en beëindiging van veehouderijbedrijven een deel van uitmaken. Bij de opkoop en beëindiging van veehouderijbedrijven worden de productierechten (fosfaat-, varkens- en pluimveerechten) ingenomen en doorgehaald. Hierdoor zal de omvang van de veestapel en daarmee ook de productie van dierlijke mest afnemen. Doorrekeningen van de kennisinstellingen geven aan dat de afname van de veestapel naar verwachting tussen de 20% en 30% zou moeten liggen, te verdelen over runderen, varkens en pluimvee in de periode tot 2030.[12] De doelstellingen van de integrale aanpak zullen waarschijnlijk leiden tot een hoger reductiepercentage. Deze afname zal een grote verlichting geven op de mestmarkt, waarmee ook de fraudedruk kan verminderen, met name als dit wordt gericht op de gebieden met de grootste veedichtheid (Noord-Brabant, het noorden van Limburg en Gelderse Vallei).

Het innemen en doorhalen van productierechten betekent dat er ruimte zal ontstaan onder de sectorale productieplafonds voor fosfaat en stikstof die zijn opgenomen in de Meststoffenwet. Om te borgen dat deze ruimte niet opnieuw zal kunnen worden ingevuld, zullen deze productieplafonds naar beneden worden bijgesteld, volgend op de resultaten van de opkoop als onderdeel van de gebiedsgerichte aanpak. Hiertoe wordt een wijziging van de Meststoffenwet in gang gezet, dat aansluit op het tempo van het tot effect komen van de ontwikkelingen in het gebiedsproces.

De waterkwaliteit onder landbouwbedrijven is in sterke mate afhankelijk van de gewassen die geteeld worden. In de integrale gebiedsgerichte aanpak wordt dan ook niet alleen gekeken naar de

[12] Planbureau voor de Leefomgeving, Quickscan van twee beleidspakketten voor de structurele aanpak stikstof. Bijlage bij Kamerstuk 35 334, nr. 170.

mestproductie en de emissies die daarbij vrijkomen, maar uitdrukkelijk ook naar de mestaanwending in de plantaardige teelten en de uitspoelingsgevoeligheid van de teelten zelf. Opkoop of beëindiging van landbouwbedrijven of afwaardering van gronden kan naast veehouderijen ook gericht zijn op akkerbouwbedrijven, indien uit de gebiedsanalyse blijkt dat het omzetten van akkerbouwmatige of tuinbouwmatige teelten naar niet-uitspoelingsgevoelige teelten (vaak financieel minder aantrekkelijk) benodigd is om de waterkwaliteitsdoelen te halen, bijvoorbeeld in beekdalen of in gebieden waar de opgave voor waterkwaliteit niet op andere wijze aangepakt kan worden (zie hierna). Tevens kan opkoop op een plek via grondruil op een andere plek leiden tot een aanpassing van teelten ten behoeve van de waterkwaliteit en een betere koppeling tussen grondsoort en teelten.

Op uitspoelingsgevoelige gronden komen de vrijvallende gronden exclusief beschikbaar voor gebruik met lage emissies zoals natuur, natuurinclusieve landbouw met beperkt uitspoelingsrisico van nutriënten of extensieve niet-uitspoelingsgevoelige teelten. Borging vindt plaats als de gronden in een op te richten Grondbank terecht komen of bij andere overheidspartijen en deze verpacht worden onder strikte voorwaarden, via verkoop met kettingbeding of via aanvullende voorwaarden in bestemmingsplannen. Door in de gebieden met uitspoelingsgevoelige gronden de vrijvallende gronden om te zetten tot natuur, extensieve niet-uitspoelingsgevoelige teelten of natuurinclusief grasland, zal de grondwater- en oppervlaktewaterkwaliteit verbeteren.

4.2.3 Grondgebondenheid

Verder zal de melkveehouderij binnen 10 jaar volledig grondgebonden zijn. Dit sluit aan bij het 7e AP, het Coalitieakkoord en het voorziene toekomstige mestbeleid. Het kabinet brengt een wijziging van de Meststoffenwet in procedure waarmee wordt vastgelegd dat de melkveehouderij binnen 10 jaar volledig grondgebonden moet zijn. Daarbij hoort ook een aanzienlijk areaal (deels permanent) grasland.

De komende maanden zal deze koppeling tussen grondgebondenheid en het aandeel (permanent) grasland dat een melkvee- of rundvleesveebedrijf (zoog- en weidekoeien) dient te hebben, nader uitgewerkt worden. Dit zal resulteren in extensivering van de bedrijven en bijbehorende afname van de te plaatsen mest en daarmee naar verwachting een positief effect op de waterkwaliteit in de betreffende gebieden tot gevolg hebben.

4.3 Brede beekdalen

Uit een analyse van Wageningen Universiteit en Research (hierna: WUR) ten behoeve van bepaling van de kansen van de stikstofaanpak voor het doelbereik van de KRW voor nutriënten[13], komt naar voren dat een belangrijke maatregel, in aanvulling op het 7e AP, het inrichten van 100-250 meter brede bufferstroken is in beekdalen in de zandgebieden van Centraal Nederland, Oost Nederland en Zuid Nederland. Hierbij wordt de vrijvallende grond omgezet naar natuur of extensief beheerd grasland met een uitmijnregime. Dit is een onderdeel van de integrale gebiedsgerichte aanpak zoals opgenomen in het Coalitieakkoord. Als onderdeel van deze integrale, gebiedsgerichte aanpak zal worden bepaald welke breedte in de range 100-250 meter noodzakelijk is voor doelbereik van de KRW per gebied, waarbij ook de opgaven voor droogte en wateroverlast worden betrokken. Direct aansluitend wordt overgegaan tot implementatie. Dit kan op twee manieren: (1) boeren gaan over op natuurinclusief grasland beheer met uitmijnregime in deze zone; (2) de grond wordt opgekocht en verpacht dan wel verkocht aan beherende partijen ten behoeve van bijvoorbeeld natuurgrond of natuurinclusief grasland met uitmijnregime. Hiermee draagt deze aanpak ook bij aan de grondwaterkwaliteit, en daarmee indirect aan de oppervlaktewaterkwaliteit. Vanuit de KRW dienen in 2027 de maatregelen genomen te zijn om de doelen op termijn te gaan halen. Ter borging van de voornoemde veranderen van grondgebruik in beekdalen als onderdeel van de gebiedsaanpak, beziet het kabinet de mogelijkheid om per 2027 een bestemmingsplanwijziging in te doen gaan waarmee de verplichting tot bijvoorbeeld natuurgrond of natuur inclusief grasland met extensieve begrazing wordt vastgelegd. Uitgangspunt is dat de bijbehorende afwaardering van de grond voor de landbouw wordt gecompenseerd.

[13] Groenendijk, 2021. Memo. Kansen van de stikstofaanpak voor het doelbereik van de KRW voor nutriënten

4.4 Additionele maatregelen ten behoeve van de oppervlaktewaterkwaliteit

De bovenstaande extensivering van de landbouwsector en omzetting van vrijvallende gronden naar emissiearm gebruik zoals natuur, natuurinclusieve landbouw met beperkt uitspoelingsrisico van nutriënten of extensieve niet-uitspoelingsgevoelige teelten zal een stevige verbetering van de grond- en oppervlaktewaterkwaliteit opleveren. Echter zijn deze niet voldoende om de doelen voor waterkwaliteit overal tijdig te gaan halen. WUR heeft in samenwerking met Deltares, TNO en Universiteit Utrecht in beeld gebracht welke aanvullende maatregelen effectief zijn om op gebiedsniveau de resterende opgave voor verbetering van de oppervlaktewaterkwaliteit waar het de landbouw betreft, te realiseren.[14] Hierbij wordt een onderscheid gemaakt per grondsoort. De hieronder benoemde maatregelen zullen worden opgenomen in de integrale gebiedsgerichte aanpak.

Zandgronden

Afhankelijk van het gebied kunnen tevens specifieke maatregelen nodig zijn voor de oppervlaktewaterkwaliteit in aanvulling op de hierboven genoemde maatregelen. Dit is per gebied verschillend. Hierbij kan gedacht worden aan maatregelen zoals afvang van fosfaat, uitmijnen van fosfaat (opbrengen N en K en teelt P-uitmijnend gewas), verschalen van de bodem (alleen afvoeren gewas), teeltverboden, multifunctionele bufferstroken, zuiveren van drainagewater (ijzerzand of houtsnippers), zuiveren van oppervlaktewater (zuiveringsmoerassen) en verminderen van oppervlakkige afstroming. Welke maatregelen waar dienen te worden genomen, worden opgepakt in het gebiedsplan dat naar aanleiding van NPLG wordt opgesteld. Hierbij kan gebruik gemaakt worden van de Gebiedsdocumenten Agrarische Wateropgave uit het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer waarbij per waterschap een analyse is gemaakt van de opgave en mogelijke maatregelen. Omdat de doelen onontkoombaar zijn, is het nemen van maatregelen niet vrijblijvend. Waar nodig kan een provincie (of in tweede instantie het Rijk) maatregelen verplichtend opleggen in een gebied. De verplichting van omzetting naar natuurgrond of natuurinclusief grasland met extensieve begrazing op uitspoelingsgevoelige gronden wordt vastgelegd. Uitgangspunt is dat de bijbehorende afwaardering van de grond voor de landbouw wordt gecompenseerd.

Klei- en veengronden

Ook in de kleigebieden en veengebieden is de oppervlaktewaterkwaliteit nog niet overal zoals benodigd vanuit de KRW (zie ook de bijlage). Afhankelijk van het gebied zijn specifieke maatregelen nodig voor de oppervlaktewaterkwaliteit. Dit is per gebied verschillend. Hierbij moet gedacht worden aan maatregelen zoals afvang van fosfaat, uitmijnen van fosfaat (opbrengen N en K en teelt P-uitmijnend gewas), verschalen van de bodem (alleen afvoeren gewas), multifunctionele bufferstroken, zuiveren van drainagewater (ijzerzand of houtsnippers), zuiveren van oppervlaktewater (zuiveringsmoerassen) en verminderen van oppervlakkige afstroming. Deze maatregelen zijn aanvullend op de maatregelen opgenomen in het Coalitieakkoord, en zullen worden meegenomen in de integrale gebiedsgerichte aanpak.

Aanvullend zet het kabinet, mede in het licht van de klimaataanpak, in op maatregelen zoals het verhogen van het waterpeil (vernatten) in veenweidegebieden. Naast de klimaatwinst die hiermee gemoeid is, leidt dit ook tot een extensivering in de veenweidegebieden en daarmee minder bemesting van de veenweidegebieden. Dit draagt bij aan minder belasting van het oppervlaktewater. Door vernatting zal er minder stikstof in het oppervlaktewater komen uit actuele bemesting waardoor de waterkwaliteit kan verbeteren. Voor fosfor kan er in eerste instantie meer vrijkomen uit de historische voorraad in de bodem, op langere termijn wordt wel een positief effect verwacht voor fosfor. Voor stikstof wordt direct een positief effect voorzien.

Lössgronden

Uit de MER van het 7e AP komt naar voren dat in het lössgebied de doelen voor de grondwaterkwaliteit (nitraat) nog niet gehaald worden (zie hieronder). Ook de doelen voor de oppervlaktewaterkwaliteit zijn nog niet in zicht. Dit laatste wordt hier voor een groot deel ook

[14] Groenendijk, P. et al (2021) Aanvullende maatregelen op het pakket van het zevende Actieprogramma Nitraatrichtlijn met een gebiedsgerichte oriëntatie 11207723-000-BGS-0001.

veroorzaakt door buitenlandse belasting van beken. Door samenwerking met Duitsland en Vlaanderen wordt gewerkt aan vermindering van de buitenlandse belasting, dit maakt deel uit van de 3e Stroomgebiedbeheerplannen. De hiervoor benoemde geïntegreerde, gebiedsgerichte aanpak gaat ook in het lössgebied bijdragen aan een verbetering. Ook de uitkoop en afwaardering van akkerbouw- en tuinbouwareaal zal een positief effect hebben. De aanpak voor veenweidegebieden zal het lössgebied niet beïnvloeden. De aanpak voor de brede beekdalen zal in het lössgebied op andere wijze worden vormgegeven in samenhang met de Hoogwater-aanpak. In een gebiedsgerichte aanpak zal specifiek voor het lössgebied gekeken moeten worden welke maatregelen benodigd zijn om ook hier de doelen te gaan halen aanvullend op de hierboven beschreven extensivering van de landbouwsector. Hierbij kan gedacht worden aan sediment opvangbassins, reductie van teelt van uitspoelingsgevoelige gewassen, maatregelen op oppervlakkige afstroming te beperken, afwisseling diepwisselende en ondiepwisselende gewassen stimuleren, meer advies en bewustwordingstools uitrollen.

4.5 Additionele maatregelen ten behoeve van de grondwaterkwaliteit in het lössgebied

Uit de MER van het 7e AP komt naar voren dat in het lössgebied de doelen voor de grondwaterkwaliteit (nitraat) nog niet gehaald worden. Hierbij speelt wel de samenwerking over de grens. Hierdoor kan druk in de aanliggende gebieden ook invloed hebben in de landbouwsector in Nederland. In een gebiedsgerichte aanpak zal specifiek voor het lössgebied gekeken moeten worden welke maatregelen benodigd zijn om ook hier de doelen te gaan halen. Daarbij kan het weren of reduceren van specifieke teelten noodzakelijk blijken. Een van de maatregelen zal zijn om zowel voor de zand- als lössgronden de periode van toepassen van plantaardig digestaat gelijk te maken aan de periode voor digestaat van dierlijke oorsprong. Hiermee wordt voorkomen dat plantaardig digestaat op een moment in het jaar wordt toegepast dat deze niet wordt opgenomen door het gewas en een vergroot risico op uitspoeling ontstaat.

4.6 Natura 2000 gebieden

In aanvulling op de bovengenoemde maatregelen kan specifiek voor bepaalde Natura2000 gebieden aanvullende maatregelen benodigd zijn om de natuurdoelen te kunnen behalen. Dit zal uit de Ecologische analyses moeten blijken per gebied.

4.7 Maatwerkaanpak waterkwaliteit

Als onderdeel van het 7e AP wordt in samenwerking tussen overheden, sector en ketenpartijen, uitgewerkt hoe tot een handhaafbare, uitvoerbare en betaalbare aanpak gekomen kan worden waarbij boeren individueel of in groepen zelf maatregelen nemen die tot een minimaal gelijkwaardige waterkwaliteitsverbetering komen als de maatregelen uit het 7e AP en/of het al bestaande mestbeleid welke door het Rijk zijn of worden vastgesteld (maatwerkaanpak, zie 7e AP paragraaf 5.2.3). De komende maanden wordt gewerkt aan een traject om te verkennen of er gekomen kan worden tot een passende maatwerkaanpak die voldoet aan de gestelde voorwaarden. Dit traject wordt onverkort voortgezet en de planning is erop gericht om in de zomer van 2022 een besluit te nemen over daadwerkelijke invoering van de maatwerkaanpak (‘go / no go’). De uitwerking van de maatwerkaanpak is gericht op realisatie van de doelen voor zowel de grondwater- als de oppervlaktewaterkwaliteit als onderdeel van het 7e AP. In de uitwerking zal de relatie gelegd worden met de maatregelen uit dit addendum en de gebiedsgerichte aanpak. Hiermee wordt ook uitvoering gegeven aan de motie Geurts en Van Campen (Kamerstuk 35 949, nr. 11). Maatregelen voor natuurverbetering en klimaat vallen buiten de reikwijdte van de maatwerkaanpak.

5. Financiering

Het realiseren van de doelen voor stikstof, waterkwaliteit en klimaat betekent onmiskenbaar een grote omslag van de landbouw. Het kabinet stelt voor het via het NPLG behalen van doelen op het terrein van natuur/stikstof, klimaat (landbouw en landgebruik exclusief glastuinbouw) en waterkwaliteit een budget van € 25 miljard beschikbaar voor de periode 2022-2035. Hiervan is bijna € 17,5 miljard geraamd voor opkoop van landbouwbedrijven, financiële afwaardering van

grond en additionele maatregelen ten behoeve van het realiseren van de oppervlaktewaterkwaliteitsdoelen van de KRW. Met de beschikbare budgetten vanuit het Coalitie Akkoord en de uitvoering van het 7e AP kunnen grote stappen worden gezet om de opgave voor de waterkwaliteit te realiseren, echter nog niet volledig. Tevens zijn er andere, additionele, financiële middelen waarmee kan worden mee gekoppeld zoals het Deltaprogramma Zoetwater (o.a. wateraanvoer veenweidegebied), de Hoogwateraanpak in Zuid Limburg (o.a. voor beekdalen in het lössgebied) en het Nationaal Strategisch Plan van het GLB (o.a. voor veenweidegebied). Met behulp van mee koppeling met additionele financiële middelen, is voorzien dat de opgave voor de waterkwaliteit voor het grootste deel gehaald kan worden.

Het volledige budgettaire kader vanuit het Coalitieakkoord is als volgt:

Stikstoffonds: maatregelen per spoor in mln. cumulatief	2022-2030	2030-2035
Spoor 1: Opkoop, financiële afwaardering grond en KRW	**13.800**	**3.681**
w.v. Opkoop indicatieve mix melkvee, pluimvee en varkens	6.100	1.315
w.v. Financiële afwaardering grond (melkvee)	5.700	1.225
w.v. Uitbreiden natuurareaal (niet zijnde natura 2000)	1.330	1.000
w.v. Additioneel tbv Kaderrichtlijn Water (KRW)	670	141
Spoor 2: Perspectief blijvers: verder met ingezette route naar verduurzaming	**4.350**	**943**
w.v. Natuurinclusieve landbouw	2.120	470
w.v. Innovatieve stalsystemen en managementmaatregelen	1.000	212
w.v. Beleid rond versterken ondernemerschap en innovatie	1.230	261
Uitvoeringskosten	**1.750**	**376**
Totaal	**20.000**	**5.000**

6. Overige trajecten die bijdragen aan doelbereik 7e AP

6.1 Bijdrage GLB

Het nationaal strategisch plan (NSP) voor het GLB is een belangrijk beleidsinstrument om eraan bij te dragen de doelen van dit actieprogramma te behalen. De interventiestrategie van het NSP is daar sterk op gericht. Met een sterke focus op de groen blauwe architectuur en op innovatie, investeringen en kennis met de daarvoor benodigde financiële middelen. Om met het GLB invulling te geven aan deze behoeften worden financiële middelen overgeheveld van het garantiefonds (focus op inkomenssteun) naar het plattelandsfonds (focus op doelgerichte betalingen). Stapsgewijs jaarlijks oplopend van 15% in 2023 naar 30% in 2027 om de ambitie naar duurzame landbouw met het GLB te ondersteunen. Tijdens de mid-term review kan dit groeimodel eventueel worden bijgestuurd. Omdat de Nitraatrichtlijn zelf onderdeel van de conditionaliteit in het GLB is, zijn de maatregelen van het actieprogramma basisvoorwaarde voor de inzet van het GLB. Aangevuld met de goede landbouw- en milieucondities, met name GLMC4 (bufferstroken) en GLMC7 (rotatie), is bewust gekozen voor een strategische combinatie van het actieprogramma met de ecoregeling en de agrarisch natuurbeheer subsidies in het GLB. Hierbij wordt nadrukkelijk ingezet op het behalen van de doelstellingen van het actieprogramma door de balans tussen afdwingen en stimuleren zodanig in te richten dat het GLB zo effectief mogelijk bijdraagt.

De forse stap ten aanzien van de nieuwe eisen voor de bufferstroken geldt als basisvoorwaarde voor het ontvangen van GLB-steun en met subsidies in de vorm de van ecoregeling, het ANLb (Agro Milieu Klimaatmaatregelen) en die voor samenwerkingsprojecten worden boeren gestimuleerd om nog verder te gaan. Duurzame bouwplannen met de verplichte teelt van een rustgewas eens per 4 jaar op zand en lössgronden worden afgedwongen in het GLB met GLMC7. Er wordt gericht gewerkt naar een verdere stap in duurzame bouwplannen door eens per drie jaar een rustgewas op zand en lössgronden af te dwingen per 2027. In de periode naar 2027 toe worden boeren met subsidie via de ecoregeling gestimuleerd deze stap naar 1 op 3 rustgewassen al eerder te maken. De GLMS's zijn van toepassing op grondgebonden interventies in de eerste en tweede pijler van het GLB.

Met een grondgebonden ecoregeling wordt verdergaande verduurzaming en extensivering gestimuleerd. Zoals voor bouwland met de activiteiten rustgewassen in de rotatie en het telen van vanggewassen na de hoofdteelt en voor grasland met de activiteiten langjarig grasland en een maximum van 1,5 GVE graasdieren per ha grasland op het bedrijf waarvoor landbouwers een prestatiegerichte beloning kunnen ontvangen. De ecoregeling stimuleert bovendien biologische landbouw, aangezien biologische landbouw automatisch in aanmerking komt voor het hoogste subsidiebedrag. De ecoregeling kan gedifferentieerd worden naar gebieden. Jaarlijks is € 152 mln beschikbaar voor de totale ecoregeling.

De grote opgaven vragen om een gebiedsgerichte aanpak. Dit wordt in de tweede pijler geïntensiveerd, aansluitend op de integrale gebiedsontwikkelingsplannen.

Het ANLb met zijn collectieve aanpak wordt gecontinueerd, uitgebreid en verbreed in scope met water en klimaat. Voor ANLb is in 2023 € 113 mln beschikbaar en dat groeit tot € 130 mln in 2027. Aanvullend zijn er in het GLB ruime mogelijkheden voor boeren om subsidies aan te vragen voor investeringen gericht op het behalen van de doelstelling van het 7e actieprogramma. Voorbeelden zijn precisielandbouw en betere mestaanwendingstechnieken. Voor productieve investeringen gericht op duurzaamheid is in de GLB-NSP periode € 132 mln beschikbaar. Voor niet productieve investeringen, met name op het gebied van water € 158 mln. en voor investeringen in het kader van de groen blauwe architectuur € 69 mln. Om Natura 2000 gebieden extra te beschermen worden via gebiedsprocessen in overgangsgebieden rondom die N2000 gebieden maatregelen genomen om de druk van stikstofuitstoot te reduceren en de kwaliteit van bodem en water te verbeteren. Hiervoor is samen met het herstel van het waterpeil in veenweide gebieden in totaal € 223 mln gereserveerd.

Kennisverspreiding op het gebied van effectief nutriëntenbeheer wordt met GLB-subsidies gestimuleerd. Tot slot wordt het LEADER-budget uitgebreid en bewust gericht op duurzaamheidsdoelen.

De uitvoering van het GLB wordt nationaal nauwgezet gemonitord en periodiek geëvalueerd en indien nodig bijgesteld. Daarbij wordt niet alleen gekeken naar de gevolgen van de maatregelen voor de boeren maar ook naar het effect op klimaat, leefmilieu en biodiversiteit. Hiertoe wordt een nationaal integraal monitoringssysteem opgezet in 2022. De mid-term review in 2025 is een belangrijke mijlpaal.

6.2 Bijdrage Stroomgebiedbeheerplannen

Met de uitvoering van de Nitraatrichtlijn wordt bijgedragen aan de doelen van de KRW[15], waar het de landbouw betreft. De KRW is een overkoepelende richtlijn, die bepaalt dat uiterlijk in 2027 alle maatregelen moeten zijn genomen die resulteren in chemisch schoon en ecologisch gezond water. Naast belasting door nutriënten uit de landbouw, zorgen andere bronnen voor watervervuiling. De aanpak van deze bronnen zoals rioolwaterzuiveringsinstallaties, behoort tot de verantwoordelijkheid van de waterschappen en provincies. Voor buitenlandse aanvoer ligt de verantwoordelijkheid bij het Rijk. Waterschappen dragen bij aan de SGBP die gericht zijn op doelbereik van de KRW. Begin 2022 start de uitvoering van de SGBP voor de periode 2022-2027. De concrete doelen voor onder andere nutriënten zijn specifiek per KRW-oppervlaktewaterlichaam en worden door de waterschappen op basis van landelijke doelen voor natuurlijke watertypen en een handreiking opgesteld, waarna de provincies de doelen vaststellen. Het 7e AP dient zowel een belangrijke bijdrage te leveren aan de grondwater- als aan de oppervlaktewaterkwaliteit. Met het voorliggende document en het 7e AP (2022-2025), voldoet Nederland aan de verplichting de Europese Commissie in kennis te stellen van wijzigingen in het actieprogramma.

6.3 Bijdrage Deltaplan Agrarisch Waterbeheer

Het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW) is in 2013 ontstaan op initiatief van de overkoepelende land- en tuinbouworganisaties (LTO). Het beoogt om in samenwerking met onder andere de waterschappen, provincies, drinkwaterbedrijven en het Rijk een bijdrage te leveren aan de wateropgaven (cf. Nitraatrichtlijn en KRW) in agrarische gebieden en het realiseren van een economisch sterke en duurzame landbouw. Dat gebeurt met vrijwillige maatregelen die met name

[15] Richtlijn 2000/60/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober 2000 tot vaststelling van een kader voor communautaire maatregelen betreffende het waterbeleid

gericht zijn op minder emissie van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen naar het water en een beter bodembeheer. Het DAW richt zich op alle 50.000 agrariërs in Nederland en wil deze stimuleren tot het nemen van maatregelen en de samenwerking met de waterschappen en drinkwaterbedrijven bevorderen. Dit onder andere door het delen van kennis en praktijkervaring van agrariërs, initiatieven te stimuleren, metingen op het boerenerf en –landerijen te stimuleren en te faciliteren en door gebiedsprocessen te starten. DAW kent in 2021 een groot aantal projecten en een behoorlijk deelnemersaantal; de website www.agrarischwaterbeheer.nl bevat uitgebreide informatie hierover met tal van praktijkvoorbeelden van projecten.

In het kader van de 'Impuls voor agrarisch waterbeheer' worden momenteel 21 Gebiedsdocumenten Agrarisch Waterbeheer (GAW's) opgesteld. De waterschappen leggen samen met LTO en boeren van inliggende bedrijven vast welke agrarische wateropgaven er binnen het waterschap resteren. Daarbij gaat het niet alleen om nutriënten én gewasbeschermingsmiddelen in relatie tot waterkwaliteit, maar ook om opgaven om schade door droogte en wateroverlast te voorkomen. Ook wordt in de GAW's een passend handelingsperspectief aan de landbouwsector geboden. De GAW's vormen de basis voor uitvoeringsprogramma's die begin 2022 bestuurlijk (waterschappen, provincie en landbouwbedrijfsleven) worden vastgesteld. In het 7e AP gaat DAW een belangrijke rol spelen in het vergroten van de bewustwording en kennis bij de agrarische sector en in het stimuleren van de inzet van maatregelen op grond van metingen en deskundig advies. Tevens wordt de kennis van DAW ingezet in de eventuele maatwerkaanpak, waarbij op deze wijze boeren geadviseerd kunnen worden over welke toegespitste maatregelen genomen kunnen worden op het bedrijf.

Bijlage 1 - Huidige staat van de waterkwaliteit

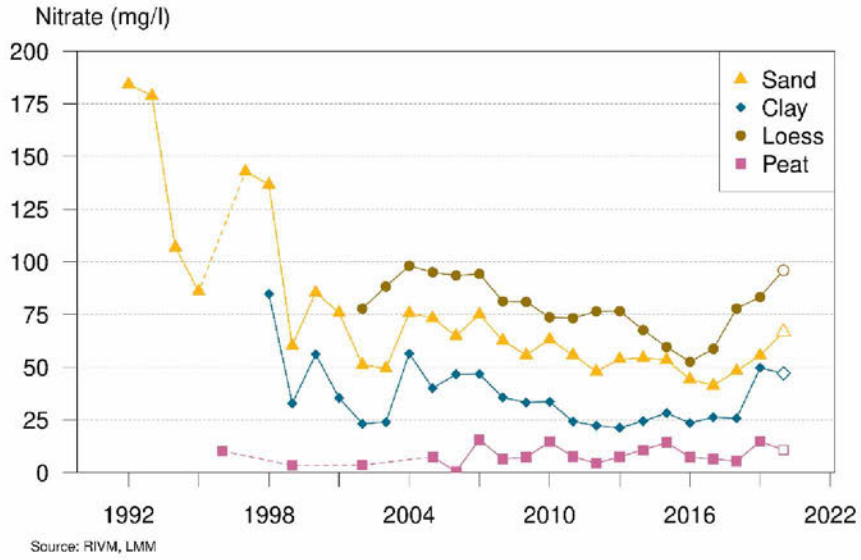

Grondwater, Landelijk Meetnet Effecten Mestbeleid, RIVM, laatste cijfers

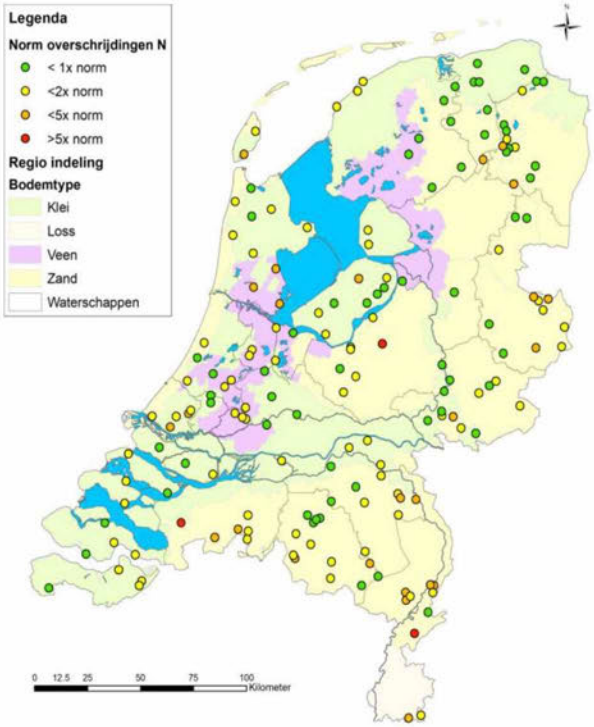

Figuur 3.8 Mate van de waterschapsnormoverschrijding van de gemiddelde concentratie N-totaal in de zomer over de jaren 2015 t/m 2018 op de MNLSO-locaties.

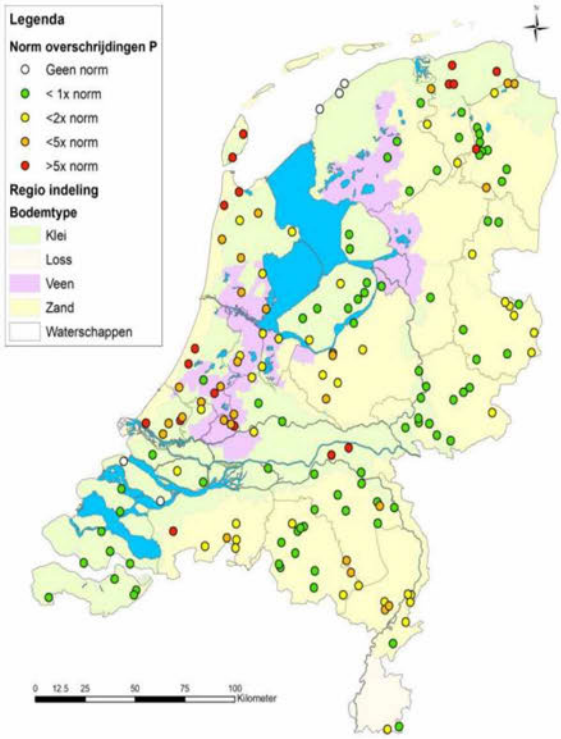

Figuur 3.9 Mate van waterschapsnormoverschrijding van de gemiddelde concentratie P-totaal in de zomer over de jaren 2015 t/m 2018 op de MNLSO-locaties.

Oppervlaktewater, MSNLO
Links: stikstof
Rechts: fosfaat

Bijlage 2 – Structurele aanpak stikstof 2020

Programmatische Aanpak Stikstof (2015-2019) is opgezet om te voldoen aan de verplichtingen ten aanzien van de natuur (Nationale natuurwetgeving en de Vogel- en Habitat richtlijn), en tegelijk ruimte te bieden voor economische ontwikkelingen.

29 mei 2019: Raad van State uitspraak
- PAS in strijd met VHR artikel 6.
- Gevolg: vergunningen via PAS per direct ongeldig

April 2020: Structurele Aanpak
- verminderen stikstofbelasting conform omgevingswaarden
- realiseren van instandhoudingsdoelstellingen van stikstofgevoelige natuur

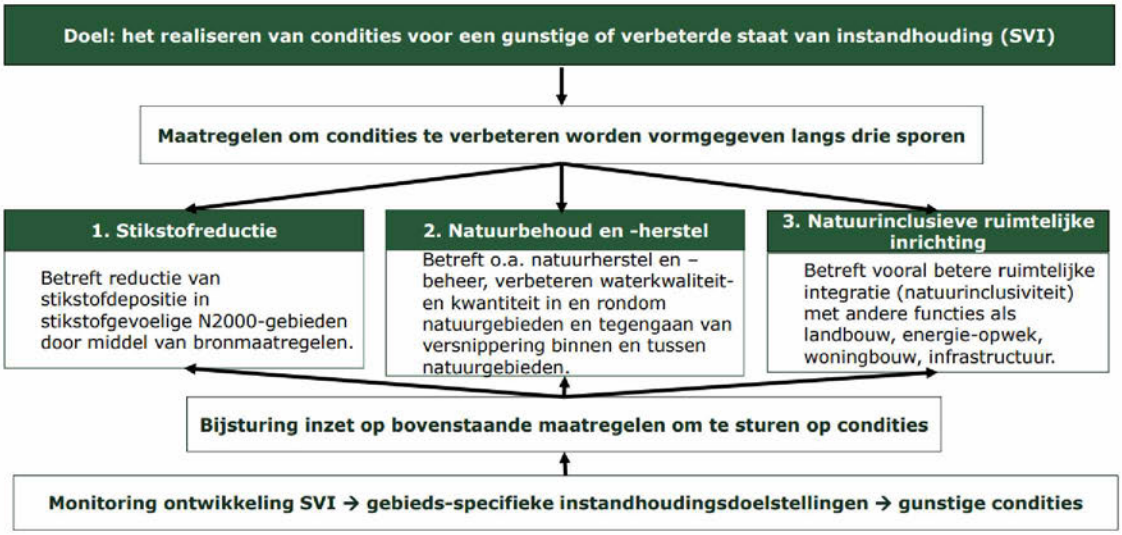

Overzicht opgenomen landbouwmaatregelen ter stikstofreductie structurele aanpak stikstof

Een vijftal bronmaatregelen zijn momenteel in uitvoering om stikstof te reduceren, te weten de tweede verhoging subsidieregeling sanering varkenshouderijen, maatregelen provinciale aankoop veehouderijen nabij Natura 2000-gebieden, subsidies voor omschakeling naar kringlooplandbouw als onderdeel van het Omschakelprogramma, de subsidieregeling voor retrofit van motoren van binnenvaartschepen en de pilots innovatie in de bouw en grond-, weg- en waterbouw. De laatste twee maatregelen zijn niet opgenomen in onderstaande tabel, omdat ze zich niet richten op de landbouwsector.

Beëindiging	**Budget (in miljoen Euro)**
Tweede verhoging subsidieregeling sanering varkenshouderijen	107
Regeling provinciale aankoop veehouderijen	480
Landelijke beëindigingsregeling veehouderijlocaties	1000
Management maatregelen	
Verlagen van ruw eiwitgehalte in veevoer	73
Verdunde mestaanwending op zandgronden	105
Vergroten aantal uren weidegang	3
Innovatie	
Stalmaatregelen	280
Omschakelprogramma	175
Mestverwerking	15
Totaal	**2238**

Bijlage 3 – Overzicht maatregelen en ingangsdatum

Maatregel	**Bron**	**Ingangsdatum***
Staatssteunnotificatie Landelijke beëindigingsregeling veehouderijlocaties (Lbv)	Addendum	Informele consultatie EC/COMP: maart 2022
Beoogde start consultatie wetsvoorstel volledige grondgebondenheid melk- en rundveehouderij	Addendum	Tweede helft 2022
Aanpassing mestproductieplafonds overeenkomstig afname van productierechten door opkoop- en beëindigingsregelingen	Addendum	Volgend op tempo regelingen
NPLG: Resultaten quick scan ecologische analyse.	Addendum	Maart 2022
NPLG: Publicatie van de natuur-doelanalyses voor de stikstofgevoelige N2000-gebieden	Addendum	Eind 2022
NPLG: Publicatie van alle natuurdoel-analyses en vaststelling definitieve gebiedsplannen (zoals wettelijk verplicht)	Addendum	Midden 2023
Rotatie met rustgewassen	7e AP	1-1-2023
Vanggewassen	7e AP	1-1-2023
Vanggewassen – commissie van wijzen	7e AP	Medio 2022
Percentage rustgewas voor graasdierbedrijven	7e AP	1-1-2023
Najaarsbemesting aanpassen	7e AP	1-1-2024
Uitrijdseizoen verschuiven	7e AP	1-1-2023
Maatwerkaanpak	7e AP	Nntb
GLB - Transitie duurzame bouwplannen faciliteren	7e AP	7e AP
Faciliteren duurzame bouwplannen - DAW	7e AP	1-1-2022
Transitie duurzame bouwplannen faciliteren - ketenpartijen	7e AP	1-1-2023
Aansluiten bij DAW	7e AP	1-1-2022
Gebiedsgericht bepalen welke aanvullende inrichtingsmaatregelen benodigd zijn voor doelbereik voor oppervlakte-waterkwaliteit	7e AP	1-1-2024
Afwegingskader gebiedsgericht	7e AP	1-1-2025
Uitvoering Europese Meststoffenverordening	7e AP	1-7-2022

Herwonnen stikstofmeststoffen uit dierlijke mest (Renure)	7e AP	Nntb
Update bodemkaart	7e AP	1-1-2024
Organische stofrijke meststoffen stimuleren	7e AP	1-1-2023
Update N-gbn en N-werkingscoëfficiënt	7e AP	1-1-2023
Evaluatie en heroverweging equivalente maatregelen	7e AP	1-1-2023
Evaluatie en heroverweging herstelbemesting	7e AP	1-1-2023
Herziening lijst toegestane N-behoeftige gewassen na scheuren grasland	7e AP	1-1-2023
Verbreden teeltvrije zones & leidraad	7e AP	1-1-2023
Verruiming uitrijddatum vaste strorijke mest	7e AP	1-1-2023
Verschuiven eerste uitrijdatum voor drijfmest en dunne fractie op bouwland van 15 februari naar 15 maart	7e AP	1-1-2023
Uitrijmethoden specifiek mestsoorten - onderzoek	7e AP	Nntb
Monitoring droogte tbv goede landbouwpraktijk	7e AP	Nntb
Kwetsbare drinkwaterwinningen	7e AP	continuering
Pilot BedrijfsEigen Stikstofnorm	7e AP	2022-2025
Pilot N-residu metingen op hoge zandgrond	7e AP	2022-2025
Pilot Telen met 5.1.2.E 2.0	7e AP	2022-2025
Pilot Uitwerking toekomstig mestbeleid	7e AP	2022-2025
Pilot Inzet bodemverbeteraars	7e AP	2022-2025
Pilot Gewasderogatie	7e AP	2022-2025
Pilot Kringloop met bietenblad	7e AP	2022-2025
Pilot Mineralenconcentraat	7e AP	2022-2025
Pilot Emissiereductie fosfor	7e AP	2022-2025
Communicatie	7e AP	2022-2025
Kennisontwikkeling	7e AP	2022-2025
Kennisverspreiding	7e AP	2022-2025
Gebiedsgericht handhaven	7e AP	2022-2025
Continueren en uitrollen traject rVDM	7e AP	2022-2023
Pilot NIRS	7e AP	2022-2025
Inzicht kunstmeststromen	7e AP	2023

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E)
Verzonden: vrijdag 25 februari 2022 16:46
Aan: '5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB'
Onderwerp: RE: akkoord m IenW op kamerbrief addendum 7e AP

Dank, ik hoor het zojuist van BPZ

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB <5.1.2.E ;@minienw.nl>
Verzonden: vrijdag 25 februari 2022 16:45
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E ;@minlnv.nl>; 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E @minlnv.nl>
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB <5.1.2.E @minienw.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB <5.1.2.E @minienw.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB <5.1.2.E @minienw.nl>
Onderwerp: akkoord m IenW op kamerbrief addendum 7e AP

Hoi,

Onze minister is akkoord met de kamerbrief over het addendum 7e AP en derogatie. Stas laat ik nog weten.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.E
5.1.2.E Waterkwaliteit
.....
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
Directie Water en Bodem
5.1.2.E | 5.1.2.E @minienw.nl

Woensdag afwezig

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E)
Verzonden: maandag 28 maart 2022 10:33
Aan: '5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB'
Onderwerp: RE: woensdag dg env

Hoi 5.1.2.E
Dank voor je bericht.
Ja, gaan we voor zorgen. Ik verwacht niet dat dit as woensdag al zal lukken.
Groet,
5.1.2.E

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E ;@minienw.nl>
Verzonden: maandag 28 maart 2022 10:31
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E ;@minlnv.nl>
Onderwerp: woensdag dg env

Hoi 5.1.2.E

Vanuit ons zal er nu niemand aansluiten woensdag. Is ok als we een goede terugkoppeling van jullie mogen ontvangen.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.E
5.1.2.E Waterkwaliteit
.....
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
Directie Water en Bodem
5.1.2.E | 5.1.2.E @minienw.nl

Woensdag afwezig

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E)
Verzonden: maandag 28 maart 2022 15:23
Aan: '5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB'
Onderwerp: RE: kunstmest

Hoi 5.1.2.E
Het gaat om de onafhankelijkheid van kunstmest.
Dit is een terugkerend thema in de LBR die onze Minister daar steeds inbrengt.
Groet,
5.1.2.E

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E ;@minienw.nl>
Verzonden: maandag 28 maart 2022 14:47
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E ;@minlnv.nl>
Onderwerp: kunstmest

Hoi 5.1.2.E

Irt glb-nsp krijgt NL van de EC de oproep om na te denken over afhankelijkheid van kunstmest. Dacht wel interessant irt ingroeipad renure.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.E
5.1.2.E Waterkwaliteit
.....
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
Directie Water en Bodem
5.1.2.E | 5.1.2.E @minienw.nl

Woensdag afwezig

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E)
Verzonden: dinsdag 12 april 2022 13:49
Aan: '5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB'
Onderwerp: resolutie EP
Bijlagen: TA-9-2022-0110_NL (1).pdf

Met vriendelijke groet,

5.1.2.E

Team Mest
Directie Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
Bezuidenhoutseweg 73 2594 AC Den Haag
Postbus 20401 2500 EK Den Haag

T 5.1.2.E
BGG 5.1.2.E
E 5.1.2.E @minlnv.nl
Flexplek: A Noord 4e verdieping

Europees Parlement
2019-2024

AANGENOMEN TEKSTEN

P9_TA(2022)0110

Maatregelen tegen waterverontreiniging door nitraten, met inbegrip van verbeteringen in de verschillende nitraatmeetsystemen in de lidstaten

Resolutie van het Europees Parlement van 5 april 2022 over maatregelen tegen waterverontreiniging door nitraten, onder meer ter verbetering van de verschillende systemen voor het meten van nitraat in de lidstaten (2021/3003(RSP))

Het Europees Parlement,

– gezien de verzoekschriften nrs. 0751/16, 1025/16, 0793/17, 0819/17, 0482/20, 0490/20, 0491/20, 0499/20, 0535/20, 0095/21 en 0862/21,

– gezien artikel 3, lid 3, van het Verdrag betreffende de Europese Unie, de artikelen 4 en 191 en artikel 192, lid 4, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, en de artikelen 35 en 37 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie,

– gezien Richtlijn 91/676/EEG van de Raad van 12 december 1991 inzake de bescherming van water tegen verontreiniging door nitraten uit agrarische bronnen[1] ("de nitratenrichtlijn"),

– gezien Richtlijn 2000/60/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober 2000 tot vaststelling van een kader voor communautaire maatregelen betreffende het waterbeleid[2] ("de kaderrichtlijn water"),

– gezien Richtlijn 2006/7/EG van het Europees Parlement en de Raad van 15 februari 2006 betreffende het beheer van de zwemwaterkwaliteit en tot intrekking van Richtlijn 76/160/EEG[3] ("de zwemwaterrichtlijn"),

– gezien Richtlijn 2006/118/EG van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2006 betreffende de bescherming van het grondwater tegen verontreiniging en achteruitgang van de toestand[4] ("de grondwaterrichtlijn"),

– gezien Richtlijn 2008/56/EG van het Europees Parlement en de Raad van 17 juni 2008 tot vaststelling van een kader voor communautaire maatregelen betreffende het beleid

---

1 PB L 375 van 31.12.1991, blz. 1.
2 PB L 327 van 22.12.2000, blz. 1.
3 PB L 64 van 4.3.2006, blz. 37.
4 PB L 372 van 27.12.2006, blz. 19.

ten aanzien van het mariene milieu[1] ("de kaderrichtlijn mariene strategie"),

– gezien Richtlijn (EU) 2020/2184 van het Europees Parlement en de Raad van 16 december 2020 betreffende de kwaliteit van voor menselijke consumptie bestemd water[2] ("de drinkwaterrichtlijn"),

– gezien de mededeling van de Commissie van 20 mei 2020 getiteld "EU-biodiversiteitsstrategie voor 2030 – De natuur terug in ons leven brengen" (COM(2020)0380),

– gezien de mededeling van de Commissie van 17 november 2021 getiteld "EU-bodemstrategie voor 2030 – Profiteren van de voordelen van een gezonde bodem voor mens, voedsel, natuur en klimaat" (COM(2021)0699),

– gezien de mededeling van de Commissie van 20 mei 2020 getiteld "Een "van boer tot bord"-strategie voor een eerlijk, gezond en milieuvriendelijk voedselsysteem" (COM(2020)0381),

– gezien de mededeling van de Commissie van 12 mei 2021 getiteld "Route naar een gezonde planeet voor iedereen – EU-actieplan: Verontreiniging van lucht, water en bodem naar nul" (COM(2021)0400),

– gezien het verslag van de Commissie van 11 oktober 2021 over de uitvoering van Richtlijn 91/676/EEG van de Raad inzake de bescherming van water tegen verontreiniging door nitraten uit agrarische bronnen, op basis van verslagen van de lidstaten over de periode 2016-2019 (COM(2021)1000),

– gezien zijn resolutie van 17 december 2020 over de uitvoering van de EU-waterwetgeving[3],

– gezien artikel 227, lid 2, van zijn Reglement,

A. overwegende dat de Commissie verzoekschriften diverse verzoekschriften heeft ontvangen waarin bezorgdheid wordt geuit over waterverontreiniging door nitraten en waarin inbreuken op de ter zake geldende milieuwetgeving onder de aandacht worden gebracht; overwegende dat de Commissie verzoekschriften ook verzoekschriften heeft ontvangen die betrekking hebben op de uiteenlopende wijze waarop nitraatgehaltes in de lidstaten worden gemeten en de moeilijkheid om de nitraatgehaltes in Europese wateren op de juiste wijze te meten en om een goed overzicht te krijgen van de toestand van waterlichamen in de EU;

B. overwegende dat de toestand van het water op veel plaatsen in de EU is verslechterd vanwege overexploitatie en verontreiniging en/of nog niet voldoet aan de vereisten van artikel 4 van de kaderrichtlijn water;

C. overwegende dat bepaalde regio's in de EU meer dan andere regio's kampen met deze vorm van verontreiniging vanwege hun geografische kenmerken en de gevolgen van de

---

1 PB L 164 van 25.6.2008, blz. 19.
2 PB L 435 van 23.12.2020, blz. 1.
3 PB C 445 van 29.10.2021, blz. 126.

klimaatverandering;

D. overwegende dat een hoog nitraatgehalte een van de belangrijkste vormen is van verontreiniging door schadelijke stoffen van wateren in de EU en dat deze vorm van verontreiniging ontstaat door accumulatie van stikstof en fosfor uit dierlijke mest en kunstmest;

E. overwegende dat stikstof een essentiële voedingsstof is voor planten en gewassen; overwegende dat hoge stikstofconcentraties in water schadelijk zijn voor mens en natuur; overwegende dat nitraten zuurstofdepletie en eutrofiëring veroorzaken en dus een gevaar vormen voor zowel de volksgezondheid als ecosystemen; overwegende dat nitraten in water de kosten van drinkwaterzuivering doen stijgen, leiden tot extra kosten omdat er schoon water vervoerd moet worden naar gemeenschappen die kampen met dit probleem en aanzienlijke economische gevolgen hebben voor economische sectoren die afhankelijk zijn van het verontreinigde water;

F. overwegende dat in de periode 2016-2019 in 14,1 % van het grondwater in de lidstaten de grenswaarde voor de nitraatconcentratie in drinkwater nog altijd werd overschreden; overwegende dat 81 % van de mariene wateren, 31 % van de kustwateren, 36 % van de rivieren en 32 % van de meren in de EU eutroof zijn; overwegende dat de totale oppervlakte van de als kwetsbaar voor nitraten aangemerkte zones (inclusief de oppervlakte van de lidstaten die hun gehele grondgebied als kwetsbare zone aanwijzen) tussen de periode 2012-2015 en de periode 2016-2019 met 14,4 % is gestegen; overwegende dat de Commissie heeft vastgesteld dat eutrofiëring een probleem is waarmee bij de aanwijzing van door nitraten verontreinigde gebieden onvoldoende rekening wordt gehouden;

G. overwegende dat uit waterkwaliteitsgegevens blijkt dat 30 jaar na vaststelling van de nitratenrichtlijn de uitvoering en handhaving op dit gebied nog altijd onvoldoende zijn om de doelstellingen van deze richtlijn en de doelstellingen van de kaderrichtlijn water te verwezenlijken;

H. overwegende dat veel lidstaten op hun hele grondgebied nog steeds een slechte waterkwaliteit registreren en er structureel niet in slagen nutriëntenverlies in de landbouw terug te dringen, en dat sommige andere landen specifieke knelpunten hebben waar de verontreiniging onvoldoende wordt aangepakt;

I. overwegende dat er ondanks de genomen maatregelen sinds 2012 in de EU slechts weinig vooruitgang wordt geboekt; overwegende dat inbreuken door de lidstaten op de nitratenrichtlijn meestal verband houden met tekortkomingen betreffende de stabiliteit van het monitoringnetwerk, de aanwijzing van kwetsbare zones en de uitvoering van actieprogramma's;

J. overwegende dat de systemen voor het meten van nitraten en de normen ter zake van lidstaat tot lidstaat verschillen; overwegende dat de uitkomsten van nitraatmetingen hierdoor niet gemakkelijk met elkaar kunnen worden vergeleken, waardoor er binnen de EU-landbouwsector mededingingsproblemen kunnen ontstaan, met verstoringen van de interne markt tot gevolg;

K. overwegende dat het terugdringen van nutriëntenverliezen met 50 % tegen 2030 een van de doelstellingen van de Europese Green Deal is;

L. overwegende dat de lidstaten op grond van de nitratenrichtlijn verplicht zijn om zones te bepalen en aan te wijzen die gevoelig zijn voor verontreiniging door nitraten, om een doeltreffende bestrijding van nitraatverontreiniging op hun grondgebied te waarborgen;

M. overwegende dat eutrofiëring leidt tot een zorgwekkend verlies aan biodiversiteit en soms zelfs tot milieurampen in ecologisch zeer waardevolle ecosystemen, waarbij herstel van de schade zeer moeilijk is;

N. overwegende dat de problemen met waterverontreiniging ten gevolge van het onjuiste gebruik van nitraten in de landbouwsector en in verband met stedelijke bronnen zoals afvalwaterzuiveringsinstallaties van een dermate grote omvang zijn dat zij een bedreiging vormen voor het voortbestaan van sommige Europese ecosystemen;

O. overwegende dat veel stedelijke afvalwaterzuiveringsinstallaties niet aan de huidige eisen voldoen;

1. herinnert eraan dat in de kaderrichtlijn water is bepaald dat alle Europese oppervlaktewateren uiterlijk in 2027 een goede toestand moeten bereiken; betreurt dat de helft van de waterlichamen in de EU nog geen goede toestand heeft bereikt en dat verontreiniging door nitraten nog steeds een van de grootste belastingen voor het aquatisch milieu vormt;

2. merkt op dat de nitratenrichtlijn nog steeds een belangrijk instrument is als het gaat om de bescherming van Europese waterlichamen; uit zijn bezorgdheid over het feit dat de nitratenrichtlijn niet naar behoren wordt uitgevoerd en onvoldoende wordt gehandhaafd en over het feit dat de lidstaten op grote schaal gebruikmaken van vrijstellingen; wijst erop dat er om die reden sinds de vaststelling van de richtlijn in 1991 slechts weinig vooruitgang is geboekt;

3. wijst erop dat er meer inspanningen moeten worden geleverd om eutrofiëring van zowel zoet als zout water, veroorzaakt door stikstof en fosfor afkomstig van welke bron dan ook, maar met name afkomstig van de landbouw en van stedelijke bronnen zoals afvalwaterzuiveringsinstallaties en onbehandeld of onjuist behandeld afvalwater, aan te pakken; verzoekt de Commissie in dit verband om in haar actieplan voor het geïntegreerde beheer van nutriënten, dat gepland staat voor 2022, ambitieuze maatregelen voor te stellen;

4. wijst erop dat een omvattend inzicht in de situatie in de verschillende lidstaten en op Europees niveau onontbeerlijk is; is van mening dat het gebruik van uiteenlopende meetsystemen in de lidstaten tot problemen kan leiden bij de aanpak van waterverontreiniging door nitraten op Europees niveau; dringt er bij de Commissie op aan om de vergelijkbaarheid van de resultaten van nitraatmetingen en beoordelingen van eutrofiëring in de lidstaten te waarborgen; is van mening dat de systemen voor nitraatmeting en beoordeling van eutrofiëring, en met name de plaatsbepaling van de bemonsteringspunten, binnen de EU geharmoniseerd moeten worden; spoort de Commissie aan om de lidstaten bij dit proces technische ondersteuning te bieden door haar richtsnoeren te verbeteren en een studie uit te voeren naar de wijze waarop de monitoringsystemen door de lidstaten worden toegepast; benadrukt dat er behoefte is aan een uniform systeem voor het nemen van monsters en het analyseren van die monsters om ervoor te zorgen dat de gemeten waarden vergelijkbaar zijn;

5. dringt er bij de Commissie en de lidstaten op aan volledige transparantie en publieke toegang te waarborgen met betrekking tot modellering en de onderliggende keuzes en aannames voor de raming van stikstofemissies;

6. wijst erop dat de maatregelen die nodig zijn om de bescherming van de waterkwaliteit te waarborgen en verontreiniging door nitraten tegen te gaan, uitgewerkt en vastgesteld moeten worden op basis van waterkwaliteitsgegevens en niet op basis van ramingen aan de hand van modellen, omdat die laatste slechts aanvullende informatie voor gerichte maatregelen kunnen bieden;

7. vindt het uiterst belangrijk dat er op korte termijn gezorgd wordt voor een aanzienlijke verbetering van de maatregelen die erop gericht zijn een goede waterkwaliteit te waarborgen, omdat uit de huidige trends valt af te leiden dat er drastische veranderingen nodig zijn om de doelstellingen van de kaderrichtlijn water inzake het bereiken van een goede ecologische en chemische toestand van water, te realiseren;

8. dringt er bij de Commissie op aan om bij alle gevallen van niet-naleving van de nitratenrichtlijn op passende wijze op te treden en daarbij ten volle rekening te houden met de steeds groter wordende verzameling van door burgers aangeleverde bewijzen en informatie, en te zorgen voor volledige transparantie met betrekking tot de maatregelen die zij neemt tegen lidstaten die de regels niet naleven, om de rechten van burgers te waarborgen en ervoor te zorgen dat zij de vruchten van EU-wetgeving kunnen plukken; dringt er in dit kader bij de Commissie op aan om veel meer gebruik te maken van haar handhavingsbevoegdheden en onder meer tijdig en op doeltreffende wijze gebruik te maken van inbreukprocedures, om te waarborgen dat de lidstaten naar behoren zones aanwijzen die kwetsbaar zijn voor nitraten en actieprogramma's inzake nitraten opstellen en alle maatregelen daarin uitvoeren;

9. betreurt dat in de periode 2016-2019 tien lidstaten het voorwerp waren van lopende inbreukprocedures wegens niet-naleving van de nitratenrichtlijn; dringt er bij de lidstaten op aan reeds bestaande waterverontreiniging zo snel mogelijk aan te pakken en elk risico op verdere verontreiniging te voorkomen door meer zones aan te wijzen als kwetsbare zones in de zin van de nitratenrichtlijn en door ambitieuzere actieprogramma's op te stellen, om de overeenkomstig de nitratenrichtlijn vastgestelde maatregelen ten volle uit te voeren en te handhaven; dringt er voorts bij de lidstaten op aan waterdoelstellingen in andere beleidsterreinen te integreren;

10. wijst erop dat klimaatverandering en meer regenval kunnen leiden tot overstromingen en nutriëntenverlies; betreurt dat deze risico's in de huidige actieprogramma's wellicht niet voldoende aan de orde komen; dringt er bij de lidstaten op aan deze prognoses en risico's in aanmerking te nemen bij de herziening van hun actieprogramma's en daarbij toepassing te geven aan het voorzorgsbeginsel;

11. wijst erop dat de toepassing van innovaties gestimuleerd moet worden om de efficiëntie van de landbouw te vergroten en goede praktijken binnen de landbouw te bevorderen, gelet op de noodzaak om inefficiënties die leiden tot overmatig gebruik van water, meststoffen, pesticiden en antibiotica te verminderen;

12. wijst er nogmaals op dat de overgang naar ecologisch duurzame landbouw van belang is om een einde te maken aan verontreiniging door nutriënten en om de toepassing van goede milieupraktijken te ondersteunen, onder meer door op passende wijze gebruik te

maken van de relevante instrumenten van het gemeenschappelijk landbouwbeleid, de structuurfondsen en andere EU-programma's, zoals LIFE; benadrukt dat er gebruik moet worden gemaakt van innovatieve technieken zoals de terugwinning van stikstof uit mest, omdat dergelijke technieken kunnen bijdragen tot vermindering van de verontreiniging en ertoe kunnen bijdragen dat het weglekken van nutriënten in het milieu zoveel mogelijk wordt beperkt; verzoekt de Commissie om in het kader van Horizon Europa onderzoeksprogramma's te financieren die erop gericht zijn slimme en innovatieve oplossingen te vinden voor het probleem van nutriëntenverontreiniging in de EU;

13. is van mening dat een verordening het juiste wetgevingsinstrument is om de bescherming van water tegen verontreiniging door nitraten uit agrarische bronnen te waarborgen en te zorgen voor een uniforme handhaving wat betreft de waterkwaliteitsdoelstellingen in de hele EU in overeenstemming met de doelstellingen van de Europese Green Deal;

14. verzoekt zijn Voorzitter deze resolutie te doen toekomen aan de Europese Commissie, de Raad en de regeringen en parlementen van de lidstaten.

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E)
Verzonden: vrijdag 15 april 2022 13:36
Aan: '5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB'
Onderwerp: RE: resolutie EP

Zeker, stond op mijn lijstje!

Wat gebeurt er eigenlijk met jouw account na je vertrek?

Er zijn twee wensen vanuit NL: een volledige graasdierderogatie en een derogatie voor kunstmestvervangers.
DG Milieu heeft een groot aantal verzoeken voor meer informatie gedaan die onderdeel moeten worden van de derogatiebeschikking. Deze verzoeken zien onder meer op het vastleggen van reductie in de productieplafonds en het instellen van een tussentijdse review van de waterkwaliteit waarbij een achteruitgang in de waterkwaliteit leidt tot een terugval in de hoogte van de derogatienorm. ENVI heeft ook gevraagd naar het (juridische) mechanisme als de (tussen)doelen van het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) niet worden gehaald.
DG Milieu staat daarnaast als gevolg van de Oekraïne oorlog onder druk van de Lidstaten ten aanzien van de het mogelijk maken van vervanging van kunstmest door hoogwaardige producten uit dierlijke mest binnen de Nitraatrichtlijn. Het realiseren van de mogelijkheid van kunstmestvervanging binnen de Nitraatrichtlijn zal een langjarig traject vergen. Een andere mogelijkheid is het aanvragen van een landenspecifieke oplossing. DG Milieu beschouwt dit als een tweede derogatieverzoek en heeft Nederland ambtelijk verzocht een aanvraag voor kunstmestvervanging te doen. We willen inzetten op een periode van 8 jaar om zo bedrijven langere termijn zekerheid te geven om hun investeringen terug te verdienen.
De ambtelijke inschatting is dat het beantwoorden van alle vragen zal leiden tot het opnemen van vergaande bepalingen en voorwaarden in de derogatiebeschikking. Hierbij zal een tussentijdse evaluatie van de waterkwaliteit leiden tot onzekerheid voor boeren omdat onduidelijk is van welke derogatienormen zij de komende vier jaar uit kunnen gaan. De weersomstandigheden in de komende vier jaar kunnen sterk variëren en kunnen gevolgen hebben voor de waterkwaliteit. Het vastleggen van een reductie van de mestproductieplafonds gaat in tegen de systematiek van het NPLG. De eerste resultaten van de aankoop- en beëindigingsregelingen zullen in 2025 zichtbaar worden. De inschatting is dat dit een beperkte afname zal zijn.[1] Als de beëindigingsregelingen onvoldoende resultaat opleveren om aan de voorwaarden van een reductie van de mestproductieplafonds te voldoet resteert een gedwongen van de krimp van de veestapel.
Het tijdspad is krap: het volgende Nitraatcomité is op 15 juni aanstaande. De conceptagenda wordt 2 tot 3 weken van te voren door ENVI gedeeld met de Lidstaten. Dat betekent dat uiterlijk (in de week van) 21 mei (politieke) overeenstemming bereikt moet zijn met ENVI/EC.

Ambtelijk worden twee opties voor het vervolg gezien:

<u>Optie 1: De Nederlandse inzet is het verleend krijgen van 2 derogaties namelijk de (reguliere) graslandderogatie én een derogatie voor kunstmestvervanging.</u>
Vervolg:
- De vragen van ENVI worden beantwoord.
- Het initiatief blijft bij ENVI en Nederland wacht de vervolgvoorstellen van ENVI af.

Risico:
- Op basis van de gedeelde informatie is de kans groot dat bepalingen en voorwaarden in de derogatiebeschikking worden opgenomen die binnen de derogatieperiode van vier jaar elk jaar tot onzekerheid zullen leiden voor agrariërs. (Bijv.: als uit monitoring van de waterkwaliteit blijkt dat deze in twee opvolgende jaren verslechtert dan wordt de stikstofgebruiksnorm naar beneden bijgesteld. Dit kan echter ook het gevolg zijn van weersomstandigheden, wat buiten de invloedssfeer van de landbouwer ligt. Een dergelijke bepaling leidt dus tot onzekerheid voor de sector. Desondanks is een dergelijke bepaling recent opgenomen in de derogatiebeschikking aan Ierland).

[1] Een groffe berekening op een regeling van EUR 500 ML zal een afname van 2% van de mestproductieplafonds voor stikstof en fosfaat inhouden

- Dergelijke voorwaarden kunnen gevolgen inhouden voor de realisatie van en het draagvlak voor het Nationaal Programma Landelijk Gebied en de ruimte voor de sector binnen de integrale gebiedsgerichte aanpak. Naast bovengenoemde voorwaarde wijzen de gesprekken tot nu toe erop dat de ENVI ertoe neigt om voorgeschreven doelen voor de integrale gebiedsgerichte aanpak in de beschikking op te nemen, zoals een jaarlijkse van de mestproductieplafonds. Dit zou veel druk zetten op de aankoop- en beëindigingsregelingen en kan resulteren in gedwongen krimp van de veestapel (in plaats van dat de omvang van de veestapel een resultante is van de gebiedsgerichte aanpak).
- Op dit moment is niet duidelijk of voorwaarden aan bedrijfsbeëindiging onderdeel kunnen worden van de derogatiebeschikking.
- De kans is groot dat ENVI een derogatieaanvraag voor kunstmestvervanging als een separate derogatie inclusief de daarbij behorende besluitvormingsprocedure zal zien én deze aanvraag niet op korte termijn tot resultaat zal leiden.
- ENVI neemt in de derogatiebeschikking afbouw pad voor de graasdierderogatie op evenals de eerder aangegeven ingrijpende bepalingen in de derogatiebeschikking.

<u>Optie 2: De Nederlandse inzet is het verleend krijgen van een combiderogatie met een ingroeipad van derogatie voor kunstmestvervanging door middel van een groeipad en een graslandderogatie met afbouw pad.</u>
Vervolg:
- Op ambtelijk niveau stelt Nederland een afbouw pad voor de graslandderogatie aan ENVI voor. Inzet is gericht op het voorkomen van de opname van de eerder aangegeven ingrijpende bepalingen in de derogatiebeschikking.
- Onze inzet is dat ENVI hiermee een aantal beperkende voorwaarden kan laten vallen (bijv. verlaging productieplafonds, tussentijdse evaluaties)
- Hiermee wordt aan de voorkant meer duidelijkheid aan agrariërs gegeven.
- En is het kader voor de gebiedsprocessen in de integrale gebiedsgerichte aanpak aan de voorkant helder.
- Als gevolg van een afbouw pad zal minder dierlijke mest worden uitgereden waardoor de ammoniakemissie afneemt. Dit leidt tot meer stikstofruimte.

Risico:
- Politiek houdt dit een risico in, omdat Nederland zelf het voorstel voor afbouw doet en dit niet aan ENVI laat. Daarmee wordt het niet opgelegd door de EC.
- Er is een kans dat ENVI dit voorstel niet goed genoeg vindt en dat een derogatie voor kunstmestvervanging niet wordt verleend, maar een afbouw pad voor de graasdierderogatie wel door ENVI wordt geïncasseerd als resultaat.
- ENVI neemt in de derogatiebeschikking ondanks een afbouw pad voor de graasdierderogatie wel de eerder aangegeven ingrijpende bepalingen in de derogatiebeschikking op.

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB <5.1.2.E ;@minienw.nl>
Verzonden: vrijdag 15 april 2022 13:23
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E ;@minlnv.nl>
Onderwerp: RE: resolutie EP

Dankje! had je me nog overzichtje met opties gestuurd? Dan kan ik dat nog even ter info doorzetten naar 5.1.2.I en 5.1.2.E 5.1.2.e

Met vriendelijke groet,

5.1.2.E
5.1.2.E Waterkwaliteit
.....
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
Directie Water en Bodem

5.1.2.E | 5.1.2.E @minienw.nl

Woensdag afwezig

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>
Verzonden: dinsdag 12 april 2022 13:49
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>
Onderwerp: resolutie EP

Met vriendelijke groet,

5.1.2.E

Team Mest
Directie Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
Bezuidenhoutseweg 73 2594 AC Den Haag
Postbus 20401 2500 EK Den Haag

T 5.1.2.E
BGG 5.1.2.E
E 5.1.2.E @minlnv.nl
Flexplek: A Noord 4e verdieping

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.
De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.
The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by

mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E)
Verzonden: woensdag 20 april 2022 13:23
Aan: '5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB'; '5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB'
Onderwerp: RE: bijpraten 5.1.2.E en 5.1.2.E

Hoi 5.1.2.E

5.1.2.E heeft 5.1.2.E vanochtend al bijgepraat over derogatie.

Groet,
5.1.2.E

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E ;@minienw.nl>
Verzonden: woensdag 20 april 2022 13:15
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>
Onderwerp: bijpraten 5.1.2.E en 5.1.2.E

Hoi beiden,

Laatst opperde 5.1.2.E om 5.1.2.E en 5.1.2.E met elkaar bij te laten praten. Getriggerd door snelle ontwikkelingen derogatie. Lijkt me ook heel relevant. Daarnaast zouden we de evaluatie van de 2e nota gewasbeschermingsmiddelen kunnen agenderen. Die laatste gaat jou minder aan 5.1.2.E maar bij ons de behoefte om toelichting vanuit PAV over of deze evaluatie doorgang vindt, en wat de overwegingen daarbij zijn. Ik kan me ook voorstellen dat NPLG irt addendum goed is om te bespreken. 5.1.2.E en 5.1.2.E kunnen dan samen ook even stilstaan of 'een bijpraat' op dg niveau nodig is.

5.1.2.E zou je dit idd via jullie secretariaat in gang willen zetten?

Met vriendelijke groet,

5.1.2.E
5.1.2.E Waterkwaliteit
.....
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
Directie Water en Bodem
5.1.2.E | 5.1.2.E @minienw.nl

Woensdag afwezig

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E)
Verzonden: donderdag 21 april 2022 13:57
Aan: '5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB'; '5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB'
Onderwerp: TK brief derogatie
Bijlagen: DOMUS-22152852-v5-Derogatie_van_de_Nitraatrichtlijn.DOCX; DOMUS-22173116-v1-adviesnota_Derogatie_van_de_Nitraatrichtlijn.DOCX

Hoi 5.1.2.E en 5.1.2.E

In een tweeminutendebat van deze week is een brief toegezegd op derogatie, deze heeft spoed. Ik heb net hierover 5.1.2.E gesproken. Ik hoop dat het lukt dit mee te geven in de weekendtas.

Groet,
5.1.2.E

35.a

Ministerie van Landbouw,
Natuur en Voedselkwaliteit

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

Eerste en Tweede Kamer

Directoraat-generaal Agro
Directie Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001858272854000

T 070 379 8911 (algemeen)
F 070 378 6100 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/lnv

Behandeld door
5.1.2.E

T 5.1.2.E
5.1.2.E @minlnv.nl

Ons kenmerk
DGA-PAV / 22152852

Uw kenmerk

Bijlage(n)

Datum
Betreft Inzet derogatie van de Nitraatrichtlijn

Geachte Voorzitter,

Met deze brief informeer ik u, mede namens de Minister voor Natuur en Stikstof en de Minister van Infrastructuur en Waterstaat, over de gesprekken die ik met het Directoraat-Generaal Milieu (hierna: DG Milieu) van de Europese Commissie (hierna: EC) voer over het verlenen van een derogatie van de Nitraatrichtlijn (hierna: derogatie) aan Nederland voor de periode 2022 tot en met 2025 en mijn inzet in deze gesprekken. Hiermee geef ik invulling aan de ingediende motie van de heer Van Campen van de VVD-fractie tijdens het Tweeminutendebat Landbouw- en Visserijraad van 19 april 2022 over de gevolgen van derogatieverlies en het voorstel voor derogatiebehoud waarbij rekening wordt gehouden met de uitvoerbaarheid voor de landbouwpraktijk (Kamerstukken II, 21501-32, nr. 1413).

Context
Zoals eerder door mijn ambtsvoorganger is aangegeven (o.a. Kamerstukken II, 33037, nr. 368 en 369) volgt de EC zeer nauwgezet de milieutoestand in den brede en de waterkwaliteit in het bijzonder in Nederland. waarbij de EC nadrukkelijk de verslechtering van de waterkwaliteit in Nederland meeweegt. De EC kijkt hierbij ook naar de mogelijke oorzaken van de milieudruk. Dit was het geval bij de derogatieverlening in 2018 en derogatieverlenging in 2020. In 2018 heeft dit er onder meer toe geleid dat derogatie is verleend voor twee in plaats van de gebruikelijke vier jaar en dat aanvullende voorwaarden zijn opgenomen met betrekking tot het vastleggen van de mestproductieplafonds in de Meststoffenwet, inclusief een handhavingssystematiek bij overschrijding van deze plafonds, en met betrekking tot het tegengaan van fraude met mest. En bij de verlenging van derogatie in 2020 heeft de EC aanvullende voorwaarden gesteld als gevolg van de stikstofproblematiek (Kamerstukken II, 33037, nr. 369). Bij deze laatste voorwaarden is bijvoorbeeld een temperatuursbepaling vastgesteld voor de toepassing van de sleepvoetbemester op klei- en veengronden. Voor boeren maakt een dergelijke bepaling het lastig om de agrarische praktijk goed uit te kunnen blijven oefenen.

In mijn brief van 20 januari 2022 (Kamerstukken II, 33037, nr. 434) heb ik toegelicht dat de EC ook kritisch naar andere Lidstaten kijkt bij de implementatie

van de Nitraatrichtlijn en Kaderrichtlijn Water als ook de verlening van derogatie. De EC heeft daarnaast recent in de conceptderogatiebeschikking aan Ierland[1] aanvullende bepalingen over monitoring van de waterkwaliteit opgenomen. Zo zal een verslechtering van de waterkwaliteit gedurende de looptijd van de derogatie leiden tot een afname van de stikstofgebruiksnorm voor derogatiebedrijven van 250 kg stikstof per hectare naar 220 kg stikstof per hectare. Daarnaast heeft het Europees Parlement op 5 april 2022 een resolutie aangenomen over maatregelen tegen waterverontreiniging door nitraten waarin is aangegeven dat er sinds de vaststelling van de Nitraatrichtlijn in 1991 slechts weinig vooruitgang is geboekt mede doordat lidstaten gebruikmaken van vrijstellingen.[2]

Bij de aanbieding van het addendum op het 7e actieprogramma Nitraatrichtlijn (Kamerstukken II, 33037, nr. 437) heb ik aangegeven op welke wijze aan het Coalitieakkoord uitvoering zal worden gegeven om tijdig en onontkoombaar doelbereik van de Nitraatrichtlijn en Kaderrichtlijn Water voor zover het de landbouw betreft te realiseren. De maatregelen die in het addendum zijn opgenomen, zijn ingrijpend, maar nodig om doelbereik voor de waterkwaliteit te kunnen realiseren. Op basis hiervan heeft de Europese Commissie (hierna: EC) eind februari 2022 besloten de besluitvormingsprocedure naar derogatie te vervolgen.

Kunstmestvervanging door hoogwaardige producten uit dierlijke mest
In de afgelopen jaren heeft Nederland zich ingezet voor het mogelijk maken van vervanging van kunstmest door hoogwaardige producten uit dierlijke mest binnen de Nitraatrichtlijn. Door een beter gebruik van lokaal beschikbare grondstoffen kan de input van fossiele kunstmest worden beperkt, kunnen emissies afnemen en kunnen de gerecyclede producten verwaard worden. De belangrijkste uitdaging is om gerecyclede nutriënten op een zodanig kwaliteitsniveau te verkrijgen, dat verliezen in het milieu naar zowel water, bodem als lucht tot een minimum worden beperkt. Het Gemeenschappelijk Centrum voor onderzoek van de EC heeft in de periode 2018-2020 een studie laten uitvoeren naar teruggewonnen stikstof uit dierlijke mest. De betrokken stikstofproducten worden RENURE genoemd, van REcovered Nitrogen from manURE (teruggewonnen stikstof uit mest). Deze studie is in september 2020 afgerond[3]. Hierin worden criteria voorgesteld voor een veilig gebruik van gerecyclede producten uit dierlijke mest boven de in de Nitraatrichtlijn vastgestelde drempel, op een vergelijkbare wijze als voor een niet-organische meststoffen. Als gevolg van de situatie in Oekraïne is de noodzaak om minder afhankelijk van kunstmest te worden verder toegenomen. Zoals ik uw Kamer eerder heb laten weten, heb ik hiertoe in de Landbouw- en Visserijraad van 21 maart 2022 de Europese Commissie verzocht met een oplossing te komen.

Overleg DG Milieu en tijdspad
Uit de gesprekken die op de diverse niveaus met DG Milieu zijn gevoerd over het 7e actieprogramma Nitraatrichtlijn, het daarbij behorende addendum en de inhoud van een nieuwe derogatie maak ik op dat de Europese Commissie belang hecht

[1] ec.europa.eu/transparency/comitology-register/screen/documents/080076/1/consult?lang=en
[2] www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2022-0110_NL.html
[3] JRC, 2020. D.Huygens et al. JRC Publications Repository - Technical proposals for the safe use of processed manure above the threshold established for Nitrate Vulnerable Zones by the Nitrates Directive (91/676/EEC) (europa.eu)

aan diverse sturingsmogelijkheden om zeker te stellen dat de beoogde transitie in de Nederlandse landbouw wordt gerealiseerd. Het kabinet hecht hier zelf ook groot belang aan. Voor een toekomstbestendige landbouw en de kwaliteit van ons milieu, natuur en leefomgeving is het belangrijk dat we zeker stellen dat de milieu- en klimaatdoelen gehaald worden. Dit behelst een grote transitie van de landbouw. Voor het realiseren van deze transitie zijn stabiliteit, rust en zekerheid essentieel, ook met het oog op de bedrijfsafwegingen en investeringsbeslissingen die agrariërs zullen moeten maken.

Zoals hierboven aangegeven heeft de EC in de recente conceptderogatiebeschikking aan Ierland[4] bepalingen opgenomen op basis waarvan de EC kan ingrijpen in de omvang van de derogatie wanneer de waterkwaliteit niet voldoende verbetert. Uit de gesprekken die tot nu toe met DG Milieu zijn gevoerd, komt naar voren dat de EC dergelijke bepalingen ook in de beschikking aan Nederland zou willen opnemen, naast andere aanvullende voorwaarden. Ik ben hier geen voorstander van, omdat dit onzekerheid met zich brengt over de omvang van de derogatie gedurende de looptijd van de beschikking, wat voor boeren juist een belangrijk gegeven is in hun bedrijfsbeslissingen. Daarbij komt dat we de afgelopen jaren hebben ervaren dat weersomstandigheden van grote invloed kunnen zijn op de ontwikkeling van de waterkwaliteit, wat buiten de invloedssfeer van de boer ligt. Verder is de kern van de gebiedsgerichte aanpak zoals het kabinet die heeft ingezet, dat op regionaal en lokaal niveau wordt bepaald hoe de doelen het beste gerealiseerd kunnen worden. Inmenging vanuit Brussel gedurende de looptijd van de beschikking staat daarmee op gespannen voet. Tegelijkertijd besef ik dat voortzetting van de derogatie zoals die aan voorgaande jaren aan Nederland was toegekend, geen haalbare inzet is. De ontwikkeling van de waterkwaliteit en ook de bredere milieusituatie spreekt immers niet in het voordeel van Nederland en derogatieverlening staat in de EU ten principale onder druk. Dit maakt dat ik een balans zoek tussen een inzet die haalbaar is in Brussel, duidelijkheid geeft voor de sector en rechtdoet aan de noodzakelijke transitie van de landbouw. Daarbij weeg ik ook mee dat de voortdurende onzekerheid over het al dan niet verkrijgen van derogatie in afgelopen jaren steeds tot veel onrust en onduidelijkheid in de sector heeft geleid. Dat is ook nu weer het geval. De impact van het niet opnieuw verkrijgen van derogatie zou groot zijn (zie bijlage 1) maar voor de langere termijn vind ik het van belang om minder afhankelijk te worden van de derogatie, zodat we ook minder afhankelijk worden van Brusselse besluitvorming.

Dit alles afwegend heb ik DG Milieu gevraagd om te voorzien in een derogatiebeschikking voor 2022 tot en met 2025 waarin een stapsgewijze, jaarlijkse afbouw van de omvang van de extra plaatsingsruimte voor graasdiermest bovenop de norm van 170 kg N per hectare. Gelet op de rechtszekerheid voor boeren en het inmiddels gevorderde stadium van het uitrijdseizoen, is mijn inzet op de omvang van de derogatie voor dit jaar op hetzelfde niveau te houden als de afgelopen jaren.[5] Met ingang van 2023 zou een stapsgewijze afbouw van de omvang van de derogatie moeten worden ingezet. Ik vind het belangrijk deze afbouw op voorhand vast te leggen in de beschikking,

[4] ec.europa.eu/transparency/comitology-register/screen/documents/080076/1/consult?lang=en
[5] 230 kilogram N per hectare voor landbouwgrond op zand- en lössgrond in Overijssel, Gelderland, Utrecht, Noord-Brabant of Limburg; 250 kilogram N per hectare voor landbouwgrond in de rest van Nederland.

zodat boeren hiermee rekening kunnen houden en op kunnen anticiperen in hun bedrijfsvoering. Tegelijkertijd met het afbouwen van de derogatie voor graasdiermest zet ik in op het verkrijgen van de mogelijkheid van kunstmestvervanging door hoogwaardige producten uit dierlijke mest. Hiermee wordt de afhankelijkheid van kunstmest verminderd, wat bijdraagt aan het realiseren van de klimaatdoelen, én ontstaat een nieuw perspectief voor boeren om dierlijke mest te kunnen hergebruiken, mits uiteraard aan de kwaliteitseisen wordt voldaan. Voor wat betreft de inhoud van deze eisen is mijn inzet om aan te sluiten bij de uitkomsten van het hierboven genoemde onderzoek van het Gemeenschappelijk Centrum voor onderzoek van de EC. Hiervoor stel ik een termijn voor van tenminste 8 jaar, omdat bedrijven omvangrijke investeringen dienen te doen die pas over langere tijd terug verdiend kunnen worden.

Op korte termijn wordt het overleg met DG Milieu vervolgd. Dit is van belang om zo meer duidelijkheid te kunnen krijgen over de inhoud en voorwaarden van een derogatie door middel van een intentiebrief van de Europees Commissaris voor Milieu. Het tijdspad wordt hierbij bepaald door het Nitraatcomité dat op 15 juni aanstaande is gepland en waarin Nederland de derde presentatie over het 7e AP en daarbij behorende addendum in de besluitvormingsprocedure naar derogatieverlening wil geven.

Consequenties verlies derogatie
Naar aanleiding van de ingediende motie van de heer Van Campen van de VVD-fractie tijdens het Tweeminutendebat Landbouw- en Visserijraad van 19 april 2022 over de gevolgen van derogatieverlies verwijs ik u naar een eerdere brief van 4 oktober 2021 over de consequenties van het verlies van derogatie (Kamerstukken II, 33037, nr. 404). In bijlage 1 bij deze brief is deze informatie opgenomen.

Doelbereik Kaderrichtlijn Water
In het Tweeminutendebat Landbouw, Klimaat en Voedsel van 19 april 2022 heeft mevrouw Bromet (GroenLinks) gevraagd naar de informatie die de Minister van IenW recent aan uw Kamer heeft gestuurd over het tijdig halen van de doelen van de Kaderrichtlijn Water en hoe zich dit verhoudt tot het 7e AP en het addendum op het 7e AP.
De Minister van IenW heeft op 19 april 2022 vragen van de leden Minhas en Van Campen beantwoord over het bericht 'Schoon water is in Nederland nog ver weg'.[6] In deze beantwoording is aangegeven dat onderdeel van het transitiefonds 811 miljoen euro is die specifiek is voor de KRW en deze wordt ingezet voor grootschalig herstel van beekdalen op zandgronden. Op basis van een analyse (bijlage bij Kamerstukken 35334, nr. 170) is ingeschat dat hiermee op termijn de uitspoeling op de zandgronden voor stikstof met 40–70% afneemt en voor fosfor met 20–30%. Hiermee kan in de beken voldaan worden aan de vermindering van de landbouwbijdrage voor realisatie van de KRW -doelen. Hiermee kan in de beken voldaan worden aan de vermindering van de landbouwbijdrage voor realisatie van de KRW -doelen. Dit is onderdeel van het totale pakket van het 7e Actieprogramma Nitraatrichtlijn, zoals recent aan Uw Kamer is gemeld (Kamerstukken 33037, nr. 437), en draagt ook bij aan de doelen van de Nitraatrichtlijn. Over de gecombineerde aanpak van natuur, water en klimaat in

[6] www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2022/04/19/beantwoording-vragen-van-de-leden-minhas-en-van-campen-over-het-bericht-schoon-water-is-in-nederland-nog-ver-weg

Directoraat-generaal Agro
Directie Plantaardige Agroketens
en Voedselkwaliteit

Ons kenmerk
DGA-PAV / 22152852

het landelijk gebied is uw Kamer 1 april jl. geïnformeerd (brief met kenmerk DGS/22055867). De definitieve Stroomgebiedbeheerplannen 2022-2027 bevatten de maatregelen om de waterkwaliteit verder te verbeteren. Daarbij dienen de aanvullende 4 maatregelen, zoals hierboven genoemd, nog meer in detail te worden uitgewerkt. Het is een stevige uitdaging om al deze maatregelen tijdig uit te voeren. Wanneer dat lukt zal geen sprake zijn van een schending van de KRW. Hoewel naar verwachting de doelen in 2027 niet voor iedere parameter zullen zijn behaald, biedt de KRW daarop een uitzonderingsmogelijkheid. De maatregelen hebben tijd nodig om hun effect te bereiken. In verband met deze zogenoemde na-ijleffecten mogen de doelen later worden behaald, mits de daarvoor benodigde maatregelen tijdig genomen zijn.
Met het 7e AP en het addendum voorzie ik in het tijdig nemen van deze benodigde maatregelen voor zover het de landbouw betreft.

Ik ben me er zeer van bewust dat een jaarlijkse stapsgewijze afbouw van derogatie zeer ingrijpend is voor de sector. Zoals ik in deze brief heb aangegeven vind ik het ook van groot belang dat de sector duidelijkheid heeft voor de komende jaren. Door deze stap te nu te zetten wil ik in die duidelijkheid voorzien.

Henk Staghouwer
Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Directoraat-generaal Agro
Directie Plantaardige Agroketens
en Voedselkwaliteit

Ons kenmerk
DGA-PAV / 22152852

Bijlage 1 – Consequenties verlies derogatie d.d. 4 oktober 2021

Derogatie houdt in dat boeren onder voorwaarden meer stikstof uit dierlijke mest mogen gebruiken dan de norm van 170 kilogram per hectare die is vastgelegd in de Nitraatrichtlijn (onder andere Kamerstuk 33037, nr. 369). Op grond van de derogatiebeschikking 2020-2021 mogen boeren op zand- en lössgronden in de provincies Overijssel, Gelderland, Utrecht, Noord-Brabant en Limburg 230 kilogram stikstof per hectare gebruiken en in de overige provincies 250 kilogram stikstof per hectare. Op het moment dat aan Nederland geen derogatie zal worden verleend, betekent dit dat Nederland op alle landbouwgronden zal terugvallen op de gebruiksnorm voor dierlijke meststoffen uit de Nitraatrichtlijn die is bepaald op 170 kilogram stikstof per hectare. De gebruiksnormen voor stikstof en fosfaat totaal (dierlijke mest en kunstmest) veranderen niet door het wegvallen van de derogatie. Naar verwachting zal het wegvallen van de mogelijkheid tot derogatie grote gevolgen hebben voor de mestmarkt in Nederland. Momenteel nemen met name melkveehouders deel aan de derogatie. Zij zullen bij geen derogatie op bedrijfsniveau hun bemesting op een andere wijze moeten gaan invullen. De behoefte aan stikstof zal ingevuld worden met andersoortige meststoffen dan dierlijke mest. Binnen de huidige stikstofgebruiksnorm zal dit betekenen dat het gebruik van kunstmest in de Nederlandse landbouw fors zal gaan toenemen. Aan de andere kant zullen deze melkveehouders op zoek gaan naar wegen om de mest die zij niet meer op het eigen bedrijf kunnen plaatsen, elders af te zetten. Zij zullen dan hun mest willen gaan afzetten in de akkerbouw, waar nu vooral mest uit de varkenshouderij wordt gebruikt. De nationale plaatsingsruimte voor stikstof uit dierlijke mest zal door het wegvallen van de derogatie afnemen. Hierdoor zal de druk op de mestmarkt gaan toenemen, waarbij de inschatting is dat de voorkeur van akkerbouwers eerder uit zal gaan naar rundveemest, onder meer omdat deze mest meer organische stof bevat. Dit heeft tot gevolg dat de afzet van varkensmest naar de akkerbouw moeilijker wordt, hetgeen de mestafzetkosten in de varkenshouderij kan doen toenemen. Voorzien wordt dat de afzet van mest buiten Nederland zal toenemen. Momenteel vindt al veel export plaats naar met name Duitsland, België en Frankrijk. Het is met name de vaste fractie van mest na mestscheiding die wordt geëxporteerd, dit is de fosfaatrijke fractie. Bij het wegvallen van de derogatie zal ook de stikstofrijke fractie buiten de Nederlandse landbouw afgezet moeten worden. Aangezien de nabije markten voor de afzet van mest reeds verzadigd zijn, zal deze afzet gaan plaatsvinden op grotere afstand. Het zal tijd vergen om deze mest op andere markten te kunnen gaan plaatsen. Om de kostprijs voor dit transport in de hand te houden zal mestbewerking hiervoor noodzakelijk zijn. Ook zullen verwerkingsroutes als verbranding van mest, of biologische zuivering van mest, die de stikstof omzetten naar N2-gas belangrijker worden.
Een andere route is het inzetten op hoogwaardige verwerking van dierlijke mest, tot kunstmestvervangers. De verwachting is dat, als de Europese Commissie voor deze mogelijkheid ruimte biedt, deze verwerking van mest zal gaan toenemen, waarbij de inschatting is dat er momenteel onvoldoende capaciteit in Nederland is om het overschot volledig te kunnen gaan verwerken.
Relevant is dat in de afgelopen periode regelingen zijn opengesteld waardoor de mestproductie in Nederland in de komende jaren zal afnemen. Op 1 april 2021 telde Nederland 4% minder varkens ten opzichte van het jaar ervoor. Dit is mede het gevolg van de Saneringsregeling varkenshouderij. De Landelijke

beëindigingsregeling veehouderijlocaties zal in 2022 open worden gesteld en naar verwachting in 2023 tot effecten leiden. Op dit moment kan geen inschatting worden gegeven van de exacte omvang van de effecten van deze regeling op de mestmarkt. Ditzelfde geldt voor de regelingen die momenteel in provincies zijn opengesteld en die gericht zijn op de opkoop van veehouderijen. Op langere termijn zullen deze regelingen naar verwachting de productie van dierlijke mest beperken, waardoor de druk op de mestmarkt op landelijk niveau, wanneer de derogatie weg zou vallen, weer wat zal afnemen. Voor individuele veehouders zal de plaatsingsruimte echter hoe dan ook afnemen bij geen derogatie. Naast de gevolgen op de mestmarkt, zijn er ook vragen gesteld over de milieueffecten indien Nederland geen derogatie zou krijgen. Hierover heb ik uw Kamer eerder geïnformeerd. Op mijn verzoek heeft de CDM een advies gegeven over de milieueffecten van derogatie van de Nitraatrichtlijn (Kamerstuk 33037, nr. 369). Uit dit advies blijkt dat derogatie, onder meer als gevolg van de voorwaarde ten aanzien van grasland, positief bijdraagt aan de waterkwaliteit, het klimaat en de agrobiodiversiteit. Derogatie kan als gevolg van de hogere toegestane dierlijke mestgift wel leiden tot een hogere ammoniakemissie. Indien de derogatie zou wegvallen, is de verwachting dat een deel van het grasland dat nu wordt aangehouden om aan de derogatievoorwaarden te voldoen, zal worden omgezet in bouwland. Dit zou een negatief effect hebben op de waterkwaliteit, klimaat en agrobiodiversiteit. Concluderend zullen de mestverwerkingscapaciteit en exportmogelijkheden op korte termijn onvoldoende zijn om het gehele mestoverschot te kunnen plaatsen bij verlies van de derogatie. De druk op de mestmarkt zal zo fors toenemen dat de gevolgen daarvan zeer grote impact kunnen hebben op de gehele landbouw in Nederland.

Ministerie van Landbouw,
Natuur en Voedselkwaliteit

TER ADVISERING

Aan de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
Aan de Minister voor Natuur en Stikstof

Directoraat-generaal Agro
Directie Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit

Auteur
5.1.2.E

T 5.1.2.E
5.1.2.E @minlnv.nl

Datum
20 april 2022

Kenmerk
DGA-PAV / 22173116

Kopie aan

Bijlage(n)

nota

adviesnota Derogatie van de Nitraatrichtlijn

Parafenroute

DGA 5.1.2.e

PAV. 5.1.2.E
5.1.2.E

BPZ

Mede namens / met akkoord van Minister van Infrastructuur en Waterstaat

BPZ

Aanleiding

In het Tweeminutendebat Landbouw- en Visserijraad van 19 april 2022 heeft de Minister van LNV toegezegd de Tweede Kamer op korte termijn te informeren over de voortgang op derogatie van de Nitraatrichtlijn.
In deze brief wordt aangegeven dat de inzet is gericht op een stapsgewijze afbouw van de zogenaamde graasdierderogatie en ingroei van een derogatie voor kunstmestvervanging door hoogwaardige producten uit dierlijke mest.
In deze nota is een door MNenS gevraagd derde scenario opgenomen voor de invulling van derogatie.

Advies

- MLNV: U kunt bijgevoegde brief ondertekenen.
- MNenS: U kunt akkoord gaan met de brief.

Kernpunten

- Inhoudelijk is op 13 april 2022 met u beiden gesproken over beide opties uit bijgevoegde memo (bijlage 1). In het Coalitieoverleg van Minister LNV op 19 april 2022 is door de coalitiepartijen geen gezamenlijke voorkeur voor één van de twee opties uitgesproken. Ook is gesproken over de (on)wenselijkheid van het sturen van een dilemmabrief aan de Tweede Kamer waarmee ook onze ondergrens bij de EC bekend wordt.

Ontvangen BPZ

- In de afgelopen periode heeft ongeveer wekelijks ambtelijk overleg met LTO en NAJK plaatsgevonden. Dit is een informeel overleg, gelet op de gevoeligheid bij de achterban. Naar buiten toe blijft LTO communiceren dat zij op zijn minst voortzetting van de huidige derogatie willen, met daarbij het liefst gewasderogatie, plus het mogelijk maken van kunstmestvervanging, met besluitvorming op zo kort mogelijke termijn. Binnenskamers beseft men wel dat deze inzet weinig realistisch is.
- Recentelijk zag dit overleg met name op de twee opties uit de eerder genoemde memo. Beiden hebben aangegeven dat als gekozen wordt voor de optie afbouw/ingroeipad verder nauw ambtelijk te willen spreken over de invulling hiervan. Gegeven het krappe tijdpad is het de vraag of hiervoor voldoende tijd is. Het is dan ook gewenst voor verzending van de brief een Bestuurlijk Overleg met LTO en NAJK plaats te laten vinden.
- De VVD heeft in de procedurevergadering van de vaste Kamercommissie LNV op 20 april 2022 verzocht om een schriftelijk overleg over mest en deze brief. Deadline inzending vragen door de fracties is 28 april 15u. Op korte termijn na het reces zal naar verwachting een VSO plaatsvinden.

Toelichting
In reactie op de memo heeft Minister NenS het volgende gevraagd: *'Is een derde optie verkend, die buiten de standaard 'nitraatlijnen' kleurt? Bijvoorbeeld derogatie gekoppeld aan bodem/water, gebiedsgerichte derogatie of gewasderogatie? Ik denk dat het verstandig is dat we goede en strategische scenario's uitwerken bij verschillende uitkomsten. Ook tav consequenties gebiedsgerichte aanpak.'*

<u>Tijdspad</u>
Het verdere proces wordt bepaald door de volgende stappen:
- NL heeft nu twee presentaties gegeven ihkv de besluitvormingsprocedure in de reeks van vier. NL zal dus nog geagendeerd moeten worden in het Nitraatcomité van juni en van september. Dan pas vindt definitieve toekenning van de derogatiebeschikking plaats.
- Dit is aan het eind van het uitrijdseizoen en daarom te laat voor de sector. Daarom is de EC verzocht om in juni een 'letter of intent' te sturen, als we dan overeenstemming hebben bereikt. De EC heeft hier niet afwijzend op gereageerd, maar zal dit pas doen nadat er definitieve overeenstemming is.
- We koersen er daarom op om in het Nitraat comité van juni de volgende presentatie te mogen geven in het Nitraat comité en definitieve overeenstemming te hebben bereikt over de beschikking, zodat we dan ook een letter of intent van de EC ontvangen.
- De concept beschikking moeten intern binnen de EC goedgekeurd worden door diverse diensten. Dit neemt enkele weken in beslag. Op de inhoud moeten we er dus omstreeks half mei uit zijn met de EC, zodat zij daarna hun interne procedures kunnen doorlopen.
- Dit maakt dat we nog ca. 4 weken de tijd hebben.

Politieke escalatie
Na het laatste gesprek tussen MLNV en Commissaris Sinkevicius zijn de gesprekken op ambtelijk niveau voortgezet. We moeten nu de inzet bepalen voor die ambtelijke gesprekken. Indien dit niet tot overeenstemming leidt, kan snel geëscaleerd worden naar politiek niveau. Advies is om dat nu nog niet te doen, aangezien de ambtelijke besprekingen nog lopen en de Commissaris daarnaar zal terugverwijzen. In een eerder stadium zijn contacten gelegd met het kabinet van Timmermans en is het belang van dit onderwerp opgebracht in een gesprek van Rutte met Von der Leyen. Het komt echter pas in het College van Commissarissen wanneer de definitieve beschikking door ENVI ter besluitvorming wordt ingebracht.

Een derogatie enkel voor klei- en veengebieden
De opgave qua waterkwaliteit ligt met name in de zuidelijke (en in mindere mate ook oostelijke) zandgebieden. In deze gebieden is, net als bij löss, momenteel dan ook al sprake van een derogatie met 230 kg N/ha, waar dit op klei en veen 250 kg N/ha is. Ook liggen in deze regio's meerdere stikstofgevoelige natuurgebieden. Vanuit de milieuopgave kan de derogatie worden gericht op klei en veen (eventueel in een lagere norm dan 250).

Voordelen:
- Derogatie wordt gekoppeld aan daar waar de opgave beperkt is en waterkwaliteit (beter) op orde is.
- Uitspoeling is in klei- en veengebieden veel beperkter. Hierdoor is lokaal wel sprake van een grote toename van druk op de mestmarkt maar landelijk is de druk beperkter.
- Geeft de kans de komende jaren de mogelijkheden voor de afzet van mest te verbeteren voor wanneer ook klei/veen niet langer gebruik kan maken van derogatie.
- Qua uitvoering relatief eenvoudig. Mogelijk lastige situaties voor bedrijven welke deels over zand en deels over klei/veengrond beschikken.
- Een overweging kan zijn de noordelijke zandregio waar 250 norm geldt in een derogatie op te nemen omdat de waterkwaliteitsopgave hier kleiner is dan in de andere zandregio's. Optie kan zijn de 250-norm naar beneden bij te stellen.

Nadelen:
- Geeft een concurrentievoordeel aan die ondernemers die hun bedrijf op klei/veen hebben gesitueerd. Zij hebben nu al een voordeel doordat hun derogatienorm enigszins hoger is maar dit voordeel zal toenemen.
- Vervallen van derogatie zal naar verwachting een afname in grasland betekenen wanneer boeren niet meer aan de 80% grasland-eis hoeven te voldoen. Dit kan in de uitspoelingsgevoelige gebieden leiden tot een toename van bouwland.
- Mestdruk is juist in deze zandregio al hoog. Door vervallen derogatie zal deze verder verhogen met een toename in fraude druk als gevolg.

Gewasderogatie voor gras
LTO / sector pleit al langer voor een gewasderogatie. Inzet hierbij is dat boeren niet langer, als ze aan de voorwaarden voldoen, voor al hun percelen een gebruiksnorm dierlijke mest overeenkomstig de derogatie kunnen toepassen maar dat dit enkel van toepassing is op bijvoorbeeld graspercelen, waarbij dan in de ogen van LTO de 80%-eis komt te vervallen. Wens vanuit de sector hierbij is dat

dit leidt tot een nog hogere norm dan de huidige 230 / 250 (ze zetten in op 300 kg N/ha) en dat een boer de keuze heeft tussen een gewas- en een bedrijfsderogatie. Deze wens lijkt ons overigens geen kansrijke inzet, maar de voordelen van gewasderogatie kunnen wel overwogen worden in een alternatief. Gewasderogatie wordt als optie al geruime tijd verkend. Uit een peiling van LTO onder de achterban bleek dat de animo onder de leden voor gewasderogatie tegenviel. Daarnaast is de handhaafbaarheid problematisch. Gewasderogatie houdt immers in dat afhankelijk van het geteelde gewas wel of niet gebruik gemaakt kan worden van derogatie. Dit maakt dat registratie en handhaving op perceelsniveau nodig is. Gedurende het uitrijdseizoen zou op perceelsniveau geborgd moeten worden hoeveel mest wordt uitgereden. Dit is in technisch en praktisch opzicht niet op korte termijn in te regelen.

Voordelen:
- Deze maatregel stimuleert het gebruik van grasland, immers levert deze een hogere plaatsingsruimte op. Eventueel kan verkend worden of, zoals de sector ook graag zou willen, ook andere gewassen kunnen worden toegevoegd.
- Sluit aan bij een wens van de sector al zal, wanneer de norm lager of gelijk is aan huidige norm, men dit waarschijnlijk nog steeds als verlies zien. Ook als dit betekent dat er niet langer de mogelijkheid tot bedrijfsderogatie is.
- Een gewasderogatie biedt de mogelijkheid dit voorrecht niet enkel te behouden aan graasdierbedrijven maar ook bijvoorbeeld akkerbouwbedrijven kunnen hieraan deelnemen. Dat kan wel, in een afbouwplan, leiden tot juist een groter aantal deelnemende bedrijven.

Nadelen:
- Mestplaatsingsruimte wordt momenteel op basis van het totale bouwplan berekend op bedrijfsniveau. Daarbinnen maakt de boer de afweging waar hij welke hoeveelheid mest plaatst. Ontwikkelingen rondom NIRS / GPS bij uitrijden mest zijn nog onvoldoende ontwikkeld om te kunnen borgen dat de extra mest daadwerkelijk op de graslandpercelen toegepast wordt. Het is aan de boer de mest daar te plaatsen waar deze benodigd is en hierbij overbemesting van gewassen tegen te gaan.
- Vergt een andere manier van derogatie-berekening en daarmee dus wijziging in uitvoering en handhaving.
- Is een alternatieve invulling van de derogatie die daarmee mogelijk minder lijkt op een overgang naar geen derogatie.

<u>Gebiedsgerichte derogatie</u>
De derogatie die tot en met 31 december 2021 aan Nederland was verleend, was in beperkte mate gebiedsgericht aangezien er onderscheid wordt gemaakt naar grondsoort, wat gebaseerd is op de waterkwaliteit. Derogatie was in de afgelopen jaren voor landbouwgrond op zand- en lössgrond in Overijssel, Gelderland, Utrecht, Noord-Brabant of Limburg 230 kg N/ha en in de overige gebieden 250 kg N/ha.
Om de derogatie verder te integreren met de gebiedsprocessen kan er ook gedacht worden om een afstandscriterium in te stellen ten opzichte van Natura 2000 gebieden. Hierbij zou dan geen gebruik gemaakt mogen worden van de derogatie binnen een bepaalde afstand van een Natura 2000 gebied, waardoor de milieuopgaven daar niet verder belast worden door een hogere bemestingsnorm dan 170 kg N/ha.

Voordelen:
- De derogatie wordt gekoppeld aan de gebiedsopgaven voor stikstof waardoor er in de gebieden rondom Natura 2000 minder mest op het land gebracht mag worden waardoor de ammoniakemissie kan afnemen.
- Geeft de kans de komende jaren de mogelijkheden voor de afzet van mest te verbeteren wanneer ook andere gebieden niet langer gebruik kunnen maken van derogatie.

Nadelen:
- Gelet op het tijdspad waar we in zitten, is een nieuwe derogatie op een geheel nieuwe grondslag niet haalbaar. Dit scenario zou een nieuwe wetenschappelijke onderbouwing vergen die de EC zal willen beoordelen. Dit gaat niet lukken in het huidige tijdspad van enkele weken.
- De EC zal vast houden aan de waarborging voor de te behalen doelen op waterkwaliteit, waardoor zij de differentiatie naar grondsoorten ook in de gebieden met voldoende afstand tot Natura 2000 gebieden vermoedelijk niet zullen loslaten.
- Het vergt een andere manier van derogatie-berekening, bijvoorbeeld omdat een deel van de percelen van een bedrijf buiten een Natura 2000 gebied kan vallen. Dit houdt daardoor een wijziging in uitvoering en handhaving in.
- Het vervallen van derogatie zal naar verwachting een afname in grasland betekenen wanneer boeren niet meer aan de 80% grasland-eis hoeven te voldoen. Dit kan leiden tot een toename van bouwland in de gebieden nabij Natura 2000 gebieden wat negatieve gevolgen heeft voor de waterkwaliteit.
- Het kan leiden een toename van het gebruik van kunstmest en verplichte afvoer van dierlijke mest van het bedrijf. Ook zal minder organische stof met dierlijke mest op het land worden gebracht, waardoor de CO2 opslag met organische stof afneemt.

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E)
Verzonden: donderdag 21 april 2022 14:55
Aan: '5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB'; '5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB'
Onderwerp: RE: TK brief derogatie
Bijlagen: DOMUS-22178456-v1-EK_brief__inzet_derogatie_van_de_Nitraatrichtlijn_.DOCX

Hoi 5.1.2.E en 5.1.2.E
We zullen ook een brief aan de Eerste Kamer sturen, die treffen jullie bijgevoegd ook aan.
Groet,
5.1.2.E

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E)
Verzonden: donderdag 21 april 2022 13:57
Aan: '5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB' <5.1.2.E ;@minienw.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB <5.1.2.I 5.1.2.E @minienw.nl>
Onderwerp: TK brief derogatie

Hoi 5.1.2.E en 5.1.2.E

In een tweeminutendebat van deze week is een brief toegezegd op derogatie, deze heeft spoed. Ik heb net hierover 5.1.2.E gesproken. Ik hoop dat het lukt dit mee te geven in de weekendtas.

Groet,
5.1.2.E

36.a

Ministerie van Landbouw,
Natuur en Voedselkwaliteit

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

De Voorzitter van de Eerste Kamer
der Staten-Generaal
Kazernestraat 52
2514 CV DEN HAAG

Directoraat-generaal Agro
Directie Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001858272854000

T 070 379 8911 (algemeen)
F 070 378 6100 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/lnv

Behandeld door
5.1.2.e

T 070 5.1.2.e
5.1.2.e@minlnv.nl

Ons kenmerk
DGA-PAV / 22178456

Uw kenmerk

Bijlage(n)

Datum
Betreft EK brief: inzet derogatie van de Nitraatrichtlijn

Geachte Voorzitter,

Met deze brief informeer ik u, mede namens de Minister voor Natuur en Stikstof en de Minister van Infrastructuur en Waterstaat, over de gesprekken die ik met het Directoraat-Generaal Milieu (hierna: DG Milieu) van de Europese Commissie (hierna: EC) voer over het verlenen van een derogatie van de Nitraatrichtlijn (hierna: derogatie) aan Nederland voor de periode 2022 tot en met 2025 en mijn inzet in deze gesprekken. Hiermee geef ik invulling aan de ingediende motie van het Tweede Kamer lid Van Campen van de VVD-fractie tijdens het Tweeminutendebat Landbouw- en Visserijraad van 19 april 2022 over de gevolgen van derogatieverlies en het voorstel voor derogatiebehoud waarbij rekening wordt gehouden met de uitvoerbaarheid voor de landbouwpraktijk (Kamerstukken II, 21501-32, nr. 1413).

Context
Zoals eerder door mijn ambtsvoorganger aan de Tweede Kamer is aangegeven (o.a. Kamerstukken II, 33037, nr. 368 en 369) volgt de EC zeer nauwgezet de milieutoestand in den brede en de waterkwaliteit in het bijzonder in Nederland. waarbij de EC nadrukkelijk de verslechtering van de waterkwaliteit in Nederland meeweegt. De EC kijkt hierbij ook naar de mogelijke oorzaken van de milieudruk. Dit was het geval bij de derogatieverlening in 2018 en derogatieverlenging in 2020. In 2018 heeft dit er onder meer toe geleid dat derogatie is verleend voor twee in plaats van de gebruikelijke vier jaar en dat aanvullende voorwaarden zijn opgenomen met betrekking tot het vastleggen van de mestproductieplafonds in de Meststoffenwet, inclusief een handhavingssystematiek bij overschrijding van deze plafonds, en met betrekking tot het tegengaan van fraude met mest. En bij de verlenging van derogatie in 2020 heeft de EC aanvullende voorwaarden gesteld als gevolg van de stikstofproblematiek, waarover mijn ambtsvoorganger destijds de Tweede Kamer heeft geïnformeerd(Kamerstukken II, 33037, nr. 369). Bij deze laatste voorwaarden is bijvoorbeeld een temperatuursbepaling vastgesteld voor de toepassing van de sleepvoetbemester op klei- en veengronden. Voor boeren maakt een dergelijke bepaling het lastig om de agrarische praktijk goed uit te kunnen blijven oefenen.

In mijn brief van 21 januari 2022 (Kamerstukken I, 33037, AC) heb ik toegelicht dat de EC ook kritisch naar andere Lidstaten kijkt bij de implementatie van de Nitraatrichtlijn en Kaderrichtlijn Water als ook de verlening van derogatie. De EC heeft daarnaast recent in de conceptderogatiebeschikking aan Ierland[1] aanvullende bepalingen over monitoring van de waterkwaliteit opgenomen. Zo zal een verslechtering van de waterkwaliteit gedurende de looptijd van de derogatie leiden tot een afname van de stikstofgebruiksnorm voor derogatiebedrijven van 250 kg stikstof per hectare naar 220 kg stikstof per hectare. Daarnaast heeft het Europees Parlement op 5 april 2022 een resolutie aangenomen over maatregelen tegen waterverontreiniging door nitraten waarin is aangegeven dat er sinds de vaststelling van de Nitraatrichtlijn in 1991 slechts weinig vooruitgang is geboekt mede doordat lidstaten gebruikmaken van vrijstellingen.[2]

Bij de aanbieding van het addendum op het 7e actieprogramma Nitraatrichtlijn (Kamerstukken I, 33037, AE) heb ik aangegeven op welke wijze aan het Coalitieakkoord uitvoering zal worden gegeven om tijdig en onontkoombaar doelbereik van de Nitraatrichtlijn en Kaderrichtlijn Water voor zover het de landbouw betreft te realiseren. De maatregelen die in het addendum zijn opgenomen, zijn ingrijpend, maar nodig om doelbereik voor de waterkwaliteit te kunnen realiseren. Op basis hiervan heeft de Europese Commissie (hierna: EC) eind februari 2022 besloten de besluitvormingsprocedure naar derogatie te vervolgen.

Kunstmestvervanging door hoogwaardige producten uit dierlijke mest
In de afgelopen jaren heeft Nederland zich ingezet voor het mogelijk maken van vervanging van kunstmest door hoogwaardige producten uit dierlijke mest binnen de Nitraatrichtlijn. Door een beter gebruik van lokaal beschikbare grondstoffen kan de input van fossiele kunstmest worden beperkt, kunnen emissies afnemen en kunnen de gerecyclede producten verwaard worden. De belangrijkste uitdaging is om gerecyclede nutriënten op een zodanig kwaliteitsniveau te verkrijgen, dat verliezen in het milieu naar zowel water, bodem als lucht tot een minimum worden beperkt. Het Gemeenschappelijk Centrum voor onderzoek van de EC heeft in de periode 2018-2020 een studie laten uitvoeren naar teruggewonnen stikstof uit dierlijke mest. De betrokken stikstofproducten worden RENURE genoemd, van REcovered Nitrogen from manURE (teruggewonnen stikstof uit mest). Deze studie is in september 2020 afgerond[3]. Hierin worden criteria voorgesteld voor een veilig gebruik van gerecyclede producten uit dierlijke mest boven de in de Nitraatrichtlijn vastgestelde drempel, op een vergelijkbare wijze als voor een niet-organische meststoffen. Als gevolg van de situatie in Oekraïne is de noodzaak om minder afhankelijk van kunstmest te worden verder toegenomen. Zoals ik uw Kamer eerder heb laten weten, heb ik hiertoe in de Landbouw- en Visserijraad van 21 maart 2022 de Europese Commissie verzocht met een oplossing te komen.

Overleg DG Milieu en tijdspad

[1] ec.europa.eu/transparency/comitology-register/screen/documents/080076/1/consult?lang=en
[2] www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2022-0110_NL.html
[3] JRC, 2020. D.Huygens et al. JRC Publications Repository - Technical proposals for the safe use of processed manure above the threshold established for Nitrate Vulnerable Zones by the Nitrates Directive (91/676/EEC) (europa.eu)

Uit de gesprekken die op de diverse niveaus met DG Milieu zijn gevoerd over het 7e actieprogramma Nitraatrichtlijn, het daarbij behorende addendum en de inhoud van een nieuwe derogatie maak ik op dat de Europese Commissie belang hecht aan diverse sturingsmogelijkheden om zeker te stellen dat de beoogde transitie in de Nederlandse landbouw wordt gerealiseerd. Het kabinet hecht hier zelf ook groot belang aan. Voor een toekomstbestendige landbouw en de kwaliteit van ons milieu, natuur en leefomgeving is het belangrijk dat we zeker stellen dat de milieu- en klimaatdoelen gehaald worden. Dit behelst een grote transitie van de landbouw. Voor het realiseren van deze transitie zijn stabiliteit, rust en zekerheid essentieel, ook met het oog op de bedrijfsafwegingen en investeringsbeslissingen die agrariërs zullen moeten maken.

Zoals hierboven aangegeven heeft de EC in de recente conceptderogatiebeschikking aan Ierland[4] bepalingen opgenomen op basis waarvan de EC kan ingrijpen in de omvang van de derogatie wanneer de waterkwaliteit niet voldoende verbetert. Uit de gesprekken die tot nu toe met DG Milieu zijn gevoerd, komt naar voren dat de EC dergelijke bepalingen ook in de beschikking aan Nederland zou willen opnemen, naast andere aanvullende voorwaarden. Ik ben hier geen voorstander van, omdat dit onzekerheid met zich brengt over de omvang van de derogatie gedurende de looptijd van de beschikking, wat voor boeren juist een belangrijk gegeven is in hun bedrijfsbeslissingen. Daarbij komt dat we de afgelopen jaren hebben ervaren dat weersomstandigheden van grote invloed kunnen zijn op de ontwikkeling van de waterkwaliteit, wat buiten de invloedssfeer van de boer ligt. Verder is de kern van de gebiedsgerichte aanpak zoals het kabinet die heeft ingezet, dat op regionaal en lokaal niveau wordt bepaald hoe de doelen het beste gerealiseerd kunnen worden. Inmenging vanuit Brussel gedurende de looptijd van de beschikking staat daarmee op gespannen voet. Tegelijkertijd besef ik dat voortzetting van de derogatie zoals die aan voorgaande jaren aan Nederland was toegekend, geen haalbare inzet is. De ontwikkeling van de waterkwaliteit en ook de bredere milieusituatie spreekt immers niet in het voordeel van Nederland en derogatieverlening staat in de EU ten principale onder druk. Dit maakt dat ik een balans zoek tussen een inzet die haalbaar is in Brussel, duidelijkheid geeft voor de sector en rechtdoet aan de noodzakelijke transitie van de landbouw. Daarbij weeg ik ook mee dat de voortdurende onzekerheid over het al dan niet verkrijgen van derogatie in afgelopen jaren steeds tot veel onrust en onduidelijkheid in de sector heeft geleid. Dat is ook nu weer het geval. De impact van het niet opnieuw verkrijgen van derogatie zou groot zijn (zie bijlage 1) maar voor de langere termijn vind ik het van belang om minder afhankelijk te worden van de derogatie, zodat we ook minder afhankelijk worden van Brusselse besluitvorming.

Dit alles afwegend heb ik DG Milieu gevraagd om te voorzien in een derogatiebeschikking voor 2022 tot en met 2025 waarin een stapsgewijze, jaarlijkse afbouw van de omvang van de extra plaatsingsruimte voor graasdiermest bovenop de norm van 170 kg N per hectare. Gelet op de rechtszekerheid voor boeren en het inmiddels gevorderde stadium van het uitrijdseizoen, is mijn inzet op de omvang van de derogatie voor dit jaar op

[4] ec.europa.eu/transparency/comitology-register/screen/documents/080076/1/consult?lang=en

hetzelfde niveau te houden als de afgelopen jaren.[5] Met ingang van 2023 zou een stapsgewijze afbouw van de omvang van de derogatie moeten worden ingezet. Ik vind het belangrijk deze afbouw op voorhand vast te leggen in de beschikking, zodat boeren hiermee rekening kunnen houden en op kunnen anticiperen in hun bedrijfsvoering. Tegelijkertijd met het afbouwen van de derogatie voor graasdiermest zet ik in op het verkrijgen van de mogelijkheid van kunstmestvervanging door hoogwaardige producten uit dierlijke mest. Hiermee wordt de afhankelijkheid van kunstmest verminderd, wat bijdraagt aan het realiseren van de klimaatdoelen, én ontstaat een nieuw perspectief voor boeren om dierlijke mest te kunnen hergebruiken, mits uiteraard aan de kwaliteitseisen wordt voldaan. Voor wat betreft de inhoud van deze eisen is mijn inzet om aan te sluiten bij de uitkomsten van het hierboven genoemde onderzoek van het Gemeenschappelijk Centrum voor onderzoek van de EC. Hiervoor stel ik een termijn voor van tenminste 8 jaar, omdat bedrijven omvangrijke investeringen dienen te doen die pas over langere tijd terug verdiend kunnen worden.

Op korte termijn wordt het overleg met DG Milieu vervolgd. Dit is van belang om zo meer duidelijkheid te kunnen krijgen over de inhoud en voorwaarden van een derogatie door middel van een intentiebrief van de Europees Commissaris voor Milieu. Het tijdspad wordt hierbij bepaald door het Nitraatcomité dat op 15 juni aanstaande is gepland en waarin Nederland de derde presentatie over het 7e AP en daarbij behorende addendum in de besluitvormingsprocedure naar derogatieverlening wil geven.

Consequenties verlies derogatie
Naar aanleiding van de ingediende motie van Tweede Kamerlid Van Campen van de VVD-fractie tijdens het Tweeminutendebat Landbouw- en Visserijraad van 19 april 2022 over de gevolgen van derogatieverlies verwijs ik u naar een eerdere brief van 4 oktober 2021 over de consequenties van het verlies van derogatie (Kamerstukken II, 33037, nr. 404). In bijlage 1 bij deze brief is deze informatie opgenomen.

Doelbereik Kaderrichtlijn Water
In het Tweeminutendebat Landbouw, Klimaat en Voedsel van 19 april 2022 heeft Tweede Kamerlid Bromet (GroenLinks) gevraagd naar de informatie die de Minister van IenW recent aan uw Kamer heeft gestuurd over het tijdig halen van de doelen van de Kaderrichtlijn Water en hoe zich dit verhoudt tot het 7e AP en het addendum op het 7e AP.
De Minister van IenW heeft op 19 april 2022 vragen van de Tweede Kamer leden Minhas en Van Campen beantwoord over het bericht 'Schoon water is in Nederland nog ver weg'.[6] In deze beantwoording is aangegeven dat onderdeel van het transitiefonds 811 miljoen euro is die specifiek is voor de KRW en deze wordt ingezet voor grootschalig herstel van beekdalen op zandgronden. Op basis van een analyse (bijlage bij Kamerstukken I, 35334, AK) is ingeschat dat hiermee op termijn de uitspoeling op de zandgronden voor stikstof met 40–70% afneemt en voor fosfor met 20–30%. Hiermee kan in de beken voldaan worden aan de

[5] 230 kilogram N per hectare voor landbouwgrond op zand- en lössgrond in Overijssel, Gelderland, Utrecht, Noord-Brabant of Limburg; 250 kilogram N per hectare voor landbouwgrond in de rest van Nederland.
[6] www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2022/04/19/beantwoording-vragen-van-de-leden-minhas-en-van-campen-over-het-bericht-schoon-water-is-in-nederland-nog-ver-weg

Directoraat-generaal Agro
Directie Plantaardige Agroketens
en Voedselkwaliteit

Ons kenmerk
DGA-PAV / 22178456

vermindering van de landbouwbijdrage voor realisatie van de KRW -doelen. Hiermee kan in de beken voldaan worden aan de vermindering van de landbouwbijdrage voor realisatie van de KRW -doelen. Dit is onderdeel van het totale pakket van het 7e Actieprogramma Nitraatrichtlijn, zoals recent aan Uw Kamer is gemeld (Kamerstukken I, 33037, AA), en draagt ook bij aan de doelen van de Nitraatrichtlijn. Over de gecombineerde aanpak van natuur, water en klimaat in het landelijk gebied is de Tweede Kamer 1 april 2022. geïnformeerd (brief met kenmerk DGS/22055867). De definitieve Stroomgebiedbeheerplannen 2022-2027 bevatten de maatregelen om de waterkwaliteit verder te verbeteren. Daarbij dienen de aanvullende 4 maatregelen, zoals hierboven genoemd, nog meer in detail te worden uitgewerkt. Het is een stevige uitdaging om al deze maatregelen tijdig uit te voeren. Wanneer dat lukt zal geen sprake zijn van een schending van de KRW. Hoewel naar verwachting de doelen in 2027 niet voor iedere parameter zullen zijn behaald, biedt de KRW daarop een uitzonderingsmogelijkheid. De maatregelen hebben tijd nodig om hun effect te bereiken. In verband met deze zogenoemde na-ijleffecten mogen de doelen later worden behaald, mits de daarvoor benodigde maatregelen tijdig genomen zijn. Met het 7e AP en het addendum voorzie ik in het tijdig nemen van deze benodigde maatregelen voor zover het de landbouw betreft.

Ik ben me er zeer van bewust dat een jaarlijkse stapsgewijze afbouw van derogatie zeer ingrijpend is voor de sector. Zoals ik in deze brief heb aangegeven vind ik het ook van groot belang dat de sector duidelijkheid heeft voor de komende jaren. Door deze stap te nu te zetten wil ik in die duidelijkheid voorzien.

Henk Staghouwer
Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Directoraat-generaal Agro
Directie Plantaardige Agroketens
en Voedselkwaliteit

Ons kenmerk
DGA-PAV / 22178456

Bijlage 1 – Consequenties verlies derogatie d.d. 4 oktober 2021

Derogatie houdt in dat boeren onder voorwaarden meer stikstof uit dierlijke mest mogen gebruiken dan de norm van 170 kilogram per hectare die is vastgelegd in de Nitraatrichtlijn (onder andere Kamerstuk 33037, nr. 369). Op grond van de derogatiebeschikking 2020-2021 mogen boeren op zand- en lössgronden in de provincies Overijssel, Gelderland, Utrecht, Noord-Brabant en Limburg 230 kilogram stikstof per hectare gebruiken en in de overige provincies 250 kilogram stikstof per hectare. Op het moment dat aan Nederland geen derogatie zal worden verleend, betekent dit dat Nederland op alle landbouwgronden zal terugvallen op de gebruiksnorm voor dierlijke meststoffen uit de Nitraatrichtlijn die is bepaald op 170 kilogram stikstof per hectare. De gebruiksnormen voor stikstof en fosfaat totaal (dierlijke mest en kunstmest) veranderen niet door het wegvallen van de derogatie. Naar verwachting zal het wegvallen van de mogelijkheid tot derogatie grote gevolgen hebben voor de mestmarkt in Nederland. Momenteel nemen met name melkveehouders deel aan de derogatie. Zij zullen bij geen derogatie op bedrijfsniveau hun bemesting op een andere wijze moeten gaan invullen. De behoefte aan stikstof zal ingevuld worden met andersoortige meststoffen dan dierlijke mest. Binnen de huidige stikstofgebruiksnorm zal dit betekenen dat het gebruik van kunstmest in de Nederlandse landbouw fors zal gaan toenemen. Aan de andere kant zullen deze melkveehouders op zoek gaan naar wegen om de mest die zij niet meer op het eigen bedrijf kunnen plaatsen, elders af te zetten. Zij zullen dan hun mest willen gaan afzetten in de akkerbouw, waar nu vooral mest uit de varkenshouderij wordt gebruikt. De nationale plaatsingsruimte voor stikstof uit dierlijke mest zal door het wegvallen van de derogatie afnemen. Hierdoor zal de druk op de mestmarkt gaan toenemen, waarbij de inschatting is dat de voorkeur van akkerbouwers eerder uit zal gaan naar rundveemest, onder meer omdat deze mest meer organische stof bevat. Dit heeft tot gevolg dat de afzet van varkensmest naar de akkerbouw moeilijker wordt, hetgeen de mestafzetkosten in de varkenshouderij kan doen toenemen. Voorzien wordt dat de afzet van mest buiten Nederland zal toenemen. Momenteel vindt al veel export plaats naar met name Duitsland, België en Frankrijk. Het is met name de vaste fractie van mest na mestscheiding die wordt geëxporteerd, dit is de fosfaatrijke fractie. Bij het wegvallen van de derogatie zal ook de stikstofrijke fractie buiten de Nederlandse landbouw afgezet moeten worden. Aangezien de nabije markten voor de afzet van mest reeds verzadigd zijn, zal deze afzet gaan plaatsvinden op grotere afstand. Het zal tijd vergen om deze mest op andere markten te kunnen gaan plaatsen. Om de kostprijs voor dit transport in de hand te houden zal mestbewerking hiervoor noodzakelijk zijn. Ook zullen verwerkingsroutes als verbranding van mest, of biologische zuivering van mest, die de stikstof omzetten naar N2-gas belangrijker worden.
Een andere route is het inzetten op hoogwaardige verwerking van dierlijke mest, tot kunstmestvervangers. De verwachting is dat, als de Europese Commissie voor deze mogelijkheid ruimte biedt, deze verwerking van mest zal gaan toenemen, waarbij de inschatting is dat er momenteel onvoldoende capaciteit in Nederland is om het overschot volledig te kunnen gaan verwerken.
Relevant is dat in de afgelopen periode regelingen zijn opengesteld waardoor de mestproductie in Nederland in de komende jaren zal afnemen. Op 1 april 2021 telde Nederland 4% minder varkens ten opzichte van het jaar ervoor. Dit is mede het gevolg van de Saneringsregeling varkenshouderij. De Landelijke

beëindigingsregeling veehouderijlocaties zal in 2022 open worden gesteld en naar verwachting in 2023 tot effecten leiden. Op dit moment kan geen inschatting worden gegeven van de exacte omvang van de effecten van deze regeling op de mestmarkt. Ditzelfde geldt voor de regelingen die momenteel in provincies zijn opengesteld en die gericht zijn op de opkoop van veehouderijen. Op langere termijn zullen deze regelingen naar verwachting de productie van dierlijke mest beperken, waardoor de druk op de mestmarkt op landelijk niveau, wanneer de derogatie weg zou vallen, weer wat zal afnemen. Voor individuele veehouders zal de plaatsingsruimte echter hoe dan ook afnemen bij geen derogatie. Naast de gevolgen op de mestmarkt, zijn er ook vragen gesteld over de milieueffecten indien Nederland geen derogatie zou krijgen. Hierover heb ik uw Kamer eerder geïnformeerd. Op mijn verzoek heeft de CDM een advies gegeven over de milieueffecten van derogatie van de Nitraatrichtlijn (Kamerstuk 33037, nr. 369). Uit dit advies blijkt dat derogatie, onder meer als gevolg van de voorwaarde ten aanzien van grasland, positief bijdraagt aan de waterkwaliteit, het klimaat en de agrobiodiversiteit. Derogatie kan als gevolg van de hogere toegestane dierlijke mestgift wel leiden tot een hogere ammoniakemissie. Indien de derogatie zou wegvallen, is de verwachting dat een deel van het grasland dat nu wordt aangehouden om aan de derogatievoorwaarden te voldoen, zal worden omgezet in bouwland. Dit zou een negatief effect hebben op de waterkwaliteit, klimaat en agrobiodiversiteit. Concluderend zullen de mestverwerkingscapaciteit en exportmogelijkheden op korte termijn onvoldoende zijn om het gehele mestoverschot te kunnen plaatsen bij verlies van de derogatie. De druk op de mestmarkt zal zo fors toenemen dat de gevolgen daarvan zeer grote impact kunnen hebben op de gehele landbouw in Nederland.

Henk Staghouwer
Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E)
Verzonden: donderdag 21 april 2022 15:03
Aan: '5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB'; '5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB'
Onderwerp: RE: TK brief derogatie

Hoi 5.1.2.E

EK heeft (veel) aandacht voor het mestbeleid.
Alle eerdere stukken over het 7e AP, addendum en derogatie uit de afgelopen periode zijn aan EK gestuurd, vandaar.

Laat je weten als je iets van ons nodig hebt?

Groet,
5.1.2.E

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB <5.1.2.E ;@minienw.nl>
Verzonden: donderdag 21 april 2022 15:01
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E ;@minlnv.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB <5.1.2.E @minienw.nl>
Onderwerp: RE: TK brief derogatie

Dankjewel 5.1.2.E

Zoals gezegd: ik moet afstemmen wat we hier nu nog mee kunnen. Later meer.

Waarom is er ook een brief naar de eerste kamer? Zelf nog niet eerder mee te maken gehad dus handig om te weten.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.E
5.1.2.E Waterkwaliteit
.....
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
Directie Water en Bodem
5.1.2.E | 5.1.2.E @minienw.nl

Woensdag afwezig

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) <5.1.2.E @minlnv.nl>
Verzonden: donderdag 21 april 2022 14:55
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB <5.1.2.E z@minienw.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB <5.1.2.E r@minienw.nl>
Onderwerp: RE: TK brief derogatie

Hoi 5.1.2.E en 5.1.2.E
We zullen ook een brief aan de Eerste Kamer sturen, die treffen jullie bijgevoegd ook aan.
Groet,
5.1.2.E

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E)
Verzonden: donderdag 21 april 2022 13:57
Aan: '5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB' <5.1.2.E g@minienw.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB <5.1.2.E r@minienw.nl>
Onderwerp: TK brief derogatie

Hoi 5.1.2.E en 5.1.2.E

In een tweeminutendebat van deze week is een brief toegezegd op derogatie, deze heeft spoed. Ik heb net hierover 5.1.2.E gesproken. Ik hoop dat het lukt dit mee te geven in de weekendtas.

Groet,
5.1.2.E

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.
De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.
The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E)
Verzonden: donderdag 21 april 2022 16:24
Aan: '5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB'
Onderwerp: RE: TK brief derogatie

Volgens mij prima, ik heb even met 5.1.2.E afgestemd dat we het beste kunnen aansluiten bij grondgebondenheid en aandeel (permanent) grasland zoals in het 7e AP opgenomen.
En daarin is IenW betrokken

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E ;@minienw.nl>
Verzonden: donderdag 21 april 2022 16:12
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E ;@minlnv.nl>
Onderwerp: RE: TK brief derogatie

En kan ik in aansluiting op voorgaande dit wat jou betreft ook weer opnemen in onze nota? 'LNV zal daarom in afstemming met IenW nader bepalen hoe een nieuwe eis voor permanent grasland verplicht kan worden gesteld.'

Met vriendelijke groet,

5.1.2.E
5.1.2.E Waterkwaliteit
.....
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
Directie Water en Bodem
5.1.2.E | 5.1.2.E @minienw.nl

Woensdag afwezig

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB
Verzonden: donderdag 21 april 2022 16:03
Aan: '5.1.2.E (5.1.2.E)' < 5.1.2.E @minlnv.nl>
Onderwerp: RE: TK brief derogatie

Zoiets?:

Van belang is dat – als door afbouw van de derogatie het aandeel grasland zou verminderen – voorkomen moet worden
dat omzetting van grasland naar bouwland plaatsvindt. Dit pak ik op via het spoor van … en … .

Met vriendelijke groet,

5.1.2.E
5.1.2.E Waterkwaliteit
.....
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
Directie Water en Bodem
5.1.2.E | 5.1.2.E @minienw.nl

Woensdag afwezig

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>
Verzonden: donderdag 21 april 2022 13:57
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>
Onderwerp: TK brief derogatie

Hoi 5.1.2.E en 5.1.2.E

In een tweeminutendebat van deze week is een brief toegezegd op derogatie, deze heeft spoed. Ik heb net hierover 5.1.2.E gesproken. Ik hoop dat het lukt dit mee te geven in de weekendtas.

Groet,
5.1.2.E

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.
De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.
The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E)
Verzonden: donderdag 12 mei 2022 15:21
Aan: ' 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB'
Onderwerp: betrokkenheid IenW bij overleg ENVI en Nitraatcomité

Hoi 5.1.2.E

Dank voor onderstaande bericht.

Zoals net besproken hierbij de twee andere punten voor afstemming over van betrokkenheid IenW, het gaat om:

- het digitale overleg met ENVI over inhoud en voorwaarden derogatie dat op 23 mei as om 9u of 10u is.
- het Nitraatcomité en de Expert Group Meeting op 13 juni as dat vanaf 10u fysiek in Brussel is. Daar hopen we de 3e presentatie ihkv derogatie te kunnen geven over 7e AP en addendum. Zoals altijd zullen we de instructie en presentatie voorafgaand met jullie afstemmen.

Voor de eerste zou het wat ons betreft wenselijk zijn als jullie kunnen deelnemen, en zoals ik bij de tweede aangaf is de capaciteit in de zaal beperkt, dus zouden we als jullie deel willen nemen moeten kijken hoe we dat geregeld krijgen.

Groet,
5.1.2.E

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>
Verzonden: donderdag 12 mei 2022 14:52
Aan: 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>
Onderwerp: RE: Uitvraag beantwoording SO commissie landbouw nav derogatiebrief

Hoi 5.1.2.E

5.1.2.E is akkoord. En aangezien het vooral herhaling is van eerdere antwoorden, hoeven de antwoorden niet mede namens onze bewindspersonen.

Groeten,
5.1.2.E

Van: 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>
Verzonden: woensdag 11 mei 2022 16:21
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>
Onderwerp: RE: Uitvraag beantwoording SO commissie landbouw nav derogatiebrief

Dag 5.1.2.E

Zoals gezegd hierbij de beantwoording van de schriftelijke vragen over de derogatie zoals deze nu bij ons de lijn is ingegaan. Heb jij ondertussen al akkoord van 5.1.2.E ontvangen?

Groet,
5.1.2.E

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
Directie Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit (PAV)
Bezuidenhoutseweg 73 |2594 AC | Den Haag
Postbus 20401 | 2500 EK | Den Haag
Mobiel :+ 5.1.2.E
Mail: 5.1.2.E @minlnv.nl

Van: 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E)
Verzonden: woensdag 11 mei 2022 12:28
Aan: ' 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB' <: 5.1.2.E r@minienw.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) <: 5.1.2.E ;@minlnv.nl>
Onderwerp: RE: Uitvraag beantwoording SO commissie landbouw nav derogatiebrief

Dag 5.1.2.E

Bedankt! Ik zorg dat deze versie in de set verwerkt wordt. Ik zal je ook de set ter info sturen zoals deze bij ons in de lijn gaat (vanmiddag).

Groet
5.1.2.E

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
Directie Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit (PAV)
Bezuidenhoutseweg 73 |2594 AC | Den Haag
Postbus 20401 | 2500 EK | Den Haag
Mobiel :+ 5.1.2.E
Mail: 5.1.2.E @minlnv.nl

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB <: 5.1.2.E r@minienw.nl>
Verzonden: woensdag 11 mei 2022 12:26
Aan: 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>
Onderwerp: RE: Uitvraag beantwoording SO commissie landbouw nav derogatiebrief

Hallo 5.1.2.E en 5.1.2.E

Hierbij antwoorden op onderstaande vragen. Ik leg het parallel aan 5.1.2.I voor, voor akkoord.

Groeten,
5.1.2.E

Van: 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E s@minlnv.nl>
Verzonden: dinsdag 3 mei 2022 17:02
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB <: 5.1.2.E r@minienw.nl>
Onderwerp: Uitvraag beantwoording SO commissie landbouw nav derogatiebrief

Dag 5.1.2.E

Naar aanleiding van de derogatiebrief van afgelopen dinsdag (zie bijlage TK brief) hebben de commissieleden schriftelijke vragen gesteld (zie bijlage commissievragen). De opsomming van de vragen is te vinden in de bijlage beantwoording. Een aantal gaat over de Kader Richtlijn Water en is volgens mij handig als jullie die beantwoorden.

Zou jij op vraag **8, 44, 45, 46, 50** en **54** een antwoord kunnen dichten? Mocht ik een verkeerde vraag aan jullie hebben toegewezen, laat het dan ook vooral weten.

Voor de beantwoording geldt:

- Graag ontvang ik je antwoord uiterlijk **woensdag 11 mei 10:00.**
- Wanneer er afstemming nodig is dit graag zelf opnemen en een **afgestemd** stuk aanleveren.
- Vermeld in het bestand wat wordt aangeleverd: de vraag en het corresponderende nummer en het antwoord, zodat het voor mij gemakkelijk knippen/plakken wordt.
- De beantwoording kan gestuurd worden naar 5.1.2.E (5.1.2.E @minlnv.nl) en 5.1.2.E 5.1.2.E (reply).

Alvast bedankt en succes! Voor eventuele vragen ben ik uiteraard beschikbaar!

Groet,
5.1.2.E

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
Directie Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit (PAV)
Bezuidenhoutseweg 73 |2594 AC | Den Haag
Postbus 20401 | 2500 EK | Den Haag
Mobiel :+ 5.1.2.E
Mail: 5.1.2.E @minlnv.nl

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.
De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.
The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.
Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.
The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E)
Verzonden: vrijdag 13 mei 2022 12:38
Aan: ' 5.1.2.E @minienw.nl'; 5.1.2.E 5.1.2.E 5.1.2.E); 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E); 5.1.2.E (5.1.2.E)
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E)
Onderwerp: overleg ENVI derogatie 23 mei 9u digitaal

Goedemiddag,

Het overleg met ENVI is 23 mei as om 9u digitaal. Ik heb jullie namen naast 5.1.2.E en mij doorgegeven aan ENVI.

Groet,
5.1.2.E

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E)
Verzonden: dinsdag 31 mei 2022 09:17
Aan: ' 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB'; ' 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB'
Onderwerp: nota vervolg derogatie
Bijlagen: DOMUS-22229016-v7-adviesnota__Mandaat_vervolggesprek__DG_ENVI_over_inhoud_en_voorwaarden_derogatie_2022-2025.DOCX

Hoi 5.1.2.E en 5.1.2.E

Zoals gisteren met 5.1.2.E besproken hierbij de nota voor het vervolg irt derogatie.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.E

Ministerie van Landbouw,
Natuur en Voedselkwaliteit

TER ADVISERING

Aan de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
Aan de Minister voor Natuur en Stikstof

Directoraat-generaal Agro
Directie Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit

Auteur
5.1.2.E

T 5.1.2.E
5.1.2.E @minlnv.nl

Datum
26 mei 2022

Kenmerk
DGA-PAV / 22229016

BHM 22230806

Kopie aan

Bijlage(n)

nota

adviesnota: Mandaat vervolggesprek DG ENVI over inhoud en voorwaarden derogatie 2022-2025

Parafenroute

DGA	PAV. 5.1.2.E	BPZ
5.1.2.E	5.1.2.E	5.1.2.E

Aanleiding

Op 23 mei 2022 heeft ambtelijk overleg met DG ENVI plaatsgevonden over inhoud en voorwaarden van derogatie van de Nitraatrichtlijn 2022-2025. Op 23 mei 2022 is over de uitkomsten van dit gesprek met u gesproken. Op 25 mei 2022 is met u gesproken over de inhoud van een tegenvoorstel. Op basis van dit gesprek is het tegenvoorstel verder uitgewerkt met een duiding van beide opties. Bijgevoegd treft u daarnaast de voorgestelde beantwoording (bijlage 1) op de door ENVI gestelde vragen. Ook is een voorstel voor het vervolgproces opgenomen. De nota is ambtelijk afgestemd met DGLGenS.

Advies

U wordt verzocht in te stemmen met:
- het tegenvoorstel en voorgestelde beantwoording (bijlage 1), zodat op korte termijn een ambtelijk vervolgoverleg met ENVI kan worden gepland.
- het voorgestelde vervolgproces.

Kernpunten

Derogatienormen en Renure

Op 25 mei 2022 zijn twee opties met u besproken over afname van de derogatienormen. Voorkeur van Minister LNV in dit gesprek ging uit naar optie B.
- Nederland kent een onderscheid naar grondsoorten bij de implementatie van de Nitraatrichtlijn om zo recht te doen aan de waterkwaliteitsissues. De eerdere derogaties kenden reeds een onderscheid in de hoogte van de norm voor gevoelige zand- en lössgronden en de overige grondsoorten (230 versus 250 kg/N/ha).
- Optie houdt in vanaf 2026 te stoppen met derogatie op zand-230,- en lössgronden. En derogatie voor zand-250,- klei- en veengronden vanaf 2026 voort te zetten met 220 kg/N/ha.
- In de nationale politiek en naar de sector is optie B inhoudelijk beter uitlegbaar omdat deze zich richt op de gebieden met de grootste waterkwaliteitsproblematiek.

Ontvangen BPZ

- In reactie naar ENVI geldt ditzelfde argument. De onderbouwing van een derogatie met een omvang van 200 kg/N/ha voor zand-230-, en lössgebieden in 2025 is uitlegbaar: hoe lager de norm wordt hoe minder interessant het is voor melkveehouders om aan derogatie deel te nemen.
- Ter verdere onderbouwing: In juli 2019 is een analyse van Wageningen Economic Research aan de Tweede Kamer gezonden over een verkenning naar afname en beweegredenen van ondernemers niet langer deel te nemen aan derogatie als gevolg van afname deelname aan derogatie in 2016-2019.[1] Met name veroorzaakt door bedrijfsbeëindiging, deelnamevoorwaarden die als beperkend worden beschouwd en omschakeling van bedrijven naar andere producten of productiewijzen. De beperkende voorwaarde ziet met name op de 80%-grasland-eis. Er zijn regionale verschillen ten aanzien van het percentage afname areaal met derogatie: dit is sterker in Centrale en zuidwestelijke zeeklei, Zand-Noord en Zand-Zuid + Löss ten opzichte van geheel Nederland.
- Het is van belang om te voorkomen dat de afbouw van de derogatie tot ongewenste effecten leidt, zoals de omzetting van gras- naar bouwland voor gewassen waarvan de teelt leidt tot risico's voor het halen van de diverse doelstellingen. Daarom zal hier in, onder meer de vormgeving van de integrale aanpak en aanpalend beleid, aandacht voor moeten zijn (in de zin van instrumentarium en aanvullende voorwaarden).
- De afname in de periode tot en met 2025 is 30 kg/N/ha.
- De landenspecifieke oplossing voor kunstmestvervanging uit dierlijke mest is noodzakelijk ten behoeve van de invulling van een grondgebonden melkveehouderij. Zonder Renure en derogatie zijn de consequenties groot.

Optie B

	230 kg N/ha (2021: 30% ha)	**250 kg N/ha (2021: 70% ha)**
2022	230	250
2023	220	240
2024	210	230
2025	200	220
2026	170	220

De terugvaloptie is optie A met een totale generieke afname van 40 kg/N/ha. Met deze optie zet Nederland een stap richting ENVI.

Optie A

	230 kg N/ha	**250 kg N/ha**
2022	230	250
2023	220	240
2024	210	230
2025	190	210

[1] Kamerstukken 33037, nr. 360, 'Afname derogatie, verkenning omvang en beweegredenen ondernemers'.

Inschatting reactie ENVI op beide opties
Op voorhand is niet in te schatten hoe de reactie van ENVI op beide opties zal zijn. Ook is het risico niet in te schatten als niet direct optie a wordt voorgesteld.

Over de uitgangspunten van ENVI kan het volgende worden aangegeven:
- ENVI beschouwt de derogatie 2022-2025 als een transitiederogatie die ondersteunend is aan de transitie die Nederland in de landbouw voorstaat.
- ENVI geeft aan dat derogatie alleen verleend kan worden onder de voorwaarde dat regionale plannen met aanvullende doelen vanaf 2023 van toepassing zullen zijn en strenger zullen zijn dan de eerdere derogatie. ENVI wil door middel van voorwaarden hierover zekerheid over het realiseren van deze transitie.
- De verwachting is dat ENVI duidelijkheid wil over voortzetting van derogatie vanaf 2026.
- ENVI heeft aangegeven dat op basis van de stand van de waterkwaliteit in Nederland zowel een politiek als juridisch zeer goed onderbouwde motivering nodig is om nu derogatie te verlenen.
- De zorg van ENVI ziet op de omvang van de veehouderij en het niet realiseren van voortgang in waterkwaliteitsresultaten onder bouwland, met name op zand- en lössgronden.
- In de Nederlandse derogatieaanvraag van afgelopen april is een afname van 30 kg/N/ha opgenomen. Het voorstel van ENVI is 60 kg/N/ha, uitkomend op 170 kg/N/ha in 2025.
- Optie B komt tegemoet aan het onderscheid in de waterkwaliteitsproblematiek in Nederland waarbij derogatie per 2026 wordt beëindigd op de meest problematische gronden voor waterkwaliteit. De omvang van de afname van derogatie in de periode tot 2026 is onveranderd ten opzichte van het voorstel van ENVI.
- Met optie A wordt een stap van 10 kg/N/ha gezet richting ENVI. Onduidelijk blijft hierbij of Nederland vanaf 2026 opnieuw derogatie wil aanvragen.
- Risico om van optie b naar optie a te gaan is dat ENVI vanaf 2026 zal willen dat derogatie op zand-230,- en lössgronden zal worden beëindigd.
- De inschatting is dat in het ambtelijk overleg met ENVI geen ruimte voor Renure zal zijn en dat dit hierover op politiek niveau overeengekomen zal moeten worden.
- In het 7e actieprogramma is een actualisatie van het stikstofgebruiksnormenstelsel opgenomen. In een latere fase in de gesprekken met ENVI is mogelijk een toezegging nodig dat dit versneld wordt uitgevoerd.

Mestproductieplafonds
Voorkeur van uw beiden is geen verlaging van de mestproductieplafonds van 5% in 2025 door te voeren.
Voorgesteld wordt de nationale mestproductieplafonds te actualiseren naar het niveau van 2020. Dit vergt gelijktijdig een aanpassing van de sectorale productieplafonds.

Dit betekent een afname van het nationale stikstofplafond met 3% en een afname van het nationale fosfaatplafond met 13% ten opzichte van de plafonds van 2002. Bij overschrijding van een productieplafond is voorzien in een handhavingssystematiek in de Meststoffenwet voor de drie grote sectoren (voor melkvee, varkens en pluimvee) waarbij in laatste instantie via de productierechtenstelsel de mogelijkheid van een generieke korting opgelegd kan worden.
Het Centraal Bureau voor de Statistiek publiceert elk kwartaal de productieprognose. Op basis van de rapportage over het tweede kwartaal van 2022 is de inschatting dat de producties niet boven de geactualiseerde plafonds komen. Wel laat die rapportage een lichte stijging in de fosfaatproductie zien.
De effecten van de subsidieregeling voor de beëindiging van varkenshouderijbedrijven zijn in de periode 2020-2021 zichtbaar geworden. De effecten hiervan maken geen deel uit van de bijstelling van de nationale mestproductieplafonds naar het niveau van 2020.
Op politiek niveau zal met ENVI hierop mogelijk verder in het proces wel een stap gezet moeten worden.

Geen derogatie in Natura-2000 gebieden
Met u besproken is het voorstel van de ENVI om percelen in aangewezen stikstofgevoelige en overbelaste Natura-2000 gebieden uit te sluiten van deelname aan derogatie. Hiervoor gelden al gebruiksbeperkingen en de praktische consequenties die uit dit voorstel volgen zijn naar verwachting dan ook beperkt. In Natura-2000-gebieden geldt dat het merendeel van de percelen sowieso geen gebruik maakt van de derogatie, als gevolg van het feit dat het hier meestal gaat om (agrarisch) natuurbeheer. Zeker gezien de grote (stikstof)opgave in N2000-gebieden wordt u geadviseerd de betekenis van dit voorstel (toch) verder te verkennen.
In het gesprek heeft u aangegeven te willen voorkomen dat vanuit een nieuwe derogatiebeschikking aanvullende eisen komen die het gebiedsproces onder druk kunnen zetten. Onze inschatting is dat een dergelijke eis niet of zeer beperkt het geval zal zijn, ook omdat de gebiedsprocessen met name zien op gebieden buiten N2000-gebieden.
Aanvullend hierop kan met ENVI het voornemen worden gedeeld om in aangrenzende zones van deze gebieden zeer stevige richtinggevende doelen voor stikstofemissiereductie op te leggen. Deze doelen worden medio 2023 definitief vastgesteld. Desgewenst kan een kaart met eventuele toelichting op regionale doelstellingen worden gedeeld met de Commissie.

Grondwaterbeschermingsgebieden
Overeenkomstig de met u besproken lijn:
- Geen derogatie meer vanaf 2026.
- NL neemt passende maatregelen die doelbereik in deze gebieden mogelijk maakt, realisatie ijlt na en kan niet in 2025 zijn bereikt.
- Hiervoor wordt aangesloten bij de gebiedsprocessen van het NPLG en het onontkoombare juridische instrumentarium.

Directoraat-generaal Agro
Directie Plantaardige Agroketens
en Voedselkwaliteit

Kenmerk
DGA-PAV / 22229016

Bufferstroken
Overeenkomstig de met u besproken lijn:
- In overeenstemming laten blijven met maatregel zoals opgenomen in het 7e actieprogramma Nitraatrichtlijn.
- Maatregel uit addendum ten aanzien van beekdalherstel heeft veel impact.

Overig
De beantwoording van de overige vragen is opgenomen in bijlage 1.

Handhaving
Op enig moment zal in de gesprekken met ENVI moeten worden aangegeven dat het laat verlenen van derogatie gevolgen heeft voor de handhaving door de NVWA. De derogatiebeschikking kende de voorwaarde van 5% fysieke inspecties. NVWA heeft aangegeven dat dit jaar 2,2% fysiek kan worden uitgevoerd. Daarbij zal dit verdere doorwerking hebben op de handhaving op het mestbeleid in 2023.

Voorstel verdere proces
- Z.s.m. verzenden van de reactie aan ENVI met verzoek om vervolggesprek op ambtelijk niveau.
- Afhankelijk van de uitkomsten van dit gesprek kan een ambtelijk vervolggesprek nodig zijn of is escalatie naar hoger politiek niveau nodig.
- Dit bepaalt ook de timing van het te plannen Bestuurlijk Overleg met de sector en met de coalitiepartijen.
- Gesprek op politiek niveau kan niet plaatsvinden voor 14 juni 2022 in verband met het Nitraatcomité op 13 juni 2022 waarin Nederland de 3e presentatie mag geven (7e actieprogramma en addendum).
- ENVI dient eind juni 2022 de conceptbeschikking afgerond te hebben voor verdere doorgeleiding naar de Interservice Consultatie met de andere diensten binnen de Europese Commissie en met het College van Commissarissen om zo agendering van de conceptderogatiebeschikking en stemming op het Nitraatcomité dat gepland is op 15 september 2022 mogelijk te maken.
- Dat betekent dat een laatste gesprek op politiek niveau zo vroeg mogelijk in de week van 20 juni moet plaatsvinden.

Directoraat-generaal Agro
Directie Plantaardige Agroketens
en Voedselkwaliteit

Kenmerk
DGA-PAV / 22229016

Bijlage 1 – Voorgestelde beantwoording DG ENVI

General
In the meeting of 25th February 2022 of European Commissioner for Environment Mr. Sinkevicius with Dutch Minister for Agriculture, Nature and Food Quality Mr. Staghouwer the Commissioner stated to grant a transition derogation of the Nitrates Directive for the period 2022-2025 to the Netherlands. The aim of this derogation is to support the transition in Dutch agriculture towards sustainability and extensification as to fulfill environmental goals including water quality.
As we have informed you in previous meeting our current government has agreed on an ambitious transition path for nature restoration, nitrogen reduction, climate change and improvement of water quality that will be realized in the coming 10 years.
In recent years, the Netherlands has taken measures too little or too late. The government acknowledges this.
However, support in the agricultural sector is needed for the transition in the agriculture. Whereby the shape of the transition is given by means of incentives and legal measures.

As announced by our government in the Addendum of the 7th Action Program of the Nitrates Directive the dairy farming will be completely land-based within 10 years (2032). Herewith the cycle of feed an manure will be further closed at a regional level and this will lead to an improvement of water quality and a large reduction in nitrogen fertilizer use.

In the period up to and including 2025, derogation of the Nitrates Directive is of great importance to maintain the area of grassland. For the most sensitive water quality areas, the Netherlands is prepared to waive a derogation for unprocessed animal manure after 2025. This is not yet the case for sandy-250, clay and peat soils. For these soils the water quality objectives can also be achieved with a derogation (at a lower level).

In addition to animal manure, nitrogen fertilizers are also used in the Netherlands. The Netherlands wants to strongly reduce the use of chemical fertilizers, partly in order to save energy and become more independent from fossil energy. Making Renure possible is of great importance to make this turnaround. We therefore requested a country-specific solution in our letter of 26th April 2022 for these products.

Enhanced enforcement strategy: are all conditions set in previous derogations in place, in all regions? Are all regions implementing the strategy? How do you plan to go forward
On 18 May 2022 we send you the draft report on the Dutch Manure Policy 2021 which provides insight in several subjects in our policy including the progress on the execution and enforcement, and on the Enhanced enforcement strategy.
The implementation of the Enhanced Manure Enforcement strategy in 2022 is going well.

With regard to the area-oriented approach, risk-analysis, planning and execution of inspections by RVO and NVWA with the Water Boards and Environmental Services, and when possible with Public Prosecution Service and National Police, are jointly being carried out. Moreover, there is attention for communication and knowledge transfer in this cooperation in the framework of the area-oriented approach. The implementation of the introduction of real-time reporting of manure transport (rVDM) is in full swing. In 2021 the executive order (Uitvoeringsbesluit Meststoffenwet) has therefore been amended (Stb. 2021, 192). A further small second amendment has been submitted for advice at the Council of State (Raad van State) and may be completed before July 2022. Moreover, in 2021 the standstill period of the notification of the implementation regulation (Uitvoeringsregeling Meststoffenwet) has finished. While further amendments have proven necessary regarding technical instructions a new amendment will be notified at short notice. Test runs which had started mid 2021 with a limited number of transporters, suppliers and users of manure have been completed. The first of June 2022, in anticipation of the entry into force of the new regulations on 1 January 2023 a representative pilot will start, in which participating transporters, suppliers and users of manure will report their transports through the rVDM-system.

Fertilizer Register – 7th NAP: when will it be in place, what will it be?
Fertilization plan and account: how will it relate with fertilizer register>
Why only for derogated farms?
Fertilizer administration
All farmers in the Netherlands are obliged to keep an administration of the use of fertilizers on their fields. In our national regulation, Chapter 5 Uitvoeringsregeling Meststoffenwet sets clear rules what this administration must comply with. The administration takes into account, solid manure, slurry, sewage sludge (hardly used in the Netherlands), compost and other fertilizers (e.g. chemical fertilizers). In the Netherlands, the farmer makes this administration available for inspection-officials.

Fertilizer plan
Derogation farms have to make a fertilizer plan before the growing season. This plan is an obligation in the derogation decision for all farmers that make use of the derogation. This provision is part of all derogation decisions which were granted to the Netherlands since 2005. Farmers must be able to consult a fertilizer plan for enforcement purposes.
The intention of this rule is to make farmers more aware of the use of animal manure and the additional use of artificial fertilizers and other fertilizers, in order to adjust fertilization as best as possible and at the right time to the crop demands. In other words: ensuring good agricultural practice.
Complying with application standards: it is important that farmers realize in advance what the application standards mean for the fertilization on their farm and for the supply and removal of animal manure. In other words: ensure in advance that your plans fit within the application-standards.
It is our impression that almost all farmers make such a fertilizer plan for their farm anyhow, whether they make use of the derogation or not. Fertilizer plans are very common at all farms in the Netherlands.

Intensive farms
Livestock farms that produce more than 170 kg N per hectare livestock manure are obliged to deliver additional information to the public services in the Netherlands. In our national regulation, Article 35 Uitvoeringsbesluit Meststoffen oblige farmers to do so. These farms need to send in data on the supply of fertilizers (livestock manure, chemical fertilizers, compost en sewage sludge), on their fertilizer storage, the number of animals, and on the disposal of fertilizers. In relation to the application standards this data are used by control and enforcement authorities. These data are looking back on the last growing season and need to be delivered before 1st of February the year after. This are derogation farms, but also pig, poultry and veal farms (no derogation farms).

Fertilizer register / insight in chemical fertilizers
In the 7th Nitrates Action program (paragraph 6.3.4) the Netherlands proposes to get a better insight in the trade and use of chemical fertilizers, also in the crop-production. This sector is currently not seen as an intensive farm, these companies are not obliged to deliver additional information to public services. The plan proposed in the 7th NAP is to start with an action plan, that will be drawn up in 2022 in collaboration with the supplying industry and the primary sector to gain better insight into the use of fertilizers in the Netherlands. In addition to use at national and regional level, it is important to gain more insight into the use of fertilizer types (e.g. urea, CAN, Ammonium-sulphate) at individual farm level. The aim is to connect to existing systems. These fertilizer data can be used to improve fertilization recommendations that encourage farmers to increase nutrient use efficiency. This utilization efficiency is a measure of the proportion of nitrogen used that is converted to harvested product during a growing season and is thus an indicator of how a farmer applies precision farming principles in his fertilization strategy. In addition, these fertilizer data help improve the effects of fertilization on emissions to soil, water and air to provide insight into models (e.g. NEMA) and might be used to monitor how much synthetic fertilizers are replaced by fertilizers from recycled sources. Finally it could also be used to indicate possible over-fertilization with fertilizers by farmers, and an instrument for control and inspection services to carry out a physical company visit and to check the administration.

In 2022 an action plan will be delivered, this will lead to implementation in 2023. A fertilizer register could be there from 2024 onwards. We are strongly looking to the Flemish system. In relation to the above mentioned systems of control the fertilizer register will give additional information on none-derogation farms, especially crop farmers. We would like also to make better use of the information that could be delivered by the fertilizer sector. Since this measure is already taken up the action program and poses extra measures to farms that not make use of the derogation the Netherlands suggest that this measure is not taken up in the derogation decision.

Ploughing conditions, catch crops, manure application calender: How much is covered by the 7th NAP and applicable to all farmers?
The closed periods for application of manure are specified by type of manure and soil type and therefore cover all parts of the open-field agricultural sector (see Annex 3 of the 7th NAP). The 7th NAP tightens the closed period for slurry and liquid sewage sludge from the 15th of February to the 15th of March, with the exception of crops that receive manure earlier. The closed period was already moved to the 15th of March for maize on sandy and loessal soils in the 6th NAP. Following the 6th NAP, it is obligatory since 2019 to sow a catch crop before the 1st of October when growing maize on sandy and loessal soils.
The 7th NAP goes a step further and obliges as of 2023 either the sowing of catch crops before the 1st of October after *any* crop on sandy and loessal soils, or a decrease in the nitrogen application norm in the next year comparable to the potential N-uptake of a catch crop (see section 5.5.3 of the 7th NAP). This last option is provided as harvest periods vary per crop and year. The catch crop obligation is limited to sand and loess, as empirical data for their application on clay and peat soils is very limited and preliminary calculations show that their effect would be very small.

Soil analysis and measures to improve soil structures: for all farmers?
Derogated farms need to analyse their soil at least every four years by a periodic nitrogen and phosphorus analysis of the soil. This analyses is performed for every part of the farm that is homogeneous in terms of crop rotation and soil characteristics. At least one analysis is required per five hectares of land.

If a non-derogated farmer wants to apply more phosphate from both animal manure or fertilizer than the strictest norm, a soil analysis has to be performed. Therefore many farms, including arable farms, still take soil samples to determine the phosphate content of their soils. An rough estimate is that at least 40-50% of farmers make use of this option. If a soil is not analysed, automatically the lowest application standards do apply.
Many farmers combine this sampling with an analysis of other soil parameters such as organic matter, soil biodiversity and structure. The largest laboratory in the Netherlands offers these services for just a few euros extra per hectare, which generally can be cost-neutral because of increasing yields through better management.

Improving soil structure is a complex issue with many possible approaches. We believe there is no one-size-fits-all approach. Therefore, the Netherlands chooses a combination of several methods. The first method is obligatory rotation with resting crops as established in the seventh action program, combined with financial stimulation of increased rotation with resting crops through the CAP eco-schemes. Next to this, through the Task Force Agricultural Water Management (in Dutch: Deltaplan Agrarisch Waterbeheer) farmers are guided in improving soil management tailored to their situation. Lastly, there are several research projects, such as Slim Landgebruik (*Clever Land Use)* developing applicable knowledge for farmers to increase carbon storage in their soil.

Directoraat-generaal Agro
Directie Plantaardige Agroketens
en Voedselkwaliteit

Kenmerk
DGA-PAV / 22229016

Conditions to reduce ammonia emissions? General conditions of reduction in line with Nitrogen law?

Ammonia emissions from application techniques on grassland

In recent years, using the application techniques of slurry with the lowest possible ammonia emission for each soil and crop type has become mandatory. At this moment, no scalable techniques are available on grass- or arable land that have lower ammonia emissions, without serious side effects on soil quality and yields. Deep injection and acidification of manure are techniques with lower ammonia emissions on grassland, compared to the legally prescribed methods. However, these techniques result in either significant damage to the grass sod and soil structure, or excessive application of sulfuric compounds.

Dilution of manure (slurry) with water in a ratio of 2:1 has been proven to be effective on clay and peat soils when used in conjunction with application of slurry on the soil (the so-called "sleepvoetbemester"), and is therefore legally prescribed as an alternative to shallow injection on these soil types. Dilution of slurry is currently being researched for application on sand- and loess soils, where only shallow injection is allowed, but preliminary results show no significant reduction of ammonia emissions compared to control.

Therefore Wageningen Research, commissioned by the ministry of Agriculture, Nature and Food Quality, is currently rolling out an innovation program in cooperation with NGO's, sector organizations and other research institutes collecting and prototyping new techniques. The goal of the program is reducing ammonia emissions from manure application by 50%, making a significant contribution to the goals laid down in the Nitrogen Law. The program will run until 2024. Definitive results are not expected before that period.

Improper use of the legally prescribed techniques can also diminish the effectiveness of these techniques. Therefore, enforcing authorities already perform inspections in the field where the correct performance of the technique is checked. Next to this, the program described above is currently organizing demonstration days where contractors and farmers are being shown the importance of proper application with real-time measurements of ammonia emissions.

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E)

Verzonden: donderdag 16 juni 2022 10:16

Aan: ' 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB'; 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB; 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E)

Onderwerp: RE: afstemmen beantwoording feitelijke vraag addendum/gebiedsproces - reactie vandaag

Prima!

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>
Verzonden: donderdag 16 juni 2022 10:03
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>
Onderwerp: RE: afstemmen beantwoording feitelijke vraag addendum/gebiedsproces - reactie vandaag

Prima, graag nog de link aanpassen, zie hieronder

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>
Verzonden: donderdag 16 juni 2022 10:01
Aan: ' 5.1.2.E (5.1.2.E)' < 5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>
Onderwerp: RE: afstemmen beantwoording feitelijke vraag addendum/gebiedsproces - reactie vandaag

Prima, dan wordt ie:

In de KRW stroomgebiedbeheerplannen 2022-2027 (https://www.helpdeskwater.nl/onderwerpen/wetgeving-beleid/kaderrichtlijn-water/stroomgebiedbeheerplannen-2022-2027/) staan landelijke en gebiedsgerichte maatregelen. Daarin is tevens een prognose opgenomen van het effect van de matregelen op basis van de ex-ante analyse van de ontwerp-plannen (bijlage bij Kamerstuk 27625-555). De invloed van afzonderlijke maatregelen verschilt per waterlichaam en is niet in het algemeen te beantwoorden. Daarbij bleek dat er nog een opgave lag, met name bij beken op zandgronden. Daarin wordt voorzien met de uitvoering van aanvullende maatregelen uit het addendum op het 7e actieprogramma Nitraatrichtlijn, zoals de inzet gericht op grootschalig herstel beekdalen op zandgronden (Kamerstuk 33037, nr. 437). Dat de doelen van de KRW voor nutriënten daarmee in dat gebied ook in beeld komen is nader toegelicht in een rapport van WUR (Kamerstuk 35334, nr. 170).

Groet, 5.1.2.E

5.1.2.E 5.1.2.E | Directoraat-Generaal Water & Bodem | Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat | Rijnstraat 8 | Postbus 20904 | 2500 EX Den Haag | 5.1.2.E @minienw.nl | t + 5.1.2.E

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>
Verzonden: donderdag 16 juni 2022 09:58
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E 5.1.2.E @minienw.nl>; 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>
Onderwerp: RE: afstemmen beantwoording feitelijke vraag addendum/gebiedsproces - reactie vandaag

Goedemorgen,

Dank voor de aanvullingen op 62, die neem ik over.

Over 50:

In het addendum staat het volgende aangegeven:

4.4 Additionele maatregelen ten behoeve van de oppervlaktewaterkwaliteit

De bovenstaande extensivering van de landbouwsector en omzetting van vrijvallende gronden naar emissiearm gebruik zoals natuur, natuurinclusieve landbouw met beperkt uitspoelingsrisico van nutriënten of extensieve niet-uitspoelingsgevoelige teelten zal een stevige verbetering van de grond- en oppervlaktewaterkwaliteit opleveren. Echter zijn deze niet voldoende om de doelen voor waterkwaliteit overal tijdig te gaan halen. WUR heeft in samenwerking met Deltares, TNO en Universiteit Utrecht in beeld gebracht welke aanvullende maatregelen effectief zijn om op gebiedsniveau de resterende opgave voor verbetering van de oppervlaktewaterkwaliteit waar het de landbouw betreft, te realiseren.[14] Hierbij wordt een onderscheid gemaakt per grondsoort. De hieronder benoemde maatregelen zullen worden opgenomen in de integrale gebiedsgerichte aanpak.

50 In hoeverre dragen landelijke maatregelen bij aan het bereiken van de Kaderrichtlijn Water (KRW)? NPLG iom IenW

In de KRW stroomgebiedbeheerplannen 2022-2027 (https://www.helpdeskwater.nl/onderwerpen/wetgeving-beleid/kaderrichtlijn-water/stroomgebiedbeheerplannen-2022-2027/) staan landelijke en gebiedsgerichte maatregelen. Daarin is tevens een prognose opgenomen van het effect van de matregelen op basis van de ex-ante analyse van de ontwerp-plannen (https://www.pbl.nl/publicaties/nationale-analyse-waterkwaliteit-0). De invloed van afzonderlijke maatregelen verschilt per waterlichaam en is niet in het algemeen te beantwoorden. Daarbij bleek dat er in veel gevallen nog een opgave lag, bijvoorbeeld ~~met name~~ bij beken op zandgronden. Daarin wordt voorzien met de uitvoering van aanvullende maatregelen uit het addendum op het 7e actieprogramma Nitraatrichtlijn, onder andere ~~met name~~ met de inzet gericht op grootschalig herstel beekdalen op zandgronden (Kamerstuk 33037, nr. 437). Dat de doelen van de KRW voor nutriënten daarmee in dat gebied ook in beeld komen is nader toegelicht in een rapport van WUR (Kamerstuk 35334, nr. 170).

Kunnen we hier dan niet 'zoals' van maken? Dan zijn ze prominent genoemd, maar is het ook duidelijk dat de opgave groter is.

Groet,
5.1.2.E

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB <5.1.2.E n@minienw.nl>
Verzonden: donderdag 16 juni 2022 09:56
Aan: 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB <5.1.2.E r@minienw.nl>
Onderwerp: RE: afstemmen beantwoording feitelijke vraag addendum/gebiedsproces - reactie vandaag

Dat moet dan in de evaluatie aan het licht komen….

Van: 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>
Verzonden: donderdag 16 juni 2022 09:37
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>
Onderwerp: RE: afstemmen beantwoording feitelijke vraag addendum/gebiedsproces - reactie vandaag

Dag 5.1.2.E

Redden we het dus met het 7e AP en de SGBP in bijvoorbeeld west NL? Ik had altijd het idee van niet. Het 7e AP doet nog onvoldoende voor de oppervlaktewaterkwaliteit en de SGBP's richten zich amper op de landbouwopgave. Dan moet dat toch vanuit het addendum en het NPLG komen? Of zie ik dat verkeerd?

Groeten van 5.1.2.E

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>
Verzonden: donderdag 16 juni 2022 09:34
Aan: 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>
Onderwerp: RE: afstemmen beantwoording feitelijke vraag addendum/gebiedsproces - reactie vandaag

Dag 5.1.2.E

Bedankt. De nationale opgave ligt vooral bij beken op zand, de rest moet toch oplossen met generiek beleid dat al in ontwerp-plannen stond. Bovendien zijn daar geen extra middelen voor. Dus ik wil de nadruk voor extra inzet op de beekdalen houden.

Gr 5.1.2.E

Van: 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>
Verzonden: donderdag 16 juni 2022 09:29
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB <5.1.2.E r@minienw.nl>; 5.1.2.E

(5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>
Onderwerp: RE: afstemmen beantwoording feitelijke vraag addendum/gebiedsproces - reactie vandaag

Dag 5.1.2.E

Ik zou het antwoord zelf wat breder trekken dan alleen het herstel van beekdalen. Ook in andere delen van Nederland zijn nog stevige opgaven voor de KRW – en hoewel daar niet direct geld voor gereserveerd is, kunnen we die niet negeren.

Hieronder een voorstel in groen in jouw vraag.

Groeten van 5.1.2.E

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>
Verzonden: donderdag 16 juni 2022 09:19
Aan: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>; 5.1.2.E
(5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>
Onderwerp: RE: afstemmen beantwoording feitelijke vraag addendum/gebiedsproces - reactie vandaag

Dag 5.1.2.E en 5.1.2.E

Ik kreeg een vergelijkbare vraag:

50 In hoeverre dragen landelijke maatregelen bij aan het bereiken van de Kaderrichtlijn Water (KRW)? NPLG iom IenW

In de KRW stroomgebiedbeheerplannen 2022-2027 (https://www.helpdeskwater.nl/onderwerpen/wetgeving-beleid/kaderrichtlijn-water/stroomgebiedbeheerplannen-2022-2027/) staan landelijke en gebiedsgerichte maatregelen. Daarin is tevens een prognose opgenomen van het effect van de matregelen op basis van de ex-ante analyse van de ontwerp-plannen (https://www.pbl.nl/publicaties/nationale-analyse-waterkwaliteit-0). De invloed van afzonderlijke maatregelen verschilt per waterlichaam en is niet in het algemeen te beantwoorden. Daarbij bleek dat er in veel gevallen nog een opgave lag, bijvoorbeeld ~~met name~~ bij beken op zandgronden. Daarin wordt voorzien met de uitvoering van aanvullende maatregelen uit het addendum op het 7e actieprogramma Nitraatrichtlijn, onder andere ~~met name~~ met de inzet gericht op grootschalig herstel beekdalen op zandgronden (Kamerstuk 33037, nr. 437). Dat de doelen van de KRW voor nutriënten daarmee in dat gebied ook in beeld komen is nader toegelicht in een rapport van WUR (Kamerstuk 35334, nr. 170).

Eerste vraag terug: is dat akkoord voor jullie?

Dan nog een aanvulling op onderstaande vraag, op de aanvulling van 5.1.2.E

In onze brieven van 20 januari 2022 en 25 februari 2022 (Kamerstukken II, 33037, nr. 434 en 437) hebben wij aangegeven dat overeenkomstig het Coalitieakkoord verbetering van de waterkwaliteit een integraal en onlosmakelijk onderdeel is van de geïntegreerde, gebiedsgerichte aanpak waarmee op onontkoombare wijze de resterende opgave voor waterkwaliteit tijdig bereikt dient te worden. De doelen voor de waterkwaliteit vanuit de Kaderrichtlijn Water zijn bekend en vastgesteld in de stroomgebiedbeheersplannen. De doelen voor de Nitraatrichtlijn zijn verbonden aan de doelen van de Kaderrichtlijn Water. Op basis hiervan kunnen de provincies in het gebiedsproces de opgave voor waterkwaliteit uitwerken en de instrumenten kiezen die zij willen inzetten in dat gebied. In het addendum op het 7e actieprogramma Nitraatrichtlijn zijn ~~de~~ instrumenten opgenomen die effectief zijn

in het bereiken van de doelen en die provincies hiertoe kunnen inzetten. Daarbij is reeds in detail aangegeven dat grootschalig herstel in beekdalen nodig is om daar doelen te halen; dit dient gebiedsgericht nader ingevuld te worden om rekening te houden met lokale omstandigheden. ~~geldt niet voor~~ De volledige grondgebonden melk- en rundveehouderij~~, omdat deze zal~~ landelijk ~~wordt uitgewerkt~~ gaan gelden.

Groet, 5.1.2.E

dhr. dr. ir. 5.1.2.E | Directoraat-Generaal Water & Bodem | Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat | Rijnstraat 8 | Postbus 20904 | 2500 EX Den Haag | 5.1.2.E @minienw.nl | t 5.1.2.E

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>
Verzonden: donderdag 16 juni 2022 09:01
Aan: 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E) < 5.1.2.E @minlnv.nl>; 5.1.2.E 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB < 5.1.2.E @minienw.nl>
Onderwerp: afstemmen beantwoording feitelijke vraag addendum/gebiedsproces - reactie vandaag

Hoi 5.1.2.E 5.1.2.E en 5.1.2.E

de Tweede Kamer heeft feitelijke vragen gesteld over de startnotitie NPLG en perspectief landbouw. De beantwoording moet einde van vandaag de lijn in ivm het debat van donderdag 23/6.

NPLG
62
Hoe kunnen provincies een goed gebiedsplan maken als zij de exacte eisen uit het addendum van de zevende nitraatrichtlijn nog niet kennen?

Antwoord
In onze brieven van 20 januari 2022 en 25 februari 2022 (Kamerstukken II, 33037, nr. 434 en 437) hebben wij aangegeven dat overeenkomstig het Coalitieakkoord verbetering van de waterkwaliteit een integraal en onlosmakelijk onderdeel is van de geïntegreerde, gebiedsgerichte aanpak waarmee op onontkoombare wijze de resterende opgave voor waterkwaliteit tijdig bereikt dient te worden. De doelen voor de waterkwaliteit zijn bekend en vastgesteld in de stroomgebiedbeheersplannen. En op basis hiervan kunnen de provincies in het gebiedsproces de opgave voor waterkwaliteit betrekken en de instrumenten kiezen die zij willen inzetten in dat gebied. In het addendum op het 7e actieprogramma Nitraatrichtlijn zijn de instrumenten opgenomen die effectief zijn in het bereiken van de doelen en die provincies hiertoe kunnen inzetten. Dit geldt niet voor de volledige grondgebonden melk- en rundveehouderij, omdat deze landelijk wordt uitgewerkt. De aanvullende maatregelen gericht

Hebben jullie nog aanvullingen?

Dank weer,

5.1.2.E

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.
The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.
De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.
The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.
De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you

are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.
The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.
Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.
De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.
The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E)
Verzonden: maandag 12 september 2022 14:45
Aan: ' 5.1.2.E @minienw.nl'; ' 5.1.2.E (5.1.2.E) - DGWB'
Onderwerp: afstemming feitelijke vraag tijdlijn - vandaag naar TK
Bijlagen: 220912 tijdlijn.docx

Hoi 5.1.2.E en 5.1.2.E
Gezien de snelheid aan jullie beiden (en reden dat ik jullie beiden belde).
Het antwoord op de tijdlijn was eerst beperkt tot LNV, maar verzoek is deze te verbreden.
Ik heb nu een algemeen zinnetje over de gesprekken met EC opgenomen en dat IenW hierbij ook aanwezig was.
Deze tekst ligt nu ook voor bij AZ en PV.
Veel dank weer,
5.1.2.E

61

Op welke wijze is uitvoering gegeven aan motie Bisschop, Geurts en Lodders (Kamerstuk 21501-32 nr. 1266) waarin de regering onder andere verzocht werd de Kamer zo veel als mogelijk te informeren over de verschillende stappen en contactmomenten bij de derogatieonderhandelingen met betrekking tot de aanvullende voorwaarden, de opstelling van het ministerie daarbij en de wijze waarop de sector betrokken is geweest? Hoe ziet, in dat kader, de tijdlijn van het afgelopen jaar eruit?

De betreffende motie ziet op de onderhandelingen over de derogatieverlening voor de jaren 2020 en 2021. Ik heb de Tweede Kamer hierover in verband met de vertrouwelijkheid van onderhandelingen tot op heden nog niet geïnformeerd en zal dit zo spoedig mogelijk doen. Ik zal de correspondentie met de Europese Commissie over de derogatieonderhandelingen eveneens zo spoedig met de Tweede Kamer te delen. Ik kan echter hierover nog niet precies aangeven wanneer dit dat zal zijn, omdat hierover ook afstemming met de Europese Commissie nodig is en dit er mogelijk toe kan leiden dat informatie niet verstrekt kan worden.

Ten aanzien van de tijdlijn kan ik de Tweede Kamer het volgende informeren. De gesprekken over verlening van derogatie kunnen niet los worden gezien van de gesprekken met de Europese Commissie over de totstandkoming van het 7e actieprogramma Nitraatrichtlijn (hierna: 7e AP) en het addendum daarop. Dit is gelegen in het feit dat een actieprogramma ten grondslag ligt aan verlening van derogatie. In onderstaande tijdlijn zijn de belangrijkste overleggen en contactmomenten van de minister van LNV en het ministerie van LNV met de diensten van de Europese Commissie (hierna: EC) over de besluitvormingsprocedure naar derogatie weergegeven. Bij deze gesprekken is bij bijna alle gesprekken de Permanente Vertegenwoordiging van Nederland bij de EU (PV-EU) aanwezig geweest als ambtelijke vertegenwoordiging van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat. Hierbij dient te worden opgemerkt dat dit geen uitputtende lijst is. De sector is op gezette tijden op verschillende niveaus geïnformeerd over de stand van zaken ten aanzien van derogatie.

Eerste helft 2021

Begin 2021 heeft een ambtelijk overleg plaatsgevonden tussen de EC en LNV over het traject van het 7e AP en het traject naar derogatieverlening. Als gevolg van het controversieel verklaard zijn van het mestbeleid door de Kamer in de eerste helft van 2021, was het niet mogelijk in de eerste helft van 2021 inhoudelijke gesprekken te voeren met de EC over de inhoud van het 7e AP.

In mei 2021 is overleg geweest van de Europees Commissaris voor Milieu met de minister van LNV over de stand van zaken met betrekking tot het 7e AP in verband met de politieke context in Nederland. In juni 2021 is hierover hoogambtelijk contact geweest tussen de EC en LNV.

In de zomer van 2021 zijn ambtelijke contacten tussen de EC en LNV geweest over agendering van Nederland in het Nitraatcomité van september 2021 ten behoeve van het geven van de eerste presentatie in het kader van de besluitvormingsprocedure naar derogatieverlening. Op 15 september 2021 heeft Nederland in dit verband de 1e presentatie in het Nitraatcomité gegeven.

Tweede helft 2021

Medio september 2021 heeft ambtelijk overleg tussen de EC en LNV plaatsgevonden over de inhoud van het ontwerp 7e AP. Eind september 2021 heeft de EC gereageerd op het ontwerp 7e AP. In november 2021 hebben diverse ambtelijke contacten plaatsgevonden tussen de EC en LNV. In november 2021 heeft hoogambtelijk overleg plaatsgevonden tussen de EC en LNV over agendering van Nederland in het Nitraatcomité van 15 december 2021 ten behoeve van het geven van de tweede presentatie in het kader van de besluitvormingsprocedure naar derogatieverlening. In november 2021 is overleg geweest van de Europees Commissaris voor Milieu met de minister van LNV over agendering van Nederland in het Nitraatcomité van december 2021. In december 2021 is overleg geweest van Europees Commissaris voor Milieu met de minister van LNV over agendering van Nederland in het Nitraatcomité van 15 december 2021. Nederland heeft in het Nitraatcomité van 15 december 2021 niet de 2e presentatie in het Nitraatcomité gegeven in het kader van de besluitvormingsprocedure naar derogatieverlening (Kamerstukken II, 33037, nr. 433). In deze periode is ambtelijk contact geweest van de PV-EU met de kabinetten van de Voorzitter van de Europese Commissie, de vicevoorzitter van de Europese Commissie en de Europees Commissaris voor Milieu.

1e kwartaal 2022

In januari 2022 is overleg geweest van de Europees Commissaris voor Milieu met de minister van LNV over de inhoud van het coalitieakkoord in relatie tot het 7e AP en de mogelijkheid van het geven van de

2e presentatie in het Nitraatcomité, zodat derogatie in zicht bleef. In de tweede helft van januari 2022 is hoogambtelijk contact geweest tussen LNV en de EC. In februari heeft ambtelijk overleg plaatsgevonden tussen LNV en de EC over de inhoud van het coalitieakkoord en het addendum op het 7e AP. In februari 2022 hebben ambtelijk contacten tussen de EC en LNV plaatsgevonden over de inhoud van het addendum op het 7e AP. Eind februari 2022 is overleg geweest tussen de Europees Commissaris voor Milieu en de de minister van LNV over agendering van Nederland in het Nitraatcomité van 17 maart 2022. Nederland heeft in het Nitraatcomité van 17 maart 2022 de 2e presentatie in het Nitraatcomité gegeven in het kader van de besluitvormingsprocedure naar derogatieverlening. In maart 2022 is ambtelijk overleg geweest tussen LNV en de EC over de inhoud en voorwaarden van een derogatie.

April – 9 september 2022

In de periode april 2022 tot en met juni 2022 hebben ambtelijke overleggen en ambtelijke contacten plaatsgevonden tussen de EC en LNV over de inhoud en voorwaarden van een derogatie. Op 15 juni 2022 heeft Nederland in het Nitraatcomité de 3e presentatie in het Nitraatcomité gegeven in het kader van de besluitvormingsprocedure naar derogatieverlening.

In juli 2022 zijn hoogambtelijke en ambtelijke overleggen en contacten geweest tussen de EC en LNV over de inhoud en voorwaarden van een derogatie. In juli 2022 heeft overleg plaatsgevonden met de vicevoorzitter van de Europees Commissie en de minister van LNV, en de Europees Commissaris voor Milieu en de minister van LNV. In deze periode zijn er contacten van de Minister-President geweest met de voorzitter van de Europese Commissie. In augustus en september 2022 hebben ambtelijke contacten plaatsgevonden tussen de EC en LNV. Op 15 september 2022 is stemming in het Nitraatcomité over de conceptderogatiebeschikking voorzien. Op 5 september 2022 (Kamerstukken II, 33037, nr. 450) heeft de minister van LNV de hoofdlijnen van de conceptderogatiebeschikking met het parlement gedeeld.

Van: 5.1.2.E (5.1.2.E)
Verzonden: donderdag 15 september 2022 08:41
Aan: ' 5.1.2.E @minienw.nl'
CC: 5.1.2.E (5.1.2.E)
Onderwerp: conceptverslagen Nitraatcomité/expert group juni
Bijlagen: Minutes 88th NC 13.06.2022.doc; Minutes EG 13 June 2022.docx

Hoi 5.1.2.E

Hierbij de conceptverslagen van juni.

Groet,
5.1.2.E

Summary Record

88th Meeting of the Nitrates Committee (Directive 91/676/EEC) Brussels on 13/06/2022 (Hybrid meeting)

1. Approval of the agenda.

The Chair (the Head of Unit D1 of DG Environment: Land Use and Management) welcomed participants to the first in person Committee meeting since 2020. Several Member States are following the meeting via WEBEX.

The agenda was approved without change.

2. Approval of the Summary Record of the 87th Nitrates Committee.

Ireland suggest a minor amendment in point 3. The following sentence would be amended as follows:

"In those cases, fencing *promotes the establishment of a riparian zone* *that* helps break~~*ing*~~ the *overland flow* pathway to watercourses. "

The amendment is approved. A new version of the minutes will be uploaded.

3. Third presentation by Netherlands on its request of derogation under Article 9 and Annex III.2 (b) of the Nitrates Directive.

The **Commission** first recalled that the derogation discussion should be seen in the context of the transition during the agricultural reforms the NL is currently defining. These will be explained today in more detail.

Netherlands presented the 7th nitrates action programme, its objectives and main measures. The action programme presents a number of new measures, including measures specifically oriented towards arable farming to address nutrient pollution. The action plan relies on a mix of compulsory and voluntary measures. However, the impact analysis shows that these will not be sufficient to reach the objectives of the Nitrates Directive. It then presented the Addendum adopted in February which describes the measures relevant for nutrients pollution that will be taken as part of the programme for rural areas, a major transition to a more sustainable agriculture for 2030, and their planned calendar of adoption.

The **Commission** asked several questions: when the buyout scheme would start and whether the buyout scheme will remain voluntary; on the avenues for the government to act when Provinces are not delivering on targets; on the implementation of the LULUCF with respect to the proportion of grassland and conversion to arable land; on the recent trends in water quality (groundwater and eutrophication) and on the targets and efforts needed; on the buffer strips which remain below the requirements of the CAP; and on the voluntary measures in areas where water quality is lagging behind.

Netherlands explained that the buyout scheme would start soon as voluntary measure, but would become an obligation if targets are not met, as a last instance. With regard to the Provincies, the targets will be legally binding and the State can use several legal means and regimes to ensure application of the law. Going to court should be avoided. On the LUCUCF, NL will analyse how it applies in the case grassland would be converted to arable land; The buffer strips of the 7th NAP will apply from January 2023, and the date for application of the very large buffer strips will be known by the end of next year. Overall the water quality is improving is some areas, but it has also deteriorated in polluted areas.

4. AOB

Denmark informed the Commission that it would soon would like to start discussions on a new derogation after 2024 (the current one will expire in 2024).

The Commission informed the Committee that there are four infringement procedures currently open (against Germany, Italy, Spain and Belgium).

The Commission also informed Member States on the date of the next meetings of the Nitrates Committee in 2022, which will be fully on-line: 15/09/2021 (89th NC) & 15/12/2021

Summary Record of the Nitrates Expert Group Meeting
Hybrid, 13/06/2022

Nature of the meeting

The Nitrates Expert Group gathers Member States' officials involved in the implementation of the Nitrates Directives. It is not open to the public.

1. Approval of the agenda.

The agenda was adopted with no comment.

2. Approval of the summary record of the Nitrates Expert Group meeting of 15 December 2021.

The summary record was adopted as circulated.

3. Presentation and Member States expert consultation on the Integrated Nutrients Management Action Plan

The Commission introduced this initiative recalling it was announced in the circular economy action plan, and in the Biodiversity and Farm to Fork strategies. The action plan will look at reducing pollution from nitrogen (N) and phosphorus (P) at every source in order to meet the Green Deal objective of reducing nutrient losses by 50% by 2030, without loss of soil fertility. Areas of intervention include pollution identification and monitoring, agricultural practices reducing losses, legislation updates and efforts on compliance, sustainable food production and consumption, nutrient recycling, research and innovation and international cooperation. The call for evidence for that initiative was published and collected feedback from 70 stakeholders. An open public consultation based on a questionnaire was launched in June 2022 until 26 August 2022.

The European Commission Joint Research Centre (JRC) presented a study on the modelling of nutrient flows and losses, the distance to the targets of the EU legislation and Green Deal objectives and on the evaluation of the impact of certain measure reducing nutrient losses. The final report will published together with the action plan. JRC estimates that around 50% of N and 40% of P entering the food production system in the EU is lost to the environment, then 12% N and 10% P are lost as food waste. These losses show important regional differences. Pollution is often concentrated in hot spots. JRC presents results of analysis and modelling of various scenarios which could contribute to reduce nutrient losses.

The Commission introduced a questionnaire document aiming at receiving inputs from the Member States on the main areas of intervention. The chair called for written comments from Member States within two weeks.

Identification of nutrient flows and tackling hot spots

Reporting on nutrient flows is organised at EU level by the different relevant Directives. However, some insufficiencies and coherence issues have been identified.

One Member State noted that registering the use of fertiliser could be improved by reporting the recorded fertilisation practices to the central administration; nutrient balances methodology could be improved by distinguishing the losses in the environment and the nutrient captured in organic matter; and emissions factors for digestate and manure would need to be better characterised and better taken into account.

One Member State asked for a common methodology to be developed for tackling nutrient pollution hot spots, another one recognised the need of one single system to address both losses in water and in the atmosphere. Concerning eutrophication, as it is a combined effect from losses from agriculture, wastewater domestic and industrial, and also pollution coming from neighbouring countries, a more holistic approach would be needed. This is not yet the case because of different Directives addressing particular aspects of the nutrient pollution. One Member State informed about the HELCOM activities in addressing nutrient pollution, with the setting of maximum inputs per Member States as part of the Baltic Sea Action Plan.

One Member State informed about a regional approach, with mandatory declaration of nitrogen fluxes for regions suffering from nutrient pollution, while another one indicated its preference for a national approach, underlining that funds were lacking for ambitious measures.

The Commission informed that criteria for hot spot are already available in the legislation and can be used for a systematic identification of hot sports. A recent project on hot spots was carried out by the Commission and is available on its web site (Resource Efficiency in Practice - Closing Mineral Cycles (2016)) which included region specific case studies and best practices.

Reviewing legislation and maximising compliance

The Commission informed the group about ongoing initiatives to evaluate and update the legislation relevant to nutrient management aiming at a better alignment with the Green Deal Objective (Urban Waste Water Treatment Directive, Sewage Sludge Directive, Industrial Emissions Directive).

One Member State noted that soil health and management was absent so far in the regulatory landscape and recognised that this would be tackled by the coming Soil Health Law. Another one commented on the scattered approach of the EU legislation, which cannot allow to address the nutrient pollution more holistically. A Member State recalled the difficulties in reporting due to the different timeframes set in the different Directives, especially between the Nitrates Directive and the Water Framework Directive, and also underlined the limitation of the Nitrates Directive, which does not address specifically the issue of phosphorus pollution from agriculture. Another one informed about a coming national initiative to limit phosphorus use in agriculture.

Nutrient recycling

One Member State estimated that it is difficult for operators and farmers to deal with the different requirements that are laid down in many pieces of EU legislation on waste, on fertilisers, and on animal by products. It also noted that reaching the 25% target on organic farming might lead to a shortage of the fertilisers that can be used in OF and that could turn to be a bottleneck for the larger deployment of OF. .

Suggestions were made to better use the potential or recycling nutrients, especially given the recent increase of chemical fertilisers, keeping strong standards ensuring their safe use, for example by introducing for fertiliser manufacturers a mandatory minimum blending of recycled products in chemical fertilisers. Research in the area is still needed as well as incentives to make recycled products more profitable to producers. Efforts should be made also to move up nutrient to higher categories of waste. Tax on nitrogen chemical fertilisers to finance the recycling of fertilisers will also considered by a Member State if the nitrogen losses are not sufficiently reduced. Reference was also made to the HELCOM nutrient recycling strategy adopted last year to boost nutrient recycling around the Baltic Sea.

The Chair closed this agenda item by inviting Member States to participate to the open public consultation.

4. RENURE – technical discussion on the potential to replace chemical fertilisers.

Netherlands made a presentation on technical results from pilot projects of RENURE products. The presentation included technical, economic and environmental aspects.
One Member State asked whether the analysis of emissions quantifying CO2-eq had been performed and on the quantification of emissions. The answer given was that for the quantification of emissions, generated biogas had to be taken into account, since this production offsets partially emissions related to manure processing.
Another question was on whether Ammonia emission had been quantified. The answer was that since manure processing and application had been performed under RENURE strict conditions, ammonia emissions had been minimal.

5. AOB.

No point was raised under this agenda item.